HUNRATH

PHITHEATRU

SAPIENTIÆ

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

יהוה

PERSEVERANDO.

שמש

אש

ΧΑΟΣ MAGNESIÆ

ADSIT;

רוח חכמה אל

AMPHITHEATRVM SAPIENTIÆ ÆTERNÆ SOLIVS VERÆ, CHRISTIANO-KABALISTICVM, DIVINO-MAGICVM, nec non PHYSICO-CHYMICVM, TERTRIVNVM, CATHOLICON:

instructore

HENRICO KHVNRATH LIPS: THEOSOPHIÆ amatore fideli, et MEDICINÆ utriusq. DOCT:

Hallelu-IAH! Hallelu-IAH! Hallelu-IAH!
Phy diabolo!

E MILLIBVS VIX VNI.

NEC TVMIDE.

ORANDO.

NEC TIMIDE.

LABORANDO.

MEMORIÆ HONESTÆ.

IMMORTALITATI LAVDANDÆ.

ANNO Rumpantur et ilia Momo. D.C.H.

ID QVOD INFERIVS:

SICVT QVOD SVPERIVS.

רוח
אלהים
mediantibus
שמים

MERCVRIVS.

SOL.

LVNA.

CVM PRIVILEGIO CÆSAREÆ MAIEST: AD DECENNIVM A PRIMA IMPRESSIONIS DIE.

C ulpes ne Libros HUIUS; tibi dico, SOPHISTA:
O h tuus HENRICI cedat labor AMPHITHEATRO!
N uminis instinctu Sacri nam ritè peregit;
S unt equidem Scripta hæc nunquam contraria VERO;
I s quia Sinceram SOPHIAM defendit & ornat,
L æsam restituit, purgando illustrat abusum.
I n vivis Homini voluit servire DEOq;,
U t ratione pari KHUNRATHI Nomen & Omen,
M AGNUS CONSILIO, celebraret Dona IEHOVÆ.
D eniq; nil supereſt niſi Momi Scommata temnat;
E t SIC Scribendo pergat conducere multis:
I ngenio quoniam valet, atq; eſt Arte politus.

M. Andr. Riccius.

Iohan Dircks, Van Campē, ſcalpſit: Magdeburgi.

VEB SECRE
TORV HERMETIS

VERVM SINE MENDA
CIO CERTVM & VERISS
MVM, QV EST INFERI, EST
SICVT QVOD E SVPERIVS; & QVOD EST
PERIVS, EST SIC QVOD EST INFERIVS: AD PERP
TRANDA MIRACVLA FVNI. ET SICVT OMNES RES
FVERVNT AB VNO, MITATIONE VNIVS; SIC OMNES RES
FVERVNT AB HAC VNA RE, ADAPTATIONE. PATER EI
EST SOL, MATER EIVS LV; PORTAVIT ILLVD VENTVS IN VENTRE
NVTRIX EIVS TERRA E: PATER OMNIS TELESMI TOTI, MVNDI
EST HIC. VIS EI, INTEGRA EST, I VERSA FVERIT IN TERRAM SEPARABIS
TERRAM AB IGNE, SVBTILE À SPIO, SVAVITER CVM MAGNO INGENIO. ASCEN
DIT À TERRA IN COELVM, ITERVMQ DESCENDIT IN TERRAM, & RECIPIT VIM
SVPERIORVM & INFERIORVM. SIC HABIS GLORIAM TOTI, MVNDI! IDEO FVGI
ATTE OMNIS OBSCVRITAS. HIC EST TOTIVS FORTITVDINIS FORTITVDO FORTIS;
QVIA VINCET OMNEM REM SVBTILEM, OMNEMQVE SOLIDAM PENETRABIT. SIC MVNDVS
CREATVS EST. HINC ERVNT ADAPTATION MIRABILES, QVARVM MODVS HIC EST. ITAQVE
VOCATVS SVM HERMES TRISMEGISTVS, HENS TRES PARTES PHILOSOPHIÆ TOTIVS MVNDI.
COMPLETVM EST QVOD DIXI DE OPERATIONE SOLIS.

Auff Deutsch:

Warhafftig, sonder Liegen gewiss und auff das allerwarhafftigste, diss so UNTEN ist, ist gleich dem OBERN,
Und diss so OBEN ist, ist gleich dem UNTERN: dait man kan erlangen und verrichten Miracula oder wunder
zeichen EINES EINIGEN DINGES. Und gleich wie ALLE DINGE von EINEM DINGE ALLEINE geschaffen,
durch den willen und Geboth EINES EINIGEN, der es gedacht; also entspriessen und kommen ALLE DINGE von
demselben EINEM DINGE, durch schickung und Vereinigung zusamenfügung. Die SONNE ist sein VATER, und
der MOND ist seine MUTTER; der WINDT hat jn getragen in seinem Bauch: Seine ERNEHRERIN oder Amme
ist die ERDE. Dieser ist der VATER ALLER VOLLKOMENHEIT dieser gantzen Weldt. SEINE MACHT
ist VOLLKOMMEN, Wann ES ver wandelt wird in ERDE, So soltu das Erdreich vom FEWER scheiden, und
das Subtile vom dicken oder groben, gantz Lieblich mit grosser bescheidenheit und verstande. Es steiget von der
ERDEN in HIMMEL, und vom HIMMEL Wieder zur ERDEN, Und gewinnet also die Krafft der obern und
Unteren. ALSO WIRSTU HABEN ALLE HERRLIGKIT DER GANTZEN WELT. Derhalben weichet von dir
aller Unverstandt und Unvermögenheit. Diss ist von aller STERCKE die STERCKESTE STERCKE; Dann es kan
uber winden alle Subtiligkeit, und durchdringen alle V. ALSO IST DIE WELT GESCHAFFEN. Dahero ge-
schehen seltzame Vereinigungen, und werden MANCHERLEY WUNDER gewürcket; welcher Weg, dieselben
zuwürcken, dieser ist. Und bin darumb genand HERMES TRISMEGISTUS, habende drey theill der WEIS-
HEIT der gantzen Welt. Es ist erfüllet alles was Ich sagt habe von dem WERCKE der SONNEN.

MERCURIUS TRISMEGISTUS, in PIMANDRO.

Cum de RERVM NATVRA cogitarē, ac MENTIS aciem SVPERNA erigerē, sopitis iam corporis sensibus, quemadmodum acci-
dere solet ijs, qui ob saturitatem, vel defatigationem, somno gravati sunt: subitò mihi visus sum cernere quendam immensa magni-
tudine corporis, qui me nomine vocans, in hunc modū clamaret: Quid est, ô Mercuri, quod & AVDIRE & INTVERI desideras? Quid
est, quod DISCERE, atq INTELLIGERE cupis? Tum ego, Quisnam inquiam? Sum, inquit Ille, PIMANDER, MENS DIVINÆ PO-
TENTIÆ, ac tu vide quid velis. IPSE verò TIBI VBIq ADERO. Cupio, inquā, RERVM NATVRAM DISCERE, DEVMq COGNO-
SCERE. Ad haec Ille: TVA ME MENTE COMPLECTER, ET EGO TE IN CVNCTIS, QVÆ OPTARIS, ERVDIAM. Cum
haec dixisset, mutavit formam, et VNIVERSA SVBITO REVELAVIT.

Sic et cuiuis DOCTRINÆ
filio fideli. AMEN.

DEsignatio PYRAMIDVM Petrosarū Triumphaliū illarū, de Humido Radicali aut Primigenio Catholico MVNDI huius, Seminisq Terrae novae (post Coelorū incendio solutionē, & Elemētorū aestuantiū liquefactionē, Terraq, & quae in ea sunt operum, exustionē, Esa. 65. v. 17. 2 Pet. 3. 13. Apoc. 21. 1.) permanente futurae, in sinu centrali abūdāter fovētiū; passim in gebe Terrarū [illegible] Doctrinae solidioris de MAGNESIA LAPIDIS Phil. Vniversalis Subjecto debito, indeq O Sapientum Primateriali, Catholico, solum & Vnicè, prae caeteris omnib. Imperatoriè triūphāte, faces lucentes, codices veridici, Divinitus extrudanti; ad [illegible] praesentis, IGNEM, Saxa [illegible] & Omnia judicantē, Conflagrationē, Corruptionē, Purgationē ac Renovationē Universalē, miraculi instar firmissimi [illegible], verè Saturnie, gubernantibus: NEPTVNO, IVNONI atq VVLCANO, nec nō [illegible] a manib. et vigilantiss. [illegible] & laboriosis, ALCHYMIAE, Arti Artiū cū Antiquiss. Certa, Sagaciss. Sanctae (adeò etiamnū, cū aliis & Thoma de Aquin. attestāte, homine aut reperiat Sāctū, aut reddat Sanctū:) Mirabilis & Misticae, tùm ob haec Omniū constātiss. decreto Nūminis & Lūminis NATVRAE Sapiēte, perpetuum [illegible] Philosophiae [illegible] veluti Anchorae sacrae & Asylae tutiss. inviolabiliter destinatorū. Horū VSVM & FRVCTVM, ô Doctrinae filij fideles, ex Hieroglyphici illarū dogmaticis, scripto haud fallaci, ME fideliter admonēte, Philosophiā Theosophicā, Mēte, Sēsu, [illegible] emanari mene-tote HENRIC. KHVNRATH LIPS: Theosophiae amator fidelis, & MED. utriusq DOCT: Arte Spagiricā laudib. dignis merito celebrās, [illegible], Amoris, Honoris & grati Animi ergò, libēs ac ovās fecit, Anno à natiuitate τοῦ λόγου incarnati. M.DC.II.

Adumbratio, GYMNASII Theo-magici, macro-cosmici, catholici illiús, qúod NATVRAE ἐργαστήριον est publicum & magnum, à IEHOVA ELOHIM universis, omnibus, cunctis ac singulis liberaliter extructi; Vbi per Celúm, Astra, Terram, Mare, Aquas, Lapides, Vegetabilia, Animalia, Mineralia atque Metalla; imo per omnia, quæ aút in útero Maris, aút in ventre aút superficie Terræ, aút sub Celo nascúntur, IEHOVÆ mirabilis SAPIENTIAM mirificam in libro Natúræ catholico ac magno, Omnipotentiæ DEI Omnipotentis digito facto, exaratam, Númen & Lúmen NATVRÆ essentiale atque realiter existens, SAPIENTIÆ æternæ scintillúla sapiens, natúraliter-magicè manifestando indefessò docet ac profitetúr: qúod Patres & Majores illi DOCTRINÆ filiorúm fidelium fideles omnes, Magi vel Sophi & Philosophi prisci (qúibús Múndús pro libris, huiúsce Partes & Regiones pro chartis, frúctús innúmeri pro literis & Lingúis) jam olim secúndúm longúm, latúm, altúm atque profúndúm, (als hoch) tieff vnd weit-gelerte des grossen Weltbuchs der Natúr admiratores) industriâ variâ frequentarunt; omnesque studiosi Philosophiæ Theosophicæ, solius veræ, fideles, etiamnum hodierno die, aútoritate Divina & Sapientúm exemplo sapiente, fideliter invisere (nec equidem frústra!) haud erúbescúnt: út, nimirúm. Gratiâ DEI, Númine & Lúmine ELOHIM celitús afflati atque illúminati, partim Signatúrâ Divinisve Natúræ characterismis hieroglyphicis, qúibús Res ipsæ cúm hominibus Kabalicè colloqúúntúr, & se, qúales súnt, explicant; partim verò Anatomiâ Vulcanicâ sagacissima, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, soliús veræ, in Vniverso Múndano hoc Sapienter manifestatæ, cognitionem solidam atque perfectam, etiam Physicè, nec non Physico-artificialiter ibidem, tanqúam ex Philosophiæ fonte limpidissimo, Orantes & Laborantes, mente, ratione ac sensibús haurirent; Physici genúini verique Philosophi non opinantes, sed scientes, ita fierent: quales plúres hic facti; fiúnt; fient. Nam, hac Philosophandi methodo orthodoxa vereque Theosophicâ, ex Creatúra, tanqúam ex illústri & perspicuo Natúræ speculo, CREATOREM, qúæ videlicet æterna ejús sit túm Potentia, túm Divinitas, Rom. 1. v. 20. &, qúem misit IHSVM CHRISTVM; NOSMETIPSOS; nec non NATVRÆ Núminis & Lúminis thesauros inexhaústos, Physicè & Philosophicè videre nosseque possúmús; deque iisdem; Semper & Vbique orthodoxè ac Sapienter Philosophari; beneque vivere, & beatè mori discimús. Qúod Sophistis monocúlis impossibile. Hic Synceriori Philosophiæ apex! Phy calúmniatori! Inventore HENRICO KHVNRATH LIPS. Theosophiæ amatore fideli, & MED. útriúsque Doct. Anno à MASCHIACH misso, M. DC. II.

ΥΠΟΘΥΠΩΣΙΣ ARCIS Pri-materialis, Catholicæ, Naturalis, & Materiâ & Formâ totaq; Constitutione ac Esse sui Mercurialis, validissimæ, MAGNESIA, quasi Magnes-JAH, vel magnum AES-JAH, dictæ; in qua Sola & Vna JEHOVA MEDICINAM CATHOLICAM, seu LAPIDEM Philosophorum VNIVERSALEM, summum, videlicet NATVRAE Bonum, Bonitatis suæ Gratiâ humano generi oblatum, simul atq; gratis & pro nihilo vendens, proposuit: Sophistis omnibus, (quorũ Characterismus est, vanitatem diligere, mendacioq; gaudere, Das eittele sehr lieb haben/vnd die Lügen so gern ad bonum hunc Theosophicè affricentur Artistæ, egregiè manifestabuntur!) à quibus jamdiu frustra quæsita, &, vel quasi obsessa, in sempiternum incognita, ac inexpugnabilis: Quam Adire, necnon Philosophicè Nosse, Vnzweiuelhafftig kennen vnd recht erkennen/ (quod Artis secretum primum!) certè non contingit cuivis; nedum ad centrum ejusdem syncerum atq; purissimum Pri-materiale, Catholicon, Mercuriale, Saleum, Triunum, hoc est, MERCVRIVM Philosophorum, Pri-materialem, Vniversalem ac Saleum, solum, & unicè in Rerum Natura, inter Naturalia, Triumphantem, SAL, puta, SAPIENTIAE, NATVRAE, ARTIS & SAPIENTVM MERCVRIALE, Vulcanicâ atq; Neptunicâ Præparatione (Artis secreto secundo) Spagyricè penetrare; illud realiter adipisci, atq; ad plusquamperfectionis gradum, Regeneratione Physica, Artis adjumento, sublimare: ELOHIM geniti Sapientes (θεοδίδακτοι) eorumq; DOCTRINAE filij fideles soli, ad Opus hoc Divinitus electi, vocati & missi, Theosophicè Orando & Physico-chymicè Laborando (quæ Philosophiæ Theosophicæ exercitia sunt!) aut PRIMVM (Welches bey wahren Philosophis, denen es als Weißheitliebenden Artisten, fürnemlich nit vmb Silber vnd Goldt-machen wie der Vnphilosophischẽ Welt zuthun/freylich auch Etwas Gewisses im Vniuersal wissen ist/vnd alzeit bleibt/nemlich/dz Erste hochverborgene Geheimnis/oder Anfang/der fürtreflichẽ kunst/zur Vniversal Medicin nechst Gottes willẽ/zukomen: Res sic, non aliter, habet; obgannias, Sophista, Spiritus seductionis instinctu, quicquid etiam velis:) aut AMBO simul, quilibet, pro dono suo, perseverantes, potuere! ARTIS, LAPIDEM Phil. Catholicon COGNOSCENDI nec non (DEO concedente) ritè PRAEPARANDI, FUNDAMENTVM VSVMq; legitimũ & FRVCTVS genuinos, semita VERITATIS angusta & centrali; ABVSVM, ejusq; ortũ & Pedissequas, via lata FALSITATIS atq; circumferentiali, graphicè ostendens ac orthodoxè demonstrans. Effigiante HENRICO KHVNRATH Lips: Theosophiæ amatore fideli, & Med: Vtr: Doctore: Anno æræ Christianæ, M. D. I I.

PORTA AMPHITHEATRI SAPIENTIAE AETERNAE, solius VERAE, & gusta quidem, sed tamen satis augusta, JEHOVAE consecrata. ideoq; ad eam per SCALAM suam mysticam, prologeticam nimirùm illam, sibi præfixam, picturâ hic significatam, gradiùm tm Theosophicorum, verè Philosophicam, filiorum DOCTRINAE dùmtaxat fideliùm, tractù DEI patris tam immediato, merè ἐνθουσιάσικῳ (phy calumniatori!) quàm variè mediato, censùs; solisq; hisce, DIVINITUS afflatis, datùr, secùndùm LEGES oracùlares septem, antè portam corùscantes, copia introgrediendi, ocùlisq; & corporis & mentis CHRISTIANO-KABALICE, DIVINO-MAGICE, nec non PHYSICO-CHYMICE videndi, contemplandi ac percontandi quænam sit Sapientia, Bonitas & Potentia CREATORIS: ut Sophiston moriantùr sed Theosophicè vivant, & PHILOSOPHI orthodoxi SIC (etiam Θεο-χαὶ φυσιο-διδακτικῶς) creati, PHILOSOPHIA syncerâ verè philosophicè enarrent Opera DIVINI; DEUMq;, qui illos ita beavit amicos suos, dignè celebrent. Extrùctore HENRICO KHUNRATH LIPS. Theosophiæ amatore fideli, & MEDICINAE vtriùsq; DOCTE. ANNO á JHSUH CHRISTO nato, M. DC.II.

DILIGES DOMINUM DEUM TUUM EX TOTO CORDE TUO, ET EX TOTA ANIMA TUA, ET EX OMNIBUS VIRIBUS TUIS, ET EX OMNI MENTE TUA, ET PROXIMUM TUUM, SICUT TEIPSUM
OMNIA
VINCES IN HOC SIGNO
EI ERAT IPSE
filius
יהוה
בינה
הוד
חסד
נצח
Henricus Khunrath Lips: Theosophiæ amator & Medicinæ utriusq; Doctor, DEI gratia inventor: Paullus vander doort Antwerp: sculpsit.

Optimus, Omnia videns
Multus benignitate
Solus Sapiens
Misericors
Fortis
Longanimis
Iustus
Maximus
Verax, Zelotes
Aeternus, Terribilis

TIMOR DEI
TEMPERANTIA
HUMILITAS
VERITAS
PATIENTIA
FORTITUDO
MISERICORDIA
PRUDENTIA
BENIGNITAS
CASTITAS

Derelicto malo, bireunitus, regenerando oblinitur, MENTIGNEUS, χαθολικος,

REIICIATUR BINARIUS, ET TERNARIUS, PER QUATERNARIUM, AD MONADIS, REDUCETUR, SIMPLICITATEM:

Sit patri, χριστος fratri, amicus, sanctus, stabit in throno trivno, renato, viri catholico.

FIDES
OBIECTUM
MEDITATIO
MEDIUM
COGNITIO
SENS. EXTERIORES
AMOR
SENS. interior, communis
SPES
PHANTASIA
ORATIO
IUDICIUM INFERIUS
CONIUNCTIO sua.
IUDICIUM SUPERIUS
FREQUENTIA
RATIO
TEMETIPSO.
FAMILIARITAS
INTELLECTUS
SIMILITUDO
MENS

Ex aqua bona, obedientiae, in Spiritu Sancto, Evangelico, amoris Divini igne digesta, et sapienter dissoluta, SPIRITUALIS, ANIMATUS, IGNE ... charitatis ... AER; ET

Ex-pulveri, POENITENTIA, in sacco et cineribus, ADAMI, ... DEI ...

Dignus | et aperire
solus, | signacula
accipere | EIUS:
LIBRUM, | Halleluiah, Halleluiah, Halleluiah.

Maledictus | quia scripta
omnis, | sunt in libro
qui non | LEGIS,
permanet | ut ea faciat
in omnibus | Deut. 27.

UNIS MAGNUM SABBATHUM AETERNUS IOBILEUS
HOMINIS, LINEA QUAERITE PRIMUM REGNUM DEI
VERUM AC SUMMUM BONUM
ANIMA UNIVERSUM IOBIS
SPIRITUS
ADIICIENTUR OMNIA, CURANS
VIRIDIS MUNDI

FRUI PATERNOFRATERNO, ATQ. AMICO.
CABALI COPUS STARUM,
ET IUSTITIAM EIUS, ET HAEC

ORA ... LABORA
DEUM time, et mandata eius observa.

ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΝ, ἐνδόγου et formatione et naturâ χαθολικοί per sonâ terrenum, ob peccata lem atq. immundum, flammeo ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ CONTRITIONIS pistillo, in glebam pulveream, CONVERSIONIS SALE faecundo, ... reverberato:

Henricus Khunrath Lips: Theosophiae amator et Medicinae utriusq; Doctor, DEI gratia: inventor ...

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

CATHOLICE, TRIVNVM ∴ BONVM MAKPÓKOΣMIKO
LAPIS
MINISTRANTE

SINE AFFLATU DIVINO, NEMO UNQUAM VIR MAGNUS

SIC OMNIA

ORATORIUM

FELIX CUI

CONSILIUS.

NE LOQUARIS DE DEO ABSQ; LUMINE.

DORMIENS VIGILA.

TATUM, SUCCEDET ALIQUANDO.

EXPERIENTIA.

Maturandum

Vriese pinxit.

Henricus Khunrath Lips: Theosophiæ amator & Medicinæ utrisq; Doctor, DEI gratia. inventor: Paullus van der doort Antwerp. sculpsit.

Calumnianten vñ verleumbderische Teufelshümeln, verächterische Schmeißfliegen; Gottes vñ ehrvergessene Teufelsköppen; Ehrendiebische schandlügenerische Poëte; Ardelionische hoher vñ particular Schul-füchsen vñ Pennalsherrn; ArgChymische wilden Jecken, Lapp- hudlern vnd Süddlern; hasenköpfische pengelische Windölpeln; Mißgünstige vnverschembte Speckschneidern; überklüge Thörinne, vnsinnige leichtfertige Spottvögeln vñ bösen Speyfinckē beschelt! Phy bestijs!

Hat mich dan der Teufel, der Feind aller Warheit, mit hoffartigen, trotzigen, gifftgallischē hohnsprechern, auch andern, so vmb Vngut-geistliche als Weltliche Lügenmeilern vñ Schmeychern; Muthwilligen

ô felices Scientias, re condita, Artes que bonas, si de ijs soli Artifices boni censerent.
ARS non habet osorem, nisi ignorantem.

Incivile est, ex una Libri alicuius particula judicare, nisi prius toto Libro benè perspecto, et rite cognito.

Hieron: in OSEAM.
Nihil tam facile, quàm otiosum et dormientem, de aliorum labore et vigilijs disputare.
vacui laboris, invident laboribus.

Μωμέεσθαι facilè est cuivis, durum que μιμέεσθαι;
Quæque sequi nescit, carpere quisque potest.
Stolidis etiam Optima displicent.

Sunt nonnulli GRATIIS iratis nati, qui nihil non in pejorem partem interpretantur, omnia que bono detrahunt: at, certè, Detractor fure pejor est.

SENECA Lib: de Morib.
Nondum felix es, si non te turba deriserit. Si beatus vis esse, Cogita hoc primum contemnere, ab alijs (ijs: vel malis, vel imperitis) contemni.

Veritas premitur, non opprimitur. Vere quidem; Sed, quid non mentitur Calumnia; a cuius malitia nihil tutum. Je doch / Man hüete sich vor der That, Der Lüegen wirt wol Rath.

Wer kans doch nur also recht machen. Das jederman darzu spreche AMEN!

Est, fuit atque erit Vndanck in fine laborum.

Wo hat jemals gelebt der Man, So jederem gefallen kan!

Wehr mich Lobet in præsentia;
vnd schiltet in absentia;
Den erstosse pestilentia.

SENECA epist. 77.
Æquo animo audienda sunt imperitorum convitia; et ad honesta vadenti contemnendus est ipse contemptus.

OPTIMA cibus invidiæ.
Ignorantia et invidia calumniæ parentes: Sed, cedant VERITATI ignorantia, invidia et calumnia.

Nec JEHOVAH omnibus placet, sive pluat, sive serenet: nedum Ego Doctor Henricus Khunrath!
Invidorum subdolas calumnias et quis effugiet?

Fama malum, quo non aliud velocius ullum: attamen,
Conscia Mens recti famæ mendacia ridet.
vacare culpa, magnum est solatium.

Calumnia dira quidem pestis et novacula acutior est: attamen adversus VERITATEM non Vbique prævalet; et tandem caussa bona, apud bonos, triumphat.

Ab improbis, et Mysteriorum DEI Secretorumque NATVRÆ ignaris, rideri, penè laudari est: talibus placuisse vituperari. Paucis, usque THEOSOPHICE doctis, placere, signum VERITATIS.

Es ist gewiß / das Feindes Mund Gar selten rede der Warheit grund.

Quare &c. credatis mihi, ejusmodi blateronum istorum contra me confictamendacia non æstimo, quàm halitus fœtidissimos cloacarum diaboli.

Wenn auch der Neider noch so viel, Darnoch so geschicht was Gott wil.

Einer achts: der andere verachts vnd verlachts; der dritte betrachts; was machts? in jeder judiciret wie Er es entweder verstehet / oder aber affectioniret ist.

Hoc scio pro certo, quod si cum stercore certo, vinco vel vincor, semper ego maculor.
Magnum est periculum, quæ aliorum potest ferre imperitiam.
Rumpatur, quisquis rumpitur invidia.

IN despectu legitimum Vniversorum, Omnium, Cunctorum & Singulorum, præteritorum videlicet, præsentium ac futurorum, Verstorbener, an vnd ab-wesender noch Lebender, vnd dann auch zukünfftiger; cujuscunque etiam sint Generis, Dignitatis, Status sive Conditionis (Omnes enim tales, quales, ut ex sequentibus apparet, hic innuo, simul Semper vix unius æstimo flatus, nedum assis) partim ex Ignorantia idiotica, partim ex Invidia diabolica, partim ex libidine Calumniandi effrenata & indomita, vel innata vel malitiosè affectata (angetriebener von dem vnheil bösen Geiste, dem Vater aller Lüge vñ Lügener) MIHI, FAMAE meæ bonæ, SCRIPTIS (laus JEHOVAH!) verè Theo- ac Philo-sophicis [illegible] THEO- ac PHILO-SOPHICE contrariũ!) BORSIBVSque, mis THEO- & PHILO sophicis, ad honorē DEI, Proximique utilitatē maximoperè directis, super Núminis & Lúminis Sacrosanctæ BIBLICAE scripturæ, & NATVRAE, nec non SAPIENTVM Traditiones, Doctis atque Decreta QVINDECIM hic annotata, (Quæ FVNDAMENTA Dogmatũ meorũ, Cõsilio, Ordinatione & Institutione firmata DEI!) orthodoxè fixis & fundatis; haud Philosophicè, nedũ Christianè, imò turpe bachantiũ more, Linguæ Veneno calumniosæ, crudeliter insidiantiũ, nefarièque detrahentiũ; (Modũ, certè, & contradicendi & disputandi verè aut Theologicũ, aut Philosophicũ, apud vel Theologos vel Philosophos nunquã de clavi, neque in instatia hac aversor) RESPONSIONEM Catholicã hanc (agnoscat inde quisque, specialē suã) Semel pro Semper, (Sie mögē dißfals / hiermit abgefertiget sein vnd iren bescheid haben: Quando, quæso, aliàs liliũ fuis[se] Doctrinæ filij fideles, werde doch wol d' Warheit beyfallen) & in Scriptura, & in Pictura, non Offensivè sed Defensivè, (JVRE quoque RETORSIONIS optimo, cuivis bono, Einem jeden ehrlichen Biedermanne / licito atque concesso, cum opus est, in præfatos, formâ solenniori, hisce simul utendo) inter tot tantasque innumerabiles ferè calumniantium turbas, (nec equidem mirum, Optima enim semper placuêre paucis; & hodie nihil ferè à calumn tutum.) totiesque læsus & provocatus, necessariò exhibere coactus fui EGO HENRICVS KHVNRATH LIPS. Theosophiæ amator fidelis, & MEDICINAE utriusque DOCTOR. Im M. DC.II. Jare / nach Fleischwerdung des Ewigen Worts.

SVRGERE NOLO NIMIS;
NOLO IACERE TAMEN.

In magnis rebus multis placere difficile est; omnibus difficillimum. Nonsi quid nescis, reliquus ad scire negatum est. Capiat et sapiat, qui non, vel tacere potest: qui non capere et sapere, vel taceat, vel discat, aut abeat, aut talis, qualis est, maneat.

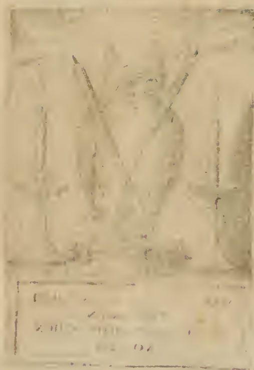
Es müste einer viel zuthun haben / der jeden vnd alle Thoren solte klug machen. Ja / wo kan solches? wil geschweigen / das Jch Doct. Henricus Khunrath es thuen könte, oder solte!

ad motis omnibus Luminib'
nihil in prædictis Cernes

SMMA

AMPHITHEATRI SAPIENTIÆ ÆTERNÆ,

solVERÆ,

CHRISTIAD-CABALISTICI,

DIVID-MAGICI,

nec non

PHYSIO-CHYMICI

Tertriius-Catholici.

Referatur ante *διαγρα-φὴν* primam, fol. 18.

HENRICI KVNRAH LIPS. THEOSOPHIÆ amatoris fidelis, & Medicinæ vtriusque Doctoris.

Discas, ô Homo, (*ad quod in Mundum venisti*) *tractu* Dei, patris Luminum,

I.
Agnoscere
Devm,
&, quem misit,
Ihsvm
Christvm,
Librumq. intelligere SS.æ Scripturæ,
in & ex

Deo, &, *quem misit,*
Ihsvh Christo,
Libroque SS.æ Scripturæ.

Temet-ipso.

Mvndo maiori,
&, quem dedit, Filio *eius*
Magnesia *Sapientum.*

II.
Noscere
Temetipsvm,
in & ex

Temet-ipso.

Deo, *&, quem misit,*
Ihsvh Christo,
Libroque SS.æ Scripturæ.

Mvndo maiori
&, quem dedit, Filio *eius,*
Magnesia *Sophorum.*

III.
Cognoscere
Mvndvm maiorem,
&, quem dedit, eius Filivm,
Magnesiam *Philosophorum*,
Lapidis, *nimirum, Philosophorum,* Catholici, *vel* Vniuersalis, *plusquamperfecti*, Svbiectvm *debitum, & perfectum, Regeneratione Physica, Artis Chymicæ adiumento, plusquamperficiendum, h. e. Primateriale, & propterea Catholicon, vel vniuersale ac ☿iale,*
in & ex

Mvndo maiori,
&, quem dedit, Filio *eius,*
Magnesia *Sapientum,*
qui ὁμοούσιος, *Consubstantialis Parenti, & splendor* Gloriæ, *atq. character* Substantiæ *eius* Pri-materialis, *Catholicus: In quo synopticè-catholicè inhabitat* omnis *plenitudo* Natvræ corporaliter.

Temet-ipso.

Deo, *& quem misit,*
Ihsvh Christo,
Libroque SS.æ Scripturæ.

Et sic, *tanquam in* speculo *clarissimo, & ex* fonte *limpidissimo* Sapientiæ veræ Tertriuno catholico, *pro* dono, *à* Spiritv Sancto tibi *communicato,*

CHRISTIANO-
Kabalice,
hoc est,
Kabalæ Christianæ
methodo:

DIVINO-
MAGICE,
hoc est,
Magiæ Sapientiæ verè Divinæ, *cuius* vnicæ, *vt* vnæ & multiformis, *siue* multiplicis, (*est enim* πολυποίκιλος, *Ephes. 3. vers. 10.* καὶ πολυμερής, *Sap. 7. vers. 22.*) *ita & bo*næ, multa *ac* varia manifestationum *sunt* Media; eaque, *cum* Publica, *tum* Secreta, Secretiora, Secretissima, *Philosophis sublimioribus, minimè malis, satis nota, dextrè ornata, ac piè vsitata;* methodo:

PHYSICO-
Chymice.
hoc est,
Chymiæ Physico-Artificialis *methodo,*
Naturgemässer ALCHYMIÆ nach:

(*quas Methodos docet* Amphitheatrvm)

Orando,
in
Oratorio,

&

Laborando,
in
Laboratorio.

Theosophice
noueris
ac
hauries
Tria
omnia:
h. e.
Diuinum;
Micro-
&
Macro-
cosmicon!
OMNIA
in
OMNIBVS!
Bonvm
in hoc Mundo
Summum,
Tertriunum,
Catholicissimum;
Tuumque, ô Homo, beatissimæ vitæ finem!
HæcSophia!
Hæc Philosophia summa! Hæc *ad* Hanc Via Theosophica, Tertriuna, Catholica, Linearis, sola Vera; *quâq.* cætera bona (*ôh quàm innumera! ôh quàm miranda!*) *adiiciuntur* nobis! *Alia* omnis, *vel superficialis; aut circumferentialis; aut falsa & nulla.*

Aspice; Lege; Obserua; Intellige; Inspice; Tenta; Iudica; Vtere; Fruere.

ΠΑΝΤΑ ΛΙΘΟΝ ΚΙΝΕΙ.

ELOHIM omnia vendunt laboribus.

ADSIT;

Psalm. XCII.

℣. 4. *Lætificasti me,* Iehovah, *in operibus tuis, & in factis manuum tuarum exultabo.*
℣. 5. *Quàm magnifica sunt opera tua* Iehovah? *valdè profundæ sunt cogitationes tuæ!*
℣. 6. Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

Hallelu-IAH! Hallelu-IAH! Hallelu-IAH!

Phy diablo!

Iterum atque iterum phy calumniatori cuiuis! nullo excepto.

AMEN.

RVACH HHOCHMAH-EL!

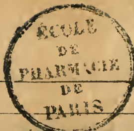
TRIA sunt, quæ primordialiter constituunt MVNDVM,

docent

1. MOSEH:	2. HERMES, & antiquissimi SAPIENTES:	3. PH OSOPHI antiqui:	4. PHYSICOCHEMICI.	5. Hisce accommodari possunt QVATVOR ELEMENTISTARVM
1. TERRA ET AQVA: Terra vnctuosa, lenta, tenax & glutinosa; Aqua circum & superfusa; vt ex duobus hisce Elementis (sic dictis, quasi *Hylementis*) Aquea illa moles, vnum tantum CORPVS tunc extaret.	1. CORPVS: dictum, Inferius.	1. IATERIA; τ: Patiens.	1. SVLPHVR & SAL NATVRÆ: h.e. *Terra pinguis, vnctuosa* — *Aqua sicca, non madefaciens manus, Sol & Luna Hermetis.*	1. TERRA & AQVA.
Hæc, ENS primum, creatum, triunum, cathe on, ΧΑΟΣ.				
2. CÆLVM. *(Vers. 261. & Quæst. 6. fig. Amphit. huius tertiã.)*	2. SPIRITVS; Mundi, æthereus, qui est corpus Spirituale, & Spiritus corporalis, omnia permeans. Superius.	2. IEDIVM; Quod e uasi non corpus, sed quas m Anima; siue quasi no Anima, & quasi iam corp, cõiungens duo extrema luc, loco Principii posui Aristoteles (priuatus lune veritatis) suã *Priuation.* Effectum pro causa.	2. MERCVRIVS. h.e. Spiritus æthereus, operans pro Natura scintillarum NATVRÆ quibus coniungitur: ad similitudinem Planetę ☿rii in firmamento, qui Naturam habet variam & omnino versatilem; cum calidis, calidus, cum frigidis etiam frigidus est, sequitur enim Naturã eius, cui coniungitur.	2. AER & IGNIS.
3. RVACH ELOHIM, h.e. Spiritus DEI incubans Aquis, Gen. 1. (vide Vers. 261. & Quæst. quartam, figuram Amph. huius tertiæ.)	3. ANIMA; Mundi: quæ viriditas benedicta, res cunctas faciens germinare. Leo viridis: Duenech viride.	3. ORMA. *Μορφὴ, æ dat* ESSE *rei: Agens.*	3. NATVRA. Essentia.	3. ESSENTIA QVINTA.

COROLARIVM.

Si horum trium PRIMORVM *conditiones diverso Physicè, hsico Medicè, PhysicoChemicè, &c. consideraueris respectu, & quidem primò vel per se, aut inuicem mixta;* 2. *In abstracto, vel in concreto:* 3, *Purè, impurè:* (Est enim Sulphuri excrementum pingue, fuliginosum: Sali, terra sure Mercurio; phlegma.) 4. *Insoluto, volatili, aut fluxili; in coagulato, siue fixo: ut ex labyrintho obiectionum feliciter poteris te extricare. Sufficiant hæc in præsentia filio* DOCTRINÆ.

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

Acræ Cæsareæ Maiestatis Priuilegio cautum eſt, ne quis Chalcographorum, Celatorum, Sculptorum, Typographorum, Bibliopolarum ac aliorum quamcunque librariam negotiationem exercentium, Opera Henrici Khvnrath, Lips. Medicinæ Doctoris, tam ſcripta quam picta, Medicinalia, Chymica, Kabaliſtica & pleraque alia ſecretiora, Latino & Germano idiomate, partim aliunde conquiſita, partim à ſeipſo conſcripta & inuenta, ac inter ea quidem Amphitheatrvm Sapientiæ Æternæ, ſolius veræ, Chriſtiano-Cabaliſticum, Diuino-Magicum, & Phyſico-Chymicum, tertriunum Catholicon, &c. per decem annorum ſpatium, à prima cuiuslibet editionis Die computandum, intra ſacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Maieſtatis ſuæ hæreditariorum fines, ſimili aut alio quopiam charácteris genere & forma, ſiue in totò, ſiue in parte, imitari, recudere, aut aliò recudenda, vel alibi etiam ſculpta & impreſſa adducere, vendere aut diſtrahere palàm vel occultè, citra voluntatem & conſenſum præfati Doctoris Henrici Khunrath, ſuorum-ve hæredum præſumat. Si quis vero ſecus faciendo, Priuilegium & interdictum hoc Cæſareum ſpernere, negligere aut tranſgredi temerario quopiam auſu conatus fuerit, eum non ſolum omnibus illis exemplaribus perperam ſic recuſis & adductis (quæ quidem ſupradictus Henricus Khunrath, aut eius hæredes, eorumque mandatarii vbicunque deprehenſa vel propria, quam ipſis hac in parte tribuimus, authoritate vel Magiſtratus loci illius auxilio ſibi vendicare poterunt)

de facto priuandum, sed & mulcta insuper decem marcharum auri puri fisco Cæsareo fraudis vindici, & sæpefati Doctoris Henrici Khunrath, suorumve hæredum Usibus ex æquo pendenda, decretum irremissibiliter plectendum, &c. Pragæ, die prima Junii. Anno 1598.

RVDOLPHVS.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium

A. Benck.

Additum sigillum Cæsareæ Maiestatis in cera rubra.

ÆTERNO

ÆTERNO, INVISIBILI, SOLI SAPIENTI, OMNIVM OPTIMO, INFINITO ET OMNIPOTENTI

יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת

DEO DEORVM,

ENTIENTIVM

VNITRINO,

SANCTO, SANCTO, SANCTO,

PATRI, & FILIO, in plenitudine temporis incarnato, JHSVH CHRISTO, nec non SPIRITVI SANCTO;

Vniuersarum Rerum creatarum ac conditarum in toto VNIVERSO existentium

AVTHORI; CONSERVATORI, GVBERNATORI, perpetuò;

DOMINO ac PATRONO suo Catholico, benignissimo, filialiter timendo, vnicè amando, humillimeque adorando, & in omnem æternitatem, deuotione debit, meritò laudando:

II.

TOTI CÆLESTIS EXERCITVS SPIRITVALIS MILITIÆ PRÆPOTENTI, reuerenter habendæ; flammeis, nimirum, JEHOVÆ miniſtris, Diuinitus mihi conceſſis, officioque ſuo & didactico & tutelari vltrò adſiſtentibus:

III.

PROXIMO SVO (Θεο-Ἀληθῆ-καὶ τεχνη-φίλῳ, Seinem/ Gott/ der Warheit/ vnd Kunſtliebendem Nechſten/) fideli cuiuis, cumprimis diligendo:

IV.

SIBIMETIPSI, ſeruo ac organo DEI (abſit iactantia & calumnia verbo) ſedulo pro modulo DONORVM à DOMINO liberaliſſimè concreditorum:

V.

2. Timoth. 3. verſ. 16.

TOTI SS.^æ BIBLICÆ SCRIPTVRÆ, vtili ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum, in Juſtitia; vt perfectus ſit HOMO DEI ad omne opus bonum inſtructus.

VI.

NATVRÆ mirificæ, miniſtræ ELOHIM in MVNDO vniuerſo (eiuſque FILIO, MAGNESIA Philoſophorum indigitato, nunquam odioſæ, NVMINI ac LVMINI ſuſpiciendo:

Denique

VII. SCIEN-

VII.

SCIENTIIS & ARTIBVS singulis, per quas de DEO gratissima in orbe Terrarum sparsa est fama; præsertim verò sublimioribus ac secretioribus, quæque IGNIS, omnia probantis, adminiculo Spagyricè peraguntur:

AMPHITHEATRVM SAPIENTIÆ ÆTERNÆ SOLIVS VERÆ,

necnon

Virginum instar, EI propemodum à cubiculis sanctis atque secretioribus, castissimarum, quibus, inter omnes in toto Terrarum orbe Scientias & Artes bonas generique humano vtiles, non augustiores vel sanctiores, non (ob VSVS ac FRVCTVS tam Macro & Micro cosmicos, quam DIVINOS, hîc & in æternum salutares) præstantiores vllæ, puta,

KABALÆ, MAGIÆ, ALCHYMIÆ,

HEROINÆ suæ sanctissimæ, mirificæque, in ORATORIO & LABORATORIO, Macrò-ac Micro-COSMICE, artificio miraculoso, eoque multifario, prudentissimè veræque Theo- ac Philo-SOPHICE ancillantium; secundum Sanctioris & CHRISTIANÆ PHILOSOPHIÆ, solius veræ, Veritatis normam, è diabolicis sophismatum execrandorum, pro VERITATE sese falsò substituentium, laruis fucatis, duce & adsistentiâ RVACH HHOCHMAH-EL, necessariò repurgatarum, catholicaque dexteritate ad Archetypi exemplar sincerè reformatarum, primor-dialivè Simplicitati ac Bonitati triuni catholicæque suæ, dignè restitutarum & instauratarum,

CHRISTIANO-CABALISTICVM, DIVINO-MAGICVM, nec non PHYSICO-CHYMICVM, TERTRIVNVM, CATHOLICON,

Hoc;

In quo Theo- ac Philo-sophice docetur Sapientiæ veræ, eiusque ſtudii, hoc eſt, Philosophiæ ſincerioris fons: Vena genuini Intellectvs Numinis ac Luminis Natvræ eſſentialis in Mvndo maiori catholicè, in Filio verò illius, Magnesia videlicet Sapientum, ſynopticè, catholicè, realiter exiſtentis; Jvris quoque Legisve Dei in cordibus noſtris Diuinitus ſcriptæ; nec non, Methodi dextrè intelligendi & orthodoxè interpretandi Biblia ſacra; Scientiæ quoque Ligni vitæ, Boni ac Mali, atque honeſtorum ac Turpium; oſtenditur flumen:

Opvs, θεωρητικὸν καὶ Πρακτικὸν attestante αὐτοψίᾳ (phy Momo & Zoilo) reuera eximium, recens reuiſum, Amphitheatrice inſtructum Qvatvor circularibus, aliisque hieroglyphicis Figvris, in æs affabrè ſcalptis, Veritatis, paſſim locorum, ſine pudore vim publicè patientis iniquiſſimam, & quaſi ſub calumniarum pondere fatiſcendo ingemiſcentis, ferè (proh!) ſuccumbentis, ab interitu, pro viribus, vindicandæ ac erigendæ cauſa; & quo aliis bonis atque induſtriis viris idem tentandi & præſtandi anſa haud vituperanda præberetur, in publicum, ex pio animi affectu, inque orbis Christiani vsvm atque vtilitatem communem, neceſſariò iam tandem, & vix tandem (ſed ſat citò, ſi, vt ſpero, ſat benè) miſſum;

Sapientia vera, cvi, qvid, vbi, qvibvs avxiliis, qvamdiv, cvr, qvomodo, qvando, fieri poſſit ac debeat, Chriſtianè docens; Svmmvmqve Hominis Bonvm, tam in futura quam in hac vita fructuoſum, Dei donum ſingulare, tertriunum, catholiciſſimum, videlicet,

Agnitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem	*Cognitionem*	*Cognitionem ac Fruitionem*
JEHOVÆ, &, quem misit JHSVH CHRISTI, Librique SS.æ Scripturæ, Triunius;	SVIIPSIVS, Triunius;	MVNDI maioris, &, quem dedit, Filii eius, MAGNESIÆ Sophorum, vtriusque Triunius;

hoc est,

Catholicè

TRIA OMNIA,

tanquam in liquido Speculo,

SOPHIA Orthodoxâ,

ostendens:

CVIVS

mysteriorum reconditorum

(prout PATER LVMINVM eadem illa, ex Benignitatis suæ Diuinæ penu, liberaliter concessit.)

APOCALYPTICA CLAVIS

TRIVNA,

penes Authorem OPERIS huius dignè reseruata,

LEGE sua

Triuna, sancta, æqua & iusta,

id est,

de

FIDE,

TACITVRNITATE legitima,

&

OPERIBVS bonis,

(quæ animum saltem gratum debitè concernunt)

solis debetur DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filiis,
SS.ᵃ SAPIENTIÆ candidatis, candidis hæredibusque fidelibus dilectis;
ne sacrum detur canibus, aut margaritæ proiiciantur ante porcos, diabolismo grauiter obsessos:
Non enim omnibus OMNIA conueniunt,
sed est
QVID, QVIBVS, VBI, CVR, QVOMODO, QVANDO & QVANTVM:

AMIMI GRATI, REVERENTIÆ,
CHARITATIS, GRATVLATIONIS,
ATTENTIONIS,
ADMIRATIONIS, HONORIS DEBITI,

ergò

Humillimè CONSECRAT, Officiosè DICAT,
Amicè OFFERT, Debitè NVNCVPAT,
Religiosè RELINQVIT,
Obseruantissimè DONAT, Studiosè PONIT,

HENRICVS KHVNRATH LIPSENS. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusque DOCTOR:

JEHOVAH
afflante, incendente, stimulante ac dante
TRIVNO,
doctus, ductus, Inuentor, Author.

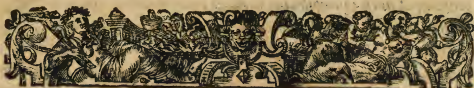
ANNO MASCHIACH
iuxta promissionem Diuinam missi

MDCIV.

HALLELV-IAH! HALLELV-IAH! HALLELV-IAH!
phy Diabolo!
Terque quaterque phy calumniatori cuiuis; nullo excepto!

JEHOVÆ
VNI TRINO SIT
LAVS, HONOR ET GLORIA.
AMEN.

LECTORI

LECTORI CANDIDO SALVTEM.

AMPHITHEATRI HOC INSIGNE OPVS, in quo Auctor Henricus Khunrath Lipſ. vtriuſque Medicinæ & Philoſophiæ Doctor, SAPIENTIAM DIVINAM, HVMANAM, MACRO & MICROCOSMICAM: Diuino-Magicam, Chriſtiano-Cabaliſticam & Phyſico-Chemicam, admiranda induſtria, ſpectandam OCVLIS: contemplandũ MENTE, ſectandum Opere, in Oratorio & Laboratorio, omnibus propoſuit, Amice ac Candide Lector, damus tibi nunc integrum & abſolutum. Ipſe quidem Auctor immatura morte præuentus, aliquà ex parte, ſed non magna, imperfectum poſt ſe reliquit. Onus illud meis humeris imparibus ſanè, impoſuit moriens, vt OPVS poſthumum cura mea in lucem ederetur: tum quod ipſi fuerim intima familiaritate iunctus, cum, quod conſilii ſui, in hoc opere edendo fecerit me, vna cum aliis relictis à ſeſe ſecretioribus, participem. Dedi igitur ſedulò operam, vt tale prodiret in publicum, quale, vt prodiret, ipſum peruoluiſſe, accuratè intellexi: Si in multis non ſatisfactum eſt omnibus, illi & magnitudinem REI perpendant & meliora his faciant. Reſtat vt de fine Operis te paucis admoneam: Quanta cura, mens humana SCIRE, naturaliter deſideret, in confeſſo eſt omnibus. Quot volumina Librorum Scientiarum gratia, euoluuntur? quot moleſtiæ deuorantur? quot ſumptus impenduntur, quot Lucubrationes, Vigiliæ, labores exhauriuntur? quorum omnium finis tandem, aut vanitas eſt aut inopia, ſæpe etiam fractæ vires corporis & delirium animi; vſque adeo difficilem ad Philoſophiam vmbratilem, humana ratio monſtrat viam & aditum. Secus verò facit Theoſophia noſtra in hoc OPERE, primum enim non tot laboribus & ſumptibus conſtat. Audi Ipſam tibi loquentem: Facilè videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam:

Sap.6.ý.13,14,15. Sap.8.ý.16.

præoccupat qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat. Qui de Luce vigilauerit ad illam non laborabit, ASSISTENTEM enim illam foribus suis inueniet. Deinde non tot molestiis occupata est. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium. Facillima igitur & spontanea est hæc nostra Sapientia. Talia sunt Omnia DONA DEI, VERA: At fraudes mundi, Illusiones, Phantasiæ, Sophistica Diaboli, multis laboribus & sumptibus constat.

Tandem à contemtu huius Operis dehortandus es, Stulti & inepti hominis est, rem nondum lectam iudicare, non intellectam contemnere. Quæso te, an propterea sunt contemnenda sydera, quod tu illa non dignoscis? an propterea abiicienda & conculcandæ Plantæ, quas fæcunda mater Terra, nobis porrigit, quod tu ipsarum signaturam & occultas vires non perspicis? Quot inutiles & fatuos fætus parturit humanum Ingenium? atqui, tu illis sæpe primarium locum das in Bibliotheca tua, & habent illi in mensa tua, Philosophica, primos accubitus. Memineris ergo hoc AMPHITHEATRVM tuis oculis non fucatam aut fatuam Philosophiam spectandã proponere: sed contuitum ÆTERNÆ SAPIENTIÆ SOLIVS VERÆ, quam magno tuo malo & exitio neglexeris & contemseris. VALE, & hoc Amphitheatro fruere, ad Agnitionem DEI, Cognitionem tuiipsius, dignotionem Naturæ, ad illuminationem Animæ, puritatem Spiritus, sanitatem Corporis. Datum Wernigerodæ in inclyto Comitatu Stolbergico ad Bructerum Idib. Martii, Anno salutiferi partus Virginei 1609.

ERASMVS WOLFART. S.

THEOPHILI ARETII

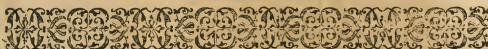
IN MAGNVM ET MIRANDVM ILLVD AMPHITHEATRVM CLARISSIMI VIRI, DN. HENRICI KHVNRATH LIPSENSIS, Vtriusque MEDICINÆ DOCTORIS, ac veræ SAPIENTIÆ studiique eiusdem instauratoris, ENCOMIASTICVM.

ABDITA *Diuini si quis mysteria verbi*
Altius inspiciat, seque in penetralia condat,
Nil nisi cum superis hominum commercia cernet.
Felices animæ, quas gratia tanta beauit
Audire Angelicas mortali in corpore linguas,
Humanoque DEI *sentire in pectore vocem!*
Quò fugit ista dies? vbi iam latet aurea scala
Cæli, quâ superi descendunt? quisve recludet
Sacratos aditus? nosque ad pia Numina ducet?
Difficilem, mihi crede, viam, qui talia tendat
Ingreditur, nec enim cuiuis manifestà videntur
Diuûm sydereas habitantia Numina luces.
Attamen humanâ si consuetudine quondam
Angelicas mentes lætatas credimus, artem
Abstrusam reor esse: Patres nouêre vetusti.
Occidit: Oceano veluti Sol mergitur alto,
Mox tenebræ informes, ac immedicabilis error
Inualuit: mendaxque suum caput extulit orco.
Fons est illimis SOPHIÆ: *Diuina* CABALA
Quamque tenent MAGI, *redolentes thura Sabæi,*
Cuique dedit VIRIDE, *& tacitum* SAL *fusile nomen.*
Trinam hanc nemo DEI *Sophiam sine Numine habebit,*
Theilogam, Astronomam, Medicatricemque Dianam,
Nemo sine afflatu Diuino magnus & altus.
Vno fonte fluit Sapientia Trina beato
Flaminis ætherei, fusæque per omnia mentis,
Quæ vegetat terras, mare, sydera & aëra complet.
Rex mihi pacis erit testis, qui pectore quondam
Tot gemmas habuit Sophiæ, quot littora arenas,
Cuius corde altam Sapientia struxerat arcem.

Hîc quoties pulcram Libani de monte columbam
Ingeminans imo suspiria corde, vocarat?
Namque sibi vitæ sociam delegerat vnam.
O dilecta veni mea, te charissimus orat
Sponsus Rex Solymæ tuus, & sacra Numina iurat
Se fore constantem tibimet castumque maritum.
Calluit hanc præsens IHOVANIS *fretus Abramus*
Alloquiis, & Chaldaica de gente profectus
Intulit Ægypto, & terris patefecit Idumis.
Hæc tibi nota fuit Iacobe scientia rerum,
IHOVA *tibi, tibi Scala* DEI; *cælique patentis*
Regia visa, gregem maculosis partubus imples
Racheliaes: tenet hanc Pharii dum cælica regis
Somnia pertractat cautus, prudensque futuri
Euentura canit, per mystica pocula vates.
Hanc Ægyptiaca Moses eductus in aula
Imbibit; hac, diaque simul post luce coruscans
(Lux gemina hæc) ipsi potuit se sistere IHOVÆ:
Hac Bileam sincerus adhuc, & criminis expers
Turpis auaritiæ, nouit scrutarier alti
Abdita ritè DEI, *& sanctæ benedicere genti.*
Hac Regina Arabum solers ænigmata promit
Isacidum Regi, quo non sapientior alter
Claruit; hac Daniel, Magis præstantior, illum
Extulit instructum schola Regia Persidis, idem
Regibus edixit tristissima fata duobus,
Alter ab Imperio cadit, obbrutescit at alter.
Nomen ab hac quantum gessit ter maximus Hermes?
Hac venerata DEVM, *visit cunabula* CHRISTI:
Mirifico docuit VERBO *Reuchlinus eandem.*
Hanc Agrippa sagax mirando prodidit ore:
Prodidit Heluetius, Musarum filius, Hermes,
Exosus fatuis: Lumen Sapientibus ingens:
Cuius & humanos superat Sapientia sensus:
Hoc gratare tibi Celso Germania Phæbo.
Hanc & Stellatus mellito carmine condit.
Hæc est, hæc illa est, (mihi crede) Scientia, verum
Quæ tibi Naturæ Lumen, viresque capacis
Abstrusas Mundi pandat: Clarissima Lux est.
Qua sine cuncta iacent tenebris immersa profundis.
Hæc tibi fax: hæc Lux, hæc dux te prauia ducet
Abdita cunctarum subito ad penetralia rerum,
Et sic mirifici non pondus inane Theatri
Non spectator iners, verum Rimator, & Actor
Intimus hospes eris, non hospes semper oberrans.
Hæc & stellarum cursus viresque reuelat,
Et scrutata vices rerum, stata tempora signat;

Hæc vis ventorum Pontique innotuit æstus,
Vnde ortus & vita satis: vnde augmina rebus
Edocet, & terræ venis expromere gazas.
Principia hæc rerum cunctarum trina resoluit.
Theiosopha hæc suada est, & si præstantius illis
Quicquam erit. Hæc, genitore DEO, DEA; *Sponsa Deorum;*
Et genitrix rerum, recolit quam turba Sophorum.
Inuentum est Medicina tuum, ô DEA: *Numine cedunt*
Pulsa tuo; Resolutus hydrops; nodosa Podagra.
Lepraque proh viuum fœdans immunda cadauer:
Tussifera & Tabes flammis feruentibus, ima
Exsucca ossa vorans, rapidusque Apoplecticus humor:
Herculeusque furens, & spurcans faucibus horror:
Hactenus indomitas vincisque fugasque Chimeras.
Salue blanda parens, salue expectata diu lux!
Venisti tandem, dispellens nubila cælo.
Hanc, HENRICE, *tibi, quod amicam elegeris vnam*
Gratulor, Asclepidûm decus immortale Sophorum:
Grata DEO *Charitum soboles; Diuine Prometheu;*
Digne polo, qui mira nouo dans AMPHITHEATRO
In Lucem: veterum vix cunctis visa Theatris.
Liuor iners, stolidumque coax, & sibilus orci
Cedant auspiciis melioribus; ô labor ille
Quàm felix, suauis sudor, curæque beatæ?
O quàm fœcundi fructus, ô tædia longæ
Quàm iucunda via? gemmans è pulueris ortus
Aureus ille tuis, superûm te in luce locabit.
O Decus Aonidum, Pylades mi, Nestoris annos
Viue; vale; terris nec cælica scande relictis
Tecta prius, Medicæ, Chymiæ diæque Cabalæ
Culmina quam superes, summa & fastigia ponas.
Viue diu, solidéque vale, moriare beatè.

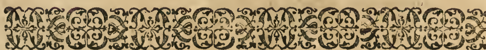

EPIGRAMMA

IN EDITIONEM AMPHITHEATRI CL. VIRI DN. HENRICI KHVNRATH LIPS. VTRIUSQVE MEDICINÆ DOCTORIS, PHILOSOPHI insignis, & nostræ ætatis primarii, &c. fautoris sui honorandi.

CARPERE qui gaudes, hîc noli carpere quicquam
Omnis huic Physico cedat labor Amphitheatro.
Numinis instinctu MEDICVS quod SVMMVS ab alto
Sensu deductum, veri Khunrathus amore,
Instruxit, Sophiæque sacros illuminat vsus,
Lapsam restituit, vitiosaque membra repurgat.
In Mundo non est par his virtutibus illi,
Vngue leo notus: Diuina hac notus is arte.
Maxima nascetur quâ sparsis gloria libris,
Dona DEI variant, hoc certe est nobile donum,
E centum, vel plus centum vix millibus vni
Ingenium tantum contingit habere virorum.

M. ZVBERVS P. L.

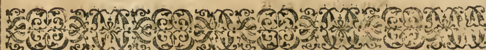
DE AMPHITHEATRO CLARISS. ET DOCTISS. VIRI DN. HENRICI KHVNRATHI, Vtriusque Medicinæ Doctoris celeberrimi.

MVNDVM *extra mundum qui vult specularier omnem*
Quique extra seipsum noscere se satagit:

Non

Non opus est adeat veterum vastata Theatra
Vel noua, spectaclis reddita vana suis.
Immundum potius mundum exuat, exuat & se,
Indupeditrices & fugiat nebulas.
Orchestramque tui subeat KVNRADE *Theatri*
Ætheris igniculo prægrediente bono.
Dia vbi Smaragdi monstrat Sapientia speclo
Quid Macrocosmus agit, quod Microsmus agat.
Et Panace Hermetis regnatque Asclepia Hygea
Ac dignis dignas vtraque spargit opes.
Quas patulo, Inuidia pandis stomachante Theatro
KVNRADE *ingenui progenies Genii.*
Perge ita: firma tui basis est mansura Theatri,
Dum Macrocosmus erit, dum Microcosmus erit.

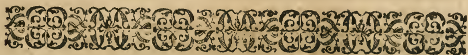
Iohannes Seussius Electori Saxoniæ à Secretis Ecclesiasticis, amico suo chariss. honoris & amoris ergô consecrabat Id. Mart. Ann. 1604. Dresdæ.

THEOSOPHIÆ AMATORIS
ad
PHILOSOPHVM VMBRATILEM
προσφώνησις
THEODORI AQVILINI P. L.

QVID abdicatas in meam curam vocas
Sophista Musas futiles?
Negant camœnis, nec patent Apollini
DEO dicata pectora.
Fuit ista quondam stulta confidentia;
Fucus, Tenebræ, Somnia:
Ciêre surdum Delphica Phœbum specu,
Vocare Musas Numina;
Fandique munus, munere indultum DEI,
Petere fonte, nemore, aut iugis,
Nunc alia mentem vis agit, maior DEVS
Aliosque mores postulat
Sibi reposcens ab homine munus suum,
Viuamus vt vitæ Patri:
Vacare vanis, otio aut negotio,
Et fabulosis literis

Vetat, ſuis vt pareamus legibus,
LVCEMQVE cernamus ſuam,
Quamuis Sophorum, callidaque ars rhetorum, &
Figmenta Vatum nubilant,
Qui corda falſis, atque falſis imbuunt,
Tantumque linguas inſtruunt,
Nihil adferentes, vt ſalutem conferant
Quod veritatem detegat.
Quid enim tenere vel bonum vel verum queant
Qui non tenent ſummi caput
Veri, bonique fomitem & fontem DEVM?
Quem nemo niſi in Chriſto videt.
Hic Veritatis Lumen eſt, viæ via,
Vis, Mens, Manus, Virtus Patris,
Sol Æquitatis, fons bonorum, flos DEI
Natus DEO, Mundi Sator,
Mortalitatis vitæ noſtræ, & mors necis
Magiſter hic virtutis eſt,
DEVMQVE nobis, atque pro nobis homo
Nos induit, ſe exuit
Æterna iungens homines inter & DEVM
Interque ſe commercia.
Hic ergo noſtris vt ſuum præcordiis
Vibrauerit è Cælo iubar,
Abſtergit ægrum corporis pigri ſitum,
Habitumque mentis innouat,
Exhaurit omnes quod iuuabat antea
Caſtæ voluptatis vice,
Totaque noſtra, iure Domini, vindicat
Et corda, & ora, & tempora,
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
Se vult timeri & diligi.
Huic vacantem, vel ſtudentem & deditum
In hoc reponentem omnia
Ne quæſo inertem vel peruerſum putes,
Ne crimineris impium
Pietas abeſſe Chriſtiano quî poteſt?
Namque argumentum mutuum eſt
Pietatis, eſſe Chriſtianum, & impii
Non eſſe Chriſto ſubditum.
Hoc te docebit inclytum Theatricum
Opus hoc, & planè myſticum,
Æterna monas & trias cordi tuo
Fac inſit, hunc finem bonum
Scopumque monſtrant hæc tibi ſpectacula,
Quibus DEO potes frui.

ORATIO THEOSOPHICA

AD

FONTEM SAPIENTIÆ CHRISTVM OPT. MAXIMVM.

Christiani Cordati.

HRISTE fac vt sapiam, quia tu SAPIENTIA Patris
Solus es, & tecum qui sapit, ille sapit:
Quis dabit in tanta, mihi nam caligine lucem
Vt capiam veræ dulce salutis Iter?
Ad te confugio, qui LVX mortalibus ipsa es
Per quem senserunt cuncta creata diem.
Da mihi NATVRÆ LVMEN, tenebrasque repelle
Spiritus illustret pectora nostra tuus.
Non equidem fateor tanto sum dignus honore,
Sum miser, & multo crimine Christe reus.
Sed tamen in fuso confido sanguine, cuius
Purgabit sordes guttula parua meas.
Si mihi des vitam, cur non quoque commoda vitæ
Cuncta tua nobis pro bonitate dares?
A Patre quin etiam quæcunque rogabimus, inquis
Nos accepturos nomine certa tuo.
Non mihi quæro lucrum, vanam non arrogo laudem,
Et laus & lucrum tu mihi solus eris.
Sed neque diuitias dederis, quas mirer auarus,
Cuncta cadunt, firmas non habet orbis opes.
Aspira cœptis, mentem cælestibus imple
Ignibus, ac vmbras aufer ab arte graues:
Nil erit obscurum, facilè in penetralia ducar
Naturæ, monstras si mihi Christe viam.
Ipse feram magnas laudum tibi præmia grates:
Nil homo maius enim quod tibi reddat habet.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
καὶ
ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ
generalis,

PROLOGI

SEQVENTIS,

in

AMPHITHEATRVM

SAPIENTIÆ ÆTERNÆ

SOLIVS VERÆ,

CHRISTIANO-KABALISTICVM,

DIVINO-MAGICVM,

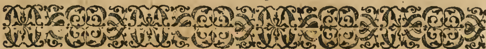
necnon

PHYSICO-CHYMICVM

ad

Homines

Vniuersos, Omnes, cunctos & singulos seorsim, CATHOLICE directi.

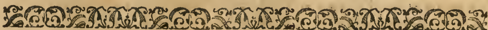

ROLOGVS hic præſens SCALÆ cuidam, STVDII SAPIENTIÆ veræ, rectèque PHILOSOPHANDI rationis, GRADVVM orthodoxorum SEPTEM myſticæ aſſimilatur, quâ (DEO vocante & ducente, GENIO ſtimulante, INGENIO cooperante, LABORE debito ac ſedulo abſoluente) tam iuxta SAPIENTIÆ veræ, quam eius Præconis (ex IEHOVÆ ipſius calculo candidiſſimo) Sapientis doctrinam verè Sapientem aſcenſus fit THEOSOPHICVS ad AMPHITHEATRI præfati PORTAM quamuis anguſtam, exilem & deſpectam, attamen auguſtam ſatis & maieſtaticam: IN & PER quam DOCTRINÆ filius fidelis quilibet, ad finem vſque conſtanter perſeuerans, lætus INTROIBIT, ibique SVMMVM illud BONVM Tertriunum catholiciſſimum, videlicet, primò, Agnitionem DEI, &, quem miſit IHSVH CHRISTI, Librique SS.æ Scripturæ intellectum genuinum; Secundò, cognitionē SVI IPSIVS; Tertiò, cognitionem MVNDI maioris, &, quem dedit, FILII eius MAGNESIÆ Philoſophorum, LAPIDIS, nimirum Philoſophorum catholici vel vniuerſalis plusquamperfecti SVBIECTI debiti atque perfecti, Regeneratione Phyſica, Artis Chymicæ adiumento, plusquamperficiendi; primò, IN & EX DEO, &, quem miſit, IHSVH CHRISTO, Libroq; SS.æ Scripturæ; Secundò, in & ex SEMETIPSO: Tertio deniq; in & ex MVNDO maiori, &, quem dedit FILIO eius, MAGNESIA Sapientū, OMNIA in OMNIBVS, (quare & ab אלהים ELOHIM Triuno, ex Corpore, & Spiritu & anima etiam Triunus compoſitus, in Paradyſum mundanam hanc præcipuè collocatus eſt) feliciter CONSEQVETVR, eoque tanquam ſingulari quodam κειμηλίῳ καὶ βραβείῳ, Theoſophicè FRVETVR.

CONSTAT autem PROLOGVS hic VERSIBVS totidem, quot Annus diebus, trecentis nimirum ſexaginta quinque, eô quòd per totum annum ſingulis diebus VNVS, SOPHIÆ ſtudioſo genuino, contemplationis accuratæ lance, acutiſſimè penſitandus, induſtria mente conſiderandus, ac ſæpius veluti riminandus ſit, ita vt DOCTRINÆ huius THEOSOPHICÆ ſalutaris animi cibus ei in dulcem Animæ recreationem efficaciſſimumque Animi nutrimentum tanto conuenientius atque felicius conuertatur: Sicque etiam integri anni ſpatio, (non enim eſt, nuperrimè initiato præſertim, crede veridico Experientiâ edocto, vnius vel diei, vel hebdomadis aut menſis labor vel ſtudium!) & quidem auxilio ac adſiſtentiâ RVACH CHOCHMAH-EL, ſeu SPIRITVS SAPIENTIÆ DEI, à patre LVMINVM miſſi, non ſuperficialiter aut primis duntaxat labris guſtare, ſed, penitus quoque ac crebrò deglutiendo, quaſi reguſtare & verè, imò QVINT-ESSENTIALITER, percipere queat, QVÆNAM, QVALIS, QVANTA & QVAM SVAVIS ſit cùm SAPIENTIA vera, tum ratio hæc ſincerè PHILOSOPHANDI: & quid demum DOCTRINA illius in receſſu interiori foueat.

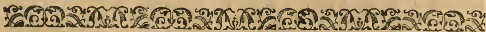
Hæc verò epulas opiparè apparatas atque lautiſſimas, imò THEOSOPHICAS, dignè nemo guſtabit facilè, multò minus eædem alicui iu-

cundissimè sapient, nisi prius reuerberatione ac tribulatione sufficiente, per *Ignem crucis*, probè fractus, à duritie ad mollitiem deductus, & (vexatione tali, dante intellectum) insigniter admodum exercitatus; *Aqua* etiam lachrymarum pœnitentialium ab impuritate ad munditiem & candorem vsque Christianè lotus, nec non Philosophico more vanitatibus Mundi huius immundi planè depositis, longeque post se derelictis, hac methodo spiritualis redditus, & ad conuiuium hoc benè præparatus ac ritè sit dispositus: quamobrem & is ipse, veluti sæpe tentatus, acriter examinatus, exactissimè probatus, atque ob id satis probus ac constans tandem deprehensus, in numerum Filiorum & asseclarum DOCTRINÆ fidelium SAPIENTIÆ ipsius, legitimè recipitur, in album eorundem immatriculatur, epulisque *Theosophicis* præfatis solemnioribus dignè accumbit, conuiuisque illarum meritò annumeratur. SVMMA, ipsa SCALÆ huius prologeticæ septigradualis nunc sequitur.

ARGVMENTVM GRADVS PRIMI.

PRIMVS GRADVS est, *Sapientem*, ceu verum atque perfectum *Theosophum*, ÆTERNÆ, solius veræ, SAPIENTIÆ magnificum eumq; Regium præconem, Diuinitus in- & constitutum ac subdelegatum, nec non SAPIENTIAM præfatam ipsam, ad sese primum, postmodo autē ad Amorem, Admirationem ac studium ΜΑΓΕΙΑΣ (ΣΟΦΙΑΣ) SAPIENTIÆ vè DIVINÆ, *Philosophiæ* nimirum *Theosophicæ* & sanctioris solius legitimæ atque verę, *Homines* vniuersos, omnes, cunctos & singulos, ex singulari beneuolentię affectione erga genus humanum flagrante, fideliter vtraque ab parte vocantes, & sedulò inuitantes, auidè atque libenter (schnell vnd gerne/mit lust vnd frewden) *Audire*; eisque, ob causas hinc inde ab vtrisque grauiter prolatas, reuerenter (mit Ehrerbietung vnd andacht) ceu initiati primum discipuli facere consueuerunt, sine contradictione *obedire*.

ARGVMENTVM GRADVS SECVNDI.

SECVNDVS GRADVS est, post susceptum Diuinum hoc semen (vocatione NVMINIS ELOHIM, atque tractu DEI, Patris *Luminum*) in eiusmodi feliciter cœpta *Obædientia*, contra conscientiam non reluctando, constanter *perseuerare*; SAPIENTIAMq; ÆTERNAM, solam veram, omnis veritatis, virtutis, Sapientiæ bonæ, Cognitionis & Intelligentiæ veræ, cum in negotio Religionis, tum Scientiis & Artibus omnibus, humano generi summoperè vtilibus, vti & in *Philosophia* orthodoxâ, originem, fontem ac fundamentum vnum, solum, catholicon & æternum, atque ita consequenter *Philosophiæ Theosophicæ*, reuera sacræ, solius legitimæ atque veræ, matrem, toto Corde, tota Anima, totis viribus & omni mente (pro dono supernè cuius benignè concesso & communicato) ex omnimoda oblatio-

ne & tra-

ne & traditione ſuiipſius, interna prorſus ratione *amare*; Eiuſque ſtudium hoc ardenter *continuare*: [a] Humanam verò, [b] carnalem, [c] mundanam, ementitam, atque putatitiam, aut vel quaſi Sapientiam iſtam, [d] in ſublimibus ſermonibus ac ſophiſticis & perſuaſoriis verbis [e] dicendivè peritia, hoc eſt, oratoriæ facultatis fucatis illis coloribus, ambitioſa Eloquentiâ turgidam (à quâ, ex mandato Diuino, Apoſtolus PAVLVS nos fideliter dehortatur) inque æmulationem DIVINÆ veræque SAPIENTIÆ ſuperbam, & ſeſe ſuperciliosè extollentem, ac [f] falsò ratiocinando ſermonis probabilitate fallentem, diabolicè & ortam & per admiratores illius, organa ſua (ſui ſimilia) pernitioſiſſimè propagatam ac diuulgatam, ſpuriam & illegitimam, imò profanam, tenebrarum, vitiorum, errorum, ſeductionis & cõfuſionis omnis, pſeudæque *Philoſophiæ* (à [g] vaſe illo DOMINI electo, tertii cæli, ac myſteriorum Paradyſi conſcio, [h] *inanis fallacia* vel *deceptio* nominatæ) genitricem, quam vera SAPIENTIA ipſa, necnon præco eiuſdem Regius, viuis hîc bellè depingunt coloribus ſuis, (ceu aliâs σκύβαλα ſuibus, quibus ſolis debentur) ouando, & per interualla longiſſimè à ſe remouendo, prorſus *relinquere*; Cane quoque & angue (quod dicitur) peius *odiſſe*; imò, ad Spiritum extremum vſque ſeuerè *abominari, execrari*, ac *deteſtari*; alios etiam impigra aſſiduitate pro virili ab eius cultu *auocare* & *dehortari*, ne iſtam vel minimo amplectantur aut ſequantur; vt maturè *odiſſe* incipiant, quod ipſis nunc & ſemper eſt fugiendum.

[a] 1.Corint. 2.℣.4.5.13. [b] Rom.8. ℣.7. 2.Cor.2. ℣.12. [c] 1.Cor.1. ℣.20. Et, 1.Cor.3. ℣.19. [d] 1.Cor.2. ℣.1.&4. [e] 1.Cor.1. ℣.17. [f] Coloſſ.2. ℣.4. [g] Actor.9. ℣.15. 2.Cor.12. ℣.1.&4. [h] Coloſſ.2. ℣.8. O ſoboles egregia ſcilicet!

ARGVMENTVM GRADVS TERTII.

TERTIVS GRADVS eſt, IEHOVÆ gratiâ *noſſe* ac *ſcire*, *Quid*, *Qualis*, quàm *Pulchra*, *Præclara* & *Præſtans*, atque *Quanta Res* ſit SAPIENTIA ÆTERNA, ſola vera; quæ eſt *Philoſophiæ* ſincerioris, ſanioris ac verioris, imò totius ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ rectéque *philoſophandi* rationis, ſola radix, fundamentum ac initium vnicum, ſolum, catholicũ & æternum: Adhæc quoque, quidnam propriè ſit prædicta PHILOSOPHIA vera?

ARGVMENTVM GRADVS QVARTI.

GRADVS QVARTVS eſt, *ſcire quis* SAPIENTIAM veram det; apud *quem* Doctorem aut Magiſtrum, vel *vbi* ſit quærenda & inuenienda: *vndenam* veniat: *Quibus* in *Libris* tradatur: *Quotque modis* in illis ab initio *creaturis* omnibus, præſertim Hominibus ſeſe eadem manifeſtauerit: & adhuc hodie, tam in *Macro* & *Microcoſmo vbique* innumerabiliter ſeſe conſpiciendam præbuit, quàm in BIBLIIS ſacris (iiſque præcipuè, qui *Enthuſiaſmo*, non ficto radiis SAPIENTIÆ SPIRITV DIVINI reuerâ ſint illuminati) illa ipſa euidenter *appareat*?

ARGVMENTVM GRADVS QVINTI.

QVINTVS GRADVS est, *scire cui* detur vera SAPIENTIA, cui *non*: *Quis* illius genuinus, legitimus ac fidelis sit alumnus, nimirum *Theo-* ac *Philosophus* orthodoxus: *Quis Sophista*: *Quomodo*, vel *quo studio*, aut *qua methodo* ea sit quærenda: *Qui* veniat & communicetur: *Quibus auxiliis*, vel *mediis*; *Quando* & *quot modis ea* (IEHOVAH fouente & annuente) velit, debeat, queat aut possit impetrari ac percipi: *An*, & *Quid*, denique, de *Secretis* sublimioribus *Philosophiæ* huius sincerioris *Diuinitus adeptæ*; à *Quo*; *Cui*; *Quare*, quasve ob caussas graues; *Quantum*; *Quibus* siuè *Legibus* siuè *Conditionibus*; *Quomodo*; *Vbinam* locorum & *Quando*, citra periculum, aut *Sit* aut *Non sit*, vel proponendum; dicendum; docendum; reuelandum atque vlterius communicandum?

ARGVMENTVM GRADVS SEXTI.

GRADVS SEXTVS est, *scire, quæ* veræ SAPIENTIAE sint *Bona* ac *Dona*, &, *Quæ studii Sapientiæ*, h.e. *Philosophiæ* veræ, sint *Exercitia*: *Qui Vsus*, *Abusus*, *Fructus* atque *Finis*: ac *Quanti* ac quam *varii* inde *Thesauri* ad *Doctrinæ* filios, proximè & secundum IEHOVAE voluntatem, certo perueniat.

ARGVMENTVM GRADVS SEPTIMI ET VLTIMI.

SEPTIMVS & vltimus Gradus est, *Negry morari* Sophistas quosuis, cuiuscunque etiam sint farinæ, diligentes vanitatem & quærentes mendacium, (Die das Eitele so lieb haben / vnd die Lügen so gerne.) VERITATEMq; calumniose mordentes; imò SAPIENTIAM solam veram, indeque ortam hanc quoque solam rectè *philosophandi* rationem aut methodum *Theosophicam* & orthodoxam AMPHITHEATRI SAPIENTIÆ Æternæ huius, nec non amatores & asseclas fideles, VERITATIS ac SAPIENTIAE indagatores pios, friuolè spernentes & condemnantes: Quinimò eosdem omnes magnanimiter ac verè philosophicè *floccipendere*, ac ne vnius quidem flatus viciſsim intrepidè *æstimare*; seseque ad VERITATIS agnitæ confeſsionem ac defensionem philosophicam (iuxta dono datam cuiuis à DEO gratiam) alacriter *præparare* & planè *componere*; atque sic demum ad posteros vtiliter *propagare*; iisque debitè *communicare*: imò, cum gratiarum actione *lætari*, quòd non amplius labyrinthæus, monoculus & cæcutiens sophista opinās, sed (qui ab ÆTERNA SAPIENTIA & VERITATE regitur) super lineâ *Veritatis* rectâ, absque deuiatione omni ambulans, verus ac sciens PHILOSOPHVS existat: adeoq; tandem paucissimis iisque *Theosophicè* doctis, VERITATEM catholicam videntibus & scientibus solis, placeat. Quod sanè haud contemnendum signum est VERITATIS.

Sophistarum certè, omniū exitus, ob contemtum veritatis, erit tragicus; si non in hac vita, sanè in extremo iudicio: ad quod prouocant omnes qui vident veritatem vim inferri, quique propter illam opprimuntur.

PROLOGVS
PRIMVS GRADVS
PROLOGETICVS
PRIMVS.

Numerus Versuum.	VERSIO vetus, seu vulgaris:	LOCA SS. Scripturæ.	NOVA PROVERBIORVM ex Hebræo, SAPIENTIÆ ex Græco TRALATIO.	Numerus Versuum.	
1	AVDI, fili mi, inquit SALOMON, filius DAVID, Prophetæ, & Regis ISRAEL, Rex Sapiens, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit, *Parabolas meas*, ad sciendam SAPIENTIAM & DISCIPLINAM, ad intelligenda verba PRVDENTIÆ,	Prou. 1. Vers. 1. Ibid. vers. 2.	*AVDI, fili mi, inquit SELOMOH, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL, Rex Sapiens, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ; solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit*, parabolas meas, *ad sciendum SAPIENTIAM & ERVDITIONEM, ad intelligendum eloquia INTELLIGENTIÆ.*	1	Hinc enim disces SAPIENTIAM.
2	Et suscipiendam ERVDITIONEM DOCTRINÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM, & ÆQVITATEM:	Ibid. ℣. 3.	*Ad suscipiendum* ERVDITIONEM, *INTELLIGENTIÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & RECTITVDINES:*	2	VIS, VSVS & FRVCTVS studii SAPIENTIÆ veræ.
3	Vt detur paruulis *astutia*, adolescenti *Scientia* & *Intellectus*.	Vers. 4.	*Ad dandum simplicibus calliditatem, puero* Scientiam *&* Cogitationem.	3	

	4	*Audiet Sapiens, & addet Doctrinam: & intelligens consilia possidebit.*	Verſ.5.	Audiens Sapiens, ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit.	4
	5	*Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.*	Verſ. 6.	Animaduertet parabolas & interpretationem, verba Sapientum & ænigmata eorum.	5
	6	*Audi, fili mi, & ſuſcipe verba mea, & multiplicentur tibi anni vitæ.*	Prou. 4. Verſ.10.	Audi, fili mi, & ſuſcipe eloquia mea, & multiplicabuntur tibi anni vitæ.	6
	7	*Per viam* SAPIENTIÆ *docui te* incedere: *calcare feci te ſemitas rectas.*	Verſ.11.	Viam SAPIENTIÆ monſtrabo tibi, ducam te per ſemitas ÆQVITATIS:	7
	8	*Quum ambulaueris, non artabitur greſſus tuus: & ſi cucurreris, non impinges.*	Verſ. 12.	Quas cum ingreſſus fueris, non artabuntur greſſus tui, & currens non habebis offendiculum.	8
	9	*Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.*	Ibid. ✠.3.	Nam & Ego filius fui patris mei, tenellus & vnigenitus coram matre mea:	9
Eadem in vitā introitus & exitus omniū hominum conditio.	10	*Sum quidem & Ego mortalis homo, ſimilis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus eſt, procreatus.*	Sap.7. Verſ.1.	Sum quidem & Ego mortalis homo, ſimilis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus eſt, & in ventre matris figuratus ſum caro,	10
Iob.10. Verſ.16.	11	*In vtero matris caro decem menſium tempore formatus ſum, in ſanguine coagulatus, ex ſemine viri, ac voluptate ſomnum comitante.*	Verſ.2.	Decem menſium tempore, coagulatus ſum in ſanguine ex ſemine hominis, & delectamento ſomni conuenientе.	11
	12	*Quinetiam natus communem hauſi aerem, atq; in terram iiſdem incommodis maliſque obnoxiam decidi, ac primam vocē eandem quam omnes, plorans emiſi.*	Verſ.3.	Et Ego natus communem accepi aërem, & in ſimiliter factam decidi terram, & primam vocem, ſimilem omnibus, emiſi plorans.	12
	13	*In faſciis curiſque ſum educatus.*	Verſ.4.	In inuolumentis nutritus ſum, & in curis magnis.	13

Nemo

14	Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium.	Verſ. 5.	*Nullus enim Rex aliud naſcendi initium habuit:*	14	
15	Vnus ergo introitus eſt omnibus ad vitam, & ſimilis exitus.	Verſ. 6.	*Sed vnus in vitam introitus eſt omnium, & idem exitus.*	15	Iob. 1. ℣. 21. 1. Timoth. 6. ℣. 7.
16	Et docebat me (Pater meus) atque dicebat: ſuſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & viues.	Prou. 4 Verſ. 4.	*Ipſe docebat me, dicebatque mihi, Teneat eloquia mea cor tuum: cuſtodi præcepta mea, & viues.*	16	
17	Poſſide SAPIENTIAM; poſſide PRVDENTIAM: ne obliuiſcaris, neque declines à verbis oris mei.	Verſ. 5.	*Compara SAPIENTIAM, compara INTELLIGENTIAM: ne obliuiſcaris, neque declines ab eloquiis oris mei.*	17	
18	Ne demittas Eam, & cuſtodiet te: dilige Eam, & cōſeruabit te.	Verſ. 6.	*Ne dimittas Eam, & cuſtodiet te: dilige Eam, & conſeruabit te:*	18	
19	Principium SAPIENTIÆ, poſſide SAPIENTIAM, & in omni poſſeſſione tua acquire PRVDENTIAM.	Verſ. 7.	*Principiū SAPIENTIÆ, acquire igitur SAPIENTIAM, & omni ſubſtantia tua acquire INTELLIGENTIAM.*	19	
20	Arripe illam, & exaltabit te; glorificaberis ab Ea, cum Eam fueris amplexatus.	Verſ. 8.	*Exalta Eam, & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris Eam:*	20	
21	Dabit capiti tuo augmentum gratiarum, & corona inclyta proteget te.	Verſ. 9.	*Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.*	21	
22	O, fili mi, ne obliuiſcaris LEGIS meæ, & Præcepta mea cor tuum cuſtodiat.	Prou. 3. Verſ. 1.	*O, fili mi, LEGIS meæ ne obliuiſcaris, & Præcepta mea cuſtodiat cor tuum.*	22	DISCE.
23	Longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.	Verſ. 2.	*Quia Longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.*	23	Sapientia vera, eiuſq; ſtudium indefeſsū annos vitæ & pacem afferunt.
24	Miſericordia & veritas te non deſerent: circunda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui:	Verſ. 3.	*Miſericordia & veritas ne deſerant te, liga eas ad guttur tuum, ſcribe eas in tabula cordis tui.*	24	

Gratia & succeſſus ante oculos DEI & hominũ, quomodò inueniendus. Adhortatio ad cuſtodiã & contemplationem illius doctrinæ Legis vel Præceptorum.

25	*Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis* DEI *& hominum.*	Verſ.4.	Et inuenies gratiam ac Diſciplinam bonam coram DEO & Hominibus.	25
26	*Ne recedant ab oculis tuis, ſed cuſtodi eà (eloquia mea) in medio cordis tui.*	Prou. 4. verſ.21.	Ne recedant ab oculis tuis, cuſtodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.	26
27	*Vita enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ carni ſuæ ſanitas.*	Verſ 22.	Vita enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ carni ſanitas.	27
28	*Quum deambulaueris, deducet (illa doctrina Legis vel præceptorum) te: quum dormieris, cuſtodiet te: & cum expergeſactus fueris, ipſa colloquetur tecum:*	Prou. 6. Verſ.22.	Cum ambulaueris, gradiantur tecum, cũ dormieris, cuſtodiant te, & euigilans loquere cum eis.	28
29	*Quia vt lucerna eſt mandatũ, & Lex vt lux: & via vitæ ſunt increpationes eruditionis.*	Verſ.23.	Quia MANDATVM lucerna eſt, & LEX lux, & via vitæ increpatio DISCIPLINÆ.	29
30	*Acquirere* SAPIENTIAM *multò præſtantius eſt, quam acquirere aurũ pretioſum: & acquerere intelligentiam, multò præſtantius eſt, quàm acquirere electum argentum.*	Prou.16 verſ.16.	Poſſide SAPIENTIAM; quia auro melior eſt, & acquire PRVDENTIAM, quia pretioſior eſt argento.	30
31	*Nunc igitur filii, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei. verſ.11. Ne rugias in nouiſſimis tuis, verſ.12. & (nimis ſerò) dicas (ah) Quomodo odi Eruditionem, & increpationem ſpreuit cor meum;*	Prou 5. Verſ.7.	Nunc ergò, fili mi, audi me, & ne recedas à verbis oris mei, ℣.11. ne gemas in nouiſſimis, ℣.12. & (nimis ſerò) dicas (ah) cur deteſtatus ſum *Diſciplinam*, & increpationibus non acquieuit cor meum,	31
32	*Et non obtẽperaui voci inſtruentium me, & docentibus me nõ inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)*	Verſ. 13.	Nec audiui vocem docentium me, & Magiſtris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)	32
33	*Fili mi, ſi ſapiens fuerit cor tuum, lætabitur cor meum, etiam ego lætabor:*	Prou.23. Verſ. 15.	Fili mi, ſi ſapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.	33

Exulta-

34	Et exultabunt renes mei, cum recta loquuta fuerint labia tua. Sed age!	Verſ.16.	*Exultabunt etiam renes mei, quorum labia tua loquentur quæ rectà ſunt.*	34
35	Nũquid nõ (חָכְמוֹת HHOCHMAH) SAPIENTIA; clamat, & (בִּינָה BINAH) PRVDENTIA dat vocem ſuam? (En, illa ipſa eſt! vel illæ ipſæ ſunt!)	Prou. 8. verſ.1.	*Nonne* (חָכְמוֹת CHOCHMACH) *SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem ſuam?*	35
36	In ſummis excelſisq; verticibus ſupra viam, in mediis ſemitis ſtans:	Verſ.2.	*In ſummitate locorum excelſorum, iuxta viam, in loco ſemitarum ſtat:*	36
37	Iuxta portas ciuitatis in ipſis foribus loquitur, dicẽs:	Verſ.3.	*In loco portarũ in oſtio ciuitatis, in ingreſſu oſtiorũ clamat:*	37
38	O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.	Verſ.4.	*Ad vos, ô viri, clamo, & vox mea ad filios hominum.*	38
39	Intelligite paruuli aſtutiã & inſipiẽtes animaduertite.	Verſ.5.	*Intelligite ſimplices aſtutiã, & ſtolidi intelligite corde.*	39
40	Audite, quoniam de rebus magnis loquutura ſum, & aperientur labia mea, vt recta prædicent.	Verſ.6.	*Audite, quoniam honorabilia loquar, & apertio labiorum meorum erit rectitudines:*	40
41	VERITATEM meditabitur guttur meũ, & labia mea deteſtabuntur impium.	Verſ.7.	*Quia Veritatẽ loquetur palatum meũ: & abominatio labiorum meorum eſt impietas.*	41
42	Iuſti ſunt omnes ſermones mei, non eſt in eis prauum quid, neq; peruerſum.	Verſ.8.	*In Juſtitia ſunt omnia eloquia oris mei, non eſt in eis prauum, nec peruerſum.*	42
43	Recti ſunt intelligentibus, & æqui inuenientibus ſcientiam.	Verſ.9.	*Vniuerſa ipſa recta ſunt intelligenti, & recta inuenientibus ſcientiam.*	43
44	Accipite *Diſciplinam* meã, & non pecuniam: *Doctrinam* magis quàm aurum eligite.	Verſ.10.	*Accipite Eruditionẽ meam, & non argentũ: & Scientiam potius quam aurum electum.*	44
45	Melior eſt enim SAPIENTIA cũctis opibus pretioſiſſimis: & omne deſiderabile non poteſt comparari:	Verſ.11.	*Quia melior eſt SAPIENTIA margaritis: & omnia deſiderabilia non æquabuntur ei.*	45
46	Nunc ergo filii audite me, Beati q̃ cuſtodiũt vias meas.	Ibid. Verſ.32.	*Nunc igitur filii obtemperate mihi: & beati qui vias meas cuſtodient.*	46

SAPIENTIA ſeipſam cõmendat, & ad ſeſe vocat omnes.

	47	*Audite* E R V D I T I O N E M, *& sapientes estote, & ne repellatis eam.*	Vers.33.	Audite D I S C I P L I N A M, & estote sapientes, & nolite abiicere eam	47
	48	*Beatus homo qui auscultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie, obseruando postes ostiorum meorum.*	Vers.34.	Beatus homo, qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie: & obseruat ad postes ostii mei.	48
Conqueritur S A P I E N T I A se à Sophistis contemni: & exitium cõtemptorum prædicit.	49	*S A P I E N T I A (insuper etiam, iterum inquit Rex Sapientissimus) foris clamitat, in plateis ipsis dat vocem suam:*	Prou. 1. Vers.20.	S A P I E N T I A (insuper etiam, iterum inquit Rex sapientissimus) foris prædicat, in plateis dat vocem suam:	49
	50	*In capite tumultuantiũ clamat, in ostiis portarum, in vrbe ipsa eloquia sua dicit,*	Vers.21.	In capite turbarum clamitat, in foribus portarum vrbis profert verba sua, dicens:	50
	51	*Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt scientiam?*	Vers.22.	Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?	51
Esaiæ 65.12 Et, 66, 4. Ierem. 7, 13.	52	*Conuertimini ad increpationem meam, en depromam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea.*	Vers.23.	Conuertimini ad correptionẽ meam: en proferam vobis S P I R I T V M meum, & ostendam vobis verba mea.	52
	53	*Propterea quod vocaui, & renuistis, extendi manũ meam, & non fuit qui attenderet:*	Vers.24.	Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret.	53
	54	*Et cessare fecistis omne consilium meum, & increpationem meam noluistis:*	Vers.25.	Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.	54
	55	*Etiam ego in contritione vestri ridebo: subsannabo, cum venerit timor vester,*	Vers.26.	Ego quoq; in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.	55
	56	*Quum, inquam, venerit sicut desolatio, timor vester: & contritio vestri veluti turbo venerit, quum venerit super vos tribulatio & angustia.*	Vers.27.	Cũ irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tẽpestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia.	56

Tunc

57	Tunc inuocabunt ME, & non exaudiam: manè consurgent, & nō inuenient ME:	Vers. 28.	*Tunc inuocabūt me, & non exaudiam: manè quærent me, & non inuenient me:*	57	
58	Eò quod exosam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non susceperint.	Vers. 29.	*Eò quod oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt.*	58	
59	Nec acquieuerint CONSILIO meo, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ.	Vers. 30.	*Nec acquieuerunt consilio meo, spreuerunt vniuersam increpationem meam.*	59	
60	Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.	Vers. 31.	*Comedent igitur de fructu viæ suæ, & consiliis suis saturabuntur.*	60	
61	Auersio paruulorū interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos.	Vers. 32.	*Quia requies simplicium interficiet eos: & prosperitas stultorum perdet eos.*	61	
62	Qui autem ME audierit, absq; terrore quiescet, & abundantia perfruetur timore malorum sublato.	Vers. 33.	*Qui autem obœdit mihi, habitabit confidenter, & requiescet à timore mali.*	62	
	Quapropter, rectè ac sapienter vir Sapiens concludit & admonet:				
63	Melior est SAPIENTIA, quam vires: & vir prudens, quàm fortis.	Sap. 6. vers. 1.	*In Græco non extat Codice.*	63	Prou. 16, 32. Ecclesi. 9, 18. Eccl. 7, 20.
64	Audite ergò (quoque) Reges, & intelligite, discite iudices finium terræ.	Vers. 2.	*Audite igitur Reges, & attendite, & discite iudices finium terræ.*	64	Magnates ad iustitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.
65	Præbete aures vos qui cōtinetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationū:	Vers. 3.	*Aures præbete moderatores populi, quique Nationum multitudine gloriamini.*	65	
66	Quoniam data est à DOMINO potestas vobis, & virtus ab ALTISSIMO, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur.	Vers. 4.	*Quoniam à DOMINO vobis dominatio data est, & potestas ab Altissimo, qui in opera inquiret vestra, & consilia perscrutabitur.*	66	Rom. 13, 1.
67	Quoniam cum essetis mi-	Vers. 5.	*Quoniam quum essetis mi-*	67	

nistri Regni eius non rectè iudicastis, neque legem conseruastis, nec consilium DEI *estis sequuti.*

8 *Horribiliter superueniet vobis, & repentè, quoniam iudicium in proceres seuerissimum exercebitur.*

Vers. 6.

69 *Nam infimi homines digni sunt misericordia: in potentes verò inquiretur acriter.*

Vers. 7.

70 *Nec enim personæ cuiusquã parcet omnium* DOMINVS, *nec magnitudinē verebitur; quoniam tam infimum, quàm summum* IPSE *creauit, & pariter prouidentiam habet omnium.*

Vers. 8.

Deut. 10,17. 2. Par. 19,7 Iob. 34,19. Eccl. 35,16. Act. 10,34. Rom. 2,11. Galat. 2,6. Ephes. 6,9. Colos. 3,25. 1. Pet. 1,17.

71 *Potentibus verò vehemens instat inquisitio.*

Vers. 9.

72 *Non est sapientia, neque intelligentia, neq; consilium contra* JEHOVAM:

Prou. 21. vers. 30.

(Nam)

73 *Tuam verò manum vt quis effugiat, fieri non potest: quippe Mundus ipse iustorum vindex est.*

Sap. 16. Vers. 15. Vers. 17.

Etiã CREATVRA vindictam exercet iustã in malos. Sap. 5. ℣. 18. Et vsque ad finem. Et, Cap. 19.

74 *Ad vos igitur spectant sermones mei, ô tyranni, vt discatis* SAPIENTIAM, *neque offensetis.*

Sap. 6. vers. 10.

75 *Qui enim iura officiaq; sanctitatis sanctè conseruauerint, sancti censebũtur: hisq; instituti, habebunt quod respondeant.*

Vers. 11.

76 *Expetite itaque sermones*

Vers. 8.

nistri Regnorum, non rectè iudicastis, nec custodistis LEGEM IVSTITIÆ, neque secundum voluntatem DEI ambulastis.

Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet. 68

Exiguo enim concedetur Misericordia: potentes autẽ potẽter tormenta patientur. 69

Non enim subtrahet personã cuiusquam DEVS, nec verebitur magnitudinẽ cuiusquam: quoniã pusillum & magnum IPSE fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus. 70

Fortioribus autem fortior instat cruciatio. 71

Non (enim) est sapientia, non est prudentia, non est consiliũ contra DOMINVM. 72

(Nam)

Tuam ô DOMINE, manũ effugere impossibile est: etiam vindex est ORBIS iustorum. 73

Ad vos ergô Reges (nõn abs re Sophus noster iterũ acclamat) sunt hi sermones mei, vt discatis SAPIENTIAM, & nõ excidatis. 74

Qui enim custodierint IVSTITIAM, iustè iudicabuntur; & qui didicerint iusta, inuenient quid respõdeant. 75

Concupiscite ergô sermo- 76

nes meos,

nes meos, diligite illos, & habebitis DISCIPLINAM. | *meos ac desiderate, & Eruditionem consequimini.*

77 Si delectamini sedibus & sceptris, ô Reges populi, diligite SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis. (Ibid. Vers. 22) | *Si itaque soliis sceptrisque delectamini, Reges populorum, honorate SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis.* 77 (Num. 27,16. 2. Reg. 14,11. 3. Reg. 3,9.)

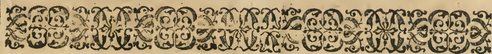
78 Diligite (ô diligite) LVMEN SAPIENTIÆ omnes, qui præestis populis. (Vers. 23.) | *In Græco non habetur.* 78

79 Multitudo enim Sapientum sanitas est orbis Terrarum: & Rex sapiens stabilimentum populi sui. (Vers. 26.) | *Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi:* 79

80 Ergò accipite DISCIPLINAM per sermones meos, & proderit vobis. (Vers. 27.) | *Quapropter sermonib. meis erudimini, & vtilitatem percipietis.* 80

Discite igitur, ô mortales,
SAPIENTIAM!
&

81 Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram. (Sap. 1. vers. 1.) | *Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram.* 81 (3. Reg. 3,3. Esai. 56,1.)

I I.
GRADVS PROLOGETICVS
SECVNDVS.

82 Audite filii DISCIPLINAM Patris, & attendite, vt sciatis PRVDENTIAM. (Prou. 4. vers. 1.) | *Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam.* 82 (Sapientiam eiusque fructum & viā quærendā, inque illa constanter perseuerandum docet ac admonet Sapiens.)

83 DONVM bonum tribuam vobis, LEGEM meam ne derelinquatis. (Vers. 2.) | *Quia Doctrinam bonam do vobis: Legem meam me derelinquatis.* 83

Correctio Dei cum lætitia ferenda. Hebr.12,5. Apoc.3,17.	84	*Correctionem* JEHOVÆ, *fili mi, ne abiicias, & ne tædio afficiaris propter increpationem eius:*	Prou.3. Verſ.11.	DISCIPLINAM DOMINI, fili mi, ne abiicias; nec deficias cum ab Eo corriperis:	84
	85	*Quem enim diligit* JEHOVAH *increpat: & veluti pater filium, quem valde amat.*	Verſ.12.	Quem enim diligit DOMINVS, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi.	85
	86	*Apprehende correctionem, ne dimittas: cuſtodi eam, quia ipſa eſt vita tua.*	Prou.4. verſ.13.	Tene DISCIPLINAM, ne dimittas eam: cuſtodi illam, quia ipſa eſt via tua:	86
	87	VERITATEM *eme, & ne vendas: eme Sapientiam, & eruditionem & intelligentiam.*	Prou.23 Verſ.23.	VERITATEM eme, & noli vendere SAPIENTIAM, & DOCTRINAM & INTELLIGENTIAM.	87
	88	*Manè ſemina ſemen tuum, & veſperi ne quieſcere facias manum tuam.*	Eccl.11. verſ.6.	Manè (quoque) ſemina ſementem tuam, & veſpere ne ceſſet manus tua.	88
	89	*Dulcis quidem eſt Lux, & iucundum eſt oculis intueri Solem.*	Verſ.7.	Dulce (enim) LVMEN, & delectabile eſt oculis videre SOLEM.	89
Exhortatur piger ad laborē & Sapientiæ ſtudium atque inueſtigationem.	90	*Vade ad formicam piger, vide vias eius, & ſapiens eſto.*	Prou.6. Verſ.6.	Vade ad formicam, ô piger, & conſidera vias eius, & diſce SAPIENTIAM.	90
	91	*Cui cum non ſit dux, nec præfectus, nec dominus,*	Verſ.7.	Quæ, cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,	91
	92	*Tamen parat in æſtate cibum ſuum, congregat in meſſe eſcam ſuam.*	Verſ.8.	Parat in æſtate cibum ſibi & congregat in meſſe quod comedat.	92
	93	*Vſquequo piger dormies? quando ſurges à ſomno tuo?*	Verſ.9.	Vſquequo piger dormies? quando conſurges à ſomno tuo?	93
	94	*Parum ſomnorum, parum dormitationum capiendo, parum complicationis manuum ad dormiendum:*	Verſ.10.	Paullulum dormies, paullulum dormitabis, paullulum conſeres manus vt dormias.	94
	95	*Et veniet tanquam viator egeſtas tua, & paupertas tua*	Verſ.11.	Et veniet tanquam viator egeſtas tua, & pauperies qua-	95

	si vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet vt fons messis tua, & egestás longè fugiet à te.		*tanquam vir clypeo armatus.*		
96	Qui congregat in MESSE, filius sapiẽs est; qui autẽ stertit ÆSTATE, filius cõfusionis.	Prou. 10 Vers. 5.	*Qui cõgregat in æstate, filius intelligens est: qui verò dormit in messe, filius est confundens.*	96	
	Porrò				
97	Mulier stulta & clamosa, plenaque illecebris & nihil omnino sciens:	Prou. 9. Vers. 13.	*Mulier stulta tumultuatur, simplex est, & nescit quicquam.*	97	
98	Sedit in foribus domus suæ super sellam in excelso vrbis loco,	Vers. 14	*Et sedet ad ostiũ domus suæ super sedem, in locis excelsis ciuitatis.*	98	
99	Vt vocaret trãseuntes per viã, & pergentes itinere suo,	Vers. 15.	*Vt vocet trãseuntes per viã, qui dirigũt semitas suas, dicens,*	99	
100	Quis est paruulus, declinet ad me, & vecordi loquuta est	Vers. 16.	*Quisquis est simplex, declinet huc, & carenti corde dixit,*	100	
101	Aquę furtiuę dulciores sũt, & panis absconditus suauis.	Vers. 17.	*Aquæ furatæ dulces sunt: & panis abscõditus suauis est.*	101	
102	Et ignorauit quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius.	Vers. 18.	*Et nescit simplex quod mortui sunt ibi, in profundis inferni sunt inuitati ab ea.*	102	
	Qui .n. applicabitur illi, descẽdit ad inferos: nam qui abcesserit ab ea, saluabitur.	Ex Septuaginta.			
103	(O) fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde tibi.	Prou. 7. Vers. 1.	*(O) fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde apud te.*	103	Exhortatio ad SAPIENTIAM, & obseruationem præceptorum.
	Fili, honora DOMINVM; & valebis: præter eum verò ne timueris alienum.	Ex LXX.			
104	Serua MANDATA mea, & viues: & LEGEM meam quasi pupillam oculi tui.	Vers. 2.	*Custodi præcepta mea, & viues, & Legem meam tanquam pupillam oculorum tuorum.*	104	
105	Liga EÃ in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.	Vers. 3.	*Allige ea digitis tuis, scribe ea in tabula cordis tui.*	105	
106	Dic SAPIENTIÆ, sorór	Vers. 4.	*Dic SAPIENTIÆ, soror*	106	

		mea es tu; & propinquam, INTELLIGENTIAM voca:		mea es: & PRVDENTIAM voca amicam tuam.	
	107	*Vt cuſtodiat te à muliere aliena, ab extranea, quæ ſermones ſuos lenit.*	Verſ. 5.	Vt cuſtodiat te à muliere extranea, & ab aliena quæ verba ſua dulcia facit.	107
	108	*Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in ſemitis eius.*	Ibid. Verſ. 25.	Ne abſtrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris ſemitis eius.	108
	109	*Multos enim vulneratos cadere fecit: & fortes omnes occiſi eius.*	Verſ. 26.	Multos enim vulneratos deiecit, & fortiſſimi quique interfecti ſunt ab ea.	109
	110	*Viæ inferni, domus eius, deſcendentes ad cubicula mortis.*	Verſ. 27.	Vię inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.	110
SAPIENTIA ab impiorũ via & ſcortatione cũ Sophiſtis liberat, & dirigit in viam bonam.	111	*Quando intrauerit SAPIENTIA cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:*	Prou. 2. Verſ. 10.	Si intrauerit SAPIENTIA cor tuum, & SCIENTIA animæ tuæ placuerit	111
	112	*Cogitantia cuſtodiet te, & Intelligentia conſeruabit te,*	Verſ. 11.	CONSILIVM cuſtodiet te, & PRVDENTIA ſeruabit te.	112
	113	*Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruerſitates:*	Verſ. 12.	Vt eruaris à via mala, & ab homine qui peruerſa loquitur:	113
	114	*Qui derelinquũt ſemitas rectas, vt ambulent per vias tenebricoſas:*	Verſ. 13.	Qui relinquũt iter rectũ, & ambulãt p vias tenebroſas.	114
	115	*Qui lætãtur facere malũ, exultant in peruerſitatibus mali.*	Verſ. 14.	Qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis:	115
	116	*Quorũ ſemitæ peruerſæ sũt, & peruerſi ſunt in viis ſuis.*	Verſ. 15.	Quorũ viæ peruerſę ſunt, & infames greſſus eorum.	116
	117	*Vt eruat te, inquam, à muliere extranea, ab aliena quæ eloquia ſua emollit,*	Verſ. 16.	Vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit ſermones ſuos.	117
	118	*Quæ deſerit ducẽ adoleſcẽtiæ ſuæ, & pacti DEI ſui oblita eſt.*	Verſ. 17.	Et relinquit ducẽ pubertatis ſuę, & pacti Dei ſui oblita eſt.	118
	119	*Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos ſemitæ eius ducunt.*	Verſ. 18.	Inclinata eſt enim ad mortem domus eius, & ad inferos ſemitæ ipſius.	119
	120	*Omnes ingredientes ad eam, non reuertentur, nec apprehendunt ſemitas vitæ.*	Verſ. 19.	Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertẽtur, nec apprehendent ſemitas vitæ.	120

121	Vt ambules in via bona: & calles iustorum custodias.	Vers. 20.	*Vt ambules, inquam, per viam bonorum, & semitas iustorum custodias.*	121	
122	Quare seduceris, fili mi, ab aliena, & foueris in sinum alterius?	Prou. 5. Vers. 20.	*Et vt quid delectaberis, fili mi, cum aliena, & amplecteris sinum extraneæ;*	122	
123	Respicit DOMINVS vias hominis, & omnes gressus eius considerat.	Vers. 21.	*Quando coram oculis JEHOVAH sunt viæ viri, & omnes semitas eius ponderat.*	123	
124	Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorũ constringitur.	Vers. 22.	*Iniquitates suæ capiẽt ipsum impium, & funibus peccati sui tenebitur.*	124	
125	Ipse morietur, quia non habuit *Disciplinam*, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur.	Vers. 23.	*Ipse morietur, eò quòd non audiuit eruditionem: & propter multitudinem stultitiæ suæ errabit.*	125	
126	Omni (igitur) custodia serua COR tuum, quia ex ipso vita procedit.	Prou. 4. Vers. 23.	*Præ omni custodia (ergo) serua COR tuum: quia ex ipso sunt egressus vitæ.*	126	COR.
127	Remoue à te Os prauum, & detrahẽtia labia sint procul à te:	Vers. 24.	*Remoue à te peruersitatem ORIS, & prauitatem labiorum elonga à te.*	127	OS.
128	OCVLI tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.	Vers. 25.	*OCVLI tui ad rectum aspiciant, & palpebræ tuæ dirigant viam tuam coram te.*	128	OCVLI.
129	Dirige semitam PEDIBVS tuis, & oẽs viæ tuæ stabilient.	Vers. 26.	*Pondera semitam PEDVM tuorũ, & oẽs viæ tuæ dirigãtur.*	129	PEDES, vel incessus.
130	Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram, auerte pedem tuum à malo.	Vers. 27.	*Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: remoue pedem tuum à malo.*	130	
131	Si enim Sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum.	Prou. 9. Vers. 12.	*Si Sapiens fueris, sapiens eris tibi: si verò illusor, solus lues pœnas.*	131	
	SVMMA.				
132	SAPIENTIAM & DISCIPLINAM qui abiit infelix est: & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia Opera illorum.	Sap. 3. Vers. 11.	*Nam qui SAPIENTIAM DISCIPLINAMque pro nihilo ducit, miser est, spesque taliũ vana: & labores infructuosi, atque opera eorum inutilia.*	132	

III.
GRADVS PROLOGETICVS TERTIVS.

133 *Quid sit* SAPIENTIA, *&*
quomodo orta fuerit, referam,
nec celabo vos Mysteria: sed à
prima origine inuestigabo co-
gnitionem eius, atque in aper-
tum proferam, neque veritatem
præteribo.

134 *Est enim* SPIRITVS *in Ea*
Intelligens, Sanctus, Simplex,
Multiplex, Subtilis, Mobilis,
Illustris, Impollutus, Perspi-
cuus, Innoxius, Boni studiosus,
Acutus, Expeditus, Benefi-
cus,
135 *Humanus, Stabilis, Certus,*
Securus, omnia perspiciens, at-
que per omnes Spiritus intelli-
gentes, puros, subtilissimosque
permeans.
136 *Nullius enim est motus,*
quem agilitate sua non superet
SAPIENTIA, *quæ propter*
suam puritatem per omnia per-
tinet ac permeat.
137 *Est enim Vapor virtutis*
DEI, *& defluxus gloriæ O-*
mnipotentis sincerus: quapro-

Sap. 6. vers. 24.

Sap. 7. vers. 22.

Vers. 23.

Vers. 24.

Vers. 25.

Quid est SAPIENTIA, &, 133
quemadmodum facta sit, re-
feram, & non abscondam à
vobis Sacramenta DEI, sed
ab initio natiuitatis inuesti-
gabo, & ponam in lucem sci-
entiam illius, & non præter-
ibo veritatem.
Est (etenim) in SAPIENTIA 134
spiritus Intelligentiæ, San-
ctus, Vnic⁹, Multiplex, Sub-
tilis, Discretus, Mobilis, In-
coinquinatus, Certus, Sua-
uis, amans Bonum, Acutus,
qui nihil vetat Benefacere,
Humanus, Benignus, Sta- 135
bilis, Certus, securus, omnẽ
habẽs virtutem, omnia pro-
spiciens, & qui capiat omnes
spiritus, Intelligibilis, Mun-
dus, Subtilis.
Omnibus enim mobili- 136
bus mobilior est SAPIEN-
TIA: attingit autem vbique
propter suam munditiam.
Vapor enim est virtutis 137
DEI, & *Emanatio* quædam
est Claritatis Omnipotentis

	ſincera: & ideò nihil inquinatum in eam incurrit.		*pter nihil polluti in eum cadit.*		
138	Candor ſiquidem eſt LVCIS æternæ, & Speculum ſine macula DEI MAIESTATIS, & imago BONITATIS illius.	Verſ.26.	*Etenim Lucis æternæ ſplendor eſt, atque ſpeculum virtutis* DEI, *nulla aſperſum, eiuſque imago* BONITATIS.	138	Hebr.1. Verſ.3.
139	Eſt (quoque) SAPIENTIA (hæc) ſpecioſior SOLE, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata inuenitur prior.	Ibid. Verſ.29.	*Eſt (etiam)* IPSA *ſpecioſior* SOLE, *ſupraque omnem aſtrorum ſitum collocata, & luci comparata prior inuenitur.*	139	
140	Illi enim ſuccedit nox, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.	Ve. 30.	*Hanc enim nox excipit,* SAPIENTIAM *autem non vincit malitia.*	140	
141	Attingit ergò à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit OMNIA ſuauiter.	Sap.8. Verſ.1.	*Pertingit autem ab extremo ad extremum fortiter, atque omnia vtiliter moderatur.*	141	
142	Clara (etiam) eſt, & quæ nunquam marceſcit SAPIENTIA.	Sap.6. Verſ.13.	*Præclara eſt, & quæ nunquam marceſcit* SAPIENTIA.	142	
143	Generoſitatem illius glorificat, contubernium habens DEI: ſed & omnium DOMINVS dilexit illam.	Sap.8. Verſ.3.	*Nobilitatem Eius hoc illuſtrat, quòd vnà cum* DEO *viuit,* DOMINVS*que omnium illam dilexit.*	143	
144	(Hæc) præoccupat, qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat.	Sap.6. Verſ.14.	*Anteuertens, ſui ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.*	144	
145	Quoniam dignos ſe, Ipſa circuit quærens, & in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	Verſ.17.	*Quia ſe dignos Ipſa quærit circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſtendit, in omnique cogitatione eis occurrit.*	145	
146	Hanc (SAPIENTIAM) amaui, & exquiſiui Eam à iuuentute mea, & quæſiui ſponſam mihi Eam aſſumere, & amator factus ſum formæ illius.	Sap. 8.	*Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæſiui, at ſponſam mihi ſtudui adiungere, amoreque pulcritudinis eius captus ſum.*	146	

	147	*Eam sine fraude percepi, sine inuidia communico, diuitiasque eius non abscondo.*	Sap.7. Vers.13.	Hanc sine fictione didici, & sine inuidia communico; & honestatem illius non abscondo.	147
				Nunc, de sese, sic inquit SAPIENTIA.	
Sap.9,9.	148	*IEHOVAH possedit me principio viæ suæ ante opera sua ex eo tempore.*	Prou. 8. Vers.22.	DOMINVS possedit ME in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio.	148
Eccl.24,14.	149	*A seculo principatum habui, à principio, ante Terram.*	Vers. 23.	Ab æterno ordinata sum; & ex antiquis antequã Terra fieret.	149
	150	*Quum nondum essent voragines, formata sum, quum nõdum essent fontes abundantes Aquis.*	Vers.24.	Nondum erant Abyssi, & Ego iam concepta eram, nec dum fontes Aquarum eruperant.	150
	151	*Antequam montes fundati essent, ante colles formata sum.*	Vers. 25.	Nec dum montes graui mole constiterunt ante colles EGO parturiebar.	151
	152	*Nondum fecerat Terram, & plateas, & summitatem puluerum Orbis.*	Vers.26.	Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terræ.	152
	153	*Quando præparabat Cælos, illic eram: quando describebat circulum in superficie Abyssi:*	Vers.27.	Quando præparabat Cælos, aderã: quando certa lege & gyro vallabat Abyssos:	153
	154	*Quando firmabat cælos desuper, quando roborabat fontes fontes Abyssi:*	Vers.28.	Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes Aquarum.	154
	155	*Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent littus suum: quando describebat fundamenta Terræ:*	Vers.29.	Quando circũdabat mari terminum suũ, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ,	155
	156	*ERAM apud EVM veluti alumnus, & eram in lætitiis quotidiè, & ludo coram illo omni tempore:*	Vers.30.	Cum EO ERAM cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram Eo omni tempore:	156

157	Ludēs in orbe Terrarum: & delitiæ meæ esse cum filiis hominum.	Vers. 31.	*Ludo in Orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum.*	157
158	Ego (הכמה HHOCHMAH) SAPIENTIA habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus.	Ibid. Vers. 12.	*Ego (חכמה CHOCHMAH) SAPIENTIA habito in astutia: & scientiam cogitationum inuenio.*	158
159	TIMOR DOMINI odit malum, arrogantiam & superbiam; & viam prauam, & os bilingue detestor.	Vers. 13.	*TIMOR JEHOVÆ est odio habere malum, superbiam & arrogantiam, & viam malam, & os loquens peruersitates odi.*	159
160	Ego diligentes ME, diligo: & qui manè vigilant ad ME, inuenient ME.	Vers. 17.	*Ego diligentes me diligo; & quærentes me, inuenient me.*	160
161	In viis IVSTITIÆ ambulo, & in medio semitarum iudicii.	Vers. 20.	*Per semitas JVSTITIÆ deduco in medio semitarum iudicii.*	161
			Audiamus iterum Sapientem.	
162	DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos PRVDENTIA.	Prou. 3. Vers. 19	*JEHOVAH in SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos in INTELLIGENTIA.*	162
163	SAPIENTIA illius eruperunt Abyssi, & nubes rore concrescunt.	Vers. 20.	*In SCIENTIA eius abyssi ruperunt sese, & Cæli stillant rorem.*	163
164	Quis ascendit in Cælum atque descendit? Quis continuit Spiritum in manibus suis? Quis colligauit Aquas quasi in vestimēto? Quis suscitauit oēs terminos Terræ? QVOD NOMEN EST EIVS, & quod NOMEN FILII eius sit, nosti?	Prou. 30 Vers. 4.	*Quis ascendit in Cælum & descendit? Quis collegit ventum in pugillis suis? Quis congregauit Aquas in vestimento? Quis stabiliuit omnes terminos Terræ? Quod Nomen eius, & quod NOMEN FILII eius, si nosti?*	164
165	Comede (itaque) fili mi, MEL, quia bonum est, & fauum dulcissimū gutturi tuo:	Prou. 24 Vers. 13.	*Comede, fili mi, mel, quia bonum est: & fauum, qui dulcis est palato tuo:*	165
166	Sic & Doctrina SAPIENTIÆ Animæ tuæ; quam cum	Vers. 14.	*Sic cognitio SAPIENTIÆ suauis erit animæ tuæ, si*	166

		inuenies eam : & erit merces : & exspectatio tua non excidetur.		inueneris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit.	

I V.
GRADVS PROLOGETICVS QVARTVS.

Sapientia, Scientia & Intelligentia dona Dei sunt.	167	*JEHOVAH dat SAPIENTIAM, ex ore eius egreditur cognitio & Intelligentia.*	Prou. 2. Vers. 6.	DOMINVS dat SAPIENTIAM, & ex ore Eius PRVDENTIA & SCIENTIA.	167
	168	*Recondet rectis essentiam, scutum erit ambulantibus perfectè,*	Vers. 7.	Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	168
	169	*Vt custodiant semitas iudicii : & viam misericordium eius custodiet.*	Vers. 8.	Seruans semitas IVSTITIÆ, & vias sanctorum custodiens.	169
	*	*Tunc intelliges Iustitiam & Iudicium, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.*	Prou. 2. Vers. 9.	Tunc intelliges Iustitiam. & iudicium, & æquitatem, & omnem semitam bonam.	*
	170	*Quo notum esset, Solem ad gratias tibi agendas præueniendum esse, atque te sub lucis ortum saluandum.*	Sap. 16. Vers. 28.	Vt notum omnibus esset, quoniam oportet prȩuenire SOLEM ad BENEDICTIONEM TVAM, & ad orientem LVCIS TE adorare.	170
	171	*Tu (JEHOVAH) docuisti hostes nostros, te eum esse, qui omni ex malo eripis.*	Sap. 16. Vers. 8.	Tu (DOMINE) es, qui liberas ab omni malo.	171
	172	*Tu (JEHOVAH) vitæ & mortis potestatem habes, ad portasque inferorum deducis & reducis.*	Vers. 13.	Tu es, DOMINE, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis atque reducis.	172
	173	*Benedictio JEHOVÆ di-*	Prou. 10 Vers. 22.	Benedictio DOMINI di-	173

uites

	uites facit, nec sociabitur eis afflictio.		*tet, nec apponit* J E H O V A H *dolorem ei benedictioni.*		
174	Turris fortissima N O M E N D O M I N I: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.	Prou. 18 Vers. 18.	*Vt turris fortis est* NOMEN J E H O V Æ *: ad ipsum curret iustus, & exaltabitur.*	174	
175	Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem D O M I N I permanebit.	Prou. 19. Vers. 21.	*Multæ cogitationes sunt in corde viri, cōsilium autem* J E H O V Æ *permanet.*	175	
176	Equus paratur ad diem belli, D O M I N O autem salutem tribuit.	Prou. 21 Vers. 31.	*Equus paratus est ad diem belli: sed* J E H O V Æ *est ipsa salus.*	176	
177	Multi requirunt faciem principis, & iudicium à D O M I N O egreditur singulorũ.	Pro. 29. Vers. 26.	*Multi quærunt faciem dominantis: & à* J E H O V A *proficiscitur iudiciũ vniuscuiusq;.*	177	
178	Sicut diuisiones aquarum, ita cor Regis in manu D O M I N I: quocunque voluerit inclinabit illud.	Prou. 21 Vers. 1.	*Velut riuuli aquarum est cor Regis in manu* J E H O V Æ *: ad omne quod vult, inclinat illud.*	178	
179	Omnis via viri recta sibi videtur: appẽdit autem corda D O M I N V S.	Vers. 2.	*Omnis via recta est in oculis eius: ponderat autem corda* J E H O V A.	179	
180	Sortes mittũtur in sinum, sed à D O M I N O temperãtur.	Prou. 16 Vers. 33.	*In sinum proiicitur* S O R S, *& à* J E H O V A H *est omne iudicium eius.*	180	
181	(Quocirca) habe fiduciam in D O M I N O ex toto corde, & ne innitaris Prudẽtiæ tuæ.	Prou. 3. Vers. 5.	*Fide* J E H O V Æ *toto corde tuo, & intelligẽtiæ tuæ ne innitaris.*	181	DEO confidendum.
182	Reuela D O M I N O opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.	Prou. 16 Vers. 3.	*Deuolue ad* J E H O V A M *opera tua: & firmabuntur cogitationes tuæ.*	182	Psal. 37, v. 5. 1. Pet. 5. 7.
183	In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognosce D O M I N V M: & I P S E diriget semitas tuas.	Prou. 3. Vers. 6.	*In omnibus viis tuis recognosce Eum, & Ipse diriget semitas tuas.*	183	
184	Ne sis sapiẽs apud temetipsum: Time D E V M, & recede à malo.	Vers. 7.	*Ne sis sapiens in oculis tuis: time* I E H O V A M, *& recede à malo.*	184	
185	Mihi dedit D E V S dicere ex sententia digna horum	Sap. 7. Vers. 15.	D E V S *mihi dedit ex sententia dicere, ac pro dignitate*	185	

	eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipſe & Sapientiæ dux eſt, & Sapientum moderator.		quæ mihi dantur, quoniam IPSE SAPIENTIÆ dux eſt, & Sapientum emendator.	
186	*Nam in manu Ipſius ſumus tum nos, tum ſermones noſtri, omnis etiam prudentia, ſcientiaque opificiorum.*	Verſ. 16.	In manu enim Illius & nos, & ſermones noſtri, & omnis SAPIENTIA, & operum SCIENTIÆ & DISCIPLINA.	186
187	*Mihi autem dedit DEVS, eorum quæ ſunt in Natura veram cognitionem.*	Verſ. 17.	Ipſe mihi dedit horum, quę ſunt SCIENTIAM verã. Hæc, porrò, quàm dat DEVS	187
188	*SAPIENTIA ædificauit domum ſuam, excidit columnas ſuas ſeptem:*	Prou. 9. Verſ. 1.	SAPIENTIA ædificauit ſibi domum, excîdit columnas ſeptem;	188
189	*Immolauit victimam ſuam, miſcuit vinum ſuum, etiam apparauit menſam ſuam.*	Verſ. 2.	Immolauit victimas ſuas, miſcuit VINVM, & propoſuit menſam ſuam.	189
190	*Miſit puellas ſuas, vocauit: ſuper ſummitates excelſorum ciuitates; dicendo,*	Verſ. 3.	Miſit ancillas ſuas, vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis.	190
191	*Quiſquis eſt ſimplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque*	Verſ. 4.	Si quis eſt paruulus, veniat ad ME: & inſipientibus loquuta eſt,	191
192	*Venite, comedite panem meum, & bibite de vino quod miſcui.*	Verſ. 5.	Venite, comedite panem meũ, & bibite VINVM, quod miſcui vobis.	192
193	*Relinquite ſimplices viam veſtram, & viuetis: & incedite per viam Intelligentiæ.*	Verſ. 6.	Relinquite (ergô) infantiam, & viuite, & ambulate per vias PRVDENTIÆ. (Quas Ego fideliter mõſtraui, & paternè commendo vobis.)	193

SAPIENTIA ad ſe inuitat omnes.

V.

GRADVS PROLOGETICVS QVINTVS.

194	Qui Bonvs eſt, hauriet gratiam à Domino: qui autem confidit in cogitationibus ſuis, inſipiens eſt.	Prou.12 Verſ.2.	*Bonus hauriet beneplacitum à* Jehovah, *& virum malarum cogitationum condemnabit* Devs.	194
195	Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominvm, animaduertunt omnia.	Prou.28 Verſ.5.	*Viri mali non intelligunt iudicium: quærentes autem* Jehovam *intelligunt omnia.*	195
196	Benedictio Domini ſuper caput iuſti: os autem impiorum operit iniquitas.	Prou.10 Verſ.6.	*Benedictiones ſunt ſuper caput iuſti: os autem impiorum operit iniquitatem.*	196
197	Abominatio Domini eſt omnis illuſor, & cũ Simplicibvs ſermocinatio eius.	Prou. 3. Verſ.32.	*Abominatio* Jehovæ *eſt peruerſus: & cum Rectis ſecretum Eius.*	197
198	Ipse deludet illuſores, & manſuetis dabit gratiam.	Verſ.34.	*Profectò illuſoribus* Ipse *illudit, & humilib. dat gratiã.*	198
*	Abominabile Domino cor prauum, & voluntas eius in iis q. ſimpliciter ambulãt.	Prou.11. Verſ.20.	*Abominabile* Jehovæ *ſunt peruerſi corde: & perfecti via beneplacitum eius.*	*
199	Qui peruerſi cordis eſt, non inueniet Bonvm, & qui vertit linguam, incidet in malum.	Prou 17. Verſ.20.	*Peruerſus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in lingua ſua, cadet in malum.*	199
200	Melior eſt pauper ambulãs in ſimplicitate ſua, quàm diues in prauis itineribꝰ ſuis.	Prou.28 Verſ.6.	*Præſtantior eſt pauper, qui ambulat in perfectione ſua, quã peruerſus viis, & ipſe diues.*	200 Prou.19.v.1.
201	Quid prodeſt ſtulto habere diuitias, cum Sapientiam emere non poſſit?	Prou.17 Verſ.16.	*Vt quid eſt pretium in manu ſtulti, vt emat* Sapientiam, *& cor non eſt ei.*	201

202	*TIMOR JEHOVÆ, eruditio SAPIENTIÆ: & ante gloriam humilitas.*	Prou.15. Vers.33.	TIMOR DOMINI Disciplina SAPIENTIÆ: & gloriam pręcedit HVMILITAS.	202
203	*Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus Sapientia:*	Prou.11. Vers.2.	Vbi fuerit superbia, ibi fuerit & cōtumelia: Vbi autem est *Humilitas*, ibi & *Sapientia.*	203
	Prouerb.16. v.5. Abominatio JEHOVÆ est omnis elat⁹ corde.		Prou.16. ✝.5. Abominatio .n. DOMINI est omnis arrogās.	
204	*In corde intelligentis requiescit SAPIENTIA: at in medio stultorum ipse cognoscitur.*	Prou.14 Vers.33.	In corde Prudētis requiescit SAPIENTIA: & indoctos quosque erudiet.	204
205	*Qui graditur cum Sapientibus, sapiens erit: sed qui est amicus stultis, conteretur.*	Prou.13. Vers.20.	Qui cum Sapiētibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.	205
206	*Etiam absque scientia, desiderium non est bonum.*	Prou.19. Vers.2.	Vbi non est SCIENTIA ANIMÆ, non est BONVM.	206
207	*Neque verò cum eo qui inuidia contabescit iter habebo: quoniam huiusmodi non erit Sapientiæ particeps.*	Sap 6. Vers.25.	Neque (etiam) cum inuidia tabescente iter habebo, (inquit Sapiens) quoniā talis homo non est particeps Sapientiæ.	207
208	*Derisorem efficit vinum, tumultuantem efficit Séchar: & omnis qui se oblectat in ea, non erit sapiens.*	Pro. 20. Vers.1.	Luxuriosa res est VINVM, & tumultuosa ebrietas: quicunque his delectatur, non erit sapiens.	208
209	*Cor intelligens quærit SCIENTIAM, & os stultorum pascetur stultitia.*	Prou.15. Vers.14.	Cor sapientis quærit DOCTRINAM: & os stultorum pascitur imperitia.	209
210	*TIMOR JEHOVÆ principium SCIENTIÆ: Sapientiam & Eruditionem stulti despiciunt.*	Prou. 1. Vers.7.	TIMOR DOMINI principium SAPIENTIÆ. SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM stulti despiciunt.	210
211	*TIMOR JEHOVÆ velut vena vitæ, vt recedatur à laqueis mortis.*	Prou.14 Vers.27.	TIMOR DOMINI fons vitę, vt declinet à ruina mortis.	211
212	*Principium SAPIENTIÆ Timor JEHOVÆ: & scientia sanctorum, intelligentia*	Prou.9. Vers.10.	Principium SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & SCIENTIA sanctorū PRVDENTIA.	212
213	*Ne æmuletur cor tuum pec-*	Prou.23 Vers.17.	Non (igitur) æmuletur cor	213

tuum

tuum peccatores, ſed in Timore DOMINI eſto tota die.

214 Quia habebis ſpem in nouiſſimo, & prȩſtolatio tua non auferetur.

215 Sentite (ô mortales) de DOMINO in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ:

216 Quoniã inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem iis, qui fidem habent in illum.

217 Peruerſæ enim cogitationes ſeparant à DEO: probata autem virtus corripit inſipientes.

218 Quoniam in maleuolam animam non introibit SAPIENTIA: nec habitat in corpore ſubdito peccatis.

219 Si enim SAPIENTIAM inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRVDENTIÆ,

220 Si quȩſieris Eam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effoderis illam:

221 Tunc intelliges Timorem DOMINI, & Scientiam DEI inuenies.

222 Noſſe enim TE (ô DOMINE) conſummata IVSTITIA eſt, & ſcire IVSTITIAM & VIRTVTEM tuam, radix eſt immortalitatis.

223 Propter hanc OPTAVI, & datus eſt mihi ſenſus: & INVOCAVI, & venit in me SPIRITVS SAPIENTIÆ.

Verſ.18.
Sap. 1. Verſ. 1.
Verſ.2.
Verſ.3.
Verſ.4.
Prou. 2. Verſ.1.
Verſ 4.
Verſ.5.
Sap 15. Verſ. 3.
Sap. 7. Verſ. 7.

catores, imo potius in Timore JEHOVÆ eſto tota die.

Quia reuera eſt merces: & ſpes tua non ſuccidetur. 214

Sentite (ô homines) de DOMINO in bonitate, atque in ſimplicitate cordis eũ quærite: 215

Quoniam inuenitur ab iis, qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt. 216

Cogitationes namque peruerſæ ſeparant à DEO, eiuſque potentia dum tentatur, inſipientes arguit. 217

Quoniam in animam malitioſam non introibit Sapientia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit. 218

Imò, ſi ad Intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam: 219

Si quæſieris eam tanquam argentum, & ſicut theſauros ſcrutatus fueris eam. 220

Tunc intelliges TIMOREM JEHOVÆ, & cognitionem DEI inuenies. 221

Nam noſſe TE, conſummata eſt Iuſtitia, & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis. 222

Quapropter optaui, & prudentia mihi data eſt: inuocaui, & ſpiritus Sapientiæ obuenit mihi. 223

Deut. 4, 29. 2 Paralip. 15 ỳ. 4. Quomodo DEVS quęrendus; & a quibus inueniatur.

224	*Sceptris ac ſoliis illum antepoſui, præ eaque diuitias pro nihilo æſtimaui.*	Verſ.8.	Et præpoſui Illam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.	224
225	*Nec verò ei Lapidem pretioſum comparaui, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum æſtimabitur argentum, cum illa comparatum.*	Verſ.9.	Nec comparaui illi lapidē ptetioſum: quoniam omne aurum, in comparatione Illius, arena eſt exigua, & tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu Illius.	225
226	*Supra ſanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm lucè frui, vt cuius ſplendor non poteſt ſupprimi.*	Verſ.10	Super ſalutem & ſpeciem dilexi Illam, & propoſui pro *Luce* habere illā: quoniā inextinguibile eſt *Lumen* illius.	226
227	*Facilè perſpicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt.*	Sap. 6. Verſ.13.	Facilè (equidem) videtur ab his, qui diligunt Eam, & inuenitur ab his, qui quærunt illam.	227
228	*Anteuertens, ſui ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.*	Verſ.14.	Præoccupat qui ſe cōcupiſcunt, vt illis ſe prior oſtēdat.	228
229	*Qui manè ſurrexerit ad illam, non laborabit: aſſidentem enim ſuis foribus eam inueniet.*	Verſ.15.	Qui de LVCE vigilauerit ad Illam, nō laborabit: aſſidentem enim Illam foribus ſuis inueniet.	229
230	*Nam de illa ſuſcepta cogitatio, prudentiæ eſt perfectio: & qui propter eam vigilauerit, continuò ſecurus erit.*	Verſ.16.	COGITARE ergô de Illa, ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilauerit propter Illam, citò ſecurus erit.	230
231	*Quia ſe dignos ipſa quærit, circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſtendit, in omnique cogitatione eis occurrit.*	Verſ.17.	Quoniam dignos SE, IPSA circuit quærens, & in viis oſtendet SE illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	231
232	*Initium enim ipſius eſt veriſſima eruditionis cupiditas: cura verò eruditionis, amor.*	Verſ.18.	Initium enim illius veriſſima eſt DISCIPLINÆ concupiſcentia.	232
233	*Amor autem, obſeruatio legum ipſius: rurſum legum ob-*	Verſ.19.	Cura ergò DISCIPLINÆ, dilectio eſt; & dilectio	233

cuſtodia

	custodia LEGVM illius est: custoditio autem legũ, consummatio incorruptiõis est.		*seruatio est immortalitatis conseruatio.*		
234	Incorruptio autem facit proximum esse DEO.	Vers.20	*Porrò immortalitas facit vt proximè ad Deum accedamus.*	234	
235	CONCVPISCENTIA itaque SAPIENTIÆ, deducit ad REGNVM PERPETVVM.	Vers.21.	*Sapientiæ igitur cupiditas ad regnum perducit.*	235	
236	Intrans (itaque) in domum meam, conquiescam cum Illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tędium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium. ℣.18. Circũibam quærens, vt mihi Eam assumerem.	Sap 8. Vers.16.	*In hac domum meam, ingressus conquiescam, nullam enim acerbitatem habet consuetudo ipsius, nec vllã molestiam eius conuictus, sed lætitiam & gaudium. Vers.18. Circumeundo quærebam, vt eum apud me reciperem.*	236	
237	Ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferẽdum sermonem corã DEO: DEVS enim in Cælo, & tu super Terrã; iccircò sint pauci sermones tui.	Eccl.5. Vers.1.	*Ne festines ore tuo, neque cor tuum acceleret proferre verbum ante DEVM: quia DEVS est in Cælo, & tu super Terram, iccircò sint verba tua pauca.*	237	Non temerè apud DEVM pronuntiandum.
238	(Et) Si quid vouisti DEO, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis & stulta promissio: sed quodcunque voueris, redde.	Vers.3.	*Quum voueris votũ DEO, ne tardes reddere illud; quia non est beneplacitum DEO in stultis: quæ igitur voueris, redde.*	238	VOTVM. Deut.23,21.
239	Multoque melius est non VOVERE, quàm post VOTVM promissa non reddere.	Vers.4.	*Melius est vt non voueas, quàm vt voueas, & non reddas.*	239	
240	Victimæ impiorum abominabiles DOMINO: VOTA iustorum placabilia.	Prou.15. Vers. 8.	*Sacrificium impiorum est abominatio JEHOVÆ: Oratio aũt rectorum beneplacitũ eius.*	240	Eccl.34,23.
241	Eruditus in VERBO reperiet Bona: & qui SPERAT in DOMINO, beatus est. Prou.28. ℣.25. Qui SPERAT in DOMINO, sanabitur.	Prou.16 Vers.20.	*Intelligens rem inueniet bonum: & confidens in JEHOVAH, beatus est. Prou.28. v.25. Qui fidit JEHOVÆ, impinguabitur.*	241	

242	*Qui fiduciam ſuam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & miſericordia erga ſanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.*	Sap. 3. Verſ. 9.	Qui CONFIDVNT in Illo, intelligent VERITATEM: Et fideles in dilectione acquieſcunt Illi; quoniam donum & pax eſt electis eius.	242
243	*Longinquus eſt JEHOVAH ab impiis: ſed orationem iuſtorum exaudit.*	Prou. 15. Verſ. 29.	Longè eſt DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iuſtorum exaudiet.	243
244	*Qui remouet aurem ſuam, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominatio.*	Prou. 28 Verſ. 9.	Qui declinet aures ſuas, ne audiat LEGEM, ORATIO eius erit execrabilis.	244
245	*Qui tegit ſcelera ſua nunquam aget proſpere: qui verò confitetur, & derelinquit, miſericordiam conſequetur.*	Verſ. 13.	Qui abſcōdit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autē confeſſus fuerit, & relinquit ea, MISERICORDIAM conſequetur	245
246	*Miſericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore JEHOVÆ receditur à malo.*	Prou. 16 Verſ. 6.	Miſericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TIMORE DOMINI declinatur à malò.	246
247	*Nonne errant cogitantes malum? miſericordia autem & veritas cogitantibus bonum.*	Prou. 14 Verſ. 22.	Errant (igitur) qui operantur malum, *Miſericordia* autē & *Veritas* præparant *Bona:*	247
248	*Qui ſectantur iuſtitiam & miſericordiam inueniet vitam, iuſtitiam & gloriam.*	Prou. 21. Verſ. 21.	Qui (ergô) ſequitur *Juſtitiam* & *Miſericordiam*, inuenient vitam, iuſtitiam & gloriam.	248
249	*Eram autem puer, eximii ingenii indole præditus, bonamque animam ſortitus.*	Sap. 18. Verſ. 19.	Puer autem eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.	249
250	*Imò vero cum eſſem bonus, in corpus introiui impollutum.*	Verſ. 20	Et cum eſſem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.	250
251	*Quum autem intellexiſſem, ne non aliter eius compotem fore, quàm ſi DEVS eam daret,*	Verſ. 21.	Et vt ſciui, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi DEVS det; & hoc	251

ipſun

ipſum erat Sapientia, ſcire eius eſſet hoc donum: adii DOMINVM, & deprecatus ſum Illum, & dixi ex totis præcordiis meis.

252 DEVS patrum meorum, & DOMINE miſericordiæ, qui feciſti OMNIA VERBO tuo, — Sap.9. Verſ.1.

253 Et SAPIENTIA tua conſtituiſti hominem, vt dominaretur creaturę, quæ à te facta eſt, — Verſ.2.

254 Vt diſponat orbem Terrarum in Æquitate & Iuſtitia, & in directione cordis iudicium iudicet: — Verſ.3.

255 Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem SAPIENTIAM, & noli me me reprobare à pueris tuis: — Verſ.4.

256 Quoniã ſeruus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus & exigui temporis, & minor ad intellectum Iudicii & Legum. — Verſ.5.

257 Et ſi quis conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abfuerit SAPIENTIA tua, in nihilum computabi-

258 tur.

Tu elegiſti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuarum, & filiarum: — Verſ.6. Verſ.7.

259 Et dixiſti me ædificare Templum in monte ſancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad ſimilitudi- — Verſ. 8.

quod ipſum erat Prudentiæ intelligere cuius hoc eſſet beneficium, adii DOMINVM eumque oraui, ac dixi toto corde meo,

DEVS patrum ac DOMINE Miſericordiæ, qui omnia creaſti Verbo tuo, 252

Atque hominem tua Sapientia effeciſti, vt rebus abs te conditis dominaretur, 253

Et adminiſtraret mundum in Sanctitate ac Juſtitia, rectitudineque cordis iudicium exerceret: 254

Da mihi aſſidentem thronis tuis SAPIENTIAM, & ne me numero ſeruorum tuorum ſummoueas. 255

Quoniam ego ſeruus tuus ſum, ac filius ancillæ tuæ, homo imbecillus, ac vitæ breuis, & minor quàm vt iudicium ac Leges poſſim intelligere. 256

Nam etiamſi quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen ſi Sapientia abſit tua, nihili æſtimabitur. 257

Tu me elegiſti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum. 258

Juſſiſti me ædificare Templum in monte ſancto tuo, & in vrbe habitationis tuæ altare inſtar tabernaculi ſancti, 259

SAPIENTIA ergô vera precibus & votis aſſiduis cęlitus eſt accerſenda. ORATIO Salomonis pro Sapientia habenda.

3.Reg 3. v.9.

Pſal.115. v.16.

1 Paral.28. v.5. 2.Paral.1,9.

	quod præparaſti ab initio.		nem Tabernaculi ſancti tui, quod præparaſti ab initio.	
260	*At tecum eſt Sapientia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ ſcit quid in oculis tuis gratum ſit, ac rectum in præceptis tuis.*	Verſ.9.	Et tecum SAPIENTIA, quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres, & ſciebat quod eſſet placitũ oculis tuis, & quid directum in præceptis.	260
261	*Hanc demitte è Cælis ſanctis, atque à ſolio gloriæ tuæ eam mitte, vt præſens mecum laboret, atque intelligam quid acceptum ſit apud te.*	Verſ.10.	Mitte illam de cælis ſanctis tuis, & à ſede Magnitudinis tuæ, vt mecũ ſit, & mecum LABORET, vt ſciam quid acceptum ſit apud TE.	261
262	*Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atque in gloria ſua cuſtodiet.*	Verſ.11.	Scit enim illa OMNIA & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſua potentia.	262
263	*Et erunt accepta opera mea, ac rectè populum tuum diiudicabo, eroque dignus ſolio patris mei.*	Verſ.12.	Et erunt accepta opera mea, & diſponam populum tuum iuſtè, & ero dignus ſedium Patris mei.	263
264	*Quis enim homo conſilium DEI intelligit? aut quid velit DEVS animo comprehendet?*	Verſ.13.	Quis enim hominũ poterit ſcire Conſilium DEI? aut quis poterit cogitare quid velit DEVS?	264
265	*Nam cogitationes mortalium timidæ ſunt, ac noſtræ opiniones fallaces.*	Verſ.14.	Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ.	265
266	*Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenum curarum mentem deprimit.*	Verſ.15.	Corpus enim, quod corrũpitur, aggrauat Animam; & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantẽ.	266
267	*Ac vix quæ in terra ſunt, coniectura aſſequimur, & quæ in manibus verſantur, cum labore inuenimus, quis autem ea perueſtigauit quæ ſunt in cælis?*	Verſ.16.	Et difficile ęſtimamus quę in terris ſunt: & quæ in conſpectũ ſunt inuenimus cum labore, quæ autem in Cælis ſunt, quis inueſtigabit?	267

268	Senſum autem tuum quis ſciet, NISI TV DEDERIS SPIRITVM SANCTVM de ALTISSIMIS:	Verſ.17.	*Conſilium autem tuum quis nouit, niſi tu dederis SAPIENTIAM, ac de altiſſimis Spiritum ſanctum tuum miſeris?*	268
269	Et ſi correctæ ſint ſemitæ eorum qui ſunt in Terris, & quæ tibi placent didicerint homines?	Verſ.18.	*Nam ita viæ eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt,*	269
270	Nam per SAPIENTIAM ſanati ſunt quicunque placuerũt tibi DOMINE à principio.	Verſ.19.	*Et ſunt SAPIENTIA conſeruati.*	270
271	DVO (inſuper) rogaui TE, ne deneges mihi antequam moriar,	Prou.30 Verſ.7.	*Duo poſtulaui à te, ne prohibeas à me, antequam moriar,*	271
272	Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue tantum victus mea neceſſaria.	Verſ.8.	*Vanitatem & verbũ mendax remoue à me: paupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi:*	272
273	Ne fortè ſatiatus illiciar ad negãdum, & dicam, Quis eſt DOMINVS? aut egeſtate compulſus, furer, & periurem NOMEN DEI mei. Ecce.	Verſ.9.	*Ne fortè ſatier, & abnegem, dicamq; quis eſt JEHOVAH? & ne fortè efficiar pauper, & furer, aſſumamque in vanum nomen DEI mei.*	273
274	Poſt INDVSTRIAM (hanc verò tandem) ſequitur SAPIENTIA!	Eccl.10 Verſ.10.	*At excellentia rectificationis eſt Sapientia.*	274

Verùm, tu DOCTRINÆ fili, qui, IEHOVÆ gratiâ, ſic adeptus es SAPIENTIAM Eiusve DONA quædam ſingularia,

275	Da (quoque) Sapienti occaſionem, & addetur ei SAPIENTIA: doce iuſtum, & feſtinabit accipere.	Prou.9. Verſ.9.	*Da Sapienti increpationem, & ſapientior erit: doce iuſtum, & addet doctrinam.*	275
276	In auribus (autem) inſipientium ne loquaris: quia deſpicient Doctrinam eloquii tui.	Prou.23 Verſ.9.	*In auribus ſtulti ne loquaris: quia condemnet prudentiam eloquiorum tuorum.*	276

277	*Exultando exultabit pater iuſti: & generans ſapientem, lætabitur in eo.*	Verſ.24.	Exultat gaudio pater iuſti: qui Sapientem genuit, lætabitur in eo.	277
278	*Auris, quæ audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur.*	Prou.15. Verſ.31.	Auris quæ audit increpationes vitę, in medio Sapientum commorabitur.	278
279	*Qui negligit Diſciplinam, ſpernit animam ſuam: ſed qui audit increpationem, poſſidet cor.*	Verſ.32.	Qui abiicit *Diſciplinam*, deſpicit animam ſuam: qui autē acquieſcit increpationibus, poſſeſſor eſt cordis.	279
280	*Paupertas & ignominia erit deſerenti correctionem: ſed qui cuſtodit increpationem, honore afficietur.*	Prou.13. Verſ.18.	Egeſtas & ignominia ei, qui deſerit *Diſciplinam*: qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.	280
281	*Corripiens deriſorem, accipit ſibi ignominiam: & increpans impium, accipit maculam ſuam.*	Prou.9. Verſ.7.	Qui enim erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit: & qui arguit impium, maculam ſibi generat.	281
282	*Ne increpes igitur deriſorem, ne forte odio habeat te: increpa ſapientem, & diliget te.*	Verſ.8.	Noli arguere deriſorem, ne oderit te, argue ſapientem, & diliget te.	282
283	*Quærit deriſor Sapientiam, & non inuenit: at ſcientia intelligenti eſt facilis inuentu.*	Prou.14 Verſ.6.	Quærit (quidē) deriſor SAPIENTIAM, & non inuenit: doctrina prudētium facilis.	283
284	*In conſpectu intelligentis apparet SAPIENTIA: & oculi ſtulti ſunt in extremo terræ.*	Prou.17 Verſ.24.	In facie prudentis lucet SAPIENTIA; oculi ſtultorum in finibus Terræ.	284
285	*Etenim operibus ſuis cognoſcitur puer, an mundum & an rectum ſit opus eius.*	Pro.20. Verſ.11.	Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda & recta ſint opera eius.	285
286	*Qui ambulat fraudulenter, reuelat ſecretum: fidelis autem ſpiritus, celat rem.*	Prou.11. Verſ.13.	Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum.	286
287	*Qui reuelat ſecretum, incedit fraudulenter: & cum eo qui allicit labiis ſuis, ne miſceas te.*	Pro.20. Verſ.19.	Qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.	287

288 Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem quis (facilè) inueniet?

Vers. 6.

Multitudo hominum prædicat vniuscuiusque misericordiam: virum autem veracem quis inueniet? 288

289 Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.

Prou. 3. Vers. 29.

Ne cogites contra amicum tuum malum, quum ipse habitet securè tecum. 289

290 Qui (enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.

Prou. 17 Vers. 3.

Est conflatorium argento, & camino, at probat corda J E H O V A H. 290

VI.

G R A D V S P R O- L O G E T I C V S

S E X T V S.

291 V E N E R V N T mihi (Vir sapiens attestatur) O N N I A B O N A, pariter cum (S A P I E N T I A) illa, & innumerabilis honestas per manus Illius.

Sap 7. Vers. 11.

Accesserunt autem mihi bona simul omnia cum illa, diuitiæque per manus illius innumerabiles. 291

292 Et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista S A P I E N T I A, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est.

Vers. 12.

Lætatus autem sum in omnibus, quoniam eorum author est Sapientia: ego verò ignorabam eorum ipsam esse matrem. 292

293 Infinitus enim thesaurus est hominibus; quo qui vsi sunt, participes facti sunt Amicitiæ D E I, propter D I S C I P L I N Æ dona commendati.

Vers. 14.

Inexhaustus enim hominibus thesaurus est: quo qui sunt vsi amicitiam cum D E O *coierunt, propter dona disciplinæ commendati.* 293

294	*Mihi enim dedit* D E V S, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem, vt Mundi constitutionem, vimque Elementorum intelligam:*	Vers. 17.	I P S E enim dedit mihi horum, quæ sunt S C I E N T I A M veram: vt sciam dispositionem orbis Terrarum, & virtutes Elementorum,	294
295	*Initium, exitum, mediumque temporis, solstitiorum vicissitudinem, ac tempestatum varietatem,*	Vers. 18.	Initium & consummationem & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum,	295
296	*Annorum circuitus, ac situs stellarum:*	Vers. 19.	Morum mutationes, & diuisiones temporũ, Anni cursus, & stellarũ dispositiones,	296
297	*Naturas animalium irasque bestiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultas,*	Vers. 20.	Naturas Animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum,	297
298	*Omnia denique quæ sunt recondita & aperta cognoui: nam omnium Artifex Sapientia me docuit.*	Vers. 21.	Et quæcunque sunt absconsa & improuisa didici. Omnium enim Artifex docuit me S A P I E N T I A.	298
299	*Quum autem vnica sit, omnia potest: in seipsaque manens innouat omnia, ac singulas per ætates in sanctas se transferens animas, amicos* D E I, *Prophetasque efficit.*	Vers. 27.	Et cum (S A P I E N T I A) sit vna, O M N I A potest: & in se permanens omnia innouat: & per nationes in Animas sanctas se transfert, Amicos D E I & Prophetas constituit.	299
300	*Neminẽ enim diligit* D E V S, *nisi qui cum Sapientiâ consuetudinem habeat.*	Vers. 28.	Neminem enim diligit D E V S, nisi eum, qui cum S A P I E N T I A inhabitat. Et,	300
301	*Quum placuerint* J E H O V Æ *viæ viri, etiam inimicos eius pacatos reddit ei.*	Prou. 16 Vers. 7.	Cum placuerint D O M I N O viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem.	301
302	*Est enim perita Scientia* D E I, *atque ei initiata, eiusque operum electrix.*	Sap. 8. Vers. 4.	Doctrix (etiam) est D I S C I P L I N Æ D E I, & electrix operum illius.	302

Etsi

303	Et ſi diuitiæ appetuntur in vita; quid SAPIENTIA locupletius, quæ operatur OMNIA?	Verſ.5.	*Quod ſi diuitiarum eſt in vita poſſeſſio deſiderabilis: quid SAPIENTIA, omnia operante locupletius?*	303
304	Si autem ſenſus operatur: quis horum quæ ſunt: magis quàm illa eſt artifex?	Verſ.6.	*Si autẽ Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in rerum natura artificioſius eſt?*	304
305	Et ſi IVSTITIAM quis diligit; labores huius magnas habent virtutes: Sobrietatem enim & PRVDENTIAM docet, & IVSTITIAM & VIRTVTEM, quibus vtilius nihil eſt in vita hominibus.	Verſ.7.	*Si verò JVSTITIAM quis diligit: labores huius virtutes ſunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, Juſtitiam ac Fortitudinem, quibus nihil eſt hominibus in vita vtilius.*	305
306	Et ſi multitudinem SCIENTIÆ deſiderat quis: ſcit præterita, & de futuris æſtimat: ſcit verſutias ſermonũ, & diſſolutiones argumentorum: ſigna & monſtra ſcit antequam fiant, & euentus tẽporum & ſeculorum.	Verſ.8.	*Prætrea ſi quis multarum vſum rerum deſiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, ſermonum verſutias atque ænigmatum explicationes intelligit, ſigna & prodigia prænoſcit, euentuſque tempeſtatum ac temporum.*	306
307	Propoſui ergô HANC adducere mihi ad conuiuendum; ſciens quoniam mecum cõmunicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei.	Verſ.9.	*Itaque hanc decreui mihi ad vſum vitæ ac conſuetudinem adiungere, certò ſciens eam bonorum conſultricem mihi fore, curarumque ac moleſtiæ conſolatricem.*	307
308	Habebo propter HANC claritatem ad turbas, & honorẽ apud ſeniores iuuenis:	Verſ.10.	*Gloriam in vulgus propter hanc adipiſcar, & honorem apud ſeniores iuuenis.*	308
309	Et acutus inueniar in iudicio, & in cõſpectu potentium admirabilis ero, Et facies principum mirabuntur me.	Verſ.11.	*Acutus inueniar in iudicio, in conſpectuque potentum ero admirabilis.*	309
310	Tacentẽ me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient,	Verſ.12.	*Me tacentem expectabunt, loquẽtemque attentè audient,*	310

	atque dum pluribus differam, ori suo manus opponent.		& sermocinante me plurá, manus ori suo imponent.	
311	*Propter hanc, immortalitatem obtinebo, ac reliquam memoriam posteris sempiternam.*	Vers. 13.	Præterea habebo per Hác immortalitatem; & memoriam æternam his qui post me futuri sunt relinquam.	311
312	*Populos gubernabo, nationesque mihi subditæ erunt.*	Vers. 14.	Disponam populos: & nationes mihi erũt subditæ.	312
313	*Tyranni formidabiles quum audierint, me extimescent, in multitudine bonus videbor, in bello strenuus.*	Vers. 15.	Timebunt me audientes Reges horrendi; in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.	313
314	*Hæc apud me reputans, summaque animi cura perpendens esse immortalitatem in cognatione Sapientiæ.*	Vers. 17.	Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo, quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIÆ.	314
315	*Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in congressione collocutioneque eiusdem prudentiam, atque in communicatione sermonum gloriam.*	Vers. 18.	Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectione, & in certamine loquelæ Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.	315
SAPIENTIÆ laus. 316	*Beatus homo, qui inuenit Sapientiam, & homo qui producit* in lucem *intelligentiam:*	Prou. 13. Vers. 13.	Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRVDENTIA. (Legitur &, effluit Prudentiam.)	316
317	*Quia melior est negotiatio eius negotiatione argenti: & auro* melior est *prouentus eius.*	Vers. 14.	Melior est acquisitio Eius negotiatione auri & argenti, primi & purissimi fructus eius.	317
318	*Pretiosior est margaritis, & omnia disiderabilia tua non æquantur ei.*	Vers. 15.	Pretiosior est cunctis opibus; & omnia quæ desiderantur, huic nõ valent comparari.	318
319	*Longitudo dierum in dexte-*	Vers. 16.	Longitudo dierũ in dexte-	319

ra Eius,

	ra Eius, & in ſiniſtra Illius diuitiæ & gloria.		*ra illius: & in ſiniſtra illius diuitiæ & gloria.*	
320	Viæ eius pulchræ, & omnes ſemitæ illius pacificæ.	Verſ. 17.	*Viæ eius, viæ delectabiles: & omnes ſemitæ eius pax.*	320
321	Lignum VITÆ eſt his qui apprehenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Verſ. 18.	*Hæc lignum vitæ eſt apprehendentibus eam: & qui tenent eum beati.*	321
322	SAPIENTIA (etenim) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas.	Sap. 10. Verſ. 21.	*Quoniam Sapientia os mutorum aperuit, linguasque infantium fecit diſertas.*	322
323	Mecum (vlterius inquit SAPIENTIA ipſa) eſt CONSILIVM & ÆQVITAS, mea eſt PRVDENTIA, mea eſt FORTITVDO.	Prou. 8. Verſ. 14.	*Penes me eſt conſilium & Sapientia, Ego ſum Intelligentia, mea eſt fortitudo.*	323
324	Per me Reges regnant, & Legum conditores iuſta decernunt.	Verſ. 15.	*Per me Reges regnant, & Principes decernunt Juſtitiam.*	324
325	Per me Principes imperant, & potentes iuſta decernunt.	Verſ. 16.	*Per me Principes dominantur, & principes & omnes iudices Terræ.*	325
326	Mecū ſunt diuitiæ & gloria, opes ſuperbæ & iuſtitia.	Verſ. 18.	*Diuitiæ & gloria mecū ſunt, ſubſtantia ſtabilis, & iuſtitia.*	326
327	Melior eſt fructus meus auro & lapide pretioſo: & genimina mea argento electo.	Verſ. 19.	*Melior eſt fructus meus auro & obrizo: & prouentus meus argento electo.*	327
328	Vt ditē diligentes me, & theſauros eorum repleam.	Verſ. 21.	*Vt diligentes me hæreditare faciam eſſe perpetuum; & theſauros eorum repleam.*	328
329	Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à DOMINO.	Verſ. 35.	*Nam qui inueniet me, inuenit vitam: & haurit voluntatem à JEHOVAH.*	329
330	Qui autem in me peccauerit, lædet animam ſuam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.	Verſ. 36.	*Qui autē peccat contra me, ſpernit animam ſuam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem.*	330
331	Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	Prou. 9. Verſ. 11.	*Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.*	331
332	Fili mi, (iterum paternè admonet	Prou. 3. Verſ. 21.	*Fili mi, ne recedant hæc ab o-*	332

culis tuis: custodi Legem & cogitationem. — Sapiens noster) ne effluant hæc ab oculis tuis. Custodi LEGEM atque CONSILIVM.

333 *Et erunt vita animæ tuæ, & gratia gutturi tuo.* — Vers.22. — Et erit vita Animæ tuæ, & gratia faucibus tuis. 333

334 *Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem semitam bonam.* — Prou.2. Vers.9. — Tunc intelliges *Iustitiam* & *Iudicium*, & *Æquitatem*, & omnem semitam bonam. 334

335 *Tunc ambulabis cum fiducia viam tuam, & pes tuus non impinget.* — Prou.3. Vers.23. — Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus nõ impinget. 335

336 *Si accubueris, non timebis: quum quiesces, suauis erit somnus tuus.* — Vers.24. — Si dormieris, nõ timebis; quiesces, suauis erit somnus tuus. 336

337 *Non timebis à pauore repentino, & à desolatione impiorum quum venerit.* — Vers.25. — Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum. 337

338 *Quia IEHOVAH erit fiducia tua, & custodiet pedem tuum à captione.* — Vers.26. — DOMINVS enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris. 338

339 *Cultores suos Sapientia ærumnis liberauit.* — Sap. 10. Vers.9. — SAPIENTIA hos, qui se obseruarũt, à dolorib. liberauit. 339

Tob.4,7. Luc.14,13.

340 *Honora IEHOVAM de diuitiis tuis, & de primitiis omnium prouentuum tuorum.* — Prou.3. Vers.9. — Honora (ergò) DOMINVM, de tua substãtia, & de primitiis omnium frugũ tuarum. 340

341 *Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino nouo torcularia tua sese rumpent.* — Vers.10. — Et implebuntur horrea tua, & vino torcularia tua redundabunt. 341

Propriis laborib. vult nos viuere, eosque aliis impertiri.

342 *Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta de medio putei tui.* — Prou.5. Vers. 15. — Bibe aquã de cisterna tua, & fluenta putei tui. 342

343 *Deriuetur fõtes tui foràs, & in plateis & aquas tuas diuide.* — Vers.16. — Dispergant sese fontes tui foras: in plateis, riui aquarũ. 343

344 *Sint tibi soli, & non alienis tecum.* — Vers.17. — Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui. 344

345 *Bonorum enim laborum gloriosus est fructus: nec radix Prudentiæ decidit.* — Sap.3. Vers. 15. — Bonorum enim (enim) laborum gloriosus est fructus, & quæ non condidit radix SAPIENTIÆ. 345

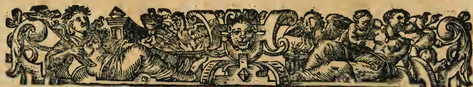
VII. GRA-

VII.

GRADVS PROLOGETICVS SEPTIMVS.

346	Ne delectaris in ſemitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.	Prou. 4. Verſ. 14.	*Per ſemitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum:*	346
347	Fuge ab ea, nec tranſeas per illā; declina & deſere eā.	Verſ. 15.	*Deſere eam, ne tranſeas per eam; declina ab illa, & tranſi:*	347
348	Eſt (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouiſſima eius deducunt ad mortem.	Prou 14 Verſ. 12.	*Eſt via recta coram viro: & exitus eius, viæ mortis:*	348
349	Iuſtorū autē ſemita quaſi Lux ſplendens procedit, & creſcit vſq; ad perfectā diem.	Prou. 4. Verſ. 18.	*Semita autem iuſtorum veluti lux luciferi: progreditur & illuminatur vſq; ad perfectum diem.*	349
350	Via impiorum tenebroſa, neſciunt vbi corruant.	Verſ. 19.	*Via autem impiorū ſicut caligo: neſciunt in quid impingant.*	350
351	SENECTVS (quidem) venerabilis eſt, non (tamen) diuturna; neq; annorū numero cōpulata. Canities autē ſunt ſenſus hominis. Verſ. 9. Et ætas ſenectutis vita immaculata. Prou. 16. ℣ 31. Corona dignitatis ſenectus, quæ in viis IVSTITIÆ reperitur.	Sap 4.	*Honorata enim eſt ſenectus, non diuturnam adepta vitam, neque numero annorum definita: verſ. 9. Sed canities hominibus Prudentia eſt; & ætas ſenectutis vita nulla labe maculata. Prou. 16. verſ. 31. Corona gloriæ eſt canities: in via iuſtitiæ inuenietur.*	351
352	Prouerbiū eſt, Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Ib. 27. ℣. 22. Si contuderis ſtultū in pila quaſi ptiſanas, feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia eius. Siquidē Eccleſ. 1. ℣. 15. Peruerſi difficilè corrigantur, & ſtultorum infinitus ſit numerus.	Prou 22 Verſ. 6.	*Imbue puerum iuxta viam ſuam: etiam quum ſenuerit, non recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At ſi contuderis ſtultum in mortario in medio triticorum contuſorum piſtillo, non recedet ab eo ſtultitia eius. Siquidem Eccleſ. 1. v. 15. peruerſum non poteſt dirigi, & defectus non poteſt numerari.*	352
353	Illuſor nō audit cū arguit.	Prou 13. Verſ. 1.	*Deriſor non audit increpationem.*	353
354	Reſponde igitur ſtulto	Prou. 26 Verſ. 5.	*Reſponde ſtulto ſecundum*	354

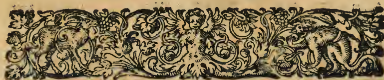
	ſtultitiam ſuam, ne fortè ſit ſapiens in oculis ſuis.		iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur.	
355	*Occurrere vrſæ orbatæ, ſatius eſt viro, quàm ſtulto in ſtultitia ſua.*	Prou. 17 Verſ. 12.	Expedit (certè) magis vrſæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo confidenti ſibi in ſtultitia ſua.	355
356	*Via ſtulti recta eſt in oculis eius: & qui obtemperat conſilio, ſapiens eſt.*	Prou. 12 Verſ. 15.	Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.	356
357	*Qui increpat hominem retrocedentem, gratiam inueniet magis quàm is qui blanditur lingua.*	Prou. 28 Verſ. 23.	Qui (iuſtè) corripit hominem, (meritò) gratiã (quandoque) poſtea inueniet apud eũ magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit.	357
358	*Vir increpatus qui indurat ceruicem, repente conteretur, nec erit illi ſanitas.*	Prou. 29 Verſ. 1.	Viro, qui corripientẽ dura ceruice contemnit, repentinus ei ſuperueniet interit⁹, & eum ſanitas nõ ſequetur.	358
359	*Qui ambulat in rectitudine ſua timet* I E H O V A M; *ſed peruertẽs vias ſuas, deſpicit eũ.*	Prou. 14 Verſ. 2.	Ambulãs recto itinere, & timens D E V M, deſpicitur ab eo qui infami graditur via.	359
360	*Abominatio iuſtorũ eſt vir iniquus: abominatio autem impii eſt rectus via.*	Pro. 29. Verſ. 27.	Abominantur iuſti virum impiũ: & abominãtur impii eos, qui in rectã ſunt via. (Sed)	360
361	*Perfectio rectorum deducit eos: peruerſitas autem præuaricatorum perdit eos.*	Prou. 11. Verſ. 3.	Simplicitas iuſtorum diriget eos: & ſupplãtatio peruerſorum vaſtabit illos.	361
362	*Fortitudo perfecto eſt via* I E H O V Æ: *& pauor operantibus iniquitatem.*	Prou. 10 Verſ. 29.	Fortitudo ſimplicis via D O M I N I: & pauor illis, qui operantur malum.	362
363	*Timor hominis ponit laqueum, & qui fidit* I E H O V Æ, *exaltabitur.*	Prou. 29 Verſ. 25.	Qui timet hominem, citò corruet: qui ſperat in D O M I N O, ſubleuabitur.	363
364	*Omnis ſermo* D E I *velut igne purgatus, clypeus eſt ſperantibus in ſe.*	Prou 30 Verſ. 5.	Omnis (enim) ſermo D E I ignitus clypeus eſt ſperantibus in ſe:	364
365	*Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax deprehenderis.*	Verſ. 6.	Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniariſque mendax.	365

INTERPRETATIONES & ANNOTATIONES

HENRICI KHUNRATH LIPS. THEOSOPHIÆ amatoris fidelis, & MEDICINÆ utriusque DOCTORIS.

Quibus TEXTUS PROLOGI præcedentis, non solùm à Verborum, quod quidem per alios sufficienter factum, verum potiùs à RERUM, in Theosophicis sublimioribus, obscuritate, quod hactenus per neminem ITA præstitum, (demonstra, quæso, nasute, contrarium!) veritatis Theosophicæ normâ Catholica triunâ, (quæ est S S^a. Scriptura Biblica; Liber Naturæ macrocosmicus; & Testimonium Conscientiæ in microcosmo:) IEHOVAH auxiliante triuno, seculo demum hoc igneo, & orthodoxè & summoperè necessariò vindicatur.

I
GRADVS
PROLOGETICVS PRIMVS EXPOSITVS.

Hîc inseratur figura Gradus primi.

NOVA

NOVA PROVERBIORVM ex Hebræo; SAPIENTIÆ ex Græco TRALATIO.

VERSIO vetus, seu vulgaris.

LOCA
SSæ. SCRIPTVRÆ.

1 AVDI, fili mi, inquit, SELOMOH, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL, Rex Sapiens; SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ præco magnificus, omniúque longè spectabilis; AVDI, fili mi, inquit, PARABOLAS meas, ad sciendum SAPIENTIAM & ERVDITIONEM, ad intelligendum eloquia INTELLIGENTIÆ,

Prouer. vers. 1.

Ibidem vers. 2.

AVDI, fili & mi, inquit SALOMON, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL in Ierusalem, Rex Sapiens; SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit, parabolas meas & ad sciendam SAPIENTIAM & DISCIPLINAM, ad intelligenda verba PRVDENTIÆ. 1

SOLOMON SAPIENTIÆ DIVINÆ oraculum.

VIS, VSVS & FRVCTVS studii SAPIENTIÆ veræ.

Sequuntur Prologi
EXPLICATIONES.

AVDI] Auribus tam rationis, intellectus & mentis, quam sensuum siuè corporis: ne in numero reperiaris istorum, qui aures habent & non audiunt, oculos & non vident, quos surdastros, mutos ac cæcos reddidit princeps Mundi huius immundi malitiosâ superbia cæcus. *Fili*] Filius perinde est Hebræis, atque Latinis HOMO, siue VIR: hinc, cum Rex sapiens alloquatur omnes, voce hac Catholica vtitur. Vocat enim SAPIENTIA omnes, Prou. 8, vers. 4. & 9, 4. Hæc incarnata dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis: ego reficiam vos.* κατ᾽ ἐξοχὴν, hoc est, secundum præstantiam, Filius, puta, DOCTRINÆ, & DISCIPLINÆ, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, hæres fidelis dilectus intelligitur. *Præco magnificus*] Quia Rex, Regis filius, & à IEHOVAH IPSO, SAPIENTIÆ DIVINO SPIRITV, (3. Reg. 3.) illuminatus, doctus ac ductus. Cui, vt experto, nec non à SOPHIA SVPERCELESTI in hunc vsum, sapienter electo, constitutoq;, maximè credendum. *Ad sciendam* SAPIENTIAM, &c.] Omnia hæc, quorum hoc loco fit enumeratio, Bona &

ratio et Intellectus

[illegible]

Dona sunt DEI Misericordis atque Benigni, qui ex mera Bonitate sua per SAPIENTIÆ Spiritum sanctum, suis diuersimodè, hoc est, vel mediatè, vel immediatè, largitur, pro tempore & loco (secundum quod viderit conferre ad gloriam nominis sui diuini, & prodesse illis proximoque eorum, quibus distribuit aut dono dat) diuersis. Nec vni dat cuncta DEVS; Doctrinæ filiis, hoc est, fidelioribus & dexteritate præditis debita, certisq; quibusdam electis, (qui pauciores) meliora, secretiora, certa & selectiora vt conueniunt, ita communicantur. Vnde Lilium, de Lapide Philm. verba faciens, *Si*, inquit, DEVS *sciret in homine mentem fidelem, vtique ei veritatem intimaret.* Sis ergò in Timore DEI (indutis vestimentis Christiano-Cabalisticis DECEM, figura Amphit. huius secunda annotatis) totus reiiciendo Binarium, & Ternarium per Quaternarium ad Monadis simplicitatem, pro viribus Diuinitus concessis, reducendo, quærens Regnum DEI & Iustitiam eius ex toto corde, totâ animâ, totis viribus, totâ mente, aut quærere saltem Theosophicè studens, nō respuit IEHOVAH tuum velle: quia in bonis (instinctu optimi) benè voluisse sat est. *Est aliquid prodire tenus, si non datur vltrà: Cumq́; desint vires, tamen est laudanda voluntas.* **Gott gefält der gehorsam wol.** Nec solet DEVS, teste D. Paullo, extinguere ellychnium candens. Si scopus tibi gloria DEI, & phy diaboli; proderitque tibi & proximo tuo, (est enim cur, cui, quando & quantum) ascendēdo per Scalam Coniunctionis & Vnionis, necnon descendendo per Gradus Decem Cognitionis, à IEHOVAH quod petis, Orando & Laborando, feliciter impetrabis; imò ad cognitionem OMNIVM, quæ sunt verè, aut sensu, aut scientia, aut fide, ab imò ad summum ascendere poteris. Faciet enim DOMINVS (nihil certius) voluntatem tuam, qui times eum, Psal. 145, 19, vide versf. 169. & 334. Secedat igitur à te dubitatio (conceptus diaboli in te) omnis: Sapienter adlaborans crede DEO & in DEVM, fiducia firma, non hæsitans fide, inuenies, quod quæris; dabitur tibi; accipies; fiet. O bestiam incredulitatem! Ora DEVM, vt augeat tibi fidem. Fides DEI Donum. Hanc à me ne auferas, obsecro Domine!

2 ☞ Et suscipiendam ERVDITIONEM DOCTRINÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & ÆQVITATEM:	Ibid. vers. 3.	*Ad suscipiendum* ERVDITIONEM INTELLIGENTIÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & RECTITVDINES: 2

Et suscipiendam] Eruditio, quæ Diuinitùs contingit, magna solertia, cælesti & sancto desiderio amplectenda venit. Notanda etiam hîc est erudita Intelligentia; non vulgaris illa, communis & cuiuis obuia; sed quæ cælestem eruditionem sapiat, Theologicam, macro & microcosmicam. Hanc distribuit in *Iustitiam*, quæ animam hominis concernit; in *Iudicium*, quod corpus; in *Rectitudinem*, quæ spiritum, mores, & cuiusque officium ac vocationem conformat: vt sanctè agat in diuinis, iustè in humanis, rectè in propriis, erga Deum, homines, ac seipsum.

☞ Vt

3	☞ Vt detur paruulis ☞ aſtutia, adoleſcenti SCIENTIA & INTELLECTVS.	Verſ. 4.	*Ad dandum ſimplicibus calliditatem, puero* SCIENTIAM *&* COGITATIONEM. 3

Vt detur paruulis] Paruulos hîc vocat (quemadmodum & verſ. *39.*) ſimplices, qui ſe conſiliis ſuis expedire non poſſunt, proinde auxilium expectant à DOMINO & Adiutrice DEI SAPIENTIA; qui non apud ſemetipſos ſunt prudentes, Prouerb. *3, 7.* vt ſunt ſapientes huius ſeculi, Roman. 12, *16.* his enim abſcondit DEVS Sapientiam ſuam: quo nomine Saluator noſter Patri ſuo cæleſti agit gratias. Matth. 11, 25. *Paruulis*, inquit, *reuelaſti hæc.* *Aſtutia*] Aſtutia hîc ſignificat circumſpectionem & cautionem, ne dolis mundi capiamur & ſeducamur: ſed vt ſimus prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Matth. 10, *16.* hoc eſt, (quemadmodum interpretatur D. Paullus Roman. *16, 19.*) *ſapientes in bono, ſimplices in malo.* Intelligite igitur, ô paruuli, Aſtutiam, & inſipientes animaduertite. *Scientiam*, &c.] Scientia & cogitationes hîc coniunguntur, vt diſcamus meditari, meditando inueſtigare ſcientiam, inueſtigando precari DEVM, & precando laborare.

4	Audiet Sapiens, & addet Doctrinam, & intelligens, conſilia poſſidebit.	Verſ. 5.	*Audiens Sapiens, & ſapientior erit: & intelligens gubernacula poſſidebit.* 4

Sapientior erit] Vt enim dies poſterior, præceptor eſt prioris; ſic ſapiens ſapientis. Sunt gradus inter Doctrinæ filios; vnus præcellit alium: nullus tamen horum contemnendus. *Laudato ingentia rura, exigua colito*; rectè monuit Virgilius. Quaſi diceret Solomon: Intelligentiâ præditus, ſeruans mandata mea, artes nō ſolum vulgares, ſed & ſecretiores ac reconditiores artes acquiret, ſicque ſapientior erit: & tum, iudicio, ſapientiâ experientiaque confirmatus, pollens, ingenioſa de die in diem conſilia ſubtiliaque inuenta; in quouis ſcibili, Theoſophicè conſequetur. Qui autem SAPIENTIÆ operam dant, accipere EAM oportet, à Sapientiori, à SAPIENTISSIMO DEO; Orando TheoSophicè, & PhyſicoChemicè Laborando. *Conſilium*] Eſt ratio rerum agendarum, reſpiciens ſemper ad DEVM, ad Hominem, ad ſeipſum. Hoc Diuinitus Orando accipitur, vt ſalutaris exitus ſequatur.

5	Animaduertet ☞ parabolas & ☞ interpretationem, verba Sapientum & ænigmata eorum.	Verſ. 6.	*Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.* 5

Parabolas] Sermones occultos plenos myſteriorum & rerum abſconditarum nemo intelliget, niſi SAPIENTIA DEI reuelante.

Talibus tentaſſe Regina Sabæa Solomonem legitur. Has Diuinitùs edocti fuerunt Ioſeph Patriarcha, & Regius Propheta Dauid: talia multa habent Prophetæ & Apocalypſis Iohannis: hiſce celebres fuerunt Ægyptii, qui myſteria ſua hieroglyphicis notis occultarunt. Hinc imagines illæ myſticæ, quibus Magi Myſteria Diuina, Theologica, Politica, Naturalia, & reconditam rerum naturam, admirando artificio, depinxerunt. Hinc illa, Tabulæ Smaragdinæ Hermeticæ, ænigmata, & inſignes lapidis Philoſophorum picturæ. Diſce hîc (qui ſitis veritatis nectar, ex Sapientum inuolucris) viam ac methodum perueniendi ad intellectum ænigmatum, parabolarum, allegoriarum, myſticorumque ſermonum, veterum Sapientum, in Cabaliſticis, Magicis, Chemicis; OMNIBVS. Si SAPIENTIAM ſororem habes; & PRVDENTIAM, amicam, (vt eſt verſ. 106.) Theoſophicè intelliges ac diſces OMNIA. *Interpretationem.*] Menſuram, vt loquuntur Hebræi, & pondus verbi. Huc pertinet Cabaliſtarum Gimetria; *Temosrasche*; & *Neoteriken.* Siuè, (vt Ioannes à Dee Londinenſis exprimit, in ſuis ad Pariſienſes Aphoriſmis, & in Præfatione ad Regem Maximilianum Monadi Hieroglyphicæ præfixâ) Geometria, *Notariacon* & *Tzyruph.* Et hanc quidem ex ſignatura vocat *Cabalam Realem*, ſiue τοῦ ὄντος; illam autem vulgarem, *Cabaliſticam Grammaticam*, ſiuè τοῦ λεγομένου; quæ notiſſimis literis, ab homine ſcriptibilibus inſiſtit. Huc apponere lubet verſus quos ante annos viginti ſeptem, vir Clariſſimus Iohannes Olearius Theologiæ Doctor, & Linguæ Hebraicæ in Illuſtri Academia Iulia Profeſſor, in laudem Cabalæ, ad Paulum à Pragâ ſcripſit:

Nullus apex, nullum de lege peribit Iota,
Nulla Prophetali litera ſcripta ſtylo.
Autor id aſſeruit Chriſtus. Quis credere poſſet
Exiguis tantum pondus ineſſe notis:
Aſpice Chriſtigenæ Rabbi, de nomine IESV
Fontibus Hebræis eruta; certus eris.
Nil equidem tota reperiri crede Cabala
Pulchrius: aut animis hoc mage dulce piis.
Ergò faue ſancto ſtudio, & myſteria plura
Offerat vt Chriſto Paullus hic, adde preces.

6 Audi, fili mi, & ſuſcipe eloquia mea, & ☞ multiplicabantur tibi anni vitæ.

Prou. 4 verſ. 10.

Audi, fili mi, & ſuſcipe verba mea, vt multiplicentur tibi anni vitæ. 6

Multiplicabuntur.] Mediante PHYSICOCHEMIA, (quæ SAPIENTIÆ veræ, in hoc ſeculo, pediſſequa eſt fidelis, & virgo quaſi cubicularis à ſecretis naturalibus) filio Diſciplinæ induſtrio, DOMINA benignè largitur Vegetabilium, Animalium, partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum eſſentias pretioſas, ſubtilitatesque ſalutariter efficaciſſimas: imò & LAPIDEM PHILOSOPHORVM reſtaurationis ac conſeruationis noſtræ veriſſimam Medicinam Catholicam: ex quorum vſu legitimè Medico longitudo dierum. Prou. 3, 2. Et cap. 9. v. 11.

☞ Viam

7 ☞ Viam SAPIENTIÆ mõstrabo tibi, ducam te per semitas ÆQVITATIS.

Verſ.11.

Per viam SAPIENTIÆ docui te incedere: calcare feci te semitas rectas. 7

Viam SAPIENTIÆ] Via SAPIENTIÆ Regia eſt TIMOR DOMINI, qua itur ad aſtra Diuinitatis. Semitæ Æquitatis ſunt LEGES atque MANDATA VERBI DIVINI. Hæc lux & lucerna Menti, Spiritui ac Corpori, ad BONVM HOMINIS (DEI, DONVM) tertriunum, catholicon, SVMMVM, de quo in Amphitheatro agitur hoc, feliciter adipiſcendum. Felix, terque quaterque felix, rectâ incedens.

8 Quum ambulaueris, non artabitur greſſus tuus: & ſi cucurreris, non impinges.

Verſ.12.

Quas cū ingreſſus fueris, non artabūtur greſſus tui, & ☞ currēs ☞ nō habebis offendiculum. 8

Currens.] In ſtadio ſiue curriculo totius vitæ tuæ; tam actiuæ, quàm contemplatiuæ. *Non habebis*, &c.] Nec ſeducêris, per philoſophiam & inanem fallaciam, à veritatis Theoſophicæ centro, ad lubricam ſophiſmatum mundanorum mendaciorumvè diabolicorum circumferentiam. In centro, veritas: in circumferentia mendacium. Centralis eſſe ſtudeto; nam *Medio tutiſſimus ibis.*

9 Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.

Ibid. Verſ.3.

Nam & Ego filius fui patris mei, ☞ tenellus & vnigenitus coram matre mea: 9

Tenellus] Etiam pueros, tenellos, iuuenes, ab ineunte ſtatim ætate, inſtituendos, educandosque in SAPIENTIÆ VERÆ DISCIPLINA, exemplum atque mandatum huius loci clarè docent. Omnesne? Vtinam: ſed nō ex quouis ligno Mercurius fingitur: & ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ᾽ ὀρθόν, hoc eſt, *Lignum prauum, haud vnquam rectum*: quod hemiſtichium apud Galenum legitur. Quoſnam igitur quæſo? Eximii ingenii indole præditos, ſicuti eſt verſ. 249. bonamque animam ſortitos. Non expectanda cum iis ſenectus annorum. Nam, vt verè inquit Horat. *Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu.* Adeò *à teneris aſſueſcere multum.* Prouerbium eſt, inquit Sapiens, Prouerb. 22,6. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.* Poſſunt enim, niſi in tempore adhibeatur inſtitutio, etiam deprauari & ſeduci indoles bonæ. Admonetur quoque iuuentus, vt exemplo Regis, cum tenelli ſint, obœdientes atque morigeri ſint parentibus, & parentum loco præceptoribus fidelibus.

10 ☞ Sum quidē & Ego mortalis homo, ☞ ſimilis omnibus, & ex genere terreno illius qui prior factus eſt, & in vētre matris figuratus ſum caro.

Sap.7. Verſ.1.

Sum quidem & Ego mortalis homo, ſimilis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus eſt, procreatus. 10

Eadem in vitā introitus & exitus omniū hominum cōditio,

Sum quidem & Ego mortalis homo.] Diceret aliquis; quid DEVS reuelaret mysteria sua; quid communicaret Naturæ secreta mihi? Mihine? Quis ego sum? nonne peccator, atque ob id mortalis? &,per consequens, tantis DEI Bonis atque Donis,hoc est,thesauris SAPIENTIÆ Æternæ infinitis, quorum in hoc Prologo fit mentio,indignus. Fateor quidem,respondeo, talibus, quod sim indignus, attamen indigus. Audi Regem Sapientem, qui nondum perfectè ambulans in præceptis Dauidis patris sui, (immolabat enim in excelsis,& accēdebat thymiama)tamē in vnius noctis somnio,omnium superiorum & inferiorum Sapientia repletus est à DEO. 3.Reg.3. Simul atque rerum gerendarum prudentia, adeò,vt nullus ei par extiterit: Sum,inquit ille,& ego mortalis homo,similis omnibus,&c.Talis etiam (dicere pergo) fuit Bezeleel; impletus nihilominus Spiritu DEI, Sapientiâ,Intelligentiâ,&Scientiâ in omni opere,ad excogitandum quicquid fabrefieri posset ex auro & argento, ære,marmore,gemmis,& diuersitate lignorum: cui datus socius Achaliab: & in corde omnis eruditi posita à DOMINO SAPIENTIA, vt facerent cuncta, quæ præcepit Moséh, Exod.31.3. Talis quoque Dauid, qui cum literas non didicerat, tamen vnctione Spiritus DEI, ex pastore effectus est Vates, & Diuinarum rerum Doctor præcipuus;quibus adeo suos compleuit Psalmos,vt omnes,quamuis exquisitissimi Poëtæ,ipsi longo cedant interuallo. Peccator erat, scortator,homicida: attamen iusti nomen non amittebat, quoties per pœnitētiam semper resurgebat.Helias,inquit Iacob.5,17.(obiectioni præsenti tēpestiuè occurrens) homo erat SIMILIS NOBIS (seipsum, quamuis Apostolus,minimè eximens cœtui communi) affectionibus obnoxius: & oratione orauit,vt non plueret super terram,& nō pluit annos tres,& menses sex. Et rursum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra fructum suum. Hæc ille. Instares obiiciendo: Noli,amice, te cōparare hisce;ad singularia organis istis singularibus singulariter DEVS est vsus: Vocationes considerans horum & tuam diuersas, diuersum ipse iudicabis. Est aliquid,respondeo,bone vir,quod dicis: & reuera me deterruisset,nisi tam SAPIENTIÆ ipsius, quàm Sapientis obstarent tot, tales ac tantæ vocationes,inuitationes, admonitiones,adhortationes Catholicæ; imò comminationes, etiā sub pœna iræ Diuinæ grauissima,passim in hoc Prologo,me reuocarent: VERITATISQVE Æternæ obstaret refocillaretq; Promissio Catholica; inuitans omnes, excludens neminem, toties repetita,paullò post annotata. Huic vni plus credo soli veraci, quam dubitationum tuarum plaustro fallaci. SAPIENTIAM igitur & Sapientem sapienter sequar vocantes, Diuinitus me ad Diuina patienda stimulantes. Cur memetipsum excluderē,si non excludar à DEO? Iterum quis dubitaret: Iuuenis sum, dicens, nondum incanui. Oppono: DEVS non est acceptor personarum, &c. versſ.38,184,299. nec in sola multitudine annorum DEO grata consistit & docta senectus,sed, &c. vt vers. 351. Sit quoque solatio tibi atque exemplo iuuentus Ioseph, Dauidis,Solomonis,Danielis,Hieremiæ,Timothei, &c. aliorumque (etiam nostro seculo) innumerorum, non insipientium, thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum(DEI gratia)possessorum. Idem sit responsum ad obiectionem defectus vel carentiæ linguarum variarum, puta, Hebraicæ, Græcæ, Latinæ,&c. Solet enim DEVS excitare quoque

Sapientes & Doctores ex iis, qui solam & vnicam callent linguam maternam. Exempla in promptu sunt, innumera, ex omni gente. IEHOVAH est, qui dat os & SAPIENTIAM, Exod.4,11. Matth.10,19. Marc.13,11. Luc.12,11.& 12. *Spiritus Domini locutus est per me*, inquit Dauid; 2. Sam.23, 2. & sermo eius per linguam meā. Spiritu S. inspirati locuti sunt sancti DEI homines. 2.Pet.1. 21. Non est, igitur, cur diffidas de gratia DEI, cuius misericordia ab æterno in æternum, super timentes eum, Psalm.103,17. Exceptiones istæ tam caluæ non possunt patrocinari pigritiæ ac diffidentiæ tuæ, versſ.216. & 324. Bone DEVS, quàm prolixum possem ab antiquis recensere catalogum (etiam Ethnicis non exclusis) Scientiarum & Artium inuentorum, inter quos pars maxima linguarum expers variarum; nostroque seculo Earum instauratorum & excultorum, omnium Diuinitus excitatorum Theosophiceq; doctorum & ductorum, nisi inhiberet calamū Lex præfationis. Hi omnes, inquā, fuēre mortales, sicuti ego, tu, nos sumus; quin & peccatores. DEVM nos hodie habemus eundem, quem tū illi: Vnius eiusdemque ELOHIM Creatoris (ad cuius imaginem & similitudinem formati omnes) sumus fabrica: Eorundem, quorum illi, Spirituum bonorum vtimur (mittente eos DEO) ministerio, consolatione, defensione, custodia & directione viarum nostrarum: Eâdem in Mundo eodem fruimur Naturâ: Eadem quæ cæteris, vnius eiusdemque SAPIENTIÆ ÆTERNÆ in plenitudine temporis incarnatæ PROMISSIO veracissima, Catholica, & Nobis data. Quænam, dices, est illa, de qua tantopere gloriaris? cui tantum fidis? Probe respondeo: SAPIENTIA, quam incarnandam audisti & audies in Prologo hoc; eadem incarnata, ipsissima VERITAS, inquit, Johan.14,12. *Amen, Amen, dico vobis*, hoc est, Omnibus, cunctis, singulis, ac vniuersis, *qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora his faciet: quia ego ad Patrem vado.* Et, *quicquid petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in filio. Si quid petieritis me in nomine* (vers.174.) *meo, hoc faciam.* Matth.17,19. accesserunt discipuli ad IHESVM secretô, & dixerunt: Quare nos nō potuimus eiicere dæmonium illud? dixit illis IHSVH, PROPTER INCREDVLITATEM VESTRAM. (Reuerà & hodie!) *Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granū sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, illuc: & transibit,* ET NIHIL IMPOSSIBILE ERIT VOBIS. *Hoc autem genus non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium.* Lucæ 17,6. dixit DOMINVS: *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: eradicare & transplantare in mare: & obediret vobis.* En habes. Clamemus igitur cum CHRISTI discipulis (ex eodem cap. v.5.) ô DOMINE, adauge nobis fidem. Modo tu, qui Christo dedisti nomen, Theosophico exercitio didiceris, rogare Patrē in nomine IHSVH CHRISTI CRVCIFIXI, & CREDERE, poteris OMNIA. Vlterius instas, dubitator, inquiens: Dixit hæc Christus Apostolis tantum, sicut & illud, Marc.16,17. *Signa eos, qui in me crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia eiicient,* &c. Nō igitur vniuersaliter pertinent ad omnes Ecclesiæ Catholicæ ministros (nedum Christianos) nec omni vel tempore, vel loco. Quæro Domine mi, nonne hæc quoque Apostolis? *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ioh.20,22. Et, *Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & ba-*

ptizatus fuerit,&c. Marc. 16. 15. Maximè. Si igitur illa tantum Apostolis, cur non & hæc? si illa vos excludunt, cur hæc potius (quemadmodum dicitis) includunt? Mãdatum separatorium exhibete. Si promissiones de fidei virtute non sint Catholicæ, cur cõsolatoriè iis vtimini pro concione ad vniuersos? sin autem, cur (ne dicam durius) fabulamini? ô capita sinistra! Cap. 11. Epist. ad Hebr. mecum est contra vos. Vereor, si rediret omnium Christianorum magister, ne incredulitatẽ & duritiem cordis egregiè vobis exprobraret; quia iis, quæ (Conscientiæ testimonio conuicti veritatis) scitis eum vobis quoq; dixisse, non credidistis. Non igitur desperet quisquam, de Bonis ac Donis SAPIENTIÆ Æternæ Theo-Sophicè adipiscendis: nõ est abbreuiata manus DOMINI omnibus in fide ac veritate inuocantibus eũ. Historiam claudi sanati per fidem, Act. 3. tibi commendo. Oculis nunc, mi frater, & Mente contemplare Amphitheatrum hoc nostrum totũ, in luce æterna te inuenire docebit Lucem veritatis OMNIS. At spiritu SAPIENTIÆ illuminatũ esse oportet spectatorem, qui vult pertingere ad cẽtrum. aliàs, hæc Diuinitus per nos Theosophica, nox erunt. Hoc addo: Blasphemum est, primitiuâ suam pigritiam (vers. 93.) & diffidentiam non Christianam, giganticè velle excusare Ecclesia, miraculis confirmanda. VERITATIS habemus promissionem Catholicam, semel datam pro semper, Æternæ, quæ nõ deficit in æternum: incredulitas tua est (teste Christo Matth 17, 20.) quę Bonis ac Donis DEI mirificis obstat. DEI Opt. Max. constans, firma ac rata semper fuit, est, & erit promissio, sigillo DEI (quod est EMES, VERITAS, figura Amphitheatri huius prima) roborata atq; firmata: vides modò tu, ne malitia diffidentiaq; tua illius leuiter excutias aut impedias operationem atq; effectum. Multi Theologorum (sic dictorum) multa è suggestis historicè blaterant de Fide; qui ne atomo virtutis fidei operosæ præsentiam effectu demonstrant. Negant isti (de bonis non loquor) vita & factis, quod ore aiunt. Contrarium patrum, & nostra memoria factum à Theologis non contemnẽdis scio, scitis ipsi, sciunt ac testabuntur alii. Mira & rara per Fidem operari ac impetrare debes, non pro Religionis Doctrina confirmandâ, quam (etiam absq; tuo monitu) satis superq; cõfirmatam esse scio: sed (notes hoc velim) pro Fidei virtute (vt decet Fidelem, à Fide sic dictum) Charitatisq; officio in Proximum egenum Christiane exercendo. Idcirco velim credat omnium nemo, quod ii sint verè Theologi, quantumcunq; senes, quantumcunq; præditi contentiosa loquacitate, qui vitiorum quolibet genere fœdati, superbiâ, hypocrisi, auaritiâ, odio, inuidiâ, inebriatione, & sæpè (tectâ religione) luxuriâ, neglecto Fidei dono operosæ, mentisq; lumine, affectiones sequuntur animales. AXIOMA: *Quãtum quisq; patitur Diuini, tantum habet & Fidei: quantum fidei, tantum mirificæ virtutis.* Fidem intelligo non mortuam illam, Iacob. 2. (quæ non magis Fides est, quam diabolus Sanctus, aut homo mortuus, homo) sed viuam & operosam, qualis describitur 2. Pet. 1. SVMMA: Christianè crede; Theo-Sophicè viue; ieiunans Ora in Spiritu ac Veritate, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius; DEVM testor, Sapienter collaborando, fiet, quod à IEHOVAH (in honorem sui, Proximi egeni, Tuiq; ipsius vtilitatem honestam, & phy diaboli) Christianè petis. Vide vers. 335. *Similis omnibus*]Ex Adã protoplasto, hoc est, primùm formato, qui comedit malũ,

propagatus

propagatus terrigena, eadem conditione ac Lege, qua cæteri: Quapropter, Hodie Rex, cras cadauer. *Mors sceptra ligonibus æquat.*

11 ☞ Decem mensiũ tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.	Vers. 2.	*In vtero matris caro decem mẽsium tempore formatus sum, in sanguine cagulatus, ex semine viri ac voluptate somnum comitante.*	11 Iob 10. Vers. 10.

Decem mensium, &c.] Vt plebeius, in vtero materno, cuius situs inter vesicam & intestina. Hinc exclamatio Realdi Columbi anatomici Romani: *ô homo quid inani fastu superbis, inter vrinam & stercora natus!* Considera, quæso, mi frater, quid sis, & superbire desines: nonne fœtor in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte? Aliâs etiam in sacris homo vocatur *lutum*, Gen. 2, 7. Iob. 10, 9. *puluis*, Gen. 3, 19. *cinis*, Gen. 18, 27. *Quid ergo superbis terra & cinis?* Ecclesiast. 10, 9.

Cum simus & limus, cum fæx turpissima simus:
Quare superbimus, nescimus quando perimus.

12 Quin etiam natus communem hausi aerem, atq; in terram iisdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac mam vocem eandem quàm omnes, plorans emisi.	Vers. 3.	*Et ego natus accepi communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & ☞ primam vocem similem omnibus, emisi plorans.*	12

Primam vocem.] Quæ illa? fortassis A masculorum; E femellarum: quemadmodum annotauit Nobilis ab Eib, I. V. D. de coniugio agens; & affirmant quæ obseruarunt, obstetrices. *Plorans.*] Estque sic, (vt inquit Augustinus) propheta suæ calamitatis futuræ. Vnde Iob 13, 1. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis.* Rationem addit Syracides cap. 40. Est enim, teste Seneca, *Vnius mali finis parasceue alterius.* Quod egregiè expertus Iob inquit cap. 7. vers. 3, & 4. *Habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi. Si dormiero, dicam: quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus vsque ad vesperam. Melior ergò est dies mortis, die natiuitatis.* Eccles. 7. 2.

13 In inuolumentis nutritus sum, & in curis magnis.	Vers. 4.	*In fasciis curisque sum educatus.*	13
14 ☞ Nemo enim ex Regibus aliud habuit ☞ Natiuitatis initium.	Vers. 5.	*Nullus enim Rex aliud nascendi initium habuit.*	14

Nemo ex Regibus,] &c. Quare Petronius Arbiter: *Heu! Heu! quàm totus ho-*

muncio nil est! Initium habuit] Ne vllam superbiendi causam haberet. Ex vna corrupta massa omnes sumus conflati.

Iob. 1, 21. 1. Timoth. 6, 7.

15 Vnus ergò introitus est omnibus ad vitam, & ☞ similis exitus. | Vers. 6. | *Sed vnus in vitam introitus est omnium, & idem exitus.* 15

Similis exitus] Lex Catholica omnibus posita, semel mori. Hebr. 9, 27. *Calcanda omnibus via lethi* : Horat. 1. Carm. Rectè Cornelius Gallus:

Omnibus est eadem lethi via, non tamen vnus
Est vita cunctis exitiiq; modus.

Perpende propterea, mi frater, quàm sit hæc vita fumo fugacior, vmbrâ inanior. *Siquidem dies vitæ nostræ ceu vmbra fugiunt.* 1. Paral. 29, 15. Iob. 8, 9. & 14, 2. Psalm. 109, 23. & 144, 4. Eccles. 7, 1. Sap. 2, 5. & 5, 9. *Sicut fumus deficiunt.* Psalm. 102, 4. *velocius transeunt, quàm à texente tela succiditur.* Iob. 7, 6. *cursore velociores sunt.* Iob. 9, 25. *meditantur, sicut aranea.* Psal. 90, 9. *custodia sunt in nocte.* Psalm. 90, 4. & 6. *Vita nostra est ventus*, Iob. 7, 7. *vapor ad modicum parens, & postea exterminatur.* Iacob. 4, 14. *sicut nubes pertransit.* Psal. 7, 9. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quasi flos agri manè florens, & vespere decidens.* Esa. 40, 6 & 7. Iob. 14, 2. Psalm. 90, 4 & 6. Eccles. 14, 18. Hanc vitæ humanæ fragilitatem ex vna parte, ex altera verò infinitam Diuinæ maiestatis amplitudinem, considerans Propheta Regius, ad stuporem rapitur, & quasi attonitus in hanc erumpit vocem: *Quid est homo, quod memor es eius?* Psalm. 8, 5. Quod idem etiam Xerxi & duci strenuo & potentissimo Regi, cum aliquando de sublimi celsoq; loco infinitam hominum multitudinem & innumerabilem vidisset exercitum, lachrymas extorsit, eò quod nullus eorum, quos tunc cernebat, post centum annos superfuturus esset. Hanc ergo vitæ breuitatem bonitate & integritate compensâ, tu, qui Christianum te profiteris; nec quàm diu, sed quàm benè viuas, cogita. Et cum nihil certius sit morte, at nihil horâ mortis incertius, sanctè in Timore DEI viuendo, benè mori discito.

16 Et docebat Me (Pater meus,) atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, ☞ & viues. | Prou. 4. Vers. 4. | *Ipse docebat me, dicebatque mihi: Teneat eloquia mea cor tuum: custodi præcepta mea, & viues.* 16

Et viues] Longæuus eris super terram, vitâque frueris posthac in æternum, in Iobilæo vltimo. Ex verbo vitæ, vita promanat. Verbum DEI est Spiritus & vita: Ergò custos verbi viuifici, mercedem habebit vitam.

Sapientiam eiusque fructum & viam quærendam præcipit.

17 ☞ Possіde SAPIENTIAM, posside PRVDENTIAM: ne obliuiscaris; ☞ neque declines à verbis oris mei. | Vers. 5. | *Compara SAPIENTIAM, cópara INTELLIGENTIAM: ne obliuiscaris, neque declines ab eloquiis oris mei.* 17

Posside SAPIENT.] Neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum SA-

PIEN-

PIENTIA inhabitat, aut consuetudinem cum ea habet, inquit Sapiens; vers.300. *Ne declines.*] Qui ab eloquiis DEI discedit, nunquam ad DEVM ipsum, ad fontem SAPIENTIÆ accedere potest.

18 ☞ Ne dimittas Eam, & custodiet te: ☞ dilige Eam, & conseruabit te. | Vers.6. | *Ne dimittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & conseruabit te:* 18

Ne dimittas Eam.] Nam qui dimittit SAPIENTIAM, ipsum SAPIENTIA iure vicissim dimittit: qui spernit eam, dignus est, vt ab eadem rursus spernatur. *Dilige illam.*] Dilige, & diligeris. Sapiens, quod obseruatione dignum, filium instituens ad SAPIENTIAM veram, tantum operæ sumit (passim in hoc prologo) in hortando ad SAPIENTIÆ amorem, quantum in docendo: quasi SAPIENTIAM amasse, propemodum præparasse sit. O vim magnam amoris! Amor in vera fide viuentis potest Omnia. vide vers. 230.

19 Principium SAPIENTIÆ, acquire igitur SAPIENTIAM, & ☞ omni substantia tua acquire INTELLIGENTIAM. | Vers.7. | ☞ *Principium SAPIENTIÆ, posside SAPIENTIAM, & in omni possessione tua acquire PRVDENTIAM.* 19

Principium SAPIENTIÆ.] Prora & puppis consilii, in omni actione tua, theoretica & practica, sit Spiritus SAPIENTIÆ DEI, RVACH HHOCHMAH-EL, magni consilii Angelus. A Iove, hoc est, IEHOVA, SAPIENTIA IPSISSIMA; Musa Musarum, Principium Musæ, etiam Ethnica sapienter dixit antiquitas. *Omni substantia.*] Bonis Corporis, Animi atque Fortunæ dictis, præ vniuersis quæ possides: toto corde, tota anima, omnibus viribus, tota Mente, DEO eam inspirante ac dante. Vnde Sapiens vers.251. *Adii* DOMINVM, *cumque oraui, ac dixi ex toto corde meo.*

20 Exalta eam, & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris eam: | Vers.8. | *Arripe illam, &* ☞ *exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.* 20

Exaltabit te.] Vt praxis, thesaurarius, gazophylacio eius: constituêris enim thesaurorum ipsius (qui quales sint, ex sequentibus latius patebit) inexhaustorum hæres in hac vita, & possidebis Regnum perpetuum, Sabbatho Sabbathorum, in vltimo Iobilæo.

21 Dabit capiti tuo ☞ augmentũ gratiarũ, & ☞ corona inclyta proteget te. | Vers.9. | *Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.* 21 Prouerb.1.9

Augmenta gratiarum.] Sertum gratiæ elegans. Laurea coronaberis gratiæ diuinæ, non tantùm coram populo, sed & creatura vniuersa: scies enim præ multis aliis multa. Vide vers. 25. & 308. cum aliquot sequentibus.

Ornamentum gratiæ, Doctrinæ & Disciplinæ filiis, SAPIENTIA sui hæredibus fidelibus dilectis, nō solum sanctè in prologo hoc promittit, sed & realiter in vita vtraque præstat. *Corona inclyta.*] Honoris propter timorem DEI, qui fons est omnium virtutum. Seneca: *Nunquam stygiis mergitur vndis Inclyta Virtus.*

DISCE. 22 O ☞ fili mi, ne obliuiscaris LEGIS meæ, & Præcepta mea cor tuum ☞ custodiat. | Prou.3. Vers. 1. | *O, fili mi, LEGIS meæ ne obliuiscaris, & Præcepta mea custodiat cor tuum.* 22

Fili] Suauissimi filii nomen, paternum fideliter instituentis affectum indicat. *Custodiat*] Ne loco Legis meæ, spiritus malignus, impostor, fallax, occupet cor tuum, & sedem ibi figat.

SAPIENTIA vera, eiusq; studium indefessum, annos vitæ & pacem afferūt. Deut. 8,1. Et, 30, 16.

23 Quia longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi. | Vers. 2. | *Longitudinem enim dierum, & annos vitæ & ☞ pacem apponent tibi.* 23

Pacem] Vtramque: externam, temporalem & mundanam; vnde Sapiēs, (Prou.16,7.) cum placuerint DOMINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem: Et, internam, animi, æternam ac supercœlestem, quam SAPIENTIA incarnata, vna & sola, dono dat, mundus dare non potest inmundus. Ad hanc perueniēdi vera ratio est, si cum nobismetipsis bellum geramus, tam corporale, quàm spirituale, externum & internum: si BINARIVM (vt est figura Amphitheatri huius secunda) Christianè reiicimus, quod est, cum vitiis nostris acriter depugnemus, eaque in SAPIENTIA vincamus. Cum ergô militia sit omnis vita nostra super terram, Iob.7,1. *milita bonam militiam, habens fidem & bonam conscientiam.* 1.Tim.1,18. & 19. Pugnæ huius spiritualis arma describit Paulus Ephes. 6,13. & seqq. Vincet in hoc certamine, qui seipsum prius vicerit: nemo autē vincet, nisi qui est Israëlita. Vide vers. 320. IEHOVAM cum DAVIDE, Psalm.144,1. inuocemus, qui doceat manus nostras ad prælium hoc, & digitos ad bellū erudiat, nobisque ad vincendum vires suppeditet, noxiam DVALITATIS bestiam. Vera pax animi in solo IHSVH CHRISTO, pace nostra consistit, ac in vera fide, quæ nititur merito Christi, Rom.5,1. Pax DEI, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda nostra & intelligentias nostras in Christo Iesu.

Misericordiæ & Veritatis inueniendi ratio.

24 ☞ Misericordia & Veritas te non deseret: ☞ circūda eas gutturi tuo, & describe in ☞ tabulis cordis tui: | Vers. 3. | *Misericordia & Veritas ne deserant te, liga eas ad guttur tuum, scribe eas in tabula cordis tui:* 24

Misericordia, &c.] O hominem beatum, circumfusum Misericordia & Veritate diuina, in omnibus actionibus & laboribus suis! hic quæcunque vult, feliciter impetrat (*Orando & Laborando*) à IEHOVAH. In hisce vt sitis toti, moneo vos, qui quæritis SVMMVM BONVM. *Circunda eas*, &c.] sint Leges meæ semper in ore, corde, gutture, & lingua: præfige eas oculis,

tum

tum animi tum corporis, inque eis meditare, lege, ſtude, die ac nocte, tota vita. Eructet cor tuum verbum DOMINI, non diaboli. *In tabulis cordis tui.*] Quibus Lex Diuinitus inſcripta nobis.

25 Et ☞ inuenies gratiam ac Diſciplinam coram DEO & hominibus.	Verſ. 4.	*Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis DEI & hominum.* 25

Gratia & ſucceſſus ante oculos DEI & hominū, quomodo inueniendus.

Inuenies gratiam, &c.] Vt virtus magna, placere magnis, hoc eſt, bonis; nam ſolum verè magnum, quod bonum: ſic maxima, placuiſſe opt. max. Vox audita de cælo, Matth. 3, 17. *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacitum eſt. Hunc audite.* Hunc ſi audieris, Chriſtianéque (tanquam Archetypum) imitatus fueris, etiam tu filius eris DEI adoptiuus in filio genuino; dilectus in dilecto; Sapiens, in SAPIENTIA, placebis DEO, quoniam inhabitas cum SAPIENTIA, verſ. 300. eris amicus DEI, verſ. 293. & 299. inueniesq; gratiam, &c. vt eſt in textu. Vide verſ. 21. & 308. cum aliquot ſequentibus.

26 Ne recedant ab oculis tuis, ſed cuſtodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui:	Prou. 4 Verſ. 21.	*Ne recedant ab oculis tuis, cuſtodi ea* (*eloquia mea*) ☞ *in medio cordis tui.* 26

Adhortatio ad cuſtodiā & contemplationem illius Doctrinæ, Legis vel Præceptorum.

In medio cordis tui.] In extrema ac ſolitaria Mētis, à ſenſibilib. ſeparatæ, in DEVM retractione; in profūdiſſ. ſuæ ſublimationis aut exaltationis receſſu, obſeruētur ante oculos tibi. Si .n. ex intimis cordis tui receſſerit, memoria & reuerentia DEI: ſuccedēt phantaſiæ diabolicæ, carnales atq; mundanę.

27 Vita enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ carni ſuæ ſanitas.	Verſ. 22.	☞ *Vita enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ* ☞ *carni ſanitas.* 27

Vita ſunt] Verba vitæ ſunt, prodeuntia è vitæ fonte, dantia vitam. Sciunt hoc non niſi experti. Turba Leuitarum dulcedinem vitæ non guſtauit, nec guſtabit vnquam. Oret DEVM omnis homo, vt ſui miſereatur, ſeque recipiat in numerum SAPIENTIÆ filiorum; fruaturque vita, DEO. *Carni ſanitas.*] Caro noſtra, affectibus, deſideriis & concupiſcentiis carnalibus, ſeu putidis, ac purulentis vulneribus lethaliter (proh dolor!) vulnerata, non niſi per viuum DEI verbum cuncta viuificans ſanari poteſt. Quod fit reiectione Binarii, vt eſt in figura Amphitheatri huius ſecunda.

28 ☞ Cum ambulaueris, gradiantur tecum, cum dormieris, cuſtodiant te, & ☞ euigilans loquere cum eis.	Prou. 6. Verſ. 22.	*Quum deambulaueris, deducet* (*illa Doctrina Legis vel Præceptorum*) *te: quum dormieris, cuſtodiet te, & quum expergefactus fueris, ipſa colloquetur tecum.* 28

Cum ambulaueris, &c.] Vbiuis locorum; omni tēpore, die, ad Lampadem Solarem, nocte etiam ad Lunarem, aut artificioſè ardentem, in LEGE & VERBO DOMINI, Biblicè, Macro & Micro-Coſmicè tradita & ſcripto meditare, SAPIENTIAM ſolius SAPIENTIS alloquere; ore ac corde colloquia cū IEHOVAH Theoſophicè exerce: Votis fidelib. precibusq; piis RVACH HHOCHMAH-EL, hoc eſt, Spiritum SAPIENTIÆ

DEI inuita, vt sit familiaris tibi, auctor & præceptor omnium consiliorum, laborum, totiusque vitæ; consule in Oratorio SAPIENTIAM DEI, quæ optimè tibi consultum vult esse; inque Laboratorio, sapienter sequere consilia eius, vtroque, publico atq; secreto: te non pœnitebit. Afflari enim Numine; Diuinitus affici; rapi; transfigurari; doceri te, Spiritus sancti vnctione, experieris: si primùm & ante omnia (vt diximus) religiosè, si cum veneratione debita, si meditationibus & soliloquiis IEHOVAM Theosophicè adieris. Remouebuntur signacula, aperieturque tibi LIBER SS*. Scripturæ, Naturæ, & Tuiipsius, ter triunus, Catholicus, sigillis septem (de quibus aliâs) sigillatus: oculis Mentis & Corporis videbis sponsæ beatæ delitias: habebis ex SAPIENTIÆ Laboribus Christiano-Cabalisticis, Physico-Magicis & Physico Chemicis opes ditissimi Solomonis: possidebisque Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, &c. vt est figuris Amphitheatri huius secunda, tertia & quarta, infinitos SAPIENTIÆ veræ Thesauros. Dies enim eructabit diei verbum; Liber librum aperiet, & nox nocti indicabit scientiam. Hic verè philosophandi modus Sapientum. Hac methodo Sapienti, se tibi videndum exhibebit in Libro DEI Catholico, tertriuno, Omnipotentia, Misericordia, infinitaq; Bonitas supremi; cui nomen IEHOVAH, cuius Gloriæ Maiestate pleni sunt Cæli, plena est Terra, plenum Mare, plena OMNIA. *Hallelu-jáh: Hallelu-jáh: Hallelu jáh.* O visionem beatam, OMNIA videntem. *Euigilans.*] Primò à somno sensibili, summo manè, etiamnum lecto decumbens: deindè, à sopore peccatorum, nocte tenebrarum mentis pœnitentialiter discussa, vt exoriatur in te SOL veritatis OMNIS. Vide vers. 160.

29 Quia vt lucerna est MANDATVM, & LEX vt lux: & via vitæ sunt increpationes eruditionis.

Vers. 23

Quia MANDATVM *lucerna est, &* LEX *lux, & via vitæ increpatio* DISCIPLINÆ. 29

Quia MANDATVM *lucerna est.*] Sit quæso, ô IEHOVAH, VERBVM tuum, Biblicè, Macro & Microcosmicè scriptum, lucerna, non tantum pedibus meis, sed & Menti, Intellectui, rationi ac sensibus, in omnibus actionibus meis: vtque ex eo solo triuno, omnium rerum vener veritatem, benignè largire mihi, ô *Hhochmah él*: QVI ES VIA, VERITAS & VITA, Amen.

30 Acquirere SAPIENTIAM, multo præstantius est, quam acquirere aurum pretiosum: & acquirere intelligentiam multò præstantius est quàm acquirere electum argentum.

Prou. 16. Vers. 16.

*Possid*e SAPIENTIAM, *quia auro melior est; & acquire* PRVDENTIAM, *quia pretiosior est argento.* 30

*Possid*e SAP.] Huc quadrat vetus hoc:

Auro quid melius? Iaspis: quid Iaspide? Virtus:
Quid virtute? DEVS: *quid* DEITATE? *nihil.*

DEVM; virtutem; Lapidem Philm. per Iaspidem (ob viriditatem & sanguineum eius colorem) aptissima ratione, mysterio non carente, philosophicè designatum, Aurum; OMNIA; dat in Oratorio & Laboratorio, SAPIENTIA DEI. Vide vers. 45. Venerunt mihi OMNIA BONA pariter cũ illa, vers. 291. SAPIENTIAM igitur, quantò melior Auro; & PRVDENTIAM, quantò pretiosior Argento; tantò ardentius quærito. Nil proderunt diuitiæ pecuniariæ (quæ vmbra & res caducæ fumo similes) impio, nil proderunt thesauri iniquitatis, in die vltionis: SAPIENTIA lignum vitæ est: & Iustitia (quam SAPIENTIA ÆTERNA incarnata, cuius thesauri infiniti, quare & inexhausti, nobis dono dat) sola liberat à morte. Prouerb. 10, 2, 11, 4. Psal. 49. Ecclesiast. 5, 10. Sophon. 1. 13. Zach. 9.

31 ☞ Nunc ergò, fili mi, audi me, & ne recedas à verbis oris mei; ne gemas in nouissimis: & (nimis serò) dicas, (ah) cur detestatus sum DISCIPLINAM, & increpationibus non acquieuit cor meũ;

Prou. 5. ℣. 7. ℣. 11. ℣. 12.

Nunc, igitur, filii, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei: Ne rugias in nouissimis tuis; & (nimis serò) dicas (ah.) Quomodo odi ERVDITIONEM, *& increpationem spreuit cor meum,* 31

Nunc] Toties admonitus, præmiis inuitatus, & blandimentis quasi allectatus. Quemadmodum Sapientiæ acquisitio, Gloria, Vita & gaudium: ita Sapientiæ contemtus; ignominia, mors, & luctus rugitusque perpetuus.

32 Et non obtemperaui voci instruentium me, & docentibus me non inclinaui aurem meam? (Amen, Amen dico tibi.

Vers. 13.

☞ *Nec audiui vocem docentium me, & ☞ Magistris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)* 32

Nec audiui vocem, &c.] Non obseruaui DEVM loquentem atque docentem, in Natura, SS.[a] Scriptura, & Conscientia mea. *Magistris*] Hoc est, His, qui verè Magistri sunt, docentibus Scientias & Artes bonas, mysteriorum DEI, secretorumq; Naturæ Bonis ac Donis instructissimas: Opus, in quam, de Beresith, & de Mercaua, vers. 162. ad Legem & Testimonium SS.[æ] Scripturæ, Libri Naturæ magni, Conscientiæ rectæ, Christiano Cabalisticè, Physico-Magicè & Physico-Chemicè: non Ethnicè, sophisticè, fabulosè. Docemur autem à SAPIENTIÆ Spiritu, tam per Magistros viuos, Sapientes atque peritos, Diuinitus nobis concessos; & mutos, qui libri Sapientum, claue Spiritus sancti eos aperiente; quam inspiratione nuda ac sola; aut reuelatione secreta. Scientias bonas, Artes secretas, Lapidem Philm. eiusq;, quo apud vulgus nominatur, proprium nomẽ, necnon præparandi modum; quæ duo Artis secreta, OMNIA, sic discere potest Theo Sophus. Quapropter siuè Princeps, siuè Nobilis, ne insipiens sis stultusq; dicaris in conspectu DEI vereq; Sapientum, & aliquando insipientiæ huius te pœniteat, obtempera benè monenti; (ἀγαθὴ γὰρ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου, vt inquit Homer. Iliad. μ.) Præceptori, te Theo-Sophicè corrigere, & à vitiis erroribusque quasi regenerare, studenti. Iuuenal. Satyr. 7.

Dii Præceptorem sancti voluêre Parentis
Esse loco.

Laude dignus Alexander Magnus egregiè dicens, *se Aristoteli Præceptori non minus debere, quàm Patri: quòd à Patre viuendi, à Præceptore benè viuendi initium accepisset.* Totum tamen hoc à voluntate DEI dependet. *Non enim est humanitus volentis aut per se currentis, sed miserentis* (& præcurrentis) DEI. *Velle*, inquit Paulus Rom. 9, 16. & 7, 18. *adiacet mihi: perficere autem bonũ non inuenio.* (Cooperatote igitur DEO opus est.) Et paullò post vers. 22. *Condelector enim Legi* DEI, *secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem Legi Mentis meæ, & captiuantem me in Lege peccati, quæ est in membris meis,* (Perficiente igitur DEO opus est:) Sic DEVS à seculo cooperatus est, Ecclesiast. 51. 11. Sic Christus Apostolis, in vniuersum mundum, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, missis, cooperatus est, & sermonem eorũ sequentibus signis confirmauit, Marc. 16. vers. vlt. Vt ergò tui misereatur DEVS, MISERICORDIAM Misericordis animo fideli implora.

33 Fili mi ☞ si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.	Prou. 23. Vers. 15.	*Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætabitur cor meum, etiam ego lætabor.* 33

Si sapiens fuerit, &c.] Vers. 277. rectè inquit Sapiens noster: Qui Sapientem genuit, lætabitur in eo. Idem & hoc loco: Exultant præ gaudio parentes, exultant præceptores, videntes se doctrinam bonam benè collocasse, margaritasque boum calcibus non conculcari. Dico hæc & ego omnibus, quibus Amphitheatrum hoc nostrum videre contingit.

34 Exultabunt etiam renes mei, quũ labia tua loquentur quæ recta sunt.	Vers. 16.	*Et exultabunt renes mei, ☞ cum recta loquuta fuerint labia tua.* 34

Cum recta loquuta fuerint, &c.] Hoc est, cum fassus fueris veritatem, de vtili & fideli institutione mea. Quod si astutia malitiosa reticueris verum, me non enecat reticentia tua ista, sed dico cum Cicerone; *Vbi rerum testimonia adsunt, quid opus est verbis? Conscia mens recti famæ mendacia ridet.* Solo mea placeant bono. Consolatorium Tertulliani hoc: *Cum damnamur à mundo, absoluimur à* DOMINO.

Sed age!

SAPIENTIA seipsam cõmendat, & ad sese vocat omnes.

35 Nonne (חכמות CHOCHMAH) SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem suam?	Prou. 8. Vers. 1.	*Nunquid non* חכמות *HHOCHMAH) ☞ SAPIENTIA clamat, & (*בינה *BINAH) PRVDENTIA ☞ dat vocem suam? (En, illa ipsa est! vel illa ipsa sunt!)* 35

SAPIENTIA *clamat*,] Vbinam? in toto Vniuerso; puta, in libris Naturæ atque Creaturæ, SS.æ Scripturæ, & Conscientiæ propriæ, quinimò in omnibus sese offert conspiciendam: clamant Astra lucendo, & ad Lucem Æternam nos inuitant; clamant Venti, & Spiritum DOMINI annunciant, qui in omnibus habitat; clamant Aquæ, & ad Crystallinum

flumen

flumen Paradyſi nos vocant, & ad occultas illas Philoſophorum lymphas; clamat terra, mille vocibus, & floribus & fructibus, & tot colores Naturæ & Philoſophicos depingit; clamat terra, quando tremit, & concutitur, vt ruinam intelligamus mundi. *Dat vocem ſuam*] Quamnam? Triunam: Naturæ; SS.æ Scripturæ; & Legis conſcientiæ, quæ ſcintillæ Iuſtitiæ Diuinæ. Vocem hanc Catholicam auribus haurimus ſenſuum, rationis, Intellectus ac Mentis: in Oratorio, Orando; in Laboratorio Laborando, Micro & Macro Coſmicè, Phyſicè, Phyſico Medicè, Phyſico Chemicè, &c. Vt eſt figuris Amphitheatri huius ſecunda & quarta. Vox DEI, in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Vide expoſitionem verſ. 185.

36 In ſummis excelſisq; verticibus ☞ ſupra viam, ☞ in mediis ſemitis ſtans.	Verſ. 2.	*In ſummitate locorum excelſorum, iuxta viam, in loco ſemitarum ſtat:* 36

Supra viam] Totius Vniuerſi, hoc eſt, per Omnia, quæ ſunt in toto Vniuerſo, quemadmodum annotauimus in quarta huius Amphitheatri figura. *In mediis ſemitis*] Coram omnibus, cunctis, ſingulis ac vniuerſis; vbiuis locorum: coram Deo; Angelis; Hominibus; Mundo.

37 ☞ Iuxta portas ciuitatis in ipſis foribus ☞ loquitur, dicens:	Verſ. 3.	*In loco portarum in oſtio ciuitatis, in ingreſſu oſtiorum clamat:* 37

Iuxta portas] Tanquam in publico, omniumque conſpectu, palàm omnibus, per totum Vniuerſum creatum, vt nemo ſe poſſit excuſare. In portis enim ciuitatum veteres ius dicebant. verſ. 49. *Loquitur*] Qua voce? certè mirabili: nec mirum, ſi, vt inquit Hugo, *Mirabilis mirabilia operetur.* Voces SAPIENTIÆ has, linguasvè varias, vide annotatas, figura Amphitheatri huius quarta: &, præfatione in *Zebelem*, à me publicatum. Notatu dignum, quod SAPIENTIA Altiſſimi, amore noſtri amoris, vt ſe nos amemus, è throno Celſitudinis ſuæ ad profundum humilitatis noſtræ, ſeſe tam alte demittat, coniungat ac vniat lumen immortalitatis ſuæ, cum limo mortalitatis noſtræ. Vide expoſitionem verſ. 157. Hæc fermentatio mirabilis, mortalem reddit immortalem. Lapis Philm. hîc hyperphyſico Magicus, & verè Diuinus, ſolis Chriſtiano-Cabaliſtis cognitus. O SAPIENTIA, mentis meæ aperi oculos, vt te videã; aures, vt te audiam; ſenſus purga, Rationem & Intellectum, vt te intelligam; cordis tange linguam; vt te guſtem; denique fac, quæſo, Magnetis tui tractu leuer, Spiritus tui igne ſublimer, coniungar & vniar tecum.

38 Ad vos, ô viri clamo, & vox mea ad filios hominũ.	Verſ. 4.	☞ *O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.* 38

O viri, &c.] Viri, hoc eſt, ſecundum Hebræos, genere & Doctrina Nobiles: & filii hominum, id eſt, humiles, obſcuri atque plebei. Non eſt DEVS acceptor perſonarum, ſed in omni genere, ordine, ætate ac ſtatu, qui timet DEVM, & operatur Iuſtitiam, acceptus eſt illi. Actor. 10, 35. Quapropter

SAPIENTIA sine discrimine vocat omnes vers.1. In conspectu DEI, rusticus æquipollet Nobili: ratio est, quod vno eodemque pretio ex diaboli sint potestate ambo redemti. Tanti hic, quanti ille. Imò μηδὲ γρὺ, hoc est, ne gry solo genere Nobilis melior plebeio probo atque honesto: etiam in hac vita. Humilitas nobilitat virtus. Scis quæ vera sit Nobilitas? Audi Iuuenal. Satyr. 7. *Nobilitas sola est atque vnica virtus. Virtute decet, non sanguine niti. Contempta res est homo, nisi virtutem curet.* Propter genus, diuitias, officia, honores, superior quidem aut maior est & dicitur homo: melior, ob solam virtutem. Hac etiam ex plebe infimus præditus esse potest; carere, generis Nobilitate summus. De nomine solo Nobilibus Italus quidam non inconcinnè dicit: *Gentilis est bestia, sedens super bestiam, habens bestiam supra manum; bestias circumcirca sese cursitantes; persequens & insectans bestiam.* O propriam istorum nobilium descriptionem! Et *Regem indoctum,* Rex Alphonsus dixit *asinum esse coronatum.* Et alius contra iactantiam ex diuitiis, stemmate, nobilitate ac prole venientem, sic cecinit:

Sis licèt ingenuus, clarisque parentibus ortus,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Adde decus patris, claros tibi sume propinquos,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Sint tibi diuitiæ; sit longa & munda supellex,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Denique quicquid eris, nisi sit prudentia tecum,
Magna quidem dico, bestia semper eris.

Audi nunc, quem DEVS, parens & auctor nobilitatis, velit nobilitare, 1. Reg. 2, 30. *Propterea ait* DOMINVS DEVS *Israël: Loquens locutus sum, vt domus tua, & domus patris tui ministraret in conspectu meo, vsq; in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me: sed quicunque honorificauerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

39 Intelligite simplices astutiam, & stolidi intelligite corde.	Vers.5.	*Intelligite ☞ paruuli ☞ astutiam, & insipientes animaduertite.* 39

Paruuli] Simplices, qui facilè huc & illuc impelluntur, malè persuasi atque seducti. Ita & vers.3. Oremus SAPIENTIAM veram, vt quæ paruulos & verè humiles mirifica veritatis dulcedine reficere, inenarrabilique gaudio ac lumine exhilarare consueuit, nos totos nostrosque in Oratorio & Laboratorio labores, cælesti benedictione gratiaque sua Diuina replere dignetur. Obseruandum: Cum successus continuæ felicitatis totus à voluntate deriuetur Diuina, videat ne defectiuè peccet in puncto Impetrationis hoc, Cabalam, Magiam & Alchimiam exercens. Vt tibi faueat IEHOVAH, solis supercælestis radius tibi, laboribusque tuis affulgeat, studere memento. *Astutiam*] subintelligitur, bona. Calliditas, solertia. In bonam namque partem hoc Prologo vocabula hæc accipiuntur.

40 Audite, quoniam honorabilia loquar, & apertio	Vers.6.	*☞ Audite, quoniam ☞ de rebus magnis loquutura sum,* 40

labio-

labiorum meorum erit recti-tudines: | *& aperientur labia mea, & vt recta prædicent.*

Audite] AVDITE, videte, obseruate SAPIENTIÆ sermones, cum attentione accurata, non oscitanter. *De rebus magnis*] Reuera magnis, & SAPIENTIA Maximi maxima dignis, quæ expiato à perturbationibus animo diligenter sunt auscultãda, expurgatoque Theosophicè Intellectu, & veritati veluti clauis (illuminationis Diuinæ manu) cum sera coaptato, rimanda, percontanda & obseruanda. Quod si feceris, fructus SAPIENTIÆ nanciſceris, theoricè & practicè insignes. *Vt recta prædicent*] Quicquid igitur cum SAPIENTIÆ Æternæ VERBO, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè scripto, de Physicis, Hiperphysicis, atque Diuinis, harmonica ratione non concordat, rectum aut verum esse non potest: fucet defendatque mundus immundus diaboli sophismata, vtut possit ac velit.

41 VERITATEM meditabitur guttur meũ, & labia mea detestabuntur impium. | Vers. 7. | *Quia VERITATEM loquetur palatũ meũ: & abominatio labiorum meorum est impietas.* 41

Veritatem] Veritas ipsa, non nisi meram proferre vult ac potest veritatem. Hæc incarnata: EGO SVM, VIA, VERITAS & VITA. In huius ore non inuentus dolus. Ad imitationem SAPIENTIÆ veræ, omnes alumni eius meditabuntur veritatem, & labia illorum detestabuntur impium, derisorem, stultum, quantumuis etiam siue generis, siue doctrinæ mundanæ nobilitate præcellentem. Ego, DEVM testor, nauci & nihili æstimo istos Centauros, Thrasones; sibi suique similibus tantum nobiles; DEO & sapienti, ignobiles. Abominatio sunt in conspectu meo tales. Veræ nobilitati ne gry detractum volo. Scis ipse, quod ollæ contritæ, reperiantur vbique.

Iohan. 14. Vers. 6.

42 In Iustitia sunt omnia eloquia oris mei: non est in eis prauum nec peruersum. | Vers. 8. | *Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauum quid, neque peruersum.* 42

Iusti sunt, &c.] SAPIENTIÆ sermones, vt omnes, ita & hosce oracula mera (sicuti sunt) esse putato, de Diuinæ mentis adyto Sapienter profecta, veracia, iusta, recta. A fonte enim Iustitiæ, Bonitatis, Sapientiæ, Vitæ, nihil aliud quam iustum, bonum, Sapientia plenum, viuificum, dimanare potest.

43 Vniuersa ipsa recta sunt intelligenti, & recta inuenientibus scientiam. | Vers. 9. | *Recti sunt intelligentibus, & æqui inuenientibus Scientiam.* 43

Recti, &c.] Plani, obuii, intellectu faciles. At quibus? Intelligentibus, hoc est, Sapientibus, siue sectantibus SAPIENTIAM veram; à qua sola intelligendi modus nobis inest, & fruendi possessio. Non nominat Sapiens hoc loco Intelligentes eos, qui Etymologi, secundum idiomata linguarum, Hebraicè, Græcè, Latinè, &c. ad literam aliquid intelligunt, sed

qui nucleum mentis percipiunt, & assequuntur medullam. Intelligentes ab Intelligentia, quæ SAPIENTIA dicitur, vocantur. De his loquuntur Philosophi Physico-Chemici, dicentes: *Nos scribimus intelligentibus & scientibus, non ignorantibus.* Addo: Cui SAPIENTIÆ luminis radius (Micro, vel Macro Cosmicè) non affulsit, aut in Oratorio, aut Laboratorio, aut per Magistrum Sapientem, ignorans est, cæcus, & nihil veri de SAPIENTIÆ veræ laboribus sciens; nihil intelligens; opinans omnia. Quapropter vanæ omnes theoriæ, vanique labores eius.

44 ☞ Accipite DISCIPLINAM meam, & non pecuniam: DOCTRINAM magis quam aurum eligite:

Vers. 10.

Accipite Eruditionem meam, & non argentum: & Scientiam potius, quàm aurum electum. 44

Accipite disciplinam, & non, &c.] Sapiens hortatur, vt venemur SAPIENTIAM, non pecuniam; Regnum DEI & Iustitiam eius, non opulentiam. Quam artem calluit & exercuit Regius Propheta Dauid: quemadmodum inquit Psalm. 119, 14, *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis.* Ausim ego sanctè affirmare, φιλαργυρίαν aut πλεονεξίαν, hoc est, auaritiam, non minimum esse obstaculum, cur tam pauci (inhiantas toti diuitiis tantùm pecuniariis) adipiscantur Lapidem Philm.: quasi principalis Philosophi scopus sit, auro atque argento abundare! Erras, erres; Tertia & quarta huius Amphitheatri figuræ, de altioribus te admonebunt SAPIENTIÆ, per Cabalam, Mageiam, & Physico Chemicam vsuum fructibus. Aurum & Argentum inter Lapidis Philm. fructus infimum occupant locum: at nostri laborantes quærunt SAPIENTIÆ thesauros propter solas diuitias, vanosque mundi honores; hic scopus illorum, cum tamen nihil minus, quàm hoc, deberent cogitare. Si quærerent primum Regnum DEI & Iustitiam eius, cætera omnia (inter quæ & aurum & argentum) adiicerentur illis. Cum igitur faciant ὕστερον πρότερον, daß sie die Roß hinder den Wagen spannen, & legitimum sibi non proponant finem, deuiant à veritatis linea recta, longeque errantes, miserè euanescunt in vanitatibus suis. Rectè igitur Philosophus: Si DEVS inueniret cor fidele, vtique reuelaret ei Scientiam & artem.

SAPIENTIA auro præferenda.

45 Quia melior est SAPIENTIA margaritis: & omnia desiderabilia non æquabuntur ei.

Vers. 11.

☞ *Melior est enim SAPIENTIA cunctis opibus pretiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.* 45

Melior est, &c.] Quia dat OMNIA, vt est verss. 30, 314, & 315. Quare & auro atque argento, negotiatione mundana, quantumuis etiam pecuniosa, totiusque mundi immundi gloria vana, longè pretiosior, eligibilior; optabilior; quod minimè credunt mundani immundi; Die reichen Schindhund glauben solches nicht. At qui se moriturum esse seriò cogitat, facilè omnia contemnit mundana immunda. Vt sanctè olim moriaris, benè viuere disce; vtq; piè possis viuere; disce mori. Vide verss. 324, 317, 318, & 127.

Nunc

46 Nunc igitur filii obtemperate mihi; & beati qui vias meas custodient. | Ibidem vers. 32. | ☞ Nunc ergò filii audite me, beati ☞ qui custodiunt vias meas. 46

Nunc] Posteaquam audistis, quæ, qualis & quanta sim EGO, SAPIENTIA. *Qui custodiunt vias meas*] Hoc est, qui seruant aut faciunt mandata mea. Vos, inquit Christus, SAPIENTIA incarnata, Iohan. 15, 14. amici mei estis, si FECERITIS ea, quæ ego præcipio vobis. Et ibidem cap. 13. vers. 17. Beati eritis, si FECERITIS ea. Luc. 8, 21. *Mater mea, & fratres mei hi sunt, qui verbum* DEI *audiunt &* FACIVNT. Facere quæ præcepit SAPIENTIA DEI, est ambulare in viis eius. Quare emendet vitam, vt induatur vita, qui vult acquirere vitam. Christus, Archetypus; hunc, qui nouit, induit & imitatur, & Sapiens, Beatus, vereque Christianus. Notandum: Quamuis dum in cute hac hæremus, nos oporteat esse ac viuere in Mundo, debemus tamen fugere quotidie & derelinquere mundum immundum. Quomodo hoc, Si, inquam, corde, verbis ac factis, mundanis non adhæremus immundis, hoc est, mundanè cum mundo immundo non viuimus: tunc induimur Christo, & imitamur, vita Theo-Sophica, Archetypum. Hoc, approximare est DEO. Qui approximauit, illuminatur, iungitur atque vnitur. Spiritualis, bonus & mente sublimis fiat in Spiritu Opt. Max. necesse est, qui spirituum bonorum consortium, sublimiores contemplationes, DEIFICAMque optat vnionem. Similium enim fit coniunctio & vnio, non dissimilium. In circumferentia mundana se ita amittere, est in Centro, hoc est, DEO se inuenire, DEVMque in se reperire. Vide vers. 132. Hac SAPIENTIÆ via, cum Christo secedis è mundo, quamuis viuas & conuerseris quotidiè in Mundo, etiam in medio inter mundanè viuentes: Tu non mundanè, sed Theosophicè in & cum Christo. Cum peccatoribus, publicanis, Pharisæis, hæreticis, &c. conuersabatur ac comedebat Christus; poteris & tu, modo non vt peccator enormis, Publicanus, Pharisæus, hæreticus, &c. In centro maneto: hoc sibi vult Cabalisticum illud, Nunquam tam bonum est exire, quin sit intus manere melius. O IEHOVAH mane in me, vt maneam in te, Christophorumque me constitue, vt è vadis mundi huius immundi emergam, & scopulos prætergressus, in portu stem pede læto ac firmo salutis tutus, custodiens vias tuas. Amen.

47 Audite ERVDITIONEM, & sapientes estote, & ne repellatis eam. | Vers. 33. | ☞ Audite DISCIPLINAM, & estote Sapientes, & nolite abiicere eam. 47

Disciplinā audientes sunt sapientes.

Audite DISCIPLINAM] Quàm sit SAPIENTIÆ Diuinæ studium Nectare quouis atque Ambrosiâ dulcius, nonnisi intelligunt, qui iam inde à pueris Sapientum parere monitis didicerunt, atque ita DISCI

PLINÆ amaritudinem prius deguſtârunt. Hinc tanto ſtudio, tantaque fidelitate nos admonet Sapiens, vt propria voluntate Diuinæ ſubiectâ, quid Spiritus DEI RVACH HHOCHMAEL præceptor noſter fideliſſimus, in aures Mentis noſtræ ſuauiter inſuſurret, diligenter auſcultemus. O ſancta DISCIPLINA.

48 Beatus homo qui auſcultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie, obſeruando poſtes oſtiorum meorum,	Verſ. 34.	*Beatus homo, qui audit me, ☞ qui vigilat ad fores meas quotidie: & obſeruat ad poſtes oſtii mei.* 48

Qui vigilat ad fores meas] Fores & poſtes SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, ſunt numero tres, puta, Biblia SS.a Creatura atque Natura, hoc eſt, Macro-Coſmus cũ tota cæleſtis exercitus Spiritualis militia, totus; & Micro-Coſmus, ſecundum corpus ac Spiritum: denique, Mens ſiue anima in homine Diuina. O felix terque quaterq; felix, & tam in vita hac, quàm futura beatus, qui ad fores SAPIENTIÆ haſce manè (vt eſt verſ. 170.) vigilat quotidiè (verſ. 28, 158.) audit,) Theo-Sophicè videt per totam vitam ad poſtes eius ſapienter obſeruat ſapientiam veram mirabiliter loquentem, reſpondentem, atque docentem. Hic, ſic reſciſcet, ſi velit, OMNIA. verſ. 5. Vide fig. Amph. huius.

Conqueritur SAPIENTIA ſeâ Sophiſtis contemni: & exitium cōtemptorum prædicit.

49 ☞ SAPIENTIA (inſuper etiam, iterum inquit Rex Sapientiſſimus) ☞ & foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam.	Prou. 1. verſ. 20.	*SAPIENTIA (inſuper etiam, iterum inquit Rex Sapientiſſimus.) foris clamitat in plateis ipſis dat vocem ſuam:* 49

SAPIENTIA] Hebraicè ad verbum, SAPIENTIÆ. Legitur enim *Hhochmoth*, quod eſt plurale: ratio eſt, quod illa ſit Spiritus multiplex, Sap. 7, 22. & πολυποίκιλος, hoc eſt, multiformis, Epheſ. 3. 10. Vide tertiam Amphitheatri huius partem. Quæſt. quarta. *Foris prædicat.*] Publicè, & palam omnibus, in Macro & Micro Coſmo, (verſ. 37.) vt non ſint excuſabiles, in die iudicii, mortales. Rom. 1, 20. Non tantum SS.a Scriptura, verùm quoque tota Creatura atque natura, (præſentemque DEVM quælibet herba docet, rectè cecinit Poëta Chriſtianus) Hominiſque conſcientia Creatorem & Conditorem omnium mirificè loquitur Triunum; Semetipſam, hoc eſt, SAPIENTIAM, Bonitatem & Potentiam eius infinitam, Theo-Sophicè, Phyſicè, Phyſico-Medicè, Phyſico-Chemicè, Phyſico-Mageicè, Hyperphyſico-Mageicè atque Cabalicè nobis ob oculos ponit in toto Vniuerſo, tanquam in loco editiore, ex quo poſſit ab omnibus, omni tempore & loco, audiri, videri, obſeruari atque agnoſci.

50 In capite turbarũ clamitat ☞ in foribus portarũ vrbis profert verba ſua dicens:	Verſ. 21.	*In capite tumultuantium clamat, in oſtiis portarum, in vrbe ipſa eloquia ſua dicit.* 50

In foribus portarum] More iudicum, qui apud veteres ius dicebant in portis vrbium, tanquam in loco publico, in omnium conſpectu, & inter turbas hominum. Ibi SAPIENTIA diſtinguit perſonas, ordinat iudicia,

figit leges, administrat iustitiam, exercet vindictam; vt admiranda DEI iusti iudicia appareant & manifesta fiant; omniumque oculis patescat, non humana, sed Diuina Prouidentia & Sapientia, Mundum regi. Quando enim iustus iudex, è Throno suo, iudiciũ emittit, & sententiam suam, iustissima & inopinata vindicta, promulgat; contremiscit terra, & silet.

verba notanda

51 Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt Scientiam? | Vers. 22. | *Vsquequo ☞ paruuli diligitis ☞ infantiam, & ☞ stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?* 51

Esa. 65, 12. Et 66, 4. Iere. 7, 13.

Paruuli] Paruuli hoc loco sunt, qui vers. 3. *Infantiam*] Imperitiam, stoliditatem & ignauiam. *Stulti*] Vt verss. 201 & 205. malitiam; superbi, animi elationem, DEI Proximique contemptum: detractores, detractionem. Est querela SAPIENTIÆ, ex iusta condolentia profecta. O insipientes & stulti, quò ruitis?

52 Conuertimini ad increpationem meam, en depromam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea. | Vers. 23. | *☞ Conuertimini ad correptionem meam: en ☞ proferam vobis SPIRITVM meum, & ☞ ostendam vobis verba mea.* 52

Conuertimini] Resipiscite, ô stulti, quorum plena omnia, & malè sani. *Proferam vobis Spiritum meum*] Effundam, aut efflabo super vos Spiritum meum, qui vena est Intellectus, SAPIENTIÆ fons, Scientiæ flumen, diuitiarumque tam Corporalium quàm Spiritualium thesaurus inexhaustus, omnem longè superans Persarum gazam. Verss. 106. & 223. *Ostendam*] Quomodo? Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè: scireque vos faciam de Omnibus (quæ proderunt vobis) mentem, voluntatem & sententiam meam, per Christiano Cabalam, Diuino Mageiam, & Physico Chemiam: quod studium Triunum, vera THEOSOPHIA Catholica. Vers. 142.

theatri miraculorum secretum totius universi

53 Quia vocaui, & renuistis: ☞ extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. | Vers. 24. | *Propterea quod vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui attenderet.* 53

Extendi manum] More indicantis silentium & attentionem, aut digito vocantis. Manus Sapientiæ, mystico quoque sensu sunt omnes creaturæ, quibus ad Creatorem trahimur. Porrigit nobis SAPIENTIA manum, quocunque nos vertimus, & ambit amicitiam nostram, monstrando & offerendo nobis Bonitatis ac Beneuolentiæ suæ riuulos.

54 ☞ Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. 54

Vers.25.

Et cessare fecisti omne consilium meum, & increpationem meam noluistis.

Despexistis consil.] Amore & illecebris Mundi huius immundi capti & excæcati, deludendo Legem atque Doctrinam meam; Meipsam, hoc est, DEVM delusistis, & Spiritus sancti ductum neglexistis. O vesani corde! Certè quemadmodum malum consilium consultori pessimum; ita derisio, derisori.

55 Etiam ego in contritione vestri ridebo: subsannabo, cum venerit timor vester. 55

Vers.26.

☞ Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.

Ego quoque, &c.] Horrendum profectò, à DEO irrideri: nihil miserius homine à DEO deserto: quod exempla Pharaonis, Saulis, Francisci Spieræ, aliorumq; quamplurimorum testantur. Quemadmodum fama, oculus & conscientia, ita nec DEVS potest ferre iocum. Inuiolabile Numen.

56 Quum inquam venerit sicut desolatio, timor vester: & contritio vestri veluti turbo venerit, quum venerit super vos tribulatio & angustia. 56

Vers.27.

Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos ☞ tribulatio & angustia.

Tribulatio & angustia] Tribulationes & angustias patiuntur etiam fideles; at exitu aut fine longè diuerso: quia DOMINVM habent, qui liberat eos à malo, amicum: cuius auxilio prorsus destituuntur impii, derisores & stulti, non cognoscentes diem visitationis suæ: ideò miserè pereunt, & portio fiunt tartaro, furiis vltricibus destinati.

57 Tunc inuocabũt me, & non exaudiam: mane quærẽt me, & nõ inuenient me: 57

Vers.28.

Tunc inuocabunt ME, ☞ & non exaudiam: manè consurgẽt, ☞ & non inuenient ME:

Non exaudiam] Quia post festum veniunt. In tẽpore venire est omnium optimum. Admonemini, quæso, similitudine de virginibus decẽ, quinque prudentibus, & quinque fatuis, Matth.25. Oleum Spiritus sancti pro lucernis mentium vestrarum, Doctrinam pro animabus, gratiæ tempore gratis comparate: vt nutrimentum habeat, vobisque fructuosè luceat lampas Mentis vestræ Diuinitus accensa, à luce Patris luminum lucente in tenebris mundi, & fugante tenebrarum potestates, à quo omne Bonum ac Donum perfectum. Manè, igitur, cum audieritis veræ SAPIENTIÆ vocem, nolite obturare aures vestras. *Non inuenient*] Quia non insistentes viæ vnicæ ac soli ad SAPIENTIAM Regiæ, (quæ TIMOR DOMINI) non rectè quærunt nec inueniunt eam: in sophismatibus ambulant, fanaticisque sapientiæ mundanæ insipientis deliriis; quare per

vias

vias tenebricoſas haſce, ſeducentes à veritate, deuiant à linea recta ad ſiniſtram, nihilque prodeſt iis, quamuis ſummo ſurrexerint manè. Diſcamus igitur, impoſſibile eſſe, DEVM ſinè DEO quærere, inuenire & noſſe; aut, loqui de DEO ſinè DEO. Vnde illud; *Non loquaris de* DEO *abſque lumine*. Nam ſinè eius Numine, ſinè eius Lumine, nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium, vt canit Eccleſia.

Causa, cur deuiēt mortales à veritatis linea recta, in quouis ſcibili.

58 ☞ Eò quod exoſam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non ſuſceperint.

Verſ. 29.

Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt. 58

59 Nec acquieuerint CONSILIO MEO, & detraxerint vniuerſæ correptioni meæ.

Verſ. 30.

Nec acquieuerunt conſilio meo, ſpreuerunt vniuerſam increpationem meam. 59

Eò quòd, &c.] Quapropter, qui aures habet ad audiendum, audiat, quid Spiritus veritatis dicat filiis hominum.

60 Comedent igitur de fructu viæ ſuæ, & conſiliis ſuis ſaturabuntur.

Verſ. 31.

☞ *Comedent igitur fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſaturabuntur.* 60

Comedent igitur, &c.] Fruantur igitur ſtudiorum laborumque ſuorum fructibus, pugnantibus è diametro cum fructibus Theo-Sophiæ. At quinam ſunt iſti? Egregii ſcilicet, puta, vanitas, doloſitas, ſophiſmata, auaritia, (radix omnium malorum) ſuperbia, (cui reſiſtit DEVS) confidentia mendax, ſtultitia, deſperatio, ignominia, triſtitia, conſcientiæ malæ ſtimulus, (cuius vermis nō moritur) cōfuſio, & mors æterna, quæ infernus. Ad ſaturitatem, imò ad nauſeam vſque vtantur conſiliis ſuis peruerſis. Cum noluerint obœdire SAPIENTIÆ veræ, dantur (iuſto DEI iudicio) in ſenſum reprobum; vt obœdiant ſpiritui tenebrarum, mendacii, errorum atque ſeductionis, abeuntque toti in pus corruptum. Nec fit volenti iniuria: deſeruerunt DEVM, quapropter &, contra, DEVS iure deſeruit illos, vt ſuo ſe conſilio peruerſo, peruerſe regant ac perdant. Perditio illorum ex ipſis. Voluerunt; habeant.

61 Quia requies ſimplicium interficiet eos: & proſperitas ſtultorum perdet eos.

Verſ. 32.

☞ *Auerſio paruulorum interficiet eos, & ☞ proſperitas ſtultorum perdet eos.* 61

Auerſio paruulorum, &c.] Defectus ſiue rebellio hæc, deducit eos ad interitum: nam, malum conſilium, conſultori peſſimum. *Proſperitas ſtult.*] Rebus mundanis coram mundo benè ſuccedentibus, excæcantur corda impiorum, quo minus poſſint admittere correctionem ſalutarem. Crux & tribulatio, vox DEI ad pœnitentiam.

62 ☞ Qui autem ME audierit, abſq; terrore quieſcet, & ☞ abundantia perfruetur, timore malorum ſublato.

Verſ. 33.

Qui autem obœdit mihi, habitabit confidenter, & requieſcet à timore mali. 62

Qui me audierit,&c.] Vide verss.*336*.&*337*. cum aliquot tam præcedentibus, quàm subsequentibus. Pietas nullum potest afferre timorem mali, sed spem & præmium vitæ: est enim arbor vitæ, cuius fructus pax & gaudium Spiritus. *Abundantia perfruetur*] Dominus pauperes implet bonis, & diuites dimittit inanes. Gloria & diuitiæ in domo timentium Dominum.

Quapropter,rectè ac sapienter vir sapiens concludit & admonet:

Prou.16,32. Ecclef.9,18. Ecclesiast. 7,20.

63 Melior est SAPIENTIA, quàm vires: & vir prudens quàm fortis. | Sap.6. Verf.1. | *In Græco non extat Codice.*

Melior est SAPIENTIA,&c.] Est enim fons omnis Boni,quemadmodum à Sapiente sapienter passim in Prologo hoc docemur. Vide verss.45. &*327*. Et certè SAPIENTIA Diuina præstat omni robore: nam vnica sæpe seria piaque precatione magna frangitur potentia. Sic Moses, eleuatis manibus, fregit potentiam Amalek, Exod.14,11. Iosaphat vnico hymno fregit robur filiorum Ammon & Moab, dissipauitque exercitum eorum, 2. Paralip. 20,22. Quoties Dauid sæuitiam Saulis, aliorumque hostium,hymnis suis,fregit? Qui occultam rerum Naturam intelligunt,multa possunt edere talia documenta,quæ vulgus pro miraculis habet. Et naturalibus viribus multos adiutos esse heroas, testantur historiæ. Quoties verò insigni prudentia obtinetur victoria aut causa aliqua, aut seruatur populus? nonne Iosephi Sapientia seruata Ægyptus? Danielis, Persia? Mosis, populus Israëliticus? Hîc certè Sapientia melior fuit, quàm vires.

Magnates ad iustitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.

64 Audite igitur Reges, & attendite, & discite iudices finium terræ. | Verf.2. | ☞ *Audite ergo* (*quoque*) *Reges,& intelligite,discite iudices finium Terræ.* 64

Audite ergò Reges] Qui omnia vestra præsidia collocatis in arma & milites; cur non potius conducitis milites Sapientiæ, qui Diuinæ Cabalæ & Cælesti Mageiæ incumbunt, qui armis Sapientiæ & Prudentiæ pugnent, & regiones vestras sospitent? Iosephos & Danieles conquirite, qui præsidia firmissima,& arma habent in virtute,Diuina & Naturali Sapientia. Intelligit hîc quoque Sapiens per Reges, Magistratus omnes; Rectores ac gubernatores Ecclesiasticos, Politicos atque Scholasticos, è quorum nutu ac gubernatione administratio pendet totius Orbis Terrarum.

65 Præbete aures vos, ☞ qui continetis ☞ multitudines, & placetis vobis in turbis Nationum. | Verf.3. | *Aures præbete moderatores populi,quique Nationum multitudine gloriamini.* 65

Qui

Qui continetis,&c.] Tam in ſtatu Eccleſiaſtico & Scholaſtico,quàm Politico. Vos SAPIENTIÆ veræ, Bonorum & Donorum eius,qui gaudetis appellari interpretes & poſſeſſores, in Vniuerſitatibus,Academiis, &c. Vos,inquam,qui continetis,hoc eſt, regitis ac gubernatis multitudines iuuentutis,vos(dico,& ipſi,officiorum nominibus atteſtantibus,dicitis)Reges quoque, id eſt,Rectores populorum eſtis: & vos, inquit Sapiens,diſcite atque docete SAPIENTIAM: non tantum ex Ethnicorum quorundam malè ſanorum (inter quos tenebrio ille Ariſtoteles princeps & anteſignanus) fanaticis deliramentis; verùm potius ex fontibus librorum SS.æ Scripturæ atque Naturæ,& ex DEO ipſo,loquente in vobiſmetipſis Theoſophicè purgatis Diuinitusque illuminatis. Ad legem igitur & teſtimonium dictorum librorum probet ac iudicet SAPIENTIÆ veræ amator OMNIA; IGNIS profeſſor DEI Phyſicus Phyſico Chemicè Veritati teſtimonium perhibebit; Experientia, quæ refutat ſyllogiſmum, Praxeos ſuo ſigillo Veritatem confirmabit. Non igitur hominis mendacis in Scholis regnet auctoritas, ſed ſola Diuinæ voluntatis, iuxta SS.m Scripturam, Naturam & Conſcientias veſtras rectas, VERITAS. *Multitudines*] Non gloriandum eſt de multitudine populi, ſed de prudenti adminiſtratione, quæ fit ope Sapientum virorum,qui animos hominum flectere, vobis conciliare, & in officio continere poſſunt, qui vtilia proſpicere,damna præuidere,aduerſa profligare poſſunt,pietate,virtute,oratione,prudentia.

66 Quoniam à DOMINO vobis dominatio data eſt, & poteſtas ab Altiſſimo, q in opera inquiret veſtra, & conſilia perſcrutabitur.	Verſ. 4.	*Quoniam data eſt à* DOMINO *poteſtas vobis, & virtus ab* ALTISSIMO, *qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur.* 66 Rom.13,1.

Virtus ab ALTISS. &c.] Nec enim ſufficit habere regiones,populorum multitudines, in eoſdemque poteſtatem, ſed neceſſe eſt Sapientiam quoque & prudentiam regendi populum,à DOMINO petere,petendo inquirere, inquirendo apprehendere,apprehendendo exequi. A Summo enim rerum omnium gubernatore poteſtas in populos, & Sapientia rectè eâ vtendi, dimanat. Non igitur veſtris & ſolis humanis conſiliis populum regite, ſed conſiliis diuinis, quæ per Sapientiam Theo-Sophicam inquirenda & apprehendenda eſt. *Qui interrogabit*, &c.] Videte ergò Tyranni, vt habeatis quod reſpondeatis pro tyrannide, tam erga peregrinos, quàm ſubditos veſtros: Theoſophiſtæ, de fanatico, impio,blaſphemo & inſanabili,quo inſolenter laboratis, diſputandi cacoëthe: iureperuerſi, pro iniuſtitia,quàm ſtrenuè exercetis: Pſeudo-Medici & Academici nonnulli (reperiuntur enim Orthodoxi) pro in Naturæ ſecretis cæcis & claudicantibus, Anteſignanis patronisvè veſtris quibuſdam, quorum auctoritates peſtilentiſſimæ (malitioſe à vobis poſtpoſitis SS.æ Scripturæ atque Naturæ libris; DEO ipſo, SAPIENTIÆ ſuæ Spiritum non audientes, IGNE, Naturæ artificioſiſſimo ac ſagaciſſimo interprete; EXPERIENTIA, denique, Veritati teſtimonium acclamante) peruersè imprægnant ac regunt

ſenſus,rationes,mentesque veſtras: quibus imbuti atque ſeducti,in Doctrinæ ſalutaris capitibus ſummè neceſſariis, & vos (reclamantibus interdum conſcientiis nonnullorum propriis) ſiniſtrè imbutis,pernicioſiſſimè ſeducitis, ac delirare facitis blandiſſimum iuuentutis florem. Væ,væ,in die iudicii vobis qui talia & tanta perpetratis. Non fingo hæc; ante me, ſuper malo iſto diabolico,ex animo conqueſti ſunt multi ſancti Patres, conqueruntur mecum viri anterioris noſtræque ætatis Doctiſſimi, inter quos *Reuchlinus,Eraſmus, Lutherus, H. C. Agrippa, Philippus Theophraſtus Paracelſus, Vigelius*,aliique ſtudio SAPIENTIÆ veræ inclyti, fere innumeri; imò omnes,qui veritatem ex animo ſartam tectam volunt. Reſipiſcite ergò aliquando toties admoniti, & conuertimini ad melius,emendateque peruerſum & docendi & diſcendi methodum veſtram, ac veritati palmam tandem concedite. Sed vereor, vt canes rabidi ferant lorum. O tempora! ô mores!

67 Quoniam cum eſſetis miniſtri Regnorum & nō rectè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis & LEGEM IVSTITIÆ, neque ſecūdum & voluntatem DEI ambulaſtis.

Verſ. 5.

Quoniam quum eſſetis miniſtri Regni & eius, non rectè iudicaſtis, neque legem conſeruaſtis,nec conſilium DEI eſtis ſequuti. 67

Miniſtri Regni eius] Hinc patet clarè,Regna eſſe DEI,& principibus perſonis ad tempus ſolummodo conceſſa. Cum ergò, ô Reges & Principes omnes,miniſtri ſolum ſitis DEI Regnorumque eius; nolite ex veſtra, ſed DEI,DOMINI veſtri,voluntate,Regnum adminiſtrare. Iuſtitia DEI,eſt voluntas DEI, quā per SAPIENTIÆ Spiritum inquirite: ſi ſecus,nondum rectè iudicare didiciſtis. *Non rectè iudicaſtis*] Non rectè docuiſtis,vos qui eſtis mancipia Græcorum quorundam mendacium: fuiſtis & eſtis ſeductores & deprauatores teneræ iuuentutis. O audaciam peſtilentem! Quocirca admoniti à Sapiente noſtro SAPIENTIÆque tot ac tantis interpretibus fidelibus dilectis, Ethnicorum quorūdam non illuminatorum falſitatum luminis derelictis, & vltra montes Caſpios in exilium relegatis, ad veritatem tandem conuertimini,& ad SOPHIÆ ſupercœleſtis Fontem anhelantes Theo-Sophicè, Chriſtiano Cabaliſticè, Diuino-Magicè, & Phyſico-Chemicè, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando ac Laborando, properate catholicon, triunum, ad libros, inquam,SS.æ Scripturæ,Naturæ,& voſmetipſos pœnitentiæ methodo regeneratos,Theoſophiæque radio illuſtratos: illic laticem haurite æthereum, & bibite pro ſaturitate mentium veſtrarum. Huius venas non Sophiſticè, ſed Theoſophicè ſcrutemini: reperietis ibi SAPIENTIÆ Mineram; & ex hac aquas viuas ſalientes in veritatem Phyſicam,Phyſico-Medicā,Phyſico-Chemicam,Phyſico-Mageicam,Hyperphyſico-Mageicā,Ethicam, Politicam, Cabaliſticam,Theoſophicam; OMNEM. Phyſice & Ethice Chriſtianæ Danæi, (vt taceam aliorum in hoc argumento labores & ſcripta) pudefacient Veritatis antagoniſtas. *Legem iuſtitiæ*] Diuinæ: In SS^{a}. Scriptura, Naturā & Conſcientiis veſtris Diuinitus collocatam, triunam.

Voluntatem

Voluntatem DEI] Reuelatam & traditam in prædictis Biblicè, Macro & Microcosmicè.

68	Horrendè & citò ☞ apparebit vobis: quoniam ☞ iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet.	Vers. 6.	*Horribiliter superueniet vobis & repente, quoniam iudicium in proceres seuerissimum exercebitur.*	68

Apparebit] Veniens enim veniet, & non tardabit DOMINVS. Habac. 2, 3. *Iudicium durissimum*] Quemadmodum timent faciem Regis ministri: ita vos timete Regem summum, cuius ministri estis. Nam vis illata populo, & iniuria, quâ læditur Iustitia, magnam vim contra se excitat: & Iustitia stringit gladium aduersus eum; qui eam iniustè administrat.

69	☞ Exiguo enim cōcedetur Misericordia, ☞ potētes autē potēter tormēta patiētur.	Vers. 7.	*Nam infimi homines digni sunt misericordia: in potentes verò inquiretur acriter.*	69

Exiguo concedetur, &c.] Nam, cui plus datum est, plus ab eo requiretur. *Potentes autem*, &c.] Quemadmodum procera arbor cæsa, aut fulmine icta, magnum edit strepitum: ita tragicos & horrendos exitus habent, qui abusi sunt magna potentia. Igitur Spiritu sapientiæ opus est, qui consilia gubernet, auxilia præstet, euentum dirigat.

70	Nec enim personæ cuiusquam parcet omnium DOMINVS, nec magnitudinem verebitur, quoniam tam infimium quàm summū IPSE creauit, & pariter prouidentiam habet omnium.	Vers. 8.	*Non enim subtrahet* ☞ *personam cuiusquam* DEVS, *nec verebitur magnitudinem cuiusquam,* ☞ *quoniam pusillum & magnum* IPSE *fecit,* ☞ *& æqualiter cura est illi de omnibus.*	70	Deut. 16, 17. 2. Par. 19, 7. Iob. 34, 19. Eccl. 35, 16. Actor. 10, 34 Rom. 2, 11. Galat. 2. 6. Ephes. 6, 9. Coloss 3. 25. 1. Pet. 1, 17.

Personam] Nemo DEO placet, quantumuis magnus & illustris, qui non est cultor SAPIENTIÆ, in quo Timor IEHOVÆ sedem suam non habet. A quo recessit Spiritus IEHOVÆ, ille cum Saule ruit in exitium. In quo nihil est Diuini, hunc deserit DEI Consultrix SAPIENTIA. *Pusillum & magnum*, &c.] Pauperem & diuitem, vt habet Sapiens in Prouerbiis. *Æqualiter est illi cura*, &c.] Hæc est vera Sapiētia, intelligere, DEVM, curam agere omnium hominum, & radios beneuolentiæ suæ in omnes spargere: Bonitatem omnibus communicare, inuidere nemini. Ergo nemo contemnendus, nemo opprimendus, nemo abominandus. Magnum DEVS non plus curat quàm pusillum: nec nauci præferet nobilem (vt magis ei parceret tempore computationis, wen er heisset / redde rationem villicationis tuæ) plebeio. Er schenckt es keinem / er tastet einem so wol auff die schwarten als dem andern. Vide versS. 38. & 41.

71	Potentibus verò vehemens instat inquisitio.	Vers.9.	*& Fortioribus autem fortior instat cruciatio.*	71

Fortioribus, &c.] Fortem D E V S fortius prosternit, quicumque fortitudine sua contra D E V M & homines abutitur. Quia magna fortitudine fortes prosternendi, & pusilli erigendi veniunt. Non audiatur illud: Dat veniam coruis, vexat censura columbas. Er braucht vnd administriret das rechte Recht.

72	Non (enim) est Sapientia, nō est prudentia, non est cōsiliū & contra DOMINVM.	Prou.21 Vers.30.	*Non est Sapientia, neque intelligentia, neque consilium contra JEHOVAM.*	72

Contra D O M I N V M] Cum omnis vera Sapientia sit à D E O; contra D E V M, vera Sapientia militare non potest: Sapientia autem, quæ contra D E V M est, non est D E I Sapientia, sed mundi, nec habet D E V M auctorem, sed diabolum. Stultitia igitur est, si tenebræ militant aduersus Lucem, sicut muscæ contra elephantem. S A P I E N T I A D E I Lux est, quam nulla humana Philosophia obfuscare potest; Lucidior est omni humana & serpentina calliditate: ideo penetrabit, perrumpet, & palmam obtinebit contra omnem sophisticam. Quando illucescet hora & dies veræ Sapientiæ, euanescent omnes laruæ vmbratilis philosophiæ. Quemadmodum, orto Sole Iustitię Iesu Christo, omnes vmbræ & laruę profanarum religionum euanuerunt; & adhuc Solem illum splendentem extinguere frustra nituntur tenebræ falsarum religionum; (Quod enim D E V S decreuit, non potest ab hominibus mutari.) Et sicut Iudæi frustra conantur extruere & instaurare templum Hierosolymitanum: ita veniet propediem tempus, quo emergit N O V A L V X T H E O S O P H I C A, quam Sapientuli nostri, frustrà extinguere conabuntur.

Etiā CREATVRA vindictam exercet iustā in malos. Sap.5. ỳ.18 & vsque in finem. & cap.19.

	(Nam)		*(Nam)*	
73	Tuam verò manum vt quis effugiat, fieri non potest: quippe Mundus ipse iustorum vindex est.	Sap.16. Vers.15. Vers.17.	*Tuam, ô DOMINE, manum effugere impossibile est: etiam vindex est ORBIS iustorum.*	73

Tuam manum, &c.] Manus D E I in omnibus creaturis. Estque duplex: Auxiliatrix, & Vltrix. Auxilium manus D E I sentimus, quando Sol nobis fulget; quando nobis spirat Aer; quando vernat Terra; quando humectat aqua. Vltricem verò D E I manum sentimus, quando Sol negat influxum; violentia ventorum ingruit; terra sterilescit; aquæ inundant; omnes creaturæ vindictam in nos exercent; & quando totum Macro-Cosmum D E V S in nos concitat, vt Cælum fundat fulgura, pestes, fames. Et quia D E V S manu suâ Cælum & Terram concludit, ideo effugere ipsius manum, impossibile est. Si Microcosmum respicias, quam facilè est D E O, auferre

mentem,

mentem, immittere, huius loco, insaniam ac furorem; auferre Sapientiam, & in brutum conuertere, vti testatur exemplum Nebucadnezaris. Auxiliatrix ergò DEI manus IN OMNIBVS Agnoscenda: Vltrix verò IN OMNIBVS Timenda.

74 Ad vos igitur spectant sermones mei, ô tyranni, vt discatis SAPIENTIAM, neque offensetis.

Sap. 6. Vers. 10.

Ad vos ergò Reges (non abs re Sophus noster iterum acclamat) sunt hi sermones mei, vt discatis SAPIENTIAM, & non excidatis. 74

O Tyranni] Tyrannos appellat Reges ac Principes, in bonam partem. Τύραννος, *Dominus*, vel *Rex*: Sic enim Trogus, *Reges*, inquit, *ad huiusmodi fastigium maiestatis, spectata inter bonos moderatione prouecti, Tyranni ob fortitudinem vocabantur.* τυραννέω, *regno*. Hinc Euripidis illud, Σοφοὶ τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ, hoc est, *Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine*. Et sic nomen illud apud veteres contumeliosum non fuit, nec magis inuidiosum, quàm Regum. Postea verò, malitiâ crescente, cum superbi regnare cœpissent Reges, Tyranni nomen ad illos tantum translatum est, qui non iure & legibus æquis, sed vi & animi libidine dominabantur, fecitque crudelitas eorum, vt nomen illud malè audierit. vers. 64. Græcus textus eos βασιλεῖς, hoc est, *Reges* appellauit. Intelligit autem non tantum Magistratum Politicum, verum quoque (vt ante dictum) inclusiuè Ecclesiasticum atque Scholasticum. *Vt discatis Sapientiam,*] Discite, quemadmodum decet Philosophos genuinos; SAPIENTIAM VERAM: nã (certum est) maior pars vestrum in vestibulis potius hæret & corticibus, viisque versatur labyrintheis Scientiarum & Artium earum, quæ riuuli sunt Bonorum & Donorum SAPIENTIÆ, quàm Scientiis & Artibus ipsis; nedum circa SAPIENTIÆ nucleum, aut SAPIENTIAM IPSAM: cum Sophiæ pedissequas & Virgines quasi cubiculares ne vix è limine salutetis extremo, nedum labia earum, osculo theoriæ aut praxeos, Theosophicè osculemini mellita: imò, pedibus conculcetis, anathematis fulmine diabolicè percutiatis; ob solum, quod dolendum, abusum!) & adamatores illarum Christianos, non Christianè damnetis: Vide vers. 113. Hoc maiores nostri quamplurimi questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur, euersum esse vetustissimorum CABALISTARVM & MAGORVM, hoc est, SAPIENTVM, philosophandi modum Sapientem: regnare sophismata, in deterius & in omne nefas lapsos sapientes mundi huius immundi insipientes omnes, secumque trahere (ô DEVS!) ad interitum, qui sequuntur eos. Vide vers. 112. cum aliquot sequentibus. Item 28. & 187.

75 Qui enim iura officiaque Sanctitatis sanctè conseruauerint sancti censebuntur; hisque instituti, habebunt quod respondeant.

Vers. 11.

Qui enim custodierint IVSTITIAM, iustè iudicabuntur, & qui didicerint iusta, inuenient quid respondeant. 75

In Libro triuno scripta

IVSTITIAM] Diuinam: in SS.a Scriptura, Natura & Conscientiis nostris Diuinitus traditam ac scriptam. Qui hanc Iustitiam custodierint, iustè iudicabuntur: quia SAPIENTIA ipsa, coram patre suo testimonium perhibebit illis, ipsos fuisse ac esse Doctrinæ ac Disciplinæ filios, SAPIENTIÆ fideles dilectos. *Sancti censebuntur*] Non qui vmbram iustitiæ & sanctitatis sectati sunt, μόρφωσιν ἔχοντες τῆς εὐσεβείας, Die nur einen schein haben der Gottseligkeit: sed qui fuerunt vera iustitiæ, pietatis & sanctitatis, organa, per quæ fides viua, & Spiritus sanctus, vera exercuit iustitiæ & pietatis opera: sancti iudicabuntur, hoc est, habebunt viua pietatis & fidei saluificæ testimonia, quæ pro ipsis respondebunt. *Didicerint iusta*] Quæ vera, recta & iusta sunt, in OMNI SCIBILI. At vnde? Ex libro DEI Catholico, triuno, videlicet, SS.æ Scripturæ, Naturæ, Mentisque nostræ purgatæ Diuinitus illuminatæ. Est enim Mens mentis IEHOVAH. Et quomodo? TheoSophysicè, Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, &c. vt docet Amphitheatrum hoc: Orando ac Laborando. vers. 187.

76 Concupiscite ergò sermones meos, diligite illos, ☞ & habebitis DISCIPLINAM.	Vers. 12.	*Expetite itaque sermones meos ac desiderate, & Eruditionem consequimini.* 76

Et habebitis DISCIP.] Et, per consequens, omnes Disciplinæ vtilitates atque fructus, passim in hoc Prologo à Sapiente nostro enumeratos.

Num. 27, 15
2. Reg 14, 11.
3. Reg. 3, 9.

77 Si delectamini sedibus & sceptris ô Reges populi, diligite SAPIENTIAM ☞ vt in perpetuum regnetis.	Ibidem Vers. 21.	*Si itaque soliis sceptrisq; delectamini, Reges populorum, honorate* SAPIENTIAM, *vt perpetuum regnetis.* 77

Vt in perpetuum regnetis] Vt sitis hæredes SAPIENTIÆ æternæ, Solius enim pietatis atque virtutis flos (qui SAPIENTIÆ) perpetuus.

78 Diligite, (ô diligite) ☞ LVMEN SAPIENTIÆ omnes, qui præestis populis.	Vers. 23.	*In Græco non habetur.*

veritas Lucet in Libro triuno

Lumen SAP.] Omnes qui (siuè Politicè, Ecclesiasticè aut Scholasticè) præestis populis, LVMEN SAPIENTIÆ Æternæ diligite: Lumen, inquam, Veritatis Diuinæ Diuinum, Diuinitus ortum & lucens in SS.a Scriptura, Libro Naturæ, & Anima aut Mente, hominis Theosophicè purgati, mundata. Mundus noctua ad Lucem hanc. O Lumen de Lumine æterno æternum, illumina (quæso) mentē meam radio Lucis tuæ Diuinæ, luceas, oro, in Mineruæ templo Micro-Cosmico meo, vt cognoscam te in me, & me in te, in SAPIENTIA ÆTERNA, sola vera, Amen, vers. 170. In tuo enim Lumine videbo Lumen triunum, SS.æ Scripturæ, Naturæ Mentisque meæ ignorantiæ ac superfluitatum tenebris (ah turpiter!) obscuratum. Vide vers. 226.

Amen

79 Sapientum autem multitudo eſt Mundi ſalus, & Rex prudens ſtabilimentum populi: 79

Verſ.26.

Multitudo enim Sapientum ☞ ſanitas eſt orbis Terrarum, ☞ & Rex Sapiens ſtabilimentum populi ſui.

Sanitas orbis Terrarum] Quærunt multi, cur mundus totus in malignitate poſitus? Reſpondeo, loci huius doctrina monitus: Quia ſtultorum plena ſunt omnia: aliâs, mundus non eſſet immundus. Nam multitudo Sapientum, ſanitas eſt orbis terrarum. Vndè autem tot inſipientes? Propterea quod non obœdiunt monitis Sapientum, verſ.32. Cur non obœdiunt? Propria malitia, quæ etiam arguet eos, Ierem.2,19. Voluerunt, habeant. *Rex ſapiens*, &c.] Væ populo, exclamat Solomon, Eccleſ.10,16. Væ populo cuius Rex, (Politicus, Eccleſiaſticus aut Scholaſticus) puer eſt: (hoc eſt, inſipiens, verſ.205. & cuius Principes manè comedunt. Beata Terra, cuius Rex (virtute) Nobilis eſt, & cuius Principes veſcuntur in tempore ſuo, ad reficiendum, non ad luxuriam. Firmus enim populi ſtatus conſiſtit in Sapientia & Prudentia Regis: debilis, in luxuria helluonum, quos perdit crapula. Eſt certè anima ſicca, prudentiſſima. Notate hoc vos, qui eſtis amphoræ Bacchi; & emendare ſiniſtrum hunc viuendi ac bibendi modum: **Sonſten ſauffet jhr euch zu Narren/ kranck/ arm/vnd endlich zum teuffel gar in die Helle.** Verſ.305.

80 Ergò accipite DISCIPLINAM ☞ per ſermones meos, & proderit vobis. 80

Verſ.27.

Quapropter ſermonibus meis erudimini, & vtilitatem percipietis.

Per ſermones meos] Per Legem atque Doctrinam meam, quam vobis trado: quæ in Amphitheatro hoc, ex fonte catholico triuno, dextrè proponuntur. Qui SAPIENTIÆ fructus deſiderat, arborem eius, quæ eſt Verbum & Eloquium DEI, plantet in corde tuo, & tunc veſcetur fructibus eius.

Diſcite igitur, ô mortales, SAPIENTIAM!

Et,

81 Diligite ☞ IVSTITIAM, ☞ qui iudicatis Terram. 81

Sap.1. Verſ.1.

Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram.

3.Reg.3,3. Eſaiæ 56,1.

Iuſtitiam] Id quod iuſtum & æquum eſt, in SS.a Scriptura, Libro Naturæ, & Conſcientiis veſtris rectis. *Qui iudicatis*] Eccleſiaſticè, Politicè atque Scholaſticè.

Hic inſeratur figura ſecundi gradus.

II.
GRADVS
PROLOGETICVS SECVNDVS EXPOSITVS.

Sapientiam eiusque fructum & viã quærẽdam; inque illa constanter perseuerandum docet ac admonet Sapiens.

82 Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam. | Prou. 4 Vers. 1. | ☞ *Audite filii* DISCIPLINAM *patris*, *& attendite, vt sciatis* PRVDENTIAM. 82

Audite filii] Viam legitimam ad SAPIENTIAM eiusque fructum feliciter adipiscendum, monstrat hîc Sapiens disciplinam nempe Patris audire, qua vitiosi inprimis corriguntur affectus, vt luminis diuini fiant capaces. Quò enim magis caro domatur, eò plus Spiritus illuminatur. Audire doctrinam, & audiendo obœdire, & obœdiendo gubernationem à DEO petere, est initium veræ ILLVMINATIONIS.

83 Quia doctrinam bonam do vobis: Legem meam ne derelinquatis. | Vers. 2. | ☞ DONVM *bonũ tribuam vobis*, LEGEM *meam ne derelinquatis*. 83

DONVM *bonum*] Bonum, idque Donum. Quodnam? Summum, quo nihil maius, Catholicon, Tertriunum, videlicet, IEHOVÆ, Creaturæ atque Naturæ, & vestri ipsius Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem atque Fruitionem: de quo feliciter adipiscendo, agit Amphitheatrum hoc nostrum. Sed quomodo hoc? Respondet SAPIENTIA ipsa: Legem meam, inquiens, ne derelinquatis. Quasi diceret, ah, rogo, vos filii charissimi, ne derelinquatis Legem meam: ecce, si fideliter adhæseritis mihi, si permanseritis in Lege mea, tribuam vobis mea Bona & Dona infinita, abscondita in VERBO meo, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè tradito ac scripto.

Correctio DEI cum lætitia ferenda.

84 DISCIPLINAM DOMINI, fili mi, ne abiicias, | Prou. 3. Vers. 11. | CORRECTIONEM *Jehovæ, fili mi, ne abiicias, & ne ta-* 84

nec

☞ nec deficias cum ab eo corriperis.

Verſ. 11. Hebr. 12, 5. Apoc. 3, 17.

dio afficiaris propter increpationem eius:

Nec deficias, &c.] Omnis enim afflictio vox DEI ad pœnitentiam. Hinc Pſal. 119. 71. *Bonum mihi, quia humiliaſti me, vt diſcerem iuſtificationes tuas.* Conſolatoriè inquit IEHOVAH Pſal. 50, 15. *Inuoca me in die tribulationis, & ego eripiam te.* Orate igitur, ieiunantes, ſine ira & hæſitatione: ſine ira, ne iraſcimini, exiſtimantes vos aut ſine DEI conſilio, aut iniuſtè affligi: (ô quàm ſæpè ſic tentantur etiam pii! expertis crede) ſine hæſitatione, firmiter credentes, DEVM vobis opitulaturum. Diſciplinam igitur accipite, tanquam beneficium paternum, quo vocemini ad pœnitentiam, & cognitionem miſericordiæ Diuinæ. Afflictione fides confirmatur, cùm experimur nos à DEO iuuari. Non tentatus qualia ſcit? Tribulatio eſt Schola practica, & parit experientiam.

85 ☞ Quem enim diligit DOMINVS, corripit: & quaſi pater in filio, cōplacet ſibi.

Verſ. 12.

Quem enim diligit IEHOVAH, *increpat, & veluti pater filium quem valdè amat.* 85

Quem diligit DOMINVS, &c.] Huc pertinet Pſal. 73. totus: qui eſt *Aſaph.* Hunc lege.

86 Apprehende correctionem, ne dimittas: cuſtodi eā, quia ipſa eſt ☞ vita tua.

Prou. 4. Verſ. 13.

Tene ☞ DISCIPLINAM, *ne dimittas eam: cuſtodi illam, quia ipſa eſt via tua.* 86

DISCIPLINAM.] Doctrinam & pietatem, quæ ad OMNIA vtiles: hoc eſt, Timorem DOMINI. *Vita.*] Emendet igitur vitam, & ambulet in SAPIENTIÆ viis, qui vult acquirere vitam. Impoſſibile eſt, ſinè vita acquirere vitam. Diſciplinæ fructus, eſt vita; ferociæ, exitium.

87 VERITATEM eme, & ne vendas: eme Sapientiam & eruditionem, & intelligentiam.

Prou. 23 Verſ. 23.

☞ *VERITATEM eme, & noli vendere* SAPIENTIAM, *&* DOCTRINAM *&* INTELLIGENTIAM. 87

VERITATEM *eme*] Da operam, vt hauriendo à DOMINO voluntatem, tibi compares Veritatem: nec poſtponas SAPIENTIAM veram, Ethnicorum quorundam, Diuinitus non illuminatorum, nugis falſitatum. Hoc ſignificat, non vendere SAPIENTIAM, vide verſ. 201. *Mundus vult decipi; velis tu ſapienter erudiri.* Quomodo autem emitur Veritas? nullo ſanè argento: ſed pia inueſtigatione, aſſiduis precibus, & laboribus indefeſſis in Oratorio & Laboratorio.

88 Manè ſemina ſemē tuum, & veſperi ne quieſcere facias manum tuam.

Eccl. 11. Verſ. 6.

☞ *Mane (quoque) ſemina ſementem tuam, & veſpere ne ceſſet manus tua.* 88

Manè semina, &c.] Quemadmodum cælum Macro-Cosmi, matutino & vespertino rore terram fœcundat, & Micro-Cosmum quoque recreat: ita tu *manè* semen sparge piarum precationum, & vesperi Laudum Diuinarum. Et quemadmodum auroram Musis amicam veteres dixerunt; ita tu auroram Angelis bonis amicam statuito. Fœcundissimum est semen, oratio ad DEVM: fructuosissimum semen est, liberalitas, beneficentia & eleemosyna: Opera charitatis semina sunt lætissima: emendatio totius vitæ est semen optimum. Hanc sementem in flore iuuentutis, vsque ad vesperum senectutis, seminabis, donec sequatur messis vitæ æternæ.

89 Dulce (enim) ☞ LVMEN, & delectabile est oculis videre SOLEM. | Vers. 7. | *Dulcis quidem est* LVX, *&* *iucundum est oculis intueri Solem.*

LVMEN, &c.] Summa, purissima, immaculata LVX DEVS est, LVX vera Christus est, & SOL Iustitiæ: LVX & LVMEN SAPIENTIÆ, Spiritus sanctus est: LVX est Angelus: LVX est, veritas, via, lætitia: LVX est amictus, est vestimentum DEI. O quàm iucundum est Lucem illam æternam, infinitam, oculis Mentis intueri, & Mente attingere; Increatam & incarnatam LVCEM fide amplecti in Saluatore: creatam LVCEM in Angelis contemplari: fulgentem in Macro Cosmico LVMINE Naturæ, in Luminaribus Cæli admirari: Lucentem in anima Micro-Cosmi excitare; & admirabile illud VRIM in Lapide Benedicto, Sole Philosophorum cernere. Dulce enim hoc Lumen & delectabile, clarius Aurorâ, pulchrius Lunâ, splendidius Sole. Effigies enim est fulgentis, resplendentis & clarificatæ faciei, & Lucis Candore albicantium vestium Saluatoris. Dilectus enim meus candidus & rubicundus, cui corpora nostra regenerata & glorificata erunt perquam simillima, quando fulgebunt instar luminarium cæli, O dulce Lumen, & oculis delectabile! 89

Psal. 104, 2.

90 Vade ad formicam piger, vide vias eius, & sapiens esto: | Prou. 6. Vers. 6. | ☞ *Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & disce* SAPIENTIAM. 90

Excitatur piger ad laborem & Sapientiæ studium atque inuestigationem.

Vade ad formicam] Non ad formicam tantum, sed etiam ad animalia quæuis: in vnoquoque enim horum Sapentiæ aut Prudentiæ experiêris relucere scintillam. Auentinus, in annalibus Boiorum, prolixa probat historia, CICONIAM coniugalis castitatis esse studiosissimam, adeò, vt sociam propriam, adulteram si fortè deprehenderit (quod ore potest) vnâ cum pullis in adulterio à matre conceptis laniet ac discerpat. De CANVM fidelitate phalecion extat non inelegans Iacobi Mycilli, cuius initium est:

Inter quadrupedes, canis fidelis,
Inter quadrupedes, canis voluptas,
Inter quadrupedes, canis Patronum
Cognoscit, veneratur & tuetur, &c.

Canum fidelitatis exempla egregia multa vide apud Plutarchum lib. de industria animalium. Ideam fidei, constantiæ, ferociæ, venustatis, lenitatis,

in Adamantio, lepidissimo Iulii Cæsaris Scaligeri catello, docet tumulus illius, parte poëmatum Domini sui prima. Nec desunt exempla aliorum, vbiuis ferè locorum. ELEPHAS, animalium terrestrium maximum, docile, clemens, prudens, memoria valens, φιλάνθρωπον, iuxta Plinium, lib. 8. Natural. histor. & *Iustum Lipsium* in Epistolis, teste quoque experientia hodierna: sciunt enim testes oculares & fide digni, quæ præstiterit magnanimitatis documenta Antuerpiæ, Vlyxeponæ, atque Viennæ, nostro tempore. ALAVDA nomen habet apud doctos, à laude, quod mire laudet DEVM, eique gratias agat pro Donis ac Bonis suis: septies etiam obseruatum est, ipsam volare in altum, seseque dimittere, priusquam assumat de terra granulum vnum pro victu. Hoccine est rationale quid laudare DEVM, eique gratias agere: Sapientiores in hisce sunt abundè multis hominibus inhumanis. Quis docuit hirundinem domum sibi tam artificiosam extruere? Quatuor, inquit Agur, filius Iace, (Prou. 30, 24. &c.) sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi: lepusculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum: regem locusta non habet, & egreditur vniuersa per turmas suas: stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis. Magnus hîc de vestigiis Sapientiæ, Prudentiæque in animalibus disserendi aperitur campus; sufficiant tamen in præsentia (loco quamplurimorum) hæc pauca. Hoc addam: Sensit Plutarchus hæc, quæ dicuntur ζῶα ἄλογα, id est, bruta animalia, esse λογικά, hoc est, ratione prædita: (si non totali, saltem rationis atque virtutum scintillis vel atomis aliquibus dixisse potuisset) quod & Lactantius statuit, & nostro tempore Guilielmus Onciacus de mysteriis numerorum scripto peculiari agens, defendit. Et benè hi omnes (meo quoque iudicio) senserunt: dum enim scintilla Sapientiæ Diuinæ lucet in animalibus omnibus, puta terrestribus, aqueis & volatilibus, non illa prorsus irrationalia sunt, sed tantum in prudentiæ gradu hominibus inferiora: in hominibus enim relucet Sapientia longè vberior. Vereor, si quibusdam Animalibus (nec homines omnes sunt æquali gradu vel sapientes, vel prudentes) à creatore esset concessum beneficium linguæ, ne illa ipsa quodammodo satisfacerent reclamantibus. Loquelæ linguæ defectum resarciet loquela operum atque factorum. Iudicium esto penes expertos. Ingemiscentia Creaturæ ad Rom. 8, 22. non sibi vult nihil. Obiicis Psalmistæ illud: *Quibus non est intellectus.* Debile certè. Nonne idem de hominibus vehementibus, iracundis atque ferocibus dici solet, aliàs ratione non destitutis? Mirabilis DEVS in operibus suis; cuius Bonitatem, Omnipotentiam & Sapientiam (tam particulariter quàm vniuersaliter) loquitur, fatetur, ac profitetur totũ vniuersum: modo essent, qui obseruarent DEVM macrocosmicè loquentem, eumque intelligerent.

91	Cui cum non sit dux, nec præfectus, nec dominus.	Vers. 7.	*Quæ cum non habeat & ducẽ, nec præceptorẽ, nec principẽ.*	91

Ducem] Visibilem aut externum: internum habet, Naturam videlicet, præceptricem (quæ eam non insipienter instituit) fidelissimam ac sapientem.

92 Tamen parat in æſtate cibum ſuum, cõgregat in meſſe eſcam ſuam. | *Et Parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat.* 92

Parat in æſtate, &c.] Laborandum eſſe, etiam à formica ſapienter docemur. Theoſophicè Orandum & ſapienter Laborandum cuiuis noſtrûm. Ideò Paulus Epheſ. 4, 28. præcipit, vt laboret vnusquiſque manibus ſuis quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patiendi. Hæc DEI, qui otium execratur, voluntas: quia *otia dant vitia. Otium puluinar Sathanæ.* Apud Ezech. inter peccata Sodomæ, etiam otium numeratur, vbi c. 16, 49. ſic legitur: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiorum eius: & manum egeno & pauperi non porrigebant. Et eleuatæ ſunt, & fecerunt abominationes: & abſtuli eas, ſicut vidiſti.* Otium hoc loco intelligitur mane, ceſſatio & vacatio turpis; quod iucundum malum, & vitæ caries hecticaque ægritudo omnium bonorum: non honeſtum illud ac liberale, de quo infra verſ. 205. Cum Minerua manum mouendam eſſe, rectè veneranda præcipit Antiquitas: & quidem in æſtate, hoc eſt, in tempore opportuno. Vide verſ. 170. Studium igitur & labores SAPIENTIÆ veræ noli differre in craſtinum, ſeu longum: hodie, hodie Ora, diſce, obſerua, annota, quicquid Theoſophicè ſuggerit tibi Spiritus veritatis: hodie, hodie Labora, & cibum SAPIENTIÆ corpori, Spiritui ac Animæ para, tu Chriſtiano Cabalæ, Phyſico-Magiæ, & Phyſico Chemiæ ſtudioſe. Rationis trutina diligenter perpende, ex negotio negotium ſeri, donec naſcatur labyrinthus, ex quo nunquam exricêris. Sequere igitur bene monentem, bonosque labores (mentales & manuales) de die in diem nequaquam differ. Was du gutes thun vnd laborirẽ wilt/ das thue balde. Nam vita breuis, ars longa.

93 Vſquequo piger dormies? quando conſurges & à ſomno tuo? | Verſ. 9. | *Vſquequo piger dormies? quando ſurges à ſomno tuo?* 93

A ſomno] Non tantum pigritiæ, ſed quoque malitiæ, deriſionis, incredulitatis, ignorantiæ ac negligentiæ; tam famæ, quàm vitæ, animæ & corpori, pernitioſiſſimo. Prou. 20, 13. *Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: aperi oculos, & ſaturare panibus.*

94 Paululum dormies, paululũ & dormitabis, paululum conſeres manus vt dormias. | Verſ. 10. | *Parum ſomnorum, parum dormitationum* capiendo, *parum complicationis manuum ad dormiendum:* 94

Paululum dormitabis, &c.] Illud paululum ſolet creſcere in immenſum: iuxta illud, *Paruus error in initio, magnus in fine.* Piger morando, fugit ſeipſum, & dona DEI.

95 Et veniet tanquam viator | *Et veniet tanquam viator* 95

egeſtas

egestas tua, & paupertas tua tanquam vir clypeo armatus.

☞ egestas tua, & pauperies, quasi vir armatus. ☞ Si verò impiger fueris, veniet vt fons messis tua, & egestas longè fugiet à te.

Ora & Labora: DEVS dabit sine mora.

Egestas & pauperies] Non panis tantùm, verùm etiam SAPIENTIÆ, Prudentiæ ac Intelligentiæ, tam in Naturalibus, Artificialibus, Mechanicis, &c. quàm in Metaphysicis atque Diuinis. Huc quadrant Prouerbia: *Labores recusans, honores recusat. Honos & onus concurrunt. Qui vult sentire commoda, sentiat & onera.* Sic Prou.10, 4. *Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium diuitias parat.* Et, ibid. 14, 23. *In omni opere bono erit abundantia, vbi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.* Nullus siquidem fructus prouenit, ex sermone prolato. Germani inferiores dicunt: Es ist mit seggen nicht gethan. Manus sunt in nomine Domini admouendæ; & tunc sequitur profectus aut emolumentum. *Si impiger*, &c.] Hinc illud: Auffrecht vnd vnverdrossen/ hat sehr offt genossen. *Primus surgat toro Paterfamiliâs, vltimus cubet.*

96 Qui cõgregat in æstate, filius intelligens est: qui verò dormit in messe, filius est confundens.

Prou.10 Vers.5.

Qui congregat ☞ in MESSE, filius Sapiens est: qui autem stertit ÆSTATE, filius confusionis. 96

In messe] Occasionis aut temporis opportuni. Nam, *Fronte capillata est posthæc occasio calua.* Notetur vox Ferdinandi Imperatoris; *Sæpe dat vnus dies, quòd aliàs integer non dedit annus.* Tempus igitur, locum, personas, & occasionem in rebus gerendis obserua: vigeatque vnusquisque oblatam sibi à DEO occasionem benè gerendæ rei. Paulus in eandem sententiam iubet seruire tempori, Ephes.5, 16. Æstas est, non anni tantùm, sed & iuuentutis, totius vitæ, occasionis, temporis, amicorum, præceptorum, promotionum, bonorum Corporis, Animæ atque Fortunæ dictorum: Genius aut Spiritus tuus bonus potest ac vult: Potest autem & vult, cum te impellit, quando motum in te percipis bonum. Motus ille, illa impulsio æterna & externa, est vocatio Diuina, in qua, iuxta Apostoli doctrinam, Orando & Laborando, fideliter permanendum. 1, Cor. 7, 20. Vide verss. 170, 177.

97 ☞ Mulier stulta & clamosa, plenaque illecebris, & nihil omninò sciens.

Prou.9. Vers.13.

Mulier stulta tumultuatur, simplex est, & nescit quicquam. 97

Mulier stulta, &c.] Sapientia mundana est mulier illa stulta, quæ propterea *stulta* vocatur, quia non est radio aliquo Sapientiæ Cælestis illustrata. Summa stultitia est, quicquid humanum ingenium parturit absque illuminatione Spiritus sancti; ex qua stultitia deinde sequuntur clamosæ, streperæ, & tumultuosæ contentiones, quæstiones, subtilitates, sophismata, quæ tandem in ventos & fumum abeunt. Nihilominus tamen

hæc fatua meretrix, fuco picta & purpurata veſte induta, fraudibus ſuis illecebrisque ineſcat multos, & ſpecioſis titulis palliat ſuam ſtultitiam, & per omnes gradus ſtultitiæ ducit alumnos ſuos, vſque ad ſupremam laruam. De hac vide plura verſſ. 107. & 117.

98	Et ſedet ad oſtium domus ſuæ ſuper ſedem, in locis excelſis ciuitatis.	Verſ. 14.	*Sedet & in foribus domus ſuæ ſuper ſellam & in excelſo vrbis loco.*	98

In foribus, &c.] Quemadmodum oſtium Sapientiæ verè eſt timor DEI & aſſiduæ preces: ita oſtium domus ſtultitiæ eſt DEI ignorantia, & propria phantaſia, quæ in ludicris verborum tricis hæret, ſeſeque faſtuosè oſtentat. Et quemadmodum veſtibula domus ſolent eſſe pulchra & ſplendida: ſic oſtium ſtultitiæ magnis verborum ampullis eſt adornatum. *In excelſo*, &c.] Etiamſi præter fucum & lenocinia verborum inanium, mundana ſapientia nihil habeat: tamen ſedem in loco excelſo ciuitatis ſibi extruxit, hoc eſt, opinionem Sapientiæ ſibi conciliat, homines in admirationem ſui rapit, & quaſi numen quoddam ab omnibus colitur, verâ Sapientiâ oppreſsâ & exploſa: quemadmodum Scribæ & Phariſæi & ſummi Pontifices in loco excelſo ſedebant, id eſt, in magna authoritate erant, Chriſto Saluatore noſtro, qui eſt vera Sapientia, profligato.

99	Vt vocet tranſeuntes per viam, qui dirigunt ſemitas ſuas, dicens.	Verſ. 15.	*Vt vocaret & tranſeuntes per viam, & pergentes itinere ſuo.*	99

Tranſeuntes per viam] Multi alliciuntur ad ſtultitiæ limites, vanis titulis, honoribus, ſtipendiis, laude eruditionis, & acquieſcunt in vmbratili illa & verboſa philoſophia, ignari veræ Sapientiæ, quæ longè aliâ viâ inueſtiganda & acquirenda eſt. Quam viam ſapientiſſimus Rex nobis monſtrat in libro Sapientiæ. Ah tranſeuntes per viam breuiſſimæ & miſerrimæ vitæ huius, prudenter & piè diſcite dirigere ſemitas veſtras, vt ad portam & portam Sapientiæ Æternæ perducamini.

100	Quis eſt paruulus, declinet ad me, & ☞ vecordi loquuta eſt.	Verſ. 16.	*Quiſquis eſt ſimplex, declinet huc, & carenti corde dixit,*	100

Vecordi loquuta eſt] Inſipiens & vecors & amens eſt, qui patitur ſibi imponi à mundana ſapientia, quæ ineſcat ſimplices honoribus, voluptatibus, opibus, quæ fumi inſtar diffugiunt & euaneſcunt. Filii Sapientiæ quærunt honores per humilitatem, voluptates per ſobrietatem, opes per benignitatem, gaudium per lachrymas, ſcientiam per experientiam in Oratorio & Laboratorio.

101	☞ Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, & ☞ panis abſconditus ſuauior.	Verſ. 17.	*Aquæ furatæ dulces ſunt: & panis abſconditus ſuauis eſt.*	101

Aquæ

Aqua furtiua, &c.] Omnes Scientiæ non diuinitus, aut Diuino-Magicè, & Christiano-Cabalicè acquisitæ per preces & lachrymas sunt aquæ furtiuæ, nō Diuinitus datæ; ideo non sunt dona perfecta à patre luminum profecta; igitur deceptoria, fucata, nullius emolumenti. Dulces sunt, quia acquiruntur sinè carnis mortificatione, sine vera pœnitentia, sine vero timore DEI; ideò carni sunt dulces. *Panis absconditus*] Furtim acquisitus, non est panis Sapientiæ & vitæ, quo anima alitur, sed est panis voluptatis mundanæ, opum & honorum futiliū; ideo suauis carni, at læthalis animæ.

102 Et nescit simplex, quod mortui sunt ibi, in profundis inferni sunt inuitati ab ea.	Vers. 18.	*Et ignorauit quod ibi sint gigantes, & & in profundis inferni conuiuæ eius.*	102 Exhortatio ad SAPIENTIAM, & obseruationē Præceptorum.
	Ex Septuaginta.	*Qui enim applicabitur illi, descendet ad inferos: nam qui abscesserit ab ea, saluabitur.*	

In profundis inferni, &c.] Hic est finis Sapientiæ mundanę immundæ, huc quoque omnes diuertunt eâ imbuti, inflati, turgidi. Hic splendor eorum in tenebras, luxus in miseriam, voluptates in cruciatus, gaudium in eiulatum, honores in ignominiam, opes in fœditatem abominabilem conuertuntur. Qui enim in hac vita non est domicilium SAPIENTIÆ Æternæ, Lucis Diuinæ, & Spiritus sancti; habitaculum erit tenebrarum, & horroris infernalis, spirituum malorum: eò quòd Lucem à tenebris, Veritatem à mendacio petiit. *O Æterna Veritas, doce nos; Æterna via, dirige nos; Æterna Vita viuifica nos; Æterna Lux, illumina nos; Æterna Salus, salua nos: ne in profundis inferni epulæ nostræ, sed in altissimis ad Sapientiæ Æternæ mensam assideamus, satiati aspectu Diuino in æternum.*

103 (O) fili mi, custodi sermones meos, & Præcepta mea reconde apud te.	Prou. 7. Vers. 1.	*(O) & fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea & reconde tibi.*	103
	Ex Septuaginta.	*Fili, honora DOMINVM, & valebis: præter eum verò, ne timueris alienum.*	

Fili mi] Conuertat te DEVS in melius, qui supercilio ignobili & mundano spernis admonitiones Sapientis, tam paternas fraternasque meas. *Præcepta mea reconde tibi.*] Multa & ferè innumerabilia, obiiciunt spiritus maligni & impostores, humanis ingeniis impedimenta, quibus viam ad Salutarem conuersionem & illuminationem intercludunt. Quot enim, obsecro, sunt Mundi illecebræ? quot voluptates, quibus quasi visco retinentur corda mortalium, quemadmodum canit Poëta: *Viscus merus, vestra est blanditia.* Et quemadmodum opio conuertuntur in somnum, eo qui vtuntur: ita stygio & infernali opio, animi mortalium conuertuntur in somnum lethæum, & profundam obliuionem rerum Cælestium. Ideò mo-

ner hîc Sapiens, vt filius Theosophiæ, præcepta eius in intimos cordis penetralibus recondat, & fideli iugique memoria custodiat. Obliteratis enim viuis DEI sermonibus in pectore humano, recedit Spiritus Illuminationis & Sapientiæ, & succedit spiritus tenebrarum & stultitiæ.

Adhortatur ad contemplationem VERBI DEI quò retrahimur à scortatione Mentis & Corporis.

104 Serua MANDATA mea, & viues: & LEGEM meam quasi pupillam oculi tui. | Vers. 2. | *Custodi Præcepta mea, & viues: & Legē meam tanquam pupillam oculorum tuorum.* 104

Et viues] Quia vita sunt inuenientibus ea. Vide vers. 27. O præclaram sententiam, plenam Sapientiæ! Quemadmodum enim pupilla sedes est radiorum visiuorum & luminis visiui; ita præcepta DEI sunt lux & radii luminosi in mentibus hominum.

105 Alliga ea digitis tuis; scribe ea in tabula cordis tui. | Vers. 3. | *& Liga Eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.* 105

Liga eam in digitis] Tanquam in annulo recordationis. Hic ANNVLVS assistentiæ Spiritus boni, Theosophorum. *Liga præcepta mea in corde tuo iugiter, & circumda gutturi tuo* Prou. 6, 21. *Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens: & ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & mouebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ,* Deut. 6, 6. Omnia, scitò, nobis ad doctrinam esse scripta. Quamobrem, hîc, disce. *In tabulis cordis*] Hoc PENTACVLVM Solomonis virtuosum: non illud Nigromanticorum seu Cacomagorum phantasticum atque blasphemum: è collo Mentis tuæ suspendendum. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

106 Dic SAPIENTIÆ, soror mea es tu: & propinquam, INTELLIGENTIAM voca: | Vers. 4. | *& Dic SAPIENTIÆ, soror mea es; & PRVDENTIAM voca amicam tuam.* 106

Dic SAPIENTIÆ, &c.] DEVS bone, quid hoc est? dicere SAPIENTIÆ Æternæ, SOROR MEA es, & PRVDENTIAM DEI vocare Amicam meam! Ego ne mortalis hoc audebo? Quid faciam? Sapienti sapienter obtemperabo: optansque ex totis præcordiis meis, stimulo SAPIENTIÆ ipsius impulsus, lachrymasque pœnitentiales, primordialem Regenerationis ὕλην, præ gaudio interno effundens, dico dicamque semper SAPIENTIÆ IEHOVÆ, sis amica mea, formosa mea, columba mea! Te eligo, cui dico, tu mihi sola places! Veni in hortum Mentis meæ! Veni, veni, veni, ô cocculum meum! deliciæ meæ! *O Hhochmahel! ô Benahél!* ô fructuosissimum in nos SAPIENTIÆ veræ aduentum! Perplacet mihi vox, quam Socrates Atheniensis Philosophus sigillo suo gerebat insculptam, hæc: *Amicus hominis, Sapientia eius: Inimicus stultitia.* Quid, quæso, congruentius Sapientis nostri, loci citati, verbis, si de SAPIENTIA Æterna, solâ verâ, piè ac Christiane hoc intelligamus? Amicus, IHSVH

CHRISTVS, θεάνθρωπος, (SAPIENTIA DEI, nostri causa caro facta) certus, imò frater suauissimus, qui in re incerta cernitur. Amicus nonne magnus, qui moritur hostis amore? In hoc Archetypum fideliter imitantes, sapimus, possimus ac impetramus OMNIA, ChristianoCabalisticè, Physicomagicè, & PhysicoChemicè, Theosophicè. Per SAPIENTIAM conseruati sunt, quicunque placuerunt DOMINO à principio, vers.270. Vide cap.10.lib.Sapien.totum. Porrò: Dixisti optimè frater, Matth.8,20. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, at filius hominis non habet vbi caput reclinet.* In me, obsecro, caput reclina: totus, tibi pateo: totus sum tuus: non vt tu conquiescas, sed mihi, Corpore, Spiritu & Anima, ex te sit quies (QVIES) æterna. Concordat cum hisce nostris D. Augustinus, Medit.cap.7.& 8.inquiens: *Amo te, DEVS meus, amore magno, magisque te amare cupio, da mihi vt amem te semper quantum volo, quantum debeo, vt tu solus tota intentio mea, & omnis meditatio mea, te mediter per dies sine cessatione, te sentiam per soporem in nocte, te alloquatur Spiritus meus, tecum fabuletur Mens mea; lumine sanctæ visionis tuæ illustretur cor meum, vt te duce, te rectore, ambulem de virtute in virtutem, tandemque videam te DEVM Deorum in Sion, nunc quidem per Speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, Amen.* *Eruæ, Doctrinæ fili, quæ volo.*

107	Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea quæ sermones suos lenit.	Vers.5.	*Vt custodiat te ☞ à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.*	107

A muliere extranea] De qua vers.117. Fornicatio cum ea, ad æternum ducit perniciem: mel enim habet in ore, fel arsenicale (rodens interiora) in corde.

108	Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in semitis eius.	Ibidem Vers.25.	*☞ Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.*	108

Ne abstrahatur, &c.] Mundana sapientia meretrix est, illecebris suis carnalibus, vtpote fastu, arrogantia, superbia, voluptatibus, honoribus, diuitiis, mentes hominum alliciens; quibus tamen Mens humana non illuminatur, sed tenebris obscuratur, corrumpitur, fœdatur. Semitæ etiam ipsius deceptoriæ, non perducentes ad verum finem hominis, ad veram & æternam Sapientiam, sed ad mortem & confusionem. Diuina Sapientia virgo est, quæ non iungitur, desponsatur aut copulatur cum impuris animis, sed DEI Timore imbutis, quos puritate sua illuminat, & ad fontem SAPIENTIÆ, & ad primæuam lucem Christum Iesum perducit, & cum eodem coniungit. Vide infra vers.117.

109	☞ Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea.	Vers.26.	*Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.*	109

Multos vulneratos deiecit.] Multi qui concubuêre cum meretrice hac, viri (quidam) ingenii aliâs non admodum praui, veneno eius ſubtili, tanquam epidemica lue, grauiter infecti, vix tandem, in mortis agone, aliquid leuaminis ſenſerunt: multi, fortiſſimi, hoc eſt, docti & ſapientiſſimi (à ſui ſimilibus) habiti, (cum tamen erant ſtultiſſimi) in Sapientiæ tam inſipientis caligine, lethaliter ſauciati, decumbentes, miſerè expirarunt (exempla ſunt in promptu innumera) & perierunt in vanitatibus ſuis, inque tenebrarum abyſſo ſepulti iacentes manent. Alterius igitur exemplo, fili, diſcito. Nam *felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*

110 ☞ Viæ inferi domus eius, penetrantes interiora mortis. | Verſ. 27. | *Via inferni, domus eius, deſcendentes ad cubicula mortis.* 110

Via inferi, &c.] Ducentes eò, vnde venerunt. Sapientiæ Diuinæ viæ rectæ ſunt ad cæleſtia æternaque perducentes, penetrantes interiora vitæ: ad viæ inferni ſunt viæ impietatis, ad interiores mortis acerbitates perducentes. Finis Sapientiæ veræ ac Diuinæ, vita eſt: falſæ ac mundanæ mors. Serpentina enim illa aſtutia mortem in mundum introduxit: Diuina vero Sapientia (incarnata, filius DEI) vitam mundo dedit.

SAPIENTIA ab impiorũ via & ſocietatione cũ Sophiſtis liberat & dirigit in viam bonam.

111 Quãdo intrauerit SAPIENTIA cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit: | Prou. 2. Verſ. 7. | ☞ *Si intrauerit* SAPIENTIA *cor tuum, &* SCIENTIA *animæ tuæ* ☞ *placuerit.* 111

Si intrauerit] Si nectar SAPIENTIÆ guſtauerit cor tuum. *Placuerit*] Ita, vt decernas ad vſum vitæ ac conſuetudinem tibi adiungere eam, verſ. 307. eique ex toto corde dicere, Soror mea es, & PRVDENTIAM vocare amicam tuam, verſ. 106. Sponſam eam tibi aſſumere, verſ. 146. & conquieſcere cum illa, verſ. 236. O quanta multitudo dulcedinis diligentibus te Domine?

112 Cogitantia cuſtodiet te, & intelligẽtia cõſeruabit te. | Verſ. 11. | ☞ *Conſilium cuſtodiet te, & Prudentia ſeruabit te.* 112

Conſilium cuſtodiet te] Non humanum ſed Diuinum, quod IEHOVAH miſit de altiſſimis. Ne in deceptionum & errorum lapidem impingat pes mentis tuæ. Et ſic corriguntur viæ hominum in terra, & diſcunt ſalutaria vitæ & actionum conſilia.

113 Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruerſitates: | Verſ. 12. | *Vt eruaris* ☞ *à via mala, & ab homine* ☞ *qui peruerſa loquitur.* 113

A via mala] Hoc eſt, à dogmate Sapientiæ mundanæ aut ſecularis: quę Philoſophia vt prorſus deſtituta luce Veritatis, ita tota ſophiſtica & inſipiens, ſtultitiaq; coram DEO, teſte Paulo 1. Cor. 1, 20. Vnde ad Coloſſ. 2, 8.

Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. Id est, per Philosophiam, quæ caret spiraculo DEI & illustratione Diuinâ: innitentem prudentiæ suæ phantasticæ atque mundanæ, non luci veritatis, in Libris SS.* Scripturæ, Naturæ & Conscientiæ Diuinitus scriptæ, traditæ ac manifestatæ. *Qui peruersa loquitur*] In quocunque vis scibili. Diabologus ille sit, aut Jureperuersus, Cacomedicus, Pseudophysicus, Sophista, aut quiuis alius, pro rectis falsa substituens, specie veritatis fucata. Adeò in quouis status genere (super quo conqueritur omnis Iustitiam amans) rerum gerēdarum isti gubernacula passim hodie tenent, vt inter Sapientes, hoc seculo ferè minimè tutum sit, SAPIENTIÆ Doctrinam purè profiteri. Tantum inualuit malitiæ fumus! Nam, si qui sunt, (Diis geniti) qui VERITATI totos se dedicant, insani, ignari, irreligiosi, interdum hæretici vocantur, odio habentur, etiam periculum capitale in eos constituitur, contumeliis afficiuntur, sæpè lucis huius vsura priuantur. Hæc præmia SAPIENTIÆ amatorum, apud mundum immundum: hisce iniuriosè affecta ipsa SAPIENTIA incarnata caput: similia patienter feramus, membra. Est enim summa felicitas, propter Optimum, pati à pessimis. O tempora! ô mores! DEUS, det istis funem & finem. Amen, dicat omnis Theo-Sophiæ amator.

114 Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas. | Vers. 13. | *Qui & derelinquunt semitas rectas, & ambulāt per vias tenebrosas.* 114

Qui derelinquunt, &c.] Nimirum, semitas SAPIENTIÆ veras: quos propterea SAPIENTIA vicissim relinquit, & iure optimo tradit (Rom. 1, 28. & seqq.) in reprobum sensum, vt ambulent per vias tenebrosas, & faciant ea, quæ non cōueniunt; repleti omni iniustitia, (perpendite hęc, quęso, qui Ecclesiasticè, Politicè atq; Scholasticè, Terram iudicatis, vers. 65. & seqq.) scortatione, versutiâ, auaritiâ, malitiâ, pleni inuidiâ, cæde, contentione, dolo, malis præditi moribus, susurrones, obtrectatores, DEI osores, contumeliosi, elati, gloriosi, excogitatores malorum, parentibus immorigeri: expertes intelligētiæ, pactorum haud quaquam tenaces, alieni à charitatis affectu, nescii fœderis, immisericordes. Lapidi Lydio huic affricet vnusquisque (cuiuscunque sit ordinis, status ac facultatis) Conscientiam, examinetque acta & facta sua qui vult ac gaudet SAPIENTIÆ veræ filius esse & nominari. SIGNATVRÆ hæc certo certius demonstrant, tales qui sunt, nihil firmi, solidi aut recte scire, opinari tantum: dum opinantur, sunt semper discentes ac disputantes, ad veritatis finem nunquam peruenientes. *Nimium enim altercando*; iuxta P. Clodii atque Varronis prouerbium, *veritas amittitur.*

115 Qui lætantur facere malum, exultant in peruersitatibus mali. | Vers. 14. | *Qui lætantur ☞ cùm malefecerint, & exultant ☞ in rebus pessimis:* 115

Cum male fecerint] Cum falſum pro vero, iniquum pro æquo, nefas pro iure,fraudulentiſſimi ſubdolè ſubſtituerint atque defenderint: apud quos Ius & Iuſtitia, Veritas & Conſcientia, nihil eſt, niſi publica merces vanæque, apud vulgum imperitum & profanum, qui ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimat, gloriæ aucupium. Pereant,qui candidum vertunt in nigrum. *In rebus peſſimis*] Væ autem illis: quia committunt,quod haud facilè remittetur,peccatum contra Conſcientiam.

116 Quorum ☞ viæ peruerſæ ſunt, & infames greſſus eorum. | Verſ. 15. | *Quorum ſemitæ peruerſæ ſunt, & peruerſi ſunt in vijs ſuis.* 116

Viæ peruerſæ] Ah,cur non peruerſæ? Cum laruas ſuperbiæ,ſophiſmatum, mendaciorum, litigioſarum rationum concluſiuncularumve, deceptionum & falſitatum pernitioſiſſimas,ſupercilio alto malitioſe præferant formoſæ veritatis faciei. Ob quod verè infames greſſus eorum.

Scortationem tã rationis ac mentis,quã corporis vitandam.

117 Vt eruaris ☞ à muliere aliena, & ☞ ab extranea, ☞ q̃ mollit ſermones ſuos. | Verſ. 16. | *Vt eruat te inquam à muliere extranea, ab aliena, quæ eloquia ſua emollit,* 117

A muliere aliena] Sapiens hîc non ſimpliciter de ſcortatione agit carnali,verum quoque ſenſuum,rationis ac mentis, quemadmodum verſu apparet 108. Vt enim corrumpunt bonos mores colloquia praua; ſic bonas mentes dogmata falſa. Sapientia mundana, vulpecularis, tumida, ſuperba, litigiosè diſputatoria, ampulloſa, verborum inanium garrulitate ſine mente ſonos blaterans,& dialecticis præſtigiis (diſtinguo,amice Lector, vſum verum ab abuſu) per ſophiſmatum ambages, ſeductionum retia tendēs,eſt illa illex,blāda & aliena & mulier (Prou.7.) extranea, ſtulta & clamoſa, quæ mendaciſſimo titulo,pro SAPIENTIA vera, ſe diabolicè venditat ſtultis: cū,iuxta Paulum,nulla verior ſit ſtultitia apud DEVM,quàm terrena ſapientia; dediſcenda ei, qui verè cupiat ſapere. In Philoſophicis Ludouicum Viues audite Philoſophum (cui, vt artifici in ſua arte credendum) ſenem, doctrina & experientia valentem: Quæ,inquit,in iuuentute elato ſupercilio putabam eſſe theſauros in Philoſophia, iam conuerſus & ſenex, video vix ſtercora eſſe, & tantum remoras vitæ piæ, ſtudiorumque neceſſariorum fuiſſe. Hæc ille. Sanctos etiam Patres, Hieronymum, Ambroſiū, Auguſtinum, Cyprianum, Hilarium, Baſilium,Cyrillum,Tertullianum, Bernhardum, Prudentium, Iſidorum, multosque alios viros pios & doctos (quorum poſſem, ſi ferrent tempus & locus, prolixum inſtituere catalogum, ſcriptis illorum id abundè teſtantibus) non parum pœnituit inſumptæ operæ, quam locarunt in tractanda Philoſophia ſeculari, ſemper diſputatoria, Ethnica, terrena: omnesque poſt multos in illa exanthlatos labores, in eo tandem conueniunt, iſtam peſtem eſſe veritatis, ſcientiæ ſolidæ, Legisque DEI, & Religionis Christi. Fugite ergò, fugite, ô adoleſcentes, meretricem: &, exemplo Imperatoris Maximiliani I.

Ethnicè aut profanè philoſophantes, audite vt ranas, non vt philomelas. Qui (diabolo non impediente) poteſt capere, capiat & ſe emendet. *Ab extranea*] peregrina, Græca, mendaci, quæ non comprobatur teſtimonio Spiritus ſancti interno. Ratio eſt, quia Sapientia non acquiritur fucatis & phaleratis Rhetoricæ verbis, nec ſyllogiſmorum tortuoſitatibus, quibus Extranea hæc paruulos & incautos in ſui (heu turpem & meretricium!) amorem pellicit: ſed Lumine mentis Diuinitus illuſtratæ (Enthuſiaſticè) cadente ſuper intellectum, & mouente liberam credendi voluntatem: quæ nobiliſſima eſt omnium rerum ſciendarum via. *Quæ mollit ſermones ſuos*] Dialecticè, Rhetoricè. Seneca: *Mellitum venenum, blanda oratio. Qui facilè credit, facile decipitur.* Proinde Cicero rectè dixit: *Vires & nerui ſunt Sapientiæ, non facilè credere.* Et Euripides: *Prudenti diffidentia nihil melius & vtilius hominibus.* Diſcite ergò nunc, ô mortales, tot tantorumque monitis, hanc cauere, non ipſorum in iuuentutis ignorantiæ feruore errãtium imitari errorem potius, quàm ætate deinde plus ſapientium pœnitentiam.

118 Et relinquit ☞ ducem pubertatis ſuæ, & ☞ pacti DEI ſui oblita eſt. | Verſ. 17. | *Quæ deſerit ducem adoleſcentiæ ſuæ, & pacti DEI ſui oblita eſt.* 118

Ducem pubertatis] Hoc eſt, DEVM ipſum: qui per SAPIENTIAM ſuam, in Libro Naturæ magno, Lege (in Micro & Macrocoſmo) Diuinitus tradita, Verboque ſuo ſcripto, ab vſque initio Mundi, à malitia ad Regiam VERITATIS viam, auocauit, inuitauit: hodie inuitat, vocat. *Pacti* DEI *ſui*, &c.] Exemplo Parentis, hoc eſt, diaboli, qui in veritate non permanſit. Iohan. 8, 44. cuius illa filia obœdientiſſima. Omnes qui iungunt & coniungunt ſecum hanc matrimonio, perditè obliuiſcuntur pacti DEI ſui, & generi fiunt diaboli, ſocrumque habent hoſtem DEI, Creaturæ atque Naturæ, totiusque generis humani. Eine ehrliche Geſellſchafft. Vt caueas, monitor tibi ſum, amicus.

119 ☞ Inclinata eſt enim ad mortem domus eius, & ad inferos ſemitæ ipſius. | Verſ. 18. | *Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos ſemitæ eius ducunt.* 119

Inclinata eſt] Ducit ad interitum Corporis, Spiritus & Animæ, in vita hac & in æternum, doctrina illius (at, Lex Sapientis, fons vitæ, vt declines à ruina mortis. Prou. 13, 14.

120 Omnes ingredientes ad eam, non reuertẽtur, nec appræhendunt ſemitas vitæ. | Verſ. 19. | *Omnes ☞ qui ingrediuntur ad eam, nõ reuertentur, nec apprehendent ☞ ſemitas vitæ.* 120

Qui ingrediuntur, &c.] Qui docendo & exercendo tractant eam, delectantur ea, aſſociantur illi, amplectuntur & ſequuntur eam: qui bibunt ex cratere illius, repẽtè ex hominibus, tanquã aliquo Circæ poculo inebriati, incantãtur, trãsformãtur in beluas & ſues immũdas. *Semitas vitæ*] DECEM:

quas vide Figura Amphitheatri huius secunda. Qui vestimentis Regenerationis decem Theosophicè vestitus ambulat in illis, VNITVR DEO: ad vitæ fontem, SAPIENTIÆ Oceanum, feliciter deducunt Magos Cabalistarum ab Oriente (vt est vers.170.) venientes, prælucente SAPIENTIÆ stella, Micro & Macrocosmicè orta.

121 Vt ambules inquam per vitam bonorum, & semitas iustorum custodias. | Vers.20. | *Vt ambules in via bona: & calles iustorum custodias.* 121

Cum bonis ambula.

Vt ambules in via bona] Via bona est via sapientiæ, iustitiæ, sanctificationis, redemptionis, veritatis, vitæ, 1.Cor.1,30. Et vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, Psal.25,10. Via bona est via humilitatis, mansuetudinis, constantiæ, taciturnitatis, fidei, charitatis, spei, patientiæ. Iohan.8,31. dicebat SAPIENTIA incarnata ad eos, qui crediderunt ei, Iudæos, *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Quapropter maneas, suadeo, in SAPIENTIÆ sermone, vt discipulus sis SAPIENTIÆ, præceptricis fidelissimæ, & fallere nesciæ: cognoscas VERITATEM OMNEM, tam in Physicis & hyperphysicis, quàm diuinis ambules, Cabalista, Magus, PhysicoChemicus, in via bona: & veritatis dogmate libereris ab errore & deuiatione. *Calles iustorum*] Sunt exempla virtutum, pietatis, & inprimis imitatio vitæ Christi Saluatoris nostri. Vndè Apostolus 1. Cor.11,1. *Imitatores mei estote, sicut ego Christi.* Hac viâ incedendum est in Oratorio & Laboratorio. Imò hæc ipsa via tibi monstratur in hoc Amphitheatro synopticè, & in Prologo per 7 illos gradus, qui ad penetralia Sapientiæ æternæ solius veræ nos perducunt.

122 Quare seduceris, fili mi, ab aliena, & foueris in sinu alterius? | Prou. 5. Vers.20. | *Et vt quid delectaberis, fili mi, cum aliena, & amplectêris sinum extraneæ?* 122

Quare seduceris, &c.] Diuina Sapientia, tanquam sponsa amanda complectendaque est. Sapientissimus enim Rex decreuerat sibi eandem desponsare. Et sanè libentissimè Illa coniugium init cum mentibus nostris. Et hoc quoque fine SAPIENTIA DEI Incarnata, per incarnationem, cum genere humano contraxit matrimonium. Vide quâm intimè se tibi coniunxit Sapientia DEI, sibique ex natura humana parauit domicilium, in quo tota plenitudo Deitatis habitaret. Ah cur tu te ingeris in sinum meretricis, (sapientiæ mundanæ immundæ) cum cælestis te virgo iamdudum deperire cœperit, pura, casta, illibata, plena gratiarum, donorum, beneficiorum immortalium. Amore igitur Diuino opus est ad capiendam & desponsandam hanc virginem. Amor mundi meretricem illam ambit & lambit, mundanam & fatuam sapientiam, quæ indulget fœdissimis affectibus.

123 Quando coram oculis JEHOVAH sunt viæ viri, & omnes semitas eius pôderat. | Vers.21. | *Respicit DOMINVS vias hominis, & omnes gressus eius considerat.* 123

Vias hominis, &c.] Cum animus tuus inhiat rebus mundanis, honoribus, voluptatibus, opibus; peruersæ sunt viæ tuæ, & deuias à SVMMO BONO. *Gressus eius considerat*] Studia, consilia, technæ, insidiæ, calliditates, stulta desideria tua, sunt gressus tui, quos Dominus considerat; contuentur Angeli; accusat & obseruat conscientia; numerant diaboli. DEVS qui scrutatur omnium corda & renes, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. abominatur cordis prauitatem, & puniendam tradit, (ni resipiscas) creaturis vltricibus, quæ vindictam exercent erga omnes, quos DEVS abominatur. Maxima autem est miseria, imò infernus ipse, à DEO relinqui.

124 Iniquitates suæ capient ipsum impium & funibus peccati sui tenebitur. | Vers. 22. | *Iniquitates suæ capient impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.* 124

Iniquitates] Omnis iniquitas sibiipsi pœnas & plagas infligit: nullum est vitium, quod non peculiarem suum morbum pariat. Quemadmodum enim ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces: ita, omne quidem vitium sibimet deterrima merces. Omne enim semen fructum suum proprium profert. Misericordiæ fructus est, misericordia: benignitatis merces est, benignitas: & è conuerso; immisericordiæ fructus est immisericordia & crudelitas. *Funibus peccatorum constringitur*] Peccatum certè est maxima seruitus atque captiuitas, impium ita constringens, vt nequeat pœnas effugere. Sapientia Diuina, ingenua est libertas, quæ animum hominis liberat à stultitiæ vinculis, à tenebrarum erroribus, à vitiorum plagis, à desperationum laqueis.

125 Ipse morietur, quia non habuit DISCIPLINAM, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur. | Vers. 23. | *Ipse morietur, eò quod non audiuit eruditionem: & propter multitudinem stultitiæ suæ errabit.* 125

Errabit] Animus humanus non illuminatus luce Sapientiæ Diuinæ, plenus est erroribus, ita vt ne quidem minimè eius actiones errore careant. Si DEVM aspicit, errat; Si Naturam, delirat: si seipsum, fallitur: si proximum, decipitur. Summa: nec minimam Cæli stellulam, nec herbulam terræ absque errore potest intueri; quia omnes cogitationes eius sunt errores. Hæc sanè est multitudo stultitiæ, quæ nihil aliud nisi mortem & interitum secum afferre potest. Delapsus enim est homo à fonte Lucis, in tenebrarum abyssum, ex qua eluctari minimè potest, nisi Sapientiæ Spiritum diuinitus fuerit adeptus.

126 Omni (igitur) custodia serua COR tuum, quia ex ipso vita procedit. | Prou. 4. Vers. 23. | *Præ omni custodia (ergo) serua COR tuum: quia ex ipso sunt egressus vitæ.* 126 COR.

C o r *tuum*] In Corde S a p i e n t i a sedem habet: caue igitur, ne sedem hanc occupet & impleat fatua sapientia. Serpens enim ille antiquus excæcat mentem, & instillat virus suum multis insidiis: libidine cor inquinat, superbia inflat, ira incendit, odio vastat, quæ omnia sunt opera diaboli. Tu vide, vt ab hoc veneno C o r tuum custodias: serues autem illud & aperias Cælesti Sapientiæ, timori D e i, fidei incorruptæ, (quæ purificat cor) charitate infucatæ, spei immotæ, patientiæ infractæ, humilitati amabilissimæ. C o r tuum officina sit orationis & precum, instrumentum sanctissimorum gemituum, & domicilium pietatis.

OS. 127	Remoue à te peruersitatem O r i s , & prauitatem labiorum elonga à te.	Verf. 24.	*Remoue à te & O s prauum, & detrahentia labia sint procul à te.*	127

O s *prauum*] Ad constantiam & grauitatem in dictis & factis te assuefacito. Angeli enim vigiles tui sunt Spiritus constantes & graues, osores omnis leuitatis: sunt Spiritus veraces, & veritatis amantes. Spiritus autem apostatæ sunt mẽdaces, deceptores, illusores, leues, inconstantes, quando loquuntur mendacia, de proprio loquuntur, & proprium aperiunt thesaurum, quia diabolus calumniator est pater mendacii: D e v s est verax; Christus veritas; Spiritus sanctus, spiritus veritatis. Sola Sapientia Diuina est vera, verior, verissima.

OCVLI 128	O c v l i tui ad rectum aspiciant, & palpebræ tuæ dirigant viam tuam coram te.	Verf. 25.	*& O c v l i tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.*	128

O c v l i *tui*, &c.] Oculi mentis tuæ intenti sint semper & indesinenter ad D e i misericordiam, iustitiam, sapientiam, omnipotentiam, veritatem, benignitatem, & ad imitationem exempli vitæ Christi; ita rectè dirigitur vita tua. In Sole, intuere Solem Iustitiæ, in stellis electos; in floribus, Paradysum; in homine, miseriam tuam; in D e o Patre, gratiam infinitam; in Christo, fraternitatem amabilem; in Spiritu sancto, charitatem communicabilem; in Angelis glorificationem; in Macrocosmo Diuinam prouidentiam; in Microcosmo, Diuinam Sapientiam.

PEDES, vel Incessus. 129	Dirige semitam & P e d i b v s tuis, & omnes viæ tuæ stabilientur.	Verf. 26.	*Pondera semitam P e d v m tuorum, & omnes viæ tuæ dirigantur.*	129

P e d i b v s *tuis*] P e d e s significant officia vocationis legitimæ. Vide primùm habeas legitimam ad res gerendas vocationem: deinde, ne extra vocationem quicquam tentes; infelicissimum enim habebis successum.

Angeli,

Angeli, Spiritus adminiſtratorii ad certum genus vocationis noſtræ Diuinitus ſunt deſtinati. *In viis enim tuis te cuſtodient,* ait Pſaltes, Pſalm. 91, 11. Ergò extra vocationis vias te deſerent, & tu ad lapides ruinæ allides pedes tuos.

130 Ne declines ☞ ad dexteram, neque ad ſiniſtram, auerte pedem tuum à malo. 130

Verſ. 27.

Ne declines ad dexteram, neque ad ſiniſtram: remoue pedem tuum à malo.

Ad dexteram, &c.] Ad dexteram inclinant, qui proſperis rebus inſoleſcunt; ad ſiniſtram; qui aduerſis franguntur. Ad dexteram declinant, qui promiſſis; ad ſiniſtram, qui minis à recto deflectunt. Non ſis nimium animoſus, nec nimium deiectus: *(medio tutiſſimus ibis)* nec ſis auarus, nec prodigus: ſed liberalis, ita vt nec profundas tua bona, nec theſaurum tuum tenacitate abſcondas: vtrumque enim malum eſt, à quo remoue pedem tuum. Diabolus enim & mundus caſſes, & retia tam ad dextram, quàm ad ſiniſtram expandunt, vt ſi non laqueo luxuriæ poteris capi, capiaris funibus & vinculis auaritiæ; quibus cor hominis demergitur in perditionem.

131 Si ſapiens fueris, ſapiens eris tibi: ſi verò illuſor, ſolus lues pœnas. 131

Prou. 9. Verſ. 12.

☞ *Si enim ſapiens fueris, tibimetipſi eris: ſi autem illuſor, ſolus portabis malum.*

Si ſapiens fueris, &c.] Satius igitur eſt obtemperare SAPIENTIÆ veræ, & ſuo ſapere commodo, quàm illuſoribus, & ſuo delirare detrimento. Fruſtra ſapit, qui ſibi non ſapit. Impietas ſeipſam vlciſcitur.

SVMMA:

132 Nam qui SAPIENTIAM DISCIPLINAMQVE pro nihilo ducit, miſer eſt, ſpeſque talium vana: & labores infructuoſi, atque opera eorum inutilia. 132

Sap. 3. Verſ. 11.

☞ *SAPIENTIAM & DISCIPLINAM qui abiicit, infelix eſt,* ☞ *& vacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, & inutilia opera illorum.*

SAPIENTIAM & DISCIP.] Tu, qui excutis, reſpuis, pedibus conculcas ac deſeris SAPIENTIAM & DOMINI TIMOREM, quî felix eſſe poteris. *Vacua eſt ſpes illorum*] Sunt ſemper quærentes, in omni myſterio, ſcibili ſecreto; ad Veritatis finem nunquã peruenientes: miſerrimeque euaneſcentes in vanitatibus cogitationum, opinionũ atq; laborũ ſuorum:

& quia SAPIENTIAM veram, eiusque initium, Timorem DOMINI abiiciunt, Theosophicè Orare non possunt, nec sapienter & cum fructu Laborare. Cumque contra DOMINVM non valeat Consilium, etiamsi omnes mundi huius immundi sapientes insipientes manus conferrēt, oritur Babel, id est, confusio, in sensibus, ratione & mentibus eorum, danturque in reprobum sensum, vt (quid pro quo sumentes aut operantes) cadant de errore in errorem. Notate hoc, vos, qui quæritis Lapidem Philm. quique affectatis Cabalisticè, Magicè, Chemicè, Theosophicè, &c. intelligere, scire possidere & præstare ea, quæ quarta huius Amphitheatri figura sapienter sunt annotata: Vosmetipsos, inquam, prius Theosophicè sic tractare discitote, vt (DEO miserente, dante & operante) enodemini, è peccatorum sordibus extrahamini, superfluitatibusq; impuritatum liberemini, soluamini, separemini, depuremini, coniungamini, (ô abyssum mysterii DEI! non est in hoc vnionis Diuinæ puncto, volentis, per se aut currentis, sed miserentis DEI. *Ensoph! Ensoph!*) ad plusquam perfectionis gradum (Diuino Diuini ignis artificio) sublimemini, hoc est, exaltemini, & cum DEO ipso in Spiritu & Veritate mentaliter fermentemini; priùsquam dico, Lapidem Philm. & cæteros SAPIENTIÆ thesauros, è SAPIENTIÆ Minera, quæ vera MAGNESIA est Catholica Theosophorum, effodere aggredimini: aliàs (credite veridico) Æthyopem & laterem lauabitis. Bona & Dona DEI sunt, fuerunt, eruntque semper hæc, de quibus agit Amphitheatrum hoc nostrum, à solo DEO pendentia: qui, cui vult, largitur aut subtrahit, sublimis, gloriosus, omni Iustitia ac Bonitate repletus. Nota: HOMO, Later dealbandus, & Corpus, quod stat; DEVS, Anima quæ viuificat: SPIRITVS sanctus, vinculum; cuius virtute fit VNIO; qui tingit & dat ingressum ad Regnum perpetuum. O harmoniam mirandam Macro & MicroCosmi Regeneratoriam! Non nisi regenerationis studiosus, & quidem singulari DEI ductu, Regenerationes intelliget hasce: Cæteris sunt syluæ Bohemicæ, erraticæ ac tenebrosæ.

Figura tertii gradus hic inseratur.

III GRADVS

III. GRADVS PROLOGETICVS TERTIVS EXPOSITVS.

133 QVID SIT SAPIENTIA, & quomodo orta fuerit, referam, nec celabo vos Mysteria: sed à prima origine inuestigabo cognitionem eius, atque in apertum proferam, neque Veritatem præteribo.

Sap. 6. Vers. 24.

QVID EST SAPIENTIA, & quemadmodum ☞ *facta sit, referam, & non abscondam à vobis* ☞ *Sacramenta* DEI, *sed* ☞ *ab initio natiuitatis inuestigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non præteribo veritatem.* 133

Facta sit] Hoc est, extiterit: quomodo genita sit æterna ab æterno, ex vtero (*Psal. 110, 3.*) Diuinitatis imperscrutabili atque æterno. *Sacramenta* DEI] Hoc est, mysteria DEI. Non modò illud, quod gratiæ signum practicum est, quæ est præcipua Sacramenti significatio: sed omne illud, quod cognitu necessarium, pulchrum & vtile est, de DEO, NATVRA & HOMINE, *Sacramentum* dicitur. Est enim vera SAPIENTIA TERTRIVNA, complectens Theologiam, Medicinam, Astronomiam: seu, vt cap. 7. & 8. Sap. traditur; Diuinorum mysteriorum cognitionem; politicæ administrationis & gubernationis prudentiam; totiusque Naturæ rerum ordinem, causas, affectus, cælestium virtutes, & terrestrium vires: ex quibus mirificè emicat Creatoris Omnipotentia, Sapientia, Misericordia, Veritas, Iustitia & Iudicium.

nota de Sacramento · quid sit Sapientia tertriuna

134 ☞ Est (etenim) in SAPIENTIA Spiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnicus, Multiplex, ☞ Subtilis, Disertus, Mo-

Sap. 7. Vers. 22.

Est enim SPIRITVS *in* EA *Intelligens, Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis,* ☞ *Illustris, Impollutus, Perspi-* 134

SPIRITVS SAPIENTIÆ.

bilis, ☞ Incoinquinatus, Certus, Suauis, amans Bonum, Acutus, qui nihil vetat Benefacere,

cuus, Innoxius, Boni ſtudioſus, Acutus, ☞ Expeditus, Beneficus,

Eſt in S A P I E N T I A *Spiritus*, &c.] Eſt & dicitur πνεῦμα μονογενὲς καὶ πολυμερές, Vnigenus ſiue Vnigenitus, & Multiplex, quod ab illa ſimplici Vnicaque D E I Natura ortus & profectus, ſe per has Mundi partes innumeras, quaſi per ramos diffundat. Multiplicitas huic Spiritui D E I etiam tribuitur ob varietatem virtutum ac virium Rebus infuſarum, in quibus verſatur. Vide verſ. 223. & figura Amphitheatri huius 3. Quæſt. 4. & 6. *Grata* D E O, rectè inquit Auguſtinus, *in pluribus vnitas*: & (addo ego) *in vnitate pluralitas*. *Subtilis*] Tenuis, nulla mole craſſitieque corporea grauatus, ſed leuis atque expeditus: & propterea, εὐκίνητον, id eſt, Mobilis, in quo ſumma eſt celeritas. *Illuſtris*] Splendidus ac lucidus. verſſ. 137. 138. *Incoinquinatus*] Incontaminatus, hoc eſt, purus, omni labe maculaque vacuus. Nam cum Natura ſit lucidus & ſplendidus, ſplendorem habet purum: ſicut Ioh. Epiſt. 1. cap. 1, 5. D E V S lux eſt, in eo nullæ ſunt tenebræ. *Expeditus*] Prohiberi neſcius; aut, qui non poſſit prohiberi: nam vi ſua peruadit omnia, impedimentaque perrumpit.

135 Humanus, Stabilis, Certus, Securus, omnia perſpiciens, atque per omnes Spiritus intelligentes, puros ſubtiliſſimoſque permeans.

Verſ. 23.

Humanus, Benignus, Stabilis, ☞ Certus, Securus, ☞ omnem habens virtutem, omnia perſpiciens, & qui capiat omnes Spiritus, Intelligibilis, Mundus, Subtilis. 135

Certus, Securus] Tutus, ſollicitudine vacuus; quietus & tranquillus. *Omnem habens virtutem*] Qui omnia poteſt, ſiue omnipotentia præditus. Eſt enim Spiritus D E I Omnipotentis. Qui, niſi D E I eſſet, Omnipotens eſſe non poſſet.

136 ☞ Nullus enim eſt motus, quem agilitate ſua non ſuperet S A P I E N T I A, quæ propter ſuam puritatem per omnia pertinet ac permeat.

Verſ. 24.

Omnibus enim mobilibus mobilior eſt S A P I E N T I A: *attingit autem vbique propter ſuam mundittiam.* 136

Nullus eſt motus, &c.] Omni motu mobilior S A P I E N T I A, id eſt, celeritate motus ſui omnem motum vincit, vaditque per O M N I A, propter ſuam puritatem & ſubtilitatem. Hîc, fili, meditare, quid ſibi voluerint Sapientes, de M O T V P E R P E T V O Philoſophantes. Hic M O T V S (loquar cum Hermete, ex tabula, à V I R I D I T A T I S Benedictæ fœcunditate, quæ V E N V S Philoſophorum, ob cuius tractationem conſcriptio illius inſtituta, ſic appellata *Smaragdina*) eſt totius fortitudinis fortitudo fortis:

Quia vincit omnem rem ſubtilem,& omnem rem ſolidam penetrabit. OMNIA animat, viuificat, ſapienter mouet, potenter conſeruat. NATVRAM (quam veteres omnes & orthodoxi Patres veriſſimè & pientiſſimè affirmarunt θεῦ φωνὴν, hoc eſt, *vocem* DEI) ſi Theoſophicè noueris,& in abſtracto,& in concreto, vniuerſaliter & particulariter: noſti (crede veridico) MOTVM PERPETVVM Sapientum. Ad verſum te relego 154, & 178. Tertiâque Amphitheatri huius figuram Lapidis Philm. definitionem ac expoſitionem. Ibi ſtudere memento: DEVM orans, vt Theoſophicè cooperans, veritatem tibi inſpiret atque oſtendat. Multos noui in Aulis Dominantium, Motum perpetuum ligneum, Chalybeumvè, &c. mechanicè (ah fruſtra) quærentes: ſi SS.m SCRIPTVRAM; NATVRAM,& SEMETIPSOS indagaſſent Theoſophicè, Phyſicè; Phyſico-Medicè, &c. vt eſt 2. & 3. Amphitheatri huius figuris, reuera inueniſſent MOTVM non ſolùm perpetuum, verùm quoque Æternum, Diuinum & Naturalem, in Mundo vtroque Sapientum. Hunc CATHOLICON, ſolum verum, vanus non percipit vulgus, ſpiritu ſeductionis impeditus. Cæcus cæcum ducit, quapropter vani labores eorum. Motum mouendum exhibent Sophiſtæ, non mouentem.

137 ☞ VAPOR.n. eſt ☞ Virtutis DEI, & ☞ EMANATIO quædam eſt ☞ Claritatis Omnipotentis ſyncera: & ideò nihil inquinatũ in eã incurrit. 137 SAPIENTIA quid.

Verſ. 25.

Eſt enim Vapor virtutis DEI, *& defluxus gloriæ Omnipotẽtis ſyncerus: quapropter nihil polluti in eum cadit.*

Vapor] Spiritus: *Ruach*, vt vocant Hebræi. *Virtutis* DEI.] Eſſentia Divinus: OMNIA IN OMNIBVS. Verſ. 303. Enſoph! Enſoph! profunda! profunda! Obmuteſco. Hoc non redicebo: Cum SAPIENTIA hac incarnata typicè confer Lapidem Philm. quis, qualis & quantus ſit ille: & contra: reperies harmonia mirabili hâc Seruatoris Mundi maioris cum Saluatore Mundi minoris myſterium (VAPORIS VIRTVTIS DEI EMANANTIS IN VNIVERSVM) mirandum: de quo præſtat ſilere, quàm mundo immundo margaritas proiicere pedibus conculcandas. κατ᾽ ἐξοχὴν VTERQVE ſic nominatur. Nam, vt ſcimus aliâs ex Paulo ad Coloſſ 1,20. DEVM per FILIVM (θεανθρωπον) reconciliare cuncta,& pacificare per ſanguinem crucis eius (eſt enim Crux Sancta Chriſtus ipſe crucifixus, figura Amphitheatri huius prima, CRVCIFORMITER vincens diaboli regnum, in quo veterum Magorum charactere & nos Theo-Sophicè vincemus) quę ſunt in terris,& quę in Cælis: Et ad Epheſ. 1, 10. *Inſtaurare omnia, quæ in Cælis ſunt, & quæ in terris*, hoc eſt, non ſolum Angelos, Solem, Lunam, Stellas, aërem; ſed & terreſtres beſtias, arbores, herbas, Terram ipſam, Mare, fluvios, fontes,& quæ in aquis viuunt: Maledicta enim terra propter hominem, Geneſ. 3, 17. Quamobrem etiam ingemiſcit CREATVRA pro liberatione, ſimulque nobiſcum parturit in hoc tempus,&c. Roman. 8, 22. clamans voce ſua: *Libera nos à malo:* (Sanguis Chriſti, reuera, haud ſine myſterio profuſus in terram) ita Experientia conſtat, FILIVM MVNDI MAIORIS CATHOLICON (θεόκοσμον) etiam mirificè extendere

vires, & operari in genus humanum. Vtinam Theologi nonnulli, hodierno die parum Christianè disputantes, in hoc (vetustiores imitantes Patriarchas, Cabalistas, Magos aut Sapientes) operam quoque collocarent suam, vt discerent legere, videre, tangere, cognoscere MASCHIAM typo reali in Libro Naturæ Catholico; veracius certè (lumine sic simul ducti Naturæ, SPIRITVS SAPIENTIÆ manu) quàm verbosa disputatione cognoscerent & deprehenderent Doctrinam de DEO, Christi persona, officio, omnibusq; Christianæ Religionis articulis. Liber enim Naturæ explicat librum SSæ Scripturæ: Et contra. Discite ergò nosse SAL SAPIENTIÆ ANTIQVISSIMVM, VITRIOLVM NATVRÆ CATHOLICON, quod Catholicè reperitur in sola SAPIENTIÆ MINERA: & OMNIA in OMNIBVS Theo-Sophicè noueritis. Et, quamuis Secundum Seculum nihil ignominius ferè, despectius, inhonoratius Minera hac; tamen, quam mundus iniquè contemnit, hanc dignè glorificat Theo-Sophus. Vide verss. 157. 162. 187. & Amphitheatrum hoc passim totum. Largire mihi, ô IEHOVAH, intus ne paueam, foris ne formidem Theo Sophistarum fulmen, Amen. Scis, quod sitiam veritatem. *Emanatio*] Emanationes DEI Cabalistæ ex Sacris fontibus numerant DECEM, quas appellant SEPHIRVTH, siue, (vt Hebræorum multi hodiè pronuntiant) SPHIRVS, hoc est, Numerationes aut Emanationes, inter quas SAPIENTIAM loco numerant secundo. De quibus partem consule Amphitheatri huius primam, & passim Cabalistarum scripta. vide vers. 174. Ex DEO Emanans certè Diuinum; SAPIENTIA, DEI EMANATIO est; quare Diuina, æterna. Emanationes DEI, scintillæ & radii Diuinitatis. Obseruandæ phrases: Ego ex DEO processi, Iohan. 8. 42. Misisti me, Exiui à patre, Iohan. 17. 8. Ex hoc Emanationis loco firmatur definitio Philosophiæ veræ, vers. 167. *Claritatis Omnipotentis*, &c.) Hinc SAPIENTIA incarnata Iohan. 17. 4. *Pater, ego te clarificaui super terram; opus consummaui, quod dedisti mihi, vt faciam: & nunc clarifica me tu pater, apud temetipsum, claritate, quam habui, priusquam Mundus esset, apud te.* Et paulò post: *Quia à te exiui*, hoc est, emanaui. Vide cap. 17. libr. 2. Capnionis de verbo Mirifico. *Nihil inquinatum*] Antecedentia cum consequentibus, Prologum cum Amphitheatri figuris huius, & contra, Sapienter (vt sapias) conferre discito: ex hoc fundamento quoq; intelliges, cur LAPIS Phil. Catholicus Physico Chemicus diabolicis resistat potestatibus; aliaq; non minus præstantia mirificè operetur innumera. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

138 Etenim lucis æternæ splēdor est atque Speculum Virtutis DEI, nulla macula aspersum, eiusque imago BONITATIS.	Vers. 26.	☞ *Candor siquidem est* LVCIS *æternæ*, & ☞ *Speculum sine macula* DEI *MAIESTATIS*, & ☞ *imago* BONITATIS *illius*.	138

Candor lucis æternæ] LVX diuina, æterna, ab æterno (certè) non fuit sine candore: erit igitur SAPIENTIA (de qua agitur hîc) æterna. Hæc illa lux in tenebris lucens, quam tenebræ non comprehenderunt, Iohan. 1, 5.

Speculum sine macula,&c.] Super hoc SPECVLO eiusque typo reali in Macro & MicroCosmo, tam particulari, quàm vniuersali, SECRETISSIMO, Harpocraticè meditare. Vide vers.222. Fari (quamuis vellem) non omnia licet, propter Mundum immundum. Maneat igitur Mysterium hoc alta mente repostum. Quid fuerint VRIM & THVMMIM, Exod. 28,30. ChristianoCabalicè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè percontare: DEVS Cæli, qui reuelat mysteria, Dan.2, 28. dare potest, cui vult. *Imago bonitatis illius*] Hac imagine Theosophicè vtitur ChristianoCabalista: absint imagines cacomagorum, Hebr.1,1.& seqq. Multifariam multisque modis olim DEVS loquens patribus in Prophetis: nouissimè diebus istis locutus est nobis in FILIO, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & seculum. Qui,cū sit splendor gloriæ & figura (χαρακτὴρ) *substantiæ* (ὑποστάσεως, *subsistentiæ*) eius, PORTANSQVE OMNIA VERBO VIRTVTIS SVÆ, (vers.154) purgationem peccatorum faciens, sedens ad dexteram maiestatis eius, in excelsis: tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit. Qui est IMAGO DEI, 2.Corinth.4, 4.

139 Est (quoque) SAPIENTIA (hæc) ☞ speciosior SOLE, & super omnem dispositionē stellarum, ☞ Luci comparata inuenitur prior.

Ibidem Vers.29.

Est (*etiam*) *IPSA speciosior SOLE, supraque omnem astrorum situ̅ collocata, & luci comparata prior inuenitur.* 139

Speciosior SOLE.] Cur non? Est enim SOL Iustitiæ, Malach.4,2. æternus, super Omnia lucens, & nos visitans Oriens ex alto, Luc.1,78. Vnde Salomon in *Schir haschirim*, hoc est, Cantico Canticorum, cap.6,9. Quæ est illa, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata? *Luci comparata*, &c.] De LVCE vide vers.261.

140 Hanc enim nox excipit, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.

Vers.30.

Illi enim succedit nox, SAPIENTIAM autem ☞ *non vincit malitia.* 140

Illi,&c.] SOLI, Lumini, in Firmamento, maiori quod præest diei. Genes.1,16. *Non vincit malitia*] FVIT enim, EST & ERIT SAPIENTIA hæc PETRA veritatis solida, fixa & firma, contra quam non præualuerunt nec præualebunt vnquam portæ inferni: flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ, Iohan.7, 38. Cuius typus realis Lapis Philm. in libro Naturæ magno. Felix cui indicans, & indicatum ritè cognita. IHSVH CHRISTI Persona, Passio & Resurrectio: LAPIDIS PHIL. Materia, Præparatio & in corpore glorificato plusquamperfectio: Tuique ad imaginem & similitudinem DEI formati, secundum Corpus, Spiritum & Animam Regeneratio: Plurima, harmonia Catholica, tibi manifestabunt secreta. Harmoniam librorum SS.æ Scripturæ atque Naturæ obserua: Librum vnum ex alio Sapienter legere ac intelligere disce: Biblia, in Natura

& Temetipso: Naturam, in Bibliis, ac Temeipso: Te, in Bibliis atque Natura: & tunc Sapiens eris. IEHOVAM & quem misit IHSVM CHRISTVM reperies, & in SS.ª Scriptura atque Natura; vniuersaliter, in Lapide Philm. Particulariter, in toto Vniuerso creato, per singulas creaturas; in Temetipso, modo vtroque. NATVRAM, catholicè ex & in VERBO scripto, necnon incarnato; ex & in semetipsa, in Lapide Phil. atque Teipso; Particulariter in SS.ª Scripturæ ac Mundi partibus vtriusque TEIPSVM ex & in Teipso; Naturâ ac Creaturâ; & DEO, in CHRISTO VERBOque scripto; Vniuersaliter & Particulariter, vt antea: Theosophicè, Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, PhysicoMagicè, Hyperphysico-Magicè, Cabalicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius: Influentiâ, Lumine & Motu Diuino. Hoc, OMNIA IN OMNIBVS & IN OMNIA Catholicè, typicè. Hic SAPIENTIA.

Perseuerat in laudibus Sapientiæ.

141 ☞ Attingit ergò à fine vsque ad finem fortiter, & ☞ disponit omnia suauiter. | Sap 8. Vers. 1. | *Pertingit autem ab extremo ad extremum fortiter, atque omnia vtiliter moderatur.* 141

Attingit à fine, &c.] Spiritus ille SAPIENTIÆ, quo Mundi totius machina regitur, omnia quæ Cælum concludit, occupat, penetrat, replet. Atque licet is vnicus sit & simplex, tamen innumerabilibus, incomprehensibilibus, ineffabilibus proprietatibus, donis, ideis, scientiis, virtutibus, seminariis rerum rationibus, spiritualibus & viuidis viribus prædıtus est, tam mirificè distinctis, vt varietatem eius Mens humana admirari & assequi satis nequeat. Hi Spiritus sunt authores & origines generationum & corruptionum, specificarum virtutum, omnium rerum, & ab his dependet totius Naturæ cognitio. Atque ita est & potest hic Spiritus SAPIENTIÆ, OMNIA in Omnibus ac in OMNIA. *Disponit omnia*] Quia MOTVS perpetuus catholicus. Dico pauca, at (certè) plura meditationi Sapientis lubens relinquo. Ora, vt IEHOVAH tibi à consiliis, & tunc demum intelliges. SAPIENTIÆ filium, id est, attentum, stimulo radii Solis Diuinæ illustrationis impulsum, humilem animo atque mansuetum volo, non sciolum præcocem aut arrogantem, hoc est, sophistam.

142 Præclara est, & quæ nunquam marcescit SAPIENTIA. | Sap. 6. Vers. 13. | ☞ *Clara* (*etiam*) *est*, *&* *quæ* ☞ *nunquam marcescit* SAPIENTIA. 142

Clara est] Reuera admodum clara: est enim Emanatio claritatis Omnipotentis DEI sincera, & candor lucis æternæ, illuminans Mundum Intelligibilem, Maiorem & Minorem: Et SOL super OMNIA lucens. Vide verss. 78. 137. *Nunquam marcescit* SAP.] Ratio est: quia æterna. Solum Æternum, sub corruptionem non cadit in æternum. Nota: Quod nunquam marcescit, æternum est: SAPIENTIA est talis, ergò Æterna: &, per consequens, DEVS. Vers. 156.

Nobilita-

143 Nobilitatem Eius hoc illustrat, quòd vnà cum DEO viuit, DOMINVSq; omnium illam dilexit. | Sap. 8. Verſ. 3. | ☞ *Generoſitatem illius glorificat, contubernium habens* DEI, *ſed & ☞ omnium* DOMINVS *dilexit illam.* 143

Generoſitatem illius glorificat, &c.] Generoſitatem illius magnificè illuſtrat, habens Æterna cum DEO Æterno conuictum æternum. Diuinitus ortum, cur non familiariter viueret cum DEO? Et conſequentur (ſuo modo) quoq; ii, quibus familiaritas intercedit cum illa? Aſcendo, inquit hæc incarnata, ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, DEVM meum, & DEVM veſtrum, Ioh. 20, 17. Vt vbi ſum ego, & vos ſitis. Ibid. 14, 3. Hinc eſt, quod Amici fiant DEI, conſtituanturque Prophetæ, quibus DEVS (vt amicus amico) mediatè vel immediatè reuelat arcana ſua, inſpirat atque communicat Bona & Dona SAPIENTIÆ theſaurorum inexhauſtorum innumera. Tu igitur, ad imaginem & ſimilitudinem DEI homo factus, imitare Creatorem, SAPIENTIAM eius quoque dilige vt (Theoſophicè ſic reformatus) in puncto hoc conformis viuas Archetypo, in vitam æternam. *Omnium* DOMINVS *dilexit illam*] Sic SAPIENTIA incarnata, Iohan. 17, 24. *Pater dilexiſti me, ante conſtitutionem Mundi*; & ibidem verſ. 26. *vt dilectio, quâ dilexiſti me, in ipſis ſit, & ego in eis.*

144 (Hæc) ☞ Præoccupat, qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat. | *Anteuertens ſui ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.* 144

SAPIENTIA ſe offert quærentibus.

Præoccupat, &c.] Anticipat cupidos ſui, vt prænoſcatur; vt prius ſe illis cognoſcendam exhibeat & vltrò offerat: adeò in delitiis habet eſſe cum filiis hominum, quemadmodum eſt verſſ. 145. 157. Eſt enim φθάνειν (quâ voce hîc vtitur Sapiens) occupare partes priores in re aliqua, vt in mutuo amore & beneficiis, ita in ſtudio SAPIENTIÆ cognoſcendæ offert ſe priorem SAPIENTIA illis: Quibuſnam? Illis qui concupiſcunt eam: qui diligunt eam, verſ. 18. Qui optant, qui inuocant, verſſ. 142. & 223.

145 Quia ſe dignos Ipſa quærit circumeundo, atq; in viis beneuolè ſe illis oſtendit, ☞ in omnique cogitatione eis occurrit. | Verſ. 17. | *Quoniam ☞ dignos ſe, ☞ Ipſa circuit quærens, & ☞ in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.* 145

Dignos ſe, &c.] Qui verè, hoc eſt, ex toto corde (verſ. 251.) tota anima, tota mente, totis viribus, Biblicè, Macro & Microcoſmicè amant, quærunt, audiunt, vident, obſeruant eam; inque LEGE DEI die nocteq; Theoſophicè meditantur: plerunque etiam (nam deridetur Iuſti ſimplicitas, Iob. 12, 4.) cum irriſione coram mundo immundo. Væ autem mundo, SAPIENTIAM veram malitiosè ſpernenti; ſpernetur viciſſim ab Ea, vt quidem cum damno ſuo æterno. verſ. 198. *Qui perſeuerabit vſque ad finem, coronabitur.* Aſſidua enim meditatione exercetur, ſtabilitur & fixa redditur

Mens nostra in superis: non est (crede mihi) labor diei vnius. A malis ad Bona; à corporalibus ad Spiritualia; à sensibilibus ad Mētalia; à terrenis ad Diuina nos pedetentim migrare oportet, si Bonorum, si Spiritualium, si Diuinorum velimus esse capaces. Sunt gradus ascensionum. Vide vers. 218. *Ipsa circuit*, &c.] Hoc est, Circumquaq; quærit, vbiuis terrarum, omni tempore & loco, num reperiatur cui verè cordi sit SAPIENTIA vera, vt suam solicitudinem & beneuolentiam erga sui amatores fideles dilectos, reipsa; hoc est, communicando ei thesauros suos infinitos, significet atq; declaret. Vide vers. 142. 144. 160. Situ quæsieris SAPIENTIAM, quæreris & magneticè attrahêris vicissim ab ea: invenies & inveniêris. Wie man sich gegen sie erzeigt vnd verhelt/also sie auch hinwiderumb. *In viis.*] Quæ sunt istæ viæ? Non aliæ, quàm Libri SS.æ Scripturæ, Naturæ & Mentis nostræ pœnitentia Christianè purgatæ, (versu 61.) In hisce, inquã, SAPIENTIÆ viis Sapienter ambulantibus nobis, si Theo-Sophicè Oramus, si Sapienter Laboramus, mirabiliter mirificeq; ostendit se SAPIENTIA DIVINA. Vide vers. 48. *In omni cogitatione*, &c.] Ipsorum opinione, sententia ac mente concepta, comprehensa atq; informata benignè. Est enim φαντάζεσθαι (quæ vox hoc loco legitur) *imaginari*, & *cogitatione ac mente aliquid informare.* Ita SAPIENTIA dicit, se in eorum mentibus ac cogitationibus sit versari, vt se amicè illis ostendat atq; communicet. Videt DEVM homo, cui apparet DEVS; cui videndum se exhibet; cui SAPIENTIA DEI sese repræsentat: quod non vulgariter fieri solet in SS.a Scriptura, Natura & Mentis speculo Theosophicè lotæ atque mundatæ. vers. *336*. Ingens est, & satis æstimari nequit Numen, quod in homine viget; qui ratione præstans, ita (DEI voluntate ac iussu) dominatur Creaturis, vt non tantum præsentibus indigens vtatur, sed etiam remotiora & arcana peruagans, Genio & ingenio (DEI ductu) vtatur atque fruatur. Et quidem miratu dignum est, quid non experta & erudiens ætas prodat! imò, quid non illa Ratio & ὁ λόγος, in hoc mortali vermiculo condat! cui dedit omnem æternitatem totiusque machinæ mundanæ latum, altum & profundum cognoscere: vt creatis cognitis Creatorem obseruet, hoc fastigium Metaphysicum vigens principium rationalis mentis, audiat & intelligat. Hoc sui totum ratione capiat; mente colat; & sensibili vigore idipsum spiret: huic sit, quicquid est. Et demum, sagaci relicta humana Philosophia, studeat patrizare. Cuncta enim quæ fecerat, erant valde bona. Det DEVS, dicat omnis SAPIENTIAM amans, Amen.

146 Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæsiui, ac sponsam mihi studui adiungere, amoreque pulchritudinis eius captus sum.	Sap. 8. Vers. 2.	☞ *Hanc* (SAPIENTIAM) *amaui, & exquisiui Eam, à iuuentute mea,* ☞ *& quæsiui* ☞ *Sponsam mihi Eam assumere,* & ☞ *amator factus sum formæ illius.* 146

Hanc amaui] Cur non? Cum DOMINVS IPSE (vt sequitur) amet eam. Hanc, suadeo, & tu, mi frater, ama: non Nigromantiam vel Cacomagiam,

aut So-

aut Sophiſticam, (verſ. 118.) diaboli filiam genuinam; amo SAPIENTIAM (iuſſu Sapientis, verſ. 106. inuitationeque SAPIENTIÆ ipſius) & ego: vtque IPSA me viciſſim amet, egoque nunquam deficiam ab Amore eius, benignè largire, ô IEHOVAH, mihi, Amen. O Artem Amoris Diuini mirabilem, mundo incognitam immundo! Felix, qui poculum guſtat amatorium SAPIENTIÆ, feliciſſimus, eò qui inebriatur. *Et quæſiui eam,&c.*] Manè; Æſtate: à prima ætatula; ab adoleſcentia mea, in qua amor SAPIENTIÆ & ſtudii eius in animo meo exarſit. Sed quomodo? Theoſophicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Conſilium ſequere Theoſophiæ amatoris fidele: In ieiunio piè orando; meditando; ſoliloquia exercendo; *audi, vide, obſerua:* Sapienterque ad Laborando, SAPIENTIÆ fidito promiſſis. Neſcit fidentem deſeruiſſe DEVS. Et, qui ſic inquirunt DOMINVM, animaduertunt (intelligunt) OMNIA. Prou. 28,5. Vide verſſ. 9. 96. & 170. *Sponſam mihi aſſum.*] Vt ſponſo cum ſponſa coniunctio intercedit arctiſſime ſumma, ita (opto) & mihi vt ſit in ſempiternũ (det DEVS) cũ Sapientia æterna; quæ columbula mea, pulchra mea, Formoſa mea. Incipe, obſecro, tu myſtica concubina Abyſag Sunamites cubare in ſinu meo: tu ſancto feruore calefacias mentem meam, tuis amplexibus frigentia membra confove, Animula! Corculum! *Amator factus ſum formæ illius*] Amaui formã eius, quia tota pulchra eſt Amica mea, verſ. 320. Quæ (vt rectè de SAPIENTIA ſcripſit Cicero Ethnicus ex Platone Diuinitus illuminato) ſi oculis cerneretur carnalibus, mirabiles omnibus excitaret amores. Solomoni (oculis Mentis qui eam aſpexit, ſicuti & Nos Theoſophiæ amatores decet, quales ac quantas excitauerit, ex præſentibus ſufficienter patet. Omniũ rerum formas SAPIENTIA Diuina complectitur, pulchritudine certantes. Quis enim quæſo pulchritudinem DEI Patris cogitare ſatis poteſt? Quis ſpecioſum illum formâ præ filiis hominum ſatis demirari? Quis Spiritus ſancti lætam flammulam, omnia viuificantem ſatis amare poterit? Pulchritudo Sapientiæ in Angelis ſplendor eſt, in Aſtris fulgor, in Cælis candor, in Aëre lux, in Terra viriditas, in Aqua limpiditas, in Floribus color, in Animalibus proportio, in Homine decor & figura, in Anima ratio, in Fidelibus fides. Quis ergò ſibi hanc non eligeret ſponſam, niſi ſtultiſſimus omnium? quis non caperetur huius pulchritudine? Quocumque te vertis, faciem tibi ſuam oſtendit, ſiue cæleſtia, ſiue terreſtria contemplere. At verò internam rerum pulchritudinem & formam intueri: hoc demum Sapientiæ cubiculum eſt, hoc Sponſæ huius oſculum eſt intimum. Aperi igitur mihi ſoror mea, ſpecioſa mea, oſtende mihi faciem tuam genuinam, non externam duntaxat formam & pulchritudinem rerum, ſed internam & intimam; nec enim amas me, niſi cor tuum mihi aperias.

147 Eam ſine fraude percepi, ſine inuidia communico, diuitiasq; eius non abſcondo.	Sap. 7. Verſ. 13.	*Hanc & ſine fictione didici, & & ſine inuidia communico; & honeſtatem illius non abſcondo.*	147 1. Reg. 13.

Sine fictione didici] Sine fruſtratione; aut non malè: non enim fuit fruſtratus Sapiẽs ſuâ opinione, quã de SAPIENTIA habuit, quia Doctrinam

eius veram, vtilem fructuosamque est expertus. *Sine inuidia communico*] Vide vers. 207.

Nunc de sese,
sic inquit
SAPIENTIA.

Sap. 9, 9. 148 IEHOVAH possedit me principio viæ suæ, ante opera sua ex eo tempore. | Prou. 8. Vers. 22. | *& DOMINVS possedit ME, & in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio.* 148

DOMINVS *possedit* ME] Hoc est, acquisiuit siue genuit me. Verbum *Canah*; quod acquirere significat, pro possidere seu gignere ponitur Gen. 4, 1. Possedi virum à IEHOVAH. Contra veritatem nonnulli legunt, *creauit me. In initio viarum suarum*] Viæ, (hoc est, Esse DOMINI) æternæ Æterni ab æterno; æterna igitur est SAPIENTIA eius. Initium, æternitas ipsa. Dicas mihi (calumniator) initium viarum DEI, dicam tibi initium SAPIENTIÆ eius. Non ergò (vt patet ex toto contextu) SAPIENTIA creatura est, sed creaturæ omnis creatrix.

Eccles. 24, 14. 149 & Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam Terra fieret. | Vers. 23. | *A seculo & principatum habui, à principio, ante Terram.* 149

Ab æterno] Apage sis, diabole, SAPIENTIÆ DEI æternitatem malitiosè negans. Increpet te IEHOVAH. *Principatum habui*] Æqualem cum DEO potestatem habui, antequam Mundus crearetur. *Nasac* enim (quod hic legitur) Hebræis *dominari* significat. Vide Sap. 11, v. 18. & seqq.

150 Nondum erant Abyssi, & EGO iam & concepta eram, necdum fontes Aquarum eruperant. | Vers. 24. | *Quum nondum essent vorágines, formata sum; quum nondum essent fontes abundantes Aquis.* 150

Concepta eram] A quo? à solo DEO. Aliud enim, præter DEVM, erat nihil. Vbinam? In vtero vel sinu Diuinitatis inperscrutabili. Psal. 110, 3. ex vtero ante luciferum genui te. Terra, noli nimis altum sapere, sed siste gradum, ne percontantem opprimat Maiestas.

151 Necdum & montes graui mole constiterant, ante colles & EGO parturiebar. | Vers. 25. | *Antequam montes fundati essent, ante colles formata sum.* 151

Montes graui, &c.] Ad verbum, immersi essent Aquis, & in Terram defixi

fixi seu collocat. *Parturiebar*] Conceptione vt Diuina concepta, ita & partu enixa seu genita, nobis imperceptibili, quare & inenarrando; Diuinitus genita. Ensoph, infinitudo, abyssus, nox, insipienter percontanti; Lux, Sol, fideli, simplicem SS.* Scripturæ veritatem sapienter credenti. Credunt thechnographi & artifices cuiuis in sua arte perito: Acquieuerunt Pythagorei in suo *αὐτὸς ἔφα*, *ipse dixit*: *Meckablim*, h.e. Cabalistæ in suo *emoru Hachamim*, dixerunt Sapientes: sequere tu, qui Christianum te profiteris, Christianorum *πίστευσον*, crede: cui? illi, in quem credis. Conceptum & genitum à DEO, nonne DEI filius iure esse ac dici meretur? Quidni?

152 Nondum fecerat Terram, & plateas, & summitatem puluerum Orbis. | Vers. 26. | *Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terræ.* 152

Et plateas] Et quæ extra sunt. Per id intelligitur portio Terræ habitabilis, quæ extra aquam apparet, quam mox summitatem siue caput *puluerum Orbis*, appellat: ac si diceret, nondum discooperuerat faciem Terræ, necdum fecerat eam habitabilem.

153 Quando pręparabat Cælos, illic eram: quando describebat circulum in superficie Abyssi: | Vers. 27. | *Quando præparabat Cælos, aderam: quando certa lege & gyro vallabat Abyssos:* 153

Certa Lege, &c.] Cum disponeret Centrum Terræ, quod est purissimum in medio eius, & redigeret Abyssum, hoc est, Aquam & Terram, in figuram sphæricam aut circularem, hoc est, globum Mundi inferiorem constitueret, certam ei indidit ELOHIM Creator Legem atque præscripsit, quam prætergredi, citra ipsius voluntatem, nec audet, nec potest. SAPIENTIÆ IEHOVÆ immensæ infinitæque Patientiæ argumentum luculentissimum. Nota: Terram purissimam reperiri in centro Terræ, vox est vsitata Philosophis vtrisque, hoc est, tam cæcutientibus & claudicantibus, quàm videntibus, necnon via Regia incedentibus, SAPIENTIÆ veræ Doctrinæ filiis. CENTRVM Terræ Physicum, vbi sit, miseri isti ignorant monoculi; valeat istorum imaginatio. Cupis realiter discere? dicam. Adi Vulcanum; is ex quouis corpore terreno, obstetricante Neptuni limpidissima manu, centrum eius candidissimum PhysicoChemicè manifestando, ad sensus omnes tibi demonstrabit: *videbis illud*; *tanges*; *gustabis*; *audies*; *olfacies*. Visne quid amplius? Philosophus me intelliget; non sophista. Magnum hoc quod dixi. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam.

154 Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes Aquarum: | Vers. 28. | *Quando firmabat Cælos desuper, quando roborabat fontes Abyssi.* 154

Spiritu aethereus confirmatio coelum aethereum Spiritum

Æthera firmabat sursum] Quando Spiritum æthereum, hoc est, Cælum, Gen. 1. 1. Creatum, firmabat, FIRMAMENTVMQVE VERBO suo solidando sic constitueret, Gen. 1. 6. De Cælo, quid sit, consule tertiam Amphitheatri huius partem, Quæst. 5. & vers. 261. Euanescant igitur vanitates sciolorum quorundam, fabulantium totam totius machinæ Mundanæ NATVRAM, nostris temporibus non esse tam vegetam, sanam, incolumem atque valentem, vt erat ætate maiorum aut patrum nostrorum: Cælum cadendo demisisse se ad miliaria 8000: Solem, Lunam, Stellas multum amisisse de lumine pristino suo: Herbas, flores, fructus, &c. Animalia terrestria, Aquatica & volatilia, hodie non esse tantæ virtutis, efficaciæ aut operationis, quantæ annis abhinc centum, vel mille: imò Naturam adhuc de die in diem totaliter senio debilitari, viribusq; ob nostra peccata, frangi: Magnum verbum, si esset verum. Si intelligeretis, Domini mei, NATVRÆ NATVRAM, hoc est, quid sit, quod eius Esse, quæ, quanta & qualis Lex eius, à quo indita Creaturæ, in quem vsum, aliter loqueremini. Ad Cælum quod attinet, dicatis mihi quæso, obseruastis vnquam circumferentiam firmatam circulariter cecidisse ad centrum? Nonne legitis, VERBO DOMINI *Cæli firmati sunt: & spiritu oris eius, omnis virtus eorum.* Psal. *33. 6. Et, fiat Firmamentum: vocauitq;* DEVS *firmamentum, cælum*, Gen. 1. 8. Si cecidisset; quale esset firmamentum? egregium, scilicet. Hæcce tam præclara VERBO DOMINI cælorum firmatio! ô sciolos! Dixit præterea DEVS, fiant luminaria in firmamento Cæli, & diuidant diem ac noctem: & sint in signa & tempora, & dies & annos: vt luceant, & illuminent terram. Et factum est ita: Fecitq; DEVS duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei: & luminare minus, vt præesset nocti: & stellas. Ibid. vers. 14. seqq. Nonne hæc, virtus Cælorum, Spiritu oris IEHOVÆ firmata? Quis mente sanus negabit, Solem, Lunam, Stellas, diuidere diem ac noctem, esse in signa & tempora; dies & annos; lucere & illuminare terram, præesse diei ac nocti, tam benè etiamnum hodiè, ac ante annos mille? Vbi res ipsa loquitur, quid opus est probatione prolixiore? Vox DEI; GERMINET TERRA herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram: PRODVCANT Aquæ reptile Animæ viuentis, & volatile super Terram sub firmamento Cæli: PRODVCAT Terra animam viuentem in genere suo, iumenta & reptilia, & bestias Terræ secundum species suas: Vox, inquam, DEI hæc Genes. 1. impleta; PRODVCTA, Benedictione Diuina, CRESCITE & MVLTIPLICAMINI, animata roborataque, creuerunt & multiplicata sunt, ab vsque initio Mundi: crescunt & multiplicantur, hodierno die: crescent (vigore LEGIS semel pro semper Diuinitus inditæ) & multiplicabuntur, vsque ad Mundi totius, per IGNEM, renouationem. VERBVM DOMINI manet in æternum, Esaiæ cap. 40, vers. 8. Sic erit VERBVM meum, inquit IEHOVAH, Esaiæ cap. 55. vers. 11. quod egreditur de ore meo: non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. Wechst derentwegen heutiges Tages noch gleich also gut Graß / als vor tausendt Jahren. Dic quæso quid hoc? Cælum sedes mea, Terra autem scabellum pedum meorum, Esa. cap. 66. v. 1.

Matth. 5.

Matth.5,35. Actor.7.49. JOVIS OMNIA PLENA. Ora IEHOVAM, vt tibi à consiliis. Nihil, bone soci, te iuuat locus, quem obiicis, Pauli ad Rom. 8, 22. Fit ibidem mentio duntaxat ingemiscentiæ Creaturæ; non defectus Naturæ. O BENEDICTA VIRIDITAS, FACIENS RES CVNCTAS GERMINARE. Contemplare VIRIDITATEM, figuris Amphitheatri huius prima, secunda, & tertia, reperies tu TheoSophe, RVAH ELOHIM: Cabalista, LINEAM VIRIDEM, GIRANTEM VNIVERSVM: Mage, NATVRAM: PhysicoChemista, LEONEM VIRIDEM; DVENEGH VIRIDE; ADROP; ESSENTIAM QVINTAM. Sat. Quis enim reuocante & receptui canente Harpocrate, properaret frangere Cæleste Taciturnitatis sigillum? Vnicum addam singulare, Obseruationibus aut Demonstrationibus Mathematicis vestris respondens: Terræ globus potuit accrescere, virtute centri sui viuidi Motusque perpetui vegetatiua, propinquiorque fieri Cælo, crescendo; non Cælum Terræ, cadendo. Sed de his in præsentia satis. Doctrinam hanc loco reseruo commodiori.

155 Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent litus suum: quando describebat fundamenta Terræ: | Vers.29. | *Quando circumdabat* ☞ *mari terminum suum, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ,* 155

Mari terminum] Vnius DEI decretum causa est, cur se intra suos certosque limites aut terminos mare contineat, in iis ludat, fluat, refluatque. Quod Psal. 104,9. & Iob.26, 10. confirmatur. Hoc perpetuum suæ Potentiæ ac Bonitatis erga nos testimonium miraculosum proponit nobis DOMINVS: aliter enim futurum erat, vt vniuersam Terram iterum & statim operirent aquæ. Animo igitur grato ouantes exclamemus: Misericordiæ DEI Omnipotentis est, quod non absorpti sumus.

156 Cum EO ☞ ERAM cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ☞ ludēs coram EO omni tēpore. | Vers.30. | *ERAM apud EVM veluti alumnus, & eram in lætitiis quotidie, & ludo coram illo omni tempore:* 156

ERAM] EHIEH. Notandum: Exod.3, 14. dixit DEVS ad Mosch: EHIEH ESER EHIEH, ERO QVI ERO. *Dixit præterea, sic dices filiis Israël:* EHIEH, ERO, *misit me ad vos.* LXX[a] & vulgata editio hoc in præsenti transtulerunt: SVM QVI SVM, pro, ERO QVI ERO. Frequens enim est Hebræis futurum pro præsenti poni. Scribunt autem Hebræi; istâ locutione æternitatem significari: asseruntque ea innui summam, omnimodam & sempiternam DEI stabilitatem, qui semper fuit, est & erit. DEVS solus dicere potest: SVM & ERO. Nam omnia tempora, cum de DEO loquimur, confunduntur. Nomen hoc DEI Græcè expressit Iohannes Apocal.1.4. dicens: ἀπὸ τοῦ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, ὁ ἐρχόμενος, i.e. ab eo QVI EST, & QVI

ERAT, & QVI ERIT. Sic quoque in Oratione Dominica: *Pater noster*, QVI ES *in cœlis*. Ita alibi SAPIENTIA incarnata, IHSVH CHRISTVS, EGO SVM, *Via, Veritas & Vita*. Et, *Antequam Abraham*, ERAM EGO. Cabalisticum hoc, haud spernendum, suo, DEO volente, fusius tractabitur loco, in Amphitheatro SAPIENTIÆ Æternæ, solius veræ, &c. explicato, in expositione nominis DEI, EHIEH, figurâ primâ. Desiste, nunc, calumniator, à pernitiosissimis deliriis tuis, negans SAPIENTIÆ (quæ in tempore incarnata) tam Diuinitatem, quàm æternitatem. ERAM, EHIEH, id est, DEVS, DEI SAPIENTIA, cuncta componens. Notandum: Quæ hîc sapiens noster de SAPIENTIA, eadem Iohan. cap. 1. de VERBO. VERBVM, igitur, caro factum, & SAPIENTIA DEI in seculo incarnata, IDEM, DEVS, DEI FILIVS, ERAT, EST, ERIT, ab æterno in æternum. Quid, impie, dicis ad hoc? Quicquid est, ante Mundum creatum, DEVS est: SAPIENTIA est, ante Mundum creatum, ergô SAPIENTIA est DEVS. Hinc Iohannes Euangelista, cum ex Sapiente didicisset, VERBVM in Principio iam tum fuisse, statim infert, fuisse apud DEVM, qui solus est antè Principium. Et quia, quicquid est antè Principium, necessariò DEVS est, rectè infert etiam, DEVM ipsum esse VERBVM: ne quis duos DEOS suspicaretur. Initium siuè Principium creationis, excludit omne prius Creatum. Est enim creati, Principium. DEVS autem, cuius est VERBVM, VERBVM suum, (per quod in Principio creauit omnia) non creauit, alioquin non fuisset antè Principium. Quid igitur? ex seipso genuit DEVS DEVM de DEO, æternum ab æterno: nihil enim iam cogitari potest aliud. Esset & euanescat, nunc, redeatq; in nihilum, quæ fuit antè nihil, fanatica, hæretica, blasphema pestilentissimaq; vox Arianorum hæc: Fuit aliquando (scil. tempus, siuè æternitas, aut quicquid Arius subintelligere vel volet vel poterit) quo (filius DEI) nondum erat. Adamantinum hoc, contra Antitrinitarios omnes, ex Libro Naturæ, Macro- & Micro-Cosmicè, desumtū: CREATOREM TRIVNVM IGNIS, omnia sublunaria probantis & iudicantis, DEI Professoris physici in hoc Mundo inuictissimi, doctrina tibi ostendit; Physico Chemicè explicando Librum Naturæ magnum; ita, vt CREATVRAM triunam sentias vniuersaliter & particulariter continere, repræsentare, docere ELOHIM (qui in Principio creauit Cælum & Terram, &c. Gen. 1.) TRIVNVM. Deinde: CORPVS, SPIRITVS, ANIMA, ex quibus constat HOMO, similitudinem satis exprimunt Diuinam triunam, ad quam Homo triunus factus. Inter similitudinem & Imaginem distinguo. SVMMA: TRIVNA OMNIA; quia á TRIVNO facta. Vox DEI mirabilis, in Natura per Creaturam, hæc. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam, propos. 1. distinct. 7. *Delectabar*] Delectabatur & delectatur vicissim IEHOVAH EA, hoc est, filio; cui IPSE (HV, id est, IDEM, IPSE; quod inter nomina DEI recenset Capnio lib. 2. de verbo Mirifico, cap. 16.) ab æterno in æternum in delitiis. De hac incarnata extat Patris testimonium, Matth. 17. 5. HIC EST *Filius meus dilectus; in quo mihi benè complacui; ipsum audite*. Audiamus igitur DEI Filium, quid (voluntate & mandato Patris, qui nostri caussa misit eum) dicat de seipso in verbo suo Biblicè, Macro ac Micro Cosmicè scripto; non Arium, non Swer-

[Handwritten marginal note: Ignis qu[illegible] naturæ [illegible] singula [illegible] necessario Deu[illegible] trinunum et creatorem, [illegible] metaphora]

meros,diaboli squamas. Si ergô SAPIENTIA antè secula; si Filius DEI; si Patri Mundum creanti præstò fuit; si & nunc societate hominum delectatur, & manet in æternum; quis religione sanus dubitet illam æternam esse & pronuntiare? *Ludens*] Ludo (ab æterno) Diuino; quare ineffabili & inenarrando. Quid dicam? In Diuinis humana fragilitas ignorantia atque nox est: imò,merum NIHIL. Habeat ergò locum Christianorum illud,CREDE; Cui? ei; in quem credis. Credendo subiugaris DEO; subiugatus, times DEVM; quem timens, rectè viuis; rectè viuendo,cor mundas; mundo corde,quod credis,videbis.

157 Ludo in orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum. | Vers. 31. | *☞ Ludens in orbe Terrarum: & delitiæ meæ ☞ esse cum filiis hominum.* 157

Ludens in orbe,&c.] Voce suâ mirificâ,(quemadmodum quarta Amphitheatri huius figura annotatum) mirificisq; operationibus, Macro & MicroCosmicè: varia virtute & efficacia, Donis ac Bonis, tam Spiritualibus quàm corporalibus,Seipsam,& Patris Infiniti Omnipotentiã Bonitatemque inexhaustã, innumerabiliter nobis exponēs: mirabiliter dicendo atq; docēdo in Libris Naturæ,SS.* Scripturæ,Mentibusq; nostris pœnitentialiter lotis atq; mundatis. Ipsa ludit quoq; in orbe Terrarũ; quia regit, seruat,terret, consolatur, viuificat, adfert vitam æternam, defendit aduersus Sathanam & portas inferni. *Esse cùm filiis hominum*] Adeo etiam,vt illa ipsa in plenitudine temporis facta sit homo,habitârit & versata sit inter homines corporaliter: atque ita suam erga homines beneuolentiam declarauit. Quid dicam? Gaudio & admiratione magnitudinis miraculi perfusus,obmutesco. Obseruandum: Filium DEI, propter immensum & ineffabilem suum erga genus humanum amorem, incarnandum fuisse, etiamsi peccatum non introiuisset in Mundum, Alexander de Ales, Iohannes Scotus cum aliis Scholasticis Theologis affirmauerunt; de amore SAPIENTIÆ Diuinæ erga Hominem, ad imaginem & similitudinem DEI formatam, tam benè sperantes. Thomas de Aquino,etsi diuersum sentit, nihil tamen certi se habere satis confitetur, cum dicit, hoc se solum scire, quod oblatus sit, quia voluit. Quinetiam Gabriel Biel inter recentiores Sententiarios facilè dexterrimus, clarè dicit, hac de re probabiliter in vtramque partem disputari,donec altera reueletur. Iudicet de hoc Ecclesia. Denique, sanctas hominum mentes (confirmauit experientia crebra) sic SAPIENTIA Æterna inter delitias habet,vt eas in seipsam transformet; ita,vt Homo mentaliter migrat in consortium & sanctuarium Angelorum DEI bonorum; imò,in DEVM (etiam in hac vita) ipsum, & DEVS habitet in homine; sedens Rex in throno suo Microcosmico, triuno,renato, verè catholico. Vide vers.132. O Diuinissimum in DEVM transitum hunc! Qui fit, non nisi reiectione Binarii. Phy Diabolo,qui dissensionem aut dissimilitudinem introduxit DEI & Hominis voluntatem. *Hoc* VNVM (DEVS) quod nunquam à se discordauit, vult VNVM; estque omnibus binis dissentientibus contrarium: Vtque me ad Monadis simplicitatem plenariè perducat, dies noctesque Christianâ humilitate suspiro, inuoco, oro,

ploro. Nec fruſtra. Mentirer, ſi negarem aliquid Numinis Diuini (abſit tamen glorier) mihi vel vigilanti, vel dormienti, aliquando non adfuiſſe aut adeſſe, modò ipſe Theoſophicè voluerim. Hallelujáh. Reductio ad Monadis Simplicitatem (de qua in ſecunda Amphitheatri huius figura) eſt Methodus ſiue via, quâ debeat ac poſſet Homo regenerari; in integrũ reſtitui; ad Devm, à quo diſſenſione propria defecit, Diuinitus reuerti; fieri nouus homo; coniungi, illuminari, atque vniri Deo, & quaſi Deificari. Sumus enim ſecundum Animam adeò Diuinitatis capaces, vt ipſas etiam Angelicas mentes liceat præteruolare, & vnum cum Deo fieri. Hoc redire ab omni diſſidente, hoc eſt, Binario, in vnvm, Theoſophicè poteſt atque oportet fieri amiſſione tantum eius, quod vni contrarium non eſt: alioquin non poteſt. Si ſapis, Regenerationem Lapidis Philm. Catholici harmonicè inde diſces: comperiesque in veritate harmoniā mirandam Macro & Microcoſmi regeneratoriam, Sapientiæ ductu, PhyſicoChemicè laborando. Hæc Theologia triuna, Biblica, Macro & MicroCoſmica, Catholica plusquamperfecta. Hîc & ſic ſtudeat omnis homo: intelliget Biblicè, Macro & Microcoſmicè, SS.^m^ Scripturā; cognoſcet Naturam & ſemetipſum; agnoſcet Devm, vt Creatorem, Redemptorem, Sanctificatorem: (omnia in omnibvs) quem agnoſcere, & notum imitari, Sapientia. Et ſic homo in thronum ſuum reponitur, qui eſt ipſa Mens, à qua Homo Devs dicitur, iuxta Oraculum, Dixi, *Dii eſtis, & filii Excelſi omnes*. Pſal. 82, 6. Hoc veriſſimè verum eſt. Sunt quidam Theoſophiſtæ, naſutuli, mundani immundi, locutulei, orationis huius noſtræ vim aut nucleum conſequi neſcientes, & propterea calumniantes: nec mirum; carent enim Sapientiæ Spiritus illuminatione; cuius ipſi Doctrinæ medullā (diaboli obſeſſione ſpirituali excæcati & impediti) nec percipere neve deguſtare queunt. Sit iſtis reſpōſionis loco D. Pauli 1. Corinth. 1. hoc: ſcriptum eſt, *Perdam Sapientiam ſapientum, & prudentiam prudentium reprobabo.* Vbi ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi diſputatores ſeculi huius? nonne ſtultam fecit Devs Sapientiam huius mundi? Quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus; & quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Quæ ſtulta ſunt mundi, elegit Devs, vt confundat Sapientes: & Infirma mundi elegit Devs, vt confundat fortia; & Ignobilia & contemptibilia mundi elegit Devs, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt, deſtrueret: vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius. Hæc eſt Theoſophia vera, germana, triuna, efficax, quæ olim & Philoſophorum ſupercilia, & Principum inuicta ſceptra veritati ſubegit, hodieque ſubigere potens eſt: de qua caro iudicare nequit. Verum, cum nuſquam in ſacris legamus, Chriſtum (quamuis multa eius ſint annotata miracula) ex ſtulto feciſſe ſapientem, **Warumb ſolte ich mich dann deſſen vnderſtehen?**

158	Ego (חכמות Hhochmach) Sapientia habito in Conſilio, & eruditis interſum cogitationibus.	Ibidem Verſ. 12.	*Ego (חכמות) Chochmach) Sapientia habito in aſtutia: & ſcientia cogitationum inuenio.*	158

Eruditis interſum cogitationibus.] Nō cogitationibus aut ſermonibus ſcurrilibus,

rilibus, obſcœnis, impiis, blaſphemis, turpibus, ſtultiloquio, aut ſcurrilitati, qui ad rem non pertinet, Epheſ. 5, 4. nec verbis maledicis, rabiosè ac ſcabiosè in proximū debacchantibus. Sapientiam qui quærit veram, hæc fugiat, ſitque ab iis prorſus alienus. Iacet, inquit, pia mente, doctus Eraſmus, in ſepulchro pectoris putre cadauer, vnde eiuſmodi exhalant fœtores, & proximum quemq; inficiunt. Nihil ſpirant de Sophiæ Cæleſtis balſamo. Piorum corpora templa ſunt beneolentia & benedocentia Spiritus SAPIENTIÆ ſancti; impiorum, ſepulchra cadauerum. Neque vllum corpus mortuum tam eſt deſtitutum anima, quam mortua eſt anima relicta à DEO; cuius ſignatura, phy, tanti fœtores. Neq; vllum corporeum cadauer ſic obolet naribus hominum, vt fœtor animæ ſepultæ iam quatriduum offendit nares Diuinos omniumq; Cælitum, hoc eſt, Spirituum bonorum. Viua verba DEI loqueretur lingua, ſi illic adeſſet vita, DEVS. TERNARIVM, reiectione Binarii, per Quaternarium, vt eſt ſecunda Amphitheatri huius figura, ad Monadis ſimplicitatem, in nomine SAPIENTIÆ manifeſtatæ in carne, hoc eſt, IHSVH CHRISTI crucifixi, pro viribus Diuinitus tibi conceſſis, Theo-Sophicè reducere ſtude; ſiq; ſic corpus, Spiritus & Anima tua (tu totus) congregata fuerint in nomine IHSVH; iam de SAPIENTIA Chriſtiano ieiunio in Oratorio meditare; ſoliloquia in ſpiritu & veritate religiosè exerce; tuis profecto, HHOCHMA-EL (quod de Hebræo DEI SAPIENTIAM ſonat) interetit cogitationibus, orationibus, ſoliloquiis, meditationibus; mundum in te creabit & conſeruabit cor; Spiritum innouabit rectum in viſceribus tuis; Sanctos, ſapientes & artificioſos, in te inueniet cogitatus; prudentiæ ſpiritu te replebit (Exod. 28. 3. θεοπνευστικῶς, hoc eſt, Diuinitus inſpirando, te inſtituet deducetque in veritatem Agnitionis, Cognitionis, Cognationis, Vnionis atque Fruitionis (quemadmodum habet operis huius inſcriptio) IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, necnon TVI IPSIVS; erisque DEO optimo id, quod homini bono ſua eſt manus: me iuuat eſſe DEO, quod iubet eſſe DEVS. SVMMA: Theoſophicè (Crede, Viue, Ora, & Labora, certò certius, quæ dixi, vt alii, ſic & tu experieris. Qui autem hæſitat fide, non æſtimet ſe quicquam impetraturum à DEO, atteſtante Iacobo, in ſua Canonica prima, c. 1. v. 6. & 7. Quemadmodum contra negantem Principia non eſt diſputandum, niſi de Principiis; ita carenti Fide, de nullo alio incumbit Orandum & Laborandum, niſi de Fide vera: vt, nimirum, Fides (quæ DEI Donum) Diuinitus ſibi inſpiretur, in ſe oriatur, augeatur ac conſeruetur. Qua habita, OMNIA tibi neceſſaria vtiliaque Theoſophicè impetrabis à DEO, proſpereque & Orando & Laborando tibi ſuccedent.

159 ☞ TIMOR DOMINI odit malum, arrogantiam, & ſuperbiam; & viam prauā, & os bilingue deteſtor.	Verſ. 13.	*TIMOR JEHOVÆ eſt odio habere malum, ſuperbiam & arrogantiam, & viam malam, & os loquens peruerſitates, odi.* 159

TIMOR DOMINI *odit malum*,&c.] Quare, quia DOMINVS, quem (vt DOMINVM) timet, BONVS: odit arrogantiam & superbiam; quia timet Maximum, Æternum, Terribilem, Fortem: odit viam prauam; quia timet omnia videntem, Zelotem, Iustum: os bilingue detestatur; quia timet Optimum, solum Sapientem, Veracem: & sic TIMOR DOMINI INITIVM SAPIENTIÆ, quod est, frui IEHOVAH Longanimi, Misericordi, multoq; Benignitate. Vide figuram Amphitheatri huius secundã. Hæc nostra ad Archetypi exemplar, ad cuius imaginem & similitudinem (Gen. 2.) sumus formati, reformatio. Benè homini, qui timet DOMINVM. Huic enim credenti nihil impossibile, quia DOMINVS facit voluntatem timentium eum, Psalm. 145. 19.

160 Ego diligentes me diligo; & quærentes me inueniunt me.

Vers. 17.

Ego ☞ diligentes ME, diligo: & qui ☞ manè vigilant ad ME, inuenient ME. 160

Diligentes me, diligo] Lege talionis; qui amat, est dignus amari: Vide vers. 145. *Qui manè vigilant*] Quia primâ iuuentute, die ac noctu, tempore antelucano, priusquàm cubitu surgat, meditando in Lege mea triuna, videlicet Naturæ, SS[æ] Scripturæ & conscientiæ, vigilanter me quærit, me inueniet. vers. 28. sic Elcana cum vxoribus suis surrexerunt manè, & adorauerunt Dominum, 1. Reg. 1. 19.

161 Per semitas IVSTITIÆ deduco, in medio semitarum iudicii.

Vers. 20.

☞ In viis IVSTITIÆ ambulo, & in medio semitarum iudicii. 161

In viis IVSTITIÆ] Quam primum anima fidelis sibi desponsauit Sapientiam Diuinam, & illa mentem piam sibi copulauit cælesti matrimonio, ornat Sapientia sponsam suam amore Iustitiæ, & implet illam odio iniustitiæ, hoc est, iniuriarum in DEVM & proximum; donatq; animam illuminatam; iudicio dextro, recto, sincero, incorrupto, de omnibus, quibus aut DEI Gloria illustratur, aut salus proximi promouetur. In Iustitia enim & iudicio Gloria DEI & salus populi consistit.

Audiamus iterum
Sapientem.

162 ☞ DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, ☞ stabiliuit cælos PRVDENTIA.

Prou. 3. vers. 19.

IEHOVAH in SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos in INTELLIGENTIA. 162

DOMINVS SAPIENTIA *fundauit*, &c.] Quapropter, si rectè cupis institui de Mundi creatione; de Chao; de YAH primordiali, siuè Materia prima: de Mundi Anima, dicta Natura; de Medio, hoc est, Spiritu Æthereo, (qui cælum) duo extrema, Materiam puta & Formam; Corpus

ac Ani-

ac Animam, in globo sublunari (DEI nutu) copulante & vniente; de Cælo, hoc est, Spiritu æthereo, superius firmato, vnde Firmamentum: de Principiis, Elementis, eorumque Fructibus: de omnibus quæ à supremo Cælo ad infimum Terræ Centrum continentur: deque toto ornatu Macro ac Microcosmi: (quod Cabalistis est Opus de Beresith, hoc est, SAPIENTIA NATVRÆ,) si cupis, inquam, in Beresith, (vt certò scias, non opineris) erudiri, instituí ac informari; SAPIENTIAM IEHOVÆ (DEI VERBVM, per quod omnia facta sunt; & sine eo factum est nihil, quod factum est, Ioh. 1, 3.) iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Theosophicè adito; hanc audi, vide, obserua in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, & Mente tua Diuinitus illuminata, mirabiliter docentem; inuenies eam solam & vnicam præceptricem veracem, teque ducentem in veritatem Naturalem, hyperphysicam atque Diuinam; OMNEM. Tu Christiano-Cabalista, Physico-Mage, & Physico-Chemista, Orando & Laborando (quemadmodum docet Amphitheatrum hoc) sapienter ingrediendo per quinquaginta Intelligentiæ portas, circa quas studia tantopere desudant Cabalistarum, Diuinitus à Mosah DEI seruo receptas, & Gen. 1. ordine miro annotatas, olei Spiritus sancti vnctione imbutus, ascendes (veluti per scalam Iacob) ad Opus de MERCAVA, quod est, SAPIENTIA Diuinitatis, de sublimioribus contemplationibus, scientia verè spiritualis; vt fruaris DEO Paterno, Fraterno atq; Amico, quod est Sabbathum Sabbathorum, Iobel vltimus, æternus. Hæc via ad LAPIDEM (quem anxii multi sinistrè quæsiuerunt, & adhuc quærunt) inueniendum Philosophorum Regia, eaque Catholica, à IEHOVAH Saturninè collocatum in Centrum Mundi. Cæteræ, ambages Labyrintheæ, omnes. Tu, qui scis SAL SATVRNI Catholicon, cuius mysterium in Denario Philosophicè fulgens, sile. Dandum est fœnum boui, psittaco saccharum tantum. ô stulti & impii, qui posthabentes vnctionem Spiritus sancti, laboratis à perfidis nonnullis Ethnicorum Philosophis (spiritibus malignis, errorumque magistris) discere ea, quæ à SAPIENTIA Æterna, in seculo incarnata, sola vera, Spiritus sancti afflatu in verbis ipsis sancto, ingressi, (ductu manu DEI) in vosmetipsos, suscipere possetis, cognoscereque deberetis. SAPIENTIA IEHOVÆ vnica & sola nos sapienter docere debet, potest ac vult in Libro suo triuno, videlicet, SS.ª Scriptura, Natura, & speculo Mentis tuæ. Vide vers. 160. *Stabiliuit Cælos*] Id est, Spiritum æthereum, qui Cælum est & dicitur, firmauit. Hinc Firmamentum, Gen. 1. VERBO DOMINI Cæli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Psal. 33, 6. Vide vers. 161. & figuram Amphitheatri huius tertiam. Quæst. quinta.

163 ☞ SAPIENTIA illius eruperunt ☞ Abyssi, & nubes rore concrescunt.	Vers. 20.	*In SCIENTIA eius abyssi ruperunt sese, & Cæli stillant rorem.* 163

Sapientia illius] Cuius? IEHOVÆ. Si DEI, qui æternus, cur non & illa æterna. *Abyssi*] Notanda hîc venit Doctrina insignis de ABYSSIS. Abyssus est rerum Naturalium, supernaturalium, Spiritualium, Diuina-

rum, Æternarum, & Infernalium, profundissima, abstrusissima, occultissima, imperscrutabilis & ineffabilis, CAVSA, Origo, Sedes, Fons, Recessus, producens effectus admirandos, nullo humanæ rationis accumine compræhensibilis. Est autem Abyssus Creationis, de qua Moses, Gen. 1. 2. Et tenebræ erant super faciem Abyssi: Est Abyssus Scripturæ sacræ, de qua Ezechiel cap. 47. Ecclesiastic. 1. 2. & 24. 8. Est Abyssus Prouidentiæ, de qua Psalmus 139. totus. Est Abyssus Omnipotentiæ & Sapientiæ Diuinæ, de qua Esaias cap. 40. Est Abyssus prædestinationis, de qua Diuus Paulus, Ephes. 1. 4. & Rom. 9. Est Abyssus Dilectionis, Redemptionis & meri Christi, de qua Ioh. 3. Rom. 5. Est Abyssus iudiciorum DEI, de qua Psalm. 36. 7. iudicia tua abyssus multa. Eccl. 38. Consilia eius in abysso. Est abyssus humanæ miseriæ & peccati, & praui cordis, Ier. 17. 9. Ezech. 26. 19. Est abyssus inferni, Apoc. 9. 1 & 2. Est denique abyssus vitæ & gaudii æterni, vbi omnia carent fine & termino. Ezech. 31. 4. Exaltauit illum abyssus, id est, infinita beatitudo & prosperitas. Ex his, quantum ad præsens institutum attinet, explicabimus tantum Abyssum Creationis & Prouidentiæ. Abyssus Creationis & rerum Naturalium, sunt Fontes, Origines, Thesauri, Scaturigines inuisibiles, purissimi, perpetui, Reconditissimi, in Elemenrorum purissimorum, simplicissimorum Centris: Terræ scilicet, Aquæ, Aëris & Firmamenti, in quibus occultissimis thesauris, seminatiæ rerum Rationes, conseruatrices specierum, perpetuò, vsque ad Mundi Resolutionem custodiuntur: vtpote, Animalium, Vegetabilium, Mineralium, fluminum, ventorum, tempestatum, serenitatum, temporum, ætatum, rerumque omnium, figuræ, proportio & habitus, quibus in hanc Mundi scenam visibilem, statis temporibus prodeunt; totius vitæ humanæ Rempublicam, totiusq; Naturæ cursum, fluxum & refluxum administraturæ. Hanc Abyssum naturalem vocat Orpheus Noctem, Tenebras, Nebulam, Dianam inconspicuam, à nemine mortalium visam, nudam scilicet, in hymno qui sic incipit, Νὺξ γένεσις πάντων. Abyssus Prouidētiæ est ordo Conciliorū Diuinorum abstrusissimus: totius Naturæ & humanæ vitæ administrator, qui tempora, ætates, mutationes, annos, menses, dies, horas, minuta. Rerum Naturaliū & humanarū actionum, officiorum, vocationum, studiorum, periculorum, calamitatum, afflictionum, Liberationum, vitæ & Mortis Humanæ est auctor, moderator & dispensator. Abyssus Sapientiæ delineatur lib. Sap. 7.

164 Quis ascendit in Cælum atque descendit? Quis continuit Spiritum in manibus suis? Quis colligauit Aquas quasi in vestimento? Quis suscitauit omnes terminos? ☞ Quod NOMEN EST EIVS, & quod NOMEN FILII eius sit, nosti?

Prou. 30 vers. 4.

QVIS ascendit in Cælum & descendit? QVIS collegit ventum in pugillis suis? QVIS cōgregauit Aquas in vestimento? QVIS stabiliuit omnes terminos Terræ? Quod Nomen eius, & quod NOMEN FILII eius, si nosti? 164

Quod

QVOD NOMEN EST, &c.) DE SAPIENTIA incarnata vaticinatur Sapiens: & de NOMINE ineffabili & admirabili IEHOVA. Quomodo ſapienter Nominibus DEI vti debeamus in Oratorio, docet nos Pſaltes, Pſalmo 18. 2 & 3. *Domine fortitudo mea, rupes mea, propugnaculum, liberator meus*, DEVS *meus, petra mea, protector meus, cornu ſalutis mea, refugium meum.* Et, Moſes Exod. 34. 6. DOMINE, DEVS noſter, Bone, Benigne, Miſericors, Clemens, Longanimis, multæ Miſericordiæ & Bonitatis. Nomen verò IHESVS eſt nomen ſupra omne nomen, in quo omne genu flectitur illorum, quæ ſunt in cælo & terra, & infra terram. HOC NOMEN omnium diuinorum miraculorum cauſſa effectrix eſt, ſi ritè Theo-Sophicè & Myſticè Mens ſit præparata fide & inuocatione. Huic fidei, quæ ſeſe coniunxit, copulauit, & rectè VNIVIT, cum Nomine IHSVH, cedunt omnes virtutes Cælorum, omnes vires terrenæ, omnis vis diabolica, omnia quæ ex regno peccati & diaboli, hominum corpora & animos infeſtant.

165 Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt: & fauum, qui dulcis eſt palato tuo:	Prou. 24 Verſ. 13.	*Comede (itaq;) fili mi* ☞ MEL, *quia bonum eſt, & fauum dulciſſimum gutturi tuo:* 165

Mel] Melle ſolo dies aliquot vixiſſe Democritum ægrotantem, quo cum caruiſſet, mortuum, ſcribit Athenæus: odore panis calidi, morti propinquum; vitam per triduum extraxiſſe, Diogenes Laërtius. Mellita SAPIENTIÆ Æternæ (quæ panis vitæ, Iohan. 6. 35.) doctrina, te, peccatorum morbo lethaliter decumbentem, cordis ore puri ac mundi piè comeſta, reficiet non tantùm, ſed & à morte præſeruabit æterna. Quemadmodum enim apiculæ ex rore & floribus mel conficiunt: ita ex Rore Cæleſti, Spirituali, Diuino, videlicet, SPIRITV SANCTO; & ex flore Mentis tuæ, hoc eſt, fide, amore, ſpe & inuocatione paratur mel Sapientiæ Diuinæ; cuius vel minimus guſtulus ab anima pia & fideli perceptus omnem totius mundi dulcedinem, delectationem & voluptatem ſuperat. Hinc Pſaltes, *Eloquia tua*, inquit, *ſunt mihi melle & fauo dulciora*: Pſal. 19. verſ. 11. & 119. 103. Tua, ô DOMINE, dulcedo, & mihi dulcia faciat amara omnia Mundi. Comede igitur MEL de PETRA, CHRISTO, vt Balſamo eius ſaluberrimo, corpore, Spiritu & Anima, à corruptione liberêris annihilatiua: (Deut. 32. 13.) cuius carentia, te mori ſinet. Latet in melle hoc ſuauiſſimo SAL SAPIENTIÆ, à ſapientibus ſapienter ſic nominatum. Mirum, certè, Diuinæ Benignitatis documentum, phraſin hanc ad noſtram vſque ætatem, permanſiſſe ſuperſtitem, etiam inter prophane philoſophantes; cum miſeri iſti homunciones (per DEVM) non intellexerint, quid dixerint. Secreta vis locutionis huius. Diſce fili.

166 ☞ Sic & DOCTRINA SAPIENTIÆ Animæ tuæ, quam cum inueneris, ☞ habebis in nouiſſimis ſpem, & ſpes tua non peribit.	Verſ. 14.	*Sic* ☞ *cognitio* SAPIENTIÆ *ſuauis erit animæ tuæ, ſi inueneris eam: & erit merces: & expectatio tua non excidetur.* 166

Sic & Doctrina, &c.] Eſt enim Flos Mellis Diuini; Mannaque Roris ſupercæleſtis: Mel in ore, Mel in corde IHSVH SAPIENTIA Patris facta caro, PETRA, 1. Corinth. 10, 4. ſupra quam ædificata Eccleſia, Matth. 16, 18. *Cognitio* SAPIENTIÆ, &c.] Cognitio SAPIENTIÆ veræ eſt LVX in Mente, diſpellens tenebras ignorantiæ, & omnes opiniones falſas ac incertas. Et hæc Cognitio differt ab opinione & incertis coniecturis, tanquam lux à tenebris, & corpus ab vmbra. DEVS, vt mentes noſtras illuminet, exorandus eſt. Caue, igitur, caue ne Lucem à tenebris petas, à ſpiritibus malis, qui ſunt apoſtatæ & mendaces. Caue, ne Lucem veram petas ab vmbra, hoc eſt, ab hominibus, vera Luce non illuminatis, qui propriâ ſapientiâ tument, & phantaſias ſpeculatiuas, atque ſomnia ſua tibi pro Sapientia obtrudunt & vendunt. *Habebis in nouiſſimis*, &c.] Vide infra verſ. 224.

Inſeratur hic figura quarti gradus.

IV. GRA-

IV.

GRADVS PROLOGETICVS QVARTVS EXPOSITVS.

168 IEHOVAH dat SAPIENTIAM, ex ore eius egreditur cognitio & Intelligentia.

Prou. 2. Vers. 6.

☞ DOMINVS *dat* SAPIENTIAM, *& ex ore Eius* PRVDENTIA *&* SCIENTIA. 168

Sapientia, Scientia & intelligētia Dona DEI sunt.

DOMINVS *dat*, &c.] Hinc D. Iacobus in sua Epistola cap. 1. vers. 5. *Si quis vestrum indiget* SAPIENTIA, *postulet à* DEO, *qui dat omnibus affluenter, & non improperat* (exprobrat,) *& dabitur ei. Postulet autem in fide, nihil hæsitans. Qui enim hæsitat, similis est fluctui Maris, qui à vento mouetur & circumfertur.* Non ergò æstimet homo ille, (summus ille sit, vel minimus, nobilis aut plebeius, Groß oder klein Hanß) quod accipiet aliquid (quicquam) à DOMINO. Vir duplex animo, est inconstans in omnibus viis suis. Vide verss. 216. 251. Si igitur, quod verum, IEHOVAH dat SAPIENTIAM, frustra innitimur prudentiæ nostræ soli, laborando arte aliqua humanitus eam addiscere. Liber, sine claue Spiritus sancti, non prodest quicquam. Rectè ergò I. C. Scaliger Exercit. 359, 1. inquit: *Nostra hæc in literarum studiis peregrinatio, sine superna luce, miserabilis quædam erratio est.* Apud IEHOVAM THEOSOPHICE, hoc est, Christiano-Cabalicè, Diuino-Magicè, & Physico-Chemicè; in Oratorio ac Laboratorio, Micro & Macrocosmicè, quærenda est: à DOMINO, qui eam inspirat atque largitur, impetranda. Donum DEI est. Vnde doctissimus Capnio (cuius ob Cabalisticæ exercitationis diuinam peritiam memoria sit sempiterna) lib. de verbo mirifico 1, cap. 7. Philosophiam (quæ à SAPIENTIÆ amore nomen habet) rectè definit, Spiraculum DEI, & Illustrationem Diuinam. Vt autem Sapientia vera Spiraculum DEI & Illustratio Diuina: ita sapientia mundi immundi (reuera stulta & insipiens) spiraculum diaboli, (qui, teste Apostolo, princeps mundi huius: *cuius ad exemplar totus componitur orbis*) & excæcatio mentis. Quare & stultitia coram DEO, hominibusque DEI Spiritu illustratis Ex Oceano SAPIENTIÆ, per Libri eius tertriunius Catholici siphones,

gratiæ diuinæ ductu, deriuandum est, in Paradysum mentis nostræ, veræ SAPIENTIÆ flumen; non ex putidis principis mundi huius immundi, squamarumque istius, per sophismatum errorumque canales, fœtidis lacunis. Ille, rerum Diuinarum & humanarum dat Scientiam veram & salutarem: hic, vitiosam, turgescentem, vulpecularem, sophisticam, sterilem & mundanam sapientiam immundam. Vide vers. 187.

168	Custodiet & rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	Vers. 7.	*Recondet rectis essentiam, scutum erit ambulantibus perfectè,*	168

Rectorum salutem] Fructus Diuinæ Sapientiæ sunt infiniti: Summus autem est animæ Salus; quæ diuinitus custodita, & tanquam thesaurus æternus reposita est iusto. Et, vt Hebræus textus innuit, ipsum esse rei, seu quod omnibus rebus dat esse, est thesaurus iusti: quod nihil aliud est nisi DEVS IPSE, qui est OMNIA in OMNIBVS. IEHOVA igitur IPSE Salus iusti: IPSE est clypeus iusti, aduersus tela diaboli, hominum inimicorum, aduersus malignas impressiones MacroCosmi. Hæc est vmbra Altissimi, & protectio Omnipotentis, aduersus horrores noctis, aduersus volantia tela interdiu, aduersus dæmonium meridianum, aduersus pestem ambulantem in tenebris. Psal. 91. Hæc mala omnia, non tangunt illos, qui ambulant in integritate; hoc est, in DEO IPSO, & filio eius IHSVH CHRISTO.

169	Vt custodiant semitas iudicii: & viam misericordium eius custodiet.	Vers. 8.	*Seruans semitas* IVSTITIÆ, *& & vias sanctorum custodiens.*	169
*	Tunc intelliges iustitiam & iudiciũ, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.	Vers. 9.	*Tunc intelliges Justitiam, & iudicium, & æquitatem, & omnem semitam bonam.*	*

Vias sanctorum custodiens] Egregius hic est Diuinæ Sapientiæ fructus. Fauore namque & gratia DEI custodiuntur pii, ne à Iustitiæ semitis aberrent. Sapientia Diuina est Lux perpetua, monstrans viam in tenebris, animum ab erroribus reuocans, à consiliis stultis liberans, à cogitationibus vanis cohercens. EGO te docebo, inquit SAPIENTIA, quæ sunt vtilia: Intellectum tibi dabo, & instruam te in viâ hac, quâ gradieris: firmabo super te oculos meos. Psal. 32, 8. O SAPIENTIA Æterna doce nos, æterna norma dirige nos, æterna regula informa nos:

Me DEVS *informa, quæ sit tua sancta voluntas,*
Morigerasque manus præsta gressusque sequaces:
Namque eris ecce DEVS *semper mihi, tramite recto*
Spiritus ille tuus diuinaque virgula ducat.

Vtno-

170 Vt notum omnibus esset, quoniā oportet ☞ præuenire SOLEM ad BENEDICTIONEM TVAM, & ☞ ad Orientē LVCIS TE adorare.

Sap. 16. Vers. 18.

Quo notum esset, Solem ad gratias tibi agendas præueneniendum esse, atque te sub lucis ortum saluandum. 170

Præuenire Solem] Anteuertere Solem; oculum (iuxta Hermetem) non tantum visibilem illum, hoc est, lumen in Firmamento maius, verum quoque DIVINVM: & ad ortum lucis eius, in nobis, tibi, IEHOVAH, obuiam procedere, occurrere, te adire, cōuenire, supplicationibus, 1. Timoth. 2, 2.) orationibus, postulationibus: & gratiarum actionibus (siquidem gratiarum actio est ad plus dandum inuitatio) ad benedictionis tuæ radios, tam mentibus quàm actionibus laboribusvè nostris, benignè influendos, locoque ac tēpore opportunis, te præuenire: aut, super negotiis omnibus Theosophicè te consulere, tecumque agere. Hinc Prouerb. 19, 11. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius. NOTA: Quemadmodum Manna cibus populi Iudaici, in deserto, antè Solis ortum colligendū erat, ne radiis Solis liquefactum difflueret: ita Diuinæ Sapientiæ Manna, matutinarum precum vasculis colligendum: &, vigilandum est manè ad fores SAPIENTIÆ. Sol noster, qui in nobis est, præueniat Solem MacroCosmicum: oriaturque citius Cæli interni Micro, quàm externi MacroCosmi. Nam vigiles ætherii, qui sunt vehicula Lucis & Sapiētiæ, adsunt simul depulsuri tenebras interiores. Solem in nobis exorientem describit Canticum: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Non immerito Psal. 78, 25. manna vocatur panis Angelorum. Manna siquidem supernaturaliter generatū per Sapientiam Diuinā, Diuinæ Sapientiæ fructus est. Igitur Sapientia, quæ ex ore DEI procedit, est verus panis Angelorum, quo ipsi aluntur suauiter. Et quia Iesus Christus, verbum Patris est, & Sapientia Patris: igitur verum manna est Christianorum credētium. Hoc, iugi corde, animo peruigili est suscipiendum; antequam mens nostra, afflictionibus quassetur & diffluat curis, quas singuli secum vehunt dies nostri. *Ad orientem Lucis*] hoc est, summo manè, in crepusculo matutino, (nam benè consurgit diluculo, qui quærit bona. Prou. 11, 27.) sub exortum Solis, in aurora, quæ grata Musis, & verè aurea hora, non duntaxat diei naturalis, sed & ætatis tuæ, piæ deuotionis, conceptuum mentis bonorum, &c. confestim, cum tale quid in te exoritur, (qui exortus in schola Cabalæorum Aurora dicitur) quando impulsu Spiritus boni bonum in te sentis motum, dum cor inflammatur, dilatatur ac gliscit, ad opus tale perficiendum; tunc micro & macrocosmicè ingredere Oratorium, & Ora, meditare, soliloquia Theosophicè exerce Christiana: (scias iam tibi fauere & inseruire Tempus, Locum, Cælum, Sidera, Genium, Cælestis exercitus militiam, DEVM, hoc est, OMNIA:) audi, vide, obserua, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quidnam IEHOVAH, in TEIPSO, in NATVRA, in SS^a. SCRIPTVRA, suggerit respondetq; tibi, Ingredere quoq; Laboratorium, secundumq; Cabalisticam, i.e. Receptoriā institutionem prędictam Diuinā, verè Sapientibus antiquitus vsitatū, *Sapienter Labora*: Sic DEVS dabit sine mora.

Exercitia hæc, quando Spiritus ſancti vel boni ſtimulum ſentis, noli differre: Nam *fronte capillata, quæ poſt occaſio calua*. Omnia enim, Solomone & Experientia teſtibus, tempus habent ſuum. Quapropter, quando & quô Fata trahunt, obœdienter ſequendo, eundum. Hodie, ſuadet Pſalmographus Regius, cùm audieritis vocem IEHOVÆ, nolite fieri ſicut mulus & equus; quibus non eſt intellectus. Pſalm. 32. verſ. 9. Inuoca igitur DEVM, ſole (macro & microcoſmicè) oriente, non occidente. Vide verſ. 96.

171 Tu (DOMINE) es, & qui liberas ab omni malo. | Sap. 16. Verſ. 8. | *Tu (IEHOVAH) docuiſti hoſtes noſtros, te eum eſſe, qui omni ex malo eripis.* 171

Qui liberas, &c.] Mirificè DEVS Opt. Max. Sapientiæ ſuæ radios diſpoſuit, illoſq; in ſalutem & auxilium hominum, variè diſpenſat. Eſt namq; Diuina Sapientia, non inanis & vana ſcientia, ſed virtus auxiliatrix, infinitas poſſidens vires auxiliatrices, quas in ſalutem hominum conuertit. Et cum genus humanum variis (proh dolor) imò innumerabilibus (ob commiſſum peccatum) obnoxium ſit calamitatibus; totidem Sapientia DEI, tam Spirituales, quàm Naturales, continet medelas: quas per famulas ſuas fidas pediſſequas, ex abyſſo ſua, fideliter nobis diſtribuit.

172 Tu (IEHOVAH) vitæ & mortis poteſtatem habes, ad portaſque inferorum deducis & reducis. | Verſ. 13. | *Tu es, DOMINE, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & deducis ad portas mortis atque reducis.* 172

Deducis ad portas mortis, &c.] Ecce hæc eſt Diuinæ Sapientiæ Schola & ἐργαστήριον. Ita mortificat cultores ſuos, vt eoſdem viuificet; ita ad portas mortis deducit, vt, eâdem viâ, ad portas Cæli euehat. Cor contritum & humile poſtulat SAPIENTIA: in hoc ipſo magnificum ſibi extruit domicilium. Dum igitur hominem frangit, eundem ædificat; dum deſtruit, renouat; dum humiliat, exaltat; dum obtenebrat, nouam lucem infundit; dum hominem, ab hominum conſortio auertit, in Cæleſtium commercium introducit.

173 Benedictio IEHOVÆ ditat, nec apponit IEHOVAH dolorem ei benedictioni. | Prou. 10 verſ. 22. | *Benedictio DOMINI diuites facit, nec ſociabitur eis afflictio.* 173

Benedictio DOMINI, &c.] Fructus Diuinæ Sapientiæ ſunt omnis generis Dona & Bona Corporis, Animi & Mentis: Omnes enim creaturæ vltro ſeruiunt, & vbertim affluunt illis tantùm, quorum mentibus, tanquam Regio Solio (Regina & Domina creaturarum) SAPIENTIA inhabitat. Quandoquidem hæc eſt creaturarum libertas, & præcipuus ac proprius finis, ſeruire Gloriæ DEI & hominibus DEO dilectis, vitæ æternæ hæredibus. Qui-

bus. Quibus cum vltrò seruiant, administratorii Spiritus Angeli, ex DEI ordinatione: cur non & reliquæ creaturæ, Angelorum ministerio subiectæ idem præstarent? Et quemadmodum maledictionis caussa est Protoplasti inobœdientia, quæ secum tulit omnis generis calamitates, Elementorum sterilitates, & rerum penuriam: ita Benedictionis caussa est PIETAS, & TIMOR DEI. Hæc Benedictio nihil aliud est, quàm virtus quædam, progrediens ex ore DEI, viuifica, multiplicans & fœcundans rerum Naturam, vt se quasi in agmina vbertim diffundat. Accedunt huc exempla Patriarcharum, Regum aliorumq; Sanctorum. Insuper hæ diuitiæ, quæ fontem habent veram Sapientiam, non afferunt secum dolorem, cum affluunt; nec pariunt dolorem, cum recedunt: Fontem enim diuitiarum possident pii, & fideles DEI dilecti, Sapientiam ipsam. Hæc melior est auro, vers. 30. cunctis opibus pretiosissimis: vers. 5. auro & lapide pretioso, vers. 327. Ratio est, quia dat OMNIA, vers. 291.

174 ☞ Turris fortissima NOMEN DOMINI: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.	Prou. 18 vers. 10.	*Vt turris fortis est NOMEN IEHOVÆ: ad ipsum curret iustus, & exaltabitur.* 174

Turris fortissima NOMEN DOM.] Psal. 91. 14. Protegam eum. Quare? Quia cognouit NOMEN meum. NOMEN DEI est Omnipotentia, Sapientia & misericordia DEI. Huic magno & mirifico nomini qui sese committit, & ab eo solo pendet, næ ille munitissimo propugnaculo circumseptus est. Nomen DEI omnes virtutes & potentias complectitur. Qui igitur NOMINI IEHOVÆ & IHSVH confidit, is omnibus virtutibus ac potentiis munitus est. Præsente diuino hoc præsidio, castrisque Angelicis; omnis humana potentia, quæ aduersus pios militat, dissiparur, & in vmbram soluitur: quo recedente, corruunt & vastantur fortissima quoque mœnia & regna. Rex Dauid in fuga & auxilio, nullo visibili præsidio instructus, non castris aut propugnaculis externis munitus erat: interim sub præsidio, protectione & vmbra Altissimi, tutior erat, ac si vrbem munitissimam, occupasset. Discito ergo NOMEN DEI inuocare cum Seth, Gen. 4. vers. vlt. cum Abram, Gen. 12, 8. 13, 4. & (Abraham) 21, 33. cum Moseh, Exod. 34, 5. cum Aaron & filiis eius, Num. 6. v. vlt. cum populo Israelitico, Deut. 26, 2. 28, 10. & 32, 3. cum Dauid & toto Israel, 1. Paralip. 13, 6. & 16, 2. & 8. Psal. 115, 4. cum Solomone, 3. Reg. 8, 23, & 43. 2. Paral. 6, 20. cum Elia, 3. Reg. 18, 24. cum Eliseo, 4. Reg. 5, 11. cum Rege Asa, 2. Paral. 14, 11. cum Iosaphat iudice, 2. Paral. 20, 6. & 9. cum Iesu Syrach, 51, 14. cum Ieremia, Thren. 3, 55. cum Azaria, in medio flammæ, Dan. 3, 26. cum tribus viris, Sidrach, Misach, Abednago, in camino ignis ardentis, ibid. vers. 52. cum Sacerdotibus, 1. Maccab. 7, 37. cum discipulis Christi & omnibus sanctis ac piis, Oratione Dominica, Matth. 6, 9. Item Iohan. 14, 13. & 15, 16. & 16. 23. O DOMINE DEVS, quàm Admirabile est Nomen tuum in Vniuersa Terra, Psal. 8, v. 1. & vlt. Psallam Nomini DOMINI Altissimi, Psal. 7. v. vlt. Lætabor & exaltabo in te, psallam Nomini tuo Altissime, Psal. 9, 3. IEHOVAH est Nomen illi, Iudith 9, 10. & 16, 3. IEHOVAH

ZEBAOTH, DOMINVS EXERCITVVM est Nomen meum, Esa. 51,15. *Omnis quicunq; inuocauerit Nomen* DOMINI (manifestatum hominibus in SAPIENTIA Æterna incarnata, IHSVH CHRISTO, Iohan. 17,6.) *saluus erit*, Ioël. 2,32. Actor. 2,21. Rom. 10,13. Huc referenda est Doctrina Cabalistarum de nominibus DEI, & Decem SPHIROS (vers. 137.) siue EMANATIONIBVS aut Numerationibus (vt vocant) DEI, quibus totus ELOHIM TRIVNVS in vniuersitatem rerum progressus est, quasi ornamentis & vestibus tanta maiestate dignis, circumdatus; quarum fimbrias quoties ipsa Mens beatorum Theo-Sophice attigerit, toties respondet DEVS; tetigit me aliquis: nam & Ego sensi virtutem de me exiisse, vers. 222. & 252. Egimus de hisce prima Amphitheatri huius figura: &, DEO concedente, in explicatione illius, suo tempore, fusius tractaturi sumus. Quærat aliquis, cur introduxerim in Amphitheatrum hoc HEBRÆA? At certè si sibi esset cognita vis Sacerdotii Decreti Zoroastri (sacrorum Principis) huius, IN SACRIS NOMINA BARBARA (Hebræa intelligens) NVNQVAM MVTAVERIS; id sinistrè haud interpretaretur.

Homo proponit, DEVS disponit.

175 Multæ cogitationes sunt in corde viri: consilium autem IEHOVÆ permanet. | Prou. 19 vers. 21. | *Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autē* DO-*MINI permanebit.* 175

Multæ cogitationes, &c.] Sic, Hominis est animam præparare, & DOMINI gubernare linguam, Prou. 16,1. *Sortes mittuntur in sinum, sed à* DOMINO *temperantur.* Ibid. vers. 33. Homo præparat animam, hoc est, sibi proponit, ordinat in suo cerebello deliberatque animo; DEVS autem disponit, datq; consiliorum & laborum euentum. Cum igitur IEHOVAH solus sit, qui fortunet ac regat theorias & praxes, actiones atque labores nostros sensuum rationis, mentis manuumque debemus mente supplici (in spiritu ac veritate) implorare auxilium ipsius, vt in omnibus det atq; inspiret benè velle, nosse, esse & posse. Quo volente, omnia dextrè succedunt: nolente, sinistrè. Non est enim in studio SAPIENTIÆ Laboribusq; illius volentis aut currentis per se, sed miserentis & præcurrentis DEI, cuius nomen sit benedictum in secula, Amen. Reuela, ô DOMINE, oculos mentis, intellectus, rationis ac sensuum meos; & considerabo mirabilia de lege tua (Psal. 119,18.) triuna, Catholica, videlicet, Naturæ, SSæ Scripturæ atque conscientiæ meæ. Beatus homo, Psal. 94,12. quem tu erudieris DOMINE, & de LEGE tua (triuna, Catholica prædicta) docueris eum. *Non nobis* DOMINE, *non nobis, sed Nomini tuo danda est gloria.* Psal. 115,1. Custodi, ergô, cogitationes tuas, & Disciplinam labia tua conseruent: ne lingua tibi præcurrat mentem, iuxta Chilonis consilium, ἡ γλῶσσα σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ, inquientis. Lingua quasi flabellum est seditionis: quare omnibus quàm diligentissimè continenda. Hinc Zenon, linguâ in mentem intinctâ, differere iussit. Semper cogita, lingua quò? Audi citus, dic lentus atque cautus.

Multi

176 ☞ Equus paratur ad diem belli, DOMINVS autem salutem tribuit.	Prou.21. Vers. 31.	*Equus paratus est ad diem belli: sed JEHOVÆ est ipsa salus.* 176

Equus paratur, &c.] Sapientia Diuina victrix est mundi, & omnis mundanæ potentiæ, quin etiam diabolicæ. Cedunt enim Diuinæ Sapientiæ & manum dant omnes creaturæ. Huic etiam ministrant stellæ Cæli, quæ aduersus hostes militant. Huic militat æther, & coniurati veniunt ad prælia venti. Quisquis igitur legitimè vti scit Sapientia Diuina, is hostes potẽtissimos ligare, & vincire compedibus potest, Psal.149,8. Hanc artem si quisquam alius, certè Dauid fortissimus ille bellator egregiè calluit. Is inquit: *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini* DEI *nostri inuocabimus*, Psal.20,8. *Dominus confringit potentias arcuum, scutum, gladium & bellum.* Psal.76,4. Hic quoties solis precibus exercitui suo robur addidit, & insignes obtinuit victorias? Iosaphat hymno fudit exercitum innumerabilem 2.Paral.20,22.& seqq. Angelus Domini exoratus ab Ezechia, vnica nocte percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia, 4.Reg.19,35. Hæ victoriæ omnes sunt Diuinæ Sapientiæ, quæ Rerum & Imperiorum totius Mundi sola gubernatrix est. Licèt etiam multæ ruinæ & confusiones regnorum, vrbium, principatuum, Imperiorum accidant, tamen Sapientia Diuina omnia secundum æternam DEI Opt. Max. iustitiam prudentissimè dispensat.

177 Multi quærunt faciẽ Dominantis: & à JEHOVA proficiscitur iudiciũ vniuscuiusq;.	Prou.29 Vers.26.	☞ *Multi requirunt faciem Principis, & iudicium à DOMINO egreditur singulorum.* 177

Multi requirunt faciem Principis] Hoc est, ambiunt familiaritatem & gratiam Principis. At consilium audi Prophetæ Regii, etiam Aulici, *Nolite confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus.* Psal.146,3. Et, *Bonum est confidere in* DOMINO, *quàm confidere in homine: Bonum est sperare in* DOMINO, *quam in Principibus*, Psal.118.v.8,& 9. Quia voluntas humana est mutabilis: DEI verò voluntas firma, constans ac perpetua. Esai.54,10. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit miserator tuus Dominus. Dominus DEVS est, qui dedit Danieli gratiam & misericordiam, in conspectu Principis Eunuchorum; potest etiam, si vult, dare tibi. Quare,

Tutius est præstatque DEO *confidere soli,*
Quam se Principibus credere mille viris.

178 Sicut diuisiones aquarũ, ita ☞ cor Regis in manu DOMINI: quocunque voluerit inclinabit illud.	Prou.21 Vers.1.	*Velut riuuli aquarum est cor Regis in manu JEHOVÆ: ad omne quod vult inclinat illud.* 178

Ita cor Regis, &c.] DEVM promouere & annihilare cogitationes, actiones atque labores hominum, pro lubitu suo, quotidiana testatur experientia. Verum igitur illud:

Ludit in humanis Diuina potentia rebus.

Inspirat IEHOVAM tam benedictionem, quàm maledictionem, & operi & homini, cui ac quando vult. IPSE constituit Reges, atque deponit; exaltat, humiliat, ædificat, destruit; Benedicit, maledicit; OMNIA in manu sua omnipotente. Si ergò habes, quod agas coram Principibus personis, in honorem DEI, Proximi aut Tuiipsius vtilitatem vergens, Theosophicè Ora atque Labora, vt sis in Amore DEI, (ô ARTEM AMORIS DIVINI DIVINAM hanc, quam docet Amphitheatrum hoc nostrum) DEI amicus; amicus erit & Princeps (si DEO placuerit, quod quæris) clemens, gratiosus atque benignus. DOMINVS enim quocunque volet, deflectet eos. Semper addendum: *Fiat* DOMINE *voluntas tua.* Nota est historia de Alexandro Magno, Tyrum oppugnante, cumque exercitu, Hierosolymam, ob negata subsidia, contēdente, quomodo ipsius animum flexerit Iaddus summus Pontifex, obuiam ipsi procedens cum habitu sacerdotali. Idem de Attila quoque legitur, Romam petente. Ahasuerus ab Esther flectitur, ne vno die Iudæos deleret. Vide igitur, disce, iudica, an quemadmodum Sapiens astris dominatur, ita etiam possit animis & mentibus hominum dominari? *Flectitur iratus, voce rogante,* DEVS: Cur non homo? Sed quomodo, quâ arte, quâ industria, quo Radio? Sapientiæ Diuinæ. Noli esse tam simplici animo, vt putes, sine arte, & sine singulari Sapientia Diuina factum, quod Laban in somniis audiuerit vocem illam: *Caue, ne aliter loquare cum Iacobo, quam humaniter.* An putas casu factum, quod Alexander Magnus in somnis viderit summum Sacerdotem sibi obuiam, in habitu suo, procedere? Arrige aures, & inquire hanc Sapientiā. Si enim potestatem Christiani acceperunt à DEO supra omnem vim, hostis nostri infensissimi, diaboli; cur non supra animos hominum, qui à diabolo reguntur.

179 Omnis via recta est in oculis eius: ponderat autem corda IEHOVA.	Vers. 2.	☞ *Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda* DOMINVS. 179

Omnis via viri, &c.] Tam profundæ animos hominum occupant tenebræ, vt præ illis intimos cordis sui recessus intueri & examinare nequeant. Quâ intentione quispiam actiones & consilia sua exequatur, solus DEVS spirituum ponderator nouit, etiamsi ab oculis hominum illam abscondat. DOMINVS enim IPSE, qui omnium corda scrutatur, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. Psal. 7, 10. καρδιογνώστης, solus corda nouit omnium, Actor. 1, 24. Multæ actiones humanæ, fuco adeo subtili pictæ sunt, vt quis rectas esse iuraret, & ex fonte rectitudinis ac iustitiæ, amoris & caritatis emanasse, quorum tamen finis est amor proprius, honor proprius, commodum proprium. Lumen autem veræ Sapientiæ, has nebulas diabolicas omnes dispellit, & Diuinæ Iustitiæ statera appendit, easque

in Lumine coram facie DEI ſiſtit & manifeſtat. Etiamſi enim actiones noſtræ ad Lumen rationis humanæ adhibitæ, videantur bonæ, legitimæ, iuſtæ: tamen Diuinæ Sapientiæ Lumini admotæ, ineptiſſimæ, falſiſſimæ, iniuſtiſſimæ apparent.

180 ☞ SORTES mittuntur in ſinum, ſed à DOMINO temperantur.	Prou.16 Verſ.33.	*In ſinum proiicitur* SORS, *& à* JEHOVAH *eſt omne iudicium eius.* 180

Sortes mittuntur in ſinum, &c.] Si ſortes mittantur de rebus ſecretis, abſtruſis, nobis abſconditis, dubiis atque arcanis interim tamen vtilibus, ſalutaribus, & (in ſummis anguſtiis ac neceſſitatibus) maximè neceſſariis: tunc, tantum abeſt, vt ſint illicitæ atque in ſacra pagina prohibitæ, vt eædem etiam à DOMINO temperentur, hoc eſt, Diuinâ Prouidentiâ regantur, ſintq; vera Diuina reſponſa. Cuius rei luculentiſſima in ſacrarum literarum codice, tum mandata, tum teſtimonia & exempla expreſſa habemus ferè innumera. Teſtimonia hæc ſunt: Eſa. 34. 17. IPSE (DOMINVS) *miſit eius* (in diuidenda populo Iſraëlitico terra Canaan) *ſortem, & manus eius diuiſit eam illis in menſuram.* Et, Prou. 18. verſ. 18. inquit Sapiens: *Contradictiones comprimit ſors, & inter potentes quoque diiudicat.* Rectè ergò Diuinus ille Vates ſortes ſuas Domino commendat, dicens: *In manibus tuis,* DOMINE, *ſortes meæ*, Pſalm. 31. 16. Exempla in ſacris paſſim reperiuntur multa: Aaron Moyſis frater iubetur à DEO ſuper duos hircos coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonii ſortes mittere, vnam DOMINO, & alteram capro emiſſario: cuius exierit ſors DOMINO, offeret illum pro peccato; &c. Leuit. 16. 8. cum Iſrael pactum DEI præuaricatus eſſet, tuliſſetque de anathemate, vt propterea ab hoſtibus ſuis, viris vrbis Hai percuſſus, terga vertere cogeretur: Ioſua peccatum anathematis ſorte explorauit; primò tribum, ex tribu cognationem, ex cognatione domum, ex domo virum ſeu ipſum anathematis auctorem inueſtigando, Ioſu. 7 verſ. 14 & ſeqq. Samuel Propheta cum in eligendo & per ſortem Iſraelitis deſignando Rege occuparetur, applicuit omnes tribus Iſraël, & cecidit ſors ſuper Tribum Beniamin: & applicuit Tribum Beniamin & cognationes eius, & cecidit ſupra cognationem Metri, & peruenit vſque ad Saul filium Cis. 1. Reg 10. 20. Et paulò poſt verſ. 24. ait Samuel ad omnem populum. *Certè videtis, quem elegit* (PER SORTEM) DOMINVS, *quoniam non ſit ſimilis illi in omni populo.* Vt Regius Propheta Dauid Leuitas (quomodo ſecundum miniſteria ſua Domini domum ingredi deberent) ſortibus diuiſerit, ipſe poteris legere 1. Paral. 24. Sic Ionas per ſortem deprænhenſus eſt cauſa eſſe tantæ tempeſtatis, vt etiam nauis periclitaretur. Ion. 1. verſ. 7. Sors coram Haman in vrnam miſſa, prodit, duodecimo menſe, qui vocatur *Adur*, gentem Iudæorum debere interfici. Eſther. 3. 7. Et ſanè, niſi ſaccis induti, cineres capiti inſpergentes, alta voce ad DEVM clamantes; ardenterque eum orantes, ieiuniis, vlulatu, fletuque pœnitentiam agentes Iudæi (vt eſt cap. 4. verſ. 1. & 2.) gratiam atque miſericordiam à DEO impetraſſent; procul omni dubio ſententia (de interficiendo Iudæos) ſortis (voluntatis Diuinæ interpretis) nunquam mutata vel retractata fuiſſet.

Si quoque noui Testamenti exempla intueri libet: Nonne Matthiæ locus ministerii & Apostolatus, (de quo præuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum,) sorte contigit? Act.1. vers. vlt. Hunc in finem DEVS respiciens, iussit terram Canaan Israelitis sorte distribui. Ita, enim, inquit, Num. 26. vers. 56. *Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.* Et.33. cap.vers.54. Diuidetis vobis Terram (quam dedi vobis in possessionem) sorte: pluribus dabitis latiorem, & paucioribus angustiorem; singulis, vt sors ceciderit, ita tribuetur hæreditas, per tribus & familias possessio diuidetur. Et hic sortiendi ritus in vsu semper fuit. Ita enim Romani olim per tesserarum sortes Dictatores suos, Consules, Senatores, Tribunos plebis elegerunt. Ita etiamnum hodie plerisque in locis & ferè vbique officia in quouis statu, dona, hæreditates, &c. per sortes distribuuntur. Vndè Ecclesiastic.14. vers.15. dicitur: *Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in diuisione sortis?* Sed hæc dixisse sufficiat. Omnia enim hîc in medium afferre, quæ ad artem hanc diuinandi diuinam Geomanticam confirmandam & stabiliendam faciunt, non est nostri instituti. Ex his itaque, quæ à nobis iam dicta sunt, luce meridiana clarius euadit, sortium Moderatorem, Rectorem, Auctorem, Fautorem, Defensorem & promotorem esse ipsum DEVM.

Deo confidendum.

181 Fide IEHOVÆ toto corde tuo, & intelligentiæ tuæ ne innitaris.	Prou. 3. Vers.5.	(*Quocirca*) ☞ *Habe fiduciam in* DOMINO *ex toto corde,* & ☞ *ne innitaris prudẽtiæ tuæ.* 181

Habe fiduciam, &c.] Tibi ipsi diffidas; temetipsum derelinquas, ac DEO te negotiaque tua committas. Iacta curam tuam in DOMINO, & ipse te enutriet, Psal.55. vers. 23. Ipse directorium tuum erit. Sit tibi Symboli loco: *Auxilium meum à* DOMINO, *qui fecit cælum & terram,* Psal.121.2. Qui sperat in DOMINO, subleuabitur, seu (vt Hebraicè sonat) *impinguabitur,* corpore, Spiritu & Anima: ita, vt sit mens sana in corpore sano: Macro & Micro-Cosmicè; internè & externè. In summa summarum: IEHOVAH in omnibus actionibus laboribusque tuis, sit prora & puppis; Alpha & Omega. Vide vers. 329. Tu, absq; DEI inspiratione, auxilio & ductu, noli altum sapere. In solo DEO, qui OMNIA in Omnibus, Theo Sophicè poteris OMNIA. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*] Qui innititur Prudentiæ suæ; imaginationibus, consiliis laboribusque fanaticis suis, superciliosè postpositâ LEGE SS* Scripturæ, Naturæ conscientiæq; suæ rectæ stultus est: quare stultè ambulabit in omnibus viis suis. Mundus Ethnicè iudicat, quod fortuna semper sit comes prudentiæ nostræ. Vndè prouerbia; *Sui cuiq; mores fortunam fingunt.* Et, *vnusquisq;* (ex sua prudentia) *suæ fortunæ faber.* Vndè Seneca. *Sequere rationem, & fer casum.* Iuuenalis: *Nullum Numen abest, si sit prudentia.* At sapiens noster contrarium docet, quod IEHOVAH (auctor & DOMINVS fortunæ) fortunam mittat, & prudentiam atque successum vel detrahat, vel largiatur. Obseruandum hoc quoque est in laboribus Physico Chemicis, qui, nisi orando impetremus à DOMINO benè nosse, esse & posse, non queunt secundum veritatis in Natura lineam re-

ctam, institui & absolui. In Oratorio igitur TheoSophicè sudandum, vt DEVS nos informet; ne Spiritum suum sanctum auferat à nobis; vt nobis laboribusque nostris benedicat; mentem, sensus & rationem custodiat, ne diabolicis ludibriis & phantasiis seducantur; manus & pedes, ne destruant opus. Cicero Ethnicus prudens, consiliis multis suis partim, & rationibus frustratus est, partim verò fiduciæ suæ, in sapientiam atque industriam suam, pœnas dedit grauissimas: Quidque effecerit cum prudentia mundana, tristes & tragicæ multæ ab exilio suo voces rescriptæ testantur, quæ in Epistolis libri tertii ad Atticum insunt, & vltimæ suæ ad Octauium. Ideò interficiendus exclamat, ô me nunquam Sapientem. Rectè igitur Psalmus 33,17. *Fallax equus ad salutem.* Et Psal.127. *Nisi* DOMINVS *custodierit ciuitatem,* &c. Eccles.11,5. Quomodo ignoras quæ sit via Spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis: sic nescis opera DEI, qui fabricator est omnium. Non igitur ratio nostra, aut temeritas ingenii arroget sibi prudentiam tantam, vt se (soli sibi comparans seipsam) sine singulari & specificâ Benedictione Diuinâ posse gubernare vitam, actiones, laboresque existimet, aut fortunam & successum sibi ipsi fabricare, suaque esse in voluntate ac potestate boni aliquid efficere: Verùm in manu DEI Omnipotentis ac Misericordis Christianè collocet atque constituat OMNIA, habeatque in DOMINVM (vt Sapiens sapienter suadet) fiduciam suam, ex toto corde, ab initio vsque ad finem viarum suarum, hoc est, actionum atque laborum omnium, in Oratorio atque Laboratorio. Si in hoc non delinquendum Theosopho; multò minus sophistæ in suo Labyrintho: JEHOVÆ voluntas dux certior est filo Ariadnæ, nobis palpitantibus in labyrintho mundi huius immundi magno. Obtemperа igitur Tu Cabalæ, Mageiæ & Alchimiæ studiose, & ad Lapidem Lydium hunc te examina: si erit in DOMINO fiducia tua, hauries voluntatis salutem à DOMINO, & omnia prosperè tibi succedent; terq; quaterq; felix tam in praxi quàm theoria eris; neque in æternum (quemadmodum cum SS.ª Scriptura attestatur Experientia ipsa) cōfunderis. Hinc 2. Macchab. 8, 36. prædicabat Nicanor protectorem DEVM habere Iudæos, & ob ipsum INVVLNERABILES esse, eò quòd sequerentur Leges ab ipso constitutas. Hoc idem sibi vult versus sequens, scriptus in aulæo veteri, in quo depicta fuit mulier fila ducens, in arce quadam Gallica, de cuius sententia sæpè disputauit Rex Galliæ Franciscus:

Nenti fila DEVS *mentem coniungit Olympò.*

Id est, DEVS adiuuat laborem vocationis, Füget der Spinnerin den faden zusammen/ Et auxilium illud etiam, quod laborantibus nobis, iubet à se peti, coniungit mentem Olympo, Heist vns hinauff gehn Himmel dencken/ vnd beten. Non frustra adduxi locum Hermetis, vers.317. *Qui animæ suæ non pepercit,* &c. Secretum ibi latet CONIVNCTIONIS & VNIONIS, in Lapide suo PhysicoChemico Catholico, Diuinæ, de qua plura palam loqui, non omninò consultum. Vide vers.132.

182 ☞ Reuela DOMINO opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ. | Prou.16 Vers.3. | *Deuolue ad* JEHOVAM *opera tua, & firmabuntur cogitationes tuæ.* 182 | Psal.37. v.5. 1. Pet.5. v.7.

Reuela DOMINO *opera,* &c.] Notet hoc diligentissimè TheoSophiæ studiosus omnis; & tu qui Oras, quique Laboras in Scibili quouis. In omnibus, priusquam incipis, Theo-Sophicè consule DOMINVM, & IPSE erit directorium tibi. verss. 181, 329.

183	☞ In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognosce DOMINVM: & IPSE diriget semitas tuas.	Prou. 3. Vers. 6.	*In omnibus viis tuis recognosce Eum, & IPSE diriget semitas tuas.*	183

In omnibus viis, &c.] In omnibus negotiis ac laboribus tuis, cogita, pro præceptore tibi propone, & sequere IPSVM, qui SAPIENTIA Patris, nobis factus SAPIENTIA, in quo (tanquam in Minera) sunt omnes thesauri SAPIENTIÆ & SCIENTIÆ reconditi. Coloss. 2, 3. Et ibidem, cap. 3, 17. præcipit Apostolus; omne quodcunq; facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri IHSVH CHRISTI facite. Apud IEHOVAM igitur per SAPIENTIAM eius incarnatam, SAPIENTIÆ Dona ac Bona Theo Sophicè quærat omnis homo: solus IPSE (Hv) dirigat gressus cogitationum laborumq; manuum mearum: Ratio est, quia solus ipse felicem largitur successum. O Hhochmahél, SAPIENTIA DEI! ô Binahél, Prudentia DEI! IHSVH SAPIENTIA IEHOVÆ incarnata, miserere mei, & doce nos veritatem: in Oratorio & Laboratorio, Amen. Vide figuram Amphitheatri huius secundam, & vers. 106.

Rom. 12, 16. Religio Catholica, hoc est, Vniuersalis.

184	Ne sis sapiens in oculis tuis: time IEHOVAM, & recede à malo.	Vers. 7.	☞ *Ne sis sapiens apud temetipsum:* ☞ *TIME DEVM, & recede à malo.*	184

Ne sis sapiens] vt solent facere sapientes mundani academici, qui tument præ scientia, Sie stecken voller kunste vnd funste. TIME DEVM.] Hoc est omnis homo, Eccles. 12, 13. Hæc religio verè catholica aut vniuersalis, Sap. 1, 1. Actor. 10, 35. vide verss. 299, 301. & 342. Hoc pœnitentiam agere Christianè.

185	☞ Mihi dedit DEVS ☞ dicere ex sentẽtia, ☞ & præsumere digna horũ quæ mihi dantur: quoniam ☞ IPSE SAPIENTIÆ dux est, & Sapientum emendator.	Sap. 7. Vers. 15.	*DEVS mihi dedit ex sententia dicere, ac pro dignitate eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipse & Sapientiæ dux est, & Sapientum moderator.*	185

Mihi autem dedit DEVS.] Non diabolus. Donum DEI est, vers. 187. Dat DEVS æquè hodie ac ante annos mille, mihi, tibi, aliis: videamus modo, ne impediamus nos ipsos, & desimus nobisipsis. DEVS semper promptior est ad dandum SAPIENTIAM, quàm nos ad accipiendum.

Dicere

Dicere ex sententia] Hoc est, commoditatem ac facultatem orationis; quâ concepta animi ac cogitata facillimè exprimuntur. Hæc vis orationis, Facundia aut Eloquentia appellatur. *Præsumere*, &c.] Cogitare dignè de iis, quæ dantur à DEO. Est enim singulare DEI Donum, audire, videre, obseruare, quæ DEVS sapienter suggerit SAPIENTIÆ amatori, respondetque studioso fideli dilecto. Multos alloquitur DEVS, qui tamen eum alloquentem vel respondentem nec intelligunt, neq; obseruant: imò (malum!) admoniti præceptorum peruersorum propriaque malitia seducti, Theo-Sophicè obseruare & intelligere nolunt ac respuunt. DEVS vbiuis locorum, & omni tempore nos alloquitur, in Cælo, Aëre, Terra, imò in nobisipsis proponit clara specula nos commonefacientia. At perpauci (dolendum) vocem audiunt DEI Catholicè loquentem. Nec est multitudinis, DEI audire sermones: quapropter clamabant ad Moysen: (Exod. 20, 19.) loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis DOMINVS: ne fortè moriamur. Hinc etiã *stultorum plena sunt omnia*. Vide verss. 35, 37. & 190, & 197. Porro: nec cogitare tãtùm, verùm etiã loqui: sunt enim aliqui, qui rectè sentiunt, & tamen illud quod sentiunt, non possunt peritè distinctèque dicere. Vnde videmus etiam ea, quæ per se bona sunt, si non benè quoque tractentur, boni gratiam amittere. IPSE SAPIENTIÆ *dux est*] HV, IPSE, DOMINVS (vers. 156.) tribuens hominibus SAPIENTIAM, eloquentiam & moderationem orationis: Sapientum est director, gubernator, prora & puppis. Nam statim subiungit, quod in manu ipsius sumus & nos & sermones nostri.

186 Nam in manu Ipsius sumus tum nos, tum sermones nostri, omnis etiã prudentia, scientiaque opificiorum.	Vers. 16.	¶ *In manu illius & nos, & sermones nostri, & ¶ omnis* SAPIENTIA, *& operum* SCIENTIÆ DISCIPLINA. 186

In manu illius, &c.] Quamobrem etiam afflictiones ac tribulationes nostras, quas patimur, certo DEI consilio nobis accidere sapienter & patienter statuendum. Vndè Paulus 1. Corinth. 11, 32. *Dum iudicamur à* DOMINO (non temerè, casu) *corripimur, ne cùm hoc mundo damnemur*. Et Christus Matth. 10. 29. Luc. 12, 6. negat pasceres mori sinè voluntate Patris: quantò minus homines, ad imaginem & similitudinem DEI (Archetypi) formati. Magnum solatium hoc Christiano afflicto, tentato ac tribulato. Vide vers. 84. *Omnis sapientia, & operum*, &c.] Omnis Prudentia; theoria & praxis: actiones omnes, atque labores nostri, in Oratorio & Laboratorio, imò in tota vita, pro SAPIENTIA vera fructibusq; illius adipiscendis, Theo-Sophicè instituti: Ergò & Lapis Philm. Summum Naturæ & Artis BONVM, DEI Altissimi DONVM. Vnde Auctor *coniugii* massæ Solis & Lunæ: Hanc scientiam necessarium est habere mentes purificatas DEO: cum sit Donum & secretorum secretum DEI, & soror Philosophiæ & Philosophorum: Quia habet esse à DEO per inspirationem. Hic & sic, Alchemista, disce Lapidem quærere Sapientum Benedictum, Catholi-

con; Catholicè, Theo-Sophicè; non particulariter, Sophisticè: in Catholicismo, non particularismo, qui solœcismus. Idem de Cabala veraq; Magia iudicium esto. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum*, Iacob. 1, 17.

187 ☞ IPSE mihi dedit ☞ horum quæ sunt ☞ SCIENTIAM veram. | Vers. 17. | *Mihi autem dedit* DEVS, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem.* 187

IPSE *mihi dedit.*] Quis? DEVS: non diabolus, non spiritus malignus, nigromanticis familiaris. *Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum*, Iac. 1. vers. 17. non à principe tenebrarum. Obtenebrat nebulo iste mentem, non illuminat: excœcat, & videre non facit Veritatem: quia pater est mendacii, & spiritus diuisionis, non Vnionis, vide vers. 167. & 185. *Horum quæ sunt*] Entium, quæ reuera sunt & extant, hoc est, Rerum Diuinarum & humanarum: Operis de Mercava, & de Beresith, vt loquuntur Hebræorum Mecubalim, id est, qui acceperunt à DEO. *Scientiam veram.*] Non opinionem, sed scientiam; à mendacio erroreq; omni longè remotam. Est enim omnium rerum (vt statuunt viri docti) sub Cælo commorantium, non humanitus (vers. 142.) quam verè Scientiam vocamus, sed opinio potius. Quapropter apud solum DEVM (Lege atque Doctrina Amphitheatri huius) quærenda, ab eo solo expectanda. Opinantur pleriq;; sciunt paucissimi. Non scit, qui opinatur.

Hæc, porrò, quam dat DEVS

SAPIENTIÆ DOMVS.

188 SAPIENTIA ædificauit domum suam, excîdit columnas suas septem: | Prou. 9. Vers. 1. | *SAPIENTIA ædificauit sibi ☞ domum, excîdit ☞ columnas septem,* 188

Domum] Quænam est illa? TRIVNA, videlicet. Primò, NATVRA atque CREATVRA, hoc est, Mundus maior totus, cum creaturis Spiritualibus; & Corpus ac Spiritus Hominis, id est, Mundi minoris: Secundò, MENS, siuè ANIMA homini Diuinitus inspirata: Tertiò SS.ª Scriptura; quod est VERBVM DEI Biblicè scriptum. *Columnas septem.*] Super quas fundauit atque exstruxit SAPIENTIA domum suam triunam: quæ sunt

CORPVS, SPIRITVS, ANIMA — Columnæ tres, in Macro Cosmo.
CORPVS, SPIRITVS, ANIMA — Columnæ tres, in Micro Cosmo. En columnas, SEX

LITERÆ, quibus VERBVM in BIBLIIS scriptum, columna vna & septima. Ecce, SEPTENARIVS sacer.

☞ Immo-

189 ☞ Immolauit victimas suas, miscuit VINVM, & proposuit mensam suam.	Vers. 2.	*Immolauit victimam suam, miscuit vinum suum, etiam apparauit mensam suam.* 189	CONVIVIVM.

Immolauit victimas.] Id est, sponte suâ & ex meræ Liberalitatis suæ gratia, inuitatis omnibus obtulit & offert, clementer largiri gaudet; potest ac vult, Bona & Dona sua inexhausta, tam spiritualia quàm corporalia, temporalia atque æterna: Vt, nimirum, repleti Nectare Diuino, & saturati Manna Sophiæ Cælestis, thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum fiant participes Theo-Sophiæ amatores veri, fideles dilecti omnes; in quorum numero (laus DEO) & me esse verè scio. Halleluiah; Halleluiah: Halleluiah. Phy diabolo.

190 Misit puellas suas, vocauit super summitates excelsorum ciuitatis, dicendo,	Vers. 3.	☞ *Misit Ancillas suas,* ☞ *vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis.* 190	ANCILLÆ.

Misit ancillas.] Ancillæ SAPIENTIÆ veræ sunt SCIENTIÆ, & Artes bonæ omnes, per exercitationem cognitæ, experientiamq; probatæ, ad finem honestè vtilem vitæ humanæ. In bonis enim Artibus bonam de DEO & SAPIENTIA eius (parsam esse famam docta rectè censuit Antiquitas: per illas enim nobiscum agit de mysteriis, secretis atque arcanis suis. vers. 74. & 261. Annumerandæ sunt autem SAPIENTIÆ veræ ancillis, vltra maximè vsitatas multis passim cognitas atque vulgares, adhuc aliæ eæque secretiores, & quasi virgines cubiculares quædam, (quamuis proh dolor! ferè vt per originis peccatum in homine DEI imago, fœdissimo sophisticæ cœno à diabolo & organis eius sint aspersæ ac summè defœdatæ) hæ videlicet, CABALA, (non literalis illa, vulgaris Iudæis, puta *Notarieken, Gimetria, Teuosrasche*, vers. 5. quæ inferior; sed reconditior illa & longè superior, solis Diuini tantùm Influentia, Lumine & Motu cognita Theo-Sophis) MAGEIA, & huic cognatæ, PHYSIOGNOMIA, METOPOSCOPIA, CHEIROMANTIA, atque Doctrina de SIGNATVRA Rerum Naturaliũ omnis: ALCHEMIA; ASTROLOGIA quoque cum filia sua GEOMANTIA; & ALIÆ nonnullæ, DOMINÆ suæ mirificæ mirabiliter & quasi miraculosè fabulantes ac administrantes. Caue tamen, oro mi frater, mendacia principis Mundi huius immundi, vitiaq; siuè errores pseudo artificum, quæsitoribus VERITATIS mundanis nondum Theo-Sophicè lotis atque purgatis, hoc est, fatuellis, iussu ac voluntate SAPIENTIÆ veræ, pro VERITATE (in pœnam iustam ac dignam) sese libenter prostituentes, Scientiis & Artibus *ipsis*, per se non immundis, falsò imputes. Sic enim pro vitio virtus crimina sæpè tulit. Sacra, verè dicitur, prophanantur, quoniam à prophanis prophanè vsurpantur. Etiam bonum, conuersum in abusum, fit malum. *At mundis omnia munda*, Tit. 1, 15. Rom. 14, 20. *Et scimus, quod diligentibus* DEVM, *omnia cooperantur in bonum*, Rom. 8, 28. vers. 261. Omnia bona sunt ac mala,

respectu vsuq; diuerso. Nominet mihi, quæso, aliquis vnicã siue scientiam siue Artem, in tota rerum Natura, quæ non tam abusum habeat suũ, quàm vsum legitimum ac probũ. Et quo, obsecro vos, priuilegio exemptæ fuissent præfatæ? Fiat ergò Iustitia; vnicuiq; quod suum est, tribuatur, nemo lædatur. Reformat DEVS hominem ex peccato defœdatum; reformandæ sunt quoque Scientiæ & Artes secretiores conspurcatæ: IPSÆ, tanquam Media Theosophica, retinendæ, iisque in DEI Timore sapienter vtendum; sophistica & impia reiicienda. Man muß das besudelte Kindt waschen/vnd nicht mit dem vnreinen bade hinweg schütten. Nec tu, Calumniator, si quid nescis, reliquis id scire negatum est. Scio plaustra obiectionum proferri posse ex sacris, ex iure canonico atque ciuili, ex patribus: sed distinctione vsus veri atque legitimi ab abusu, sufficienter respondebimus ad obiectiones garrulorum omninò omnium omnes. Miseris ignorantibus peccatum est condonandum, resipiscentia optanda. Vide versſ.157, 187, & 294. *Vt vocarent, &c.*] Vt deducerent; vt mediantibus illis peruenirent TheoSophiæ amatores fideles dilecti, in Agnitionem, Cognitionem, Vnionem ac Fruitionem DOMINÆ suæ Diuinæ, fierentque participes thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum, in domus suæ triunius (Biblicæ, Macro & MicroCosmicæ) arce, mœniis ignorantiæ ac superfluitatum, propter hominum peccata altissimis fortiter munitorum & absconditorum. Affirmant Sapientes, vix vnquam extitisse in operibus de Mercaua & de Beresith Sapientem, qui non obseruauerit DEVM colloquentem secum, respondentem sibi siue docentem, medio aliquo secreto, cuius interuentu methodo TheoSophica humanitus sensisset Diuina.

SAPIENTIA ad se inuitat Omnes. 191	Quisquis est simplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque	Vers. 4.	*Si quis est & paruulus, veniat ad ME: & insipientibus loquuta est,*	191

Paruulus] Simplex, vt est vers. 3.

192	Venite comedite panem meum, & bibite de vino quod miscui.	Vers. 5.	*& Venite, comedite panem meum, & bibite VINVM, quod miscui vobis.*	192

Venite, &c.] Sic SAPIENTIA incarnata: *Venite ad me omnes, qui laboratis, ego reficiam vos.* Matth. 11, vers. 28. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat,* Iohan. 7, vers. 37.

193	Relinquite (ergò) infantiam, & viuite, & ambulate ☞ per vias PRVDENTIÆ. (Quas Ego fideliter monstraui & paternè commendo vobis.	Vers. 6.	*Relinquite simplices viam vestram, & viuetis: & incedite per viam Intelligentiæ.*	193

Per vias Prudentiæ] Vias PRVDENTIÆ & INTELLIGENTIÆ, hoc eſt, Gradus COGNITIONIS ac SCALAM cum DEO VNIONIS, per quam IEHOVÆ SAPIENTIA (cui delitiæ eſſe cum filiis hominum) benignæ voluntatis ſuæ clementiâ deſcendente, Nobis contra veſtitu Regenerationis Denario (perfectionis SIGNATVRA) pœnitentialiter amictis, Theoſophicè aſcendentibus, Spiritus ſancti interuentu approximamus, coniungimur, & vnimur DEO, vt hîc & in æternum IEHOVAH fruamur; vias, inquam, has vide figura Amphitheatri huius ſecunda.

Hic inſeratur figura gradus quinti.

V.

GRADVS PROLOGETICVS QVINTVS EXPOSITVS.

194 Bonus hauriet beneplacitum à IEHOVA, & virum malarum cogitationum condemnabit DEVS.

Prou. 12 Vers. 2.

Qui BONVS est, & hauriet gratiam à DOMINO: qui autẽ confidit in cogitationibus suis, insipiens est. 194

Hauriet gratiam, &c.] Quemadmodum Gratia DEI homines efficit bonos; ita illos qui pietatis & timoris diuini sunt domicilia, gratia DEI fouet, multisq; gratiæ Donis adornat. Sunt enim Donorum varii gradus. Sicut radii solares vitrum obscurum obscurè etiam illuminant; si verò paulò fuerit clarius, plus illuminant; si clarissimum & pellucidum, clarissimè illuminant: sic animus humanus, si aliquo modo purgatus est, illuminatur quidem radio æternæ Sapientiæ, sed subobscurè; si magis à vitiis purgatus est, clarius illuminatur; & si purgatissimus est, oblitus fermè omnium rerum, clarissimè illuminatur, visione quadam intima DEI, teste Saluatore, Matth. 5. vers. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi* DEVM *videbunt*: Et Hebr. 12, 14. *Sequimini sanctimoniam, sinè qua nemo videbit* DEVM. Qualis autem hæc visio? Cognitio scilicet mysteriorum Diuinorum, quam vocat Psaltes occultam DEI Sapientiam, Psal. 51, 8. Hanc nullus malarum cogitationum vir hauriet à DEO; sed tenebris interioribus & exterioribus replebitur: id quod vera est condemnatio.

195 Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt DOMINVM, animaduertunt OMNIA.

Prou. 28 vers. 5.

Viri mali & non intelligunt iudicium: & quærentes autem IEHOVAM, intelligunt omnia. 195

Non intelligunt iudicium] Multa in vita communi accidunt, quæ verè sunt iudicia DOMINI: at impii hæc non intelligunt, sed casu quodam fieri putant, non aduertentes admirandam DEI Prudentiam. Qui autem Sapientiæ Diuinæ Spiritu prædici sunt, etiam illa diiudicant, quæ hominum aut salutem aut perniciem portendunt: quin omnes omninò hominum actiones iudicant, quem exitum seu finem illæ sint habituræ. Iudicia DEI abyssus multa. *Quærentes autem* IEHOVAM, &c.] Magna, (proh dolor!) humanæ rationis caligo est, quæ sine Diuinis Reuelationibus nullius operis DEI rationem, causam & finem perspicere potest. Quo medio verò, quaque via ad istiusmodi reuelationes sit perueniendum, luculenter Sapiens noster aureo axiomate docet: Quærentes DOMINVM, intelligent OMNIA. Exemplo est Ioseph Patriarcha, Daniel Propheta, & alii permulti. Memorabile est illud Iobi cap.32.verss.7. & 8. Sperabam, quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret Sapientiam. Sed vt video, Spiritus est in hominibus, & Inspiratio Omnipotentis, dat Intelligentiam.

196 Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.	Prou.10 Vers.6.	*Benedictio* DOMINI *super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas:* 196

Benedictio DOMINI, &c.] Olim Balsamo inungebantur Reges, & summi Sacerdotes, & conuiuæ amabiles: imponebatur etiam manus capiti benedicendo: ita Sapientia Diuina Balsamo Spiritus inungit cultores suos, ornat conuiuas donis, & manus imponit salutares capiti iustorum. Quemadmodum enim caput ornamentum & decus est hominis: ita Diuina SAPIENTIA (quæ est corona capitis augustissima) ornatum homini addit longè pulcherrimum. Assiste igitur ad thronum SAPIENTIÆ, flexis genibus, & Benedictionem Spiritualem ore & mente humili indesinenter & constanter efflagita: & descendet super caput tuum benedictio, instar Balsami stillantis. Sed os impiorum, quod nil nisi arrogantiam, superbiam, contumelias & immunditiem spumat, operiet confusio.

197 Abominatio IEHOVÆ est peruersus: & cum Rectis secretum Eius.	Prou.3. Vers.32.	*Abominatio* DOMINI *est omnis illusor, & cum* SIMPLICIBVS *sermocinatio eius.* 197 Impiis maledicetur, Piis, benè.

Illusor] Peruersus corde & bilinguis, declinans à DEO, deserens Timorem DEI. Propterea quidam verterunt, abominatur IEHOVAH desertorē, hoc est, qui ab altitudine Diuinarū contemplationū actionumq; auersus, vergit ad decliua mundi huius immundi, quantumuis eum Spiritus SAPIENTIÆ bonus erexerit in altum. *Cum simplicibus*] Cum rectis, integris, incontaminatis, probis, nihil simulati aut dissimu-

lati habentibus, cum his, inquit Sapiens, Theo-Sophicè loquitur IEHOVAH, VERBO suo Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè Diuinitus scripto, vsque in Oratorio & Laboratorio, Cabalisticè, Physico Magicè & Physico Chemicè reuelat atque communicat mysteria & secreta sua. Hinc Philosophus: Si DEVS reperiret cor fidele, vtique reuelaret ei veritatem secretorum suorum. Felix cui sic IEHOVAH à Consiliis. Consule quartam Amphitheatri huius figuram. *Sermocinatio eius*] O mirabilem DEI mirabilis sermocinationem! vox DEI in omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Loquitur DEVS nobiscum semper & vbique. Placuit DEO Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè fari: incumbit nobis, ad imaginem & similitudinem DEI formatis, IEHOVAM (ne surdo canat) in SSª Scriptura, Natura, & Nobismetipsis audire, videre, obseruare sonantem, tonantem, loquentem & respondentem, vt est figura Amphitheatri huius quarta ordine annotatum. Vide verss. 35, 37. & 342.

198 IPSE ☞ deludet illusores, & ☞ mansuetis dabit gratiam.	Vers. 34.	*Profectò illusoribus* IPSE *illudit, & humilibus dat gratiam.* 198

Deludet illusores] Certè sanniones ipsa ridiculos reddit Lege talionis par pari eis referens. Dirident isti SAPIENTIAM; deridentur vicissim ab EA. Lex hæc SAPIENTIÆ incarnatæ æquissima: Eâdem mensurâ, quâ mensurabitis, metientur vobis. Cum sanctis sanctus est IEHOVAH, & cum viro immaculato innocens; cum electo, electus; cum peruerso, peruersus, vt est Psal. 18, 25. *Mansuetis*] Humilibus: hos enim exaltat; superbos deponit. Humilitas siuè mansuetudo, & sui in Timore DEI (coram DEO) abiectio, est sui, cum fructibus SAPIENTIÆ in DEO gloriosa inuentio, exaltatio & sublimatio. Nam humiles corde DEVS exaltat sublimesque reddit. Vide vers. 202. 184

* Abominabile IEHOVÆ sunt peruersi corde: & perfecti via beneplacitum eius.	Prou. 11. Vers. 20.	*Abominabile* DOMINO ☞ *corprauum, & voluntas eius in iis qui* ☞ *simpliciter ambulāt.* *

Corprauum] Hoc est, stultus, vt verss. 51, 201. & 205. *Simpliciter ambulant*] Immaculatè, innocenter, in integritate, probitate, incorruptè, non vitiosè; sed iuxta beneplacitum DOMINI, SAPIENTIA incarnata induti, Archetypum, ad cuius imaginem & similitudinem formati, imitantes. De quibus Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est* DOMINO *super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.* His bonum velle, nosse, esse & posse, in omnibus actionibus suis inspiratur à IEHOVAH; non pelle dualitatis tectis. Simpliciter igitur ambula tu qui Oras, quiq; Laboras.

199 ☞ Qui peruersi cordis est, non inueniet BONVM,	Prou. 17 Vers. 20.	*Peruersus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in* 199

& qui vertit linguam, incidet in malum. | *lingua sua, cadet in malum.*

Qui peruersi cordis est] Peruerso cordi coniuncta est quoque peruersa lingua, quæ cordis thesaurum aperit, & exitii foueam sibi patat. Lingua enim peruersi, patratrix est proprii exitii, ita perit impius linguâ suâ. Et hinc eruditi illi peruersi, de quibus natum prouerbium, die gelehrten/ die verkerten/ h. e. qui meretricem illam fatuam, stolidam, de qua supra nobis sermo fuit, deperditè amauerunt, & ceu idolum etiamnum adorant. Qui verò Recti sunt corde & Simplices, hi Sponsam sibi assumunt SAPIENTIAM Diuinam, Arcanam, Throni DEI assistricem, Mysteriorum DEI, SS[æ] Scripturæ, Naturæ, & Artis OMNIVM veram fidemque Doctricem, & ita hauriunt Bona ac Dona SAPIENTIÆ Æternæ. Vide versf. 187, 294.

200 ☞ Melior est pauper ambulãs in simplicitate sua, ☞ quam diues in prauis itineribus suis. | Prou. 28 Vers. 6. | *Præstantior est pauper, qui ambulat in perfectione sua, quam peruersus viis, & ipse diues.* 200

Melior est pauper, &c.] Pauper adhæret soli DEO & SAPIENTIÆ, fide simplici, & in simplicitate sua sapientissimè ambulat; quia DEO placet: placere autem DEO, summa est felicitas, & veræ diuitiæ. Contentum esse suâ sorte, habere mentem alienam ab auaritia, á superbia, à vanis honoribus, à voluptatibus: in simplicitate & integritate ambulare, magna sapientiæ pars. *Quàm diues*, &c.] Mundus immundus auarus est terrenarum opum, quæ sunt irritamenta malorum, corruptelæ animorum, folles arrogantiæ, & vanæ gloriæ, puluilli voluptatum, & tandem, præmii loco, in exitium æternum præcipitant omnes, qui adhærent illis.

201 Vt quid est pretium in manu stulti, vt emat SAPIENTIAM & cor non est ei. | Prou. 17 vers. 16. | *Quid prodest* ☞ *stulto habere diutias* ☞ *cum SAPIENTIAM emere non possit?* 201 O diuitem stultum!

Stulto, &c.] Stultum vocat hoc loco Sapiens non tantum vacuum timore DEI, vt vers. 205. Verùm etiam superbum, arrogantem, & sinè causa iracundum, Einen starrköpfigen eigensinnigen Phantasten/ vnd vnbilligen polterer/ quantumuis etiam opibus valentem, Es ist doch ein Narr vnd wenn er noch so reich vnd hoch von seines gleichen geachtet were. Paulus inquit Gal. *6, 3. Si quis existimat, se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Hoc faciunt stulti*, (inquit Cato) *quos gloria vexat inanis.* Præterea qui cogitat malum facere, stultus vocabitur, Prou. 24, 8. Vt & reuera stulti sunt, in conspectu DEI, impii irrisores, quibus nec DEVS ipse, nec LEGIS Diuinæ, nec VERBI DEI (scripti & incarnati) mysteria, nec Naturæ secreta, verè cordi sunt. Isti, quantumuis eminentes aut Nobiles existant coram mundo immundo, in iudicii tamen die non consistent, sed (quia stulti) ignominia afficientur æterna. Vide vers. 205. *Cum SAPIENTIAM emere*, &c.] SA-

PIENTIA non venditur pecuniâ; nec hæreditate transit ad liberos: precibus ex toto corde ad IEHOVAM fusis oportet nos eam à Benignitate Benigni (Benignè vt mittat) petere ac impetrare. SVMMA: In Spiritu & Veritate pro Ea est Orandum: proq; thesauris Ipsius feliciter consequendis, sapienter Laborandum. ORATORIVM igitur & LABORATORIVM, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, sapienter ingredienda. Vide vers. 87. Nota: stultus hoc loco potest etiam intelligi prophanè doctus: Et diuitiæ, ingenii dotes, sinè Timore DEI: Ein Sprachgelehrter Narr / Ein närrischer Sprachgelehrter / literatus stultus, non doctus.

202 ☞ TIMOR DOMINI Disciplina SAPIENTIÆ: & gloriā præcedit ☞ HVMILITAS.	Prou. 15. Vers. 33.	*TIMOR IEHOVÆ, eruditio SAPIENTIÆ: & ante gloriam humilitas.* 202

Timor DOMINI, &c.] Vt vers. 159, 210. *Humilitas.*] Animi. Mansuetudo, quæ lenitas & facilitas morum: quemadmodum superbia casum. Contritionem præcedit superbia, Prou. 16, 18. Hinc in Cantico Beata virgo: DOMINVS dispersit superbos, mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Luc. 1. vers. 51. & 52.

203 Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus SAPIENTIA. Prou. 16. vers. 5. Abominatio IEHOVÆ est omnis elatus corde.	Prou. 11. Vers. 2.	*☞ Vbi fuerit superbia, ibi fuerit & contumelia: vbi autem est Humilitas, ibi & SAPIENTIA. Prou. 16. vers. 5. ☞ Abominatio enim DOMINI est omnis arrogans.* 203

Vbi fuerit superbia, &c.] IEHOVAH abominatur superbos; superbi enim resistunt maiestati Diuinæ; ideò DEVS superbis quoque resistit, 1. Pet. 5, 5. Quia humiles tantum pendent à Gratia Diuina: ideo humilibus DEVS dat gratiam. Superbi quia affectant solium DEI, ideo DEVS punit eos aut errore consiliorum, aut infelicitate euentuum, ita vt omnia consilia eorum & euentus conuertantur in ipsorum ignominiam, confusionem & ruinam: è contra verò humiles ornat Luce, & Dono Spiritus Intelligentiæ, consilii, fortitudinis, roboris, cognitionis, quæ dona sunt fontes felicium successuum in gubernatione & actionibus humanis. *Abominatio* DOMINI, &c.] Vult DEVS vt noscamus & confiteamur ore & corde, esse DEI Bona & Dona, quibus fruimur in vita omni: nec quicquam adscribamus prudentiæ aut viribus nostris. *Non nobis Domine, non nobis; sed Nomini tuo da gloriam.* Psalm. 115, 1. *Melior est patiens arrogante.* Eccles. 7, 9.

204 ☞ In corde Prudentis requieſcit SAPIENTIA: & indoctos quoſque erudiet. | Prou. 14 Verſ. 33. | *In corde intelligentis requieſcit* SAPIENTIA: *at in medio ſtultorum ipſe cognoſcitur.* 204

In corde.] Animo: qui ἀγιαστήριον vel Sanctuarium SAPIENTIÆ; Mineruæ templum MicroCoſmicon. Ita Prou. 17. verſ. 24. Sapiens inquit: *In facie prudentis lucet Sapientia.* Et, Eccleſ. 8. verſ. 1. Sapientia hominis lucet in vultus eius: videlicet phyſiognomonicè, metapoſcopicè.

205 ☞ Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: ☞ amicus ſtultorum ſimilis efficietur. | Prou. 13. verſ. 20. | *Qui graditur cum ſapientibus, ſapiens erit: ſed qui eſt amicus ſtultis, conteretur.* 205

Qui cum ſapientibus, &c.] Hoc eſt, cum iis, qui ſequuntur doctrinam Librorum Naturæ, & SS[æ] Scripturæ, conſcientiæque teſtimonium propriæ: qui hoc facit, is fideliter Orando, ſapienterq; Laborando, rectâ & certiſſimâ via aſcendit ad ſummam Diuinarum atque humanarum rerum ſcientiam vereque ſapit. Ad leges & teſtimonia horum, OMNIA: ſinè quibus erubeſcimus loqui VERITATIS ſtudioſi. Quod ſi animus tuus, ô fili, SAPIENTIÆ Æternæ radio, ſic Cabalicè fuerit illuminatus; (eſt enim, ſecundum Mercutium Triſmegiſtum, DEVS IPSE noſtræ oculus Mentis, ſinè cuius lumine (dico) manet cœca tam in Phyſicis quàm hyperphyſicis atque Diuinis; nec vnquam videbimus ſiuè SS[æ] Scripturæ, ſiuè Naturæ Noſtrique ipſius cognitionis lumen(tunc huius tam ineffabilis luminis ductu, per omnes errorum tenebras ſecurè ambulabis: tunc citra læſionem liberè omnia diſciplinarum genera, bona & mala (ſuo modo) fructuosè penetrare poteris: tunc Vlyſſis inſtar (H. C. Agrippæ vtar verbis, quem, ex ſcriptis ſuis genuinis, noui bonum & Euangeliſtam philoſophicum, quia verba præſupponunt mentem Theo-Sophicam, non nigromanticam) ſi Cyclopum ſpecus ingrediamini, & ad inferos deſcenderitis, remigrabitis illæſi: ſi ad Lotophagos, ad Syrtes acceſſeritis, regrediemini ſecuri: ſi Circes poculum biberitis, non permutabimini: ſi Scyllam prætemauigaueritis, non periclitabimini: ſi Sirenes audieritis, non obdormietis, ſed eritis de omnibus iudicantes, vt ait Apoſtolus; & à nullo iudicati. *Amicus ſtultorum.*] Ex omni omnium vitiorum genere contracta colluuies, à Sapiente noſtro & Stoicis, grauiſſimis aſſertoribus virtutis, ſtultitia vocatur; in ſacris literis Malitia & Stultitia dicitur: itidem, vt omnibus ſuis numeris abſoluta Probitas, vtriſque SAPIENTIA nominatur. Stultorum, id eſt, vitioſorum aut malorum (vt eſt verſ. 201. quorum, proh dolor, pleni ſtatus, ſcientiæ & artes ferè omnes) conſortia fuge: nullum enim venenum, nulla peſtis perinde nocet, atque iſtiuſmodi ſtultorum diabolicorum familiaritas. In Cabalæ & Magiæ ſtudio; nigromanticos, (tanquam Diabolum ipſum, cuius iſti organa) deuita; in Alchemiæ, Sophiſti-

cè & differentes & laborantes: quia stulti sunt. Noli dicere eis, aue; nedum familiares sint tibi. Contrahit pestem vicinus à vicino.

Fide DEO *fidus, mortali fidito cautè;*
Et bellè ante vide, dignus an ille fide.

Nam fidere multum, & vidisse parum, maxima damna parat. *Vua,* inquit Iuuenalis, *conspecta liuorem ducit ab vua.* Magna vis consuetudinis aut conuersationum in partem vtramque. Cum paucis iisque bonis ambulandum. Talis vnusquisque est, qualium conuersatione delectatur. Nam *noscitur ex comite, qui non cognoscitur ex se.* Socius socii vmbra. Malitiam autem (Sapient. 7. vers. 30.) vincit SAPIENTIA: in SAPIENTIA igitur DEI, caro facta, de malitia triumphum referre queamus, si modò in ea sapuerimus, in qua & vincemus. VNVS igitur esto tecum, at non solus; quia in VNO: Triunus in TRIVNO. Dicit SAPIENTIA incarnata, vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, EGO SVM in medio illorum. Mas & fœmina, DVO: Corpus, Spiritus & Anima, TRES essentiæ distinctæ, in persona TheoSophiæ studiosi vnà congregatæ in nomine IHSVH CHRISTI crucifixi, SAPIENTIÆ Patris incarnatæ, VNVM sunt: in medio huius horum QVI ERAT, QVI EST, QVI ERIT, DEVS; DEI SAPIENTIA; SPIRITVS SAPIENTIÆ DIVINÆ. Tunc rectius & verius (quam Scipio) dices, nunquam te minùs otiosum, quàm cum otiosus: nec minus solum, quàm cum solus. Et: Otiosum, te plura facere. ô otium beatum, haudquaquam ignauum! quod mundus non capit immundus. Hoc otio fruitur solus amicus DEI, non stultorum, qui mundanè & prophanè sapientes. Hæc non capiet homo perfrictæ frontis.

206 Etiam absque Scientia, desiderium non est bonum.	Prou. 19 Vers. 2.	¶ *Vbi non est* SCIENTIA ANIMÆ, *non est* BONVM. 206

Vbi non est [SCIENTIA, &c.] Vbi non sunt moderata consilia, ibi causa malè agendo corrumpitur. Docet igitur Sapientia amatorem & cultorem sui fidelem, omnia consideratè, prudenter, piè & moderatè agere, & finem semper respicere. Econtra: Vulgus Sapientiæ expers, ruit in negotia, sinè omni timore DEI, DEO non consulto, & rapiuntur stulti stultis consiliis, tanquam à torrente & rapido flumine. Festinatio enim improuida est & cæca, quàm malè regit & ad pessimum exitum deducit DEI obliuio.

Malitiosè inuidus, Sophiæ Diuinæ non particeps.

207 Neque verò cum eo qui inuidia contabescit, iter habebo: quoniam huiusmodi non erit Sapientiæ particeps.	Sap. 6. Vers. 25.	*Neque* (*etiam*) *cum inuidia tabescente iter habebo* (*inquit Sapiens:*) *quoniam talis homo non est particeps* SAPIENTIÆ. 207

Neque cum inuidia tabeſcente, &c.] Non communicabo; nihil commune habebo; non verſabor cum inuido. Nam mos Philoſophorum eſt, non inuidere. Ideo apertas eſſe debere Muſarum ianuas, voluit pia vetuſtas. Non tamen ſinè diſcrimine omnibus: At quibus? Solis Doctrinæ & Diſciplinæ filiis. D E I enim Dona candidè ac liberaliter, non niſi candidis ac liberalibus ingeniis (ne margaritæ proiiciantur porcis diabolo obſeſſis, verſ. 344.) ſunt communicanda. Rectè doctiſſimus Zwingerus in tabulis Hippocraticis, pag. 37. Vetus hæc artium, inquit, fuit maieſtas, vt non niſi initiatis communicarentur, vel viua voce, quos ἀκροατὰς dixere, vndè Cabala Hebræorum nomen habet; vel ſcripto, ſed eo obſcuro, quo profanum vulgus arceretur, & ſolis intelligentibus (verſ. 43.) arcanum communicaretur. Ipſa nimirum proſtitutio Artibus & auctoritatem, & propter contemptum efficaciam quoque ſuffurari videtur. Flagris perindè digni ſunt, qui artium arcana exteris temerè parefaciunt: vti propter inuidiam meritò repræhendendi, qui ne initiatis quidem communicare volunt. Hæc ille. Ad hunc ſenſum prudenter interpretanda ſunt verba Sapientis noſtri citata, & ea, quæ verſ. 147. Obiicies fortaſſis, naſute, inuidiam Phyſico Chemicè Philoſophantium, ſuper ſummo in Natura & Arte Bono. Audi Roſinum Philoſophum: D E I iudicium eſt, hanc rem ſcientibus inuidiam inuenire, non propter mundi auaritiam, ſed ne mali percipientes hoc, ad prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis reddituri ſint Philoſophirationes. En, habes quoque verbis Zwingeri iam citatis, reſponſum ſatis honeſtum, ſufficiens, iuſtum & æquum.

208 Deriſorem efficit vinum,
tumultuantē efficit Séchar:
& omnis qui ſe oblectat in
ea, non erit ſapiens.

Prou 20 Verſ. 1.

Luxurioſa res eſt V I N V M, *& tumultuoſa ebrie-* 208
tas: quicunque his delectatur,
non erit ſapiens:

Luxurioſa res eſt V I N V M, &c.] Heraclitus dixit: *ſtultitiam celare difficile eſt; in vino verò impoſſibile.* Cato: *Vno excepto, nemo vnquam ad euertendam Rempub. ſobrius acceſſit.* Plato: *In vita parum ſobria Sapiens nemo efficitur vnquam, moderatus verò multò minus.* Seneca: *Conſuetudine inſaniæ durata vitia vino concepta, etiam ſinè vino valent.* Sapientia igitur haurienda non eſt ex poculis. Ex poculo verò Ioſephi Patriarchæ, Gen. 44. verſ. 5. argenteo, in quo prophetabat & vaticinabatur de futuris, vt bibere tibi liceat, peroptabis. Sanè, ſummo artificio Diuino-Magico, ex Electro philoſophico, Aſtronomicè conflatum fuiſſe hoc poculum, quis ibit inficias? Extant quæ Aureolus ab Hohenheim Myſteriarcha, de Electro illo poſteritati reliquit. Tale poculum propinat Sapientia in Cantico cap. 8, 2. ſuis amatoribus, & inebriat eos Nectare Cæleſti. Influentiæ illæ Cæleſtes, & theſauri ſyderei, qui ſunt cuſtodes omnis naturalis Sapientiæ, libentiſſimè influunt & dimittunt ſeſe in animas ſobrias, ſapientiæ ſitientes. Die vollen vnd tollen Narren aber leſſet der Himmel vnfleter vnd Tölpel bleiben.

209	Cor Sapientis quærit DOCTRINAM: & os stultorum ☞ pascitur imperitia.	Prou. 15. Vers. 14	*Cor intelligens quærit SCIENTIAM: & os stultorum pascetur stultitia.*	209

Pascitur imperitia] Verè Ethnicus; *Homine imperito nusquam quicquam iniustius*, Er bleibt ein Narr / wie er gewachsen ist.

TIMOR DOMINI Eccl. 1, 16. Psal. 110.

210	☞ Timor DOMINI principium SAPIENTIÆ: SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM ☞ stulti despiciunt.	Prou. 1. Vers. 7.	*Timor IEHOVÆ principium SCIENTIÆ: SAPIENTIAM & Eruditionem stulti despiciunt.*	210

Timor DOMINI] Non est hic is TIMOR, quo nocentes cruciatum formidant, Theologis dictus SERVILIS, qui furor & nocentis conscientiæ vermis, rodens quotidie, atque vrens malam mentem, animumvè mali sibi conscium: sed diuinus & salutaris à DEO ipso proueniens, dictus FILIALIS, superior & excellentior amore, vt loquar cum Cabalistis. Sic quoque verss. 212. & 232. *Stulti despiciunt*] Stulti igitur sunt, qui despiciunt AMPHITHEATRVM hoc nostrum; ratio est, quod ex fontibus SAPIENTIÆ (res ipsa loquitur) DOCTRINA Eius emanauit.

211	TIMOR IEHOVÆ velut velut vena vitę, vt recedatur à laqueis mortis.	Prou. 14 Vers. 27.	*TIMOR DOMINI ☞ fons vitæ, vt declinet à ruina mortis.*	211

Fons vitæ] Quemadmodum inobœdientia & contemtus DEI, amor proprius & superbia, initium & fons est mortis, omniumque calamitatum, & verè ruina & laqueus mortis atque inferni: ita Timor IEHOVÆ, coniunctus cum fide & amore diuino, qui dicitur filialis, verè est fons & vena vitæ; propterea quod Spiritus sanctus, Spiritus est Timoris DEI, hoc est, author Timoris DEI, in quo sancto Timore, DEVS singularem suam εὐδοκίαν & beneplacitum habet, ita vt delectetur illo, tanquam pater filio vnico: reueletque ipsi arcana Sapientiæ: requiescente super ipso Spiritu Scientiæ, Intelligentiæ & Cognitionis.

212	Principium SAPIENTIÆ, Timor IEHOVÆ: & scientia Sanctorum, intelligentia.	Prou. 9. Vers. 10.	*☞ PRINCIPIVM SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & scientia Sanctorum PRVDENTIA.*	212

PRINCIPIVM SAP.] Vide verss. 210. & 232. Iob. 28, 28. Ecce TIMOR DOMINI ipsa est SAPIENTIA, & recedere à malo, INTELLIGENTIA. Timor DEI filialis ipsissimus est AMOR: Timere DEVM amare est. O fructuosissimam ARTEM AMANDI hanc! quam fideliter

docet

docet Amphitheatrum hoc noſtrum. DIVINA hæc; mundana, illa Ouidiana immunda.

213 ☞ Non (igitur) æmuletur cor tuum peccatores, ſed in TIMORE DOMINI eſto ☞ tota die. | Prou. 23 Verſ. 17. | *Ne æmuletur cor tuum peccatores, imò potius in TIMORE IEHOVÆ eſto tota die.* 213

Non æmuletur, &c.] Κακοζηλία & ſtulta imitatio morum prophanorum, ſcurrilium, voluptatum, libidinum, delitiarum, ſuperbiæ, ambitionis, luxus, vſurarum, iracundiæ, dominationis, &c. multis attraxit extremum exitium. Noli transformari in eiuſmodi mundanam laruam, ſed indue Ieſum Chriſtum, & transformare in ipſius imaginem. *Totâ die*] Totâ vitâ: omnibus diebus vitæ tuæ: & TVNC (non prius) SAPIENTIÆ deſuper rorantem mannam, (vt eſt ſecunda huius Amphitheatri figura) ſupercæleſtiſque nectaream & aquæ (mentis vellere) & ignis (cordis ardore) pluuiam concipies, guſtabiſque Animæ, ſitientis veritatem, lingua, quàm ſuauis & iucundus ſit DOMINVS: eriſque totus (Corpore, Spiritu, & Animâ) tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dat in tempore ſuo, cuius folium non defluit: & OMNIA quæcunque facies (orabit enim & Laborabit IEHOVÆ SAPIENTIA tecum, verſ. 261.) proſperabuntur. (& ſic peruenies quoque ad Lapidem Philoſophorum) Pſal. 1, 3. Experieris quoque veriſſimum eſſe, quod Pietas ad omnia ſit vtilis. 1. Tim. 4, 8.

214 Quia reuera eſt merces: ☞ & ſpes tua non ſuccidetur. | Verſ. 18. | *Quia & habebis ſpem in nouiſſimo, & præſtolatio tua non auferetur.* 214

Habebis in nouiſſ.] Quia habitas in adiutorio altiſſimi, & in protectione DEI Cæli commoraris. Dicis DOMINO, ſuſceptor meus es tu, (aſylum meum) & refugium meum, DEVS meus, ſperabo in eum. Vide pſal. 91. totum. Pſalmus hic quemadmodum alii pœnitentiales; Benedictorii; Maledictorii; Liberatorii; Vindictorii, &c. ita, hic, dico, Antidotarius & defenſorius contra aduerſitates omnes. Obſeruarunt hoc Hebræi; probauerunt Chriſtiani; experieris tu ipſe, ſi Pſalmos Dauidis, ſingulis diebus, Dauidicè oraueris. At magnum & rarum, Dauidicè orare! Non intelligunt niſi in ſchola crucis ac tribulationum probè exercitati: his ſolis PSALTERIVM eſt promptuarium precationum inſtructiſſimum, Catholicon. Laus DEO, quod aliquantulum didicerim. De hoc ſecreto, loco commodiore, plura. *Spes tua non ſuccidetur*] Non decipiet te SAPIENTIA; caret enim omni fraude: ſed veriſſimos, dulciſſimos, æternos fructus ab illa percipies. E conuerſo, mundana ſapientia, quia eſt fraudibus, erroribus & incertitudinibus plena; nullum ſalutarem fructum poſt ſe relinquit; ſed miſeriam, dolores animi, errores, cruciatus, deſperationem & mortem.

215 Sentite (ô mortales) ☞ de DOMINO in bonitate ☞ & in simplicitate cordis quærite illum. 215

Sap. 1. Verſ. 1.

Sentite (ô homines) de DOMINO in bonitate, atque in ſimplicitate cordis eum quærite:

De DOMINO] Et de Operibus, Bonis ac Donis eius, iuxta voluntatem veritatis ſuæ in SS.a Scriptura, Libro Naturæ, teſtimoniiſque conſcientiarum veſtrarum. *In ſimplicitate*] In ſimplicitate columbæ, hoc eſt, in integritate, imitando Archetypum: non in aſtutia aut calliditate diabolici ſerpentis. Simplicitas Sancta Veritatis SAPIENTIÆ Æternæ amica. Nunquam ſimula, nec mala te malum eſſe cogant. Sis Bonus, auxilio Optimi, in te: etiamſi omnia mala circumcirca te. Eſto prudens, ne fallaris, & ſimplex, ne fallas, Matth. 10, 16. *Conſilium malum conſultori peſſimum.*

Deut. 4, 29, 2. Paral. 15, 4. Quomodo DEVS quærendus, & à quibus inueniatur.

216 Quoniam inuenitur ab his, ☞ qui non tentant illum: ☞ apparet autem iis, ☞ qui fidem habent in illũ. 216

Verſ. 2.

Quoniam inuenitur ab iis qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt.

Qui non tentant illum] Haud fruſtra monet Lex Diuina: *Non tentabis* DOMINVM DEVM *tuum*, Deut. 6, 16. Matth. 4, 7. Luc. 4, 12. Non poteſt ferre iocum IEHOVAH, qui Zelotes. Huc refer canonem decimum, partis Amphitheatri huius quartæ, in Mageiæ reformatione inſtauratoria ac renouatoria; & contra, Nigromantiæ extirpatione eradicatoria. Vbi de PROPOSITIONE agitur, *Tunc me intelliges.* Vide verſſ. 142, 217. & 251. Non tentat DEVM qui Theo Sophicè conſulit; ſed qui temerè, iocosè arroganter. *Apparet autem*] Ἐμφανίζεται, patefit: quod verbum cognitionem ſignificat, qua DEVS piis ſe patefacit ac declarat, aut cognoſcendum exhibet, quocunq; id fiat modo, mediatè, vel immediatè, Macro vel Micro-Coſmicè. Sic SAPIENTIA æterna, manifeſtata in carne, IHSVH CHRISTVS, apud Iohan. 14, 21. dicit, ἐμφανίσω ἐμαυτόν, *manifeſtabo ac declarabo meipſum.* Vide verſſ. 142. & 195. Eſtoque intelligens. *Qui fidem habent*, &c.] Docet Sapiens, τὴν ἀπιστίαν, incredulitatem, impedimento eſſe, quo minus cognoſcatur veritas, & DEI Dona nanciſcamur. Incredulitas (experientia edoctus conſtanter affirmo) eſt quaſi ſiniſtra manus, qua DEI DONA, quæ ſponte ſuâ nobis benignè offert, peruersè excutimus. Quemadmodum enim ianua miraculorum, impetrandique à DOMINO Bona & Dona mirabilia manus, eſt Fides; ita diffidentia ſiuè incredulitas, miraculorum amiſſio aut expulſio, ac ad magna & mirabilia à IEHOVAH impetrandũ, & per nos (eſt enim Theo-Sophus DEO id, quod homini ſua manus) perpetranda, impedimentum. Rectè igitur vir nunquam ſatis laudatus Capnio lib. de verbo mirifico 2. cap. 6. *Fœdus cum homine*, inquit, DEVS *percutit, non quocunque, ſed cum eo, qui Sanctimonia, Pietate, Religione,*

potiſſimum

potissimum verò CREDVLITATIS *fiducia clarescat.* Et alius de VNIONE cum DEO mentali: Non DEVS hanc nobis, crimina nostra negant. Crimen inter cætera, non infimum, incredulitas. Vt iustus viuit sua fide; ita videns videt fide. Nescit fidentem deseruisse DEVS, canit poëta Christianus. Morienus Philosophus: *Omnis qui timuerit, in veritate non est perfectus:* Et maximoperè Sapientem aliquid timere non decet. Nam si timuerit, citò desperabit. Quòd si desperauerit, eius animus vacillabit, nec vllatenus suæ intentionis consequetur effectum. Vide vers. 167. Hîc mentem exerce. Clamemus igitur cum Christi discipulis, omnes: DOMINE, *auge nobis* FIDEM. Fidas, vt videas. Sat dixi.

217 ☞ Peruersæ enim cogitationes separant à DEO: probata autem virtus corripit insipientes.	Vers. 3.	*Cogitationes namque peruersæ separant à* DEO, ☞ *eiusque potentia dum tentatur, insipientes arguit.*	217

Peruersæ cogitationes separant, &c.] *Casta* DEVS *Mens est, casta vult mente* (Corpore, Spiritu, Anima) *vocari*, quæri, inueniri ac retineri. Non potestis, dicit Paulus, simul esse membra scorti & Spiritus sancti. Ora DEVM, vt, sua gratia, cum odio vitiorum, amor in te oriatur ac confirmetur virtutum: hoc est, TIMOR DEI. *Eiusque potentia*, &c.] DEI videlicet; cuius Potentia sine maximo periculo Corporis, Spiritus & Animæ, tentari non potest. Sunt autem hæc duo vitia (& signaturæ, quasi indicantes) infidelium; Vnum diffidentiæ, alterum audaciæ ac temeritatis in DEVM, sic tentando eum. Hinc discito, IEHOVAM ne tentes quæstionibus friuolis; petitionibus superbis, tibi aut proximo nocentibus, &c. Vide vers. 216.

218 Quoniam in animam malitiosam non introibit Sapientia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.	Vers. 4.	*Quoniam* ☞ *in maleuolam animam non introibit* SAPIENTIA: *nec habitat in corpore* ☞ *subdito peccatis.*	218

In maleuolam animam non, &c.] Ratio est, quod dissimilium nulla fit VNIO. Quid conueniret Luci cum tenebris: beneuolo cum maleuolo; veritati cum mendacio; bono cum malo? Non fit ad Monadis simplicitatem reductio, nisi reiiciatur Binarius: non cum IEHOVAH vnio, nisi prius à Teipso deuiatio, & tui abnegatio. Diuerte à malo & fac bonum, Psal. 34, vers. 15. Discede à temetipso deformato, &, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, reformare ad Exemplar Archetypi; patienter sequere, & Theosophicè imitare SAPIENTIAM incarnatam; tunc habitabit in te Spiritus SAPIENTIÆ Hhochmahél: Tunc IEHOVAH Pater: IHSVH CHRISTVS crucifixus, Frater; SPIRITVS SANCTVS Amicus, introibit in te, habitabit atque sedebir, REX, in palatio aut throno suo MicroCosmico, TEMETIPSO, tri-

uno, renato, verè catholico, vt eſt figura Amphitheatri huius ſecunda. Lotione pœnitentiali, Eſaiæ 1,16. in melius tranſmutatus, coniungêris atque vnieris DEO: radio Solis ſupercæleſtis illuminaberis. Videbisque, mundus corde, DEVM in te, & te in DEO; OMNIA in OMNI. Terrena patitur, terrenus: mundana, à Principe mundi immundi, mundanus: Spiritualia, à Spiritibus bonis, ſub modo delegatæ à DEO adminiſtrationis, Macro & MicroCoſmicè, Spiritualis: Diuina, à DEO ipſo, Diuinus. Qui minus purus eſt, quomodo audet ille purum attingere? De Spiritualibus atque Diuinis, tu terrene & mundane, cenſere abſtine. Iudicas de iis, quorum dulcedinem nunquam guſtaſti, vt cæcus de coloribus. Vide verſ. 46. & 157. Cenſuiſti me & librum hunc mundanum immundum; Vide ne nimis mundanè. Quære verſ. 46. *Subdito peccatis*] Ne igitur pecces, ô fili SAPIENTIÆ, nam DEVS ipſe videt (in omni enim loco oculi DOMINI contemplantur Bonos & malos, Prouerb. 15,3.) cur non videret? qui finxit oculum: cur non audiret? qui plantauit aurem, Pſal. 94, verſ. 9. Angelus cuſtos tuus, Pſal. 91. verſ. 11. DEI miniſter, Pſal. 104. verſ. 4. adſtat: Conſcientia (mille teſtes) reclamat: diabolus (hoſtis generis humani acerrimus) accuſat. Proponito tibi, quæſo, mi frater, qui ad peccatum ſollicitaris, ante oculos Angelum tui cuſtodem, omnium, quæ vel facis vel cogitas, aſſiduum ſpectatorem ac teſtem; DEVM inſpectorem, cuius oculis omnia patent, qui ſedet ſupra cælos, & intuetur abyſſos: Et rem adeo fœdam, vt homuncione teſte palam facere pudeat, non vereberis coram Angelo tibi proximo, DEO, totoque cælitum Choro ſpectante & execrante facere? Phy quò laberis?

219	Imò, ſi ad intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam:	Prou. 2. Verſ. 3.	*Si enim SAPIENTIAM ☞ inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRVDENTIÆ,*	219

Inuocaueris] Vt pium eſt Miſericordiam implorare Diuinam, auxiliumque Omnipotentiæ DEI: ſic ipſiſſima Chriſtianitas, pro SAPIENTIA TheoSophicè impetranda, inuocare SAPIENTIAM IEHOVÆ (HHOCHMAHEL) ipſam, in vltimo ſeculo incarnatam: quam Sapiens noſter inuocauit incarnandam.

220	Si quæſieris eam tãquam argentum, & ſicut theſauros ſcrutatus fueris eam:	Verſ. 4.	*☞ Si quæſieris Eam quaſi pecuniam, & ☞ ſicut theſauros effoderis illam:*	220

Si quæſieris] Si SAPIENTIÆ Chriſtianè poſtpoſueris mundi immundi vanitates, quantumuis etiam ſplendidas atque pecunioſas, & quæſieris SAPIENTIAM. At, dices, Vbi, quibus Auxiliis, Cur, Quomodo, Quando: Audi: pulſato fores SOPHIÆ ſupercæleſtis, verſ. 48. annotatas, in Oratorio & Laboratorio, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, & eam, DEO annuente, inuenies. *Sicut theſauros, &c.*] E

terra

terra Mundana, montiumque ſaxoſorum profunditatibus effodiuntur opes, irritamenta bonorum. SAPIENTIÆ terra eſt LIBER triunus, Catholicus; puta, SS.æ SCRIPTVRÆ atque NATVRÆ, & MENTIS noſtræ Diuinitus illuminatæ: huius ditiſſimæ venas, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri præſentis, rimare, SAPIENTIAM, IEHOVAH largiente, inuenies: hanc inde, ſicut theſaurum, Chriſtiano-Cabaliſticè, Diuino-Magicè, & Phyſico-Chemicè, effode, inque pectoris ſcrinio prudenter reconde: auſim tibi polliceri, qui hæc rectè ſcribo, quod placebis DEO, hauries voluntatem à DOMINO, impetrabisque ab Eo, per Eam, in negotiis, conſiliis ac laboribus tuis, benè velle, noſſe, eſſe & poſſe, corporisque, Spiritus & Animæ ſic elicies ſalutem. Nulla, crede veridico, vnquam calamitas aduerſitatumvè hyems, ſic extinguit fiduciæ, adhærentis DEO, fructuoſè impetrantem ardorem, quin, ex SAPIENTIÆ Lapide, quem reprobauerunt ædificantes, Pſal. 118, verſ. 22. poſſet reſtitui. Petra, SAPIENTIA caro facta. IHSVH CHRISTVS, ſeminarium habens ignis cæleſtis, & venas aquæ viuæ, ſalientes in vitam æternam. A DOMINO factum eſt iſtud, & eſt miraculum in oculis noſtris, dico cum Pſalmiſta.

221	Tunc intelliges TIMOREM JEHOVÆ, & cognitionem DEI inuenies.	Verſ. 5.	*Tunc intelliges TIMOREM DOMINI, & Scientiam DEI inuenies.*	221 Scientia DEI.

Tunc] Poſteaquam methodo præfata Theoſophicè quæſieris, & ſcrutatus fueris SAPIENTIAM. Mentes & manus ſapienter admouentes, Dii (ELOHIM) adiuuant. *Non datur ad Muſas currere lata via*, hoc eſt, mundanè: nam lata via mundi via eſt, Academica. *Cognitionem* DEI] Tu ſciole, qui parum Chriſtianè negas, DEVM à nobis cognoſci non poſſe, litiga ſuper verbis hiſce cum Sapiente noſtro, ô capita diabolica!

222	Nam noſſe TE, conſummata eſt Iuſtitia: & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.	Sap. 15. Verſ. 3.	*Noſſe enim TE (ô DOMINE) conſummata JVSTITIA eſt, & ſcire JVSTITIAM & VIRTVTEM tuam radix eſt immortalitatis.*	222

Noſſe te, &c.] Agnitio DEI, ſolida, integra, vera & perfecta eſt iuſtitia, qui in ſeſe virtutes complectitur omnes. Eſt autem NOSSE DEVM, non ſolum de Natura Diuina (liceat mihi cum Petro Epiſt. 2. cap. 1. verſ. 4. naturam Diuinam dicere) ſapienter diſſerere, verùm quoque voluntatem eius, quæ in LEGE (voce Iuſtitiæ Diuinæ) & VERBO IPSIVS μακρὸ καὶ μικρὸ κοσμικῶς ſcripto, eſt declarata, intelligere ac facere, hoc eſt, timere DEVM, & credere miſericordiæ eius. Sic enim Hieremias cap. 9. verſ. 24. In hoc glorietur vir, noſſe me, quod ſim DOMINVS faciens Iudicium & Iuſtitiam, & miſericordiam, hoc eſt, puniens peccatores, & ignoſcens (propter SAPIENTIAM incarnatam, hoc eſt,

IHSVM CHRISTVM crucifixum) agentibus pœnitentiam; & misericordiam præstans erga eos, qui me timent, mihique credunt. 1. Iohan. 2, 3. & 4. In hoc scimus, quoniam cognouimus eum (DEVM) si mandata eius obseruamus. Qui dicit se nosse DEVM, & mandata eius non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est. Sic complexus est summam Doctrinæ huius Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est* DOMINO *super timentes eum, & super his, qui sperant super misericordia eius.* Et Christus apud Iohannem 17, 3. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum* DEVM *verum, & quem misisti,* IHSVM CHRISTVM. Hic solus immortalitatis radix. SAPIENTIÆ reuera pars magna, nosse Creaturam atque Naturam; maior, seipsum; maxima & summa, DEVM. Rectè sanè, verè ac sapienter dictum ab Augustino: Da, DOMINE, nosse me & nouerim te. Sit quoque à me repetitum. ô IEHOVAH, adiuua & perfice meum velle! Amen. Addo: TEIPSVM autem cognosces, quando collucente luce DEIFICA, in speculo maiestatis DIVINÆ triunius triuno (quod est, VNIVERSVM creatum, VERBVM scriptum & incarnatum, ANIMA que Diuinitus nobis inspirata) oculis & corporis & mentis; TheoSophicè, Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, PhysicoMagicè, HyperphysicoMagicè, Cabalicè conspicis, intueris, contemplaris Teipsum. Tunc videbis qualis sies, videbis næuos, menda & maculas corporis, spiritus & animæ: Habebis cur cum Psalmographo Regio Psalm. 51. pœnitentialiter clames ad IEHOVAM: *Miserere mei* DEVS, *secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me*; & quæ sequuntur. Laua, ô DOMINE, quod est sordidum: riga, quod est aridum: sana, quod est saucium: rege, quod est deuium. Tunc lauaberis & mundaberis: tunc, TheoSophicè sic lotus atque purgatus, nosces DEVM: quia beati mundi corde; hi enim videbunt DEVM. Matth. 5, vers. 8. Tunc quæsiuisti inuenistique Regnum DEI, & iustitiam eius: tunc cætera OMNIA (Bona ac Dona Spiritus SAPIENTIÆ, versu sequenti annotata, si Theosophicè Oraueris, & sapienter Laboraueris) adiicientur tibi: (μακρὸ καὶ μικρὸ κοσμικῶς) Beatus ergò & sapiens, qui se rectè cognouit. Qui Se atque DEVM Nouerit, huic OMNIA nota esse possunt. Vide figuram Amphitheatri huius secundam. *Scire*] Vndenam? Ex Libris SS.æ Scripturæ, Naturæ, & Temetipso, Diuinitatis radio illuminato.

223 Quapropter optaui, & prudentia mihi data est: inuocaui, & Spiritus Sapientiæ obuenit mihi.	Sap. 7. Vers. 7.	*Propter hoc* & OPTAVI, & *datus est mihi sensus:* & INVOCAVI, & & *venit in me* & SPIRITVS SAPIENTIÆ. 223

OPTAVI] Non dedit operam literis in Academiis, nec audiuit Græcos, Dialecticos, Rhetoricos, &c. nec vsus est methodo studendi, hodierno die vsitatissimâ. Qui philosophandi modus ab Apostolo Paulo reiicitur, 1. Corinth. 1. v. 19, &c. & Coloss. 2. v. 8. Sed Optauit & inuocauit, qui SO-

PHIAM ſuper Cæleſtem omnibus prætulit Mundi huius ſolennitatibus atque theſauris. Sapuit certè. Auguſtinus tria vidiſſe ſibi optauit: *Paullum in ore, Romam in flore, Chriſtum in corpore.* Ego opto mihi poſſidere Lapidem Philoſophorum, eoque frui perfectè per annos viginti, cum omnibus fructibus atque vtilitatibus ſuis: tunc verè fortunatus atq; beatus eſſem, tam in futura, quàm in hac vita, Theo-Sophicè eo ſi vterer. Obſeruandum: Animi primùm in eo oritur deſiderium ardens, quamobrem: (verſ. 144.) deindè ſequitur inuocatio, ſiuè preces. Tu fac ſimiliter; recurre in Teipſum, nihil ſupponas (ex & in DEO) in te (auxiliaturi atque auxiliantis DEI promiſſiones habes, verſ. 10.) impoſſibile: Confidas in DOMINO, (Chriſtiano Cabaliſticè obſeruando) intelliges; velis Theo-Sophicè, & conſequeris. Ex hoc fundamento extructum ORATORIVM Amphitheatri huius noſtrum; confirmatum Matth. 6, 6. Vigilantiæ ac confidentiæ eſt hoc Chriſtianæ, non temeritatis audacis. Firmiter crede; in Timore DEI viue; in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, ſapienterque Labora; dabitur tibi ſinè mora: amicus DEI conſtituêris, & SAPIENTIÆ fructuumque illius particeps fies. Mens inebriata DEO videt, tanquam in ſpeculo, DEVM in ſe, & ſe in DEO; imò, quæ vult aut optat OMNIA. verſ. 138. Hæc Luna Cabaliſtarum Micro-Coſmica creſcens, plena, decreſcens; acceſſu, oppoſitione diametrali, declinatione SOLIS Diuini. Luna creſcente, iuſſu DEI, aderunt Spiritus boni; Tempore Plenilunii, DEVS ipſe: decreſcente, ora DEVM, ne tenebrarum poteſtatibus teneaeris ac ſeducaris à ſemita Veritatis recta. *Venit in me.*] Quando? Non niſi prius optauerat & inuocauerat. Non labor hic noctis atque diei vnius. Sudandum pro præmio (DEI gratia adipiſcendo. verſſ. 142. & 145. Hîc ſiſte gradum, & ſuper hoc Harpocraticè meditare: eſt vnum ex illis, quæ ſilentio potius, quàm ſermone aſſequuntur, laudantur, commendantur. SAPIENTIA vera, non ex libris per ſe & humanitus verſ. 142. diſcitur chartaceis, ſed Diuinitus illabitur nobis, & venit in nos: à noſtris ſtudiis non, vt cæteræ Scientiæ, lucem recipit, ſed ſecum affert, & quaſi de ſuo IPSA promptuario in viros non indignos (verſ. 145.) radiat atque lucet. Litera per ſe non prodeſt quicquam: SPIRITVS SOPHIÆ ſuperCæleſtis, Diuinitus in nos veniens, eſt qui inſtruit, qui docet, qui viuificat, qui illuminat, qui librum explicat, interpretatur, exponit. Dignus IHSVH CHRISTVS, hoc eſt, SAPIENTIA Patris, ſolus accipere LIBRVM, (puta SS[æ] Scripturæ, Naturæ & Mentis Diuinitus nobis infuſæ) & ſoluere ſignacula eius. Halleluiah. Rectè dicitur: *Vbi Spiritus ſancti gratia operatur, ibi nihil proderit occultatio Philoſophorum: nec manifeſtatio eorum, vbi eadem deeſt.* Veriſſimum hoc eſſe, Experientiâ edoctus, non ſemel comperi. Memini me, iudicio adhibito, ponderantem ſingula verba & emphaſes locutionum, aliquoties legiſſe Philoſophos ſecretiores, aut oretenus contuliſſe cum quibuſdam, & tamen non percepiſſe mentem eorum veram, quamuis dixiſſent veritatem: poſtea autem, ſuo tempore, detracto mihi (Miſericordia Diuina procul dubio omni) per SAPIENTIÆ SPIRITVM ignorantiæ velamine, in quadrante horulæ, imò in momento,) ſuſpicor inſtitutione Genii mei boni gratia DEI mihi adſiſtentis) me plus intellexiſſe, quàm antea ſpatio anni totius. Spiritus enim, Vbi & Quando vult,

ſpirat. Omnem ſuperat rationem humanam, quod Dona DEI humilibus & obedientibus (captiuato intellectu, verſ. 307.) per Spiritum SAPIENTIÆ conferantur; detrahantur & abſcondantur argutis atque ſubtilibus mundanis immundis. Es iſt ja wahr / es verdrieſſe auch welchen es wölle. Haurit aquam cribro, qui ſinè SPIRITVS SAPIENTIÆ reſeratione (mediata vel immediata, verſſ. 32, 74. & ſeqq. 187.) vult diſcere ex libro. Liber eſt index duntaxat oſtendens, pro quibus fundendæ ſint nobis preces ad IEHOVAM, vt (iuxta liberrimam ſuam voluntatem) reuelet myſteria, communicet Naturæ arcana, doceat ſecreta, inſpiret veritatem OMNEM Manet igitur firmum ac ratum hoc, verſ. 167. poſitum, 65. repetitum, *quod Philoſophia ſit ſpiraculum* DEI, *& illuſtratio Diuina:* Quia DOMINVS dat SAPIENTIAM. Quapropter nemo vnquam (quod etiam Cicero obſeruauit & annotauit lib. 2. de Nat. Deorum) vir Magnus, ſinè afflatu Diuino. Felix igitur, terque quaterque felix, qui IEHOVAM habet à conſiliis, quemadmodum eſt in Oratorio noſtro: is hauriet voluntatem, hoc eſt, benè velle, noſſe, poſſe & eſſe in omnibus actionibus atque laboribus ſuis, à DOMINO. verſ. 329. Precor (cum Iohanne Chryſoſtomo) ardenter, & ex imo pectore, vt miſericors & benignus DEVS exaudiat preces & gemitus meos, aperiat aures cordis, & obſignet in me fidem, det mentem myſteriorum diuinorum capacem, ſobriam ratiocinationem, & vitam plenam officiorum & virtutis, mihi, & omnibus veræ Sapientiæ ſtudioſis ſectatoribus, vt ſemper cogitemus, meditemur & curemus ea, quæ DEI ſunt, & nobis in omni vita ſalutaria, Amen, dicat omnis Sapientiæ amans, Amen. SPIRITVS SAPIENT.] Hhochmaël, verſſ. 52. & 106. Qui Mirabilis, & verè Diuinus. Nam creat, Iob. 33, 4. Spiritus DOMINI fecit me. Pſal. 104, 30. *Emittes Spiritum tuum, & creabuntur.* Suſtinet, vegetat, viuificat & perficit omnia vbiq; diffuſus, Pſal. 138, 7. Rom. 8, 11, 1. Cor. 2, 4. Sap. 1, 7. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum. IOVIS OMNIA PLENA. verſ. 154. Sapientiam & loquendi facultatem largitur, Matth. 10, 20. Hinc Cyprianus: *Non difficile eſt* DEO, *confeſſori ſuo inſpirare conſtantiam & loquendi fiduciam, qui, in Numeris, aduerſus Bileam etiam aſinam loqui fecit.* Miracula facit, Rom. 15. In virtute ſignorum & prodigiorum, in virtute Spiritus ſancti. Inueſtigat profunda DEI, 1. Corinth. 2, 10. *Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunda* DEI. Bona diſtribuit, 1. Corinth. 12, 11. Vndè, omnium Bonorum atque Donorum diſtributor cum ſit benignus, apud hunc vnum & ſolum quæramus ea, non apud ſpiritum malignum. verſſ. 185, 205, 251. & 298. Phy ſit diabolo, Amen. Filios DEI facit, Rom. 8, 14. Quicunque ſpiritu DEI aguntur, ii ſunt filii DEI. Sanctificat, Rom. 1, 4. Eccleſiam regit ac miniſtros deſignat, Actor. 13, 4. Eſa. 48, 16. DOMINVS DEVS miſit me, & Spiritus eius. Gratiam & pacem largitur, Apocal. 1, 4. Iuſtificat, 1. Cor. 6, 11. Iuſtificationes in nomine DOMINI noſtri IHSVH CHRISTI, & in Spiritu DEI noſtri. Liberos facit, 2. Corinth. 3, 17. Vbi Spiritus DOMINI, ibi libertas. Regenerat, Mouet corda ad bona opera & inuocationem. Hinc & Spiritus precum dicitur, Zach. 12, 10. Eduxit populum ex Ægypto, Eſa. 63, 13 & 14. Spiritus DOMINI duxit eum quaſi iumentum. Remittit peccata, Iohan. 20, 23. *Accipite Spiritum ſanctum, quorumcunque remiſeritis*, quaſi dicat, Spiri-

tus remittet, non vos. Reuelat mysteria, Iohan. 16, 13. Vndè omnis sanctæ reuelationis ac visionis est & dicitur auctor; absconditarumque rerum magister. Fidem largitur, 1. Corinth. 6, 11. Pios motus excitat, Rom. 8, 26. Docet fideles, Iohan. 16, 13. SVMMA: Virtute & assistentia SPIRITVS huius poteris OMNIA. Seruias tu ei Theo-Sophicè; & IPSE præetit tibi cuisque Catholicè: in ORATORIO & LABORATORIO. SPIRITVS SAPIENTIÆ cur Multiplex aut Multiformis dicatur, vers. 49. & 134. ex iam dictis satis superque probari potest. Quare Paulus 1. Corinth. 12, 4. &c. *Diuisiones*, inquit, *Gratiarum sunt, idem autem Spiritus*. Et diuisiones ministrationum sunt, idem autem DOMINVS. Et diuisiones operationum sunt, idem verò DEVS, qui operatur OMNIA in OMNIBVS. Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus, ad vtilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo Sapientiæ: alii autem sermo Scientiæ, secundum eundem Spititum: alteri Fides in eodem Spiritu: alii gratia sanitatum, in vno Spiritu, alii operatio virtutum, alii Prophetia, alii discretio Spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens singulis prout vult. Et 1. Corinth. 7, 7. *Vnusquisque proprium donum habet ex* DEO*: alius quidem sic alius verò sic: Sit Nomen* IEHOVÆ *benedictũ in secul- seculorum, Amen.* Addo: Hic DEI SPIRITVS sapientibus tripliciter FAMILIARIS. 1. Diuinitus, immediatè; Influentiâ, Lumine & Motu: Mediatè, Biblicè, necnon in carne humana assumpta. 2. Macro Cosmicè Naturâ (quæ RVACH ELOHIM, Gen. 1. aut Anima Mundi) Catholicè, hoc est, vniuersali virtute ac operatione, in Lapide Philosophorum; Particulariter, in singulis Creaturis, tam spititualibus quàm corporalibus, & quæ ex hisce sunt, per totum vniuersum creatum, 3. Micro-Cosmicè, in Homine, & quidem σωματικῶς, hoc est; corporaliter, siuè in concreto, in corpore ac Spiritu, ratione Essentiæ quintæ, simpliciter, Animâ siue mente, quæ particula auræ Diuinæ. Accuratè perlustra Amphitheatrum hoc totum, reperies (more Philosophico) de hisce pluta hinc inde. Phy diabolo, cum sua familiaritate pernitiosissima fœdissimaque. Iterum Phy. In DEO viuimus, mouemur & sumus, vt docet Paulus ex Arato, Actor. 17, v. 28. cuius & genus sumus: non igitur profanemus Templa DEI, quæ CHRISTVS sanguine suo sibi consecrauit; sed Spiritus DEI habitet in nobis. 1. Corinth. 3, 16.

224 Et ☞ præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione Illius.	Vers. 8.	*Sceptris ac solus illam antepofui, præ eaque diuitias pro nihilo æstimaui.* 224

Quantoperè laborandum pro Sapientia. Iob. 28, 18

Præposui illam Regnis, &c.] Vide verss. 45, 317, 318. & 327. SAPIENTIA vera rebus atque negotiis mundanis iure est anteponenda; quippe quæ vna sola Naturæ secreta pandat; thesauros largiatur inexhaustos: Angelis societ beatis; DEO coniungat, veréque felices efficiat atque beatos. Dat OMNIA: Bonis bona; malis (quia digni) mala.

225 Nec verò ei Lapidem pretioſum comparaui, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum æſtimabitur argentum, cum illa comparatum.	Verſ. 9.	*Nec comparaui illi* ☞ *lapidem pretioſum: quoniam omne aurum, in comparatione Illius, arena eſt exigua, & tanquam* ☞ *lutum æſtimabitur argentum in conſpectu Illius.* 225	

Lapidem pretioſum] Poſſet hîc aliquis non ineptè ſuſpicari, Sapientem noſtrum loqui de Lapide Philm. propterea quod ſequitur coniunctio cauſalis, *Quoniam omne aurum*, &c. Cuius Lapidis ritè applicati virtus inter alias multas quoque eſt, transmutare metalla inferiora in ſuperiora, hoc eſt, Argentum & Aurum. *Lutum*] Propriè: quid enim (ſublato hominum errore) aliud eſt argentum, quàm limus, ex terra & aquâ, albus: & aurum, ex aqua & terra ruber; congelatus fixuſque redditus. Sapiens ſapientis dictum hoc: Odit virtutis indolem, odit honeſtas artes, quiſquis admirator eſt auri.

226 Supra ſanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm luce frui, vt cuius ſplendor non poſſit ſupprimi.	Verſ. 10.	*Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & propoſui* ☞ *pro* LVCE *habere illam: quoniam inextinguibile eſt* LVMEN *illius.* 226

Pro luce habere illam, &c.] Eſt enim Lux lucens in tenebris, veniens in Mundum, quam mundus non cognouit, Iohan. 1. Sapit cum Sapiente, qui pro luce proponit habere illam: Vndè Syrach cap. vltimo: Manus meas extendi in altum, & in ſapientia eius luxit anima mea, & ignorantias meas illuminauit. Sis oro Hhochmaél, SAPIENTIA DEI lux & lucerna menti, manibus ac pedibus meis; in Oratorio vtroque, (Micro ac Macro-Coſmico) & Laboratorio, meis. Tu ô lux gentium, lumen cordium, radio illuminationis tuæ dignare illuſtrare cor meũ, tenebras abigere ignorantiarum mentis meæ; diſponere actiones atque labores meos, influere iis benedictionem felicis ſucceſſus, atque in omnibus oſtendere mihi & impertiri veritatem, Amen. Vide verſ. 78.

227 ☞ Facilè (equidem) videtur ab his, ☞ qui diligunt Eã, & ☞ inuenitur ab his, ☞ qui quærunt illam.	Sap. 6. Verſ. 13.	*Facilè perſpicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt.* 227

Facilè videtur, &c.] O Viſionem beatiſſimam, imò DEI-ficam, hanc, videre SAPIENTIAM in Libro SS^æ^ Scripturæ; in Natura; mentaliter in ſemetipſo! Quid iucundius? quid beatius? Non tamen hoc niſi mundis corde contingit. Soli Diis geniti potuêre. Vide verſ. 52, 195, 218. *Qui diligunt*

ligunt eam] Nam DEVS currentem trahit. Vide verſſ. 145, 160. *Inuenitur*] Ideo Solomon Eccleſ. 7, 25. ingemiſcens ait: Alta profunditas, ſeu, pro funda, profunda, (ita enim Hebraicè legitur) quis inueniet eam? quaſi diceret, ô quàm difficile eſt inuenire SAPIENTIAM, inter tot ac tantas ſtultitias mundi huius immundi, à veritatis viæ linea recta, ſeducentes. Inuenitur SAPIENTIA: quia Diuinitus magis illabitur, quàm quòd humanitus, (hoc eſt, humana prudentia, ratiocinatione, phantaſia, aut ſpeculatione) acquiratur. DOMINVS dat SAPIENTIAM, Prou. 2, 6. &, *Beati qui inueniunt eam*, Prou. 3, 13. Paucorum eſt igitur inuenire illam. Quorumnam, dic quæſo? Sequitur Sapiens ſapientis reſponſum. *Qui quærunt illam*] Quomodo? In Timore DEI ieiunantes Orando, Theo-Sophicè viuendo, ſapienterque Laborando, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Inuenitur ab his qui manè vigilant ad eam, verſ. 160. & qui non tentant eam, verſ. 216. DEVS enim OMNIA (vt habet Prouerbium) vendit laboribus. Manus Theo-Sophicè admouentes, Dii (Elohim) adiuuant, verſ. 92. cum aliquot ſequentibus. Nec tamen ſuper nos noſtris meritis aut noſtra ſanctitate, ſed DONO DEI Miſericordis coruſcat tam venerandi Numinis & Luminis ſplendor. Huc refer caput Ieſu Syrach vltimum totum, quod tibi de meliori nota commendo.

228	Anteuertens ſuis ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.	Verſ. 14.	☞ *Præoccupat qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat.*	228

Præoccupat, &c.] Huius explicationem vide ſupra, verſ. 144.

229	☞ Qui de LVCE vigilauerit ad illam non laborabit, ☞ aſſidentem enim Illam foribus ſuis inueniet.	Verſ. 15.	*Qui manè ſurrexerit ad illam, non laborabit: aſſidentem enim ſuis foribus eam inueniet.*	229

Qui de luce vigilauerit] Vt eſt verſſ. 96. & 170. & alibi paſſim in Prologo hoc annotatum. *Aſſidentem foribus*, &c.] Quibusnam? Senſuum tuorum, Rationis, Intellectus ac Mentis. Præſto eſt enim Mediatè & immediatè omnibus, qui optant ac ſtudent eam audire, videre, obſeruare loquentem atque docentem, in Libris SS.æ Scripturæ, Naturæ & ſemetipſis, lege Amphitheatri huius. Vtinam omnes ſapientiam ſibi aſſidentem, ſeque eis offerentem ſentirent ac noſſent, ô quàm benè eſſet eis!

230	☞ Cogitare ergo de illa, ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilauerit propter illã, citò ſecurus erit.	Verſ. 16.	*Nam de illa ſuſcepta cogitatio, prudentiæ eſt perfectio: & qui propter eam vigilauerit, continuò ſecurus erit.*	230

Cogitare de illa, &c.] Vide verſſ. 18. & 142. Quemadmodum qui coniu-

gium inire volunt, à colloquio amico initium faciunt: ita qui ſapientiæ Æternæ coniugium ambiunt, pias, ſanctas, pulcherrimas, amabiliſſimas de ea ſuſcipiunt cogitationes, & ante oculos mentis proponunt ſibi imaginem illam ſapientiæ formoſiſſimam, qualem ſapientiſſimus Regum, in prioribus Prouerbiorum capitibus depingit, & in lib. Sap. 7. Hæ cogitationes de ſapientiæ plenitudine ſuſceptæ, ſunt vinculum & copula, virtute magnetica cæleſti prædita: ſunt ſeminaria alloquiorum & ſoliloquiorum Diuinæ Sapientiæ: vſque adeo enim blanda, familiaris & humana eſt vera ſapientia, vt nunquam ſinè ſuauiſſimo reſponſo amatorem dimittat: ſed voce interna, occulta, intellectuali & mentali reſpondeat; interdum etiam oſculo iucunditatis, & motu diuiniſſimo, vt eſt Cant. 1. verſ. 1. oſculetur me oſculo oris ſui: nam fructus eius dulcis gutturi meo.

231 Quia ſe dignos ipſa quærit circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſtendit, in omnique cogitatione eis occurrit.

Verſ. 17.

☞ Quoniam dignos SE, *Ipſa circuit quærens, & in viis oſtendet* SE *illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.* 231

Quoniam dignos ſe, &c.] Huius explicationem vide ſupra verſ. 145.

232 Initium enim ipſius eſt veriſſima eruditionis cupiditas: cura verò eruditionis ☞ amor.

Verſ. 18.

Initium enim illius veriſſima eſt ☞ DISCIPLINÆ *concupiſcentia.* 232

DISCIPLINÆ *concupiſcentia.*] Qui enim diligit diſciplinam, hoc eſt, admonitionem, correctionem, repræhenſionem, & dehortationem à via mala, à vita vitioſa, diligit ſcientiam; qui autem odit increpationes, inſipiens eſt. Prou. 12, 1. Talis eſt quoque DISCIPLINA DEI, per tribulationem & crucem: quas ideo nobis Diuinitùs immittit ac permittit, vt vocent nos ad pœnitentiam: experimur in his conſolationem Diuinam, ex qua videmus nos à IEHOVAH diligi, doceri atque defendi, *Dat vexatio intellectum.* Eſa. 28, 19. Vnde Paulus: *Tribulatio patientiam efficit, patientia probationem,* id eſt, agnitionem DEI erga nos voluntatis. Non tentatus, pia rectè dixit Antiquitas, qualia ſcit? Exules Oratorio & Laboratorio noſtro, tu qui reſpuis caſtigationem, annuntio tibi, quod nunquam euades in Chriſtiano Cabaliſtam, Phyſico Magum, aut Phyſico Chemiſtam, manebis ſophiſta. Crucem patienter ferens ſuam, baiulat & Chriſti; quo indutus, eundem imitatur: huic ianua aperitur virtutum, hic intromittitur ad REGNVM SAPIENTIÆ PERPETVVM: Diſciplinam fugiens, excluditur. Ad auguſta, per anguſta. Oportet nos prius eſſe cum CHRISTO in Orco, antequam cum eo aſcendimus in Cælum. *Amor.*] Non poteſt fieri coniunctio & copulatio, niſi interueniente amore, ſanctoque

deſiderio.

desiderio. Nam qui meretricio amore sunt imbuti, hoc est, mundano, & vano, indigni sunt coniugio cælestis Sapientiæ. Crede mihi qui terrena volunt, cælestia nolunt. Et, quisquis amat, fit dignus amari. Iste verò sanctus amor Sapientiæ est flammula Spiritus sancti, incensa precibus assiduis. Hac in cordibus nostris micante, patefit aditus ad Sapientiam cælestem primus. Nam Sapientiam amasse, propè parasse est. Adeò fidelis est in amore Sapientia Diuina, vt sanctum sui amorem ferre nequeat, quin amantem redamet, & sanctum amoris desiderium impleat.

233	Amor autem obseruatio legum ipsius: rursum legum obseruatio est immortalitatis conseruatio.	Vers. 19.	☞ *Cura ergo* D I S C I P L I N Æ, *dilectio est: & dilectio custodia* L E G V M *illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est.*	233

Cura ergò D I S C I P.] Hinc apparet, quæ, quales & quantæ sint T I M O R I S D O M I N I Vtilitates fructuosissimæ.

234	Porrò immortalitas facit vt proximè ad D E V M accedamus.	Vers. 20.	☞ *Incorruptio autem facit proximum esse* D E O.	234

Incorruptio facit, &c.] D E O, qui E N S æternum & immortale, Homo reiectione Binarii (vers. 118.) regeneratus, fit proximus atque amicus, (vers. 299.) iungitur atque vnitur; tam in vita hac, quàm futura. *Beati quippe mundo corde: quoniam ipsi* D E V M *videbunt.* Matth. 5, 8.

235	C O N C V P I S C E N T I A itaque S A P I E N T I Æ deducit ☞ ad R E G N V M P E R P E T V V M.	Vers. 21.	*Sapientiæ igitur cupiditas ad regnum perducit.*	235

Ad R E G N V M P E R P.] Hoc est, D E I. Quod (cuius initium in vita hac, complementum in futura) si primum quæsieritis, & Iustitiam eius, cætera O M N I A, hoc est, S A P I E N T I Æ thesauri immensi & fructus infiniti, adiicientur vobis. Regnum hoc Sabbathum est Sabbathorum, Iobel vltimus, (de quibus ex Cabalistarum doctrina, nos in secunda Amphitheatri huius figura) & Terra viuentium, hoc est, immortalitas, quæ vita æterna; vbi dulcissimis & suauissimis perfruamur gaudiis, videndo de facie ad faciem gloriam D E I, fruendove D E O ab æterno in æternum. Summa: Catholicè quære primùm Catholicon Triunum (vt docet Amphitheatrum hoc nostrum) hoc est, Agnoscere D E V M; cognoscere Temetipsum, summumque in Natura & Arte bonum, hoc est, Lapidem Philosophicum ausim affirmare, quod tunc, si Christianè oraueris, sapienterque (pro diuersis diuersimodè) Laboraueris, specialia & particularia O M N I A, in scibili quouis, (si D E O placuerit, vers. 1.) adiicientur tibi. Accipies Regnum decoris; & diadema speciei de manu Domini: quoniam

dextra sua teget te, & in brachio sancto suo (☿) defendet te. Sap. 5, 17. *Habitabis in adiutorio Altissimi, in protectione* DEI *cæli commoraberis.* Psalm. 91, 1 regêris DEI manu, visurus mirabilia DEI. Sap. 19, 8. In omni tempore, & in omni loco DEVS ADSISTET tibi. Ibid. v. 20.

236 In hac domum meam ingressus conquiescam: nullam enim acerbitatē habet cōsuetudo ipsius, nec vllam molestiam eius conuictus, sed lætitiam & gaudium. (Vers. 18.) Circumeundo quærebam, vt eam apud me reciperem.

Sap. 8. Vers. 16.

☞ *Intrans (itaque) in domum meam, conquiescam cum Illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium victus illius, sed ☞ lætitiam & gaudium. (Vers. 18.) ☞ Circuibam quærens, vt mihi Eam assumerem.* 236

Intrans in domum meam, &c.] Sic & Daniel ingressus est domum suam, Dan. 2, 17. & cap. 6, 10. Notandum: Omnia SAPIENTIÆ adiumenta, aut sunt publica aut priuata; de publicis egit hactenus, nunc de priuatis: indicans priuatam delectationem, quam habet domi cum SAPIENTIA, exercendo Meditationes suas & soliloquia, TheoSophicè in Oratorii domo, tam externi aut visibilis, quod Sacellum Monasticum, à Monade, h.e. Vnitate sic dictum, quàm interni ac inuisibilis, quod est cordis pœnitentialiter depurati, mentisque Diuinitùs illuminatæ. vers. 223. Intrans quoque in domum Laboratorii PhysicoChemici. Monemur hîc, quo pacto mēs nostra, à terrenarum rerum contagio secreta, per arcanas contemplationes DEO penitus adhæreścat, ita vt intra cubiculi sui penetralia super Cælestibus, Macro & MicroCosmicis delitiis: ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, perfruens, secretum meum mihi, secretum meum mihi cum Esaia 24, 16. ore ac corde (ouans) clamitare possit. *Lætitiam & gaudium*] Gaudium internum, gaudium arcanum, gaudium solis iis cognitum, quibus contingit: quod denique cum Mundi gaudiis nec euanescit, nec aufertur, sed cumulatur in gaudium æternum. *Circuibam quærens*, &c.] Vbinam? in LEGE DOMINI, Libro Naturæ & Memetipso. At quomodo, quæso? *Diligendo eam.* verss. 18, 142, & 146. Timendo DEVM, vers. 210. vigilando ad fores eius, & obseruando ad postes ostii illius, vers. 48. Fidem habendo in illam, vers. 216. Concupiscendo eam, vers. 260. de Luce vigilando ad illam, vers. 229. Optando, inuocando, vers. 223. & 251. Proponendo mihi, pro luce habere illam, vers. 226. & adducere eam mihi ad conuiuendum, vers. 307. Idem, Idem Nobis facientibus, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quoque aderit SAPIENTIA vera. Quæramus modo TheoSophicè Hanc; præoccupabit qui eam concupiscunt. vers. 144.

Non temerè apud DEVM pronunciandū.

237 Ne festines ore tuo, neque cor tuū acceleret pro-

Ecclesi. 5 Vers. 1.

☞ *Ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad pro-* 237

ferre

ferre verbum ante DEVM: quia DEVS eſt in Cælo & tu ſuper Terram, iccircò ſint verba tua pauca.

ferendum ſermonem corã DEO: DEVS *enim in Cælo, & Tu ſuper Terram; iccircò ſint pauci ſermones tui.*

Ne temerè quid loquaris] Alloquium puri intimi & ſinceri cordis, ſcrutator cordium amat, vt eſt Pſal.19,15. Et erunt, vt complaceant tibi Eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper, Domine adiutor meus & redemptor meus. Naſcatur igitur ſermo tuus, quo DEVM alloqueris, in intimo corde, non in labiis: & ſatius eſt te ſuſpiriis loqui cum DEO ex intimo corde profectis, quàm verbis temerariis. Suſpiria enim piorum ex Spiritu ſancto procedunt, quando ille in nobis gemit; verba, vt plurimum ex humana phantaſia: & magnum eſt diſcrimen inter verba Spiritus & verba oris.

238 Quum voueris votum DEO, ne tardes reddere illud: quia non eſt beneplacitum DEO in ſtultis: quæ igitur voueris redde.

Verſ.3.

(Et) Si quid vouiſti DEO, *ne moreris reddere; diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio: ſed quodcunque voueris redde.* 238

VOTVM. Deuter.23. Verſ.21.

Si quid vouiſti DEO, &c.] Loquitur Sapiens more Veteris Teſtamenti. Solebant enim pii in anguſtiis conſtituti, DEO Sacrificia εὐχαριστικὰ promittere. Sicut Hanna 1.Sam.1.verſ.11. cum filium à DEO rogaret, vouet & promittit, ſe illum ipſum Domino redditurum: ſicut & Iephthe. Iudic. 11,30. Vouete & reddite Domino DEO veſtro, inquit Pſalmographus, Pſal.76,12. Et, quod ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, Deut.23. v.23. Talia vota ex ſummo DEI amore, ſanctiſſimo deſiderio, & ſincera animi gratitudine proficiſcuntur: & reddenda ſunt DEO ſinè cunctatione. Sic Patriarcha Iacob cũ in ſomnis vidiſſet ſcalam cæleſtem, euigilans vouet DEO, ſe in illo loco conſtructurũ Domum DEI, hoc eſt, ſe ibidem propagaturum agnitionem & verum cultum DEI: & doctrinam de Meſſiah. Gen.28,20. Nos in Nouo Teſtamento, vouimus DEO votum obœdientiæ filialis in Baptiſmo, & reddimus hoc votum DEO, in ſanctitate & iuſtitia, fide, patientia, humilitate. Definimus igitur, votum Noui Teſtamenti ſic: Votum eſt obligatio ad præſtandos cultus primæ tabulæ, qui ſunt Timor DEI, fides, dilectio, patientia, inuocatio, gratiarum actio, confeſſio, prædicatio Nominis Diuini. Hæc vota omninò ab omnibus Chriſtianis DEO reddenda ſunt. Specialia autem vota ſunt, cum præter ſolitã erga pauperes liberalitatem, obligamus nos ad peculiare aliquod & ſingulare beneficium, quo aut honor DEI aut ſalus hominum promouetur: idque ſine omni hypocriſi, nec temerè, ſed ex intima & ſincera animi gratitudine in hunc finem, vt acceptum à DEO beneficium, quod precibus impetrauimus, redundet quoque in proximum.

239 Melius est vt non voueas, quam vt voueas, & non reddas. | Vers. 4. | Multoque melius est non VOVERE, quàm post VOTVM ☞ promissa non reddere. 239

Promissa non reddere] Quo affectu vota sint facienda, in versu præcedenti dictum est. Iam hoc addo: si voueris DEO aliquid, siuè sit cultus primæ tabulæ, vt psal. 22. vers. 23. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Item Psal. 51, 15. docebo iniquos vias tuas: siuè sint opera Misericordiæ secundæ Tabulæ, ita vouendum & reddendum tanquam testimonium tuæ gratitudinis erga DEVM, & sigillum orationis tuæ, quo fidem & gratitudinem tuam DEO obstringis. Hoc si fregeris & fidem non seruaueris; næ DEVM ad retractandam suam erga te Beneficentiam & liberalitatem, & ad reposcenda sua bona, commouebis.

Ecclef. 34. vers. 23.

240 Sacrificium impiorum est abominatio IEHOVÆ: ORATIO autem rectorum beneplacitum Eius. | Prou. 15. Vers. 8. | ☞ Victimæ impiorum abominabiles DOMINO: VOTA iustorum placabilia. 240

Victimæ impiorum abominab.] Notatur hic discrimen verorum & falsorum cultuum. Hypocritæ offerunt DEO externos suos cultus, verbi auditum, celebrationem festorum, sacramentorum vsum, preces prolixas, superbas & putatitias eleemosynas, sinè omni fide & integritate bonæ conscientiæ. Igitur omnia ipsorum opera coram DEO abominabilia: quia ex corde peruerso & non purificato proficiscuntur. Veri autem DEI cultores, qui ex fide sincera faciunt opera sua, vsque adeo in omnibus & minimis operibus DEO placent, vt haustus aquæ frigidæ, ex charitate porrectus, ingentis thesauri loco à DEO habeatur, & scrinio ac gazophylacio DEI reponatur.

241 ☞ Eruditus in VERBO reperiet Bona: & qui SPERAT in DOMINO, beatus est. Prou. 28. vers. 25. ☞ Qui SPERAT in DOMINO sanabitur. | Prou. 16 Vers. 20. | Intelligens rem, inueniet bonum & confidens in IEHOVA, beatus est. *Prou. 28. vers. 25.* Qui fidit IEHOVÆ, impinguabitur. 241

Eruditus in VERBO] Scilicet Doctrina Sapientiæ, quomodo per Timorem DEI inuestiganda: quomodo precibus assiduis comparanda: quomodo Amore & desiderio copulanda & vnienda. O præclara doctrina, & verbum Sanctum, plenum beatitudine, plenum pinguedine & adipe omnium bonorum temporalium & æternorum. *Qui sperat in Domino*] Huius spei fructus est perpetua felicitas, Psal. 146, 5. Beatus cuius DEVS Iacob adiutor eius, spes eius, in Domino DEO ipsius: qui fidem seruat in

æternum

æternum. Stultissimus & infelicissimus est, qui tumet fiducia propriæ sapientiæ, industriæ, dotum & opum: recedente enim Spiritu sapientiæ à rebus mortalibus, ruunt in interitum & fiunt pestes possidentium.

242	Qui fiduciam suam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & misericordia erga Sanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.	Sap. 3. Vers. 9.	*Qui* CONFIDVNT *in illo*, ☞ *intelligent* VERITATEM: *& fideles in dilectione acquiescunt Illi: quoniam donum & pax est electis eius.*	242

Intelligent VERITATEM] Sic SAPIENTIA hæc incarnata, Iohan. 8. vers. 31. Si vos manseritis in sermone meo, verè Discipuli mei estis, & cognoscetis Veritatem. Veritatem, inquam, OMNEM; in Theo-Sophicis, Iuridicis, Physicis, Physico-Medicis, Physico-Chemicis, Physico-Magicis; Hyperphysico-Magicis & Christiano Cabalisticis; ex & in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, ac Temetipso, oleo Spiritus SAPIENTIÆ Diuinitus vncto: Orando & Laborando. Ora DOMINVM, vt à DOMINO roret desuper atque destillet in receptaculum Mentis tuæ, pœnitentialiter lotæ atque mundatæ, guttulas SPIRITVS SOPHIÆ super-Cælestis: quo inebriatus, oblitus TVI, (hoc est, prudentiæ tuæ insipientis) sapienter sequaris ea, quæ IPSE suggerit tibi: Vt, eo adsistente tibi, maneas in veritate, & Veritas maneat in te. Nam sinè veritatis ductu æternæ, veritatem rerum Humanarum & Diuinarum nunquam gustabis, nec sapiens eris.

243	☞ Longè est DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iustorum exaudiet.	Prou. 15. Vers. 29.	*Longinquus est* IEHOVAH *ab impiis: sed orationem iustorum exaudit.*	243

Longè est DOMINVS, &c.] Summa miseria est, DEI præsentia non frui: summa beatitudo, DEVM habere præsentem atque propitium. Impii frustrantur exauditione precum suarum, quo nihil est miserius & infelicius. Quemadmodum subditorum extremus est despectus & perditio, quando à facie Regis repelluntur cum suis supplicationibus: ita extremum est exitium à DEO non audiri. E conuerso summa est consolatio, quod Sapiens noster hîc cum Psalmo 155, 18. cantat: propè est DOMINVS omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

244	Qui remouet aurem suã, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominabilis.	Prou. 28 Vers. 9.	☞ *Qui declinat aures suas, ne audiat* LEGEM, ☞ ORATIO *eius erit execrabilis.*	244

Qui verò declinat, &c.] Qui aures habet ad audiendum, audiat, quid dicat filiis hominum Spiritus VERITATIS; *declinet à malo, & faciat bonum*; Timeat DEVM, & operetur iustitiam; obtemperetque benè monenti, aliâs nihil impetrabit aut efficiet boni, siuè in ORATORIO siuè in LABORATORIO. Qui enim declinauerit aures suas, ne audiat SAPIENTIAM loquentem, docentem & admonentem in SS.ª SCRIPTVRA, Libro NATVRÆ, & SEMETIPSO. *Oratio eius*, &c.] Oratio quæ DEO acceptum debet esse sacrificium, proficiscatur ex corde pœnitente, contrito & humili; aliàs DEO est abominabilis. Si enim arbor displicet, quomodo fructus placere posset. Quin vita sancta immaculata, tota est apud DEVM oratio, sacrificium acceptabile, cultus DEO gratissimus. Opere ipso coram DEO loqui debes, non verbis: si secus, oratio nostra fit in peccatum, Psalmo 109, 7.

245	Qui tegit scelera sua; nunquã aget prosperè: qui verò confitetur, & derelinquit, misericordiam consequetur.	Vers. 13.	*Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit,* ☞ *& relinquit ea,* MISERICORDIAM *cõsequetur.*	245

Et relinquit ea.] Omninò necesse est, in conuersione, & veræ Sapientiæ inuestigatione, deponere delicta contra conscientiam, purificare cor, animam, spiritum, corpus: si debeat fieri vas Misericordiæ & Gratiæ DEI, habitaculum Spiritus sancti, Organum salutare DEI. LAVAMINI; mundi estote; procul este prophani; nemo pollutus introeat; nemo contaminatus ad montem DEI propinquet: sanctificate vos, cras videbitis gloriam Domini. Sic Esaias non sinè causa incipit suam prophetiam cap. 1, 16. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, & discite benefacere, tunc tandem venite ad me: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix & lana dealbabuntur. *τὸ ὁλόκληρον ὑμῶν*, ait Apostolus, *τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἅγια*, 1. Thess. 5. vers. 23. & iterum, Rom. 12. vers. 1. *Obsecro vos per* DEI *misericordiam, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam*, DEO *placentem*, &c.

246	☞ Misericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TIMORE DOMINI declinatur à malo.	Prou. 16 Vers. 6.	*Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore* IEHOVÆ *receditur à malo.*	246

Misericordiâ & veritate] Misericordia significat, cùm DEI misericordiam erga nos, tum alibi nostram, erga proximum, Charitatem. Estq; veritas hoc loco cor verax, de DEO rectè sentiens, veritatis laudem ei soli tribuens, quod iuxta promissiones suas nobis, in spiritu & veritate inuocantibus eum, ignoscat, adsit, opem ferat, secreta communicet; mysteria

revelet:

reuelet: Bona & Dona largiatur innumera & infinita. Declinare à malo docet Solomon illos, qui timent DEVM; (timore filiali, qui ipsissimus amor, vers. 210.) qui credunt ei & in eum: qui ex corde diligunt proximum. Sis ergô misericors & verax erga proximum, vt Misericordia implearis ac veritate à DEO diuina.

247 Nonne errant cogitantes malũ? misericordia autem & veritas cogitãtibus bonum.	Prou. 14 Vers. 22.	*Errant (igitur) ☞ qui operantur malum, MISERICORDIA autem & VERITAS præparãt bona.* 247

Qui operantur malum.] Fructus non potest esse præstantior suo semine: Quicquid seminauerit homo, hoc etiam metet. Archelaus Rex Macedonicus, cùm tres legitimos hæredes interfecisset, & regnum inuasisset, tandem interfectus est ab adolescente, qui gladium ipsius epati infixit: ideò versus de eo factus est: Struens alteri malum, struit suo epati malum. Misericordia & veritas duæ sunt pedissequæ & comites fideles, omnibus qui pietatem & Timorem DEI colunt.

248 ☞ Qui (*ergo*) sequitur IVSTITIAM & MISERICORDIAM, inueniet vitam, iustitiam & gloriam.	Prou. 21. Vers. 21.	*Qui sectatur iustitiam & misericordiam, inueniet vitam, iustitiam & gloriam.* 248

Qui sequitur iustitiam, &c.] Qui seminat iustitiam, iustitiæ fructus metet; qui sunt, gloria, honor, felicitas, gaudium bonæ conscientiæ, & vita: Ex iniustitia verò & impietate, nihil nisi ignominia, infelicitas, morsus conscientiæ, & fœda mors nasci possunt. Id quod & Comicus Ethnicus scriptum reliquit: Virtus præmium est optimum: Virtus omnibus rebus anteit: profectò Virtus omnia in se habet bona.

249 Puer autem eram ☞ ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.	Sap. 8. Vers. 19.	*Eram autem puer, eximia ingenii indole præditus, bonamque animam sortitus.* 249

Ingeniosus, &c.] Bonâ indole natus, siuè Naturâ non malâ præditus, & vocatione internâ ad SAPIENTIÆ studium vocatus, εὐφυΐα (quæ vox hoc loco legitur) naturalem significat ingenii animique bonitatem; quæ indoles à Latinis solet appellari. Non enim ex quouis ligno fit Mercurius, sed conueniente aptoque nato. Obœdientissimè sequatur, suadeo, qui sic Diuinitus vocatur, quô Fata trahunt, ne, repugnando ordinationi Diuinæ, excitet contra se furorem DOMINI Vide verss. 96. & 170.

250 Imò verò cum essem bo-	Vers. 20.	*Et cum essem magis bonus,* 250

nus, in corpus introiui impollutum. | ☞ *veni ad corpus incoinquinatum.*

Veni ad corpus coinquinatum] Studui Corporis, Spiritus ac Animæ puritati: quæ nos maximè facit familiares Angelis; & spiritus Sancti capaces. Etenim à nullo prorsus vitio sic resistit Spiritus ille *Hhochmaël*, puritatis amator, vt impudicitiæ: nusquam æquè conquiescit ac delitiatur, vt in mentibus, lotione Theo-Sophica, virgineis. Est enim IPSE SAPIENTIÆ Spiritus incoinquinatus. vers. 134. Vide verss. 158. & 218. Manè vestiti faciem abluimus, ne quid sordidum hæreat: quantò maiore est cura abluendus animus, vt hunc amabilem & formosum offeramus DOMINO.

Sapientiæ, scire cuius donum sit SAPIENTIA.

Sapientia ergò vera precibus & votis assiduis cælitus est accersitus.

251 Quum autem intellexissem, ☞ me non aliter eius compotem fore, quàm si DEVS eam daret, quod ipsum erat Prudentiæ, intelligere cuius hoc esset beneficium, adii DOMINVM eumq; oraui, ac dixi toto corde meo; | Vers. 21. | *Et vt sciui, quoniam aliter non possem esse continens, nisi* DEVS *det; & hoc ipsum* ☞ *erat Sapientia, scire cuius esset hoc donum:* ☞ *adii* DOMINVM, ☞ *& deprecatus sum Illum,* ☞ *& dixi ex totis præcordiis meis.* 251

Me non aliter eius compotem fore, &c.] Quòd non aliter potirer SAPIENTIA; quòd viis, mediis, modis aliis (cuiuscunque nominis) consequerer, adipiscerer aut possiderem eam nullis. Non ex libris Ethnicè philosophantium, nec Nigromanticorum coniuratoriis; non à diabolico spiritu familiari; nec humanitus, ingenii acumine, ratiocinatione superciliosa, aut ab vllo aliquo homine mundana sapientia insipiente turgente: sed apud vnicum DEVM OPT. MAX. qui solus (vt docet Amphitheatrum hoc totum) Theo-Sophicè, quando & cui vult, dat SAPIENTIAM; à quo omne donum perfectum, Iacob. 1. vers. 17. Notate hoc qui sinistrè quæritis Lapidem Philm. MOTVM PERPETVVM, cæterosq; SAPIENTIÆ veræ thesauros; & (toties moniti) resipiscite aliquando. Fraternè inseruiam filiis Doctrinæ Amphitheatro hoc meo: sit vicissim apud eos memoria mei semper in benedictione. *Erat* SAPIENTIÆ, *scire cuius*, &c.] Reuera SAPIENTIÆ est, scire vbinam quærenda SAPIENTIA, apud quem, quibus auxiliis, cur, quà methodo aut via: Quod tamen (DEI ductu) à nobis (absit vanè glorier) in Amphitheatro hoc nostro (rumpantur ilia Momis) Theo-Sophicè atque sufficienter est demonstratum. Sit nomen IEHOVÆ benedictum in seculorum secula, qui post longas innumeras, laboriosas sumptuosasque vanitatum & tædiorum ambages,) vers. 187.) à falsitatum & errorum tenebris tandem in portum me aliquantulum deduxit cognitionis DEI, Naturæ, Meique ipsius; normâ veritatis SSæ Scripturæ, Libri Naturæ, & testimonii conscientiæ propriæ rectæ, secundum Corpus, Spiritum & Animam; in Oratorio, Theo-Sophicè Orando; in Laboratorio, sapienter Laborando: Diuinitus, Macro & Mi-

ero Cosmicè. Helleluiah, Halleluiah, Halleluiah. Phy diabolo, & squamis eius. Sapiens nihili facit mundum immundum. Spiritum sanctum tuum ne auferas à me, ô DOMINE; redde mihi lætitiam salutaris tui; & Spiritu Principali confirma me, Cabalisticè, Magicè & Physicochemicè, vt semper videam lumen veritatis in lumine tuo, Psal. 51, v.13. *Adii* DOMINVM.] Non homines; non Pseudophilosophantium scholas, nec Spiritus malignos, quantumuis quasi in Angelos lucis sese transfigurantes, non diabolum vllum, *Astaroth, Berith, Floron*, (phy) *Mephostophilos, Barro, Remisses*, non sorores fœtidæ Fœdæ fœdas; bestias pestilentissimas, eiusdemque farinæ nequissimæ omninò omnes, non (per se & simpliciter) Creaturam vllam, siue corporea ea sit, vel Spiritualis, sed vnicum & solum Ens illud SPIRITVALE, ÆTERNVM, SAPIENTISSIMVM, OPTIMVM: POTENTISSIMVM, INFINITVM, IEHOVAM ELOHIM ZEBAOTH, Creatorem Spirituum, Cæli, Terræ, Maris, OMNIVM, quæcunque in se continet Vniuersum creatum. Huius SPIRITVS vnici atque solius ab initio Mundi FVIT, nunc & semper EST ac ERIT dare SAPIENTIAM, nullius alterius; nisi sub modo delegatæ à PRIMO administrationis. Gloriam enim suam alteri non dat IPSE, Esai. 42, 8. quia Fortis, Zelotes: non potest ferre parem. *Et deprecatus sum illum*] Conuénit DOMINVM Theosophiæ amator studiosissimus: DEVM, inquam, Altissimum, totius Vniuersi Creatorem Omnipotentem accessit vnicum & solum, alium neminem. At quomodo, dices, quâ methodo, quâ viâ? Orando; non nigromanticè, hoc est, diabolicè & superstitiosè consecrando, exorcisando, ad aut coniurando, vt pseudocabalistæ faciunt. Oratio in Spiritu ac Veritate sufficiebat sola. Abeat in malam rem, cum suo magistro, discipulis, totaque schola pestilentissima, Nigromantia: cuius abolitionem extirpatoriam veræque Mageiæ miserrimæ deformatæ reformationem ac instaurationem duratoriam, Amphitheatri huius figurâ quarta posui ChristianoCabalisticam; quam accuratè contemplare. Nota: SPIRITVM quidem optat, citat, vocat adsistentiæ atque familiarem SAPIENTIÆ veræ studiosus: sed quem aut qualem? Reuera haud alium; quam Hhochmahél, hoc est, SAPIENTIÆ DEI IEHOVÆ ipsius vers. 223. Tu fili, fac similiter, & sapiens eris, vide verss. 28. & 106. *Et dixi ex præcordiis meis*] Non superficialiter, non transcursoriè aut oscitanter, (orè solo, corde longè remoto, vt solet blaterare mundus immundus) verum in Spiritu ac Veritate (totus, hoc est, Corpore, Spiritu & Anima reformatus ad exemplar Archetypi; sermone ac vita eum repræsentans) corde toto, mente eleuata ac sublimata in DEVM, aliud nihil cogitans, præter DEVM & SAPIENTIAM eius. Modum hîc & ritum obserua Theosophicum Orandi, Sapienti nostro aliisque sui similibus (vt possum probare ex sacris) in magnis & arduis vsitatum; quo in IHSVH CHRISTO crucifigendo, & crucifixo non frustrà adoriebatur IEHOVAM pia vetustas: is innotescet tibi, si acutè intueberis & picturas & scripturas figurarum Amphitheatri huius primæ, secundæ & quartæ. CLAVE hîc opus esset secretissima. Dicam tamen quid: cap. 19. & 20. lib. 3. de verbo Mirifico doctissimi Capnionis mente contemplare Theosophicè purgata, te non pœnitebit. Noluit vir pius & doctus (ob derisorum & stultorum le-

uitates) arcana velamenta & ſecretiſſima ſymbola in auram ſpargere, ſed magis doctrinæ filiis in aurem inſuſurrare. Sunt certè adumbratæ ſuperorum imagines, ſigna, notæ ac ſymbola, quibus mouemur ad cogitandum deſuper Cæleſtib. & Spiritualibus ſubſtantiis, virtutibus & operationibus quodam tramite abſtractionis, vel aſſimilationis via, vel alia quadam ratione ac modis, nobis carne indutis, poſſibili. Sufficiant hæc Sapienti.

ORATIO Salomonis pro Sapientia habenda à DEO.

252 DEVS Patrum meorum, & ☞ DOMINE Miſericordiæ, qui feciſti OMNIA VERBO tuo, | Sap. 9. Verſ. 1. | *DEVS Patrum ac DOMINE Miſericordiæ, qui omnia creaſti verbo tuo,* 252

DOMINE *Miſericordiæ.*] DEVM Miſericordiæ implorat Miſericordia egens; Iuſtitia, Iuſtum; Potentia, Omnipotentem. Vos igitur, quibus eſt ea ſollicitudo, ea cura, & qui mirabilium conficiendorum auidi eſtis, oculis & animo perluſtrate NOMINA DEI, fig. Amphitheatri huius prima à me annotata, (poſſunt ex Sacris colligi plura) eligiteque ex hoc conuentu, de tali exercitu, ex hac fermè Nominum Sacrorum legione, quo ſit potiſſimum in eiuſcemodi operationibus, quibus operam datis, piè vtendum: Theo-Sophicè enim poteſt illa Diuinitatis ſymbola Cæleſtium ingens chorus ſequi. Quia nullus Deorum auſit, iuxta Homeri verſus, in ſuis ſedibus permanere, moto IOVE. Diuina Nomina, quanquam Hebraica, & propterea nonnullis parum cognita, tamen multum prodeſſe, credendum eſt, à quibus ſimplici & ſincera fide puroque affectu vel dicuntur vel audiuntur: Angeloſque qui adſunt atque intelligunt, ad opem ferendam iis inuitari. Vide verſ. 174. Plura de hiſce (DEO annuente) loco etiam ſuo.

253 Atq; hominem tua Sapientia effeciſti, vt rebus abs te conditis dominaretur, | Verſ. 2. | *Et SAPIENTIA tua conſtituiſti hominem,* ☞ *vt dominaretur creaturæ, quæ à te facta eſt,* 253

Vt dominaretur creaturæ, &c.] Etiam Elementis, vt rectè & Phyſicè loquuntur Chemici. Ita enim fieri oportuit, vt qui ad DEI imaginem (in iuſtitia & ſanctitate vera, Epheſ. 4, 24.) & ſimilitudinem (vnus, perſonâ; trinus, Eſſentiis, Corpore, Spiritu, Anima, tribus diſtinctis) Homo formatus, multi potentia dominationis ſuæ repræſentaret Archetypum Omnipotentem.

254 Et adminiſtraret Mundũ in Sanctitate ac Iuſtitia, rectitudineque cordis Iudicium exerceret. | Verſ. 3. | ☞ *Vt diſponat orbem Terrarum in Æquitate & iuſtitia, & in directione cordis iudicium iudicet.* 254

Vt disponat orbem terrar.] Non tantum iuxta Legem DECALOGI scriptam, verùm quoque Conscientiæ (quæ scintilla Iustitiæ Diuinæ) hominis Diuinitùs inditam, ab ELOHIM conditore Iusto. Testimonium Imaginis DEI.

255 Da mihi ☞ sedium tuarum assistricem SAPIENTIAM, & noli me reprobare ☞ à pueris tuis:	Vers. 4.	*Da mihi assidentem thronis tuis SAPIENTIAM, & ne me numero seruorum tuorum summoueas:* 255	3. Reg. 3. Vers. 9.

Sedium tuarum assistricem SAP.] Si quis habet laboribus suis adsistentem sedium DEI assistricem SAPIENTIAM, quomodo, quæso, poterit is errare? Est autem sedes IEHOVÆ ab æterno, quare & solii gloriæ eius assistrix, hoc est, SAPIENTIA, (de qua in Prologo hoc Sapiens noster) æterna: aliâs, (vt redundatur, sic loqui cogor) DEVS, quem (diabole) non negas æternum, ab æterno fuisset insipiens, stultus, & malè sanus. Si hoc, quomodo potuit insipiens aliquando creare SAPIENTIAM? Increpet te IEHOVAH, qui ansam præbes hæc cogitandi, ne dum loquendi. *A pueris tuis*] Cupit numerari inter DEI pueros, Regis filius; seruos, SAPIENTIÆ amans; ministros, Rex, vt in omnibus sapienter seruiat DEO: quare & SPIRITVM postulat SAPIENTIÆ.

256 Quoniã seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & ☞ minor ad intellectũ iudicii & Legum.	Vers. 5.	*Quoniam ego seruus tuus sum, ac filius ancillæ tuæ, homo imbecillus, ac vitæ breuis, & minor quàm vt iudicium ac Leges possim intelligere.* 256	Psalm. 115. Vers. 16

Minor ad intellectum, &c.] Omnis homo stultus, nisi SAPIENTIA præsit ei. Omnis homo mendax, nisi veritas Diuina illustret ac regat eum: quantumuis etiam magnus coram mundo immundo. Cura, vt IEHOVAH tibi à consiliis.

257 Nam etiam si quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen si Sapientia absit tua, nihili æstimabitur.	Vers. 6.	☞ *Et si quis consummatus inter filios hominum, si ab illo absuerit SAPIENTIA tua, in nihil computabitur.* 257

Et si quis erit consummatus, &c.] Quasi dicat: quamuis sit aliquis (siuè in aula siuè in caula natus) mundana sapientia summè præditus, vulpecula aulica astuta & fallax, aut sophista fallacibus contentiosisque conclusiunculis, sciens & contra conscientiam ludens; attamen stultus & nullus esset, imò σκύβαλον, in conspectu DEI; cum absit ab eo SAPIENTIA DOMINI. Vide quæ supra de muliere extranea & aliena.

1.Paral.28,5. 2.Paral.1,9.

258 Tu me elegisti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum. | Verſ. 7. | ☞ *Tu elegiſti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum.* 258

Tu elegiſti me Regem, &c.] Ad imitationē Orationis huius, quiuis THEOSOPHIÆ amans & ſtudioſus, mutatis tamen (pro vocationis vniuscuiuſque diuerſitate) mutandis, formare quoque poteſt ac debet ſuas precationes: V.g. Tu, DOMINE, conſtituiſti me Theologum, Iureconſultum, Medicum, Phyſicum, Gubernatorem, Scholaſticum, Mechanicum, &c. & iuſſiſti me ædificare Eccleſiam tuam; docere iuſta; ſanare ægrotos; percontari Naturæ librum: ius & iuſtitiam adminiſtrare; informare iuuentutem; præparare hoc vel illud, &c. da mihi SAPIENTIAM, vt, &c.

259 Et dixiſti me ædificare Tēplū ☞ in monte ſancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad ſimilitudinem tabernaculi ſancti tui, quod præparaſti ab initio. | Verſ. 8. | *Juſſiſti me ædificare templum in monte ſancto tuo, & in vrbe habitationis tuæ altare inſtar tabernaculi ſancti, quod præparaſti ab initio.* 259

In monte ſancto tuo] Olim non ſine myſterio in monte, nunc in Spiritu vult adorari Pater Spirituum. Surſum corda, in TE vt habeamus, benignè largire nobis ô DOMINE! vtque per VERBVM tuum Biblicè, Macro & MicroCoſmicè ſcriptum, tanquam per ſcalam Iacob ad & in te mentaliter aſcendere queamus. Amen.

Prou. 8, 22. Ioh.1,3.

260 Et tecū SAPIENTIA tua, ☞ quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres; & ſciebat ☞ quid eſſet placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis. | Verſ. 9. | *At tecum eſt Sapientia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ ſcit quid in oculis tuis gratum ſit, ac rectum in præceptis tuis.* 260

Quæ nouit opera tua] OMNIA enim per VERBVM (SAPIENTISSIMVM, verſſ. 156. & 162.) facta ſunt: & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt. Iohan. 1,3. Nota: Cum cuiuis artifici ſit credendum in ſua arte; OMNIA autem per SAPIENTIAM facta ſint: Quapropter eam pro præceptrice in OMNI ſcibili bono, tibi eligito; huius vnius ac ſolius DOCTRINÆ fidem adhibeto. Hæc, Lege & Doctrina Amphitheatri huius, te deducet in veritatem PhyſicoChemicam, Magicam, Cabaliſticam, OMNEM. *Quid eſſet placitum*] Cur non? Eſt enim SAPIENTIA PATRIS, ſedium eiuſdem aſſiſtrix, & conſiliaria Æterni ab æterno.

Hanc

Hanc demitte è ſanctis Cælis, atque à ſolio gloriæ tuæ eam mitte, vt præſens mecum laboret, atque intelligam quid acceptum ſit apud te.

Verſ. 10.

Mitte illam de Cælis ſanctis tuis, & à ſede Magnitudinis tuæ, vt mecum SIT *& mecum* LABORET, *vt ſciam quid acceptum ſit apud* TE.

Mitte illam.] Dat & mittit SAPIENTIAM DEVS; non homo, aut liber (humanitus) vllus: inuenitur apud DEVM, non homines, vel creaturam aliam vllam. verſſ. 167. & 187. Influentia, Lumine & Motu Solis Diuini nobis communicatur. Clamemus igitur ex toto corde omnes: Rorate Cæli Diuini deſuper, & nubes SAPIENTISSIMI pluant SAPIENTIAM: aperiatur terra Mentis meæ, & germinet hominem nouum; qui reformatus ad exemplar Archetypi viuat in æternum.

De Cælis ſanctis tuis.] MOSEH, Veraciſſimus totius Naturæ hiſtoricus: à ſolo enim VERACE, influentiâ, lumine & motu SOLIS VERITATIS ductus & doctus, inquit Gen. 1, 1. *In principio creauit* ELOHIM CÆLVM. HOC, à Natura & ſubſtantia ſua, Hebraicè appellationem propriè habet SCHAMAIM, quaſi ESCH VA MAIM; IGNIS & AQVA; Ignis Aqueus vel Aqua ignea: Græcè ΑΙΘΗΡ, quaſi αἴθων ἀὴρ, ex αἴθω, ardeo & ἀήρ, ſpiritus; SPIRITVS ARDENS: Ein Geiſt fewriges waſſer; Ein waſſeriger fewriger Geiſt; Ein fewriges Geiſtwaſſer; LATEX ÆTHEREVS: quicquid Ariſtoteles ineptiſſimè repræhendens alios, vt ſuas de mundi æternitate ſtabiliret falſitates, contra garriat. HOC in totum VNIVERSVM Mundanum tripliciter diſtribuit ELOHIM.

Primò, INFERIVS, indidit TERRÆ & AQVÆ, vt ibi eſſet non tantùm ſedes & vehiculũ ANIMÆ Mundi, verum quoq; MEDIVM coniungens & VINCVLVM copulans atque vniens duo extrema, quæ ſunt, MATERIA prima, & FORMA, hoc eſt, HYLE nec non ANIMA MVNDI, NATVRA, RVACH ELOHIM: vt latius videre eſt verſſ. 162. & 187. & figuræ Amphitheatri huius tertiæ Quæſtionibus 5. & 6. Totus globus inferior plenus eſt SCHAMAIM, Cælo, Spiritu Æthereo; omnia enim corpora penetrauit maſſæ ſublunaris, voluntate DEI diffuſum per & in OMNIA; nec quicquam (Experientia teſte) reperitur in toto orbe Terrarum ambituque Oceani totius, quod eius ſcintilla careat. Mixtum hîc habitat, reperitur atque verſatur cum Elementis fructibuſque eorundem; coagulatum & congelatum; in nonnullis etiam fixum. HOC, Ignis Gigas Naturæ iudicans ſingula, à vinculis coagulationum fixationumque Phyſico-Chemicè relaxat atque reſoluit in SPIRITVM ad ſpectabilem ſenſibuſque obuium omnibus; ſeparando, à ſuperfluitatibus ei admixtis, depurat, & primordiali ſic reſtituit libertati. HOC, CÆLVM INFERIVS, PRIMVM: cuius ſcintilla *Alcool vini*, quod Spiritus, Aqua & Ignis. Ex re omni, quam dare potes, Laboratoria Phyſico-Chemicorum manifeſtant & exhibent SCHAMAIM ſiuè CÆLVM, artificio Phyſicoſophiſtis haudquaquàm cognito. Frenum, ſophiſta, qui legis vel audis hæc, linguæ iniicito tuæ petulanti, & Phyſico Chemicè (priuſquam repræhendas quid) ſtudere memento; ne (quod

non eſt Sapientis) dicas aliquando, *non putaram*. Non pudeat te carbonum. Nec enim DEVM IPSVM pudebit Ignis, tempore vltimi iudicii; in quo Cæli magno impetu tranſient, Elementa verò calore ſoluentur, Terra autem, & quæ in illa ſunt opera, exurentur. 2. Pet. 3, 10. MVNDVS PHYSICO-CHEMICE hodie IVDICATVR à philoſophis, & THEOSOPHICE IVDICABITVR IGNE die vltimo, à DEO IPSO.

Secundò, SVPERIVS, non mixtum Elementis eorundemque ſuperfluitatibus, ſed per & in ſe (animatum tamen NATVRA) congelauit, ſolidauit, corpus durum ac ſolidum conſtituit atque effecit, hoc eſt, firmauit. Nam VERBO DOMINI CÆLI firmati ſunt, & SPIRITV oris eius (*Ruach Elohim*, Emanatione Diuina, verſ. 137.) omnis virtus eorum, Pſal. 33, 6. Spiritus eius ornauit Cælos, Iob. 26, 13. Dixit enim DEVS, Gen. 1, 6. Fiat RACHIA (hoc eſt, extenſio ſiuè expanſio ſolida, firma & compacta;) Vndè Latini FIRMAMENTVM, Germani eine Veſte rectè dixerunt: nam quouis ære & adamante eſt durior & durabilior; Cæli ſolidiſſimi, quaſi ære, fuſi ſunt, Iob. 37, 18. quare nec Lucis aut ignis ſui calore, nec motus pernicitate imminutionem patitur, nedum, antè diem nouiſſimum DOMINI, conſumatur. Extendit IEHOVAH Cælos ſolus, Eſa. 44, 24. & 45. 12. *Qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos ſicut tabernaculum ad inhabitandum*. Eſ. 40, 22. Propriè Eſaias 34, 4. Et tabeſcet, inquiens, omnis militia (ornatus) Cælorum, & COMPLICABVNTVR, werden zuſammen gerollet / ſicut LIBER, hoc eſt, cortex interior ligno adhætens, CELI: & omnis militia eorum defluet, (ſicut defluit folium de vinea & de ficu) in medio aquarum, (quoddam interſtitium & diſcrimen inter aquas) & diuidat aquas ab aquis. Et fecit DEVS Firmamentum, (vt ſit tanquam firmiſſima fornix, quam DEVS ſubiecit aquis, & per quam retineret eas in ſublimi) diuiſitque aquas, quæ erant ſub Firmamento, ab his quæ erant ſuper Firmamentum. Et factum eſt ita. Vocauitque DEVS Firmamentum (RACHIA, Extenſionem, Expanſionem) CÆLVM, (hoc eſt, *Schamaim*; à Natura & ſubſtantia aquarum ignearum: ſicut Rachia, à quantitate & qualitate externa, hoc eſt, extenſione & firmatione materiæ.) Dubitet nunc ergò omnium nemo, Aquas veras eſſe ſupra Firmamentum. *Benedicite aquæ omnes, quæ ſuper* CÆLOS *ſunt*, DOMINO. Dan. 3, 60. Extendens CÆLVM (Schamaim, dictum Firmamentum) ſicut pellem: qui tegis aquis ſuperiora (ſuperficiem extimam) eius, Pſalm. 104, 3. Laudate DOMINVM Cæli cælorum: & Aquæ, quæ ſunt ſuper cælos (videlicet primum & ſecundum) laudent NOMEN DOMINI, Pſal. 148, 4. Quales ſint autem AQVÆ SVPERCÆLESTES; cuius generis, ſubſtantiæ atque naturæ, nobis Theoſophicè percontandum. Influentiâ, igitur, Lumine & Motu SOLIS DIVINI doctus ac ductus, in Nomine DOMINI dico, AQVAS SVPERCÆLESTES eſſe vnius eiuſdemque generis & ſubſtantiæ, cuius erat LATEX ille æthereus incombuſtibiliter ardens, repertus, patrum noſtrorum memoria, Patauii in Italia, in monumento vetuſtiſſimo, intra vrnulam fictilem, intra duas; altera ex auro, altera ex argento ampullas, cuius liquoris puriſſimi virtute per plurimos annos lucerna hæc arſit, vt annotarunt in ſuis antiquarum inſcriptionum collectaneis Petrus Apianus & Bartholomæus Amantius. Meminit

huius

huius rei etiam Hermolaus Barbarus in corollario in Dioſcoridem, vbi de Aquis in commune agit: Eſt & Cæleſtis aqua, inquit, ſiuè potius Diuina Chemiſtarum, quam & Democritus & Mercurius Triſmegiſtus nouêre, modò *Diuinam aquam*, modò *Scythicum laticem* appellantes, modò πνεῦμα, hoc eſt, Spiritum ex ætheris Natura, & Eſſentia rerum Quinta: Vndè Aurum potulentum, & iactatus ille necdum inuentus (à Chemiæ-Sophiſtis puta, quorum proh dolor, plena ferè ſunt omnia, nec in perpetuum ab iſtis inuenietur: de Theo-Sophis contrarium ſufficienter demonſtratum eſt in Amphitheatro hoc) Philoſophorum Lapis, & fabulum conſtat. Hoc genus laticis, vt arbitror (inquit idem) ſignificat Epigramma nuperrimè in agro Patauino, iuxta oppidulum Ateſtæ inuentum, opere lateritio ac perinde fragili, per imprudentiam manus ruſticæ proſcindentis ibi terram, corrupto. Hæc ille. Conradus Geſnerus Medicus Tigurinus pag. 5. de Lunariis herbis & rebus noctu lucentibus Epigramma præfatum, Ethniciſſimum vetuſtiſſimum redolens, ſic refert:

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures,
Ignotum eſt vobis hoc, quod in vrna latet.
Namque Elementa graui clauſit digeſta labore
Vaſe ſub hoc modico Maximus Olibius.
Adſit fœcundo cuſtos ſibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.

(Quatuor Elemētarius quatuor elementariè loquitur)

Intra hanc vrnam altera vrnula reperta fuit, cum inſcriptione verſuum horum: de quibus vide quoque præfationem Libri de ſecretis Remediis Euonymi Geſneri Philiatri:

Abite hinc peſſimi fures.
Vos quid voltis cum voſtris oculis emiſſitiis?
Abite hinc voſtro cum Mercurio petaſato caduceatoque,
Maxumus Maxumo donum Plutoni hoc ſacrum fecit.

Hæc ibidem. Grauiter huius aquæ veritatem confirmat Auctor vetuſtus in Apocalypſi SPIRITVS MVNDI SECRETI, ſanctè inter alia affirmans, ſpiritum hunc (*Schamaim, Cælum*,) æthereum in corpore aquoſo pluſquamperfectè glorificato exiſtentem, ſenſibiliter ardere in lampade artificioſo, ſinè diminutione aut conſumptione ſui, in perpetuum. Noſtra quoque ætate huiuſmodi lampades, ſinè affuſione nutrimenti noui perpetuò ardentes latice æthereo fragrantiſſimo refertas, in monumentis & antris vetuſtiſſimis Germaniæ Inferioris ac Græciæ fuiſſe repertas, ſcimus teſtari hiſtorias & viros fide dignos. Tantæ & tam mirabilis, imò quaſi ſuperNaturalis conditionis eſt Ignis laticis huius ſuperCæleſtis, vt ardeat vaſe arctiſſimè clauſo, extinguatur flamma eius ab & in aëre noſtro, vaſe aperto. Es iſt gar ein ander waſſer vnd fewer / als vnſere gemeine waſſer vnd fewer. Hinc Philoſophi Phyſico-Chemici: Aqua noſtra ignis eſt; (*Eſt enim Schamaim*, de aqua ignea ſuper-Cæleſti) corpora magis comburens, quàm ignis vulgi. Hanc aquam verè mirabilem & mirificam CREATOR ELOHIM Omnipotens ordinauit atq; conceſſit (cui? ſoli *Sapienti*; haud quaquam Phyſicoſophiſtis) inuenire, etiam in regione hac Elementari. Vbinam verò? In Vnica certè ſolaq; SAPIENTIÆ Minera, quæ Magneſia Sapientũ, & Materia Lapidis Phil. debita ac genuina; in quam IEHOVAH

DEVS non tantum posuit, sapienterque reseruauit Cælum, verum etiam Terram & Aquam, hylin nimirum aut semina Mundi huius totius, in statu primordiali catholico adhuc hodie existentia, animata ANIMÆ MVNDI scintilla Catholica; (fig. Amphit. huius 3. Quæst. 7.) vt indè, tanquam in & ex subiecto MacroCosmico Catholicè synoptico, PhysicoChemicè præparando, necnon ChristianoCabalisticè tractando eam, Catholicè indagaret erueretq; cognitionem Creatoris, & quem misit IHSVH CHRISTI crucifixi; Naturæ & Creaturę omnis, ac per consequens (est enim veritati consentaneum, eorum quoq; quæ sunt supra Cælos (primum videl. atq; secundum) hoc est, Aquarum superCælestium, Schamaim, Aquarum ignearum vel Cæli tertii, tabernaculi DEI & Sanctuarii Angelorum; nec non suiipsius: innotesceretque sic, ex Libro Naturæ synopticè Catholico, TheoSopho, quænā sit mira Creatoris Sapientia, Potētia, Bonitas. Causas VSVS Lapidis Philosophici ChristianoCabalisticè DIVINI (fig. Amphit. huius quarta, vbi de VRIM & THVMIM) ex hisce facillimè ostendere possem sufficientes, si fas esset sigillū frangere Cæleste & occultæ reuelationis, mysteriaque diuulgare DEI. Sufficiant filio Doctrinæ (cuius meditationi Theosophicæ etiā aliquid indagandū relinquere cēsui) in pręsentia ea quę passim suppeditat Amphitheatrum hoc, &, quod ostenderim (nō enim de Cælorum tantum VSV, verum etiam Substantiâ, Essentiâ, & Natura philosophari Theosophum decet, AQVAS SVPERCÆLESTES esse, (repeririq; à Sapiente in rerum Natura inferiorū) purissimas, subtilissimas, igneas, lucidissimas, plusquamperfectas, quare incorruptibiles, perpetuo in se fixas, hoc est, permanētes, liquidas tamen & fluidas, inflāmabiles, minimè combustiles: in VSVM hunc, vt in regione supersuprema sint atq; constituant Schamaim, siue Cælum Tertiū; quod in superficie citima aqueum est; extimâ, igneum, ignis flagrans, aqua ardens. Quid? Hîcce, in hisce puta inferioribus (quāuis in solo MacroCosmico synopticè Catholico) Aqua contra communem stylum ac rationem extat tam nobilissima, ignisvè aqueus tam mirandus, superCælestis substantiæ atq; Naturæ, reperiturq; à solo Sapiente sapienter; quāto magis in regione supersuprema, hoc est, supra Firmamentum, in Mundo (ob vsum sic dicto Diuinum) hyperphysico. Ni hoc; Minera SAPIENTIÆ typo reali haud repræsentaret Catholicon MacroCosmicon. Absit, inter PhysicoChemicè Sapientes contrarium cogitare, nedum statuere vel loqui. PERGO: In CÆLI, VERBI IEHOVÆ virtute tanquā præhensione quadam & cochlea, in altū subleuatione FIRMAMENTIq; (vt dictum) constitutione, confestim, mox & è vestigio atq; simul extitit spatium quoddam magnum altumve interuallum, inter Cælum & Terram, quod est & dicitur LOCVS: vt enim nec mons sine valle; aut manus primùm iunctæ, postea verò disiunctæ & separatæ, sinè spatio inter eas medio; ita nec Cælum & Terra, facta hac separationis, deductionis, & secretionis à se inuicem sublimatione, absq; interstitio & distantia esse potuerunt. Ezech. 8, 3. Eleuauit me Spiritus inter Terram & Cælum. Locum VACVVM quidem primum extitisse oportuit, postea verò humoribus aqueis, & vaporibus exhalationibusq; continuis (meteororū variorum materiis) è regione inferiore dietim euaporantibus sursumque tendentibus, necnon terrenis corporibus innumeris, vt ibi essent, in longum & latum

crescerent,

crescerent, spirarent & mouerentur, impleti. Mirabile DEI Mirabilis Laboratorium Macro Cosmicon, Naturâ præsidente aut Laborante, perpetuum, Catholicon. DIXIT prætereà DEVS: *Fiant Luminaria in Firmamento Cæli*, (hoc est, *Rachia Schamaim*, in expansione Cæli, siuè spiritus ætherei aquei firmati) *& diuidant diem ac noctem: & sint in signa & Tempora; & dies & Annos: Vt luceant in Firmamento Cæli, & illuminent Terram. Et factum est ita. Fecitque* DEVS *duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei: & luminare minus, vt praeesset nocti, & stellas. Et posuit ea in* FIRMAMENTO CÆLI (hoc est, in Rachia, extensione, siuè expansione Schamaim firmata) vt lucerent super Terram, & præessent diei ac nocti, & diuiderent lucem ac tenebras. NOTA: Quomodo, ASTRA sint in signa, (Heb. AOT) hoc est, signa indicantia, & Alphabetum quasi in tomo Libri Mundi maioris Cælesti, quibus DEVS (nostri curam paternè habens) de variis ac magnis nobiscum loquitur; futura quæ sunt & imminent, antequam eueniant, ostendit, prænuntiat, prædicit; alibi (DEO concedente) latius declarabo. Vide versl. 35. & 353. HOC, CÆLVM SECVNDVM; sublime; Regio purè æetherea. HOC, Solem, Lunam & Stellas habet; reuera etiam PRIMVM & Inferius (suo modo) astra sua: id quod sciunt atque testantur Sapientes. Motu harmonico siuè sympathico (erga se inuicem) mouetur vtrunque: id quod inferius, sicut id quod est superius, & contra. Qui motus, certitudinem suadet (quam dixi) indicationum. DEVS Mirabilis in operibus suis. Sũma: Confluxibilia, conspirabilia, consentientia, OMNIA, Micro & Macro-Cosmicè. Deniq; Firmamentum Cæli, teste Esaia 51, 6. (resolutis IGNE coagulationum vinculis) sicut fumus liquescet. Reducetur enim in id, quod erat antè sui congelationem, solidationem ac firmationem, hoc est, fit SPIRITVS liber.

Tertiò, SVMME, supra RACHIA SCHAMAIM, hoc est, Firmamentum Cæli, SCHAMAIM non Elementis (vt Primum) miscuit, multò minus superfluitatibus eorundem excrementitiis inquinauit; neq; in corpus solidum (vt Secundum) ac durum congelauit atque firmauit; verùm (virtute suâ Omnipotente) per & in se plusquam perficiendo, AQVAS SVPERCÆLESTES constituit tales, quales paulò antè docuimus, & in perpetuum PERMANENTES; manifestandoque ignem earum, in superficie extima citra consumptionem sui semper ardentes, & sine fumo luce candidissima splendentes: HOC, CÆLVM Empyreum, lucidissimum; imò, LVX, quam (tanquam rem Diuinitati consentaneam) DEVS inhabitat inaccessibilis, 1. Timoth. 6, 16. QVEM idcirco in ignea esse Essentia Diuinitus Plato ab Indorũ Brachmanis didicit, Quintamq; Essentiam Diuinitatis statuit mansionem. Eodem, fortassis, sensu Thomas de Aquino, quamuis Auctor Auroræ Philosophorum contrarium censeat cap. 19. absque blasphemia dixit, DEVM & Angelos suos carere non posse igne aquæ ardentis, sed eo indies vti. Carere non potest, quia noluit; Voluit Summè, Superiùs, Inferiùs ea vti, pro sede ac throno Maiestatis suæ, Medioq; in vsus varios conueniente. Placuit sic DOMINO; placeat idem tibi. HOC, CÆLVM vel CÆLI (Schamaim) CÆLORVM, Deut. 10, 14, 3. Reg. 8, 27. Psal. 115, 16. Nehem. 9, 6. respectu duorum, inferioris & infimi, TERTIVM, ad quod Paulus 2. Corinth. 12, 2. tractu Magnetis

Diuini Mente raptus, in quo arcana audiuit verba, quæ non licet homini loqui: *Immensum, summum*, Deut. 4, 32. *Vltimum*; non enim vlterioris aut superioris meminit SS.ª Scriptura. Α'γιαστήριον h. e. Sanctuarium Angelorum nostrorum, faciem DEI PATRIS nostri semper videntium, Matth. 18, 10. Paradysus felicitatis summæ; sedes & Thronus beatarum mentium. O præclarum diem (Christianè vtar verbis Ciceronis de Senect.) cum ad illud animarum concilium cœtumque proficiscar! Quid? DOMINVS DEVS IPSE (HV) in Cælo sursum, Deut. 4, 39. Ad quod & super quod D. N. IHSVH CHRISTVS crucifixus quadragesimo à Resurrectione die ascendit, ὑψηλότερος οὐρανῶν, *sublimior Cælis factus*, Hebr. 7, v. 26. *Ascendens supra omnes Cælos*, Ephes. 4, v. 10. *Sedens ad dexteram* DEI *Patris, inde venturus est*, Actor. 1, 10. Matth. 26, 64. *iudicare viuos & mortuos*. Matth. 25, 31. Actor. 10, 42. & Seculum per IGNEM. Esaiæ 66, 15. 2. Pet. 3. 7. De hisce CÆLIS SANCTIS, Psalm. 102, 20. in quibus DOMINVS DEVS IPSE sursum, Deuter. 4, 39. Iosuæ 2, 11. Eccles. 5, 1. de hoc Sanctuario suo, de excelso hoc Cælorum habitaculo, Deuter. 26, 15. 2. Paralip. 30. 27. Sancto, Solio gloriæ suæ, Esaiæ 63, 15. de Domo sancta sua, Baruch. 2, 16. de Templo sancto gloriæ suæ, de Throno regni sui, Daniel. 3, 53. petit à IEHOVAH sibi mitti SAPIENTIAM Theosophus noster Regius: Petamus ab EO & nos, in ORATORIO THEOSOPHICO nostro, in Spiritu ac Veritate, mittetur reuera, modo TheoSophico, etiam nobis. COROLLARIVM: SCHAMAIM, hoc est, CÆLVM, Doctrinâ hac nostrâ genuinè expositum, saluberrimè te docebit, vndè quid sit LVX, (Hebraicè, AOR) Gen. 1, 3. Authrix splendoris atque illuminationis, nec non (dispositionis modo) DIEI. vers. 139. Quomodo à TENEBRIS, 2. Cor. 4. 6. (erat enim *Schamaim*, siuè Cælum, &c, per consequens, CHAOS vniuersum, ob Lucem suam igneam internam Diuinitus nondum manifestatam, tenebrosum & non conspicuum) vi iussi Diuini rati ac firmi, splenduerit (non secus atque in tenebroso loco ex Spiritu vini manifestatur ignis) DIESque exortus; ob cuius LVCIS absentiam vel carentiam ignotum & obscurum nobis futurũ erat Vniuersum DEI opus hoc immensum: Quomodo quotidie naturaliter fiat & arte manifestetur VR siue IGNIS; Qui, cum absque calore esse nequeat, Effectum suum semper exhibet atque demostrat CALOREM: hic, certè, in Omnibus (extat enim in Omnibus Schamaim animatum NATVRA) totius Formæ ac Speciei est custos, Naturaliumque in Rebus actionum & Rerum gerendarum ac producendarum stimulus, ὀρχανικὸνque (tam externè quàm internè) Naturale & Artificiale Principiũ, & impulsiuum, seu κινητικὸν, aut ἐνεργητικὸν à DEO constitutum, ac ANIMÆ, quæ sic (mediante Schamaim) dotes suas (vt insint) multiformiter largitur Rebus, instar obstetricis cuiusdam fidelissimæ Micro & MacroCosmicè attributum: Cur, vel quo respectu CALOR sit atque dicatur Diuinus; Cælestis; Elementaris; Naturalis, insitus siue innatus, proportione quadam soli siderumque calori respondens; Vndè actiones horum (IPSIVS) tam diuersæ; Quo sensu (minimè vulgari, attribuendo vnicuique suum) interpretandæ phrases, Philosophorum hæ: CÆLVM est animatum; Influentia, Lumine & Motu agit in inferiora; Cælum est potissima causa, cur Elementa, quamuis suaptè Naturâ cõtraria, permisceantur atque

tur atque inuicem coniungantur; Ad primam materiam eandem, quam vir ad sibi dilectam coniugem, obtinet rationem; Res adamat inferiores; in Terram non secus ac Mas in fœminâ semen transfundit suum, Corpora gignit inferiora; Omnium est parens; Instrumentum est, quo DEVS agit nobiscum; Est causa omnium, quæ gignuntur; Confert Formam & Speciem in materiam apparatam immittit; Regit omnia, quæ hic continet Mundus; fœcundat semina; Omnis fœcunditas à CÆLO spargitur; ALIÆ que hisce similes: TVNC RECTE PHILOSOPHARI POTERIS DE NATVRÆ SECRETIS. Benè docet & discit, qui benè distinguit. *A sede magnitudinis tuæ.*]. Dicit DOMINVS Esa. 66, 1. Cælum sedes mea. Psal. 103, 19. DOMINVS in Cælo parauit sedem suam. Psalm. 123, 1. *Ad te leuabo oculos meos, qui habitas in cælis.* Psal. 10, 4. DOMINVS, *in Cælo sedes eius.* Matth. 6, 9. *Pater noster qui es in cælis.* Notandum: A throno celsitudinis Diuinæ, nil nisi Diuinum, æternum; SAPIENTIA (Emanatio Diuina, v. 137.) igitur non creata, non formata, nō orta aut facta vt creaturæ, sed genita ab Æterno Patre Diuino Diuina Æterna; modo nobis mente fideli potius Christianè credendo, quàm fanatica imaginatione comprehendendo. *Mecum sit,* &c.] Vt mihi sit præsto SPIRITVS FAMILIARIS; v. 223. Ora DEVM OPT. MAX. vt Tu, qui ad exoptatum operis tui PhysicoChemici finem peruenire cupis, vt tibi assistat SPIRITVS ASSISTENTIÆ bonus, qui opus non tantum ab infensissimo hoste diabolo, omnis confusionis auctore, quàm fidelissimè custodiat; verum quoque ad sapienter Laborandum te adhortetur; &, ne in aliquo delinquas, vnde operi nocumentum accidere possit, dehortetur. Non certè scurrile existimari debet, præesse Laboratorio Sapientum; sed illud, velut ἁγιαστήριον reuerenter ingrediendum, inque eo ita laborandum est, ne genium tuum bonum, Te, & Opus tuū custodientem offendas. Sues mundani hoc minimè intelligunt; Philosophi mentē meam & sensum percipiēt soli, eumque sequentur. Vt & mihi sit SPIRITVS ASSISTENTIÆ mecum Oret, mecū Laboret: Mentē, Intellectū, Rationē, Cogitationes & sensus, Actiones atq; Labores omnes sapiēter instituat, dirigat, disponat, adiuuet, promoueat, fortunet, beet, verss. 28, 145. 158. 181. & 292. Mysteriū hoc magnum, à perpaucis obseruatū, sine quo Lapidem Philosophorum ad finem optatū (quamuis in & ex Principiis Naturalibus, iuxta Naturę methodum, artificialiter rectè progrediaris) tu qui Christianū te profiteris, nunquam perduces. vers. 132. Esto, vita & factis, qui vis videri, dici ac esse Philosophus Christianus. Donum DEI est; cuius secretum Hermes & alii habuerūt ex inspiratione Diuina; MacroCosmicè cōstans Corpore, Spiritu & Animâ: super quo etiā Nobis MicroCosmicè, secundū Leges atque Doctrinā Amphitheatri huius, Corpore, Spiritu & Anima, Theosophicè Orandum, Cabalicè, Magicè, PhysicoChemicè sudandū vel laborandum. Vt IEHOVAH Triunus, cooperando Tibi triuni tuisq; Laboribus, in Opere PhysicoChemico Catholico triuno consequendo, inspirare, dare atq; largiri dignetur benè velle, nosse, esse & posse, Theosophicè operari memēto. Qui potest capere, capiat, sat dixi. *Obserua:* Scientiæ & Artes quædā bonæ interdū sunt & vocantur INCERTÆ, non quòd per & ex se incertæ illæ sint, aut nonnūquā malè nossent eas tractare sibi hoc præsumētes; Verùm quod DESIT

artifici operanti VOLVNTAS DEI. An Gottes Segen ists alles gelegen. Man muß auch das Glück von Gott haben. Cur enim, obsecro te, IEHOVAH Omnipotens, si vellet maledictione sua diuina te punire, aut detrahere (ob peccata) donum illud suum, vel thesauris & fructibus Sapientiæ te priuare, cur, inquam, non posset Ille, qui Omnia creauit, qui etiam inuertit, cum vult, ordinem Naturæ; quemadmodum ad voluntatem Iosuæ Sol stetit in medio Cæli, & non festinauit occumbere spatio vnius diei. Ios. 10,13. Ad petitionem Ezechiæ, DEVS reduxit vmbram per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus. 4. Reg. 20,11. Viri tres Hebræi, Sadrach, Mesech & Abednego, missi in medium fornacis (Babylonicæ) ignis ardentis, igne non tacti fuerunt. Daniel. 3,21. & seqq. Et hæc fiunt per Omnipotentiam DEI, qui habet Naturam in manu sua omnipotente, eamque regit sicut vult. VELLE igitur DEI nobis est impetrandum. Idē sibi voluit magnus ille Picus Mirādulæ Comes, (quamuis propter hanc vocem iniquè laceretur à viro quodam magnæ auctoritatis) cum dixerat: *Frustra Naturam adit, qui* PANA (hoc est, DEVM totius Naturæ) *non attraxerit*: Quod secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, DEO annuente, in Oratorio TheoSophicè fieri potest, vers. 190. SVMMA: Incertæ sunt & manent Scientiæ ac Artes secretiores, nisi subdelegatè à SVMMO iuncta nobilioris operationis virtute; nisi in quam, VIRTVTE DIVINA animentur aut roborentur. Hoc idem est, quod dixit Solomon, (v. 329.) haurire voluntatem à DOMINO, & inhabitare cum SAPIENTIA, vers. 300.

262	Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atq; in gloria sua custodiet.	Vers. 11.	☞ *Scit enim illa* OMNIA, *& intelligit, & deducet me in operibus meis* ☞ *sobriè, & custodiet me in sua Potentia.*	262

Scit enim illa OMNIA] Quare, facta amica, soror & sponsa tua, de omnibus te sapienter instituere potest ac vult: quia promisit v. 187. Cuius iusti sermones omnes: non est in eis prauum quid, neque peruersum, vers. 42.

Sobriè] Non solum sine ebrietate; sed etiam dextrè; sapienter; super linea veritatis recta.

263	Et erunt accepta opera mea, ac rectè populū tuum diiudicabo, eroque dignus solio Patris mei.	Vers. 12.	☞ *Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iustè, & ero dignus sedium Patris mei.*	263

Et erunt accepta, &c.] Quando, Non nisi SAPIENTIA sit, Orauerit, Laborauerit secum. Sic & nos in DEO sapientes, possumus OMNIA quæ volumus; volumus autem, TheoSophiæ studiosi, quæ DEVS IPSE. Quapropter, quæcunque, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, faciemus, prosperabuntur, vt est Psal. 1.

264	☞ Quis enim hominum poterit ſcire Cõſilium DEI? aut quis poterit cogitare, quid velit DEVS?	Verſ. 13.	*Quis enim homo conſilium* DEI *intelligit? aut quid velit* DEVS *animo comprehendet?*	264	Eſa. 40, 13. Rom. 11, 34. 1. Cor. 2, 16.

Quis hominum, &c.] Obiectio eadem, quæ infra verſ. 297. Ad quam vide verſ. 268. reſponſionem.

265	☞ Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ.	Verſ. 14	*Nam cogitationes mortalium timidæ ſunt, ac noſtræ opiniones fallaces.*	265

Cogitationes noſtræ, &c.] Quatenus noſtræ per ſe, & abſolutè, ex nobis, quoad noſtræ duntaxat innitimur Prudentiæ, opinamur, non ſcimus. Cogitationes, ſpeculationes, ratiocinationes, inuentiones & operationes noſtræ omnes incertæ ſunt, niſi veritatis atque virtutis Diuinæ inſpiratione animentur ac roborentur. Sonſt ſeynd es phantaſiæ.

266	Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenum curarum mẽtem deprimit.	Verſ. 15.	☞ *Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat Animam;* ☞ *& terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.*	266

Corpus quod corrumpitur, &c.] Sic etiam Paulus externum hominem τὸν φθειρόμενον dicit, qui cum deſideriis ſuis corrumpit & corrumpitur. BINARIVS ergò reiiciendus. Vide fig. Amphitheatri huius ſecundam. *Terrena inhabitatio deprimit*, &c.] Mens noſtra in corpore hoſpitans propter peccatum corruptibili atque mortali, quaſi in carcere quodam tenebroſo tenetur recluſa, ita, vt nec DEVM rectè agnoſcere, Naturam & ſeipſum cognoſcere queat ex & per ſe homo. Quamobrem orandus DEVS, vt exercitio in DEI amore Theo-Sophico (pœnitentialiter victis ac ſuperatis affectibus carnis) ad Diuinarum, Spiritualium & Naturalium rapiatur contemplationem atque tractationem, & quaſi de profundo carceris Diuinitus extracta ſurſum, in cacumine domicilii collocetur: hinc quæ prius in imo poſita videre non poterat, cernere iam incipiat, & ſuo modo colloquio ſecretè fruatur dulciſſimo IEHOVÆ ſpirituumque bonorum à DEO ſubdelegatorum; inebrietur Nectare Diuino, ſicque perueniat ad cognitionem & fruitionem totius VNIVERSI. verſ. 145. Hoc, non niſi ſtudioſus Amoris Diuini fidelis intelligit.

267	☞ Et difficile æſtimamus, quæ in Terris ſunt: & quæ in conſpectu ſunt inueni-	Verſ. 16.	*Ac vix quæ in terra ſunt, coniectura aſſequimur, & quæ in manibus verſantur, cum*	267

mus cum labore, quæ autem in Cælis ſunt quis inueſtigabit?

labore inuenimus: quis autem ea perueſtigabit quæ ſunt in Cælis?

Difficile æſtimamus, &c.] Vide verſ. 187.

Spiritvs Sapientiæ mittitur.

268 Senſum autem Tuũ quis ſciet, ☞ Nisi tv dederis Spiritvm sanctvm de altissimis:

Verſ. 17.

Conſilium autem tuum quis nouit, niſi tu dederis Sapientiam, *ac de altiſſimis* ☞ *Spiritum ſanctum tuum* ☞ *miſeris?* 268

Niſi tu dederis Spi.] Ad obiectionem verſſ. 264. & 297. ſapientis ipſius ſapiens reſponſio. Solus enim Dei Spiritvs, & cui Ipse patefacit ſiuè reuelat, nouit arcana Dei, inquit Paulus 1. Corinth. 2, 11. Devs in Cælo eſt reuelans myſteria, profunda & abſcondita, Dan. 2, 28. Svmma: In Sapientia Dei ſcimus, intelligimus & poſſumus (Iehovah volente) Omnia. Et, cum vnuſquiſque ſit optimus verborum ſuorum interpres, vndè quæſo certius & verius Naturæ, SSæ Scripturæ, & Tuiipſius cognitionem veriſſimam hauries, quàm ab ipſa veritate. Quomodo autem Devs (qui ipſiſſima eſt Veritas) fiat nobis à Conſiliis, Theo Sophicè docet Amphitheatrum hoc noſtrum. Ibi Pythagoricè ſtudere memento; ne ſis filius ante patrem: fraternè moneo. *Miſeris.*] Huc refer verba figuræ Amphitheatri huius ſecundæ: decebit vos igitur prius piè lotos, &c. & quæ ſequuntur. *Spiritum tuum ſanctum.*] Spiritvm Sapientiæ, verſſ. 223. & 261. Non diabolicum, malum; de altiſſimis, non inferni profundis; Mediate etiam, & quidem vel per Angelum lucis, non beſtiam tenebrarum; vel per Organa Naturalia aut Artificialia, (agit enim Devs per varia Media nobiſcum, eaque mirabilia, quia ipſe Mirabilis) Sapientiæ veræ in ſcena Mundana hac fideliter ancillantia, quo commodius Divina humanitus percipiamus, noſcamus & intelligamus. Sunt enim Scientiæ & Artes bonæ miniſtræ aut Apoſtolæ (liceat mihi docendi cauſſa ſic loqui) quædam Sapientiæ, quas miſit in Mundum, vt prædicarent de Dominæ ſuæ mirifice theſauris inexhauſtis Euangelium, id eſt, nuntium lætum ac bonum, filiis Diſciplinæ atque Doctrinæ, Sapientiæ hæredibus fidelibus dilectis.

269 Et ſi correctæ ſint ſemitæ eorum qui ſunt in Terris, & quæ Tibi placent, didicerint homines:

Verſ. 18.

☞ *Nam ita viæ eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt.* 269

Nam ita viæ eorum] Vide verſſ. 28, 74, 157, 158, 187. & 294. Quod cum ita ſit, vt Ita, hoc eſt, hac methodo, hac via didicerint alii, V. G. Sapiens

noſter,

noſter, imò verò Sapientes omnes, (nemo enim vnquam vir magnus ſinè afflatu Diuino) etiam Nobis erit inſiſtendum veſtigiis eorundem, vt eodem modo ſapienter diſcamus ab eodem SAPIENTIÆ SPIRITV, à quo illi, ſapienteſque fiamus. Quæcunque enim ſunt ſcripta, ad Doctrinam ſcripta ſunt nobis.

270	Nam per SAPIENTIAM ſanati ſunt ☞ quicunq; placuerunt tibi DOMINE à Principio.	Verſ. 19.	*Et ſunt* SAPIENTIA *conſeruati.*	270

Quicunque placuerunt tibi, &c.] Cum autem nemo placeat DEO, niſi qui cum SAPIENTIA inhabitat. Verſ. 300. Theo-Sophicè nobis ſtudendum, vt cum Ea inhabitemus: Et tunc placebimus DEO, diligemur ab EO, impetrabimuſque, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando & Laborando, in fide vera, OMNIA. Efficaciſſima res mente purâ Fides firma.

271	Duo poſtulaui à te, prohibeas à me, antequam moriar.	Prou. 30. Verſ. 7.	☞ DVO *(inſuper) rogaui* TE, *ne deneges mihi antequam moriar:*	271
272	Vanitatem & verbum mendax remoue à me: Paupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi:	Verſ. 8.	☞ *vanitatem &* ☞ *verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue tantùm victui meo neceſſaria.*	272

DVO *rogaui* TE.] Interiorem & exteriorem hominem & vitam conſiderans Rex ſapientiſſimus, vtriuſque gubernationem à DEO petit. Animæ, cuſtodiam à vanitate & mendacio: corpori, verò, mediocritatem fortunarum optat & precatur. Sibi enim ſoli relictus homo, labitur in tenebras & errores mentis, & externam quoque felicitatem & ſucceſſus amittit. Ex pietate enim & timore Domini, qui fons eſt Sapientiæ, fluit totius corporis & externæ vitæ incolumitas. Hinc fit homo lignum illud, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, cuius folium non defluet, & omnia quæcunque faciet, proſperabuntur, Pſalm. 1, 3. *Vanitatem.*] Quid eſt vanitas, niſi ſapientia mundana immunda, quæ eſt fatua, cœca, temeraria, ſuperba, ignara DEI, ſuperſtitioſa, idololatrica, contemptrix DEI, ſeditioſa, crudelis, ſanguinolenta, audax, inhumana, epichærecaca, inquieta, hypocritica, philonica, impudens, incontinens, truculenta, auara, calumniatrix, mendax, deceptrix, fallax, arrogans, bilinguis, doloſa; & in ſumma, nihil niſi ſerpentina illa aſtutia & malitia homini naturali congenita: & lapſus ille protoplaſti deplorandus, & ruina horribilis ad exitium æternum ſemper vergens & pergens. *Verba mendacia.*] Mendacium opponit veræ DEI Agnitioni & Inuocationi: Agnitio enim & Inuocatio DEI ſunt fontes æternæ benedictionis & beatitudinis: mendacium verò, id eſt, ignorantia

DEI, idololatria, superstitio, contẽtus DEI & inuocationis, abyssus est maledictionis, tẽporalis & æternæ. Diuitias & paupertatem non optat: nam

Luxuriant animi rebus plerunque secundis:
Fulgida lux Mundi pauper Iesus erat.

273 ☞ Ne fortè satiatus illiciar ad negandum, & dicam, quis est DOMINVS? aut egestate compulsus, furer, & periurẽ NOMEN DEI mei. 273

Vers. 9.

Ne fortè satier, & abnegem, dicamque quis est JEHOVAH? *& ne fortè efficiar pauper, & furer, assumamque in vanum nomen* DEI *mei.*

Ne fortè satiatus, &c.] Mediocria commoda vitæ Sapienti optanda sunt. Diuitias & opes, *irritamenta malorum*, vocat Poëta. Pharao in summa sua opulentia & potentia imprudenter & arroganter hãc vocem edidit, Quis IEHOVA? Diuitiæ igitur nimiæ ipsum pessumdedêre; quia superiorem, & potentiorem Dominum in mari rubro expertus est, quem tot prodigiis supernaturalibus & planè diuinis, induratus mente, reuereri, timere & agnoscere noluit. Errant igitur, qui in philosophia nostra secretiori tantùm aureos montes quærunt; Insipientis, non Sapientis, hoc est. Sapientia enim DEI cultrix & amatrix est, non auri. Expers hæc Sponsa Cælestis est omnis auaritiæ, luxuriæ, superbiæ, fastus, & incedit habitu simplici, vili, honesto tamen & mundo, vtiturque rebus secundis modestè, & præparat se ad ferenda aduersa: imò, vt thesaurum colligat Mysteriorum Diuinorum & Naturalium; paupertatem, onera, labores sustinet, nec facilè aduersis cedit:

Namque bonos nec blanda inflant, nec aspera frangunt;
Sed fidei inuictæ gaudia vera iuuant.

274 At ☞ excellentia rectificationis est Sapientia. 274

Eccl. 10. Vers. 10.

Post INDVSTRIAM *(hanc verò tãdem) sequitur* SAPIENTIA!

Excellentia rectificationis, &c.] Quàm distorta & deprauata sit Natura humana; quotidianæ infirmitates, hallucinationes, tenebræ, errores, satis testantur: ideo rectificatio & emendatio naturæ peruersæ, singulis momentis, instituenda: cuius ἐπανορθώσεως & rectificationis nostræ finis est Sapientia. Omnium malorum summum nobiscum nascitur, cui omnes veniam dant, nec eius emendationem desiderant; philautia scilicet & amor proprius, quo vnusquisque sibi amicus est naturâ, & suis opinionibus delectatur. Sed reuera hic morbus, quo singuli nimium sibi placent, fons est omnium errorum & delictorum in vita. Proinde reædificatio naturæ & amoris proprii summè est necessaria, si ad SAPIENTIÆ veræ LVMEN aspirare cupis, Sapientiæ cultor.

Verum, tu DOCTRINÆ fili, qui IEHOVÆ gratiâ, sic adeptus es SAPIENTIAM Eiusve DONA quædam singularia.

275 Da (quoque) Sapienti occasionem, & addetur ei SAPIENTIA: doce iustum, ☞ & festinabit accipere.	Prou. 9. Verſ. 9.	*Da Sapienti increpationem, & Sapientior erit: doce iustum, & addet Doctrinam.* 275

Et festinabit accipere.] Etiam cum gratiarum actione ingente, debitaque laborum remuneratione. Hæ SIGNATVRÆ hæredum SAPIENTIÆ fidelium dilectorum. Qui autem obliuiſcuntur benefactorum, aut filii inepte volunt eſſe ante patrem, daß das Ey will klüger seyn denn die Henne / ii ingrati ſunt, à quorum domo non recedet malum.

Signatura Sapientis.

276 In auribus ſtulti ne loquaris: quia contemnet Prudentiam eloquiorum tuorum.	Prou. 23 Verſ. 9.	☞ *In auribus (autem) inſipientium ne loquaris: quia deſpicient Doctrinam eloquii tui.* 276

Vbi & cur Sapienti non loquendum.

In auribus inſipientium, &c.] Præcepti huius ne obliuiſcaris, fraternè moneo. Non enim apud omnes, nec omni tempore, nec omnia, de DEI, Hominis, Spirituum, Naturæque Myſteriis, arcanis atque ſecretis fari ac philoſophari conuenit ac par eſt, nec omninò tutum; ſed eſt (quemadmodum iam ſæpius dictum) quibus, quando, & quantum. Loquendum interdum vt multi, ſtatuendum vt pauci. Inſeruiendum tempori, loco & perſonis. Caue quoque, vt benè monuit vir quidam Religioſus, Saturnus aliquis adſpiciat libros tuos arcanorum teſtes; ne boum calcibus (quod pleriſque præcepti huius immemoribus contigit) ignominiosè ſubiiciaris & conculceris. Vtinam ipſe ſemper memor huius! Margaritas, porcis diabolo obſeſſis non obiicito. In tempore & loco tacuiſſe ſæpè profuit.

277 Exultat gaudio Pater iuſti: ☞ qui Sapientem genuit, lætabitur in eo.	Verſ. 24.	*Exultando exultabit Pater iuſti: & generans Sapientem, lætabitur in eo.* 277

Qui Sapientem genuit, &c.] Non ſolum ex ſemine ſuo filium genuinum corporaliter, verùm etiam Doctrina, inſtitutione, præceptis ſalutaribus, Doctrinæ & Diſciplinæ filium, Sapienter, Vide verſſ. 34. Hinc phraſis, apud Sapientes vſitatiſſima, hæc: ô fili mi, [illegible] fili.

278 ☞ Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio Sapientum commorabitur.	Prou. 15. Verſ. 31.	*Auris quæ audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur.* 278

Auris quæ audit, &c.] Sicut per oſtium aurium intrauit inobœdientia & malitia in cor hominis: ita audiendo vocem admonitionis & caſtigationis, Sapientia intrat in mentem. Et, ſicut audiendo vocem diaboli, totum cor hominis corruptum & inquinatum eſt, ita audiendo vocem DEI, in

Libro SS^æ Scripturæ, Naturæ, & ſemetipſo, cor hominis à corruptione, fœditate diabolica & ignorantia liberatur. DEVS enim ornat & compenſat ſtudium ſapientiæ, in hac vita, maiori luce, intelligentia, ſcientia, cognitione rerum ſpirituali & naturali, conſilio, robore fidei, conſolatione, ſucceſſu, in gubernatione publica & domeſtica, & poſt hanc vitam præmiis immortalibus.

279 Qui negligit Diſciplinam, ſpernit animam ſuam: ſed qui audit increpationem, poſſidet cor. | Verſ. 32. | *Qui abiicit* ☞ DISCIPLINAM, *deſpicit Animam ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus,* ☞ *poſſeſſor eſt cordis.* 279

Diſciplinam, &c.] Quemadmodum qui negligit medicinam, odit & ſpernit ſanitatem corporis, & hoſtis eſt vitæ huius corporalis: ita qui negligit diſciplinam, quæ eſt medicina animæ, eſt hoſtis & homicida animæ ſuæ. Et, quemadmodum ſanitas vmbilico, & irrigatio oſſium, eis qui timēt Dominum, & à malo declinant, Prou. 3, 8. ita in contrario, inueteratio, languor & tales, vermis conſcientiæ rodens, eis qui Timorem Domini & diſciplinam deſpiciunt. Pſal. 32, 3. *Poſſeſſor eſt cordis.*] hoc eſt, dominus eſt ſuorum affectuum, iræ, odii, gaudii, triſtitiæ, metus, voluptatis: quos affectus ſi regere & moderari rectè quis didicerit; næ ille in omnibus rebus aget prudentius, & cum poſſeſſione & moderatione cordis ſui, gloriam & honorem poſſidebit.

280 Paupertas & ignominia erit deſerenti correctionem: ſed qui cuſtodit increpationem, honore afficietur. | Prou. 13 Verſ. 18. | ☞ *Egeſtas & ignominia ei, qui deſerit* DISCIPLINAM: *qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.* 280

Egeſtas & ignominia, &c.] Hominem naturalem, qui à veræ Sapientiæ viis planè exorbitauit, innumeris correctionibus corrigit indeſinenter Ipſa Sapientia, vt in viam eum reducat, & ab innata & congenita ſtultitia liberet. Si correctionem hanc admittit homo Sapiens, ornatur à correctrice Sapientia multis præmiis, inter quæ etiam ſunt opes honeſtæ ac legitimæ, item honores: ſi verò reſpuit homo fatuus Diſciplinam, recedit ab illo Sapientia, & ſuccedit paupertas & ignominia, filiæ impietatis.

281 ☞ Qui enim erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit: & qui arguit impium, maculam ſibi generat. | Prou. 9. Verſ. 7. | *Corripiens deriſorem, accipit ſibi ipſi ignominiam: & increpans impium accipit maculam ſuam.* 281

Qui erudit deriſorem, &c.] Cautè igitur circumſpiciendum, quales ſint ii, quibus concredimus myſteria, arcana, ſecreta: ne diabolus ſuſcitet cuculum ingratum.

☞ Noli

282 ☞ Noli arguere deriſorē, ne oderit te; argue Sapientem, & diliget te.	Verſ. 8.	*Ne increpes igitur deriſorem, ne fortè odio habeat te: increpa Sapientem, & diliget te.*	282

Signatura Sapientis.

Noli arguere deriſorem, &c.] Laterem enim vel Æthiopem lauabis. Cogita Germanorum illud: Hat mich den der Teuffel mit Narren beſchiſſen. Es müſte auch einer viel zuthun haben / der alle Narren ſolte klug machen. Hos deuita. Nolite ſanctum dare canibus. Epicurei & athei fiunt furioſiores increpando: at pii dociles & timentes DEVM, proficiunt in Sapientia & multis aliis excellentibus donis.

283 Quærit deriſor Sapientiam, & non inuenit: at Scientia intelligenti eſt facilis inuentu.	Prou. 14 Verſ. 6.	☞ *Quærit (quidem) deriſor* SAPIENTIAM, *& non inuenit: Doctrina prudentiū facilis.*	283

Quærit deriſor, &c.] Ingenium ſcopticum & naſutulum, nequaquam veræ Sapientiæ capax eſt. Simplicem enim, & diſcendi cupidum animum SAPIENTIA amat, fauo & melle cibat, & nectare Sapientiæ inebriat. Anima ad cognitionem apta, ait Ptolomæus, veri plus aſſequitur, quàm qui, ſupremum in modum, ſe in Scientia exercet. Aptitudo verò hæc ingenii cæleſte donum eſt, & Orando acquiritur.

284 In conſpectu intelligentis apparet SAPIENTIA: & oculi ſtulti ſunt in extremo terræ.	Prou. 17 Verſ. 24.	☞ *In facie prudentis lucet* SAPIENTIA; *oculi ſtultorum in finibus Terræ.*	284

In facie prudentis, &c.] Hoc eſt, vultus Sapientis eſt modeſtus, at oculi ſtultorum circumuagantur inconſtantes, & ſunt leuitatis indices: vultus enim eſt animi pictura. Quomodo in aquis reſplendet vultus proſpicientium, corda hominum manifeſta ſunt prudentibus, Prou. 27, 19. Et, diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuoſq; greges conſidera. Ibid. verſ. 23. Sapientia hominis lucet in vultu eius, & potentiſſimus faciem illius comutabit, Eccleſ. 8, 1. Ergô, Metopoſcopicè, Phyſiognomonicè, Cheiromanticè, explora homines, diſcipulos, vti Pythagoras, per dies aliquot. Quemadmodum enim omnes res conditæ, certis à Natura notis & ſignis, pictæ & exornatæ ſunt, diuiniſque Naturæ characteriſmis inſignitæ; certa nimirum proportione, figurâ & habitu: vnde dè interno & latente ſpiritu occultiſque rerum proprietatibus iudicium fieri poteſt: imò ipſa proprietas rerum occulta & ſpiritus latens ſeipſum prodit certis quibuſdam notis & ſignis externis, & pro natura ac indole ſua, talem effingit ſignaturam, figuram, proportionem & habitum, qualis à Sapientibus vult cognoſci: quæ Signatura Magiæ Naturalis initium, & quaſi alphabetum primumque elementum eſt. Ita præcipuè hæc pictura in hominis vultu & habitu cognoſcenda eſt. Concurrit enim totius Naturæ ſignatura in Micro-Coſmo. Hic charaçteres Naturæ, & notæ hieroglyphicæ, certum

efficiunt sensum & sententiam, quæ à Sapientibus & huius scripturæ ac litteraturæ naturalis gnaris probè intelliguntur. Nec enim mentitur Natura, aut falsum de se ipsa præbet testimonium: non decipit indagatores sui, modò Scripturam hanc probè discant intelligere. Cælum habet sua signa. Ignis, Aër, Aqua, Terra; Vegetabilia, Animalia, Mineralia, Metalla, suas habent signaturas: Angeli habent suas notas: omnes Prophetæ, omnes Apostoli, omnesque Sancti: imò Saluator ipse habet signum Filii Hominis Crucis figuram.

285 Etenim operibus suis cognoscitur puer, an mundum & an rectum sit opus eius.	Prou. 20 Vers. 11.	*Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius.* 285

Ex studiis suis] Ex actionibus, tanquam characterismo naturali, vel signatura. Nota: Tribus modis viri magni & præclari excitantur. I. insiti sunt præclaris ingeniis igniculi Diuinitus, quibus impelluntur ad res præclaras agendas, qui subinde sese exerunt & emicant ab ineunte ætate, vt in Iosepho Patriarcha apparet, in Dauide, Solomone, Daniele, Iosia, &c. Hi ab vtero materno selecti sunt prouidentiæ Diuinæ instrumenta, & operum DEI organa. II. Naturalis astrorum influentia, & astrorum fructus, quandocunque ad maturitatem peruenerunt, mundo beneficium aliquod naturale exhibituri, & ex thesauris suis producturi, (est enim omnis naturalis sapientia in astris) tale ingenium à prima conceptione inclinant, vndè varii, variis in rebus & facultatibus, prodeunt artifices. Hinc canit Poëta:

Ingenium cæleste suis velocius annis
Surgit, & ingratæ fert malè damna moræ.

Tertiò Cælum aliquod est internum in Homine, quod illuminatur S. Sancto, & Donis Spiritus sancti singularibus, FIDE & ORATIONE acquisitis. Hîc latet Spiritus Cabalisticus & schola philosophiæ sagacis Theophrasticæ.

286 Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: & qui autem fidelis est, celat amici commissum.	Prou. 11. Vers. 13.	*Qui ambulat fraudulenter, reuelat secretum: fidelis autem spiritu, celat rem.* 286

Qui fidelis est, &c.] Fide, oratione & taciturnitate multa acquiruntur mysteria cælestia & arcana naturalia. Propterea Esaias Propheta canit cap. 24. vers. 16. *Secretum meum mihi, secretum meum mihi.* Et Dauid Psalm. 51, 8. incerta & occulta Sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Hinc etiam Apostolus Paulus, *In Christo Ihesu omnes thesauri Sapientiæ & Scientiæ sunt absconditi.* Coloss. 2, 3. Igitur petite, quærite, pulsate. Hæc sunt verba illa ἄρρητα, ineffabilia paradysi & tertii Cæli, de quibus Apostolus, 2. Cor. 12, 4.

Eximia est virtus, præstare silentia rebus
At contra grauis est culpa, tacenda loqui.

Qui reue-

287 Qui reuelat secretum, incedit fraudulenter: & cum eo qui allicit labiis suis, ne misceas te. | Prou. 20 Vers. 19. | ☞ *Qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter: & dilatat labia sua, ne commiscearis.* 287

Qui reuelat mysteria, &c.] Quicunque ad secretiora siuè diuina, siuè naturalia aspirat, necesse est, vt ad Constantiam, Grauitatem & Taciturnitatem se assuescat. Tales cum sint Mysteriorum reuelatores Angeli boni, procul fugiunt omnes inconstantes, leues & garrulos: extremè inimici sunt omnis inconstantiæ, leuitatis & garrulitatis. Igitur tu quoque, fili Sapientiæ fugias eiusmodi homines leues & garrulos, ne tibi ipsi exitium accersas.

288 ☞ Multi homines misericordes vocātur, virum autem fidelem quis (facilè) inueniet? | Vers. 6. | *Multitudo hominum prædicat vniuscuiusq; misericordiam: virum autem veracem quis inueniet?* 288

Multi homines misericordes, &c.] Hoc est multi homines & habentur & vocantur sancti, sed verè bonum & fidelem quis inueniet? Solus enim Deus intuetur corda hominum & discernit omnia fucata & simulata à sinceris atque veris. Cautissimè igitur cum hominibus versandum. Nulla etiam in amicitia pestis est maior, quàm adulatio, blanditiæ & assentatio. Quamuis enim multis nominibus, hoc vitium est notandum: leuium hominum atque fallacium, ad voluptatem loquentium omnia, nihil ad veritatem. Cic. in Lælio.

289 ☞ Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam. | Prou. 3. Vers. 29. | *Ne cogites contrà amicum tuum malum, quum ipse habitet securè tecum.* 289

Ne moliaris, &c.] Mens verâ imbutâ Sapientiâ, & Sophiæ filius, Medicus est humanæ societatis, non euersor. Animus enim generosæ Sapientiæ capax, amans veritatis & iustitiæ est, inimicus verò omnis sophisticæ & iniustitiæ. Inprimis autem vtitur omni *Φιλανθρωπίᾳ* in tegendis & emendandis arcanis delictis proximi, tantum abest, vt nouis insidiis, noua mala eidem struat. Nullum est crudelius vulnus, inquit Sophocles, quàm falli ab amico: Offt seynd die nechsten die schädlichsten.

290 Est conflatorium argento, & caminus auro, ☞ at probat corda IEHOVAH. | Prou. 17 Vers. 3. | ☞ *Qui (enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.* 290

Qui reddit mala, &c.] Sicut gratitudo complectitur veritatem & iustitiam, quas DEVS amat; ita ingratitudo conflata est ex mendacio & iniustitia. Has pestes cum DEVS acerrimè oderit, maximèque detestetur,

non dubium est, ingratos à Deo puniri. Est & illa vox Xenophontis memoria digna: *Homines non assuefacti ad gratitudinem erga benè meritos, postea fiunt ingrati aduersus* Devm. *At probat corda* Iehovah] Igne quoque crucis ac tribulationum scrutatur corda & renes. Nam Ignis probat omnia. Et si Devs reperiret cor fidele, vtique reuelaret ei secreta sua, ac largiretur ei Dona ac bona sua: Er weiß wol/ wenn vnd wo er soll segnen oder hinderen.

Hic inseratur figura sexti gradus.

VI. GRA-

VI.

GRADVS PROLOGETICVS SEXTVS EXPOSITVS.

291 VENERVNT mihi (Vir sapiens atteſtatur) OMNIA BONA pariter cum (SAPIENTIA) illa, & innumerabilis honeſtas ☞ per manus Illius.

Sap.7. Verſ.11.

Acceſſerunt autem mihi bona ſimul omnia cum illa, diuitiæque per manus illius innumerabiles. 291

Venerunt autem mihi, &c.] Vide verſſ.314.315.334. & 338. *Per manus illius*] Per labores SAPIENTIÆ manuales Theoſophicos in Oratorio & Laboratorio, ſecundum Leges atq; Doctrinam Amphitheatri huius: non negotiatione mundana immunda. verſ.317. Vnde Pſalmus 128, 2. *Labores manuum tuarum manducabis.* Torrens redundans vena, ſeu fons SAPIENTIÆ, Prou.14,4.

292 Et lætatus ſum in omnibus: & quoniam antecedebat me iſta SAPIENTIA, & ignorabam quoniam ☞ horum omnium mater eſt.

Verſ.12.

Lætatus autem ſum in omnibus, quoniam eorum author eſt Sapientia: ego verò ignorabam eorum ipſam eſſe matrem. 292

Quoniam antecedebat me, &c.] Quaſi diceret, Quoniam mecũ erat theoricè & practicè: mecum Orabat, mecum Laborabat, verſſ.261, & 302. *Horum omnium mater eſt.*] Summa ſummarum: Qui filius DISCIPLINÆ non eſt, hoc eſt, TIMORIS DOMINI, is SAPIENTIAM veram (matrem omnium Bonorum atque Donorum DEI) non habet ſororem, non ſponſam: Cui hæc non amica, fruſtra Orat, fruſtra Laborat; quia non hauſit ſalutem & voluntatem à DOMINO, verſ.329. &, per conſequens, non

erit hæres Theſaurorum SAPIENTIÆ infinitorum. Quare in reductione ad Monadis ſimplicitatem eſto totus: tunc conſequeris. Vide Verſſ. 157.158.& 213. & ſecundam huius Amphitheatri figuram.

293 Amicitia cum DEO.

Inexhauſtus enim hominibus theſaurus eſt: quo qui ſunt vſi amicitiam cum DEO coierunt, propter Dona Diſciplinæ commendati.

Verſ. 14.

☞ Infinitus enim theſaurus eſt hominibus: quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt ☞ Amicitiæ DEI, ☞ propter DISCIPLINÆ dona cõmendati. 293

Infinitus theſaurus, &c.] Quia ipſa æterna, Immenſa, Omnipotens, Infinita; cuius propterea theſauri inexhauſti & infiniti. Ab initio Mundi ſemper dedit, dat hodie, nec deficit ei vndè in omne æuum largè dare vult ac poteſt. *Amicitiæ* DEI] Ita, vt fruiti ſint, DEO Paterno, Fraterno, Amico; BONO Summo. Vide ſecundam Amphitheatri huius figuram. Ad hoc enim creati ſumus, vt ſummum illud BONVM, ex ſacroſancta Scriptura, Libro Naturæ Conſcientiæque propriæ teſtimonio cognoſcamus, contemplemur, amemus & veneremur: in hoc redempti ſumus, vt eo ſemper fruamur. Hoc vnicum, hominis animum aliâs inſatiabilem, abunde explere poteſt. O amicitiam fructuoſiſſimam hanc! Nota: Amicorum omnia cum ſint communia, quid non impetraret à DEO homo factus DEI amicus? Theoſophicè annitere, vt DEI fias amicus; tunc in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, tunc ſapienter in iis quæ docet Amphitheatrum hoc Labora: & IEHOVAH aderit tibi, dabitque ſine mora. Hauſiſti enim ſalutem & voluntatem ab amico, DEO: ab amica, SAPIENTIA. Eſt SAPIENTIA conciliatrix amicitiæ cum DEO inſtituendæ: quia hominem in Timore DEI iungit DEO: quo facto, impetrat in myſteriis Diuinis Naturæque ſecretis (Diuinitus, influentia, lumine & motu; aut per Magiſtrum Sapientem, quem tibi mittit DEVS, aut te ei, verſ. 32.) benè velle, noſſe, eſſe & poſſe à DEO. Vide verſ. 299. *Propter Diſciplinæ,* &c.] Propter TIMOREM DEI: qui initium SAPIENTIÆ, verſ. 210. commendans nos DEO.

294 Mihi enim dedit DEVS, eorum, quæ ſunt in Natura veram cognitionem, vt Mundi cõſtitutionem, vimque Elementorum intelligam.

Verſ. 17.

IPSE enim dedit mihi horum, quæ ſunt SCIENTIAM veram; ☞ vt ſciam ☞ diſpoſitionem Orbis Terrarum, & ☞ virtutes Elementorum. 294

IPSE *dedit mihi*] Vide ſupra verſ. 187. *Vt ſciam*] Quæ, Qualia, & Quanta? Non Diuinorum duntaxat myſteria, verum etiam OMNIA,

ſicuti

ſicuti ex ſequentibus patebit. At quomodo? iterum quæres. Immediatè, reſpondeo, & mediatè, iuxta DEI liberrimam voluntatem; Et quidem; TheoSophicè; Phyſicè; PhyſicoMedicè; PhyſicoChemicè; PhyſicoMageicè; HyperphyſicoMagicè; Cabalicè; Lege atque Doctrina Amphitheatri huius totius. Sunt vocabula, quæ recenſui, pauca, attamen eorum ſenſus latiſſimè ſeſe diffundit. Definitiones petis: rectè: do. THEOSOPHIA *eſt Theologia, in ternario,* (hoc eſt, Biblicè, Macro & MicroCiſmicè) *Catholica,* IEHOVÆ *Mirabilis mirifica,* (verſ.157. Vox DEI in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. (verſ.35.) PHYSICE *eſt Mundi vtriuſque, hoc eſt, Maioris totius, & Minoris,* (ſecundum Corpus & Spiritum, quæ habet ex Macrocoſmo) *Traditione, Natura & Arte, Vniuerſaliter, ex & in ſacroſancta Scriptura, Lapide Philm. & Nobisipſis; Particulariter ex & in partibus virorum; cognitio & tractatio.* PHYSICOMEDICINA *eſt ars cognoſcendi Librum Naturæ* (Macro & MicroCoſmicè) magnum: ita, vt legere poſſis (tā vniuerſaliter, quàm particulariter) Temetipſum in Mundo maiore; & contra Mundum maiorē in Teipſo: ad humani corporis ſanitatē tuendā, morboſque profligandos (v.297.) PHYSICOCHEMIA *eſt ars, methodo Naturæ Chemicè ſoluendi, depurandi & ritè reuniendi Res Phyſicas; Vniuerſalē* (MacroCoſmicè, Lapidē Philm. MicroCoſmicè corporis humani partes: abſit tamē calumnia de priſtina figura reddenda) *& particulares, globi inferioris,* OMNES. MAGEIA *Vetuſtiſſimorū Sapientū* (qui Perſis Magi, Græcis *Philoſophi,* Latinis *Sapientes,* Indis *Gymnoſophiſtæ,* Græcè & *Brachmanes,* Ægyptiis *Sacerdotes* & *Mekubales,* Hebræis *Prophetæ* & *Cabaliſtæ,* Babyloniis, nec nō Aſſyriis *Chaldæi,* Gallis Celtis *Druidæ,* & Bardi & *Semnothei* appellabātur) VNIVERSALITER *ſumta, idem quod ſtudium apud Hebræos Cabalæ ſummè perfectum & abſolutum, cum in Diuinorum cultu, Spiritualium tractatione atque cum iis conuerſatione, & Naturalium inueſtigatione, piè ac ſapienter conſiſteret:* Quamuis hi, in vno eodemque ſtadio, Duce benigniore, longè præcurrerent illos. At, PHYSICOMAGEIA (opus tantum de Bereſith, hoc eſt, Sapientia Naturæ, verſ.162.) eſt Naturali artificio (Macro & MicroCoſmicè) mirifica practicandi ratio. HYPERPHYSICOMAGEIA (reſpectu Naturalis & Doctrinæ cauſa, ſic dicta) eſt cum Angelis bonis, flammeis DEI miniſtris, ſub modo delegatæ à DEO adminiſtrationis, tam vigilādo quàm dormiendo, mediatè & immediatè, pia & vtilis conuerſatio. CABALA eſt Diuinæ reuelationis, ad ſalutiferam DEI, & Maſchiah agnitionem; Formarum ſeparatarum, Naturæ (in Macro & MicroCoſmo) noſtriq; ipſius cognitionem, vnionem, & fruitionem; necnon SS.æ Scripturæ intellectum verum; vel immediatè, aut medio conueniente) quo Diuina humanitus ſentire poſſimus) tam Vniuerſaliter quàm Particulariter, TheoSophicè ſortita, Symbolica RECEPTIO. En habes. Expoſitiones neceſſarias & ſufficientes, ſuo (DEO iuuante) tempore, filiis Doctrinæ abundanter exhibet Amph. hoc noſtrum Philoſophicè explicatum. Hiſce, in præſentia, contentus eſto: nec calumniare, quæ neſcis. De Mageia, Alchemia, Cabala, Vir aliâs in Diſciplinis communioribus ſatis doctus, (nomen reticeo, vt honori ipſius conſulam) admodum ieiunè cenſuit in ſuis poëmatibus. Ein jeder iudicirt von einem dinge wie er es verſtehet. Tales miſericordiam potius merentur, quàm reprehenſionem. Nihil enim ſcom-

Huc pertinet Signatura.

Diuinum Cabalę ſtudium.

mata illorum derogant veritati; cum potius tangant abuſum (qui non tollit rei ſubſtantiam) quàm vſum legitimum ac verum, quaſi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem. Eodem modo poſſet etiam (ſed quonam iure?) inuri nota hæreſium SS.æ Scripturæ. ADDO: Quærat aliquis: Vndenam habes, quæ in Amphitheatro hoc tuo nobis proponis? Cum Sapiente noſtro ingenuè reſpondeo, (& quidem eò lubentius, vt ſatisfaciam Ariſtarchis quibuſdam, nec tamen quicquam à me arroganter dictum volo, de quo in optima & ſolenniori iuris forma proteſtor) MIHI, (omnium Philoſophorum minimo) DEDIT DEVS: A DOMINO ACCEPI: tam immediatè, quàm mediatè. Atquomodo quæſo, iterum inquies? Dicam. Audiſti antea, nimirum, Theo Sophicè, Phyſicè, Phyſico-Medicè, &c. vt ſupra. Nam Ego, ad ſcrutandas res altiſſimas ardore ingente, igne Diuino inflammatus, Philoſophorum variorum populorum, tam vetuſtiſſimorum & veterum, quàm Neotericorum monumenta, Symbolicè aut myſticè, hieroglyphicè, figuratè, ænigmaticè, parabolicè, allegoricè, arcanè, ſecretè vel manifeſtè, ſculpta, picta, ſcripta (domi & foris) ego ipſe & per alios (emptione, commutatione,) &c. prout fieri potuiſſe tempus & occaſio concedebant, conquiſiui, perluſtraui: Libros Theo-Sophorum, Cabaliſtarum, Magorum, Phyſico-Chemicorum, hoc eſt, verè Sapientum, nec non Ethnicè Philoſophantium non illuminatorum aut Sophiſtarum euolui, relegi & iterum legi: ſuſpiriis votiſque Chriſtiano licitis atque conceſſis optaui, inuocaui, oraui, apeŭit (res ipſa loquitur) qui ſolus dignus IHSVH SAPIENTIA PATRIS, non ſolùm hoſce, quos dixi, verùm etiam Librum DEI in ternario Catholicon, qui eſt, SS.a Scriptura, & Mundus vterque, maior & minor, remouitq; ſignacula eius, (verſ.223. & figura Amphitheatri huius ſecunda) ita, vt Liber Librum adhuc de die in diem explicet atque interpretetur. In officina Vulcani, ab anno inde vſque ætatis meæ decimoquinto, indefeſsè laboraui, ſumptibus (certè) non exiguis, tamen (gratia DEO) propriis, ſolus & cum ſociis, fidelibus mihi ac infidelibus, iam dextrè, iam ſiniſtrè: quomodo enim benè, qui nunquam malè? Docuerunt, quæ nocuerunt. Obſeruaui, quæ Natura (obſtetricante Arte) docebat: ô fructuoſiſſimam Cabalam Phyſico-Chemicam hanc! ſermones, labores, cum meos tum aliorum mentiſque præſagæ conceptus, ſedulò annotaui. Quando vos pigri patres ſtertiſtis, ego laborans vigilaui. Meditatus ſum gnauiter die ac nocte ſuper hiſce quæ videram, legeram, audieram, didiceram; ſtans, ſedens, deambulans, recumbens, ad Solem, ad Lunam, ad ripas, flumina, in pratis, montibus, ſyluis, nemoribus, etiam ad lampadem ſiuè candelam ceream, in camera (ad recreandum ſpiritus animales cerebri) ſuffumigata, patheticè me mouentem: vixi ac contuli (à quouis enim diſcendum non ineptè rebar) cum ſenibus, iuuenibus; Religioſis & laicis; (non loquor pueriliter, aut aniliter, ſed ſcientificè) cum Principibus, & alto ſtemmate natis; doctis atque indoctis; ſimplicibus, & pelle vulpinâ tectis; prudentibus; inſipientibus; ruſticis ac idiotis, cum diuitibus, pauperibus, cum Theo-Sophis atq; Theo-Sophiſtis; bonis, malis; albis, nigris: (obſcientiam ſaltem cognitionis, non approbationis: non enim ſcientia mali, ſed vſus damnat (cum theoricis aut contemplatiuis exercitatis, practiciſque exper-

tis; cum

tis; cum mechanicis,quorum officinas frequenter visitaui; So wol mit den weit vnd tieffgelehrten,hoc est,nautis atque montanis. (credendum enim vnicuique in suo arte perito) als hochgelehrten: cum Iudæis, Christianis, sectariis,imò atheis; audiui omnes,spernebam nullum: Bonum feci vultum (iuxta Raimundi consilium vtilissimum) iis,qui vadunt per mundum; nam non pauca bona reperi apud nonnullos: sub purpura, serico, & holoserico (fatear veritatem) interdum latuisse stultitiam,contra,sub pallio sordido nonnunquam Sapientiam, non semel sum expertus. Non pudeat te pauperis Sapientis,aut malè vestiti,suadeo: Succurre egeno,te non pœnitebit. TheSophicè consului DEVM, & obseruaui eum loquentem ac respondentem in SS.ª Scriptura, Naturâ, Memetipso. cuius SPIRITVS sancti monitis ac ductu habebam donum discretionis Spirituum, (1.Corinth.12,10.) & sensum ac discretionem boni ac mali, (Hebr.5,14.) vt Bonum (quod propono) retinueram, malum (quod expurgaui) reieceram. Sum diu peregrinatus; inuisi alios, quos experientiâ aliquid scire ac iudicio valere confirmato autumabam,nec semper frustra: nam IEHOVAH, mihi benigno, corda eorum sic mouente, disponente ac inclinante, de mysticis, arcanis, secretioribus (ouantes nonnulli se nactos Doctrinæ filium, attentum, & veritatem sitientem) absque velamine mecum amicè disputarunt ac contulerunt: Musæa & Bibliothecas perlustrare, Laboratoria contemplari,labores aspicere,non inuiti concesserunt; quæ sumptibus magnis laboribusque Herculeis plurimos per annos indagassent, fraternè manifestarunt: Præparata, (inter quæ DEI, DEVM testor,ordinatione mirabili, ab vno habui LEONEM VIRIDEM Catholicon, & SANGVINEM LEONIS, hoc est, AVRVM non vulgi, sed PHILOSOPHORVM; oculis vidi meis,manibus tetigi,linguâ gustaui,naribus olfeci: ô quam mirabilis DEVS in operibus suis!) præparata, inquam, dono dederunt, quibus apud proximum meum egenum, in casibus desperatissimis,fructuosissime sum vsus; & modos præparandi (IEHOVÆ instinctu misericordis) sincerè reuelarunt. Ita oportuit, iuxta Pauli. 1.Thess.5, 21. doctrinam, *omnia probare; quæ bona tenere.* Ita oportuit me discere,addiscere, philosophari: nam pars minima horum in Vniuersitatibus Academicorum docetur & discitur. In Vniuersitate DEI Peripatheticè, hoc est,circumambulatoriè nobis studendum atque discendum. Hæc methodus mirabilis; quâ, dedit Mihi DEVS Mirabilis; hæc via, quâ, (vt scirem,non opinarer) ambulaui. (versſ. 28,& 157.) Quis dedit? Solus, inquam,DEVS,immediatè & mediatè: subdelegatè tamen Natura,Ignis, Ars,Magistri tam viui, quàm muti; corporales & spirituales boni,vigilando ac dormiendo.(versſ.32.& 157.) Quapropter in humilitate Christiana, cum Virgine beata animo grato iure cano: *Fecit mihi magna, qui potens est,* Luc.1, 49. Dicoque cum Propheta Regio: *Miserator & Misericors* DOMINVS, *Longanimis & multum Misericors. Non inperpetuum irascetur, nec in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem Cœli à Terra, corroborauit Misericordiam suam, super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misericors est* DOMINVS *timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus*

est, quoniam puluis sumus. Psal.103.v.8,& seqq. Verum & certum esse hoc firmiter crede, quod timentes DEI nomen non amittat is, qui per pœnitentiam Christianam (quæ est, timere DEVM, & recedere à malo, vers.159.) à peccato semper resurgit. Si quem, forte, offendunt, quæ hîc scribo doceoque, is se conferre poterit ad Laboratoria Philosophicè instructa, ac videre labores Artis atque Naturæ, & inde formas, essentias ac proprietates rerum intueri, priusquam, inuidiâ crepans, ineptissima quæque contra Arcana DEI, & Lucem veritatis, scribat.

COROLLARIVM: Rex Geber (vt videre est ex eius libro Diuinitatis) post multos & varios in Alchimia frustrà ac variè exanthlatos labores, tandem Lapidis Philosophici Catholici vnici (possunt quidem esse tot Lapides, quod Res, attamen particulares: ex speciali, non nisi speciale; ex particulari, non nisi particulare; Vniuersale ex vniuersali: particularismus est solœcismus:) materia vnica, in triunitate catholica, vera, Præparandique modo legitimo, visione somnii vnius (quod facere DEO facillimum, & impetrare credenti Theosophiceque Oranti & Laboranti non impossibile) Diuinitus fuit institutus. *Auctor Rosarii* magni depinxit totum opus vsque ad complementum, licèt tum temporis vlterius non viderit, nisi vsque ad LEONEM: scio, inquit. (Influentiâ doctus Diuina, Lumineque ductus Naturæ) quia de necessitate Opus ad talem perueniet Naturam. Et impossibile est hoc sciri, nisi à DEO sciatur, aut à Magistro, qui eam doceat. *Bernhardus Comes Treuisanus* vsus eâdem discendi methodo, quâ ego, artem callebat biennio antequam laboribus absolueret eam. Bonus *Lombardus Ferrariensis Margaritam* scripsit pretiosam nouellam, priusquam Lapidem Catholicon Benedictum plenariè præparasset, dicens cap.15. operis citati: Sapientum plurium libros vidimus, & iuxta posse nostrum & modicum ingenium studuimus, quamuis operationi & labori fuimus raró dediti, &c. Vide ipsum. Sic, Dionysius Zacharius, aliique plures in eodem stadio currentes, βραβεῖον, (Diuinâ fauente Clementiâ) acceperunt. Oportet enim, vt in hoc studio doctrina experimentum præcedat, non contra: Exempla Rhasis, Auicennæ & aliorum philosophorum sequamur, qui scripto nobis prodiderunt, hæc ipsis cognita fuisse, ante experimentum, cum cogitatione subtili vehementi & longa. Methodo qua dixi (veritatem absque gloriatione cur non faterer?) dedit mihi, quæ scio & scribo, DEVS: ILLE, qui operatur OMNIA in Omnibus, dedit mihi SAPIENTIAM, vt sciam aliquid de mysticis, arcanis atque secretis SSæ Scripturæ, Mundique vtriusque: & quamuis non in gradu summo, tamen in eo, pro quo habeo cur humiliter gratias agam DEO. (vers. 4.) *Vnicuique enim*, inquit Paulus, Rom. 12, 7. *datur manifestatio spiritus ad vtilitatem*, &c. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens singulis prout vult: cuius NOMEN sit Benedictum in seculorum secula. *Omnia habent tempus suum*, Eccle. 3, 1. Tempus hactenus fuit, methodo præfata, discendi: Tempus nunc est, vt inseruiam memoriæ meæ, scribendi, pingendi, annotandi: Tempus (DEO volente & dante) in posterum erit, OMNIA in Oratorio & Laboratorio ad finem completum perducendi, vsumque triunum, videlicet Diuinum, Macro & Micro Cosmicum, perfectè transferendi. Phy diabolo. Faxit DEVS. Amen. *Dispositionem orbis terrarum.*] Mundi constitutionem;

quomodo factus ſit Mundus, Vide verſ. 150. cum aliquot ſequentibus. Si ENS Catholicon triunum primum, de quo fig. Amph. huius tertia, ritè conſiderares, eiuſque reliquias, quas DEVS Catholicè poſuit atque concluſit in maſſam peculiarem, reſeruauitque in vſus Theo-Sophicos Sapienti, Phyſico-Chemicè ſcires tractare in Laboratorio, ad ſenſus (ſic enim voluit & ordinauit DEVS, experientia teſte) tibi appareret Mundi ELOHIM CREATORIS artificium conſtituendi, (non dico, creandi) mirabile totum. Hinc noſſe diſcito, quæ ſit MAGNESIA Phil. Phyſico-Chemicorum Catholici ſui Catholica. Vnum ſi per totum noueris, etiam alterum. Tunc intelliges, quæ annotaui verſſ. 28, 157, 162. & quarta Amphitheatri huius figura, vbi de Lapidis Philoſophici egi vſu triuno. Hæc videre, eſt non niſi Sapientis. Propter mundi ingratitudinem inuitus cogor (DEVM teſtor) digito compeſcere labellum. Attamen filiis doctrinæ figuris Amph. huius ſecunda & tertia fideliter inſeruiui, inſeruiamq; ſequentibus hiſce. Nam ** *Virtutes Elementorum*] Et fructuum eorum, quos produxerunt, Gen. 1. Hos te quoque docebit vſus Phyſico-Medicus, analyſi Phyſico-Chemica præparatoria præmiſſa.

295 Initium, exitum, mediumque temporis, ☞ ſolſtitiorum viciſſitudinem, ac ☞ tēpeſtatum varietatem,

Verſ. 18.

☞ Initium & conſummationem & medietatem temporum, viciſſitudinum permutationes, & conſummationes temporum, 295

Initium & conſum.] Hoc ex Aſtris, tanquam Alphabeto Cæleſti, à Magiſtro exercitato Aſtronom. & Aſtr. legi ac ſciri poteſt. Sunt enim in ſigna, Tempora, Dies & Annos, Gen. 1, 14. *Solſtitiorum viciſſitudines.*] Verſionum mutationes, h. e. Solis conuerſiones, quæ ſunt duæ; vna hyberna, quâ ad nos accedere incipit: altera æſtiua, quâ non vltrà progreditur, ſed ad inferiores circulos (docendi cauſſa excogitatos) recedere incipit. Solſtitia duo appellantur ἡλίου τροπαὶ, *Solis verſiones*, & *tropici* nuncupantur. *Tempeſtatum varietatem.*] Commutationes temporum. Huc refer Ephemerides Aëris perpetuas Mizaldi; & Prognoſticon Meteorographicon perpetuum Sculteti. Item, Bauwern practica & obſeruationes. Sie fehlen nicht allezeit.

296 ☞ Anni curſus, & ſtellarum diſpoſitiones,

Verſ. 19.

☞ Morum mutationes, & diuiſiones temporum, Annorum circuitus, ac ſitus ſtellarum: 296

Morum mutationes, &c.] Temperamentorum humanorum corporum, quæ ad diſpoſitionem & conſtitutionem Cæli & conſtellationum variantur, mouentur, inclinantur. Imò actiones hominum aut redduntur iiſdem difficiliores aut faciliores: quia omnia, quæ ſub Sole ſunt, ſuum habent peculiare tempus certis deſtinatum actionibus. *Anni curſus.*] Annorum circulos, ſiuè circuitus, ac ſiderum poſitiones. Eam Solis repetitam conuerſionem, quæ annos conficit, vulgò annorum reuolutionem appellant.

297 ☞ Naturas animaliū, & ☞ iras bestiarū, ☞ & vim vētorū, & ☞ cogitationes hominū, ☞ differentias virgultorū, & ☞ virtutes radicum.

Vers.20.

Naturas Animalium, irasque bestiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultates. 297

Naturas animalium,] Consule sequentia. *Iras bestiarum,*] Impetus ferarum iracundos. Quidam affectus vertunt, accipientes genus pro specie. Nam θυμώδης, est illa pars in bestiis atque hominibus, in qua est sedes iracundiæ, itaque vim irascibilem in bestiis intelligit. *Vim ventorum*] Generationes, proprietates, virtutes ac operationes ventorum: Aëris salubritatem, & insalubritatem. *Cogitationes hominum*] Hoc etiam nostra ætate (testor SAPIENTIAM ipsam) à SAPIENTIA vera, per pedissequas suas fideles dilectas, hoc est, Scientias & Artes bonas secretiores (versſ.74. & 190.) Theosophicas, concessum fuisse hominibus nonnullis piis & bonis inter quos columna Imp. Rom.) mihi non ignotis, sed admodum familiaribus, probare possem testimoniis veris ac certis, nisi loco reseruarentur commodiori: CLAVI fortassis secretissimæ Amphith. huius. At, inquies, (vt etiam v.264.) DEVS solus, qui καρδιογνώστης, talia scit? Verū est. Sapiens ipse sapienter tibi respondet, vers.268. *Differentias virgultorum,* &c.] Doctrina de SIGNATVRA Rerum Naturalium (quæ ARS SIGNATA) plurimum hîc locum habet: Signis enim indicantibus Diuinitùs iis impressis atque annexis cum hominibus colloquuntur, vires facultatesque declarant, seque quales sint, magnificè exponunt. Hac scientiâ ductus Adam, primus omnium nostrorum parens, imposuit cunctis animantibus Terræ & vniuersis volatilibus Cæli, nomina sua Essentialia & propria, Genes.2,19. Ancillante hac Salomon (luce Naturæ in se exorta) disputare potuit super lignis à Cedro, quæ est in Libano, vsque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete, & disserere de iumentis & volucribus & reptilibus, & piscibus. 3.Reg.4,33. Hoc ALPHABETVM in Naturæ libro PHYSICOMEDICVM, quod qui discere respuit, monoculus manebit & claudicans in Medicina. Hoc Philippus Theophrastus Paracelsus (reuera *Germanicus Asclepiades,* vti verissimè de eo testatur *Petrus Ramus*) à tenebris obliuionis in lucem fructuosissimè reuocauit: Iohan. Baptista Porta Neapolit. in Phytognomonicis aliquo modo explicuit: Ego (post Paracelsum primus omnium, Phytognomonicis Portæ in Germania nondum extantibus nec visis (ex consilio & decreto amplissimi Collegii Medici in Basileensium Academia pro Doctoris gradu in Medicina consequendo, IEHOVAH summo iuuante, Thesibus affixis viginti octo, publicè docui atque defendi, Anno Christi 1588. die 24. Augusti; defendamque pro viribus in gloriam atque honorem DEI Mirabilis (auxilio eiusdem) donec vixero. Non sunt nugæ, quæ Physicus de rerum Naturalium SIGNATVRIS profitetur: nugæ sunt, quæ nugiuendulus quidam contra nugatur. *Virtutes radicum*] Analysis PhysicoChemica multum in hoc adiumenti præstare potest.

Omnia

298 Omnia denique quæ sunt recondita & aperta cognoui: nam omnium Artifex Sapientia me docuit.

Verſ. 21.

☞ *Et quæcunque ſunt abſconſa & improuiſa didici:* ☞ *Omnium enim Artifex docuit me* SAPIENTIA. 298

Myſtica arcana, & ſecreta reuelat SAPIENTIA DEI.

Quæcunque ſunt abſconſa, &c.] Myſticè, arcanè, ſecretè, in SS.[a] Scriptura, in Natura, & denique in vita communi. *Omnium enim artifex docuit*, &c.] Tam mediatè quàm immediatè, per ſpecula; & dormiendo ac vigilando, etiam per ſortes. At quibus, quæſo auxiliis, vel quomodo? Reſponſum ſufficiens accipis paſſim in Prologo hoc, figuraque Amphit. huius quarta. Doce me, obſecro, *Ruach Hhochmahél*, Spiritus SAPIENTIÆ DEI verſſ. 1. & 223.) à te ſolo (in poſterum, ſicut hactenus) erudiri, inſtitui ac informari cupio, ſitio, opto. Vos qui eſtis myſteriorum DEI percontatores ſecretorumque Naturæ reconditorum inueſtigatores, imò omnium quæ ſunt abſconſa & improuiſa, vos, inquam, fraternè admoneo, vt nequaquam accedatis Nigromanticos, Spiritus malignos, familiares diabolicos in Angelos lucis ſe transfigurantes, 2. Corinth. 11, 14. fugite, fugite (ſuadeo) iſtos: cum SAPIENTIÆ veræ ſtudio venient vobis OMNIA Bona (verſ. 291.) Hanc Lege & Doctrina Amphitheatri huius quærite vnicam, hanc audite ſolam; Nigra cum ſuo magiſtro orco linquite. Danielicè diſcitote rerum abſconditarum reuelationes quærere apud DEVM, cuius methodum reperietis Dan. 2, 17. & ſequentibus, Item, Fig. Amphit. huius quarta.

299 Et cum (SAPIENTIA) ſit ☞ vna ☞ OMNIA poteſt: & in ſe permanens omnia innouat; & ☞ per nationes in Animas Sãctas ſe ☞ trãsfert. ☞ & Amicos DEI & ☞ Prophetas conſtituit.

Verſ. 27.

Quum autem Vnica ſit, omnia poteſt: in ſeipſáque manens innouat omnia, ac ſingulas per ætates in ſanctas ſe trãſferens animas, amicos DEI, *Prophetasque efficit.* 299

Vna] Vnius DEI omnipotentis vnica, verè catholica, hoc eſt, vniuerſalis; quamobrem OMNIA poteſt in OMNIBVS, & in OMNIA. Res mira, obſeruatuque digna, quod propterea poſſit OMNIA, cum ſit VNA, vel vnica. ô mirum ſuper omni mirum, TRIVNVM OMNIA, verſ. 303. *Per Nationes*, &c.] Non eſt DEVS acceptor perſonarum, ſed in omni gente, populo aut Natione, qui timet eum & operatur Iuſtitiam (hoc eſt, declinat à malo, & facit bonum, Pſalm. 37, 27.) acceptus eſt illi. Actor. 10, 34. & 35. Hæc Religio Catholica, verſ. 184. Hoc omnis homo, Eccl. 12, 13. Huic qui nomen dederit ſuum, etiamſi olim non circumciſus, nec hodie baptiſatus (de iis loquor, qui vixerunt & viuunt extra cœtum Eccleſiæ viſibilem: non enim priuatio Sacramentorum damnat, ſed contemptus; eſtque Baptiſmus non tantum fluminis, verùm & flaminis, hoc eſt, Ignis Spiritus DEI Mirabilis, cuius viæ imperſcrutabiles, admirandus: nullique ad Imaginem & ſimilitudinem DEI formato inuidẽdus) Amicus fit DEI, & par-

ticeps SAPIENTIÆ veræ; efficacia SAPIENTIÆ Æternæ, Omnipotentis, Misericordis (olim) incarnandæ, & (in plenitudine temporis) incarnatæ, hoc est IESVH CHRISTI crucifigendi & crucifixi, Saluatoris Catholici in Omnes. Exemplo sunt non Ethnicè, non impiè, quamuis inter Ethnicos seu impios viuentes innumeri. Qui, si DEI amici non fuissent, haud quaquam SAPIENTIÆ thesauros inexhaustos (quorum passim in hoc Prologo fit enumeratio) ex gratia Diuina possedissent. *Se transfert*] Rectè igitur est (vt supra ex Capnione allegauimus) Spiraculum DEI & Illustratio Diuina datur à DEO, mittitur, non discitur arte quâdam humanâ, seu humanitus: quamuis pro ea à DEO impetranda ceremonias quasdam TheoSophicas, non damno, h.e. Diuino-Magicas, de quibus publicè fari nefas summum. *Amicos* DEI] Amicus cum sit, quemadmodum rectè dixit Cicero de Amicitia, tanquam alter idem, verum quoque est Capnionis, lib. de Verbo Mirifico, hoc, quod homo vnitus DEO, fiat quasi DEVS humanus, vel quasi homo Diuinus. Vide vers. 293. Poteris, mi frater, amicus factus DEI, Influentiâ, Lumine & Motu Spiritus SAPIENTIÆ repletus, illustratus & ductus, fieri atque esse (absit inuidia dicto) tuus ipsissimus vel Hermes Trismegistus, aut Bezeleel, Achaliab, Pythagoras, Socrates, Plato, Democritus, Hippocrates, Geber, Calid, Haly, Morienus, Parmenides, Homerus, Virgilius, Ouidius, Raymundus, Arnoldus, Isaac, Vlmannus, Bernhardus, Paracelsus, Zacharius, &c. ita, vt haudquaquam egeas auxilio vel consilio librorum chartaceorum eorum, quos antea, ob ignorantiam tuam, fueras admiratus. Bibis enim ex vno eodemque SAPIENTIÆ Oceano, è quo Sapientes omnes: vnde, sicuti tu hactenus secutus fuisti alios, ita posteri te sint secuturi. A Pimandro, h.e. Mente Diuinæ potentiæ (θεοδιδακτικῶς) institueris, vt dicere possis cum Dauide ex cap. 23. lib. 2. Sam. vers. 2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Non sunt Philosophi auctores, sed interpretes duntaxat Naturæ, librique illius magni, **Einer aber hat es besser troffen / dann der andere / Ein jeder nach seinem** dono. Etiam si amissi essent libri chartacei omnium omninò omnes; tamen scientiæ & artes Methodo possent restitui hac TheoSophicâ. Nam qui primum docuit, is & te, amicum sibi factum, amicè docebit; quia vult, promisit enim: semper dedit, nec ei deficit, vnde semper dare potest. Et si, vt scripto quodam peculiari docuit vir doctus & pius Michael Neander, iuuenis vel homo sedecim annorum, methodo suâ humanitus potest institui, vt euadat in Philosophum perfectum Academicum: quantò magis hoc præstare poterit ille, à quo omne bonum, qui est donorum largitor, methodo suâ Christiano Cabalistica, ac Diuino-Magica, vt euadas (quemadmodum docent exempla multa) in Theosophum perfectum seu absolutum. Vide verss. 10. 187. 342. O IEHOVÆ SAPIENTIA, *Hhochmahél*, cui delitiæ esse cum filiis hominum, vers. 157. *Laua me* (vers. 222.) *& mundabor*; esto mihi; in me lætare mentique te iunge meæ, vt amicus sim DEI, læter in te, & transmigrem totus in DEVM. *Prophetas constituit*] Reuelationes Diuinas patientes, earundemque interpretes futura prædicentes, propriè Prophetæ aut Vates dicuntur. Imbuuntur autem Prophetæ ad prophetandum, per Angelorum apparitiones & institutiones; per visiones; ænigmata, figuras;

verbo

verbo claro & expresso; interno afflatu Spiritus DEI, tam vigilantes quàm dormientes, immediatè & mediatè, oracula DEI accipiendo. Vide cap. Numeri 12. & figuram Amphitheatri huius quartam. Dices: *Spiritus quomodo discernam?* Audi: Donum DEI est discretio Spirituum, 1. Cor. 10, 10. SPIRITVS Boni notæ sunt VERITAS, quâ omnia sua sigillat DEVS. (Est enim EMES, VERITAS, DEI sigillum, fig. Amph. huius prima) & PIETAS, cùm ad obseruantiam vnius DEI & veræ pietatis studium quosuis inducit: Mali, MENDACIVM & SEDVCTIO à DEO VERO: & quamuis interdum suadeat, dicat vel faciat vera, non tamē pugnent (quod ad vsum & finem) cum lege Diuinitus tradita in SS^a^ Scriptura, Natura & Conscientiis nostris. De hoc vide & lege cap. 13. Deuteronomii. Quicquid agis, Theo-Sophicè age, & respice DEVM, Proximi Charitatem, & conscientiam propriam: hoc prudenter agere, respicereque finem. Obiicis; Bonis semper sese immiscet nequam ille versutus, qui se transformat in Angelum Lucis, & seducit incautos & simplices. Respondeo, Scimus ex verbo DEI, officiorum Angelorum DEI Bonorum esse, defendere pios siuè DEVM timentes ab hostibus suis, accustodire ab omni malo. Psal. 34. vers. 8. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.* Psal. 35. vers. 4, 5. & 6. *Confundantur & reuereantur, quærentes animam meam. Auertantur retrorsum & confundantur, cogitantes mihi mala. Fiant tanquam puluis ante faciem venti; & Angelus Domini coarctans eos. Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.* Et Psal. 91. vers. 10. & seqq. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Hisce confisus aggredior DEVM orando, obseruans DEVM mihi respondentem.

300	Neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum Sapientia consuetudinem habeat.	Vers. 28.	☞ *Neminem enim diligit DEVS, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitat.*	300

Vt diligat nos DEVS, quæramus SAPIENTIAM.

Neminem diligit DEVS, *nisi*, &c.] Perculsit (DEVM testor) animum meum, dum legebam, Vox hæc Sapientis. DEVS bone, quid hoc est? neminem diligere DEVM, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitet: Inhabitat autem cum SAPIENTIA, non nisi in viis eius qui ambulat; qui DEVM ex toto corde amat, & Proximum sicut seipsum; qui primùm & ante omnia quærit regnum DEI; qui timet DEVM, & operatur iustitiam, hoc est, TEOSOPHVS, qui solus veræ SAPIENTIÆ incola, dominæ suæ mirificæ obediens, eique soli totus (Corpore, Spiritu & Animâ) deditus ac seruiens: aut saltem ita studens, vers. 1. Totum requirit hominem. Non potest quis dominis inseruire duobus; SAPIENTIÆ Æternæ, & mundo immundo. Es heist in studio hoc tam pio tam sancto, tam honestè fructuoso, & proximo, & nobismetipsis: Mundus Freund/ DEVS Feind/ & contra. Iacob. 4, 4.

301	☞ Cum placuerint Do-	Prou. 16	*Quū placuerint* IEHOVÆ	301

MINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. | Verſ. 7. | *viæ viri, etiam inimicos eius pacatos reddet ei.*

Cumplacuerint, &c.] Vt placeas DOMINO, in viis SAPIENTIÆ (verſ. 7.) ambula: neminem enim diligit DEVS, niſi qui cum SAPIENTIA inhabitat, verſ. 300. Et tunc coget DOMINVS inimicos tuos pacem inire tecum: aut eoſdem diſperget per Spiritum virtutis ſuæ, vt eſt Sap. 11. verſ. 21. Quare Achor dux filiorum Ammon, Iudith. 5, 17. & 19. *Non fuit*, inquit, *qui inſultaret populo iſti, niſi quando receſſit à cultu* DOMINI DEI *ſui*. Quotieſcunque autem pœnituerunt ſe receſſiſſe à culu DEI ſui, dedit eis DEVS virtutem reſiſtendi.

302 Eſt enim perita Scientiæ DEI, atq; ei initiata, eiuſq; operum electrix. | Sap. 8. Verſ. 4. | *Et Doctrix (etiam) eſt DISCIPLINÆ DEI, & electrix operum illius.* 302

Doctrix, &c.] Doctrix, electrix, & inuentix Scientiæ operum DEI, & quaſi quædam Sacerdos atque Magiſtra artificioſiſſima, tam myſteriorum SS[æ] Scripturæ, Naturæque ſecretorum inueſtigandorum & inueniendorum, quam DISCIPLINÆ, h. e. TIMORIS DEI. verſſ. 14, 5. & 158.

303 Quod ſi diuitiarum eſt in vita poſſeſſio deſiderabilis: quid SAPIENTIA, omnia operante, locupletius? | Verſ. 5. | *Et ſi diuitiæ appetuntur in vita; quid SAPIENTIA locupletius, quæ operatur OMNIA?* 303

OMNIA dat SAPIENTIA.

Si diuitiæ appetuntur, &c.] Non tamen vt inde ſuperbias, aut rem facias mundanè mundanam; ſed vt honeſtè viuas, ſiſque Eleemoſynarius DEI; in hoſpitali hoc magno, ſubueniens Proximo tuo egeno. *Si* in hunc finem optas diuitias, ſapienter adi SAPIENTIAM veram: dabit ex laboribus manuum tuarum SAPIENTIÆ in LABORATORIO Sapientibus, vnde tu quoque dare poteris, vice DEI. Vide verſſ. 291, 317. & 319. Diuitiæ, per SAPIENTIÆ labores, Donum DEI, verſ. 326. *Quæ operatur* OMNIA.] Quia eſt OMNIA in Omnibus, & in Omnia. verſ. 299. verborum horum paucorum ſenſus eſt latiſſimus, imò infinitus. Mentis labores, iuxta Amphitheatri huius doctrinam, hîc Theo Sophicè exerce; experiêris mirabilia. Vide verſ. 137. Ex cognitione, poſſeſſione & fruitione horum, Philoſophi veri mundum contempſerunt immundum. Hinc vox Morieni Romani: *Omnes qui* OMNIA *ſecum habent, alienis auxiliis non indigent.* Et Philippi Theophraſti Paracelſi: *Alterius non ſit, qui ſuus eſſe poteſt.* Aurea libertas.

304 ☞ Si autem ſenſus operatur: quis horum quæ ſunt, | Verſ. 6. | *Si autem Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in* 304

magis

magis quàm Illa est & artifex?

rerum natura artificiosius est?

Si autem sensus, &c.] Si sensu, ratione, prudentiâ, intellectu, arte aliquid præstari aut effici potest, quid I L L Á (quæ dat, scit, intelligit & operatur O M N I A) in rerum Natura artificiosius est, aut reperiri potest? *Artifex.*] Est enim (comprobante Experientia) effectrix eorum omnium, quæ sunt ac fiunt Bona, aut in Natura, aut vita. Hanc, igitur, præficias Tibiipsi, nec non Oratorio ac Laboratorio tuo: vt tibi præsit Spiritus familiaris, te doceat, ducat, custodiat, benèque nosse, velle, esse & posse largiatur in O-M N I B V S.

305 Si verò Iustitiam quis diligit: labores huius virtutes sunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, iustitiam ac fortitudinem quibus nihil est hominibus in vita vtilius.

Vers. 7.

Et [¶] *si* I V S T I T I A M *quis diligit; labores huius magnas habent virtutes:* [¶] *Sobrietatem enim* & P R V D E N T I A M *docet,* & [¶] I V S T I T I A M & V I R T V T E M, [¶] *quibus vtilius nihil est in vita hominibus.* 305

Si Iustitiam quis diligit, &c.] Si amat quis id, quod est iustum ac æquum (vers. 81.) mediante S A P I E N T I A possidebit; vt vers. docetur 39. & aliquot sequentibus. Versatur enim I L L A in conformandis quoque hominum moribus atque virtutibus comparandis, Decalogo eos conformes viuere studentes faciens. *Sobrietatem.*] Quæ ianua est omnium virtutum. Anima sicca, prudentissima. Mens obœsa, tendens deorsum non sursum. Crapula (quam Diabolus concacat in bibulorum cerebella) fœdius quid omnibus latrinis. vers. 79. Audi Paulum ad Ephes. 5, 18. *Nolite,* inquit, *inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismet-ipsis in psalmis, & hymnis, & canticis Spiritualibus in cordibus vestris* D O M I N O: *gratias agentes semper pro omnibus in nomine* D O M I N I *nostri* I H S V H C H R I-S T I, D E O *& Patri.* Hæc ille. Ieiunium Christianè institutum eum abstinentia à nimio cibo & potu illicitisque voluptatibus, cum luctu & humilitate animi, peccatorum confessione & precatione Diuinam Clementiam simpliciter ambiente, est instar scoparum, quibus euerrimur atque purgamur pro aduentu SS[ti] hospitis, in templum suum Catholicon (figura Amphitheatri huius secunda, & vers. 218.) triunum, Microcosmicon, renouatum. Domat enim I E I V N I V M carnem; humilitatem parit, fugans temeritatem; Castitatis lumen accendit; Intellectum acuit; eleuat Mentem; salubria consilia administrat; fugat morbos; & impetrat (ex gratia) gratiam Diuinam. *Iustitiam.*] Illam, quæ virtutes in sese complectitur omnes. *Quibus nihil vtilius,* &c.] Nam ita viuentes, amici constituimur D E I; aliâs nequaquam: quoniam in maleuolam animam non introibit S A P I E N T I A, vers. 218. Nec vllum diligit D E V S, nisi qui cum S A P I-E N T I A inhabitat. vers. 300.

306 Præterea si quis multarum vsum rerum desiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, sermonum versutias atque ænigmatum explicationes intelligit, signa & prodigia prænoscit, euentusq; tempestatum ac temporum.

Verſ. 8.

Et ☙ si multitudinem S C I E N T I Æ *desiderat quis : scit præterita, & de futuris æstimat : ☙ scit versutias sermonum, & ☙ dissolutiones argumentorum : ☙ signa & monstra scit antequam fiant ; & ☙ euentus temporum & seculorum.* 306

Si multitudinem Scientiæ, &c.] Si autem etiam Scientias reconditas, Artes secretas, & Experientiam multarum rerum desideret quis, scit I L L A præterita, præsentia & futura : neque solum Ipsa talia scire vult, verùm quoque suæ studioso germano, id est, fideli dilecto, mediantibus ancillis suis fidelioribus aut virginibus quasi cubicularibus, (verss. 74. & 270.) Scientiis puta & Artibus secretioribus bonis, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius Theosophicè reuelare, communicare, dare & fortunato inspirare successu Labores eius, virtuosè potest, libenter vult, atque amicè gaudet. *Scit versutias sermonum*] Fallacias orationis, & solutiones ænigmatum ; quæ sunt obscuræ atque implicatæ sententiæ, quales Solomoni proponebat Regina Austri aut Saba, 3. Reg. 10, 1. & 2. Paralip. 9, 1. Item Parabolarum, Allegoriarum, Metaphorarum & figurarum aliarum, vers. 5. *Dissolutiones argumentorum*] Quia V E R I T A S est ; cui adstipulatur Experientia, refutans syllogismum sophisticum omnem. *Signa & monstra,* &c.] Non tantum Ipsa scit, sed etiam (vt iam dictum) hominibus aperit. Quomodo? Annuntiatione virginum suarum cubicularium, & mihi (fatear veritatem) quoque nonnunquam familiarium : Christianè Christiano. *Euentus temporum & secul.*] Propterea Prophetas (v. 305.) constituere potest atque constituit.

307 ☞ Proposui ergò H A N C ☞ adducere mihi ad conuiuendum ; ☞ sciens quoniam ☙ mecum communicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei.

Verſ. 9.

Itaque hanc decreui mihi ad vsum vitæ ac consuetudinem adiungere, certò sciens eam bonorum consultricem mihi fore, curarumque ac molestiæ consolatricem. 307

Proposui, &c.] Diuinum propositum hoc, & summè beatum. Proposuisti idem in me mihi, ô Hhochmahel, inque eo firmum & fixum me vt teneas, oro. Amen. *Adducere mihi ad conu.*] Sororem, Amicam, vers. 106. Sponsam, vers. 146. eam assumere mihi : associare mihi, vt veniat in me Spiritus eius familiaris, vers. 223. In hortum delitiarum vel Paradysum mẽtis meæ. *Sciens*] Certò sciens, non opinans. Diffidentia, de S A P I E N T I A sibi assistenda, non cadat in S A P I E N T I Æ studiosum : aliâs frustrabitur fine pro-

positi boni optato. verss. 1. & 216. *Mecum communicabit de bonis*, &c.] Sciens SAPIENTIAM assistricem sedium DEI (vers. 255:) iam factam Amicam meam, mihi (DEI Amico) futuram in meditationibus & soliloquiis (verss. 28, 158, 162, 170, 336. &c.) de SAPIENTIÆ laboribus sapienter & fructuosè instituendis, Consiliariam Sapientissimam, & consolatricem simul curarum atque molestiarum: fidelissimam. Est enim in labore requies, in æstu temperies, in fletu solatium, dulce refrigerium, quemadmodum rectè canit Ecclesia. Sciens, quod in dubiis & consilium bonum datura sit, & solatium in curis molestiisque gratum. Intelligent hæc non nisi fideles & experti; quibus, sopitis sensibus affectuosis & ratione nudè humana, LVMEN MENTIS Diuinitus accensum cadit super Intellectum, mouens liberam credendi voluntatem: quæ NOBILISSIMA NOTITIÆ VIA. Quod de literis scripsit præclarè M. Tullius, Oratione pro Archia, longè æquiore ratione ad SAPIENTIÆ veræ studium trásferri debet ac potest, vbi sic inquit: *Hæc studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, aduersis perfugium ac solatium præbent: delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. Quod si ipsi hæc nec attingere, neque sensu nostro gustare possemus, tamen ea mirari debemus, etiam cum in aliis videmus.* Hæc ille. Feliciſſimus, igitur, qui cum SAPIENTIA inhabitat, & cum quo ILLA.

308	☞ Habebo propter HANC claritatē ad turbas, & honorem apud seniores iuuenis.	Vers. 10.	*Gloriam in vulgus propter hanc adipiscar, & honorem apud seniores iuuenis.*	308

Habebo propter hanc claritatem, &c.] Ratio est, quod ignorantia sit mater admirationis; admiratio autem parit claritatem, gloriam, honorem. Ignorant enim illi, quod tu noris. Deindè: cum SAPIENTIA ipsa sit clara, vers. 142. Præclaros quoque reddit Doctrinæ & Disciplinæ filios hæredes suos fideles dilectos, (quorum initia in vitâ, complementum in futura) siuè iuuenes ii sint, siuè ætate senes; vers. 21. & 25. tam apud plebem, quàm populi seniores: ob Dona ac Bona SAPIENTIÆ, benignè iis concessa. Sunt enim hi in DEO IPSO, QVI ERAT, EST, ERIT OMNIA in Omnibus, vera GLORIA & victoria nostra.

309	Acutus inueniar in iudicio, in conspectuq; potentum ero admirabilis.	Vers. 11.	*Et ☞ acutus inueniar in iudicio, & in conspectu potentium admirabilis ero, & facies principum admirabuntur me.*	309	SAPIENTIÆ fructus.

Acutus inueniar, &c.] Quis iustius, quis acutius iudicabit? quàm is cui SAPIENTIA IEHOVÆ à consiliis. *In conspectu potent.*] Felices terque quaterque felices Potentes, si mirentur, audiant, ament Sapientes, obediantque eis. Alsdann stehet es wol vmb sie. Nam Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine. vers. 74.

310 Me tacentē expectabunt, loquentemq; attentè audient, atq; dum pluribus disseram, ori suo manus apponent.

Vers. 12.

☞ *Tacentē me sustinebunt, & loquentem me respicient, & sermocinante ne plura, ☞ manus ori suo imponent.* 310

Tacentem me sustinebunt, &c.] Cum expectatione summa attendent, vt ego loquar, spectantes aliquid singulare. Noli cogitare, quid ego proferam singulare, cum nihil possit dici, quod non sit dictum prius: ô te miserum! diffidentiæ tuæ atque pigritiæ insigne hoc est argumentum. Quasi Spiritus SAPIENTIÆ esset exhaustus, vt non æquè in te, ac in aliis veteribus etiam hodie possit aut velit inuenire noua & antea inaudita. Quamdiu vis esse alterius ingenii mancipium? *Manus ori imponent.*] Significat hæc manus ad os appositio atq; admotio summum studium voluptatemque, quæ φιληκοΐα, Græcis appellatur: faciunt enim audientiam, qui ita silent, & silentium summum.

311 Præterea ☞ habebo per HANC immortalitatem; & memoriam æternā his qui post me futuri sunt relinquam.

Vers. 13.

Propter hanc, immortalitatem obtinebo, ac relinquam memoriam posteris sempiternam. 311

Habebo propter hanc immortalitatem.] Dat enim SAPIENTIA claritatem æternam. Et, si verum, quod dixit Ethnicus, *Dignum laude virum Musa vetat mori*, quantò magis hoc Sapientis nostri? Memoria enim iusti cum laudibus: nomen impiorum putrescet. Pro. 10, 7. *Memoria Sapientis semper in benedictione.* Sunt enim libri vasa memoriæ, & fama perpetua sapientum. Amphitheatro hoc (laus DEO) & ego *Henricus Khunrath*, Lips. Med. Doct. TheoSophiæ amator memoriam posteris relinquam honestam & bonam apud bonos: etiam in despectum diaboli squamarumque ipsius. Et quamuis fucum dicendi non sim secutus, sciatis, causæ veritatem potius, quàm locutionis ornatum me quæsiuisse. Gratias autem ago DEO meo, quod hoc virtutis signum voluerim (DEI gratia) ostendere. Sap. 5, 14.

312 Populos gubernabo, nationesque mihi subditæ erunt.

Vers. 14.

☞ *Disponam populos: & ☞ nationes mihi erunt subditæ.* 312

Disponam populos, &c.] Tam doctrinaliter, quàm politicè. *Nationes mihi erunt subditæ*] Quia Rex.

313 ☞ Timebunt me audientes Reges horrendi; ☞ in

Vers. 15.

Tyrāni formidabiles quum audierint, me extimescent, in 313

multitu-

multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

multitudine bonus videbor, in bello strenuus.

Timebunt me, &c.] Hostibus & inimicis meis formidabilis ero; & terrorem eis SAPIENTIA (quæ mecum) iniiciet, à DOMINO pro sponsa mihi concessa. *In multitudine*, &c.] In vulgus bonus apparebo tempore pacis, propter IVSTITIAM, ex qua viri boni appellantur: & fortis, tempore belli, propter SAPIENTIAM, quæ melior quàm vires. vers. 63.

314 ☞ Hæc cogitãs apud me, & commemorans in corde meo, ☞ quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIÆ.

Vers. 14.

Hæc apud me reputãs, summaque animi cura perpendens, esse immortalitatem in cognatione Sapientiæ, 314

Fructus & Vtilitates SAPIENTIÆ veræ.

Hæc cogitans apud me, &c.] Non obiter, non superficialiter, sed studiosè ac sollicitè in corde meo hæc, id est, SAPIENTIÆ thesauros, labores, fructus & vtilitates, animi lance perpendens. Meditationem & studium coniunxit Sapiens noster, cum laboribus de SAPIENTIA susceptis, in quo etiam à nobis studiosè imitandus: Orando & Laborando simul. Non laborandum absque studio & meditatione in Oratorio. *Quoniam immortalis est*, &c.] Synopsin hîc instituit vtilitatum SAPIENTIÆ, de quibus in præcedentibus prolixè.

315 Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in cõgressione collocutioneq; eiusdem Prudentiam, atq; in communicatione sermonũ gloriam.

Vers. 18.

☞ *Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sinè defectione, & in certamine loquelæ Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.* 315

Et in amicitia illius, &c.] Tria hîc Sapientiæ filio commendantur. 1. Amicitia Sapientiæ Æternæ; deindè Labores eius, demum colloquium. Laborum verò eius & colloquii nemo potest fieri particeps, nisi contractâ prius firmâ & inuiolabili cum eâdem amicitiâ: quod non nisi relictâ & repudiatâ mundanâ Sapientiâ immundâ fieri potest. Tum demum vera & sincera ἀμεταμέλητος delectatio ex Amicitia Æternæ Sapientiæ hauriri potest. Ex laboribus eius, honestæ diuitiæ: ex colloquio, prudentia & gloria.

316 ☞ Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRVDENTIA. (Legitur &, *effluit Prudentiam.*

Prou. 3.

Beatus homo, qui inuenit Sapientiam, & homo qui producit in lucem intelligentiam. 316

SAPIENTIÆ laus.

Beatus homo, qui, &c.] Quid, quæſo, beatius eo, qui inuenit SAPIENTIAM? Cum in toto Vniuerſo nihil ſit præſtantius, excellentius, vtilius SAPIENTIA. Ratio eſt, quia dat DEVM; Semetipſam; Amicos facit DEI; Prophetas conſtituit; dat longitudinem dierum; honores; diuitias; OMNIA. Vide verſſ. 314. & 315. Quis ergò, mortalium non quæreret, totaque vita amaret eam? Occupet vltimum magna ſcabies, exuletque è limine Mundi.

SAPIENTIÆ dona, & fructus.

317 Melior eſt acquiſitio Eius ꝗ negotiatione auri & argenti, ꝗ primi & puriſſimi fructus eius. | Verſ. 14. | *Quia melior eſt negotiatio eius negotiatione argenti: & auro melior eſt prouentus eius.* 317

Negotiatione auri, &c.] Negotiatione mundanâ, quæ *finantiaria, fœneratoria,* partiten/ *deceptoria,* &c. omni; inſtituta, exercitio indefeſſo, propter ſolas diuitias pecuniarias, aurum & argentum. SAPIENTIA acquiritur praxi tantum TheoSophica mentali, ex inſpiratione Diuina, in Oratorio vtroque; SAPIENTIÆ fructus non infimi nanciſcuntur negotiatione laborum manualium Sapienti, in Laboratorio. Hermes cap. 1. *In tam longa ætate,* inquit, *non deſtiti experiri, nec Animæ à labore peperci, artem & hanc ſcientiam ſolius* DEI *viui inſpiratione habui, qui mihi famulo ſuo pandere dignatus eſt.* Et paulò poſt: DEO *gratias agite, qui hanc ſcientiam vos docuit* (mediate & immediatè) *gratos enim diligit. Primi & puriſſ.* &c.] BONVM enim SVMMVM, (DEI DONVM) Homini ad Monadis ſimplicitatem reducto, reducive TheoSophicè ſtudenti, confert, videlicet, Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, HOMINIS q; IPSIVS, hoc eſt, Catholicè OMNIA: in quo tertriuno, pluſquāperfecta, vera, ſumma, Catholica, hîc & in æternum fructuosè duratura, conſiſtit BEATITVDO. Omnia namque DEI myſteria (quæ nos ſcire vult) Naturæque ſecreta, omnis morum & Legum ratio iuſtarum, omnis præteritorum, præſentium & futurorum notitia, ex SAPIENTIÆ æternæ, ſolius veræ, fonte inexhauſto, ſcaturiunt, emanāt & deriuantur in nos, per eloquia eius Librorum SS.æ Scripturæ, Macro & MicroCoſmi mirabilia, mirabiliter reuelantur & traduntur nobis, audiuntur, videntur, obſeruantur, à Doctrinæ & Diſciplinæ filiis. Non cuiuis facilè adire Corinthum, nedum SAPIENTIÆ gazam! TheoSophicè Orandū, ſapienter Laborandū: ChriſtianoCabaliſticè, DiuinoMagicè, & PhyſicoChemicè, iuxta Leges atq; Doctrinam Amph. huius, currendū ſudandum in Oratorii & Laboratorii ſtadio. Victori βραβεῖον, quod eſt, victoriæ præmium, decernitur; non ſomno vitiorum dormienti aut pigro.

318 Pretioſior eſt cunctis opibus; & ꝗ omnia quæ deſiderantur, huic non valent comparari. | Verſ. 15. | *Pretioſior eſt margaritis, & omnia deſiderabilia tua non æquantur ei.* 318

Omnia] Mundana, quorū gloria vana: Sapientia enim propter ſe ipſam cognoſcitur atque inueſtigatur; quia in ea eſt res interna, Aurum & Ar-

gentum,

gentum, & non externa, & simul veritatis inquisitio. Laboribus enim Sapientiæ, h. e. Christiano Cabalisticis, Diuino-Magicis, & Physico-Chemicis acquiritur Lapis Philosophorum, qui dat Solem & Lunam per & ex se: cum cæteræ artes omnes addiscantur non propter seipsas, sed propter, aurum & argentum, extranea. Quare SAPIENTIA ex sese, ex fonte Benignitatis suæ perenni, largissimè donat (modo, quo dictum) opes innumeras, thesaurum infinitum: Bona & Dona Animi, Corporis atque Fortunæ, dicta. Vide versſ. 45, 224. & 327.

319	Longitudo dierũ in dextera illius: & in sinistra illius, diuitiæ & gloria.	Vers. 16.	*Longitudo dierum in dextera Eius, & in sinistra Illius diuitiæ & gloria.*	319

Longitudo dierum, &c.] Mediante enim PHYSICO-CHEMIA, (quæ SAPIENTIÆ veræ, in hoc seculo, pedissequa est fidelis, & virgo quasi Cubicularis à secretis Naturalibus) filio Disciplinæ industrio, DOMINA benignè largitur Vegetabilium, Animalium partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum Essentias prætiosas, subtilitatesq; salutariter efficacissimas: imò, & LAPIDEM PHILOSOPHORVM, restaurationis ac conseruationis nostræ verissimam Medicinam Catholicam: ex quorum vsu legitimè Medico, longitudo dierum. DIVITIÆ verò, ex Lapidis catholici præfati benedicti vi mirifica, qua Metalla inferiora in superiora, hoc est, in Argentum & Aurum, reuera conuertuntur, & in esse & in forma fructuosissimè transmutantur. GLORIA denique, ex vsu Lapidis plusquamperfecti Christiano Cabalisticè Diuino. Vide figuram Amphitheatri huius quartam. Obseruandum: quò dextra dignior sinistrâ, eò longius præferendus diuitiis pecuniariis sanus & longæuus vitæ status. Vide versſ. 326.

320	Viæ eius pulchræ, & omnes semitæ Illius pacificæ.	Vers. 17.	*Viæ eius, viæ delectabiles; & omnes semitæ eius pax.*	320

Viæ eius pulchræ.] Tota pulchra est SAPIENTIA, soror mea, ob veritatem in Doctrina & Laboribus, vtilitatemq; ex fructibus: *Pacifica*, siuè *Pax*; quia animi irrequietudinem à DEO ipso homini immissam, etiam super Physico artificialibus (de qua tertia huius Amphitheatri parte, sub numero 1. Probat. 5.) fructuosè sedat, desiderium ardens sufficienter implet; & hominem totum tranquillum, quietum ac vera pace (vers. 23.) internè & externè, pacificum reddit.

321	Lignum vitæ est his qui appræhenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Vers. 18.	*Hæc lignum vitæ est apprehendentibus eam: & qui tenent eam, beati.*	321

Lignum vitæ.] Secundum corpus, Spiritum & Animam: in vita hac atque futura. Poteſt etiam hîc per Lignum vitæ intelligi cognitio DEI, ſuiipſius, & Naturæ: ſunt enim hæ tres cognitiones fructus SAPIENTIÆ. Ab effectu ergô & conſequenti (tanquam ſignatura indicante) iudicandum quoque & concludendum, quod Theo-Sophi, SAPIENTIÆ Labores (puta, Chriſtiano-Cabaliſticos, Phyſico-Magicos, & Phyſico-Chemicos) ſapienter exercentes, (hi enim SAPIENTIAM cum fructibus Eius appræhendunt tenentque,) ſint etiam immatriculati in album iuſtorum. Nam fructus iuſti lignum vitæ. Prou. 11, 30. Paſſiuè & Actiuè. Magnum ſolatium hoc Cabalæ, Magiæ & Alchemiæ Theo-Sophicè operam danti. Certificatio vocationis diuinæ.

322 Quoniã Sapientia os mutorum aperuit, linguaſq; infantium fecit diſertas. | Sap. 10. Verſ. 21. | *SAPIENTIA (Etenim) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas.* 322

SAP. *aperuit os, &c.*] Eloquentia vera cum Sapientia coniuncta eſt; & naſcitur ex multarum rerum infallibili cognitione. Vbi enim res ipſæ deficiunt, ex veris Sapientiæ theſauris, Spiritualibus, Diuinis aut Naturalibus depromptæ, ibi hæc rerum inopia, aut obmuteſcere facit hominem in rebus arduis, aut effundit ſe animus, in ineptam, vanam & ſtultam garrulitatem & vaniloquentiam, DEO, Angelis & hominibus inuiſam. Falſa eloquentia naſcitur ex ſerpentina illa aſtutia, & opus habet multis verborum lenociniis, coloribus & perſuaſionibus, ad fallendos animos hominum.

323 Mecum (vlterius inquit SAPIENTIA IPSA) eſt CONSILIVM & ÆQVITAS, mea eſt PRVDENTIA, mea eſt FORTITVDO. | Prou. 8. Verſ. 14. | *Penes me eſt conſilium & Sapientia, Ego ſum Intelligentia, mea eſt fortitudo.* 323

Penes me eſt Conſ. & SAP.] Non penes ſapientes huius mundi immundi inſipientes, paſſim in ſtatu Eccleſiaſtico & Politico, diabolica aſtutia, impiè regnantes: aut in ſcholis quibuſdam Ethnicè, hoc eſt, contra SAPIENTIAM veram (in & ex SS^æ Scripturæ, Naturæ & Mentis puræ libris, aut Theo-Sophicè, vel Phyſicè, Phyſico-Chemicè, Phyſico-Magicè, &c. vt ſupra annotatum, ſimplici veritate veracique ſimplicitate docentem) ſecundum Ethnicorum quorundam deliria ſuperciliosè & (proh dolor) impunè iuuentutem ſeducentes. SAPIENTIÆ Æternæ ſolius eſt Conſilium, Sapientia, Prudentia, Fortitudo: ſinè cuius Spiritus afflatu nemo vnquam verè Sapiens, Philoſophus, Conſilio valens, Prudens, Fortis: ſinè cuius inſpiratione, & illuſtratione, doctrina nulla vera, ſolida aut ſana.

324 Per me Reges regnant, & | Verſ. 15. | *Per me reges regnant, &* 324

Principes

Principes decernunt iuſtitiam.		*Legum conditores iuſta decernunt.*

Per me,&c.] Per Legem meam,quæ ſcintilla SAPIENTIÆ iuſtitiæque meæ: & propterea conformis mihimet ipſi. Ego ipſa Lex mea,Iuſtitia,Veritas, Salus & Anima Regni. Ego inſtituo Magiſtratus, & muto imperia, pro mea voluntate.

325 Per me Principes dominãtur,& principes & omnes iudices Terræ.	Verſ. 16.	*Per me* ☞ *Principes imperant, & potentes iuſta decernunt.* 325

Principes imperant.] Ad verbum, *principabunt*, id eſt, officio Principum, Dominorum aut Imperatorum funguntur. Hebræi, inter Germanos hodierno die viuentes,Germanicè vertunt, *Rex regnauit*, der König hat geküniget. An verò Principes omnes per SAPIENTIAM regnant? Non, ſed ii ſaltem, qui (vt eſt verſ. 160.) diligunt eam, & qui manè ad eam vigilant: non qui diligunt comeſſationes & potationes, quorum DEVS venter eſt: qui Deos ſimulant, & Bacchanalia viuunt.

326 Mecum ſunt ☞ diuitiæ & gloria, opes ſuperbæ & iuſtitia.	Verſ. 18.	*Diuitiæ & gloria mecum ſunt, ſubſtantia ſtabilis, & iuſtitia.* 326

Diuitiæ & gloria,&c.] Subſtantia multa & magna: opes non tantum ſemper & in æternum duraturæ,verum quoque pecuniariæ & temporales. Vndè patet, etiam diuitias non ſimpliciter eſſe damnandas; cum ex SAPIENTIÆ laboribus, ſingulare SAPIENTIÆ ſint Donum. Contemplamini, quæſo, vnius ſaltem operis Phyſico Chemici, Catholici, (de Cabaliſticis & Magicis iam lubens taceo) vſum fructumvè tranſmutatorium, tertia & quarta Amphitheatri huius partibus veraciter annotatum; mirabimini SAPIENTIÆ in Natura (per artem) vires atque ſecreta, & confirmemini in veritate de veritate Theſaurorum SAPIENTIÆ æternæ. Naturalium, vos SAPIENTIÆ veræ theoricè ac practicè ſtudentes. Vide verſſ. 30, 314, 315. & 319.

327 Melior eſt fructus meus auro & obrizo: & prouẽtus meus argento electo.	Verſ. 19.	☞ *Melior eſt fructus meus auro & Lapide pretioſo: & genimina mea argento electo.* 327

Melior eſt, &c.] Teſtimonio DEI ipſius, lib. 3. Reg. 3, 11. Vbi ſic legitur: *Dilexit autem Solomon* DOMINVM, *ambulans in præceptis Dauid patris ſui, excepto quòd in excelſis immolabat, & accendebat thymiama. Apparuit autem* DOMINVS *Solomoni in Gabaon per ſomnium nocte, dicens, poſtula quod vis, vt dem tibi. Et ait Solomon; Dabis ergò ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare poſſit,*

& discernere inter bonum & malum. Placuit ergò sermo coram DOMINO, *quod Solomon postulasset huiusmodi rem. Et dixit* DOMINVS *Solomoni, quia postulasti verbum hoc, & non petiisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi Sapientiam, ad discernendum iudicium: ecce, feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum, vt nullus antè te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit: sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi, diuitias scilicet, & gloriam, vt nemo fuerit similis tui in Regibus, cunctis retrò diebus. Si autem ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur euigilauit Solomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca fœderis* DOMINI, *& obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande conuiuium vniuersis famulis suis.* Omnis SAPIENTIÆ Æternæ fructus bonus: Optimus, qui Diuinus: perdurans in omne æuum. Vide vers. 45. & 224.

328 Vt ditē diligentes me, & thesauros eorum repleam. | Vers. 21. | *Vt diligentes me hæreditare faciam esse perpetuum, & thesauros eorum repleam.* 328

Finis Sapientiæ.

Vt ditem] Corpore, Spiritu & Anima; Bonis ac Donis Corporis, Animi & Fortunæ, communi voce dictis: In tempore, & in æternum duraturis. *Thesauros*] Corporis, Spiritus, Mentis, dictósque Fortunæ. Internos, & externos: corporales ac spirituales.

329 Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à DOMINO. | Vers. 35. | *Nam qui inueniet me, inuenit vitam: & haurit voluntatem à* IEHOVAH. 329

Inueniet vitam] Est enim fons vitæ, si quis sitit, veniet ad eum, & bibat, Johan. 4, 14. Esa. 55, 1. Apoc. 21, 6. Nec æternam solum inueniet; verum & in hoc mundo temporalem longiorem, ex fructibus SAPIENTIÆ laborum Physico Chemicorum. Nam longitudo dierum, in dextera eius. Vide vers. 319. *Hauriet salutem*, &c.] Gratus erit DOMINO, vt fauore eum prosequatur, & impleat, in omnibus actionibus laboribusq; suis, benedictione: ita, vt obtineat siuè assequatur voluntatem à IEHOVAH, hoc est, Benè velle, nosse, esse & posse; iuxta voluntatem suam in omnibus, quæ Orando & Laborando Theo-Sophicè vult aut optat. Summa: DOMINVS ei erit promptuarium, ex quo accipiet, quicquid sibi placuerit. Vide v. 181.

330 Qui autem peccat contra me, spernit animam suam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem. | Vers. 36. | *Qui autem in me peccauerit, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.* 330

In me peccauerit.] In SAPIENTIAM æternam grauiter peccat, crimenq; læsæ Maiestatis Diuinæ committit, qui Legem, Doctrinam & admoni-

tiones

tiones eius tam fideles atque amicas, ſcurriliter deridet, contraque conſcientiæ teſtimonium ſecurè ſpernit: eſtque (diabolo excœcatus) iniurius ſibiipſi; quia opprimit ſe totum, expolians Corpus, Spiritum & Animam (Macro & Micro-Coſmicè) Benedictione Diuinâ.

331 ☞ Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ. | Prou. 9. Verſ. 11. | *Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.* 331

Per me, &c.] Per Benedictionem meam, fructuſque laborum manuum (meo ductu) tuarum, in Oratorio & Laboratorio, de quibus in Prologo hoc paſſim.

332 Fili mi, (iterum paternè admonet Sapiens noſter) ne effluāt hæc ☞ ab oculis tuis. Cuſtodi LEGEM atq; CONSILIVM. | Prou. 3. Verſ. 21. | *Fili mi ne recedant hæc ab oculis tuis: cuſtodi Legem & cogitationem.* 332

Sequentibus verbū DEI, & eius conſilium, omnia proſperè pollicetur.

Ab oculis tuis.] Ante oculos non tantùm corporis, verùm & Mentis diu noctuq; tibi obuerſentur. *Legē.*] In qua doctrina ſana veritaſq; ipſa quieſcit.

333 Et erunt vita animæ tuæ, & gratia gutturi tuo. | Verſ. 22. | *Et erit* ☞ *vita Animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.* 333

Vita animæ tuæ.] Lege verboq; DEI, animæ morienti Chriſtianè reſtituitur vita, DEVS: quam mori, infelicitatis extremæ. Quare vt Anima tua ſit ſemper viuens, cuſtodi Legem atque Conſilium SAPIENTIÆ viuæ. Quid aliud eſt vita animæ, quàm DEVS fons vitæ, verbum Patris, Lux & vita hominum, & patris & filii Spiritus; fide viuificans animam noſtram. Quid aliud eſt mors animæ, quàm ſeparatio à DEO, fonte vitæ, amiſſio verbi viuificantis, priuatio Lucis ſpiritualis, cui ſuccedunt tenebræ ſpirituales, in quibus habitant ſpiritus tenebrarum, ſecum vehentes errores, & horrores infernales: qui ſunt carceres animæ, & vincula mortis æternæ.

334 Tunc intelliges iuſtitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem ſemitam bonam. | Prou. 2. Verſ. 9. | ☞ *Tunc intelliges IVSTITIAM & IVDICIVM, & ÆQVITATEM, &* ☞ *omnem ſemitam bonam.* 334

Fructus & Vtilitas SAPIENTIÆ.

Tunc.] Cum videlicet SAPIENTIAM Sapienter quæſieris quaſi pecuniam, & ſicut theſauros ſollicitè Eam ſcrutatus fueris & effoderis. v. 220. Solem præueneris, & ad Orientem lucis adoraueris. v. 170. *Omnem ſemitam bonam*] Tam in corporalibus, Naturalibus, humanis & ſecularibus; quàm ſpiritualibus, hyperphyſicis, Diuinis atque æternis. *Venerunt mihi* OMNIA *bona pariter cum illa*, inquit Sapiens. verſ. 291.

335 ☞ Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget.

Prou.3. Prou.33.

Tunc ambulabis cum fiducia viam tuam, & pes tuus non impinget. 335

Tunc ambulabis fiduc. &c.] Si DEVS, vita nostra, pro nobis, quis contra nos? Si ille sustinet, quis deiiciet? Tu modo victoriæ votum toto pectore Christianè concipe. Tu modo cura, vt membrum sis SAPIENTIÆ DEI incarnatæ viuum, TheoSophicè imitans Archetypum iuxta Legem ac Doctrinam Amphitheatri huius: & sic Tu in corpore, omnia poteris in capite. In teipso quidem nimis es imbecillis, in illo nihil non vales. Hæc gloria, hæc victoria nostra. Hæc via TheoSophica impetrandi benè velle, nosse, esse & posse, à IEHOVAH, in Cabalisticis, Magicis, Chemicis, OMNIA IN OMNIBVS.

336 Si dormieris, non timebis: quiesces, & ☞ suauis erit somnus tuus.

Vers.24.

Si accubueris, non timebis: quum quiesces, suauis erit somnus tuus. 336

Suauis erit somnus] Et dormiens, in Mentis virgineæ, hoc est, à peccatorum sordibus, pœnitentiæ lotione mundatæ, speculo, Visionibus Diuinitùs admoneberis, doceberis, instituêris, doctrinâ lætiferâ plenè refertis. Mens secura quasi iuge (perpetuum) conuiuium. Prou.15,15. Hinc Augustinus: *Diues in conscientia, securior dormit in terra, quàm diues in purpura.* De Visionibus hypnoticis, aut Reuelationibus somnialibus, siuè insomniis præsagientibus atque Diuinis, hoc tibi Laconicè habeto: ANIMA, à curarum vituperandarum mole libera, sobria ac sana in corpore sano, vitiorum Domina affectuumque Regina, sui compos ac sibi sese Theosophicè insinuata, totius Vniuersi creati (quia DIVINÆ, CREATORIS Vniuersi, particula auræ) iure aggreditur assequi & exponere secreta; iungi Spiritibus bonis; vetera recensere; Noua contemplari; præsagire futura: denique parentem parentisque (irradiatione parentis) tanquam in speculo, Diuinitùs repræsentare mysteria. Summa: SPIRITVI SAPIENTIÆ DEI iuncta Mens nostra, pœnitentialiter lota atque mundata, TheoSophice eleuata alis, & sublimata, igne amoris Diuini, in ἁγιαστήριον, hoc est, *Sanctuarium Spirituum bonorum*, siuè DEI Angelorum, (quod fieri potest homine tam vigilante, quàm dormiente) Spiritualia, Cabalicè recipiendo, patitur; supercælestia contemplatur, Physica, ex & in hyperphysicis (non solùm per se, verùm etiam sensibus & sensibilibus intermediantibus) videt multa: Viribus autem sopitis & absorptis inferioribus, hoc est, in exstasi, siuè excessu aut raptu in DEVM summo, patitur summa, hoc est, Diuina; videt apprehenditque ineffabiliter OMNIA. Mercurii Trismegisti (qui Spiritu afflatus Diuino) exordium Pymandri, ob Doctrina excellentiam, hisce lubuit apponere: *Cum*, inquit, *de rerum Natura cogitarem, ac Mentis aciem ad superna erigerem, sopitis iam corporis sensibus, quemadmodum accidere solet iis, qui ob saturitatem, vel defatigationem, somno grauati sunt: subitò mihi visus sum cernere quendam immensa magnitudine corporis, qui me nomine vo-*

cans, in

cans, in hunc modum clamaret: Quid eſt, ô Mercuri, quod diſcere & intelligere cupis? Sum ego Pymander, Mens Diuinæ Potentiæ, vide quid velis: nam tibi vbique adero. At ego, cupio rerum Naturam diſcere, DEVMQVE *cognoſcere. Ad hæc Pymander, tua me Mente complectere, & ego in cunctis, quæ optaris, erudiam. Cum hæc dixiſſet, mutauit formam, & vniuerſa ſubitò reuelauit.* D. Cyprianus lib. Epiſt. 9. Epiſt. 9. *Memini*, inquit, *quid mihi ſit oſtenſum, & quid mihi inter cætera reuelare dignatus ſit* DOMINVS, *nec ridicula illa, & viſiones ineptæ ſunt habendæ, ſicut de Ioſeph fratres ſui dixerunt, ecce, ſomniator venit.* Hæc ille. Et fratrum de fratre iudicium hoc? Sat ſcommaticum! Non mirum, ſi iudicium fratres mundani de me idem præpoſterè ferant. Vtut ſit, certum tamen manet, inter vanos ſomniatores non habendos, quibus (ſiuè mediatè, ſiuè immediatè) DEVS reuelat. Cicero: *Eſt quiddam in nobis præſagiens & Diuinans.* Quid illud? Mens; præſaga boni vel mali. Exempla tam ætatis noſtræ, quàm vetuſtatis plura, in locum reiicio commodiorem; cui multa, cum fuſiore deductione, ſtudioſè reſeruauimus. Colophonis loco Iulii Cæſaris Scaligeri, ex lib. Epidorpidum addam hoc, de ſomniorum veritate:

Qui vera negat ſomnia, ſomnians profatur:
Nam non ſemel inuenimus, & nimis frequenter.
Per raraque nox præterit abſque ſenſione.

Hæc veritatis ſcientiſſimus, non mei, ſed Thomiſtarum cauſſa, adduxi. O quid ſolutis eſt beatius curis!

337	Non timebis à pauore repētino, & à deſolatione impiorum, quum venerit.	Verſ. 25.	☞ *Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.*	337

Ne paueas] Non terreberis, & dormiens & vigilans, ſpectrorum laruis, quod viris coram mundo immundo magnis & multis (etiam noſtro tempore) accidiſſe ſcio: nec Conſcientiæ malæ furiis ſtimulaberis. Magna vis Conſcientiæ. Bona, dulcis nutricula ſenectutis; mala, medullitus vorat miſellos. Nulla deeſt voluptas, vbi hæc adeſt tranquilla: nulla triſtitia, vbi ea mala. Animæ tranquillitate homini nihil dulcius. Lege Sap. cap. 17. verſſ. 10. & 11. cap. 18. verſ. 17.

338	☞ DOMINVS enim erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum, ☞ ne capiaris.	Verſ. 26	*Quia* IEHOVAH *erit fiducia tua, & cuſtodiet pedem tuum à captione.*	338

DOMINVS *erit*, &c.] Eſt enim IEHOVAH murus, hoc eſt, CIRCVLVS Theo-Sophorum igneus, (valeat ille pſeudomagorum fictus & pictus) incluſione defenſoria circundans timentes eum: excludens hoſtium terriculamenta, fuganſque procul partes aduerſas omninò omnes. Angelus DOMINI in circuitu timentium eum. Pſalm. 34. verſ. 8. *Ne capiaris.*] Aduerſariorum vi, aſtutia, aut doctrina falſa: nec ſeducêris ſophiſticis diaboli captionibus à veritatis linea recta. Quapropter DOMINI DEI Omnipotentis conſilium & auxilium implora, vt te faciat Opera de Bereſith

& Mercaua, id eſt, rerum humanarum & diuinarum cognitionem, (quæ Philoſophia atque Theologia) in Oratorio & Laboratorio, ſuper lineam rectam, (cum Morieno loquor) hoc eſt, viam veritatis linearem abſque omni deuiatione feliciter adipiſci. Rectè fiet; modò ipſe rectè velis. Prout ipſe credis, Oras & Laboras; tibi fiet. Dices tandem, Miſericordiæ DEI fuit, quod non abſorpti ſumus.

339 Cultores ſuos Sapientia ☞ ærumnis liberauit.	Sap. 10. Verſ. 9.	*SAPIENTIA hos qui ſe obſeruarunt, à doloribus liberauit.* 317

Ærumnis liberauit] Primùm enim multarum rerum diuinarum & humanarum cognitione Sapientia mentem imbuit & ornat, vnde animus ſuaui reficitur gaudio: Quò enim altius mens hominis in cognitionem DEI, Naturæque aſcendit & exurgit, eò maiore lætitia, & ſuauitate perfunditur: vnde & amore Creatoris animus magis magiſque inflammatur, DEOque VNITVR: vnde tranquillitas & ſerenitas oritur conſcientiæ. Deinde cultorem ſui Sapientia ex ærumnis ita liberat, vt Ioſephum ex carcere, ex quo cùm radii Sapientiæ, per interpretationem & expoſitionem ſomnii Regii emicarent & effulgeſcerent, carcere liberatus, in regiam dignitatem erectus & euectus eſt.

Tob. 4, 7. Luc. 14, 13. 340 ☞ Honora (ergò) DOMINVM de tua ſubſtantia, & de primitiis omnium frugum tuarum.	Prou. 3. Verſ. 9.	*Honora JEHOVAM de diuitiis tuis, & de primitiis omnium prouentuum tuorum.* 340

Honora DOMINVM, &c.] Non diabolum, mundanè viuendo. Animo grato agnoſce eſſe DEI Dona ac Bona, quæ tibi proueniunt, quæ accepiſti, accipis, accepturus es. Nam id ſignificatum ritu offerendarum primitiarum, Deut. 26. Et ſic gratiarum actio eſt ad plus dandum inuitatio; tam in Spiritualibus, quàm ſecularibus. Hoc ex fundamento Corollarium extruitur figuræ Amphitheatri huius tertiæ ſecundum, de DECIMA. Honoras DOMINVM, ſi, Eleemoſynarius exiſtens DEI in hoſpitali hoc magno, de Bonis ac Donis, Diuinâ fauente Clementiâ tibi conceſſis, Opera cum gratiarum actione hilarique & vultu & animo exerces Miſericordiæ in Proximum egenum. Da omni: ſi non Chriſtianitati aut Religioni, ſaltem humanitati: in hoc imitaberis Archetypum Opt. Max. qui tam malis quàm Bonis exoriri facit Solem, datque victum & amictum OMNIBVS, cunctis, ſingulis ac vniuerſis. Hilarem datorem diligit DEVS, 2. Cor. 9, 7. Pios ama in Chriſto, impios propter Chriſtum: qui nos adhuc inimicos ſic dilexit prior, vt ſe totum nobis redimendis impenderit. Illos complectere, quod boni ſint; hos nihilominus, vt bonos reddas. Vitia odiſſe oportet, non hominem. Qui obturauerit aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamabit, & non exaudietur. Prou. 21, 13. Qua enim menſura menſurauerit, eadem & ei menſurabitur. Matth. 7, 2.

341 Et implebuntur ☞ horrea tua, & vino torcularia tua redundabunt.	Verſ. 10.	*Et implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino nouo torcularia tua ſeſe rumpent.* 341

Horrea tua, &c.] Descendere faciet DOMINVS ad te Benedictionis imbrem serotinum, & rorem matutinum, vt impleantur areæ horreorum tuorum Macro & Micro-Cosmicè; secundum corpus, Spiritum & Animam; Externè & Internè. Constituetque te DEVS, sicuti Israël, super excelsam terram: vt comedas fructus agrorum, vt sugas mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento, & lac de ouibus cum adipe agnorum & arietum, & hircos cum medulla tritici, & sanguinem vuæ bibas meracissimum. Deut. 32, 13. & 14.

342 ☞ Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui. | Prou. 5. Vers. 15. | *Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta de medio putei tui.* 342

Propriis laboribus vult nos viuere eosq, aliis impertiri.

Bibe aquam, &c.] Quasi dicat, vtere Bonis ac Donis tuis, non tantum externis, verum quoque internis, à DEO benignè tibi concessis: nec sis mancipium aut simia, opinionum alterius, vt iurare velis in verba & sententias alicuius Magistri, à veritatis semita recta deuiantis, hoc est, insipientis; Theologi, Iureconsulti, Medici, Physici, Chemici, Magi, Cabalistæ, &c. vtut etiam vel antiquitate vel auctoritate coram mundo valentis. Magni, crede, viri, magnos committunt errores. **Ein vngelehrt Mann / richt keine ketzerey an / die böß gelehrten / die verkehrten. So hilfft auch Alter für Thorheit nicht.** Cum cuiuis Diuinitus illuminato, libertatis Philosophicæ potestate, concessum sit Theo Sophicè philosophari, vtatur & fruatur quiuis Genio ac ingenio suo: audiat, videat, obseruet vnusquisq; IEHOVAM loquentem, docentem & respondentem in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, & semetipso. Vt nemo vnquam verè Pythagoricus fuit, testante viro quodam doctissimo, qui non Deos (*Elohim*) senserit: Sic, dico, nemo Dauidicus, qui non audierit DOMINVM loquentem in se, Psalm. 85, 9. nemo verè Christianus, qui non gustauerit in se vnctionem Spiritus SAPIENTIÆ Sancti. Non DEVS acceptor est personarum, sed (iuxta Religionis Vniuersalis doctrinam, vers. 184. & 304.) ex omni gente acceptus est illi, qui timet eum, & operatur iustitiam. Actor. 10, 35. Non igitur diffidas, fili mi, in spiritu & veritate Orans, Theo Sophiceq; viuens, de TVI, hoc est, personæ tuæ, à Spiritu sancto vnctione. vers. 10. Vnusquisque nostrum, Diuina Gratia operante, influente, dante, cognoscere debet ac potest (modò Christianè ipse velit, vers. 157.) Doctrinam veritatis, vt admonere atque docere ex DEO seipsum & alios possit, nec alienis tantum videat oculis, auribusque audiat. Vtque prodest vnumquemque, pro corporis sui & familiæ sustentatione, domi habere repositum victum, ita conducit vnumquemque in penu mentis suæ Diuinitus illuminatæ habere in promtu Veritatis Doctrinam, vndè sibi & aliis consulere queat. Ecce vellit mihi aurem Genius, de lacerationibus & vellicationibus me præmonens stultorum nasutorum. Quid faciam? Reticerene debeo veritatem? absit: Scio enim, eam esse veritatis conditionem, vt semper habeat antagonistas, à diabolo suscitatos, veritatem prementes, at non opprimentes. Ἀλήθεια stultos magis infatuabit.

343	Dispergant sese fontes tui foras: in plateis, riui aquarum.	Vers. 16.	☞ *Deriuentur fontes tui forâs, & in plateis aquas tuas diuide.*	343

Deriuentur fontes, &c.] De fructibus laborum tuorum opera Charitatis in Proximum Christianè exerceto egenum. Lazari ne obliuiscaris. *Date & dabitur vobis. Quid habetis, quod non accepistis?*

344	☞ Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.	Vers. 17.	*Sint tibi soli, & non alienis tecum.*	344

Habeto eas solus.] Omne Bonum quidem communicatiuum, sed non, sinè discrimine, cuiuis communicabile: quia omnibus omnia non conueniunt, est quibus, quando & quantum, vt ex Nazianzeno iam sæpè & rectè allegamus. Obseruandum Talmudicum hoc: *Sint tibi amicorum plures, arcanum verò tuum vix è millibus vni reuela.* Etiam à recubante in sinu tuo, ostia custodioris tui: ne contristeris in crastinum, quod nescis, quid vehat dies. CHRISTVM imitare, qui dicit discipulis (discipulis dico) suis: *Vobis datum est nosse mysterium regni* DEI, *cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant*, Luc. 8, 10. Præcepti huius memor Motienus Romanus, Philosophus Christianus, discessurus à Rege Calid, Naturæ & Artis Bonum summum quidem perfecit perfectumque reliquit; Scientiam verò & Artem ei non reuelauit. Hinc Alanus: **Sohn/ setze dir einen Hüter / deines mundes / für die bitter.** Quapropter si & ego de secretioribus quibusdam secretè loquar, noli irasci mihi: non decet Philosophum præcepta transgredi Sapientum, ne vilescant arcana, neque excitet contra se maledictionem Diuinam.

345	Bonorum enim laborum gloriosus est fructus: nec radix Prudentiæ decidit.	Sap. 3. Vers. 15.	☞ *Bonorum (enim) laborum gloriosus est fructus, & quæ non cõdidit radix,* SAPIENTIÆ.	345

Bonorum] Hominum, puta eorum, qui ad Monadis simplicitatem, SAPIENTIA IEHOVÆ ducente ac docente, reduci pro virili student. Hi sunt tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dat in tempore suo, & folium eius non defluet: & OMNIA, quæcunque faciet, prosperabuntur. Vide Psalm. 1. totum. Horum (non stultorum) actionibus, laboribus atq; operibus inspiratur benè velle, nosse, esse & posse, à DEO: quemadmodum (de opere Physico-Chemico Catholico agens) paucis innuit senior Zadith filius Hamuel: nos autem aliquantò clarius explicuimus, passim in huius Prologi expositione. Qui potest capere, capiat. Ingens hîc latet arcanum, à paucissimis obseruatum. Vtinam admonitione meâ, tam fideli, saperent stulti.

Hic inseratur figura septimi gradus.

VII. GRA-

VII.

GRADVS PROLOGETICVS SEPTIMVS EXPOSITVS.

346 ☞ Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.

Prou. 4. Vers. 14.

Per semitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum. 346

Ne delecteris, &c.] Quando tandem ad hunc septimum Sapientiæ gradum conscendisti, vide ne rapiaris malorum hominum moribus & affectibus tanquam torrente: Constantiam Angelicam affectabis, nec inclinent cor tuum mundanæ illecebræ, quemadmodum mulieres idololatricæ cor Regium Solomonis inclinant.

347 Desere eam, ne transeas per eam; declina ab illa, & transi.

Vers. 15.

☞ *Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina & desere eam.* 347

Fuge ab ea] Fugiebat Iosephus, castitatis amore, meretriculam, relicto pallio. Fuge tu mundum hunc immundum; nec, propter vanam gloriam, fœdas voluptates & turpem auaritiam immortalem tuam animam, gloria sua æterna, voluptatibus & delitiis immortalibus, & diuitiis æternis, spoliato seu exuito.

Est via recta coram viro: & exitus eius, via mortis.

Prou. 14. Vers. 12.

Est (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouissima eius 348
☞ deducunt ad mortem.

348 *Deducunt*] Si enim Sapientiam deserueris, ipsa vicissim te deseret, & in caliginem profundam te deiiciet, in errores consiliorum, in infelicitatem successuum, in præcipitium mortis. Etiamsi enim via voluptatis & hono-

rum recta videatur; exitus tamen est calamitosus: voluptates enim breues sunt & momentaneæ, nec vnquam sinceræ; sed semper commistæ molestiis & morsibus conscientiæ, relinquuntque post se mœrorem animi & morbos corporis.

349 Iustorum autem semita quasi Lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectum diem. | Prou. 4. Vers. 18. | Semita autem iustorum veluti ☞ lux luciferi: progreditur & illuminatur vsque ad perfectum diem. 349

Lux Luciferi.] Phosphoros ille in cordibus piorum exoriens est Christus Iesus, lux vera illuminans omnem hominem veniẽtem in hunc mundum: hic caliginem mentis expellit; accendit lumen fidei, flammam charitatis, spei radium, humilitatis sydus, mansuetudinis fulgorem, pietatis splendorem, timoris diuini igniculum, orationis Lucem, patiẽtiæ inuictæ iubar, misericordiæ stellam, iustitiæ fulgur, donec nox illa tenebrosa carnis eua nescat, & dies siue lux noui Ierusalem illucescat tota.

350 Via autem impiorum sicut caligo: nesciunt in quid impingant. | Vers. 19. | ☞ Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruant. 350

Via impiorum tenebrosa.] Sicut igitur lux in piis crescit: ita in impiis crescunt tenebræ & furores. Tota enim vita impiorum est nox plena ignora tionis DEI & permanentium bonorum, adeòque totius vitæ illius nouæ, qua homo Lux fit in Christo Iesu. Ex his igitur tenebris, erroribus & furoribus impiorum nil nisi perpetuæ ruinæ, & inopinatæ quidẽ sequi possunt, vsque ad extremum exitium.

351 Honorata enim est senectus, non diuturnam adepta vitam, neq; numero annorum definita: vers. 9. Sed canities hominibus Prudẽtia est, & ætas senectutis vita nulla labe maculata. Prou. 16. vers. 31. Corona gloria est canities: in via iustitiæ inuenietur. | Sap. 4. Vers. 8. | ☞ SENECTVS (quidem) venerabilis est, non (tamen) diuturna; neq; annorum numero computata. ☞ Canities autem sunt sensus hominis. vers. 9. Et ætas senectutis vita immaculata. Prou. 16. vers. 31. ☞ Corona dignitatis senectus, quæ in viis IVSTITIÆ reperitur. 351

Senectus quæ honoranda.

Senectus autem venerabilis, &c.] Dignitas auctoritasque senectutis diuturnitate vitæ aut longo annorum spatio haudquaquam æstimanda venit, verùm potius Sapientiâ atque Prudentiâ, in quibus illius ætatis ornamentum constitutum: & vita criminum nulla enormium macula deformata, hoc est, pura & integra, purè castéque acta. Ita duo sunt, quæ senectutem veram constituunt, & senectutis annorum ornamẽta, videlicet,

PRVDEN-

PRVDENTIA & VITÆ INTEGRITAS, siuè puritas. Neque verò iunior ipsa ætas prohibet, quin possemus æquè bene, vel meliusculè interdum, quàm seniores aliqui ineptientes discernere: siquidem non ætate, sed ingenio inspirationeque Diuina prouenit Intelligentia. Non numerus annorum & multitudo dierum dant Scientiam veram, sed Ingenium, cælitùs infusum à Spiritu DOMINI, præstat SAPIENTIAM, etiam paruulis: quod in libro Iob c.32. v. 8. pluribus rationibus attestatur Heliu filius Barachiel Buzytes. Samuel cum esset pusillus, accepit Spiritum DOMINI, 1. Sam.3. Heroica Sapientia, virtus ac felicitas in Dauide, erant effectus specialis præsentiæ Spiritus SAPIENTIÆ, peculiares operationes Spiritus sancti. Non enim Naturæ tantùm dona fuerunt; sed erat in mente Lux Filii DEI, & in voluntate ac corde ardens motus Spiritus sancti. Qui necdum annos natus viginti, iussu DEI à Samuele vngitur, & Spiritu sancto impletur; (1. Sam.16. v.13.) vbi, si adstitissent Samueli omnes mundi huius immundi sapientes, haud dubiè iudicassent, maiores natu inter filios Isai ad gubernationem magis idoneos fore, quemadmodum Samuel ipse externa specie initiò deceptus fuit: sed DEVS nec ætatis, nec naturæ, nec alterius prærogatiuę carnalis rationem habens, Dauidi adolescēti regnum tradidit, hunc euexit, muniuit, custodiuit, adiuuit, cæteris fratribus posthabitis, quorum æmulationem Dauid patienter tulit. Hic de seipso inquit 2. Sam.23,2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Et Psalm.119. v. 99. & 100. *Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua, meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui.* Et vers.130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Solomon in iuuentute accepit SAPIENTIAM. 3. Reg.3,12. Daniel puer duodecim annorum, Spiritu repletus est sancto. Pueris quatuor, Danieli, Ananiæ, Misaeli, & Azariæ, (Daniel.1,17.) dedit DEVS Scientiam & Disciplinam in omni libro & Sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Et omne verbum Sapientiæ & intellectus, quod sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in eis decuplum super cunctos ariolos & magos, qui erant in vniuerso regno eius. Dicit Syrach, cum adhuc iunior eram, priusquam aberrarem, quæsiui SAPIENTIAM palàm in oratione mea; à iuuentute inuestigabam eam. Eccl.vlt. v.18. Paulus Apostolus non vult Timotheum (quia iuuenis) sperni propter iuuentutem, 1. Corinth.16,11. Et Ieremias audiuit à DOMINO, noli dicere, quia puer sum ego: quoniam ad omnia, quò mittam te, ibis: & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquêris, Ierem.1,7. Et Eccles.4,13. dicitur: *Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto, qui nescit prouidere in posterum.* Et hæc quidē ex fonte SS.æ Scripturæ petita sunt exēpla. Quod si ad alia quoque expatiare liberet, DEVS bone, quantus hîc sese nobis dicendi campus aperiret? Sed aliqua duntaxat in medium proferamus. In Alexandro (re & nomine) Magno iuuene adhuc mirandam Naturę vim fuisse, quâ sapientissimos quoque senes consilio vincebat, propter ingenii sagacitatem, quâ & diiudicare res præsentes optimè poterat, & prospicere euentus futuros. Veneti cum ad Imperatorem Orientis imberbes misissent, & indignaretur Tyrannus, quasi in opprobrium missi essent, eorum alter intrepidè respondit: Ex sola ætate de hominibus & eorum doctrina iudicium non esse ferendum: hoc enim si

fieret, hircorum quàm hominum conditionem meliorem fore. Quem autem virtus extollit, eo ipſo quod eſt iuuenis, non eſt abiiciendus. Quæ & quanta etiam noſtris temporibus magni illi bellorum duces, *Mauritius Naſſouius, Sigiſmundus Tranſſyluanus, Donb Iohan a Auſtria*, &c. ex ſingulari influentia ad id nati, præſtiterint iuuenes contra ſenes, nemini obſcurum eſſe poteſt, niſi qui cognitionis hiſtoricæ prorſus ignarus exiſtit. Summus enim Mundi Monarcha DEVS Optimus Maximus, quando aut ſtabilire aut transferre conſtituit mundana regna, eiuſmodi organa excitat, quibus auctoritatem addit, hoc eſt, Timorem, Iuſtitiam, Sapientiam, conſilium, felicitatem ſucceſſuum: quorum conatus nemo mortalium, licèt potentiſſimus, impedire poteſt. Induuntur enim & armantur illi heroes, robore inuicto & ſupernaturali. Horum autem res geſtæ & Nomina cælo duntaxat corruptibili inſcribuntur: vndè periti Aſtronomi (non vulgares illos calculatorios circulatores puto; ſed qui Magorum ex Oriente callent artem) omnes res verè & præclare geſtas, petere, & literis denuò, multò maiori fide, mandare poſſunt, etiamſi omnes libri hiſtorici interiiſſent, quod ignaris incredibile videri poteſt. Cōtra verò Nomina & res geſtæ Heroum Eccleſiæ, quorum virtus in iuuenili ætate & corpore ſeſe potenter exercuit, vt Ioſephi, Samuelis, Dauidis, Solomonis, Danielis, non in cælo corruptibili, ſed æterno, ſcribuntur; vbi ab omnibus electis legi poterunt. Non ergò requiritur numerus annorum ab indole bona: nec expectatur ætas in eo, qui & virtutibus fulget, & manibus pollet. Huc appoſitè quadrat illud Valerii Max. lib. 3. cap. 1. *Iniquum eſt eum honori nondum tempeſtiuum videri, qui iam virtuti maturus eſt.* Et noſtra ætas exemplis nō prorſus deſtituitur. Sunt enim (DEO laus) & reperiuntur etiamnum hodie nonnulli, quibus ingenium & rerum prudentia velox ante pilos venit, vt cecinit Perſius Satyr. 4. *Iuuenes corpore mente, ſenes.* Econtra Germani dicunt: **Man findet alte Thoren auch/** præſertim cum ſtultorum plena ſint omnia. Item, **Alter hilfft für thorheit nicht.** Et, *bis pueri ſenes*: quare? quia creſcit cum ſenio delirium, vt eſt in prouerbio. *Canities autem ſunt ſenſus*, &c.] Aurea ſunt verba hæc, & notatu digna, proiiciendaque in barbas ſenibus ſtultis prolixas iuuentutem TheoSophicè Sapientem & Prudentem ſcurriliter deſpicientibus. Qui donis heroicis inſtructi ſunt, ante annos animum & curam virilem gerunt. *Corona dignitatis ſenectus*, &c.] Veriſſimum hoc, etiam apud Ethnicos: nam, vt inquit Ouid. 6. Faſtor.

Magna fuit quondam capitis reuerentia cani,
Inque ſuo pretio ruga ſenilis erat.

Cuiuſnam? Reſpondet Sapiens: Illius quæ in viis iuſtitiæ reperitur. Duo illi, apud Danielem in viis iniuſtitiæ reperti, quamuis ſenes, dignè lapidabantur. Quid commodi affert ſenium? niſi probitatem & conſtantem vitæ integritatem adderet: ni homines cum probitate & Sapientiâ ſeneſcerent. Eſt quidem, fateor, rara auis, iuuenis verè ſapiens; attamen repertus eſt, reperitur hodie & reperietur.

352 Prouerbium eſt , Adoleſcens iuxta viam ſuam, | Prou. 22 Verſ. 6. | *Imbue puerum iuxta viam ſuam, etiam quum ſenuerit, non* 352

etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas, feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia eius. Siquidem Eccleſ. 1. v. 15. peruerſi difficilè corrigantur, & ſtultorum infinitus ſit numerus.

recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At ſi contuderis ſtultum in mortario in medio triticorum contuſorum piſtillo, non recedet ab eo ſtultitia eius. Siquidem Eccleſ. 1. v. 15. peruerſum non poteſt dirigi, & defectus non poteſt numerari.

Adoleſcens iuxta viam.] Spiritus nequitiarum, verſutiarum, doli, peruerſitatis, mendacii, ſuperbiæ, libidinis, iracundiæ, blaſphemiæ, inuidiæ, calumniæ, aſtutiæ, infeſtant puerilia ingenia ab ineunte ætate. Niſi igitur bona diſciplina, in pietate & timore Domini, educentur, retinent ſpiritus illi maligni imperium & ſedem ſuam in animo inſipienti. Imò per ipſa ſcandala & offendicula migrant & tranſeunt in animos puerorum. Vnde Saluator noſter Matth. 18, 6. diris deuouet, qui offendicula præbent puſillis. Sicuti enim certiſſimè vi orationis abiguntur maligni Spiritus ex obſeſſis, præſertim ſi in intimo corde vnà oret & ſuſpiret obſeſſus: (nec enim talem vim & ſpiritum precantem diu ferre poteſt ſpiritus tenebrarum:) ita reuera exercitio pietatis & timoris diuini, pueri præmuniuntur ab infeſtatione hoſtili ſpirituum malignorum. Igitur obnixè & ſolis viribus operam dant, vt ſedem in homine primam occupent ſpiritus impoſtores & impuri, & in voluntate, naturali vitio & labe originali corrupta, atque in impuris affectibus radices agant, antequam vis ſuperior, cæleſtis, & pia educatio accedat. Deindè ſicut ſemina in agris quotidiè creſcunt & adoleſcunt, donec in flores & fructus abeant: ita ſemina vitiorum naturalium, ni cohibeantur, dietim creſcunt & cum ætate coaleſcunt. Eodem quoque modo, ſi ſemina pietatis & timoris DEI, rectâ educatione, animis inſeruntur, illa quoque creſcunt, & in flores pietatis & fructus bonorum operum abeunt.

353 ☞ Illuſor non audit cum arguitur.

Prou. 13. Verſ. 1.

Deriſor non audit increpationem. 353

Illuſor, &c.] Subſannator, ſciolus præcox, mundanus immundus, qui ſecurus Timorem ſpernit DEI, DEIQVE amantium correctiones fideles, leuiter præferens iis (contra Leges Scholæ Theo Sophorum) mundanè viuentes. Ratio, quia viri mali non cogitant iudicium DEI, quod tamen horrendè & ſat citò (quia ſat benè) apparet illuſoribus, iuſtitiamq; adminiſtrat, etiam in hac vita, conſcientiæ verme eos acriter rodente.

354 ☞ Reſponde igitur ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur.

Prou. 26 Verſ. 5.

Reſponde ſtulto ſecundum ſtultitiam ſuam, ne fortè ſit ſapiens in oculis ſuis. 354

Responde stulto, &c.] Cum probabiles causæ suadent vt respondeas, modestè opponi potest refutatio, quæ res vtiles, piis lectoribus & auditoribus salutares contineat, vt aliqui vel confirmentur vel sanentur. Conuitiis autem cum aduersariis non est concertandum, & ita non respondeas stulto de stultitia eius, ne similis ei videaris: nec enim victoria in calumniis sita est, sed in veritate.

355	Occurrere vrsæ orbatæ satius est viro, quàm stulto in stultitia sua.	Prou. 17 Vers. 12.	☞ *Expedit* (certè) *magis vrsæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo cõfidẽti sibi in stultitia sua.*	355

Expedit magis, &c.] Contentionis quam veritatis cupidiores, sententiam suam pertinaciter defendunt, & dissentientes odiosissimè criminantur. Memineris ergò inseruire tempori:

Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.

356	Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est.	Prou. 12 Vers. 15.	☞ *Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*	356

Via stulti recta, &c.] Einem jeden gefellt sein kolben wol / darumb ist die welt Narren voll. Was solcher leute vnverstandt nicht gemeß ist / muß ketzerey vnd vnrecht seyn. Ja scilicet. Sapiens absque testimonio SS. Scripturæ, Libri Naturæ, & conscientię rectæ, erubescit loqui. Quisque suis blanditur vitiis, & opiniones suas animo conceptas, vt simia catulos suos, amplectitur.

357	Qui (iustè) corripit hominem, (meritò) gratiam (quandoque) postea inueniet apud eũ magis, quàm ille ☞ qui per linguæ blandimẽta decipit.	Prou. 28 Vers. 23.	*Qui increpat hominem retrocedentem, gratiam inueniet magis quam is qui blanditur lingua.*	357

Qui per linguæ blandim. &c.] Alexander Magnus discernens adulatorem à fideli ministro, dixit: Hephæstionem esse φιλαλέξανδρον, amatorem Alexandri; Craterum verò φιλοβασιλέα, amatorem Regis. Et quanquam Hephæstionem dilexit, tamen Craterum in maiori hônore & pretio habuit. Ille enim propter blanditias diligebatur: hic verò propter virtutem dignus honore iudicabatur.

358	Viro, ☞ qui corripientem dura ceruice cõtemnit,	Prou. 29 Vers. 1.	*Vir increpatus qui indurat ceruicem, repente conteretur,*	358

repetinus ei superueniet interitus, & eum sanitas non sequetur.

nec erit illi sanitas.

Qui corripientem, &c.] Liuius lib. 2. Decad. 3. *Sæpè ego audiui*, inquit, *eum primum esse virum, qui ipse consulat, quid in rem sit; secundum, eum, qui benè monenti obædiat: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenii esse.* Nobis quoniam prima animi ingeniique negata sors est, secundam ac mediam teneamus, & dum imperare discimus, parêre prudenter in animum inducamus.

359 Qui ambulat in rectitudine sua, timet IEHOVAM, sed peruertens vias suas, despicit eum.

Prou.14. Vers. 2.

☞ *Ambulans recto itinere, & timens* DEVM, *despicitur ab eo qui infami graditur via.* 359

Ambulans recto itinere, &c] Hoc est, timens Dominum, rectè & sapienter instituit viam & vitam suam, contemtor verò DEI viam & vitam suam perdit, & extremo periculo obiicit. Cum pater Telamon Aiaci dixisset, vt pugnaret quidem strenuè, sed victoriam à DEO peteret: respondit Aiax, vt homo amens & superbus, *etiam ignauos adiutore* DEO *vincere posse; se verò vel sinè* DEO: ita autem peruertit viam, & euertit vitam suam, vt proprio incubuerit desperabundus studio.

360 Abominatur iusti virum ☞ impium: & abominantur impii eos qui in recta sunt via.

Prou.29 Vers.27.

Abominatio iustorum est vir iniquus: abominatio autem impii est rectus via. 360

Impium.] Impius est, qui à cognitione DEI alienus est, contemptor DEI aut hypocrita, inconstans in fide. Esa. 57. vers. 20. Impii quasi mare feruens, quod requiescere non potest. Impius est, qui fide, vita & moribus atque animo à verbo DEI alienus est. Hunc abominatur vir iustus & pius, donatus & illuminatus vera fide, transformatus in imaginem Christi, vitâ, mente & animo. Quemadmodum enim extremè pugnant sibique aduersantur Imago DEI, & imago diaboli: ita vir iustus, qui gerit Imaginem DEI & Christi, aduersatur impium, in quo est imago sathanæ: & è conuerso.

361 Perfectio rectorum deducit eos: peruersitas autē præuaricatorum perdit eos.

Prou.11. Vers.3.

☞ *Simplicitas iustorum diriget eos: & supplantatio peruersorum vastabit illos.* 361

Simplicitas iustorum, &c.] Huius sententiæ explicatio luculenta est Psalmus 37. quem lege integrum.

362	Fortitudo perfecto est via IEHOVÆ: & pauor operantibus iniquitatem.	Prou. 10 Verſ. 29.	*Fortitudo ſimplicis via DOMINI: & ☞ pauor illis, qui operantur malum.*	362

Pauor illis qui, &c.] Habes hîc diſcrimen bonæ & malæ conſcientiæ. Cic. pro Milone: *Magna vis eſt conſcientiæ in vtramque partem, vt neque timeant, qui nihil commiſerint, & pœnam ſemper ante oculos verſari cupiant, qui peccarint.* Vis conſcientiæ & vis κεφαλική, ſiuè ὁσιώδεις in homine, nunquam ex animo deleri aut penitus extingui poſſunt.

363	☞ Qui timet hominem, citò corruet: qui ſperat in DOMINO, ſubleuabitur.	Prou. 29 Verſ. 25.	*Timor hominis ponet laqueum: & qui fidit IEHOVÆ, exaltabitur.*	363

Qui timet hominem, citò, &c.] Lege Pſalmum 146. totum.

364	☞ Omnis (enim) ſermo DEI ignitus clypeus eſt ſperantibus in ſe.	Prou. 30 Verſ. 5.	*Omnis ſermo DEI velut igne purgatus, clypeus eſt ſperantibus in ſe:*	364

Omnis ſermo DEI, &c.] Hîc obſerua, diſce & intimo in corde repone: Sermonem DEI tibi eſſe clypeum, & Fidem niti veritate & promiſſis Diuinis. Diſertè autem inquit, ſermonem DEI ignitum ſeu purgatum eſſe, hoc eſt, eſſe ſinè ſcoriis, ſinè dolo, ſinè falſitate, & certò præſtare victoriam credentibus. Exempla habes Hebr. 1. Hinc Pſalmus 19 inſigne decantat Elogium Verbi Diuini, verſ. 9. *Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda, præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* 10. *Timor Domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi, iudicia Domini vera, iuſtificata ſunt.* verſ. 11. Deſiderabilia ſuper aurum multum & lapidem pretioſum, & dulciora ſuper mel & fauum. verſ. 12. Etiam ſeruus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa.

365	Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax depræhendaris.	Verſ. 6.	*Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniariſq; mendax.*	365

Ne addas quicquam, &c.] Ratio eſt, quia omnis homo mendax: ſolus DEVS veritatis fons illimis: ideò Lex DEI immaculata, conuertens animas: teſtimonium Domini fidele, Sapientiam præſtans paruulis. Pſalm. 19. verſ. 8. *Verbum* DEI *æternum, ab æterno, verum à veritate ipſa, irreprahenſibile, & recreat animas credentium.* Complectitur enim Agnitionem DEI & Saluatoris, quæ agnitio eſt vita æterna, Iohan. 17, 3. Eſtque rectè viuendi Regula & norma, immaculata, ſincera, integra, perfecta, nihil iniqui, neque vani continens, conuertens animas ab erroribus, auocans à malo, in-

ſtaurans Imaginem DEI, eſt fidele, non fallens, quia DEVS ſtat promiſſis: rudibus, indoctis, &, iuxta mundum, ſtultis (1. Cor. 2.) præſtat Sapientiam, & conſcientiam tranquillat: monſtrat veros DEI cultus, promiſſiones infallibiles, cum ſuis Sacramentis, fidem, ſpem, dilectionem, humilitatem, patientiam, inuocationem & Nominis Diuini glorificationem.

Scito: Quoties legebam, à prima ſtatim ætatula, verba Prologi præfati in libris Regii ſapientis, ſemper animum meum (proculdubio monitu vocis DEI in me loquentis) ſubiiſſe cogitationem hanc: Sunt quidem magna & ferè non credenda hæc, quæ de SAPIENTIÆ fructibus atq; theſauris hîc legis; minimè tamen falſa, ficta, aut ementita. Ah! quomodo ad horum cognitionem peruenies? DEVS ſcit, dicere non poſſum, quantopere ſitiuerim veritatem. Inuocaui igitur DEVM, mihi vt oſtenderet VERITATEM: deduxit me RVACH HHOCHMAEL, SPIRITVS SAPIENTIÆ DIVINÆ, methodo, quâ dixit verſ. 294. in veritatem Eorum OMNEM, de quibus ago in Amphitheatro hoc Vniuerſo, Gloria DEO in excelſis, quod manifeſtauerit talia TheoSophiæ amatoribus, SAPIENTIÆ Æternæ, ſolius veræ, hæredibus fidelibus dilectis.

COLOPHONEM hiſce pauculis,
ex SAPIENTIS doctrinâ, impono:

Et amplius his, fili mi, caue quæras: faciendi libros plures nõ eſt finis: & doctrina multa, afflictio eſt carnis.	Eccl. 12. Verſ. 12.	*His amplius, fili mi, (inquit Rex Sapiens) ne requiras; faciendi plures libros nullus eſt finis: frequenſque meditatio, carnis afflictio eſt.*
Finis verbi totius auditus eſt: DEVM time, & Mandata Eius cuſtodi, quia hoc eſt omnis homo.	Verſ. 13.	*Finem (igitur) loquendi pariter omnes audiamus. DEVM time, & MANDATA Eius obſerua: hoc enim eſt omnis homo.*
Quia omne opus DEVS adducet in iudicium, quod erit ſuper omni occulto, ſiuè bonum ſit, ſiuè malum.	Verſ. 14.	*Et cuncta quæ fiunt, adducet DEVS in iudicium pro omni errato, ſiuè bonum, ſiuè malum ſit.*

Quamobrem, ô mortalis,

Melius eſt ire ad domum luctus, quam ad domum cõuiuii in illa enim finis cunctorum admonemur hominum: & viuens homo cogitet, quid futurum ſit.	Eccl. 7. Verſ. 3.	*Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ire ad domum conuiuii: eô quod eſt finis omnium hominum, & videns ponet illud ſuper cor ſuum.*

Ô

Vanitas (igitur) vanitatum rectè dixit ECCLESIASTES: vanitas vanitatum & OMNIA vanitas;	Eccl. 1. Verſ. 2.	*Vanitas vanitatum, verè dixit Eccleſiaſtes: vanitas vanitas vanitatum, omnia vanitas:*

Dico, cum filiis DOCTRINÆ fidelibus omnibus, cũctis & ſingulis, etiam Ego HENRICVS KHVNRATH LIPSENS. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriuſq; DOCTOR, EA, nimirum, OMNIA, quæ citra SAPIENTIAM ÆTERNAM, ſolam veram, Eiuſq; DOCTRINAM orthodoxam, & STVDIVM Theo-ac Philo-Sophicũ HOC, vſquam gentium ſunt, reperiuntur, extant, leguntur aut fiunt.

DIXI.

ADDO.

NVnc, igitur, *CORONIDIS* loco, hiſce *ſic præfatis, VOS, ô mortales, vos inquam obſecro, qui* IEHOVAM *colitis, quibus SAPIENTIA aliquantulum cordi eſt, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, ſolius veræ, DOCTRINAM,* in SS^a^ Scriptura Biblica, Libro Naturæ MacroCoſmico, & Lege *in cordibus noſtris Diuinitus* ſcripta, *fundatam, cum ſanam tum ſalutarem, à ME THEOSOPHIÆ amatore ac filio (abſit inuidia dicto) fideli dilecto, inſtinctu & gratiâ* DEI *(cui huc vſque fui, & Laus* IEHOVÆ, *adhuc ſum, ad Opus præſens id, quod homini manus) in AMPHITHEATRO hoc, Catholiciſmo VERITATIS Simplici & ſimpliciſmo VERITATIS Catholico, CHRISTIANO-KABALICE, DIVINO-MAGICE, nec non PHYSICO-CHEMICE, in* Scriptura & pictura, *non ſophiſticè ficta aut impudenter ementita, ſed talibus, quas ſanctè, grauiter atque irrefragabiliter confirmant* SS^a^ Biblica Scriptura, Naturæ *liber vniuerſus, &* Conſcientia *homini Diuinitus infuſa,*

methodo

methodo triuna *tali, qua hactenus ante me à nullo, (sinè gloriatione inani cur* VERITATEM *fateri mihi non liceret?) orthodoxè ac graphicè exhibitâ, toties moniti haud temnite; sed* AD *&* IN AMPHITHEATRVM IPSIVS SAPIENTIÆ *ipsum, huiusque* PORTAM, *per* SCALAM Graduum septem suam, *nunc* Theosophicè *ascendite; in illud,* LEGVM *ibidem affixarum* SEPTEM *obseruantissimi, deuotione non hypocritica ingredimini, &* EAM, *oculis tam Mentis quàm Rationis ac Corporis cum pœnitentialiter tum à ruditatum phantasiarumque spiritus seductionis sordibus ritè repurgatis, accuratè contemplamini; inque salutem vestram, & temporalem & æternam,* Sapienter *sequimini,* AMEN.

Cic. pro Milone: & Orat. 3. in Salust. *Magna est vis conscientiæ.* Quintil. lib. 5 *Conscientia mille testes.*

DIXI.

BONAM ITINERIS PERPLEXI PARTEM CONFECIT, QVI VIAM RECTAM PROBE DIDICIT.

AD MOMVM & ZOILVM.

An den Naseweisen Meister Klügling:

Μωμεῖσθαι facilè est cuiuis, durumque μιμεῖσθαι,
Quæque sequi nescit, carpere quisque potest.

Kanstu es besser/ ey so mache es besser/ vnd zeyge es auff: So du es dann recht/ wol vnd noch besser troffen hast/ alsdann tadele erst das meine: Vnd dessen solstu mich gegen dir noch danckbar finden.

Inciuile est, ex vna libri alicuius particula iudicare de toto, nisi prius toto libro benè perspecto, & ritè cognito.

HENRICVS KHVNRATH Lips. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusque DOCTOR.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
יְהוָה צְבָאוֹת

QVI ERAT; QVI EST;
QVI ERIT.

PLENI SVNT CÆLI, PLENA EST
OMNIS TERRA MAIESTATE
GLORIÆ EIVS:

הַלְלוּיָה׃ הַלְלוּיָה׃
הַלְלוּיָה׃

I.

LAVAMINI, MVNDI
ESTOTE.

II.

יְהוָה VNVM

OMNIVM EFFECTOREM; CÆTERAS
POTESTATES MINISTRAS
HABETOTE.

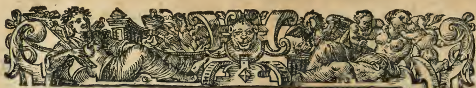
III.

AD
PRIMVM
VOTA PRECESQVE
AD
INFERIORES
HYMNI SVNTO.

IV.

QVOD, SI FORTE,
PETITIO AD INFERIORES,
PROCESSERIT, NISI
SVB MODO DELEGATÆ,
à PRIMO
ADMINISTRATIONIS,
INTENTIO NON
ESTO.

ISAGOGE,
siue
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM
AMPHITHEATRI
secundam, breuis.

DECEBIT Nos, igitur, prius piè lotos atq; pœnitentialiter purgatos, offerre, supplicesque, fide sincera, commendare Deificæ Luci, & tunc, illam SAPIENTIÆ Æternæ, desuper rorantem mannam, supercælestisq; nectaream, & aquæ & ignis, pluuiam, sicut stillicidia stillantia super terram, in corda, animas, vires mentesq; nostras, hoc est in Corpus, Spiritum & Animam, siuè TERNARIVM MICROCOSMICVM renatum descendentem, præclusis sensibus seditiosis, mente quieta affectuque omni puro, fixè durantibus, tam immediatè quàm mediatè, iuxta & dormientes ac vigilantes, patienter expectare: & sic, DIVINITVS, accendi; illustrari; illuminari; sanctificari; יְהוָה FRUI; DIVINA PATI; immò, in DEVM, ineffabiliter, rapi; & quasi DEIFICARI. Laudantes interdum & adorantes (in SOLILOQVIIS præsertim, iisque quotidianis, atque, vt plurimum, matutinis) id PELAGVS MISERICORDIÆ immensum, OCEANVMQVE BONITATIS omnis infinitum; ex QVO, non tantùm VERBI mirifici יהשוה ΧΡΙΣΤΟΥ CRVCIFIXI, & sacrorum יְהוָה nominum atque verborum omnium (quæ, quoad nos, mansiones sunt sensibiles Diuinitatis, nec non memoracula nos docentia: stimulantia quoque, adiuuantia & eleuantia appetitum ANIMÆ, MENTISQVE in NOBIS, operationem admirandam, in

nosmetipsos & extra nos, virtuosè promouentia) NVMEN designantium & simul exhibentium; verùm etiam mirabilium omnium (facit enim יהוה mirabilia solus) ad nos vsque deriuantur radii, destillant fluenta, & diuinissimi emanant riui. O felix terque quaterque felix, in admirationem, meditationem, amorem & perceptionem HORVM, qui rapitur, NVMEN, sic, summum, realiter præsens sentiemus, יהוה mirabilem, & in NOBIS, & in NATVRA, & in SCRIPTVRA, mirificè loquentem, veridicè audiemus, sufficienter videbimus, fructuosè obseruabimus; ANGELOS bonos, nobis amicè assistentes, nos fideliter monentes, יהוה iussu benigno familiariter docentes, atque in viis nostris tutò ducentes, sinè fallacia experiemur. Humi, igitur, procidentibus NOBIS, hic hymnus, aliiq; huic non absimiles, Ionico modulamine & accentu, sacris animi concitandi caussa, debito, proferendus est:

Rei omnis generatorque opifexque,
Superum rex, genii lux, hominum spes,
Tremor vmbris tenebrosi Phlegethontis,
Amor incredibilis cælicolarum,
Pauor inuincibilis tartareorum
Celebris religio terrigenarum,
אֲדֹנָי אֲדֹנֵינוּ· אֱלֹהֵינוּ.
Βασιλεὺς, Παντοκράτωρ, Προτογενέθλος.
DEVS vnus, DEVS idem, DEVS alme,
Veniens desuper, illabere NOBIS.

TV, TV, TV,

Huc sedeto;
Immota commoueto;
Quæ falsa sunt moneto;
Quæ vera sint, doceto:

LEX INTRODVCTORIA

V.

ΑΓΓΕΛΟΙ,

A NOBIS, AD יְהוָה

ET INDE, AD NOS, VOLITANTES;
REVERENTIA TREMORQVE
SVNTO.

VI.

ERGA ILLOS
SECVNDVM NOTAM PROBATIONEM,
JVCVNDA OBOEDIENTIA
ESTO.

VII.

SACRA,
QVORVM MYSTERIA,
SIC TRACTATVRI
VENITIS;
PALAM DIGNIS
CLAM PROPHANIS
SVNTO.

Porrò;

יְהוָה NOSCE,

ex

SS.[a] SCRIPTVRA; CREATVRA;
etiam ex SEIPSO; & quidem,
luce ſuâ, in mente tua, immediatè oborta;
Theoſophicè; Naturaliter; Cabalicè.

TEIPSVM NOSCE,

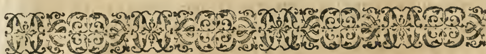
EX LIBRO

SS.[a] Scripturæ; Naturæ totius Vniuerſi, qui eſt & μακρόκοσμος totus, & μικρόκοσμος, ſiue tuipſe, ſecundum & corpus & Spiritum tuum;
denique & MENTIS *tuæ,* DEO *coniunctæ*
TheoSophicè; Phyſicè; Phyſicomedicè; Phyſicochemicè; Phyſicomagicè;
Hyperphyſicomagicè; Cabalicè.

ISAGOGE, siue INTRODVCTIO IN FIGVRAM AMPHITHEATRI tertiam, breuis.

NATVRAM NOSCE
VNIVERSALITER
&
PARTICVLARITER;
ex LIBRO
SS.ᵃ SCRIPTVRÆ: NATVRÆ IPSIVS,
qui est, & Mundus maior, totus: & Mundus minor,
h.e. homo, puta, secundum & corpus &
spiritum suum:
denique
aut mediatè, ex ANGELIS bonis; aut immediatè,
in speculo mentis tuæ purgatæ,
ex
DEO IPSO;
Theosophicè; Physicè; Physicomedicè;
Physicochemicè; Physicomagicè;
Hiperphysicomagicè;
Cabalicè.

I.

LAPIS PHILOSOPHORVM EST: HVNC, enim,

Experientia, rerum omnium, etiam ſola, ſufficiens, magiſtra infallibiliter atteſtatur: cui refragari, nonne eſſet pluſquam ſtultum? Hunc (ab aliis tamen præparatum) virtuosè efficacem vidit, & Pontifex Romanvs, & Cæsarea Maiestas: viderunt & Reges, orbis terrarum, non pauci: nec non Imperii Romani Electores nonnulli: viderunt & Principes aliquot, Comites, Barones, Nobiles', & (propter virtutem atque doctrinam) à nobilibus proximi, Doctores: immò ex omni gente, Iudaica, Ethnica, & Chriſtiana, etiam Turcica, ſtatuque ac ordine, paſſim, multi; tam Eccleſiaſtici quàm Politici, literati pariter atque illiterati, oculis (obſtupeſcentes Naturæ, per artem, miraculo) viderunt, manibuſq; tetigerunt, ſuis. Sciens loquor. Hos omnes cito teſtes: tu phyſicochemiæmaſtix, eos interroga, in ſubſidium veritatis, veritatis amantes, rem ita habere, teſtabuntur lubentes.

2. Ratio, vera & certa, dux fida Sophorum, grauiter confirmat: quam, anguſtia loci huius addere impedit; alius & amplior, promtiſſimam, admiſit.

3. Sapientes, tot ac tanti, auctores grauiſſimi, (quorum hac de re, paſſim extant monumenta) vno, harmonicè, ore, etiam iureiurando Sanctiſſimo, non temerè aſſeuerarunt: qui omnes veridici (quia viri docti & boni) tamdiu & ſunt & habentur, donec de eis contrarium, ſufficienter, fuerit probatum. at quando? Cumq; artifici cuiuis in ſua arte ſit credendum, cur non potius, ea in re, fides erit adhibenda illis, quàm ignorantibus? omnium enim artifices, & optimè & veriſſimè, de ſui operis ratione, diſſerere, loqui & iudicare ſciunt.

4. Natvra, Dei, in huius machina Mundi, nunquam otioſa miniſtra, multis, in operationibus ſuis, (vt tradiderunt

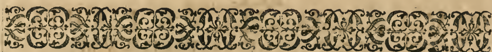
TheoSophi & confirmarunt experti) viis ac modis, diu noctuque nobis fideliter suadet, fidemque, de eo, facit firmam. Natura parens, de filio *Catholico, catholicè* testatur, suo.

5. Mens, humani animi scintilla altior & lucidior, Diuina ac immortalis, quam Devs id generis dotauerit conditione, vt ex insito sibi Naturæ suæ desiderio, quibuscunque possit viribus, ad summa & optima tendat, indesinenter appetit: quē appetitus boni (est enim à Deo) stimulum, quam animi (sciunt non nisi experti) irrequietudinem, quod desiderium ardens, Lapidem Phil.^m habendi, si in rerum, natura non esset, Devs ipse, etiam iis, (de vitiosis sermo hîc non est) qui prudentiores, sapientiores & religiosiores aliis sunt, aut fuêre, frustrà indidisset. Atqui nihil frustra!

6. Consensvs Typicvs, verè *admirandus*, (*in* Natura) Lapidis huius, cum SS.^a Triunitate Diuina; cum toto Vniuerso creato; nec non λόγῳ Dei incarnato, h. e. Maschiah promisso & misso, religionisque Christianæ Sacramentis atque mysteriis tam altis & profundis, verum esse, credere ac fateri, omnes sanæ mentis, iustè compellit. Si loquor absque veritate, erubescam. Iudicent, non nisi scientes. Amen, amen, dico vobis; si vnum, etiam alterum.

7. Denique, (cum Creatór, etiam ex Creatvra, teste D. Paulo, ad Rom. 1. velit cognosci) Devs & potuit & voluit (velle testatur experientia) organis suis, quibusdam, (non enim vni dat cuncta Devs) inde vsque à Mundi initio, benignè largiri, & adhuc vult, (quoniam in æternum misericordia eius) vt nimirum, quænam sit mira Creatoris Sapientia, potentia infinita, benignitas immensa, &c. h. e. qualis sit Devs ipse, typo mirifico, ex Creatvra, non quidem, ex Mundo maiore, per se solum vel simpliciter, & partibus eius, passim, particulari cognitione, verùm quoque, ex Mundi maioris Filio, (artis, h. e. Physicochemiæ interpretamento) in subiecto catholico, catholicè, abundantius & explicatius, humano generi, coram, innotescant: indeq; יהוה Triunum, auctorem tanti boni ac doni, clarius discat agnoscere, admirari & venerari solum, animo collaudare grato, profundius meditari, ipsique inseparabiliter coniungi, & reuniri. Ergo, quemadmodum יהוה Sapientissimi erat, viam hanc, quam iudicauit esse, ad se

patefaciendum, maximè commodam, eligere & inuenire: ita noſtrum eſt, quam ipſe elegit, comprobare, amplecti & ſequi; atque ex naturæ filio, ſtylo PhyſicoChemico hoc, DEO ſic ordinante, in Libro & Speculo NATVRÆ (quod, certè, catholicon habemus, in LAPIDE Phil.^m ac ſplendididiſſimum) nobis à DEO propoſitis, IPSVM (ſicuti & in Filio ſuo, interpretamento SS.æ Scripturæ) ſalutariter agnoſcere; MVNDVM quoque, ſicuti in fine ſeculi huius, per ignem renouandum, ita, & quomodo, & à quo, in principio, conſtructus ſit, per ignem vtiliter videre ac intelligere, denique & NOSMETIPSOS fructuosè cognoſcere.

II.
QVID EST LAPIS PHILOSOPHORVM?

LAPIS PHIL.^m eſt רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, (qui incubabat aquis, Gen. I.) Cælo mediante (יְהוָה ſolo, ex mera bonitate ſua, ita volente) conceptus, & corpus, verum ac ſub ſenſus cadens, factus, in vtero πρωτοπόνου (XAEOΣ creati) Mundi maioris virgineo, TERRA, nimirum, vacua atque inani, & AQVA: natus in lucem μακροχρόνιος filius, aſpectu (coram inſipiente) vilis, deformis, & quaſi in nouiſſimis: conſubſtantialis, tamen, ſimiliſq; parenti, Mundus paruus, (de homine, aut aliquo ſumto, ex vel ab eo, nihil tibi imaginare) catholicus, triunus, ἑρμαφρόδιτος, viſibilis, tactu, auditu, olfactu & guſtu ſenſibilis, localis atque finitus: manifeſtatus, regeneratoriè, à ſemetipſo, artis phyſicochemicæ obſtetricia manu, in corpore, ſuo, ſemel aſſumto, glorificato: ad commodum ſiue VSVS, propemodum infinitos, & microcoſmo & macrocoſmo, in triunitate catholica, mirificè ſalutares. Apage ſis, fili perditionis, tu, tute, ὑδράργυρον, & omnia tecum, quæ ex tete, vtut etiam, mangonicè, præparata. Peccatoris es typus, non Saluatoris: ſeruari poteris ac debes, non ſeruare. Figura es mediatoris ad errorem, interitum & mortem, non boni illius, ad veritatem, incrementum & vitam. Regnauit, regnat & regnabit in naturalibus, naturaliter & vniuerſaliter, Na-

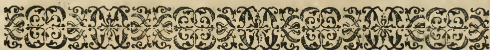
turæ filius, catholicus, SAL (ſcito) SATVRNI; fuſibili modo ſuo; ſemper & vbique, in Natura ex ſemetipſo, permanens; & ortu & virtute, VNIVERSALE. Audi atque attende: SAL ANTIQVISSIMVM LAPIS. Myſterium! Cuius nucleum, in DENARIO, Harpocraticè, ſile. Qui poteſt capere, capiat; Dixi. SAL, non ſine cauſa graui, à Sapientibus, cognomine, ornatus eſt, SAPIENTIÆ: Quo, & SOLE, nihil vtilius dixerunt eſſe in Mundo. Hic ſtude.

III.

QVARE DICITVR LAPIS, ET CVR PHILOSOPHORVM?

LAPIS, cur propriè dicatur, quodque nomen eius, quo apud vulgus, oculis videntibus cæcum, auribusque audientibus ſurdum, nominatur. DEVS IPSE, ob cauſas certas, in ſcriptis Sapientiæ antiſtitum traditas, grauiter prohibuit cuiuis reuelare. Quamobrem & cuncti philoſophi citius mori voluerũt, quàm hoc diuulgare. Eſt enim, iuſto DEI iudicio, ſemper fuit, & (יהוה Ipſo, cuſtode forte atque zelote) erit, (ſimul & ſolutio eius) *Secretum* ARTIS *ſecretiſſimum*, anathematis fulmine, à Sapientibus, erga indignos, meritò inuidis, iure ſigillatum. Adducam, tamẽ, ipſos philoſophicè loquentes: quia, inquiunt, vt lapidum, eſt quoque generatio & regeneratio eius: ex humido, nimirum, viſcoſo & glutinoſo, & terreo ſicco. Et: quod coctione ſua (quæ incraſſando procedit) in lapidem permanenter fixum (quique, vt lapis, teratur) induretur. Alphidius: Si lapis proprium nomen haberet, lapis eſſet nomen eius. Alii: lapis non lapis. Hæc, philoſophicè, philoſophi. Reſponſum clarius, maneat, alta mente, repoſtum; ne diuinum, contra nos, excitemus furorem. PHILOSOPHORVM, Lapis occultus, eſt, non inſipientum & idiotarum; non impiorum, ac, contra conſcientiam, vitioſorum. Philoſophus, autem, h.e. Sapientiæ veræ amator, qui ſit, ex parte, Amphit. huius, ſecunda perfectè docêris. Axiomata, duo, hæc, tibi cõſiderãda, fraternè relinquo: Ex fine cuiusq; intẽtionis reſultat principiũ eius. Et, cum, alicuius rei, latent cauſę, à ſignis & effectibus, ad earũ inueſtigationem, itur. Hiſce, contẽtus eſto.

IV.

QVID EST רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, QVI INCVBABAT AQVIS? Genes.1.

רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, est SPIRITVS, Spiraculum, anhelitus יְהוָה sancti, sanctus; Vapor virtutis DEI omnipotentis atque omni tenentis, & EMANATIO quædam, emissiovè, fœcunditatis vitalis, primi summique motoris, viuifica atque virtuosa, è *profundissimo, Diuinitatis* suæ recessu; IDEARVM, videlicet, siuè, Exemplarium, Specierum, Rationum seminariarum, primordialium & radicalium, voluntatum opificum & causarum effectricum, in ARCHETYPI, opificis summi, mente (חָכְמָה Hhochmah in SAPIENTIA, Bonitate eius, causante eas) conceptarū atque præexistentium, rerum omnium, in Mundo, postea futuro, producendarum & fiendarum. QVÆ (ELOHIM, creatore & conditore, VERBO suo, dicente ac præcipiente. Genes.1.) res omnes, quas extare voluit, in hoc Theatro Mundano, produxerunt, esseq; fecerunt: in globo sublunari, vestitæ TERRA & AQVA, ὕλη siue Materia prima, communi & vniuersali, CÆLI interuentu. Addo: RVACH ELOHIM est μορφὴ siuè FORMA, rerum omnium, interna, οὐσιώδης & essentialis: Mundi ANIMA vniuersalis: Virtus substantialis, per se subsistens, causa omni creaturæ, Mundi huius subsistendi: ESSENTIA (quia increatus) verè QVINTA: & (vt voce dicam vsitatissima) ipsissima substantificaque rerum NATVRA. DEI NVMEN, & Diuina Ratio, toti Mundo eiusque partibus, insita, parens rerumque harum opifex. VNVS (essentia & numero) hic DEI Spiritus est; vna; Vniuersitatis conspicuæ & corporeæ huius vnius, Anima catholica, πολυποίκιλος tamen, h.e. multiformis (Sap.7,22. Ephes. 3,10.) & variæ eius radii atque SCINTILLÆ, per totius ingentem, materiei primæ massæ, molem, hinc inde dispersæ ac dissipatæ: inque mundi partibus, disiunctis etiam, & loco & corporis mole, necnon circumscriptione, postea separatis, disiunctim

& ſeparatim innumeræ, vnius Animæ vniuerſalis ſcintillę, nunc etiam inhabitantes.

V.

QVID EST CÆLVM?

CÆLVM, eſt SPIRITVS ÆTHEREVS corporalis, vel corpus æthereum ſpirituale, corruptioni non obnoxiũ, totius Mundi machinã permeans: ſuperius, VERBO DOMINI, firmatũ, hinc FIRMAMENTVM; inferius, maſſæ ſublunari, toti incorporatum: Vnius eiuſdemque & eſſentiæ & ſubſtantiæ Cælum vnum, id quod inferius, & id, quod ſuperius. *Illud*, tamen, ſabore Phyſicochemiæ ſagaci, in vſum hominum, ad ſenſum poteſt manifeſtari atque tractari.

VI.

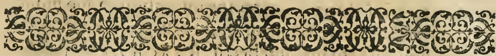
QVOMODO רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, CÆLO MEDIANTE, CONCEPTVS,

& corpus verum, ac ſub ſenſus cadens factus eſt, in vtero πρωτοτόνου (ΧΑΕΟΣ, puta creati) Mundi maioris virgineo, TERRA nimirum vacua atque inani, & AQVA?

EXTREMA, ſine medio, eoque conueniente, coniungi, copulari atq; vniri non poſſe, eſt vnanimis verè philoſophantium vox atq; conſenſus. RVACH ELOHIM, Spiritus (eſſentiâ) Diuinus, increatus, ſimpliciſſimus, omnis corporeæ molis expers, ſpõte & per ſe mobilis, πολυποικίλος, h. e. multiformis aut formarũ plenus, immò ipſiſſima rerũ FORMA: Et ABYSSVS tenebroſa, triuna, videl. CÆLVM, TERRA inanis & vacua, & AQVA, ENS, à DEO IPSO (cuius ſolius eſt proprium κτίζειν, creare) ex nihilo, h. e. de nullò ſubſtantiali, aut per ſe exiſtente materiali principio, primùm CREATVM, corporeum, confusè mixtum, MATERIA ad motum, per ſe, inefficax: reuera, ſi quid, extrema

ſunt.

ſunt. CÆLI, igitur, MEDII, extremorum amborum, ſuo modo (quia corpus Spirituale & Spiritus corporalis) participis, (יהוה ſolius voluntate benigna) interiectũ, RVACH ELOHIM (deſcendendo demittendoque ſe per circumferentias partesq; abditiſſimas omnes, & diſpergendo in imum vel meditulliũ, Scintillas radiosve fœcunditatis ſuæ) ad CENTRVM vſque penetrabat, in ENS illud CREATVM, totũm: maſſamque illam ſeu molem ingentem, rudem (ΧΑΟΣ) confuſam atque informem, Mundi futuri ſeminarium, ὕλην ſiue materiam lutoſam, VIRGINEAM, (nondum enim neque conceperat, neque produxerat antea) FORMA (ſemetipſo) ſic informauit, & ANIMA animabat, imprægnabatque puriſſima: permeabat, replebat, calorẽ infundebat, viuificabat & fœcundabat, quod erat Tohu va Bohu, vacuum atque inane: *illuminabat*, quod erat tenebroſum; diſtinguebat, confuſum: ornabat, rude ac impolitum: ordinabat indigeſtum ac incompoſitum: inque eius VTERO, h.e. CENTRO (cuius & totum adhuc hodie mouet, ſuſtentat atq; conſeruat) intimovè (Spiritu æthereo, CÆLO, videl. vt dictum, intermediante) cõcipiebatur, & corpus, ſiue corporeus factus, atq; concretus eſt. Myſterium iam obſerua & admirare typicum; conceptionem, inquam, Seruatoris & Saluatoris vtriusque & Mundi maioris & Mundi minoris, ſiue generis humani. De hoc, ſcriptum, legimus: VERBVM caro factum eſt: de illo, Cabalâ, ſcimus: RVACH ELOHIM, corpus factus eſt. Et; DEVS manifeſtatus in carne: SPIRITVS DEI manifeſtatus in corpore. Hic, filius Mundi maioris, DEVS & creatura, catholicus: ille, filius DEI, θεάνθρωπος, h.e. DEVS & homo: Vnus, in vtero Mundi maioris; alter, in vtero Mundi minoris: vterque VIRGINEO, conceptus. Enſoph! Enſoph! profunditas profunditatum & altitudinum altitudo! Abſq; blaſphemia dico: IHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius generis humani, id eſt, Mũdi minoris, in NATVRÆ LIBRO, & ceu SPECVLO, typus eſt, LAPIS PHIL.[rum] Seruator Mundi maioris. Ex lapide, CHRISTVM, naturaliter cognoſcito & ex CHRISTO, Lapidem, Theoſophicè diſcito. Libro SS.[æ] SCRIPTVRÆ hîc nihil detraho. Placuit, DEO mirabili, mirabilis docendi & diſcendi modus; placeat idem & mihi & tibi. Chriſtiana, quæſo, iudicet fraternitas: Et ego Chriſtianus ſum, Deique gratia, & eſſe, & permanere, volo.

VII.

QVOMODO, ET VBINAM NATVS IN LVCEM, ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟΥ

FILIVS, aſpectu (coram inſipiente) vilis, deformis, & quaſi in nouiſſimis: conſubſtantialis ſimilisque parenti, Mundus Paruus (non homo,) catholicus, triunus, ἑρμαφρόδιτος, viſibilis, tactu, auditu, olfactu & guſtu ſenſibilis, localis atque finitus?

VBI? In terra catholica ſancta, quam etiam nunc feliciter inhabitat, in Saturnio regno. ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟΥ FILIVS; è ſemine & ſanguine parentis formatus, & ex vtero eius in lucem, naturaliter, excluſus. ASPECTV (coram inſipiente) VILIS, DEFORMIS, & QVASI IN NOVISSIMIS: mundoque ludibrium: in conſpectu tamen Sapientis eſt pretioſiſſimus. IHSVH CHRISTVS non alium, in Natura, requirebat typum. CONSVBSTANTIALIS SIMILISQVE PARENTI: quia è ſemine & ſubſtantia parentis. CATHOLICVS: ſecundum corpus, Spiritum & Animam: etiam virtutes ac operationes. CORPVS habet Catholicon, quia eſt de ſemine Mundi, de eſſentia & ſubſtãtia Materiæ primę catholicę, particula de ὕλῃ primordiali & vniuerſali, terra videl. & aqua, in principio creatarũ: in ſtatu adhuc vniuerſali, non vt (DEO ſic volente) rerũ cæterarum globi ſublunaris corpora omnium ſpeciali aut particulari, à radiis atque ſcintillis Animæ Mundi ſpecialibus, h.e. ſpecialis particularisve proprietatis ſiue Naturæ, ſpecificata, &(vt ita dicam) particulariſata. Vniuerſalis quoque conditionis eſt eius SPIRITVS, Vniuerſalis & ANIMA, quæ ſcintilla Animæ Mundi catholicæ, Catholica, h.e. Vniuerſalis Naturæ, proprietatis & operationis. Catholiciſmus hîc ſolus locũ habet, particulariſmus eſt ſolœciſmus. CATHOLICON PhyſicoChemicorum, non niſi ex catholico. Omne enim ſimile à ſuo ſimili producitur. Et, Quale ſemen, tale germen. Valeant igitur & diſcedant procul hinc (vltra montes Caſpios vſque) materię ſpeciales ſiuè particulares omnes, cuiuſcunque ſint ordinis nominis atque virtutum. Catholicon re-

quiri-

quiritur, particulare reiicitur. Frustrà, igitur, & falsò quærimus in multitudine particulari id, quod habemus in triuno Vniuersali. Verum est, quod dicunt; TOT LAPIDES QVOT RES: subintelligendum, PARTICVLARES: Ex solo, Mundi maioris, filio Vniuersali, Lapis solus Vniuersalis. LAPIS, quoque, EX OMNI RE; particularis, scilicet, ex particulari: Vniuersalis, ex Vniuersali. IN OMNIBVS, (suo modo) particulariter: in chao nostro VNO, CATHOLICO, catholicè. ADDO: Hanc vnicam solamque ob causam, quod videlicet constat ex iis, nudè & simpliciter catholicis, ex quibus, in prima creatione, totum hoc conspicuum atq; corporeum VNIVERSVM, cum partibus suis; ideoque per & ex se, potens est, & solus sufficiens, (regeneratus, tamen, post passionem suam) in fructus, huius ENTIS creati primi, speciales atq; particulares tanquam in consanguineos (suo modo) suos, vires exercere mirificas, catholicè, suas, & numero, simul, omnes. Quæ virtus tam mirè efficax, scintillæ, Animæ Mundi, Catholicæ, vniuersalis, propria & peculiaris, in corpore, non nisi catholico, à verè Sapientibus, benè censetur. Quapropter & CATHOLICI, LAPIS noster, iure meruit nomen: OMNIA QVE ritè appellari potest ac debet. TRINVS: VNVS, in composito, siue in toto: Et, quod, extra vel citra hunc, non sit alius, in virtute mirifica, huic similis. TRIVNVS, in essentiis & subsistentiis: constat enim Terra & Aqua, corpore vno: Spiritu æthereo, quod Cælum est, medio copulante: & Anima, Animæ Mũdi scintilla animatus catholica: hypostasibus aut subsistentiis tribus, distinctis atq; diuersis. Vnde Lapis noster Trinus existit & Vnus, h.e. Triunus, videlicet, Terrestris, Cælestis atque DIVINVS. VEGETABILIS, quoque, ANIMALIS & MINERALIS est & dicitur; quia est illud idem, in substantia & in esse, ex quo Vegetabilia, Animalia & Mineralia, h.e. Terrena, Aquatica, & subterrena omnia, ortum traxêre suum, quemadmodum & paulò ante est ostensum. Et, quod propterea, in illa, mirificè operari possit. Et, quod illa nutriantur ac conseruentur iisdem, ex quibus Lapis: Lapis, contra, (suo modo) ex quibus ipsa. Deniq;, TRIVNVS est, quod SALE, MERCVRIO & SVLPHVRE, substantiis tribus diuersis atque distinctis, in Lapidem, sit compositus, TRIVNVM. Summariter: Vna est & Trina, Lapidis huius, tam mirabilis, materia certa & propria; ex qua o-

mnes Philosophi, magisterium certum, veraciter præparant: in trinitate catholica, (non particulari) sua, non peregrina aut speciali siue specificata) vnita: in vnitate, vniuersali, tripartita. Porro: Recte veteres censuerunt & collegerunt, vnum esse DEVM, quia vnus est mundus: contra; vnum esse mundum, quia vnus est DEVS: neque SS.ª Scriptura alterius meminit; qui si essent, certe commemorasset. Inde, non absurde, colligo: si vnus est Mundus, etiam vnus est Lapis Phil.ᵐ catholicus, catholice repræsentans Mundi vnius vniuersum vnum, eiusque creatorem ac conditorem vnum. Si quæris, cur vnus tantum sit Mundus, & cur vnus tantum Phil.ᵐ catholicus Lapis: Respondeo; Quia DEVS plures noluit. Ratio est; quæcunque voluit, fecit; Psal. 115, 3. *Cur verò noluerit, tu quære ab eo, ipse solus nouit.* ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΟΣ: *figuram acutè contemplare præsentem*, responsionem leges & videbis sufficientem. Cætera, quæ sequuntur, per se sunt satis clara & manifesta. De cæteris, in definitione, verba præsupponunt mentem.

VIII.

QVARE MANIFESTATVS, REGENERATORIE A SEMETIPSO,

& quomodo artis PhysicoChemicæ obstetriciâ manu, in corpore suo, semel assumpto, glorificato?

RESPONSIONEM, de primo, ex præcedentibus, petere poteris, plenariam. Hoc restat: *Quomodo, artis Physicochemicæ, obstetricia manu, in corpore, glorificato?* In REGIMINE, scito, TRIVNO. 1. In PRIMO, namque, operis PhysicoChemici catholici REGIMINE, diuersis & laboribus & instrumentis, manuumque & ignis arte varia, ex ADROP, (quod, in sua lingua, Saturnum sonat,) h.e. PLVMBO SAPIENTVM, SATVRNI COR: vinculis coagulationum dextrè relaxatis, DVENECH VIRIDE, & VITRIOLVM VENERIS (debita, Lapidis Benedicti materia) aderit nostrum. LEO VIRIDIS, absconsus & latens, è montis sui Saturnini cauerna, illecebris ac blandimentis, natu-

ræ ſuæ conuenientibus, eliciendo manifeſtatur. SANGVIS, è vulneribus Leonis, lancea acuta transfoſſi, craſſus, & copiosè effluens, diligenter colligitur, omnis. TAH & LILI, LIMVS, TERRA, madida, humida, vliginoſa & lutoſa; ADAMICA, prima creationis Mundi maioris, noſtri ipſius, & Lapidis vigoroſi noſtri, materia, conſpicua redditur. VINVM, (quod ſanguinem terræ nominarunt Sapientes,) ex Vua Phil^m Catholica, Raymundi RVBRVM, ob ruborem (colorem virtutis) craſſum, denſum & atrum, nigrum nigrius nigro dictum, erit præſtò. VINCVLVM, quo Anima cum corpore eſt colligata, & in vnam maſſam coadunata, relaxatur & diſſoluitur. SPIRITVS & ANIMA (ſpiritus animatus) à corpore ſenſim diſcedunt & pedetentim ſeparantur: hoc dum fit, *fixum redditur volatile*, & corpus immundum, de die in diem, corrumpitur, deſtruitur, moritur, nigreſcit atque incineratur. Cinerem hunc, ô fili, ne vili pendas, eſt enim diadema corporis tui; latet ſub eo pygmæus noſter, vincens ac vinciens gigantes. II. In REGIMINE SECVNDO, (quod opus eſt mulierum, & ludus puerorum) in VASE criſtallino, circulari, & materiei quantitati iuſtè approportionato, vno, artificio phyſicomagico, Hermeticè, nec non à Theoſopho, cabalicè ſigillato; FVRNO Athanoris vno; & IGNE vno. CORPVS, SPIRITVS & ANIMA, diligentia accuratiſſima, Herculeiſque laboribus, externè lota, mundata & purgata, iterumque compoſita, commiſcentur, per ſe putreſcunt, & ſinè manuali cooperatione, ſolius Naturæ laboribus, ſoluuntur, deſtillantur, ſeparantur, ſublimantur, coniunguntur, remiſcentur, copulantur & reuniuntur: fixumque, ſic, plenariè, fit volatile: per ſe quoque coagulantur; diuerſimodè colorantur, calcinantur, figuntur; Et, ita, volatile, redditur fixum, Munduſque renouatus & nouus conſtituitur. In horum, in ſuperficie, ſiuè externè, depuratorum, iuxta Naturæ & pondera & proportionem, mixtione, ſecretum COMPOSITIONIS triplex, pauciſſimis notum, quàm diligentiſſimè obſeruare, & adhibere memento: aliâs ſpiritus animatus corpori nō poteſt coniungi; nec, contra, corpus ſpiritui reuniri. Quo ritè peracto, CHAOS, Naturæ catholicæ, aderit, ex priore, Mundi noui futuri, nouum: explicatur, ſeparatur: ſeparata exornantur, h. e. Naturæ, interni & radicalis atque centralis, Diuina: manuum labore

adhibito nullo: hanc factam esse, cum perceperis, motum, in te, experieris internum, &, oh, gaudio lachrymabis! Quia peccatum originis, igne Diuini amoris, in regeneratione, & corporis, Spiritus & Animæ, diuinitus auferri & separari, certò intelliges: Non scribo fabulas. Manibus tractabis, oculisque videbis tuis, AZOTH, h. e. ☿.m Phil.m Catholicon: qui cum Igne interno & Externo, harmonia tamen sympathica, cum Igne Olympico, ob necessitatem ineuitabilem, Physicomagicè vnito, ad Lapidem nostrum consequendum, solus tibi sufficit. Quod, Vulcani, secretum, profundissimè, absconsum, nisi probè sciueris; eoque, aut ab artifice, aut vsu crebro, aut DEO IPSO, more Cabalistico, te instruente, in furno triuno, sphericè rotundo, ritè vti didiceris, *frustra* & in vanũ (*quamuis in debita materia*) laborabis. TENEBRÆ apparebunt, super faciem abyssi: Nox, Saturnus, & Antimonium aderunt Sapientum: Nigredo, & caput corui, Alchimistarum in hora, coniunctionis, varia, & omnes Mundi colores, apparebunt: Iris quoque, DEI nuncia; & cauda pauonis. Mysteria nota, quæ de iride, & in veteri, & in nouo Testamento. Denique, posteaquam transierint color cineritius, albedo & flauedo, videbis, LAPIDEM PHIL.m REGEM nostrum, & DOMINVM Dominantium, prodire, ex sepulchri vitrei sui thalamo ac throno, in scenam mundanam hanc, in corpore suo glorificato, hoc est, REGENERATVM & PLVSQVAMPERFECTVM, videl. Carbunculũ lucẽtem, splendore Temperatissimũ, & cuius partes subtilissimæ, ac depuratissimæ, cõcordi mistionis pace, in VNVM, inseparabiliter sunt ligatæ, summæq; æqualem: Diaphanon, vt Cristallus; compactum & ponderosissimum; facillimæ fusionis, in igne, vt resina, & ante hydrargyri fugam, sicuti cera, attamen absq; fumo, fluentem; corpora, solida & clausa, ingredientem ac penetrantem, sicuti oleum papyrum: in liquore quouis dissolubilem & liquescentem, eique commiscibilem, friabilem, vt vitrum: in puluere croceum, in massa verò integra, instar rubini, rubentem: (quæ rubedo, perfectæ fixionis, & fixæ perfectionis, est SIGNATVRA) permanenter colorantem aut tingentem: in tribulationibus examinum quorumuis, etiam sulphuris adustiui & aquarum comedentium tentationibus, ignisque persecutione vehementissima, fixum, semper durantem, & incremabilem, ac Salamandri instar, PERMANEN-

TEM,

TEM, OMNIAQVE (eſt, enim, ſuo modo, OMNIA in omnibus) iuſtè iudicantem: clamantem; Ecce, Renouabo omnia. III. In REGIMINE TERTIO, fit LAPIDIS Phil.[ci] cum Mundo maiore in partibus eius inſeparabilis VNIO: quæ eſt & dicitur, FERMENTATIO, Myſterium harmonicum nota: Quod, in Cabala, eſt hominis ad Monadis ſimplicitatem reducti, cum DEO, VNIO: id in PhyſicoChemia ad Lapidis noſtri plusquamperfecti & glorioſi, cũ Macrocoſmo, in partibus eius, FERMENTATIO. Et: Sicuti homo, vnitus DEO, ratione DEI, fit quaſi Deus humanus, aut homo Diuinus, h. e. quaſi DEIFICATVR; & propterea poteſt, quæ vult; vult, autem, quæ DEVS IPSE: Ita & LAPIS PHIL.[m] Mundo maiore, in partibus illius, fermentatus, ratione fermenti, transformat ſe, in quodcunque voluerit, operaturque, pro naturis omnium diuerſis, diuerſimodè, omnia, in omnia, & coæquat ſe omnibus, cũctis, ſingulis ac vniuerſis. Hinc, fili doctrinæ, aliquantulũ noſſe poteris, cur Philoſophi AZOTH ſuo, nomen impoſuêre, MERCVRII, qui corporibus adhæret. Quod ſi, perfectè, noris, es ille, de quo verè poteſt dici; Dimidium facti, qui benè cœpit, habet. Fermentatur autem LAPIS Phil.[m], non ſolummodo ſimpliciter cum Terra vel Aqua, verùm etiam cum harum fructibus, vegetabilibus, puta Animalibus & Mineralibus, hoc eſt, cum Medicinis, ex Vegetabilibus, Animalibus & Mineralibus, arte Spagyrica, præparatis: vt, nimirum, exaltentur in virtute, & à Diuino LAPIDIS huius Benedicti igne Catholico, ad & in actum, à potentia ſua, etiam plusquamperfectè deducuntur. Fermentatur, quoque, cum Metallis, videlicet, LAPIS, in albedine exiſtens ſumma, cum argento puro, ad album: LAPIS, verò, ſanguineus, cum auro obryzo, ad rubrum. Eſtque, opus hoc, trium dierum.

IX.

QVOD EST COMMODVM ILLVD, ET, QVINAM VSVS, PROPE-*modum infiniti, & Microcoſmo & Macrocoſmo, in triunitate catholica, mirificè ſalutares?*

LAPIS regeneratus & plusquamperfectus, operatur in TRIVNITATE CATHOLICA, h.e. ſecundum Corpus, Spiritum & Animam, (catholica) in Corpus, Spiritum & Animam (catholicè) Mundi & Minoris & Maioris, quemadmodum tradiderunt ſapientes, & artis huius (qua, in percontandis NATVRÆ ſecretis, non ſagacior vlla) artifices (quibus credendum) expertiſſimi: tam immediatè quam mediatè. Vt Virtus, in actione, ſic VSVS, LAPIDIS huius, in PROIECTIONE (termino vtar, de phyſicochemicis, phyſicochemicorum) conſiſtit.

Eſtque

DIVINVS;

Eſt enim אורים VRIM, per quod, pręſente, & THVMMIM, יהוה TER MAX. de maximis & abſtruſis, Cabalicè dat TheoSopho reſpōſa, loquitur & vocem emittit ſuam: Et ſimilitudo aptiſſima CREATIONIS MVNDI; FORMATIONIS quoq; HOMINIS, maris ac fœminæ: LAPSVSq; eorundem miſerè deplorãdi: Exemplar MATRIMONII pulchri, pudici, pii, luculentiſſimum: TYPVS INCARNATIONIS ΛΟΓΟΥ DIVINI, Redēptoris & Saluatoris totius humani gene-

MICROCOSMICVS;

FAX *Catholica* NATVRÆ LVMEN *(& externè & internè ritè adhibitus) in hominis mente, mirificè accendit. Cur non? Cum ipſe ipſa ſit lux Naturæ, coruſcans in tenebris Mundi. Quo in te orto, Creatorem ex creatura cognoſces, nec non Meſſiah promiſſum piæ ac religioſæ antiquitati; intelliges, quid* MOTVS *ſit Sapientum* PERPETVVS, *ab inſipientibus iamdiu inſipienter quæſitus, at nōdum inuentus, nec in omne æuum, ab eis, aut ſic, inueniendus.* SPIRITVS *malignos, ab obſeſſis, expellit & arcet. Quidni?*

MACROCOSMICVS;

METALLA, ritè fermentatus, tranſmutat inferiora in ſuperiora, & in forma & in eſſe, ſecūdum veritatem, cum lucro ingente. Hinc diuitiæ immenſę, paupertatē fugantes, & omnia quę auro atque argento parãtur, haberi poſſunt. GEMMAS ex ſilicibus non ſophiſticas, ſed genuinas ac veras facit: &, ex criſtallo, rubinū carbunculumvè lucentem ſplendore magno: VIRVM malleabile & potabile reddit: Ex margaritis multis vnam artificioſè cōſtituit. AZOTH Lapidis huius, h. e. ☿

ris, h.e.

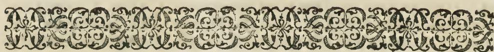
ris,h.e. Mundi minoris, qui cōceptus eſt de Spiritu ſancto, in vtero beatæ Virginis, *inenarrandæ* PASSIONIS *innocentiſſimæ*, MORTIS SALVTIFERÆ, SEPVLTVRÆ honorandæ; DESCENSVS ad inferos ſolatii pleni; RESVRRECTIONIS victorioſæ; cum corpore in vtero virgineo internis aſſumpto, in cælum ASCENSIONIS glorioſæ: denique SESSIONIS ad dextram DEI Omnipotentis: *Experimentum* IVDICII VLtimi, atque tremendi in viuos & mortuos, & in Mundum totum, per ignem infallibile; Exemplum REMISSIONIS PECCATORVM, & libetionis à tenebrarum impuritatibus, clemētiſſimum. Teſtimoniū RESVRRECTIONIS CARNIS NOSTRÆ; & quidem cum magna innouatione ac gloria, viuum. Necnon CONIVNCTIONIS vniuscuiuſque ANIMÆ, cum ſuo & SPISITV & CORPORE proprio, in æternū indiſſolubilis, veraciſſimum. Formula REGENERATIONIS & Spiritualis & corporalis noſtræ, perfectiſſimū Speculū SABBATHI SABBATHORVM, quod eſt, beatitudinis æternæ, clariſſimū: IMAGO myſterii indiuiduæ vnionis SSæ. TRINITATIS DIVINÆ viua.

Sunt in Natura potentiæ particulares, quibus cedunt malignæ poteſtates: cur non & vniuerſali? Nec poteſt auctor confuſionis ferre ſymmetriam. INGENIVM *(vſu medico) acuit & nobilitat: ſic &* MEMORIAM *ſublimem, ac* PRVDENTIAM *conciliat.* HILARITATEM *perpetuam, (abſente violentia externa) &* AVDACIAM *honeſtam (quæ Animi Fortitudo eſt) mirè excitat.* RESTAVRATIONIS *ac* CONSERVATIONIS *noſtræ eſt veriſſima* MEDICINA, *catholica:* MORBOSque *tam externos quàm internos ſiue corporis ſint, ſiuè Spiritus, ſiue Mentis,* DEO *coòperante,* omnes *etiam illos, qui pſeudomedicis ſunt incurabiles, virtuosè propellens, &* hominem totum *(prædiſpoſitum) vſque ad vitæ terminum à* DEO *ſibi prædeſtinatum, & ingenio & corpore* vegetum *ac* valentem, *conſeruans:*

Philm. CORPORA in primam materiam reducit; (eſt enim materia prima forma catholica animata) & METALLA, (vt ipſe vidi) CRISTALLVM, GEMMAS, PERLAS, SILICES, ac LAPIDES (etiam Microcoſmi) omnes, necnon MINERALIA, verè potabilia reddit. ANIMALIA à morbis liberat; inque vigore virtutis ſuæ conſeruat. VEGETABILIA, ferè emortua, eſſentiâ ſimplicium ſpecificâ fermentatus, & methodicè eiſdem applicatus, *viuificat, refocillatque* humidum illis (humido permanente catholico) *corroborando* natiuum, & ab interitu (in hac inſtantia) vindicat imminente. In lampade conueniente, *aqua* eius *permanens* artificiosè accenſa, in perpetuùm permanēter *ardet.* Et (vt paucis multa concludam) efficax eſt, in fructus globi inferioris, necnon Spiritus ſublunares, miraculosè, OMNES: Omnia enim hæc; LAPIDI huic, ob cauſas ſuas graues, naturaliter obœdiunt.

SVMMARITER.

LAPIS PHIL.m Materia, obiectum & ſubiectum eſt mirabilitatis omnis, quæ in Cælis & in Terris eſt, magnificũ. Nec non THEATRVM miraculorum ac ſecretorum, totius Vniuerſi, ampliſſimum atque miraculoſum, Libros SS.æ Scripturæ & Naturæ realiter exponens. Ex cuius contemplatione, accurata, tanquam per gradum ſupinum atque altum, in יהוה Agnitionem; pronum & obuium in NATVRÆ & NOSTRI IPSIVS cognitionem penitiorem, veram atq; perfectam, Theoſophice conſcendimus, & Naturaliter ac Senſibiliter trahimur. Pelagus eſt eſt enim Bonitatis æternæ, Sapientiæ atq; Omnipotentiæ DEI Iuſti ac Miſericordis, immenſum, magnum Benignitatis ſuæ in nos teſtimonium. En; habes VSVM, *catholice Triunum*, DIVINVM, videlicet, Microcoſmicum, & Macrocoſmicum: *qui ſubdiuiduntur* in phyſicum, phyſicomedicum, nimirum, pro hominibus, Vegetabilibus, Animalibus, Mineralibus, Metallis; Aquaticis atque Subterraneis, omnibus: Phyſicomagicum quoque; Hyperphyſicomagicum, Theoſophicum & Cabaliſticum.

POTEST NE LAPIS PHIL.m (vt tradunt) MVLTIPLICARI?

POTEST. Et quidem, in qualitate ac in quantitate. Eſtque LAPIDIS Phil.m MVLTIPLICATIO, nihil aliud, quam operis Phyſicochemici, Catholici, cum lapide glorificato, ante fermentationem, in fontina ſua catholica, h.e. AZOTH, iterum ſoluto, per regimen ſecundum, reiteratio. Quoque ſæpius reiteratur Multiplicationis opus, eô citius quoque & perfectius opus in virtute abſoluitur: idque ſic in infinitum.

COROLLARIA
QVATVOR.

1 EXPENSÆ totius operis huius vsque ad fermentationem completi (victu & amictu exceptis) ad summum non excedunt valorem 30 talerorum: sciens loquor, à sciente fraternè edoctus. Errant secus statuentes.

2 Quemadmodum bonorum mundanorum pars decima solet impendi DEO, in causis piis; nouem verò vsui mundano: ita, in contrario, Theosophum decet, decimam duntaxat Lapidis huius partem, vsibus impendere mundanis; nouem verò reliquas, soli DEO, in proximis, egeno. Quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est proprium.

3 JHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis, id est, Mundi minoris, in Naturæ libro & ceu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito: Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Maschiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS!) nihili æstimans, ex Naturæ libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Judæus.

4 Qui mysteria SS.^æ Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Naturæ, ac Semetipso; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph! Ensoph! Ensoph!

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo secundo) OMNIA in OMNIBVS primum secundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnosceret, cognosceret, ac possideret. Quod nomen eius, si nosti? Consilium audi: Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius,
& יְהוָה OMNIA paternè
docebit.

SIGILLVM NATVRÆ ET ARTIS SIMPLICITAS.

Dixi.

ISAGOGE, siue INTRODVCTIO IN FIGVRAM AMPHITHEATRI Quartam, breuis.

Homo

TOTO CORDE, TOTA ANIMA, OMNIBVS VIRIBVS, ET OMNI MENTE, DIVINA GRATIA STIMVLANTE ET MOVENTE, (est enim DEI misericordis donum) STVDENS יְהוָה AGNOSCERE, SEIPSVM (*cognitione sui*) ABNEGARE, ET MVNDVM (*cognitione quoque luminis naturæ*) CONTEMNERE IMMVNDVM.

1.

STOLA integritatis Christianæ CANDIDA, hoc est, simplicitate, recto & probitate, sanctè amictus; veritatisq; Diuinæ ZONA lumbis succinctis AVREA, & SCEPTRO CHRISTIANÆ libertatis imperatorio, mundo videlicet, diabolo ac carnis concupiscentiis atque affectibus dominando, in hanc scenã mundanam progrediens:

2. ANNVLO ASSISTENTIÆ gratiæ Diuinæ admonitorio, virtuosæ videlicet, catholicæque promissionis, ab IPSO, in cuius ore non inuentus fuit dolus, datæ, dicentis, Amen, amen dico vobis, si quid petieritis PATREM in NOMINE MEO, dabit vobis, petite & accipietis: digito annulari decoratus.

3 ת, verè catholici signatura, MITRÆ, aut LAMINÆ AVREÆ SACERDOTALIS, CORONÆve REGIÆ loco, hominis interioris fronte, diuinitùs notatus, & ceu obtectus atque ornatus.

4 AQVA lachrymarum pœnitentialium & nouæ obœdientiæ BENEDICTA; ASPERSORIO crucis ac tribulationum verè hyssopico, Christianè aspersus.

5 Cui antè mentis suæ, DEO coniunctæ atque vnitæ, oculos è collo dependet, in TABVLIS cordis sui, à lethiferis peccatorum sordibus puri ac mundi, verè AVREIS, flagrantissimi amoris Diuini CINABRIO, fidei sinceræ PENICILLO indelebiliter depictus, necnon MALLEO spei firmæ fortiter impressus יהשוה ΧΡΙΣΤΟΣ, DEVS & HOMO crucifixus; πεντάγραμμος; יהוה τετράγραμμος ipsissimus CHARACTER, & FIGVRA paternæ ὑποστάσεως, siue subsistentiæ: SIGILLVM Patris, IMAGO non tantū, vel ΕΙΚΩΝ, sed & ἀπαύγασμα, & verus gloriæ Patris splendor, DEI VERBVM, DEI VIRTVS, & DEI SAPIENTIA incarnata. En SIGNACVLVM, vincens ac fugans partes aduersas! PENTACVLVM & quinque literarum ac vulnerum, VERBI mirifici mirificum! ALMADEL virtuosum!

6 CIRCVLO יהוה igneo, GLADIO verbi Diuini ancipiti, candidæ & viuæ fidei in Christum MANV, DEO eam mouente & regente, ducto, inclusus; eoque contra portas inferni, tutore ELOHIM ZEBAOTH omnipotente, inuictissimè munitus.

7 IVRAMENTVM, ob FOEDVS & PACTVM conuentionis, cum SPIRITV Sapientissimo, Optimo, Potentissimo, Infinito, Zelote, quo ei triuni, se triunum totum, corpore, spiritu & animâ, mancipauit, in perpetuum indissolubile; CEREMONIIS sanctissimis, in baptismate Christiano, iuxta & fluminis LOTIONE sacri aquosâ, & flatus VNCTIONE sacrosancti oleosâ, semel sanctè præstitum, fideliter seruans: datamque illi ipsi fidem, qui sanguine eum redemit suo (cui tu, inquam, chiro-

graphariuſs debitor ſanguine viciſſim obligatus tuo) nefariè non ſoluens.

8 LAMPADE atque CANDELIS, luminis de lumine æterno, ſemper ardentibus, in mente ſua Diuinitus accenſis, illuminatus.

9 HOLOCAVSTVM, quod יהוה SPIRITVM OPT. MAX. non deſpiciet, ſpiritum contribulatum videlicet, & cor contritum, illi eidem, piæ deuotionis orationiſque ardentis, ad DEVM volantium, SVFFVMIGATIONE, lotis & animi & linguæ MANIBVS, patienter ſacrificans.

10 PROPOSITIONE denique, non temerè quauis, leui, ſcurrili aut inani, verùm licita, honeſta, & propterea DEO non aduerſa, ſibique ipſi, aut proximo ſuo, maximè vtili neceſſariavè, menti ſupplici & à lethiferis peccatorum ſordibus pœnitentialiter defæcatæ, (quæ vera CHARTA VIRGINEA, pura & munda, Theoſophorum, non cacomagorum) CALAMO cogitationum integrarum imaginationumque rectarum, ex deſiderii ſciendi CINABRIO ardentiſſimi, firmiter inſcripta; & ALTISSIMO, eleuationis in EVM annuntiatione, ſubmiſsè oblata: in IEIVNIO Chriſtiano, tam à concupiſcentiis affectibusvè vitioſis, quàm à ſuperfluo corporis cibo, GENVBVS & cordis & corporis humiliter FLEXIS, deque optato (Diuina clementiâ) beatè impetrando, indubitanter ſperans: in SACELLO ſiue ADYTO, ORATORII, monaſtico, aut quaſi eremitico, ad יהוה pro SAPIENTIA ſancta, MANE vigilans, & ore ac corde Χειστοφορὸς, CRVCIFORMITER, hoc eſt, in SPIRITV & VERITATE, ſine intermiſſione.

ORANS,

AVDIT, VIDET, OBSERVAT,

יְהוָה MIRABILIS,

vocem mirificam, mirabiliter sonantẽ, tonantem & loquentem,

IN

SS.ª SCRIPTVRA;	NATVRA;	SEMETIPSO;
Historicè; siue	Μακρὸ καὶ μικροκοσμικῶς;	*Secundum animam, in*
Literaliter;	Theosophicè;	*mentis, DEO iuncta, aut*
Moraliter;	Physicè;	*luce Diuina illuminatæ,*
Tropologicè;	Physicomedicè;	*speculo: idque tam dormi-*
Anagogicè;	Physicochemicè;	*endo, quàm vigilando: vt*
Physicè;	Physicomageicè;	*testes quoque conscientiæ*
Typicè;	Hyeprphysicoma-	*propriæ mille, veritatem*
Cabalicè;	gicè;	*perhibentes, iuxta Legem*
TheoSophicè;	Cabalicè;	*in cordibus nostris, Diuini-*
		tùs scriptam.

per CÆLVM, per TERRAM, per AQVAS, per AEREM, stellas, ignes, nubes, ventos, saxa, gemmas, lapides, mineralia: per Animalia, terrestria, aquatica & volatilia: per vegetabilia omnia, per herbas, semina, lingua, virgulta, fructus: per numeros, literas, puncta: per HOMINEM, secundum CORPVS & corporis partes, & SPIRITVM, qui (& in corpore & sine corpore) naturaliter FAMILIARIS, HOMVNCVLVSque Sophorum est per LAPIDEM Phil.um & dum præparatum, & quando regeneratione glorificatus est. Imò, per CREATVRAS OMNES, etiam inuisibiles, hoc est, non physicas, vt sunt totæ cælestis & infernalis exercituum spiritualium militiæ, ANGELI videlicet boni ac mali: & per OMNIA, quæ à visibilibus, hoc est, physicis orta sunt creaturis, siue per se ea sunt naturalia, siue artificis manu industriosa affabrè elaborata: tanquam per MEDIA, nobis aptè inseruientia, quibus Diuina humanitùs sentiamus. O quàm mirabilis vox DEI in omnibus, per omnia, ad omnes! In VSVM hunc, vt יְהוָה voluntatem, de præteritis, præsentibus atque futuris (iuxta DEI voluntatem) quibuscunque, sine fallacia rectè sciamus, cognoscamus ac præuideamus: Et, in Natura constituti, supra

Naturam (Deo duce) nosipſi dominemur: Resque ipſas haud difficilè efficiamus & peragamus, quarum cauſæ (ſæpiſſimè etiam naturales) à Sapientibus mundi huius ignorantur, ob idque peritiſſimis in prophana philoſophia viris etiam admirandas, & non credēdas, Sapientiæ Æternæ cultoribus atque alumnis fidelibus dilectis, ſolùm cognitas & dignas. In ſumma: poteſt TheoSophus, quæ vult; vult autem, quæ Devs ipse. In Deo poteſt omnia. En Secretum, vbi, quibus Auxiliis, cur, quomodo, quando Credenti nil impoſſibile!

ET,

THEOSOPHVS;

1 Cvi eſt Mens ſana, nec negotiorum curarumque mundanarum immundarum mole oppreſſa, in Corpore ſano:

2 Cum Sophiſtis quibuſcunque non ambulans, ſed Sapientiæ Æternæ & SS.* Veritatis catholicæ ſemitæ firmiter inſiſtens, inque ea, animo cōnſtanti, ad finem vſque impetrationis, perſeuerans, Dei enim zelotis donum hoc.

3 Curarum temporalium vanitatibus & phantaſiis ſplendidisvè mundi huius immundi ſapientiæ miſeræ miſeriis, & verè nugis ac fabulis citò tranſitoriis, haud implicitus; verùm in Sapientiæ æternæ meditationibus & laboribus diu noctuque totus.

4 Amicus יהוה factus: ab hocq; ſolo præceptore omnium ſapientum catholico: dierum Antiquiſſimo, candidiſſimo, nec non fideliſſimo, iuxta voluntatem ſuam liberrimam, rectè edoctus, idq; vel immediatè, vel mediatè, quod eſt, per Magiſtrum, ſpiritualem aut corporeum, nuntium יהוה bonum: Et, per libros, puta, SS.* Scripturæ, atque Naturæ, etiam Naturæ interpretum chartaceos, quorum, quinam authentici ſint, ſolus, cum Ignis examine, Dei Spiritus, in eo, dextrè iudicans, ſit cenſor omnium æquiſſimus.

5 Mancipium aliorum, præſertim hiſce bonis ac donis indignorum, arbitrii & pecuniæ non exiſtens, verum per ſe vtcunque diues, vt de victu & amictu non ſit ſolicitus honeſto. Nam impoſſibile, indigentem, aut non liberum, poſſe philoſophari. Ars libera, liberum & totum vult hominem.

6 Practicus manualis in Phyſicochemiæ laboribus, mul-

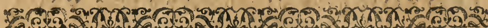
tùm

tùm exercitatus atque expertus. 7. Naturam, maiestatis æternæ ac ineffabilis, in huius mundi theatro speciosissimo, ministram nunquã otiosam, ducem Sophis omnibus fidam à DEO benignè cõstitutam, vt TheoSophiæ amator, h.e. philosophus, noscens, & obœdienter obseruans.

8. Eamque blandè, (quia minister) & lentè (quia actio eius lentissima) ducendo, non violentia iracundâ (vt hostis) cogendo, in principiis naturalibus, arte studiosa, prudenter imitans.

9 Constantia industriosa & patientia laboriosa, laborum, SAPIENTIÆ veræ fructus, qui non nisi mentibus diuinis dantur, proposito firmo Sapienter eis & piè vtendi, hoc est, riuulos fraternè emittendi, fontem, in timore DEI, solus retinendi, (quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est officium) hilarique & animo, & vultu sereno (יהוה nutu) patienter expectans.

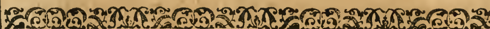
10 Non secretarius publicus, sed Harpocrates existens; Deoque immortali, pro bonis ac donis tantis ac tam paternis, quieto & gaudio & silentio (ne sibi ipsi periculum accersat, aliisque maleficii ansam præbeat, & propterea ira יהוה miserè consumatur) gratias immortales agens.

COROLLARIA DVO.

1 JHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis, id est, Mundi minoris, in Naturæ libro & ceu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito: Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Maschiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS!) nihili æstimans, ex Naturæ libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Judæus.

2 Qui mysteria SS.^æ Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Naturæ, ac Semetipso; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph! Ensoph! Ensoph!

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo ſecundo) OMNIA in OMNIBVS primum ſecundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnoſceret, cognoſceret, ac poſſideret. Quod nomen eius, ſi noſti? Conſilium audi: Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius, & יְהוָה OMNIA paternè docebit.

OMNIA,

ad

יְהוָה DEI OPT. MAX. SOLIVS HONOREM, LAVDEM ac GLORIAM, POTENTIAMq; SAPIENTIAM & BONITATEM

agnoſcendam atque celebrandam:

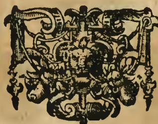
PROXIMI EGENI, & PROPRIOS VSVS,

& in tempore & in æternum innumerabiliter ſalutares:

DIABOLI verò, iſtiuſque ſquamarum putidarum deſpectum ſummum ac deteſtationem æternam.

Hallelu-jáh: Hallelu-jáh: Hallelu-jáh:

Phi, Diabolo.

EPILOGVS, siue CONCLVSIO OPERIS TOTIVS.

Vdivistis nunc ô mortales, Spectatores optimi, per Regium Sophiæ Svpercælestis præconem sapientissimũ, eiusq;, me, interpretem Theosophiæ Amatorem fidelem, imò à Sapientia Æterni Æterna ipsa, sola vera, Quid sit Sapientia; Qualis & Quanta; Quæ cum Ea pugnantia; Qui Thesauri, Vsus, Effectus, Fructus, Quantopere, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando, Omnibus, Cunctis, singulis ac vniuersis, pro ipsa Thesaurisque Illius inexhaustis feliciter consequendis, Orandum & Laborandum; Qua quærenda Methodo aut via; Cui, Cui non, à Quo, & in Quem finem detur. Vidistis Amphitheatrvm ipsum. O vtinam (legendo Doctrinam Amphitheatri in Prologo, Prologi videndo in Amphitheatro) ludos Amphitheatrales spectaculaque Amphitheatrica Sapientiæ veræ Christiano Cabalistica, Mageica & PhysicoChemica sapienter cõtemplati fuissetis, dextrè intelligeretis; in Oratoriis & Laboratoriis vestris fideliter vos ipsi quoq; ageretis, exerceretis, Theosophicè imitaremini. At vereor è millibus vix vnum. Non enim contingit cuiuis, credite veridico, portum appellere veritatis; nec est cuiusuis Biblicè, Macro & Microcosmicè in Catholicismo Trivno, Nosse Devm, & quem misit Ihsvm Christvm, Semetipsvm, & Mvndvm maiorem, & quem dedit, eius

Svmma operis totivs.

A quo intelligatur Amphitheatrum hoc: à quo non.

FILIVM, MAGNESIAM Philoſophorum. Soli Diis (ELOHIM) geniti potuêre: hoc eſt, ii, qui (vt eſt figurâ ſecunda) reiiciendo Binarium, Ternarium per Quaternarium reduxerunt reducereve ad Monadis ſimplicitatem (Diuina cooperante gratiâ) ex animo ſtudent. Non fatuum; ſed vatem vobis dixiſſe ſcitote, eum, qui pœnitentialiter nondum lotus atque purgatus; qui non Ignis, partem Libri NATVRÆ inferiorem PhyſicoChemicè explicantis, DEI profeſſoris in Vniuerſitate Mundi huius auditor indefeſſus; qui non Biblicè, Macro & Microcoſmicè Catholicus; qui SPIRITV SAPIENTIÆ non illuminatus; illum, inquam, medullam & Nectar Amphitheatri huius haud guſtaturum. Impurus; in ſchola crucis ac tribulationum piè non exercitatus; non PhyſicoChemicè vulcanicus; ſophiſta; pſeudophyſicus; cacomedicus; labyrintheus; circumforentialis; deceptoriè particulariſta, præſtigiator ſeu diabolicus, de DEI myſteriis Naturæque ſecretis quid veri intelligeret, ſolidi ſciret, quid fructuoſe tractaret? Qui minus DISCIPLINÆ atq; DOCTRINÆ huius tam ſanctæ filius, abeat, & TheoSophicè diſcat, priuſquam de Amphitheatro hoc cenſeat. Lectorem poſco, Auditorem volo, Contemplatorem deſidero, Iudicem requiro in TheoSophicis, Phyſicis, PhyſicoMedicis, PhyſicoChemicis, PhyſicoMageicis, HyperphyſicoMageicis, Cabaliſticis, Biblicè, Mácro & Microcoſmicè Exercitatum, Orthodoxum, Catholicum; Influentiâ, Lumine & Motu SOLIS DIVINI irradiatum, illuminatum, accenſum & ſtimulatum in charitate ad Bonum; Pythagoricum; non filium, ante patrem, præcocem; Theoſophicè, hoc eſt, ad Legem & Teſtimonium SS.æ Scripturæ, Libri Naturæ Conſcientiæque rectæ, non Ethnicè aut prophanè diſputantem atque philoſophantem. Talis adſit lector, auditor, contemplator, iudex; non alius. Procul hinc abeſte prophani. Vigilanter ergò circumſpiciendum, Qui, Quales & Quanti ſint proci Amphitheatri huius, & IEHOVAH TheoSophicè conſulendus, quibus concredamus PHILOSOPHIAM VERAM, Catholicam, Tertriunam, PHILOSOPHANDIque Methodum verè & Catholicè Sapientibus vſitatam. Non, certè, in omnem aurem peregrinam, aut conſcientiam pollutam, hæcce temerè ſunt proferenda. Nam ſicuti, dicente Gregorio Nazianzeno, non licet ſemper & publicè de DEO diſputare; ita

Qualis hîc requiratur Lector, Auditor, Contemplator, Iudex.

Quib. communicandum Amphitheatrũ hoc; quibus non.

nec

nec tutum prorſus, de DEI Naturæque myſteriis, arcanis atque ſecretis: ſed eſt Cui, Quibus & Quantum. Neque enim ita vilis eſt SAPIENTIÆ ſermo, vt IDIOTIS (alto quamuis ſtemmate natis) mundanè immundè viuentibus, etiamſi Chriſtiano nomine cenſeantur, ineptè pateat, cum nihil omninò ſapienter ſublime intelligant, capiant aut ſapiant; cum indociles ſint, & per terram repentes homunculi, ſuoque cerebello phantaſtico omnia peruersè metiantur. Perinde eſſet, ac ſi quis ſtercori Nectar infunderet, aut margaritas obiiceret porcis, ſeu aſino ſubſterneret roſas. Arcana publicata vileſcunt; & gratiam prophanata amittunt. LEVIBVS, & hominum vocabulo minus dignis, inconſtantibus, vita ſordidis, ſermone obſcænis, mendacibus, hiſtrionum, morionum, equorum canumve curam SAPIENTIÆ Legi atque Doctrinæ præferentibus, quibus Secretum omne fabula eſt, necnon alia mundana immunda admirantibus, Gazophylacium pandere Arcanorum, honeſtumne factu ſit nec ne, iure quæro? Categoricè reſpondete, quæſo, Domini mei. Sacrilegium, mea ſententia, committit, qui hoc facit. PROPHANIS, hoc eſt, à ſtudio & Amore SAPIENTIÆ VERÆ prorſus alienis, qui captionibus vanis quaſi aranearum telis ſemetipſos cũ aliis infirmioribus ſimplicioribusque illaqueant; qui Dialecticorum obſeruationes contra veritatem pueriliter effutiunt; qui, garrulitate ſua ſuperba, ingenia impediunt bona, ne ritè inueſtigent percontenturque reconditiora; qui, ſicut feruentes equi & inquieti facere ſolent, ceruices ſubmittere nolunt VERITATI duras, ſed auriga noſtro, hoc eſt, TIMORE DEI in Charitate Chriſtiana, laſciuè ac petulanter excuſſo, procul à SAPIENTIÆ ſemitis deuiant, lineaq; VERITATIS recta centrove VERI ad circumferentiam mendacii lubentes euagantur; ad hoc vnum ſpectantes atque proſpicientes, ſi quid fortè in quæſtionibus ſeductoriè captioſis alligent, aut ſimpliciter ac fideliter dicta peruersè diſſoluant: His, inquam, SAPIENTIÆ offerre theſauros, nonne eſſet turpiſſimum ſimulque inutile? Præſertim, cum PHILOSOPHIÆ VERÆ Chriſtianæque Charitatis non tam ignari ſint, quàm inimici acerrimi. Quid fieret ſi accuſatores atque adeo Iudices, hoc in negotio, conſtituerentur tales? nonne de ſcintillis DOCTRINÆ ſanæ non rectæ intellectæ, aut ſiniſtrè interpretatæ, ſtatim ingen-

IDIOTÆ. Was ſollen der kuh Moſchaten.

LEVES.

PROPHANI.

tia niterentur inflammare calumniarum incendia, quæ ad extremos vſque Indos diſſeminarentur Cælumque raperentur? Rapiat eos GENIVS bonus ad mentem meliorem. Impoſſibile, hos pura mente ac vero ſenſu vel verbum vnum de myſteriis DEI, Naturæque ſecretis audire, iudicarevè poſſe. Quônam igitur, me conuertam? apud quos talentum hoc meum dignè deponam? Non niſi apud ſolos DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filios, hoc eſt, eos, apud quos ſtudium SAPIENTIÆ VERÆ Hoc, in Triunitate Catholico, in pretio eſt; Quibus ex animo in delitiis. Floreas modò, ô AMPHITHEATRVM, partus (Diuinâ obſtetricante gratiâ) ingenii mei Diuinitus infuſi, inter verè Sapientes. Vulgum non curo prophanum. VVLGVM ego non loco, ſed pectore metior. Vulgus ſunt, quicunque inanes rerum imagines pro veriſſimis rebus demirantur; ſint etiam cuiuſcunque velint Status, Ordinis, Conditionis. Non ideo aliquid vel verum vel rectum puta, quia ſeniores, quia primores, quia maxima pars hominum ſtatuit vel facit, ſed ita demum aut verum aut rectum eſt ſi quadret ad regulam VERITATIS Catholicam, Triunam, videlicet, Legem atque Doctrinam SS.æ Scripturæ, Naturæ, & Conſcientiæ teſtimonium puræ ac rectæ. Imò, hoc ipſo tibi, mi frater, ſuſpectum quid eſſe oportet, quod plurimis placet. Peſſimus enim iam olim tum viuendi tum ſentiendi auctor vulgus eſt. Neque enim vnquam, proh dolor! ita bene actum eſt cum rebus humanis, vt non peſſima placuerint plurimis; interdum, etiam contra Conſcientiam, eminentioribus. Caue ſic cogites: hoc nemo non ſtatuit; his veſtigiis maiores mei ſunt ingreſſi; hac in ſententia eſt ille tantus Philoſophus, tantus Theologus, tantus Gubernator, &c. Sic docetur in Academiis; hoc Profeſſorum omnium dogma; ita docet Eccleſiaſtici; ſic ſentiunt & iudicant Politici; hi, profectò vulgus non ſunt. O Satanicum illum philoſophādi modum, qui ſeſe extollit ſupra VERITATEM SAPIENTIÆ DEI omnem, qui ſanè dignus eſt catenis in tartarum præcipitetur. Omninò nihil te moueant ingentia nomina. Peſtilentiſſimum, auctoritate inniti hominum. Ad Legem & Teſtimonium SS.æ Scripturæ, Libri Naturæ & Conſcientiæ rectæ examinat, probat, iudicat, Theoſophus OMNIA. Hoc qui non faciunt, auroram non videbunt VERITATIS, in quocunque vis ſcibili. Hic Lapis Ly-

DISCIPLINÆ *atque* DOCTRINÆ *filii.*

VVLGVS.

Lapis Lydius VERITATIS.

dius VE-

dius VERITATIS vnicus; hæc norma Veritatis Triuna; hoc Archetypum ſiue Exemplar Catholicon, Triunum, ſolum authenticum; vnde quiſquis vel vnguem diſceſſerit minimum, à recto, à vero diſcedit, curritque extra viam. Animus igitur tuus, mi frater, qui ad VERITATIS culmen anhelas, à vulgi tum factis tum opinionibus quàm maximè diſſentiat. Fallitur & fallit, vulgi qui pendet ab ore. Solus mihi placet Sapiens; placebit eidem Amphitheatrum SAPIENTIÆ VERÆ noſtrum: præſertim verò lectione eiuſdem crebrò repetita, contemplationeq; de eo TheoSophicè ſuſcepta, nec non Doctrina illius, in Oratorio & Laboratorio, ad vſum ſapienter translata. Quòd, ſi PARTICVLARIA me omiſiſſe conqueratur quidam multa, ſciat ille velim, AMPHITHEATRVM hoc eſſe CATHOLICON ſiuè VNIVERSALE: ſecundum Leges atq; Doctrinam eius TheoSophicè ingrediatur ORATORIVM, ſapienter LABORATORIVM; reuelabit atq; docebit DEVS (ſi placuerit ſibi, & proderit tibi) ChriſtianoCabaliſticè, DiuinoMagicè, & PhyſicoChemicè, PARTICVLARE OMNE. Hui! nonne crabrones irrito, & fortaſſis cuculos ingratos? Fürwahr ich mache die Narren tolle/vnd jage die Phantaſten wider mich in Harniſch. Atqui, SAPIENTIÆ SPIRITV auxiliante, non deerit mihi aliisque PHILOSOPHIÆ veræ alumnis, claua VERITATIS Catholica, Triuna, quâ aſſultus iſtorum, tam publicè quam priuatim, repellamus coerceamusque petulantes. Quantum verò VTILITATIS habeat Amphitheatrum hoc noſtrum, non tantum ex oratione mea, ſed reipſa, (quæ per ſe ſufficienter loquitur) æſtimari volo. Martialis: Victurus Genium debet habere liber. GENIVM habet AMPHITHEATRVM, BONVM. Dieſes Werck lobt (Gott ſey danck) ſeinen Meiſter/ das weiß ich. Ridiculum & ferè ardelionicum Ciceronis illud lib. 4. Tuſcul. Quæſtion. Quid enim ei, dicentis, videatur magnum in rebus humanis? cui æternitas omnis, totiusque Mundi nota ſit magnitudo? CONTRA TheoSophicum hoc noſtrum: Quid non ei videatur magnum, in lucis huius vſura, cui Biblicè, Macro & MicroCoſmicè notus DEVS IPSE Æternus, notaque NATVRA & CREATVRA omnis; cui non ſolum Mathematicè (quemadmodum fortaſſis Ciceroni) nota ſit totius Mundi vtriuſque magnitudo, verùm quoque Phyſicè, PhyſicoMedicè, PhyſicoChemicè, Phyſico-

Soli Sapienti placebit Amphitheatrum hoc.

PARTICVLARIVM *cognitio quomodo adipiſcẽda.*

VTILITAS *Amphitheatri huius.*

Mageicè; HyperphysicoMageicè, Cabalicè, Theosophicè, Natura, Proprietas, & Qualitas omnis. Ad hoc enim, ô homo, Creator te plasmauit, Saluator redemit, Spiritus sanctus sanctificauit, SACROSANCTVM TRIVNVM vt noscas CATHOLICON, eoque in Triunitate TheoSophica, hîc & in æternum fructuosa, Sapienter fruaris; Creatorem Mirificum & Creaturam eius mirabilem in humilitate admireris. Quô profundius in contemplationem creaturæ, nedum Creatoris descendit Sapiens, eô plus ansæ sibi præbetur, cur SAPIENTIAM, BONITATEM & OMNIPOTENTIAM JEHOVÆ dignè miretur. Hoc, Amphitheatrum nostrum. Hîc, Catholicè OMNIA. Lernestu hierauß nichts/ so ists in secretioribus mit dir vergebens. Moneo autem vos, fratres charissimi, Doctrinæ filios, vt sancta, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, sanctè tractetis; ne apud vulgus imperitum, vel in publico, mysteria prophanentur, vosq; ipsi boum calcibus conculcemini. Vetuit DOMINVS & Magister noster Sacrum dare canibus: & tantum Discipulis dixit, VOBIS (non vulgo) datum est nosse mysterium regni DEI, CÆTERIS autem (vulgo) in parabolis, Luc. 8, ℣. 10. Inter vos de magnaliis DEI fraternè conferatis; in cœtu Theo-Sophorum, hoc est, VERITATEM SAPIENTIÆ VERÆ ex animo amantium, sitientium atque sequentium, etiam in despectum diaboli squamarumque istius. Bone DEVS! quot & quantis impedimentorum machinis annis multis me aggressus est diabolus, hostis VERITATIS (JAH testor Summum, ferè innumeris) quibus deterrerer à proposito meo tam pio, ab opere laboriosè sumptuoseque suscepto, ne scilicet extruerem AMPHITHEATRVM hoc, erigeremque in eo SAPIENTIÆ, OMNIPOTENTIÆ & BONITATI JEHOVÆ, Monumentum honoris, laudis, gloriæ insigne; PROXIMO Μνημόσυνον Charitatis; MIHI IPSI Memoriale, labili inseruiens memoriæ meæ; DIABOLO Testimonium odii publici, & phy sempiternum; DEVS bone, inquam, quot me seductionum & tentationum machinamentis aggressus est tenebrio iste! obiiciens modò summitatem Doctrinæ; iam ingenii imbecillitatem; mox, sumptuum copiam laborumque difficultatem; nunc, notam affectatæ nouitatis aut singularitatis; iterum, calumnias prophanè philosophantium; obloquia propter Scientias &

Admonitio fraterna.

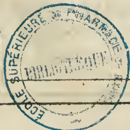
Machinæ diaboli impedimentorum.

Amphitheatrum hoc cur extructum.

Artes reconditiores ferè infamia; inuidia fratrum in facultate & ſtudio ſimili falſorum; imò aliquot myriades horum: attamen roboratus & animatus SPIRITV SAPIENTIÆ & FORTITVDINIS Diuino, qui mentem, vt meditatus fuerim, illuminauit; confidentiam veram, vt ſcripſerim, dedit; os, vt loquutus fuerim, aperuit, & vt iam loquar, aperit; ſequutus ſum quô Fata vocabant; ductuque & virtute SPIRITVS huius in zelo perſeuerans pio, machinas illas TheoSophicè ſuperaui omnes, ita vt ſuppeditante JEHOVAH facultates ac vires, tandem per tædia, impedimenta, infortunia, tanquam per mare rubrum, feliciter transgreſſus, ex labyrintho errantium ſaluus & incolumis euaſerim. Ecce, TERRAM video! Quapropter ô JEHOVAH, ENS SPIRITVALE, TRIVNVM, *Æternum, Sapientiſſimum*, Optimum, Potentiſſimum, EHIEH ESER EHIEH, JAH, JEHOVAH, ELOHIM, EL, ELOHIM GIBOR, ELOHAI, JEHOVAH ZEBAOTH SCHADAI, ADONAI MELECH, Terribilis, Verax, Fortis, Zelotes, Juſte, Longanimis, Miſericors, multa Benignitate, omnia videns, PATER, FILI, SPIRITVS SANCTE, Creator Cæli, Terræ, Aquarum & OMNIVM quæ totum continet VNIVERSVM Conditor, ego HENRICVS KHVNRATH in Sapientia, Bonitate, Juſtitia, Veritate, Sanctitate, Multipotentia, Immortalitate (in ADAM protoplaſto, ſicuti homines omnes) ad Imaginem; Vnus verò in perſona, Trinus in Eſſentiis, ex Corpore nimirum terreno, Spiritu Cæleſti (SCHAMAIM) & Anima Diuinitùs inſpirata, ad ſimilitudinem tuam, HOMO formatus; ex gratia in CHRISTO, reformatus; gratias ago tibi Altiſſimo humillimè ingentes & ſummas, quòd clementer exaudieris preces, lachrymas, vota & ſuſpiria mea, ab iuuentute prima pro SAPIENTIA VERA impetranda, ad TE pœnitentialiter ſæpiſſimè fuſa; & quòd ex mera benignitate tua mihi oſtenderis VERITATEM eorum, de quibus agit Amphitheatrum Tertriunum, Catholicon, præſens. Oro ex toto corde MISERICORDIAM tuam, vt mittas mihi de Cælis ſanctis tuis RVACH HHOCHMAH-EL, SPIRITVM SAPIENTIÆ tuæ, qui mihi familiaris ſemper adſiſtat, me dextrè regat,

Sapienter moneat, doceat: mecum ſit, Oret, Laboret; mihi det benè velle, noſſe, eſſe & poſſe in Phyſicis, Phyſicomedicis, PhyſicoChemicis, PhyſicoMageicis, HyperphyſicoMagicis, Cabaliſtis, TheoSophicis quibuscunq;, OMNIBVS: in omni vitæ meæ actione; ne errem à via Veritatis, & Iuſtitiæ Lumen luceat mihi, & SOL Intelligentiæ oriatur mihi in mente ac corde meo. Vt tibi, ô IEHOVAH, in Bonis & ad Bona ſim id, quod homini ſua eſt manus; SAPIENTIÆ tuæ vnicè ſequar VERITATEM Catholicam, Tertriunam, Biblicam, Macro & MicroCoſmicam; inque Gazophylaceo EIVS Catholico, Tertriuno, Libris nimirū SSæ. Scripturæ, Naturæ & Conſciētiæ puræ ac rectæ, SAPIENTIAM & PHILOSOPHIAM VERAM PHILOSOPHANDIQVE modū legitimum (amicus factus DEI) legitimè vener. Influentiâ, obſecro, Lumine & Motu SOLIS TVI SVPERCÆLESTIS me totū bea. Benignè mihi concede, quæſo, vt mente ſana in corpore ſano mihi ſuppetant & facultates & vires perducēdi ad finem perfectè completum ea, quorum Theoriā & Praxin veras mihi mirabiliter notas feciſti; cum fructu atq; liberrimè, donec vixero, iis vtar, in Tui honorem, laudem & gloriam; Proximi (iuxta votum meum Chriſtianum) Meiq; ipſius vtilitatē honeſtam, diaboli verò ſquamarumq; illius phy æternū. Sit, ô DOMINE, mihi à dextris & ſiniſtris, ante, retro, ſurſum atq; deorſum, imò circulariter, ANGELVS meus, miniſter tuus flammeus, bonus, qui ſub modo delegatæ à TE adminiſtrationis, latrones in aeris regione latitantes ſeu ſpiritus fuget malignos, malitiam illorum coerceat, meque à leone rugiente circumeunte defendat, ne me deuoret, & malo deniq; circumdatum, ne peream, moneat, cuſtodiat. Libera me, ô DOMINE, à malo OMNI; vtq; ſic, concede, tranſeam per temporalia, ne interim amittam BONA Æterna; fruarq; IEHOVAH Paterno, Fraterno atq; Amico, ad ſalutē Catholicam, hîc & in omnem Æternitatem fructuoſiſſimam: Per & propter SAPIENTIAM PATRIS incarnatā, D.N. IHSVM CHRISTVM CRVCIFIXVM; qui in TRIVNITATE viuis & regnas DEVS in ſecula ſeculorum, AMEN. Ex Muſæo noſtro anno æræ Chriſtianæ 1602.

HENRICVS KHVNRATH LIPS. THEOSOPHIÆ AMATOR fidelis, & Medic. vtriuſque Doctor.

CANDIDO LECTORI S.

IN calce expositionum cuiuslibet gradus, candide Lector, per errorem irrepserunt hæc verba; Inseratur figura primi 2. 3. 4. 5. 6. septimi gradus. *Nec enim singuli gradus singulas habent figuras. Sed Amphitheatrum ipsum suis constat figuris, & suas habet Introductiones, quod te monere volui, ne operi deesse aliquid putes. Vale.*

HANOVIÆ
Excudebat Guilielmus Antonius,
MDCIX.

Cum S.ᵃ Cæsareæ Maiestatis Priuilegio ad decennium *à prima impressionis die.*

